

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VII. 3.

SUNDHETSTILSTANDEN
OG
MEDISINALFORHOLDENE
1917.

65DE ÅRGANG.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1917.)

65ÈME ANNÉE.

UTGITT AV
DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDISINALVESEN.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII.)

KRISTIANIA.

I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1921.

Pris: Kr. 2.00.

Norges Offisielle Statistikk, rekke VI.

(Statistique Officielle de la Norvège, série VI.)

Nr. 1—143 se omslaget på verker trykt i årene 1914—1918.

Trykt 1919:

- Nr. 144. Skolevæsenets tilstand 1914. (*Instruction publique.*)
- 145. Fattigvæsenet 1915. (*Assistance publique.*)
- 146. Rekruttering 1914. (*Recrutement.*)
- 147. Norges sparebanker 1917. (*Caisses d'épargne.*)
- 148. Veterinærvæsenet og kjøtkontrollen 1917. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
- 149. Norges skibsfart 1917. (*Navigation.*)
- 150. Stortingsvalget 1918. (*Élections en 1918 pour le «Storting».*)
- 151. De offentlige jernbaner 1917—18. (*Chemins de fer publics.*)
- 152. Ulykkesforsikringen 1916. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 153. Norges postvesen 1918. (*Statistique postale.*)
- 154. Norges handel 1917. (*Commerce.*)
- 155. Norges bergverksdrift 1917. (*Mines et usines.*)
- 156. Forsikringselskaper 1917. (*Sociétés d'assurances.*)
- 157. Lønninger 1919. (*Gages et salaires.*)
- 158. Norges telegrafvæsen 1917/18. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 159. Fængselsstyrelsens aarbok 1916. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1916.*)
- 160. Norges kommunale finanser 1915/16. (*Finances des communes.*)
- 161. Private aktiebanker 1918. (*Banques privées par actions.*)
- 162. Industristatistikk 1916 og 1917. (*Statistique industrielle.*)

Trykt 1920:

- Nr. 163. Folkemengdens bevegelse 1916. (*Mouvement de la population.*)
- 164. Norges sparebanker 1918. (*Caisses d'épargne.*)
- 165. Skiftevesenet 1916 og 1917 samt overformynderiene 1916. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
- 166. Sinnssykeasylenes virksomhet 1916. (*Hospices d'aliénés.*)
- 167. Areal- og husdyrtellingen pr. 20 juni 1918. (*Recensement des superficies agricoles et du bétail 1918.*)
- 168. Rekruttering 1915. (*Recrutement.*)
- 169. Sjømannsforsikringen 1913—1917. Fiskerforsikringen 1918. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 170. Jordbrukstellingen 1 januar 1918. Første hefte. Kreaturhold. (*Recensement du 1 janvier 1918. Bétail.*)
- 171. Forsømt barn 1914 og 1915. (*Traitement des enfants moralement abandonnés.*)
- 172. Norges jernbaner 1918/19. (*Chemins de fer norvégiens.*)
- 173. Kriminell rettspleie og benåduinger 1913 og 1914. (*La justice criminelle: Comptes de travail des tribunaux et les grâces.*)
- 174. Sykeforsikringen 1916—1918. (*Assurance-maladie.*)
- 175. Norges skibsfart 1918. (*Navigation.*)
- 176. Norges handel 1918. (*Commerce.*)
- 177. Arbeidstiden i anleggs- og byggevirksomheter m. v. (*Durée du travail dans les entreprises de construction et bâtiment, etc.*)
- 178. Kvinners nattarbeide. (*Travail de nuit des femmes.*)
- 179. Ulykkesforsikringen 1917. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 180. Norges postvesen 1919. (*Statistique postale.*)

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VII. 3.

SUNDHETSTILSTANDEN
OG
MEDISINALFORHOLDENE

1917.

65DE ÅRGANG.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1917.)

65IÈME ANNÉE.

UTGITT AV
DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDISINALVESEN.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII.)

KRISTIANIA.

I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1921.

For årene	1882—1897	se Norges Offisielle Statistikk, rekke	III.
—«—	1898—1903	—«—	— IV.
—«—	1904—1911	—«—	— V.
—«—	1912—1916	—«—	— VI.

Indhold.

(Table des matières).

	Side (page).
A. Almindelig beretning om sundheds- og medicinalforholdene i riket 1917. (Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1917).	1*
Fortegnelse over tabellerne. (Liste des tableaux).	
I. Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinal-personale (Division médicale, superficie, population, nombre des médecins, des dentistes, des sages-femmes, des aides-vaccinateurs, des pharmacies).	1*
II. Dødeligheten i riket, dets bygder og byer (La mortalité dans le royaume, dans les communes rurales et dans les villes).	9*
III. Døde i forhold til 1000 levende fødte (Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants).	10*
IV. Av lægerne anmeldte tilfælde av epidemiske sygdomme, fordelt paa amterne (Les maladies épidémiques dans les départements).	12*
V. De av lægerne opgivne tilfælde av epidemiske sygdomme efter maaned, kjøen og alder (Le nombre des cas connus des maladies épidémiques par mois, par sexe et par âge).	16*
VI. De i byerne anmeldte tilfælde av epidemiske sygdomme (Les maladies épidémiques dans les villes, par mois).	18*
VII. Epidemiske sygdomme i amternes byer (Les maladies épidémiques dans les villes par départements).	19*
VIII. Tilfælde av tyfoidfeber, cerebrospinalmeningit, akut poliomyelit, skarlagensfeber, difteri og lungebetændelse pr. 1000 indvaanere (Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la meningite purulente épidémique, de la poliomyélite antérieure aigüe, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants).	21*
IX. Dødsfald paa barselseng (Décès pendant les couches dans les départements).	28*

X.	Dødsårsaker for barselkvinder. Døde efter obstetriciske operationer. (<i>Causes de décès pendant les couches; décès après des opérations obstétricales</i>).	Side. 29*
XI.	Indkomne tilfælde av veneriske sygdomme paa sykehusene (<i>Cas nouveaux de gonorrhée et de la uréthrite dans les hôpitaux</i>).	30*
XII.	Utenfor sykehus behandlede tilfælde av veneriske sygdomme (<i>Cas des maladies vénériennes traités en dehors des hôpitaux</i>).	31*
XIII.	Til- og avgang av spedalske i anstalterne (<i>Tableau des lépreux dans les hospices</i>).	32*
XIV.	Anmeldte tilfælde av tuberkulose sygdomme ifølge de indsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for hyer og herreder (<i>Cas des maladies tuberculeuses d'après les registres des commissions de santé</i>).	34*
XV.	Dødeligheten av lungetuberkulose i de forskjellige amter for aarene 1915—1917 (<i>Mortalité par la phthisie dans les départements pendant les années de 1915—1917</i>).	48*
XVI.	Antallet av syke, som behandlede for lungetuberkulose paa sanatorier og pleiehjem i 1917 (<i>Le nombre des malades, souffrant de tuberculose pulmonaire, traités aux sanatoriums et hôpitaux spéciaux</i>).	50*
XVII.	Antallet av sindssyke, forpleiet med statsbidrag efter lov av 27/6 1891 og de samlede utgifter ved deres forpleining for stat og kommuner [<i>Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'Etat d'après la loi du 27/6 1891, et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais de l'Etat et des communes ensemble)</i>].	54*
XVIII.	Utdrag av jormødrenes bøker (<i>Extrait des registres des sages-femmes</i>).	56*
XIX.	Av lægerne utførte obstetriciske operationer (<i>Opérations obstétricales, faites par les médecins</i>).	58*
XX.	Obstetriciske operationers utfald for mødre og barn (<i>Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants</i>).	60*
XXI.	Tvillingfødsler med kunstig forløsning A) av begge tvillinger. B) av en tvilling (<i>Jumeaux nés après des opérations obstétricales A) sur tous les deux B) sur l'un des deux</i>).	61*
XXII.	Utfald av de obstetriciske operationer efter de forskjellige indikationer (<i>Résultats des accouchements: a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) par hystérotomi, f) par perforation, g) par embryotomie, h) par avortement provoqué, — d'après les indications différentes</i>).	62*
XXIII.	Fødte og døde (<i>Naissances et décès</i>).	65*
XXIV.	Fødte og døde i byerne og bygderne (<i>Nombre des naissances et des décès dans les villes et dans la campagne</i>).	66*
XXV.	Procentforhold mellem de av lægerne opgivne dødsfald med kjendt årsak og de ialt indtrufne dødsfald inden riket og amterne (byer og bygder) og i de enkelte lægedistrikter (<i>Décès totaux par cause connue dans les départements et dans les districts civils médicaux</i>).	68*

XXVI.	De hyppigste av lægerne opgivne dødsårsaker ved sygdom	Side. 72*
	<i>[Causes des décès (morts par accidents non compris) classées par ordre de fréquence].</i>	
XXVII.	Vaksinerte	73*
	<i>(Vaccination).</i>	
XXVIII.	Oversigt over utførte retsmedicinske forretninger	74*
	<i>(Liste des actes médicaux forenses).</i>	
XXIX.	Meddelelser om pleiebarn efter helseraadenes protokoller (jfr. lov nr. 2 av 29de april 1905)	76*
	<i>[Tableau des enfants assistés (loi nr. 2 de 29 avril 1905)].</i>	
	Dødsfald blandt norske undersaatte i fremmede land i 1917	77*
XXX.	Dødsfald blandt norske sjømænd i 1917	78*
	<i>(Décès de marins norvégiens dans l'étranger).</i>	
XXXI.	Apotek og personale	80*
	<i>(Des pharmacies et de leur personnel).</i>	
XXXII.	Tabel over tilfælde av sindssygd, behandlet paa sykehus	86*
	<i>(Mouvement des aliénés dans les hôpitaux).</i>	
XXXIII.	Antal av de paa sykehusene behandlede syke	88*
	<i>(Mouvement des malades dans les hôpitaux).</i>	
XXXIV.	Opgaver over dødsfald med kjendte dødsårsaker	92*
	<i>(Causes de décès par départements).</i>	
XXXV.	Opgaver over kjønn og alder ved de av læger meldte dødsfald	100*
	<i>(Causes de décès par sexe et âge).</i>	
XXXVI.	Opgaver over kjendte dødsårsaker i byerne	108*
	<i>(Causes de décès dans les villes).</i>	
XXXVII.	Opgaver over kjønn og alder ved kjendte dødsårsaker i byerne	118*
	<i>(Causes de décès par sexe et par âge dans les villes).</i>	
XXXVIII.	En del av lægerne behandlede epidemiske sygdomme, fordelt paa lægedistrikter og maaneder	126*
	<i>(Cas des maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).</i>	

B. Beretninger for de enkelte civile overøvrighetsdistrikter.

(Rapports spéciaux pour les départements différents).

I.	Kristiania by	1
II.	Akershus amt	16
III.	Smaalønenes —	24
IV.	Buskerud —	35
V.	Jarlsberg og Larvik —	44
VI.	Hedemarkens —	55
VII.	Kristians —	68
VIII.	Bratsberg —	79
IX.	Nedenes —	90

		Side.
X.	Lister og Mandal amt	101
XI.	Stavanger —	114
XII.	Søndre Bergenhus —	126
XIII.	Bergens by.....	139
XIV.	Nordre Bergenhus amt.....	150
XV.	Romsdals —	163
XVI.	Søndre Trondhjems —	179
XVII.	Nordre —	197
XVIII.	Nordlands —	211
XIX.	Tromsø —	233
XX.	Finmarkens —	244

C. Anhang.

(Appendice).

Utdrag av medicinalberetning for Gulen lægedistrikt for 1917 fra distriktslæge

J. F. Nielsen ... 257

L'état sanitaire du pays paraît avoir été assez satisfaisant en général. Le chiffre total des cas connus et déclarés des maladies épidémiques fut 191 899 ou 74,8 sur mille habitants (en 1916: 210 800).

Parmi les maladies prédominantes nous citons:

La fréquence de la fièvre typhoïde augmente toujours de 0,23 par mille habitants en 1915, 0,44 en 1916 à 0,50 en 1917. La fréquence des cas a doublé comparée avec la moyenne de la décade précédente. Le plus grand nombre de cas présentent les villes de Christiania et de Bergen et le département Akershus. Il y a eu pas mal de cas aussi dans les départements de Smaalenene, Søndre Bergenhus, Romsdal et Jarlsberg—Larvik. Les cas de méningite purulente épidémique ne furent pas aussi fréquents qu'en 1916. Ils ont en effet diminué de 0,05 par 1 000 habitants en 1916 à 0,04 en 1917, tout en paraissant dans la majorité des départements et plus spécialement à Christiania et dans le département de Søndre Bergenhus. La poliomyélite aiguë par contre montre une augmentation de cas. Elle a augmenté de 0,04 par 1 000 habitants en 1916 à 0,05 en 1917. Elle a paru dans la majorité des départements et plus spécialement à Nedenes, Akershus, Smaalenene et Buskerud. Il y a eu une épidémie de variole dans le district médical de Frøya (département de Søndre Trondhjem), en outre quelques cas dans le département de Romsdal, 2 à Bergen et 1 à Christiania. La fièvre scarlatine présente la même fréquence que l'année précédente et la rougeole a conservé son caractère épidémique dans tout le pays. Les cas de diphthérie ont augmenté de 1,7 par mille habitants à 2,0 par mille en 1917. La majorité des cas furent rapportés de Christiania, Bergen, et de département de Akershus, Smaalenene, Buskerud et Tromsø. La mortalité moyenne pour le royaume fut 6,5 pct. (en 1916: 6,9 pct.). La coqueluche a conservé son caractère épidémique dans tout le pays. Le nombre de cas déclarés représente 4,2 pct. de tous les cas de maladies épidémiques déclarés contre 3,1 pct. en 1916. Les maladies catarrhales de l'appareil respiratoire et la pneumonie montrent la même fréquence que l'année précédente, tandis que les cas déclarés de grippe ne représentent que la moitié environ des cas déclarés en 1916. Les cas de diarrhée aiguë furent plus nombreux que l'année précédente.

La mortalité, calculée sur la population moyenne supposée de 2 563 901 fut 13,3 par mille habitants. Le nombre des décès fut 34 106, des morts-nés 1 460. Le nombre des naissances (64 647) a dépassé de 30 640 le nombre des décès.

892 personnes sont mortes par suite d'accidents, 110 de suicide, et 10 d'homicide.

Quant aux 34 106 décès indiqués ci-dessus (les accidents, les suicides et les homicides non compris), la cause a été médicalement constatée dans 30 309 cas (88,9 pct.).

Le plus grand nombre de décès a été occasionné par les maladies suivantes: la décrépitude (4 825), la phthisie et les tubercules pulmonaires (4 257), les maladies cancéreuses (2 480), l'apoplexie et l'embolie cérébrale (1 787), les maladies organiques du coeur (1 655), la pneumonie (1 635), la tuberculose miliaire et autres affections tuberculeuses en dehors des poumons (1 190), la bronchite aiguë et la pneumonie catarrhale (1 184), la débilité congénitale (1 158), l'artériosclérose (877), la maladie de Bright (708), la paralysie du coeur (590), l'entérite gastrique aiguë (538), la bronchite chronique (453), les convulsions des enfants (355), la diphthérie (croup) (357), la septicopyémie (282).

Dans les hôpitaux, dont on possède des rapports, 51 739 malades ont été traités, 41 797 sont sortis, dont 3 320 morts, ce qui représente une mortalité de 6,4 pct.

Dans les asiles des aliénés 5 220 malades ont été traités, 1 161 sont sortis, dont 336 morts.

Le royaume comptait 309 districts médicaux civils. Le nombre total des médecins autorisés était 1 308, dont 54 femmes.

La vaccination a été pratiquée sur 66 728 personnes, soit par des médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre était 853.

Il y avait 1 453 sages-femmes diplômées.

Le nombre de pharmacies a été 207.

A. Almindelig beretning

om sundhets- og medicinalforholdene i riket.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des dentistes (5), des sages-femmes (6), des aides-vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabel I.	1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apotek og filialapotek.
I.	1. Kristiania (by).....	16,29	242 850	323	163	109	-	28
II.	Akershus amt.....	5 332,31	129 323	75	12	66	41	13
	2. Aker.....	1 052,77	59 380	51	5	22	11	6
	3. Ullensaker.....	2 152,36	35 073	10	4	16	15	3
	4. Høland.....	1 276,85	14 860	5	1	14	7	1
	5. Follo.....	850,33	20 010	9	2	14	8	3
III.	Smaalenenes amt.....	4 180,59	150 690	65	24	74	33	20
	6. Høbel.....	1 223,23	21 176	8	2	11	9	3
	7. Moss stadslægedistrikt..	2,10	8 572	9	3	4	-	2
	8. Høbel.....	142,47	2 287	1	-	1	1	5
	9. Spydeberg.....	138,37	2 305	1	-	2	1	1
	10. Vaaler.....	252,11	2 241	1	-	2	2	-
	11. Rygge.....	136,77	6 245	2	1	1	1	-
	12. Raade.....	244,41	10 174	2	-	5	3	-
	13. Fredrikstad stadsfysikat.	10,20	15 481	9	6	12	-	4
	14. Sarpsborg.....	693,85	56 036	14	6	20	7	7
	15. Fredrikshald stadsl.distr.	2,07	12 023	12	5	7	-	3
	16. Hvaler.....	86,42	4 045	1	-	3	2	-
	17. Idd.....	634,88	12 180	2	-	2	3	-
	18. Aremark.....	322,60	1 829	1	-	1	1	-
	19. Rødnes og Øymark....	412,35	3 404	2	1	3	3	-
IV.	Buskerud amt.....	14 808,76	123 863	52	26	65	26	13
	20. Drammens stadsfysikat.	7,01	24 937	16	15	11	-	4
	21. Drammens lægedistrikt..	600,37	17 787	7	-	8	3	1
	22. Norderhov.....	1 087,08	15 703	6	3	7	5	1
	23. Aadal.....	645,64	3 392	1	-	3	2	-
	24. Modum.....	2 335,28	30 787	11	3	16	3	4
	25. Nes.....	1 511,22	3 943	1	1	3	1	1
	26. Gol.....	1 350,92	3 628	1	-	2	2	-
	27. Aal.....	2 657,00	5 478	1	-	2	2	-
	28. Kongsberg stadsl.distrikt	64,14	6 132	4	4	5	-	1
	29. Sandsvær.....	674,22	5 757	1	-	2	2	1
	30. Rollag.....	1 010,97	3 476	2	-	3	3	-
	31. Nore og Opdal.....	2 864,91	2 843	1	-	3	3	-

A

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.)	1	2	3	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.					
V.	Jarlsberg og Larvik amt	2 335,71	103 333	41	19	47	14	12
	32. Tønsberg stadsldistr....	4,47	9 416	7	5	5	-	2
	33. — lægedistrikt....	791,67	29 211	7	1	18	9	1
	34. Horten stadsldægedistr...	3,87	9 609	8	3	3	-	2
	35. Hof.....	868,42	20 931	6	2	12	1	2
	36. Larvik stadsldægedistr...	2,59	9 458	5	4	4	-	2
	37. — lægedistrikt.....	664,69	24 708	8	4	10	4	3
VI.	Hedemarkens amt.....	27 527,67	133 485	49	25	65	52	12
	38. Søndre Odalen.....	514,91	6 343	-	1	1	1	1
	39. Nordre Odalen.....	500,33	4 421	1	-	3	2	-
	40. Eidskogen.....	643,12	5 838	1	1	1	1	-
	41. Vinger.....	500,12	6 212	5	2	3	2	1
	42. Brandval.....	509,89	3 629	1	-	2	2	-
	43. Grue.....	838,71	6 120	1	-	3	2	1
	44. Hamar stadsldægedistr...	1,12	6 171	5	6	4	-	2
	45. Hedemarken.....	2 697,68	42 512	15	4	15	10	2
	46. Hof.....	416,78	3 097	1	-	1	2	-
	47. Aasnes.....	638,55	5 083	4	2	2	2	-
	48. Vaaler.....	699,54	3 761	2	1	1	1	-
	49. Elverum.....	1 303,98	9 818	4	3	4	3	2
	50. Trysil.....	2 962,01	5 773	2	-	7	7	1
	51. Engerdal.....	2 202,51	1 227	1	-	1	1	-
	52. Rendal.....	3 222,81	3 282	1	-	3	3	1
	53. Aamot.....	1 323,60	3 531	1	1	4	3	-
	54. Stor-Elvdal.....	2 108,96	3 990	1	-	3	3	-
	55. Tønset.....	5 286,27	11 212	3	4	6	6	1
	56. Kvikne.....	1 156,78	1 465	-	-	1	1	-
VII.	Kristians amt.....	25 250,44	118 901	44	19	57	44	9
	57. Hadeland og Land.....	2 929,19	27 206	11	3	15	10	3
	58. Søndre Valdres.....	2 488,38	10 313	3	2	8	7	1
	59. Nordre —.....	2 073,82	4 246	1	-	3	3	-
	60. Østre Slidre.....	869,50	2 386	1	-	1	1	-
	61. Toten.....	1 494,83	29 779	10	7	11	6	2
	62. Lillehammer stadsldistr.	2,92	3 947	6	3	2	-	1
	63. Faaberg.....	476,46	5 400	1	1	1	1	-
	64. Øyer.....	638,18	3 091	1	-	1	1	-
	65. Gausdal.....	1 191,87	5 116	3	-	2	2	-
	66. Ringebu.....	3 168,23	11 489	3	2	3	3	-
	67. Lom.....	5 752,23	8 655	2	-	6	6	-
	68. Lesje.....	4 164,83	7 273	3	1	4	4	1
VIII.	Bratsberg amt.....	15 185,53	106 791	51	19	67	38	12
	69. Skien stadsfysikat.....	6,65	14 449	7	8	8	-	3
	70. — lægedistrikt.....	1 047,89	26 750	13	3	14	7	2
	71. Langesund stadsld.....	0,88	1 488	2	-	1	-	1
	72. Bamble.....	292,68	4 553	1	-	2	2	-
	73. Kragerø stadsld.....	1,13	4 621	3	1	4	-	1
	74. Skaatøy.....	309,01	6 507	1	-	1	2	-
	75. Drangedal.....	1 054,85	4 029	1	1	3	3	-
	76. Hollen.....	1 141,81	12 169	8	2	8	5	2
	77. Sauland.....	1 716,04	11 339	5	2	8	4	1
	78. Kviteseid.....	1 377,91	5 980	2	1	4	4	1

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.).	1	2	3	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jernmedr.	Hjælpe- vaccinater.	Apotek og filialapotek.
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.					
	79. Nissedal	878,16	1 735	1	-	3	2	-
	80. Laardal	982,25	3 078	1	1	3	3	-
	81. Fyresdal	1 253,18	1 824	2	-	2	-	-
	82. Vinje	3 046,27	2 668	1	-	3	3	-
	83. Tinn	2 076,82	5 601	3	-	3	3	1
IX.	Nedenes amt	9 348,00	71 272	27	15	55	25	8
	84. Risør stadslægedistr.	1,43	3 409	3	2	1	-	1
	85. Østre Nedenes	872,73	18 349	4	2	14	7	1
	86. Arendal stadslægedistr.	15,61	9 750	7	8	6	-	2
	87. Vestre Nedenes	878,04	23 110	6	1	22	6	2
	88. Birkenes ¹⁾	349,93	3 369	1	-	2	2	-
	89. Aamli	1 695,85	5 289	1	1	4	4	1
	90. Evje	805,86	3 518	1	-	2	2	1
	91. Vegusdal	633,43	1 637	-	-	2	2	-
	92. Bygland	1 356,90	2 190	3	1	1	1	-
	93. Valle	2 849,81	2 194	1	-	1	1	-
X.	Lister og Mandals amt ..	²⁾ 7 264,24	²⁾ 77 237	32	19	59	34	6
	94. Kristiansands stadsfysik.	16,04	15 408	14	13	8	-	3
	95. Oddernes	255,39	6 471	1	-	5	3	-
	96. Vennesla	309,26	3 265	1	-	2	2	-
	97. Søgne	239,83	3 297	1	-	4	2	-
	98. Mandal stadslægedistr.	0,92	3 268	2	3	2	-	1
	99. Halse	229,97	4 142	1	-	2	2	-
	100. Laudal	365,64	2 388	1	-	3	3	-
	101. Bjelland	1 163,78	2 872	1	-	3	3	-
	102. Undal	430,86	5 695	1	-	6	3	-
	103. Lyngdal	380,24	4 245	1	-	3	3	-
	104. Hægebostad	461,59	1 785	-	-	1	1	-
	105. Farsund	129,24	3 256	2	1	5	2	1
	106. Lista	139,10	5 220	1	-	3	2	-
	107. Kvinesdal	895,42	3 841	1	-	3	2	-
	108. Flekkefjord	725,27	9 055	3	2	7	4	1
	109. Sirdalen	1 410,10	1 486	1	-	2	2	-
XI.	Stavanger amt	9 147,15	137 581	49	22	87	47	14
	110. Sogndal	291,82	2 749	1	-	2	1	-
	111. Lund	498,95	2 547	1	-	2	2	-
	112. Egersund stadslægedistr.	0,32	3 112	1	2	3	-	1
	113. Egersund lægedistrikt ..	1 151,69	6 456	1	-	3	3	-
	114. Time	459,21	10 009	2	-	5	4	1
	115. Sandnes	389,48	9 865	4	1	5	2	1
	116. Stavanger stadsfysikat ..	7,41	36 621	21	13	21	-	5
	117. Stavanger lægedistrikt ..	227,01	10 912	4	-	7	5	-
	118. Høgsfjord	1 448,74	4 989	-	-	4	4	-
	119. Finnøy	120,69	3 287	-	-	3	3	-
	120. Hjelmeland	1 082,88	3 604	1	-	3	3	-
	121. Sand	2 204,71	6 482	2	1	6	6	1

¹⁾ Kvadratindhold og tilstedeværende folkemængde for Tveit herred, som hører til Lister og Mandal amt, er ikke medtat i summen for Nedenes amt. ²⁾ Tveit herred, som hører til Birkenes lægedistrikt i Nedenes amt, har et flateindhold av 111,59 km.² og 1 543 indbyggere.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.)	1	2	3	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.					
	122. Nerstrand	412,81	3 438	1	-	3	3	-
	123. Skudenes	68,77	3 746	1	-	3	2	1
	124. Kopervik	378,45	10 222	2	1	9	4	1
	125. Haugesund	404,21	19 542	7	4	8	5	3
XII.	Søndre Bergenhus amt .	15 585,03	134 328	34	2	105	82	6
	126. Sveio	273,04	3 774	1	-	4	3	-
	127. Skaanevik	659,05	4 512	4	-	4	2	-
	128. Ølen	435,57	3 610	1	-	1	1	-
	129. Stord	318,65	5 457	2	-	4	2	1
	130. Finnaas	225,15	5 102	1	-	6	5	-
	131. Tysnes	252,25	4 243	1	-	4	4	-
	132. Kvinnherred	790,25	5 150	1	-	5	5	-
	133. Ullensvang	2 583,94	6 950	4	1	7	3	1
	134. Ulvik	2 110,62	2 562	1	-	3	2	-
	135. Røldal	670,85	778	1	-	2	1	-
	136. Ytre Hardanger	877,34	7 816	2	-	6	4	-
	137. Voss	2 262,56	12 990	3	1	6	3	1
	138. Fane	347,44	10 860	4	-	4	3	1
	139. Fuse	647,99	6 636	-	-	5	5	-
	140. Askey	340,56	14 822	1	-	9	7	1
	141. Sund—Austevold	176,87	4 583	1	-	5	5	-
	142. Haus	365,58	9 709	2	-	9	8	1
	143. Bruvik	392,26	3 972	1	-	3	3	-
	144. Hosanger	804,09	3 224	1	-	4	4	-
	145. Lindaas	819,58	8 856	1	-	7	7	-
	146. Manger	231,39	8 722	1	-	7	5	-
XIII.	147. Bergen (by)	34,92	83 173	69	39	33	-	9
XIV.	Nordre Bergenhus amt .	18 481,51	88 943	23	3	78	71	5
	148. Aurland	1 455,95	2 328	-	-	2	2	-
	149. Lærdal	2 156,21	4 089	1	-	7	3	1
	150. Lyster	1 559,87	3 051	2	-	3	3	-
	151. Hafslo	1 111,95	4 027	1	-	5	4	-
	152. Sogndal	440,66	3 610	1	-	1	1	-
	153. Leikanger	465,13	2 591	1	-	3	3	-
	154. Balestrand	626,15	2 213	1	-	2	2	-
	155. Vik	714,66	3 417	-	-	3	3	-
	156. Kirkebo	667,00	1 668	2	-	3	3	-
	157. Lavik	685,97	4 484	1	-	3	3	-
	158. Gulen	629,89	4 877	1	-	6	6	-
	159. Gaular	560,94	3 349	-	-	3	3	-
	160. Fjaler	505,36	3 734	1	-	3	3	-
	161. Askvold	178,27	2 839	1	-	2	2	1
	162. Indre Søndfjord	2 191,43	4 945	1	-	4	4	1
	163. Gløppen		5 968	1	1	3	3	-
	164. Bremanger	347,24	2 393	1	-	3	2	-
	165. Kinn	687,76	6 310	2	1	6	5	1
	166. Naustdal	519,96	3 625	1	-	3	3	-
	167. Ytre Nordfjord	79,35	2 573	1	1	2	2	-
	168. Selje	242,84	3 277	-	-	1	1	-
	169. Daviken	640,69	3 269	1	-	2	2	-
	170. Nordfjordeid	252,40	3 190	1	-	2	2	1
	171. Indviken	1 761,83	7 116	1	-	6	6	-

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel 1 (forts.)	1	2	3	Antal				
				Läger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apotek og filhalapotek.
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.					
XV.	Romsdals amt	15 054,98	143 102	46	16	121	89	8
	172. Vannellen	305,55	2 869	1	-	2	2	-
	173. Sande	166,27	2 831	1	-	3	3	-
	174. Herøy	140,05	3 832	1	-	3	3	-
	175. Ulstein	182,61	3 498	1	-	2	2	-
	176. Ørsten	365,01	3 407	-	-	3	2	-
	177. Volden	520,59	5 032	2	1	4	3	1
	178. Hjørundfjord	479,11	1 881	1	-	2	2	-
	179. Østre Søndmør	2 040,94	6 432	1	-	7	7	-
	180. Ørskog	720,23	7 121	1	-	6	5	-
	181. Nordre Søndmør	225,32	8 591	1	-	10	6	-
	182. Aalesund stadsfysikat. .	2,14	14 785	8	8	8	-	2
	183. Haram	106,36	3 594	-	-	4	3	-
	184. Molde	271,83	5 979	7	2	6	3	1
	185. Bud	525,68	8 415	1	-	7	7	-
	186. Vestnes	351,60	3 654	1	-	3	3	-
	187. Grytten	1 044,48	2 847	1	-	4	3	1
	188. Eid	544,07	3 908	2	-	3	3	-
	189. Nesset	936,91	3 229	1	-	3	3	-
	190. Søndre Nordmør	808,72	12 260	1	-	10	10	-
	191. Kristiansund stadsfys. .	8,80	15 891	7	3	7	-	3
	192. Sundalen	1 951,22	5 078	1	1	4	4	-
	193. Tingvoll	431,89	3 770	1	-	4	3	-
	194. Surdalen	1 530,55	5 697	1	1	4	3	-
	195. Rindalen	606,30	2 292	1	-	1	1	-
	196. Aure	505,49	3 084	1	-	2	1	-
	197. Halså	590,28	4 459	1	-	4	4	-
	198. Edø	273,92	3 277	1	-	5	3	-
XVI.	Søndre Trondhjems amt	18 696,79	147 525	62	24	92	57	12
	199. Trondhjems stadsfysikat	35,34	46 256	41	22	26	-	9
	200. Strinden	687,77	16 292	5	-	3	2	-
	201. Leinstranden	247,67	3 102	-	-	2	2	-
	202. Børsen	302,03	5 210	-	-	4	3	-
	203. Selbu	2 561,72	4 832	1	-	2	2	-
	204. Røros ¹⁾	2 693,00	7 395	2	1	3	3	1
	205. Singsaas	1 608,86	3 057	-	-	3	3	-
	206. Støren	1 162,88	7 227	2	-	4	4	1
	207. Melhus	239,89	3 227	1	-	1	1	-
	208. Opdal ²⁾	2 850,03	5 169	1	-	5	4	-
	209. Orkedalen	1 943,00	15 358	3	1	10	5	1
	210. Hevne	1 094,01	4 756	1	-	4	4	-
	211. Hitteren	678,07	5 134	-	-	6	5	-
	212. Frøya	243,77	5 779	1	-	5	5	-
	213. Bjugn	539,55	6 709	1	-	4	4	-
	214. Ørlandet	79,12	3 040	1	-	1	1	-
	215. Indre Fosen	806,79	6 869	1	-	5	5	-
	216. Bjørnør	750,05	3 484	-	-	2	2	-
	217. Aafjorden	1 029,33	3 948	1	-	2	2	-

¹⁾ Medregnet de til Hedemarkens amt hørende dele av Tolgen herred. ²⁾ Medregnet det til Hedemarkens amt hørende Inset sogn av Kvikne.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
				Antal				
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
XVII.	Nordre Trondhjems amt..	22 419,12	84 608	31	7	55	45	5
	218. Stjørdalen	2 176,14	11 000	5	-	5	4	1
	219. Frosta	75,23	2 950	1	-	1	1	-
	220. Leksvikken	431,19	3 055	1	1	2	2	-
	221. Skogn	480,60	5 344	1	-	2	2	-
	222. Levanger	1 738,54	9 893	4	1	2	1	2
	223. Verdal	1 597,88	5 904	2	-	3	2	-
	224. Inderøy	433,37	8 151	1	-	7	3	-
	225. Verran	551,91	2 552	-	-	3	3	-
	226. Stenkjær	1 570,50	10 070	5	2	7	5	1
	227. Grong	6 477,64	4 957	2	-	3	5	-
	228. Lierne	2 970,43	1 606	1	-	2	2	-
	229. Namsos	240,89	3 835	3	3	3	1	1
	230. Klingen	975,88	2 809	1	-	3	2	-
	231. Overhallen	1 270,08	3 487	1	-	2	2	-
	232. Flatanger	462,18	1 792	1	-	1	1	-
	233. Fosnes	860,82	2 694	-	-	2	2	-
	234. Kolvereid	1 085,30	5 102	1	-	3	3	-
	235. Vikten	317,27	3 276	1	-	2	2	-
	236. Leka	301,15	2 035	-	-	2	2	-
XVIII.	Nordlands amt	38 164,42	161 105	53	12	113	79	14
	237. Bindalen	1 509,00	2 502	1	-	2	2	-
	238. Vik	232,66	2 505	1	-	1	1	-
	239. Velfjord	600,39	1 425	-	-	1	1	-
	240. Brønnøy	150,19	3 274	1	1	1	1	1
	241. Vega	147,27	2 422	1	-	1	1	-
	242. Tjøtta	866,80	3 318	-	-	4	4	-
	243. Alstahaug	408,54	4 205	1	1	3	3	1
	244. Herøy	172,83	3 627	1	-	2	1	-
	245. Vefsen	3 405,94	4 894	1	-	2	1	-
	246. Mosjøen stadslægedistr.	0,83	1 721	2	1	1	-	1
	247. Hatfjelldalen	3 102,51	1 061	1	-	1	1	-
	248. Hemnes	1 690,13	4 689	1	-	3	2	-
	249. Nesna	668,00	6 070	1	-	3	2	-
	250. Mo.	3 964,92	5 892	1	1	3	1	1
	251. Lurøy	288,22	2 727	1	-	3	3	-
	252. Rødøy	696,83	2 666	-	-	1	1	-
	253. Meløy	872,26	3 487	1	-	2	1	-
	254. Gildeskaal	1 893,00	6 027	-	-	3	3	-
	255. Bodø	1,03	4 895	4	3	3	-	2
	256. Bodin	671,34	5 218	3	-	5	2	-
	257. Skjerstad	511,54	1 800	1	-	2	1	-
	258. Saltdalen	2 162,58	3 316	3	-	2	2	-
	259. Fauske	1 108,88	6 760	3	-	3	2	1
	260. Sørfold	2 020,96	3 469	1	-	2	2	-
	261. Nordfold	748,78	2 602	-	-	2	2	-
	262. Steigen	252,21	2 235	1	-	1	1	-
	263. Hamarøy	931,88	3 104	1	-	3	1	-
	264. Lødingen	1 201,36	4 055	1	-	4	4	-
	265. Tystfjord	1 444,61	3 143	1	-	3	2	-
	266. Narvik stadslægedistr...	12,82	4 922	3	2	5	1	1
	267. Ofoten	2 816,50	7 166	1	-	6	6	1
	268. Værøy	28,87	1 501	1	-	3	1	-

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinater.	Apotek og filialapotek.
	269. Flakstad.....	298,98	3 242	1	-	2	2	-
	270. Buksnes.....	169,01	5 524	1	1	5	2	1
	271. Borge.....	256,79	4 533	1	-	3	3	-
	272. Gimsey.....	185,34	1 625	-	-	2	2	-
	273. Vaagan.....	286,17	5 828	2	1	5	4	2
	274. Hadsel.....	725,39	8 037	3	1	6	1	1
	275. Bø.....	212,00	4 435	1	-	2	1	-
	276. Øksnes.....	362,61	3 293	1	-	2	2	-
	277. Sortland.....	409,93	3 536	3	-	2	2	1
	278. Dverberg.....	674,52	4 354	1	-	3	4	-
XIX.	Tromsø amt.....	26 985,86	80 554	20	4	65	49	5
	279. Trondenes.....	545,30	10 499	4	2	6	5	1
	280. Kvæfjord.....	659,31	2 980	1	-	2	1	-
	281. Bjarkøy.....	110,40	1 787	-	-	2	1	-
	282. Ibestad.....	807,58	5 351	1	-	7	5	-
	283. Salangen.....	897,08	4 461	1	-	3	1	1
	284. Sørreisa.....	357,84	2 039	-	-	1	1	-
	285. Tranøy.....	714,36	3 436	1	-	3	3	-
	286. Berg.....	632,02	2 811	-	-	5	2	-
	287. Lenvik.....	1 145,63	7 260	1	-	4	4	-
	288. Maalselven.....	4 454,94	3 796	1	-	2	2	-
	289. Bardu.....	2 577,03	1 622	1	-	1	1	-
	290. Balsfjord.....	1 667,44	5 019	-	-	4	4	-
	291. Tromsø stadsldistr.....	0,71	8 262	7	2	6	-	3
	292. Tromsøysund.....	1 449,89	5 068	-	-	4	4	-
	293. Lyngen.....	3 644,15	6 334	-	-	3	3	-
	294. Karlsøy.....	1 417,91	3 569	1	-	5	5	-
	295. Skjervøy.....	5 904,27	6 260	1	-	7	7	-
XX.	Finmarkens amt.....	48 018,29	39 126	12	2	41	30	4
	296. Alten.....	11 892,01	3 347	1	-	2	2	-
	297. Talvik.....	1 652,92	2 475	1	-	5	4	-
	298. Loppen.....	1 266,24	2 638	-	-	3	3	-
	299. Hammerfest.....	2 502,26	5 240	2	1	5	3	1
	300. Maasey.....	1 333,24	2 052	-	-	3	2	-
	301. Kjølvik.....	576,72	2 389	1	-	3	1	-
	302. Kistrand.....	4 986,92	1 926	-	-	1	1	-
	303. Karasjok.....	5 261,06	823	1	-	1	1	-
	304. Lebesby.....	3 567,71	1 726	1	-	2	2	-
	305. Gamvik.....	2 575,69	2 245	-	-	2	2	-
	306. Tanen.....	3 708,26	1 853	1	-	2	2	-
	307. Vardø.....	3 023,74	4 363	2	1	4	2	1
	308. Vadsø.....	2 603,74	4 479	1	-	3	1	1
	309. Sydvaranger.....	4 067,78	3 570	1	-	5	4	1
		323 837,61	2 357 790	1158	472	1454	856	213

¹⁾ Foruten de i hvert distrikt opførte læger er der en distriktslæge uten fast distrikt med skiftende bopæl efter amtmandens nærmere bestemmelse. Stillingen var dette aar ikke besat.

Flateindhold. Som i beretningen for 1916 meddelt er for alle herreder i Smaalenene, Akershus, Hedemarken, Jarlsberg og Larvik og de tre nordligste amter de ældre arealoppgaver revidert. Ogsaa for en række andre herreder, væsentlig i Kristians, Buskerud, Bratsberg og Søndre Trondhjems amter er flateindholdet anført efter nye reviderte opgaver.

Folkemængden. Den for rikets amter og lægedistrikter opførte folkemængde (tabel I) er den tilstedeværende folkemængde ifølge de av det Statistiske Centralbyraa meddelte opgaver over resultaterne av folketællingen i Norge den 1ste december 1910. Hvor forandringer i inndelinger har fundet sted efter folketællingens avholdelse, er folkemængden angivet efter de nye grænser. Til utregning av dødelighetsforhold og andre forholdsutregninger er brukt den av byraaet til Medicinaldirektøren meddelte opgave over den utregnede tilstedeværende middelfolkemængde i 1917 (tabel II).

Sundhetstilstanden synes at ha været i det hele nogenlunde tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomstilfælde meldtes ialt 191 899 med 5 041 dødsfald mot henholdsvis 210 000 og 5 393 i 1916.

De hyppigst forekommende epidemiske sykdomme var som vanlig de akutte katarrar i aandedrætsorganerne (deri ogsaa medtat katarralsk lungebetændelse). De utgjorde 48,6 pct. av alle meldte epidemiske sygdomstilfælde. Dernæst i hyppighet kom akut diarré (kolerine) med 15,2 pct., influensa med 7,9 pct., lungebetændelse med 5,1 pct. Forøvrig henvises til tabel V, kolonne 2.

De meldte tilfælde av epidemisk sykdom svarer til 74,6 pro mille av den for aaret utregnede middelfolkemængde, hvilket er 9,8 pro mille mindre end aaret forut. Om forholdet for de enkelte amter se tabel IV, kolonne 3. I forhold til aaret forut viser det sig i større eller mindre grad nedgang for alle amter undtagen Smaalenene, Buskerud, Jarlsberg og Larvik og Nordre Bergenhus amt.

For 99,5 pct. av de ialt opgivne epidemiske sygdomstilfælde er disses optræden i de forskjellige maaneder opgit. Som almindelig forekom de fleste i aarets 1ste kvartal, de færreste i 3dje.

Dødeligheten utgjorde efter de av det Statistiske Centralbyraa meddelte opgaver over folkemængdens bevægelse i 1917 13,3 pro mille av den utregnede tilstedeværende middelfolkemængde. I 1916 var dødeligheten 13,8 pro mille. Forøvrig henvises til tabel II.

Tabel III viser forholdet mellem levende fødte og døde i de ti aar fra 1908—1917.

Epidemiske sykdomme. I tabel IV gives en oversigt over alle av lægerne opgivne tilfælde og dødsfald av epidemiske sykdomme med disses fordeling paa amterne.

Tabel V gir oplysning om tiden for de epidemiske sygdomstilfældes optræden og de sykes kjønn og alder, forsaavidt opgaver derom foreligger. Desuten oplyser tabellen om de enkelte sykdommes procentforhold til alle meldte tilfælde av epidemiske sykdomme og om dødelighetsprocenten.

Tabel VI gir en oversigt over de i alle byer meldte epidemiske sygdomstilfælde med opgave over procentforholdet til alle i riket meldte tilfælde av samme sykdom. Tabellen er utarbeidet efter de til Medicinaldirektøren for hver maaned indsendte lister over epidemiske sykdomme i byerne.

Tabel VII gir en oversigt over fordelingen av de epidemiske sygdomstilfælde og dødsfald paa de forskjellige amters byer.

Uoverensstemmelsen mellem de to sidste tabeller skriver sig hovedsagelig fra, at katarralsk og follikulær angina er medtat i tabel VI, men ikke i tabel VII. Desuten er de ved den førstnævnte tabels utarbeidelse brukte maanedlige lister

Dødeligheten i riket, dets byer og bygder.

La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes par départements.

Amter.	Riket.				Byene.				Bygdene			
	Utreget tilstede- v. middel- folke- mængde.	Dødsfald i 1917.	Døde av 1000 levende.		Utreget tilstede- v. middel- folke- mængde.	Dødsfald i 1917.	Døde av 1000 levende.		Utreget tilstede- v. middel- folke- mængde.	Dødsfald i 1917.	Døde av 1000 levende.	
			1916.	1917.			1916.	1917.			1916.	1917.
Riket.....	2 563 901	34 106	13,8	13,3	783 642	10 442	13,9	13,3	1 780 259	23 664	13,7	13,3
1. Kristiania.....	257 425	3 295	13,6	12,8	257 425	3 295	13,6	12,8	-	-	-	-
2. Akershus.....	154 835	1 595	11,1	10,3	3 063	44	13,5	14,4	151 772	1 551	11,1	10,2
3. Smaalenene.....	160 204	2 068	12,0	12,9	49 146	681	12,9	13,9	111 058	1 387	11,5	12,5
4. Buskerud.....	133 746	1 684	13,1	12,6	36 465	483	16,1	13,2	97 281	1 201	12,0	12,3
5. Jarlsberg og Larvik.....	114 038	1 658	13,5	14,5	41 595	652	14,3	15,7	72 443	1 006	13,0	13,9
6. Hedemarken.....	144 169	1 720	12,8	11,9	8 123	96	12,2	11,8	136 046	1 624	12,9	11,9
7. Kristians.....	126 383	1 536	12,0	12,2	9 315	97	11,0	10,4	117 068	1 439	12,1	12,3
8. Bratsberg.....	120 381	1 425	12,3	11,8	36 449	435	12,2	11,9	83 932	990	12,4	11,8
9. Nedenes.....	73 133	1 151	14,9	15,7	18 222	280	16,0	15,4	54 911	871	14,6	15,9
10. Lister og Mandal.....	81 486	1 161	15,1	14,2	24 529	366	16,2	14,9	56 957	795	14,6	14,0
11. Stavanger.....	159 097	2 131	14,6	13,4	71 114	934	14,5	13,1	87 983	1 197	14,7	13,6
12. Søndre Bergenhus.....	146 200	1 912	14,5	13,1	-	-	-	-	146 200	1 912	14,5	13,1
13. Bergen.....	93 614	1 119	13,3	12,0	93 614	1 119	13,3	12,0	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus.....	90 273	1 251	14,3	13,9	1 541	14	13,6	9,1	88 732	1 237	14,3	13,9
15. Romsdal.....	154 946	2 071	14,6	13,4	37 519	468	12,3	12,5	117 427	1 603	15,3	13,7
16. Søndre Trondhjem.....	163 018	2 353	16,3	14,4	53 544	812	15,2	15,2	109 474	1 541	16,9	14,1
17. Nordre —.....	87 659	1 362	14,6	15,5	6 809	127	17,5	18,6	80 850	1 235	14,4	15,3
18. Nordland.....	170 540	2 375	14,1	13,9	13 042	151	10,8	11,6	157 498	2 224	14,4	14,1
19. Tromsø.....	87 960	1 373	13,3	15,6	13 132	203	14,4	15,5	74 828	1 170	13,1	15,6
20. Finmarken.....	44 794	866	19,9	19,3	8 995	185	21,6	20,6	35 799	681	19,4	19,0

1917.

9*

Døde i forhold til 1 000 levende fødte.

Nombre des décès par 1 000 enfants nés vivant.

Tabel III.										
	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.	1913.	1914.	1915.	1916.	1917.
Riket.....	545	515	518	509	527	524	532	560	520	525
Byer.....	563	510	521	530	554	528	549	560	567	558
Bygder.....	538	516	517	500	516	523	526	560	501	514
Amter:										
Kristiania.....	588	558	541	620	630	595	620	624	635	594
Akershus.....	525	511	528	496	528	484	527	537	466	461
Smaalenene.....	471	454	462	437	438	487	475	513	475	529
Buskerud.....	472	460	463	432	478	468	480	501	501	516
Jarlsb. og Larvik	585	555	541	523	536	541	533	521	505	578
Hedemarken....	494	471	468	438	462	442	452	519	435	444
Kristians.....	487	460	492	471	481	464	488	542	490	515
Bratsberg.....	557	500	490	469	501	512	496	559	409	464
Nedenes.....	629	542	591	652	652	679	623	723	633	661
Lister og Mandal	628	594	663	628	631	620	671	681	629	654
Stavanger.....	573	474	465	470	480	466	484	481	502	469
Søndre Bergenhus	559	534	556	515	554	570	522	567	529	491
Bergen.....	583	515	520	493	547	492	544	570	518	482
Nordre Bergenhus	541	563	583	595	631	646	610	657	633	648
Romsdal.....	559	521	572	563	561	583	570	569	561	504
Søndre Trondhjem	585	546	565	578	557	560	565	596	600	561
Nordre Trondhjem	632	470	574	543	581	612	633	686	606	650
Nordland.....	472	481	449	443	415	456	487	534	473	494
Tromsø.....	473	503	434	420	477	470	480	451	410	494
Finmarken.....	683	655	620	481	620	486	532	555	504	550

for byerne tildels rettet eller forandret ved senere indkomne opgaver. Tallet paa dødsfald er i tabel VII optørt efter de endelige opgaver over kjendte dødsarsaker for aaret.

I slutten av den almindelige beretning (tabel XXXVIII) er indtat opgaver for enkelte epidemiske sygdommes vedkommende over deres fordeling paa hver maaned inden de enkelte lægedistrikter og særskilt for byer og bygder.

Av **tyfoidfeber** (ileotyphus, febris typhoidea) forekom mere end dobbelt saa mange tilfælde som gjennemsnitlig i det forgaaende tiaar. Gjennemsnittsdeligheten var i 1917 8,4 pct. for hele riket.

I første rubrik av tabel VIII er opgit tallet paa angrepne av tyfoidfeber blandt 1 000 indbyggere i riket, amter og lægedistrikter.

De uthævede tal betegner, at de ligger over det gjennemsnitlige for riket.

Om **cerebrospinalmeningit** (meningitis cerebro-spinalis epidemica), **akut poliomyelit** (poliomyelitis anterior acuta) og **skarlagensfeber** (scarlatina) se tabellerne IV, V, VIII og XXXVIII.

Meslinger (morbilli) se tabellerne IV, V og XXXVIII.

Av **difteri** (croup) var gjennomsnitsdødeligheten for det hele land 6,5 pct. (i 1916 6,9, i 1915 6,7).

Paa tabel VIII findes en oversigt over angrepne av difteri (croup) blandt 1 000 indbyggere i riket, amter og lægedistrikter.

De uthævede tal betegner, at de ligger over det gjennomsnitlige for riket.

Barselfeber (febris puerperalis). Tabel IX gir en oversigt over tallet paa barselkvinder, dødeligheten paa barselseng, foruten tilfælde og dødsfald av barselfeber med fordeling paa amterne.

Forholdet til alle barselkvinder var 3,8 pro mille.

Gjennomsnitsdødeligheten av barselfeber var 29,4 pct. Av alle barselkvinder døde 1,26 pro mille av denne sygdom (i byerne 0,79 og i bygderne 1,45 pro mille).

Om **dødeligheten paa barselseng** se tabel IX, sidste kolonne.

Alderen for de (ifølge presternes opgaver) paa barselseng døde var følgende:

1 var under	20 aar.
63 « mellem 20 og 30	—
68 « — 30 « 40	—
24 « — 40 « 50	—

Dødeligheten paa barselseng fordelte sig saaledes paa maanederne:

Januar 11	Mai 16	September 9
Februar 22	Juni 11	Oktober 14
Mars 14	Juli 11	November 8
April 16	August 8	December 11

Av disse døde 2 uforløst, 1 i Gjestal (Sandnes distrikt), Stavanger amt og 1 i Vik, Nordre Bergenhus amt.

For 5 forelaa ingen opgave.

Tiden i barselseng er nærmere opgit for 113 dødsfald:

1ste døgn 31	8de døgn 11
2det « 17	9de « 5
3dje « 4	10de « 4
4de « 5	11te « 3
5te « 9	12te « 1
6te « 14	13de « 2
7de « 7	14de « 6

Tilsammen i 1ste uke	87
- 2den —	32
- 3dje —	14
- 4de —	3
- 5te —	2
- 6te —	1
- 7de —	—
- 8de —	1

Av lægerne meldte tilfælde av

Les maladies épidémiques

Tabel IV.	Meldte tilfælde av epidemiske sygdomme.		Meldte tilfælde av epidemiske sygdomme pr. 1000 indbyggere.	Tyfoid-feber (paratyfus).		Cerebro-spinalmeningit.		Akut poliomyelit.		Barnekopper.	
	Tilf.	Dødsf.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riket	191899	5041	74,6	1276	107	104	46	132	25	34	2
Byer	92608	1918	118,8	692	49	37	18	26	3	7	2
Bygder	99291	3123	55,4	584	58	67	28	106	22	27	2
Amter:											
1. Kristiania	15070	657	58,5	355	21	17	8	4	-	1	-
2. Akershus	12176	274	78,6	173	14	3	-	12	-	-	-
3. Smaalenene.	14280	367	89,1	22	2	2	-	15	2	-	-
4. Buskerud	16417	259	122,7	90	3	1	1	11	2	-	-
5. Jarlsberg og Larvik	11868	249	104,7	60	5	6	3	7	3	-	-
6. Hedemarken	13150	229	91,2	13	1	1	1	4	1	-	-
7. Kristians	8669	171	68,6	11	-	-	-	6	-	-	-
8. Bratsberg	9485	179	77,0	5	-	3	-	6	1	-	-
9. Nedenes	6103	173	83,5	3	1	-	-	28	3	-	-
10. Lister og Mandal...	5546	149	68,1	24	1	8	4	10	1	-	-
11. Stavanger	14344	335	90,2	39	8	10	3	4	1	-	-
12. Søndre Bergenhus ..	4289	259	29,3	95	4	16	5	3	-	-	-
13. Bergen	10346	197	110,5	164	11	2	2	1	-	2	-
14. Nordre Bergenhus ..	4060	139	45,0	10	1	1	1	3	1	-	-
15. Romsdal	8442	252	54,5	86	10	11	4	3	1	5	-
16. Søndre Trondhjem ..	14857	365	91,1	56	8	3	1	-	-	26	-
17. Nordre — ..	7022	180	80,1	24	2	7	3	3	2	-	-
18. Nordland	8995	278	49,2	19	8	3	1	8	5	-	-
19. Tromsø	4242	223	48,1	23	6	10	9	4	2	-	-
20. Finmarken	2538	106	56,7	4	1	-	-	-	-	-	-

Paa lægernes dødslistes er opført 89 dødsfald paa barselseng med opgave over dødsårsaker, se tabel X, hvor tillike dødsårsakerne for de efter obstetriske operationer døde kvinder er opgit.

Kikhoste (tussis convulsiva) utgjorde 4,2 pct. av alle oppgivne epidemiske sygdomstilfælde mot 3,1 pct. i 1916.

Om **lungebetændelse** (pneumonia crouposa) findes paa tabel VII en oversigt over angrepne blandt 1 000 indbyggere i riket, amter og lægedistrikter. De uthævede tal betegner, at de ligger over det gjennomsnitlige for riket.

Med hensyn til de øvrige epidemiske sygdomme henvises til tabellerne IV og V.

Epidemiske sygdomme fordelt paa amterne.

dans les départements.

Skarlagensfeber.		Meslinger.		Difteri (croup).		Blodgang.		Barsel-feber.		Septicopyæmi.		Pemfigus hos nyfødte.		Rosen.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
4168	76	3110	57	5170	337	195	5	247	82	485	282	100	15	2560	87
1543	30	720	9	2726	123	96	2	51	15	193	110	57	11	1229	46
2625	46	2390	48	2444	214	99	3	196	67	292	172	43	4	1331	41
783	17	36	1	926	26	1	-	6	3	46	40	4	1	182	14
665	7	78	-	375	20	2	-	14	1	26	14	3	-	146	5
178	2	421	6	410	15	4	-	19	1	39	11	9	3	161	4
314	6	43	-	462	20	9	-	8	3	27	24	4	1	268	9
209	8	137	1	291	17	2	1	5	1	7	6	10	1	120	5
248	4	304	-	53	5	10	1	17	3	17	12	6	2	194	6
144	3	571	2	160	9	-	-	10	3	13	5	4	1	94	3
44	-	77	-	113	10	-	-	12	4	25	14	2	-	183	4
164	6	196	3	105	7	-	-	5	5	22	11	-	-	74	2
124	-	113	6	191	11	2	-	6	2	24	11	3	-	82	1
321	3	32	-	224	32	4	-	8	4	21	14	8	-	195	7
75	2	8	-	236	21	39	1	27	6	31	28	3	-	85	2
65	-	6	-	284	12	86	1	4	-	22	19	5	1	161	5
36	5	36	2	124	18	14	-	6	2	24	9	1	-	61	1
112	1	51	2	105	9	7	1	25	8	46	19	7	-	168	3
331	8	54	1	406	23	-	-	16	8	14	14	20	2	152	4
127	1	228	2	77	7	-	-	11	8	27	8	3	-	61	4
72	2	458	8	301	31	11	-	28	12	41	14	4	1	95	3
110	1	215	23	267	40	4	-	16	8	7	5	3	1	49	4
46	-	46	-	60	4	-	-	4	-	6	4	1	1	29	1

Veneriske sygdomme. Om de paa rikets sykehus behandlede tilfælde henvises til tabel XI og om de udenfor sykehus behandlede til tabel XII.

Spedalskhet (lepra). Tabel XIII gir en oversigt over til- og afgang i aarets løp av spedalske i anstalterne. I medicinalberetningen for 1915 indeholder tabel XIV opgave over tallene fra kjendte tilfælde i tiaaret 1875—1885 og efterfølgende femaarsgrupper.

Forøvrig henvises til Norges officielle statistik VI. 108. De spedalske i Norge, beretning for femaaret 1911—1915.

Av lægerne meldte tilfælde av

Les maladies épidémiques

Tabel IV (forts.).		Røde hunde.		Vari-celler.		Kusma.		Kikhoste.		Akute katar-rer i aande-drætsorga-nerne.		Influenta.	
		Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riket		3467	2935	5	1256	8095	227	93321	1184	15178	91		
Byer		2137	1867	4	603	4038	94	46570	478	6743	39		
Bygder		1330	1068	1	653	4057	133	46751	706	8435	52		
Amter:													
1. Kristiania		593	260	4	41	476	18	6706	168	950	18		
2. Akershus		443	210	-	20	464	4	4909	49	1158	2		
3. Smaalenene		386	234	-	79	1092	26	6406	83	769	3		
4. Buskerud		529	148	-	37	518	9	7696	38	1760	4		
5. Jarlsberg og Larvik		397	176	-	91	631	12	5990	48	1071	9		
6. Hedemarken		205	188	-	74	438	2	7185	54	1159	1		
7. Kristians		92	83	-	101	371	11	4047	41	870	2		
8. Bratsberg		192	124	-	38	155	4	4652	37	1223	11		
9. Nedenes		86	68	-	4	430	5	2838	30	848	5		
10. Lister og Mandal		108	88	-	9	120	1	2970	28	343	1		
11. Stavanger		71	278	-	290	580	12	6412	87	1072	5		
12. Søndre Bergenhus ..		17	62	-	31	174	10	1792	61	168	-		
13. Bergen		76	378	-	29	285	3	5740	59	372	3		
14. Nordre Bergenhus ..		82	21	-	54	109	4	2104	36	352	2		
15. Romsdal		50	100	-	85	157	6	4090	56	908	6		
16. Søndre Trondhjem ..		34	299	1	47	1087	56	8162	97	544	3		
17. Nordre — ..		46	60	-	188	195	7	3934	40	474	5		
18. Nordland		32	91	-	10	192	9	4335	74	849	6		
19. Tromsø		10	44	-	28	375	12	2092	56	149	4		
20. Finmarken		18	23	-	-	246	16	1261	42	139	1		

Tabel XIV gir oplysning om de meldte tilfælde av **tuberkuløse sygdomme** inden lægedistrikterne og i amternes byer og bygder. Tabellen er utarbeidet efter de indsendte utdrag av helseraadenes tuberkuloseprotokoller (jfr. lov av 8de mai 1900). Den indeholder opgaver over de ved flytning, helbredelse og bedring eller død av protokollerne utgaaede og over de tilfælde, hvor der er gjort bruk av tuberkuloselovens §§ 6 og 10.

Lungetuberkulose (tuberculosis pulmonum, phthisis) er opgit som døds-aarsak for 4257 personer.

Tabel XV gir oplysning om dødsfald av lungetuberkulose i riket, dets byer,

epidemiske sygdomme fordelt paa amterne.
dans les départements.

Lunge- betændelse.		Pleurit.		Gigtfeber.		Malaria.		Akut diarrhoe (kolerine).		Skjør- buk.		Ber- beri.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
9922	1635	6321	143	4589	93	20	1	29207	538	6	2	1	1
3656	566	2372	53	1860	27	6	-	15378	240	-	-	1	1
6266	1069	3949	90	2729	66	14	1	13829	298	6	2	-	-
497	218	177	14	202	4	-	-	2807	82	-	-	-	-
605	94	298	11	271	6	-	-	2301	46	-	1	-	-
870	139	367	12	333	10	3	-	2460	47	-	-	1	1
705	85	312	5	359	6	1	-	3115	43	-	-	-	-
497	93	205	9	215	1	1	-	1740	26	-	-	-	-
752	77	408	6	300	5	-	-	1574	48	-	-	-	-
521	71	216	7	226	3	-	-	1129	10	-	-	-	-
486	73	295	5	406	7	3	-	1441	9	-	-	-	-
249	71	155	5	168	4	2	-	658	15	-	-	-	-
297	70	192	2	92	-	-	-	739	10	1	-	-	-
866	104	532	15	320	5	3	1	3054	34	-	-	-	-
435	93	238	4	205	9	-	-	549	13	-	-	-	-
389	46	380	4	307	6	1	-	1587	25	-	-	-	-
296	38	233	4	123	3	-	-	368	11	2	1	-	-
571	89	602	5	215	5	1	-	1037	27	-	-	-	-
629	94	453	11	293	5	1	-	2230	27	-	-	-	-
397	73	238	6	165	1	-	-	757	11	-	-	-	-
566	67	707	11	268	10	2	-	903	16	-	-	-	-
176	25	212	3	79	2	1	-	368	22	-	-	-	-
118	15	101	4	42	1	1	-	390	16	3	-	-	-

bygder og amter for aarene 1915—1917 i forhold (procent) til alle kjendte dødsfald ved sygdom, til dødsfald av ikke epidemiske sygdomme og i forhold (pro mille) til folkemængden.

Tabel XVI viser tallet paa syke, som i aarets løp blev behandlet paa sanatorier og pleiehjem for tuberkulose.

Paa de almindelige sykehus er opgit behandlet 2022 patienter lidende av denne sygdom.

De kjendte dødsfald av tuberkuløs hjernebetændelse, miliærtuberkulose og tuberkulose i andre organer var tilsammen 1190. Se tabel XXVI.

Av kræft (cancer, sarcoma) kjendes ialt 2480 dødsfald. Se tabel XXVI.

De av lægerne opgivne tilfælde av epidemiske sygdomme efter maaned, kjøen og alder
Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

Tabel V. Sygdom.	Ialt meldte tilfælde.	Procentfor- hold til alle opgivne tilfælde av epidemiske sygdomme.	Ialt meldte dødsfald.	Procent døde av alle tilfælde av samme syg- dom.	Kjøn og alder (par sexe et âge).				Tiden er opgit for
					1		2		
					Barn (under 15 aar).		Voksne (over 15 aar).		
					Mandkjøn.	Kvindekj.	Mandkjøn.	Kvindekj.	
Tyfoidfeber	1276	0,7	107	8,4	200	213	402	458	1268
Cerebrospinalmeningit.	104	-	46	44,2	33	19	36	15	93
Akut poliomyelit	132	-	25	18,9	52	36	28	16	127
Barnekopper	34	-	2	5,9	3	3	17	11	34
Skarlagensfeber	4168	2,2	76	1,8	1634	1853	252	415	4160
Meslinger	3110	1,6	57	1,8	1194	1161	318	338	3084
Difteri (croup)	5170	2,7	337	6,5	1709	1820	706	897	5151
Blodgang	195	-	5	2,6	51	58	37	37	181
Barselfeber	247	-	82	33,2	-	-	-	247	228
Pyæmi, septicæmi	485	-	282	58,1	54	40	214	176	344
Pemfigus hos nyfødte	100	-	15	15,0	60	40	-	-	90
Rosen	2560	1,3	87	3,4	125	164	908	1356	2539
Røde hunde	3467	1,8	-	-	901	1040	657	869	3465
Variceller	2935	1,5	5	0,2	1241	1259	252	181	2933
Kusma	1256	0,7	-	-	272	221	575	187	1256
Kikhoste	8095	4,2	227	2,8	3845	3907	146	168	8070
Akute katarrer i aandedrætsorganerne..	93321	48,6	1184	1,3	16580	15951	34265	25958	92875
Influenta	15178	7,9	91	0,6	1077	1182	7154	5692	15152
Lungebetændelse	9922	5,1	1635	16,5	2210	1793	3423	2418	9808
Pleurit	6321	3,3	143	2,3	514	418	3152	2206	6282
Gigtfeber	4589	2,4	93	2,0	510	464	1760	1833	4568
Malaria	20	-	1	5,3	-	-	18	2	19
Akut diarrhoe (kolerine)	29207	15,2	538	1,8	7498	6619	8408	6546	29107
Skjærbuk	6	-	2	-	-	-	4	2	6
Beriberi	1	-	1	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	191899		5041		39764	38261	62732	50028	190840

Tabel V (forts.).

Sygdom.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Tyfoidfieber	42	41	18	26	149	161	111	150	226	146	126	72
Cerebrospinalmeningit	14	11	9	10	22	6	9	4	4	.	3	1
Akut poliomyelit	16	5	10	8	7	4	12	16	19	14	11	5
Barnekopper	17	14	2	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Skarlagensfeber	478	403	383	335	333	305	210	185	363	378	411	376
Meslinger	1093	653	455	311	194	106	81	26	48	32	40	45
Difteri (croup)	484	435	311	249	318	267	293	349	576	662	645	562
Blodgang	1	7	7	10	20	5	4	15	23	20	40	29
Barselfeber	13	23	28	22	30	18	13	12	16	19	18	16
Pyæmi, septicæmi	29	31	34	28	31	23	24	29	32	29	28	26
Pemfigus hos nyfødte	10	7	8	6	3	8	15	5	9	5	2	12
Rosen	221	255	271	223	234	219	199	165	179	195	194	184
Røde hunde	118	288	554	613	839	616	193	69	30	39	50	56
Variceller	509	374	261	217	229	186	123	97	128	194	273	342
Kusma	201	200	208	143	185	141	46	35	25	14	38	20
Kikhoste	904	773	573	514	665	630	746	576	607	646	716	720
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	14430	12711	10698	8793	8228	5658	4270	3418	4221	5890	6965	7593
Influenta	3490	3641	2420	1361	861	416	294	272	295	514	695	893
Lungebetændelse	1514	1287	1101	1011	1155	716	466	246	334	551	655	772
Pleurit	661	592	573	574	646	591	530	464	362	405	441	443
Gigtfeber	549	505	484	455	454	413	285	282	224	274	310	333
Malaria	2	.	2	1	3	1	2	1	1	2	2	2
Akut diarrhoe (kolerine)	1478	1216	1297	1222	1439	2185	2996	6073	3740	2375	2493	2593
Skjærbuk	.	.	.	1	.	.	2	.	.	1	2	.
Beriberi	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tilsammen	26274	23472	19707	16133	16046	12675	10924	12489	11462	12405	14158	15095

De i byerne anmeldte tilfælde av epidemiske sygdomme¹⁾.
Les maladies épidémiques dans les villes.

18*

1917.

Tabel VI.															
Sygdom.	Antal anmeldte tilfælde.	Procentfor- hold til de i hele riket anmeldte tilfælde av samme sygdom.	Antal opgivne dødsfald.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Tyfoidefeber	700	54,8	36	17	28	8	13	83	116	44	83	141	80	57	30
Cerebrospinalmeningit	36	34,6	11	1	6	4	5	7	6	2	1	-	-	1	3
Akut poliomyelit	25	19,0	3	1	1	7	-	1	-	2	4	3	4	1	1
Barsel-feber	50	20,2	8	2	5	6	4	3	2	2	4	4	11	4	3
Barnekopper	7	20,6	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	1843	62,7	-	366	244	158	137	165	113	65	43	65	123	180	184
Skarlagensfeber	1533	36,8	30	160	157	109	99	126	128	71	76	158	169	163	117
Røde hunde	2090	60,2	-	70	168	313	363	551	398	87	39	19	17	31	34
Meslinger	725	23,3	3	358	116	89	69	45	23	14	2	-	-	3	6
Rosen	1213	47,5	33	94	132	137	105	111	82	91	65	89	109	92	106
Pyæmi, septhæmi	161	33,2	69	19	11	17	17	17	9	7	10	16	15	8	15
Pemfigus hos nyfødte	50	50,0	7	4	2	6	-	2	3	8	2	12	3	1	7
Kikhoste	4009	49,5	79	422	351	297	236	364	344	401	306	297	312	341	338
Difteri (croup)	2761	53,5	104	248	237	179	128	160	128	123	165	303	421	378	291
Kusma	637	50,7	-	64	90	130	75	107	74	46	6	16	7	20	2
Akut katarr i luftveiene og bronkit	45164	48,5	180	7199	6125	4914	3995	3912	2684	1782	1597	2292	3036	3656	9972
Katarralsk og foll. angina	13875	-	-	1487	1455	1405	1218	1100	932	611	678	1069	1360	1367	1193
Influenza	6606	43,6	36	1734	1713	920	457	260	121	90	99	144	241	343	484
Lungebetændelse	3610	36,5	526	527	453	351	328	453	298	181	101	149	208	244	317
Pleurit	2319	36,9	26	247	222	207	198	230	211	191	161	140	177	167	168
Gigtfeber	1821	39,8	18	243	216	194	170	179	159	92	120	99	106	144	129
Malaria	7	35,0	-	1	-	2	-	-	1	1	-	-	1	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	15275	52,4	182	749	620	685	625	692	1054	1399	3209	2138	1332	1333	1439
Blodgang	95	48,8	2	-	1	2	4	7	-	-	2	13	14	36	16
Tilsammen	104612	-	1353	14107	12356	10140	8246	8575	6886	5310	6773	7167	7746	8541	8855
Veneriske saar	647	-	-	38	57	45	37	51	38	50	63	79	57	57	94
Nye tilfælde av chanker og syfilis	1721	-	17	129	96	110	102	110	95	123	146	233	157	135	285
Gonorré og uretrit	4723	-	-	289	301	317	326	298	305	358	449	658	400	340	682

¹⁾ Summerne stemmer for en del ikke med de enkelte, trykte maanedslister, idet feil er rettet, og opgaver, som kom forsent inden listens trykning, her er medtat.

Epidemiske sygdomme i amternes byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VII.		Ialt kjendte		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Sygdom.		tilfælde.	dødsfald.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaale- nens amt.		Buskerud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hede- markens amt.		Kristians amt.		Brats- berg amt.		Nedenes amt.		Lister og Mandal amt.		Sta- vanger amt.	
				Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber.....	692	49	355	21	-	-	-	8	1	19	1	20	1	-	-	2	-	1	-	-	-	10	-	23	4
Cerebrospinalmenin- git (epid.).....	37	18	17	8	-	-	-	1	-	-	-	3	1	-	-	-	-	2	-	-	-	6	2	3	2
Akut poliomyelit....	26	3	4	-	-	-	-	1	-	-	-	3	2	-	-	-	-	1	-	9	1	2	-	1	-
Barnekopper.....	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.....	1543	30	783	17	8	-	-	85	1	72	1	95	3	16	1	3	-	16	-	34	3	34	-	152	1
Meslinger.....	720	9	36	1	-	-	-	193	5	10	-	96	-	18	-	77	-	18	-	109	-	26	-	20	-
Difteri (croup).....	2726	123	926	26	4	-	-	157	7	236	4	186	11	1	-	88	-	54	4	23	2	147	4	161	21
Blodgang.....	96	2	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Barselfeber.....	51	15	6	3	-	-	-	11	-	-	-	1	1	-	-	-	-	5	2	1	1	1	-	2	1
Pyæmi, septhæmi...	193	110	46	40	1	1	1	28	2	7	6	4	3	-	-	2	2	8	4	11	5	7	5	11	7
Pemfigus(hos nyfødte)	57	11	4	1	-	-	-	6	3	4	1	9	1	3	2	-	-	1	-	-	-	2	-	3	-
Rosen.....	1229	46	182	14	11	1	1	84	2	131	4	66	4	18	2	6	-	95	2	40	-	46	-	127	3
Røde hunde.....	2137	-	593	-	20	-	-	324	-	320	-	317	-	15	-	4	-	139	-	55	-	101	-	64	-
Variceller.....	1867	4	260	4	7	-	-	158	-	72	-	125	-	21	-	25	-	90	-	49	-	76	-	236	-
Kusma.....	603	-	41	-	-	-	-	40	-	24	-	71	-	2	-	7	-	24	-	4	-	8	-	249	-
Kikhoste.....	4038	94	476	18	2	-	-	665	14	233	5	422	5	35	-	7	-	98	-	165	1	48	-	456	9
Akute katarrer i aan- dedrætsorganerne..	46570	478	6706	168	251	-	-	3134	29	3404	13	4162	24	849	1	547	2	2300	18	1248	5	2103	9	5073	50
Influenta.....	6743	39	950	18	52	-	-	447	-	900	3	734	5	159	-	29	-	606	2	430	3	196	-	709	3
Lungebetændelse....	3656	566	497	218	24	3	3	459	52	261	31	246	34	29	5	42	7	216	20	86	13	133	32	546	38
Pleurit.....	2372	53	177	14	28	-	-	153	8	116	3	121	3	16	-	14	4	106	1	62	-	73	2	344	4
Gigtfeber.....	1860	27	202	4	16	-	-	151	4	126	1	127	-	13	-	11	1	211	3	83	1	35	-	183	4
Malaria.....	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
Akut diarrhoe (kolerine)	15378	240	2807	82	81	-	-	1343	17	1449	19	1142	5	211	-	150	2	702	3	324	2	460	5	2154	22
Beri-beri.....	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	92608	1918	15070	657	505	5	5	7450	146	7389	93	7950	103	1406	11	1048	18	4694	59	2733	37	3514	59	10521	169

Epidemiske sygdomme i amtens byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VII (forts.).	13		14		15		16		17		18		19		20	
Sygdom.	Bergen.		Nordre Bergenhus amt.		Romsdals amt.		Søndre Trondhjems amt.		Nordre Trondhjems amt.		Nordlands amt.		Tromsø amt.		Finmarkens amt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	164	11	-	-	41	4	30	3	7	-	3	1	7	1	2	1
Cerebrospinalmeningit (epid.)	2	2	-	-	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barnekopper	2	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensefeber	65	-	-	-	25	1	118	2	12	-	8	-	10	-	7	-
Meslinger	6	-	1	-	7	-	7	-	21	-	12	-	33	3	30	-
Difteri (croup)	284	12	3	-	41	4	287	14	10	1	43	4	71	9	4	-
Blodgang	86	1	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	4	-	-	-	6	4	5	2	1	1	2	-	4	-	2	-
Pyæmi, septhæmi	22	19	1	1	30	4	8	8	1	-	1	-	-	-	5	3
Pemfigus (hos nyfødte)	5	1	-	-	5	-	10	-	1	-	1	1	3	1	-	-
Rosen	161	5	-	-	90	1	103	2	3	-	23	2	25	3	18	1
Røde hunde	76	-	1	-	35	-	33	-	19	-	4	-	10	-	7	-
Variceller	378	-	-	-	59	-	222	-	10	-	36	-	29	-	14	-
Kusma	29	-	-	-	53	-	9	-	10	-	4	-	28	-	-	-
Kikhoste	285	3	-	-	87	1	812	31	9	-	1	-	187	6	50	1
Akute katarrer i aandedræts- organerne	5740	59	81	1	1780	15	5977	43	534	2	1090	4	1154	15	437	20
Influenza	372	3	24	-	387	-	345	2	55	-	245	-	41	-	62	-
Lungebetændelse	389	46	4	-	190	18	342	31	14	6	79	4	39	3	60	5
Pleurit	380	4	7	-	224	2	293	3	27	1	151	2	49	1	31	1
Gigtfeber	307	6	3	-	84	1	184	-	6	-	70	-	26	1	22	1
Malaria	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	1587	25	18	-	544	14	1681	19	98	2	310	3	184	12	133	8
Beri-beri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	10436	197	143	2	3698	72	10469	161	838	21	2083	21	1900	55	885	41

Tilfælde av tyfoidfeber, cerebros spinalmeningit, akut poliomyelit, skarlagensfeber, difteri og lungebetændelse pr. 1000 indbyggere.

Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la méningite purulente épidémique, de la poliomyélite antérieure aigüe, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1 000 habitants.

Tabel VIII.						
Riket, amter og læge- distrikter.	Tyfoid- feber.	Cerebro- spinal- meningit.	Poliomye- lit.	Skar- lagens- feber.	Difteri.	Lungebe- tændelse.
Riket.....	0,50	0,04	0,05	1,6	2,0	3,9
Byer.....	0,88	0,05	0,03	2,0	3,5	4,7
Bygder.....	0,33	0,04	0,06	1,5	1,4	3,5
Kristiania.....	1,38	0,07	0,02	3,0	3,6	1,9
Akershus amt.....	1,11	0,02	0,08	4,3	2,4	3,9
Aker.....	1,06	0,02	0,17	5,2	4,8	3,8
Ullensaker.....	0,20	0,06	0,06	7,2	1,3	6,3
Høland.....	2,55	-	-	1,8	0,7	3,2
Follo.....	3,25	-	-	3,8	1,6	5,6
Smaalenenes amt...	0,14	0,01	0,09	1,1	2,6	5,4
Eidsberg.....	0,09	-	0,42	0,7	1,4	3,3
Moss stadsl.distrikt..	0,23	0,12	0,12	0,2	7,9	16,3
Hobøl.....	-	-	-	0,4	3,1	1,3
Spydeberg.....	-	-	-	3,0	3,0	7,4
Vaaler.....	1,17	-	-	-	-	-
Rygge.....		-	0,24	0,4	1,2	1,3
Raade.....	-	-	-	1,7	1,2	2,8
Fredrikstad stadsfysik.	0,39	-	-	2,2	4,6	4,9
Sarpsborg.....	0,04	-	0,04	0,8	4,0	7,4
Fr.hald stadsl.distrikt	-	-	-	3,6	0,2	10,0
Hvaler.....	-	-	-	1,0	0,5	3,0
Idd.....	-	-	0,08	0,9	0,2	1,7
Aremark.....	-	0,55	-	0,1	-	2,7
Rødenes og Øymark.	-	-	-	-	1,2	2,1
Buskerud amt.....	0,67	0,01	0,08	2,3	3,5	5,3
Drammen stadsfysik.	0,76	-	0,12	2,4	6,2	7,8
— lægedistr...	3,54	-	0,11	3,0	4,7	4,0
Norderhov.....	-	-	-	2,5	2,0	12,5
Aadalen.....	-	-	-	4,7	2,4	0,6
Modum.....	0,16	-	0,19	1,9	3,3	4,4
Nes.....	-	-	-	0,3	1,0	5,1
Gol.....	0,55	-	-	4,7	-	0,8
Aal.....	0,18	-	-	6,0	-	2,0
Kongsberg stadsl.dist.	-	-	-	-	12,4	5,4
Sandsvør.....	-	0,17	-	5,2	0,5	5,7
Rollag.....	-	-	-	-	-	1,7
Nore og Opdal.....	-	-	-	1,8	-	0,7
Jarlsberg og Larviks amt.....	0,52	0,05	0,06	1,8	2,6	4,4
Tønsberg stadsl.distr.	0,32	0,21	-	1,5	1,8	8,9
— lægedistrikt	0,41	0,10	0,03	2,6	1,6	4,2
Horten.....	0,42	0,10	-	2,4	14,3	6,7
Hof.....	1,53	-	0,10	2,8	2,1	2,7
Larvik stadsl.distrikt	0,11	-	0,11	1,4	0,7	5,1
— lægedistrikt..	0,32	-	0,12	1,1	1,4	4,9

Tabel VIII (forts.).						
Riket, amter og læge- distrikter.	Tyfoid- feber.	Cerebro- spinal- meningit.	Poliomye- lit.	Skar- lagens- feber.	Difteri.	Lungebe- tændelse.
Hedemarkens amt.	0,09	0,01	0,03	1,7	0,4	5,2
Søndre Odalen	0,47	-	-	-	-	6,6
Nordre Odalen	1,13	-	0,23	-	-	5,7
Eidskogen	-	-	-	1,5	1,9	1,5
Vinger	-	-	0,16	2,3	-	2,7
Brandval	-	-	0,28	1,4	0,3	2,2
Grue	0,33	-	-	1,3	0,3	2,8
Hamar stadsl.distrikt	-	-	-	1,5	0,2	4,2
Hedemarken	0,05	-	-	1,5	0,2	6,6
Hof	-	-	-	0,6	0,6	2,6
Aasnes	-	-	-	0,8	-	6,9
Vaaler	-	-	-	1,9	0,5	2,7
Elverum	0,10	-	-	2,0	0,4	7,4
Trysil	-	-	-	1,6	0,5	10,9
Engerdalen	-	-	-	2,4	2,4	8,9
Rendalen	-	-	-	1,8	-	5,2
Aamet	-	-	-	5,3	0,8	2,5
Storelvedalen	-	-	-	8,3	-	2,8
Tønset	-	-	-	-	-	-
Kvikne	-	0,08	0,08	2,8	0,9	7,0
Kristians amt	0,09	-	0,05	1,1	1,3	4,1
Hadeland og Land ..	0,11	-	0,11	0,7	0,5	4,4
Søndre Valdres	-	-	-	5,0	1,0	5,9
Nordre —	-	-	-	0,7	0,2	8,7
Østre Slidre	-	-	-	13,4	0,4	2,9
Toten	0,17	-	-	1,1	4,2	6,0
Lillehammer stads- lægedistrikt	0,51	-	-	-	-	1,3
Faaberg	-	-	0,56	-	-	8,0
Øier	-	-	-	-	-	1,9
Gausdal	-	-	-	-	-	2,7
Ringebu	-	-	-	0,2	0,7	2,9
Lom	0,12	-	-	0,3	0,1	3,1
Lesje	-	-	-	-	1,2	1,5
Bratsberg amt	0,04	0,02	0,05	0,4	0,9	4,0
Skien stadsfysikat. .	0,07	0,07	-	0,2	1,8	7,2
— lægedistrikt ..	-	-	0,07	0,7	1,2	4,0
Langesund stadsl.dist.	-	0,67	-	-	-	3,4
Bamble	-	-	0,44	1,5	0,7	2,6
Kragerø stadsl.distr.	-	-	-	0,4	1,7	5,4
Skaatøy	-	0,15	-	-	1,1	3,8
Drangedal	-	-	-	0,2	-	3,2
Hollen	0,25	-	0,08	-	-	4,5
Sauland	-	-	-	0,9	2,3	5,8
Kviteseid	-	-	-	0,2	-	1,8
Nissedal	-	-	-	-	-	10,9
Laardal	-	-	-	-	-	2,9
Fyresdal	-	-	-	-	-	2,2
Vinje	-	-	-	-	-	3,0
Tinn	0,18	-	0,18	-	2,1	4,1
Nedenes amt	0,04	-	0,38	2,2	1,4	3,4
Risør stadsl.distrikt ..	-	-	-	0,8	1,5	4,1
Østre Nedenes	-	-	1,15	5,1	1,6	3,8

Tabel VIII (forts.).						
Riket, amter og læge-distrikter.	Tyfoidefeber.	Cerebro-spinal-meningit.	Poliomyelitis.	Skarlagensfeber.	Difteri.	Lungebetændelse.
Arendal stadsdistrikt	-	-	0,10	1,7	1,8	4,9
Vestre Nedenes	0,13	-	0,04	1,0	1,6	3,6
Birkenes	-	-	0,30	-	2,4	1,8
Aamli	-	-	0,76	0,9	0,9	0,8
Evie	-	-	-	0,8	1,2	1,2
Vegusdal	-	-	-	5,5	-	4,1
Bygland						
Valle	-	-	-	-	-	-
Lister og Mandals amt						
Kr.sand stadsfysikat.	0,30	0,10	0,12	1,5	2,3	3,6
Oddernes	0,06	0,39	0,13	1,6	7,5	6,4
Vennesla	0,31	0,31	0,15	3,2	0,9	2,6
Søgne	-	-	0,31	4,3	2,1	4,3
Mandal stadsdistrikt	-	-	0,91	7,6	-	2,4
Halsaa	2,75	-	-	2,8	3,7	1,8
Laudal	-	-	-	2,2	0,2	5,6
Bjelland	0,42	-	0,42	0,8	-	2,9
Undal	-	-	0,35	0,3	1,7	1,4
Lyngdal	1,23	-	-	1,8	2,6	3,0
Hægebostad	-	-	-	-	-	1,9
Farsund	-	-	-	1,1	3,4	0,1
Vanse	-	-	-	-	-	5,5
Kvinesdal	-	-	-	-	-	1,1
Flekkefjord	0,52	-	-	0,8	-	2,9
Siredalen	0,22	-	0,11	0,3	2,5	6,2
	-	-	-	-	-	2,0
Stavanger amt						
Sogndal	0,25	0,06	0,03	2,0	1,4	5,4
Lund	-	-	-	1,8	-	2,9
Egersund stadsdistr.	-	-	-	1,2	-	4,3
Egersund lægedistrikt	0,32	-	-	1,9	1,0	4,8
Time	-	-	-	1,9	-	1,7
Sandnes	0,10	-	-	1,3	1,1	7,1
Sandnes	0,20	0,20	-	9,4	1,3	8,5
Stavanger stadsfysikat	0,19	0,05	0,03	1,5	1,5	9,8
— lægedistrikt	-	0,09	-	1,4	3,7	1,0
Høgsfjord	-	-	-	-	-	1,0
Finne	-	-	-	-	-	-
Hjelmeland	-	-	-	0,3	0,8	4,4
Nerstrand	-	-	-	0,9	-	1,5
Sand	0,62	0,15	-	2,0	-	5,1
Kopervik	0,69	0,10	0,29	1,1	1,4	2,7
Skudenes	3,20	0,53	-	-	0,3	6,4
Haugesund	0,26	0,05	-	4,7	6,1	9,4
Søndre Bergenhus amt						
Sveio	0,65	0,11	0,02	0,5	1,6	3,0
Skaanevik	0,27	0,27	-	0,8	4,2	4,2
Ølen	-	-	-	-	2,0	3,8
Stord	-	-	-	-	-	1,7
Stord	0,37	-	-	4,8	1,8	7,3
Finnaas	-	-	-	-	0,6	4,3
Tysnes	-	0,47	-	1,9	0,2	1,9

Tabel VIII (forts.).						
Riket, amter og læge- distrikter.	Tyfoid- feber.	Cerebro- spinal- meningit	Poliomye- lit.	Skar- lagens- feber.	Difteri.	Lungebe- tændelse.
Kvinnherred	0,58	-	-	0,6	2,1	1,7
Ullensvang	1,43	-	-	0,4	0,4	3,0
Ulvik	-	-	-	-	-	3,5
Røldal	-	-	-	-	-	3,9
Ytre Hardanger	0,26	0,13	-	1,4	1,4	2,6
Voss	0,08	0,15	-	0,8	1,0	5,4
Fane	0,64	0,55	0,01	3,7	1,7	2,9
Fuse	-	0,15	-	-	0,3	0,8
Askøen	2,10	0,68	-	0,2	7,4	0,8
Sund-Austevold	3,93	-	-	-	0,9	4,1
Haus	0,82	0,10	0,10	-	0,4	4,4
Bruvik	-	0,25	-	0,8	-	1,0
Hosanger	0,93	-	-	-	-	3,7
Lindaas	-	-	-	-	1,2	2,6
Manger	1,03	-	0,11	0,1	1,0	5,0
Bergen	1,75	0,02	0,01	0,7	3,0	4,2
Nordre Bergenhus amt	0,11	0,01	0,03	0,4	1,4	3,3
Aurland	-	-	0,16	3,7	0,3	2,6
Lærdal	-	-	-	-	0,6	3,0
Lyster	-	-	-	-	0,2	0,2
Hafslo	-	-	-	-	-	3,0
Sogndal	-	-	-	0,4	-	11,2
Leikanger	-	-	-	-	-	0,9
Balestrand	-	-	-	-	1,8	-
Vik	-	-	-	-	4,2	6,0
Kirkebø	-	-	-	-	0,9	3,8
Lavik	-	-	-	-	2,5	4,3
Gulen	0,61	-	-	0,6	-	0,9
Gaular	0,90	-	-	-	-	4,0
Fjaler	0,54	-	-	-	1,1	10,6
Askvold	0,35	-	-	-	0,2	4,0
Indre Søndfjord	0,20	-	-	-	-	1,7
Bremanger	-	-	0,42	-	-	5,5
Kinn	-	-	-	0,2	1,7	1,1
Naustdal	-	-	-	-	-	4,6
Ytre Nordfjord	-	-	-	-	6,2	2,1
Selje	-	-	-	-	9,8	2,5
Daviken	-	-	-	0,9	0,6	1,4
Nordfjordeid	-	0,14	-	-	0,1	2,7
Indviken	-	-	0,17	0,8	-	-
Gloppen	-	-	-	-	-	-
Romsdals amt	0,56	0,07	0,02	0,7	0,7	3,7
Vannelve	-	-	-	-	-	5,9
Sande	-	-	-	-	-	17,7
Herø	-	-	-	-	0,5	9,9
Ulstein	-	-	-	-	-	1,7
Ørsten	-	0,59	-	-	-	0,6
Volden	-	-	0,20	-	0,2	5,0
Hjørundfjord	2,66	-	-	-	0,5	6,4
Østre Søndmør	0,16	-	-	-	-	2,2
Ørskog	2,11	-	-	-	-	3,1

Tabel VIII (forts.).						
Riket, amter og læge- distrikter.	Tyfoide- feber.	Cerebro- spinal- meningit.	Poliomye- lit.	Skar- lagens- feber.	Difteri.	Lungebe- tændelse.
Nordre Søndmør.....	2,10	-	0,12	0,5	1,2	5,7
Aalesund stadsfysikat	2,43	-	0,07	0,2	2,1	8,3
Haram	0,28	-	-	-	-	3,1
Molde	0,17	-	-	5,5	-	2,3
Bud	-	0,12	-	3,2	0,1	1,2
Vestnes	0,27	-	-	-	1,4	3,3
Grytten	-	-	-	-	0,7	2,1
Eid	-	-	-	-	5,1	0,5
Nesset	0,93	-	-	7,7	0,6	0,6
Søndre Nordmør.....	-	0,09	-	0,4	0,4	2,2
Kr.sund stadsfysikat	0,31	0,13	-	1,0	0,6	3,8
Sundalen	-	-	-	-	-	2,4
Tingvold	-	-	-	-	-	4,2
Surendalen.....	-	-	-	-	2,4	0,4
Rindalen	-	-	-	-	0,4	6,1
Aure	-	0,67	-	-	0,1	3,3
Halsa	-		-	-	0,6	2,7
Edø.....	-	-	-	-	-	-
Søndre Trondhjems						
amt	0,34	0,02	-	2,0	2,5	3,9
Tr.hjems stadsfysikat	0,56	0,02	-	2,0	5,4	6,4
Strinden.....	0,26	0,11	-	1,2	3,3	1,2
Leinstranden.....						
Børsen	-	-	-	-	-	-
Selbu	-	-	-	0,4	0,4	1,9
Røros	0,13	-	-	-	3,0	2,0
Singsaas.....	-	-	-	1,9	0,2	3,3
Støren	-	-	-	5,0	1,9	5,3
Melhus	-	-	-	6,6	-	1,5
Opdal	1,96	-	-	3,8	0,9	11,0
Orkedalen	0,08	-	-	-	-	1,1
Hevne.....	0,21	-	-	-	-	-
Hitteren.....	0,58	-	-	3,1	0,4	1,8
Frøya						
Bjugn	0,15	-	-	-	-	1,3
Ørlandet.....	-	-	-	3,9	-	1,0
Indre Fosen	-	-	-	2,0	1,5	0,1
Bjørnør.....	0,27	-	-	2,2	-	0,8
Aafjorden.....						
Nordre Trondhjems						
amt	0,27	0,08	0,03	1,4	0,9	4,5
Stjørdalen	0,18	0,45	-	2,9	4,4	6,7
Frosta	-	-	0,34	-	-	8,5
Leksviken	-	0,65	0,33	2,6	3,6	8,5
Skogn	-	-	-	3,2	-	8,2
Levanger	-	-	-	9,5	-	2,0
Værdalen	-	-	-	0,5	-	4,7
Inderøen.....	0,19	-	-	1,0	1,9	3,4
Verran						
Stenkjær	1,39	-	-	0,6	-	6,4
Grong	1,01	-	-	-	1,0	2,0
Lierne	-	-	-	-	-	2,5
Namsos.....	-	-	-	-	2,6	1,8

Tabel VIII (forts.).						
Riket, amter og læge- distrikter.	Tyfoid- feber.	Cerebro- spinal- meningit.	Poliomye- lit.	Skar- lagens- feber.	Difteri.	Lungebe- tændelse.
Klingen	-	-	-	-	-	5,0
Overhallen	-	-	-	-	-	6,6
Flatanger	-	-	-	0,9	0,2	1,3
Fosnes	-	-	-	-	-	2,2
Kolvereid	0,20	-	0,20	-	-	3,7
Vikten	-	-	-	0,3	-	2,0
Leka	-	-	-	3,4	-	-
Nordlands amt	0,11	0,02	0,05	0,4	1,8	3,3
Bindalen	-	-	-	-	3,6	5,6
Vik	-	-	-	-	9,2	-
Velfjord	-	-	-	-	8,3	1,7
Brønnøy	-	-	-	-	2,9	2,5
Vega	-	-	-	-	1,2	-
Tjøtta	-	0,60	-	-	0,7	-
Alstahaug	-	-	-	0,7	3,0	3,9
Herøy	-	-	-	0,5	2,7	-
Vefsen	-	-	-	-	4,7	2,9
Mosjøen stadsldistr.	-	-	-	0,6	-	1,9
Hatfjelldalen	-	-	-	-	1,9	2,8
Hemnes	1,28	-	-	-	0,7	2,0
Nesna	-	-	-	-	0,2	2,2
Mo	-	-	-	-	-	3,7
Lurøy	-	-	-	-	-	1,5
Rødøy	-	-	-	-	3,4	6,6
Meløy	-	-	-	0,3	0,3	2,3
Gildeskaal	-	-	-	-	6,7	9,8
Bodø stadslægedistr.	0,20	-	-	1,0	3,4	3,1
Bodin	-	-	0,19	2,1	0,6	2,2
Skjerstad	-	-	-	-	3,3	9,3
Saltdalen	-	-	-	-	0,2	2,7
Fauske	-	-	-	0,2	0,6	2,9
Sørfold	-	-	-	1,7	2,7	3,1
Nordfold	-	-	-	-	1,3	1,8
Steigen	-	-	0,89	0,4	-	0,3
Hamarøy	-	-	-	-	2,5	5,7
Lødingen	-	-	0,49	-	-	1,6
Tysfjord	-	-	-	-	0,4	5,3
Narvik stadslægedistr.	0,41	-	-	0,4	0,4	1,7
Ofoten	-	-	-	-	0,7	4,7
Værøy	-	0,67	-	-	-	-
Flakstad	-	-	-	-	-	-
Buksnes	0,18	-	0,36	0,5	0,2	1,1
Borge	-	-	-	1,1	0,4	0,9
Gimsøy	-	-	-	-	3,2	4,4
Vaagan	0,13	-	0,13	0,1	2,2	5,6
Hadsel	-	-	-	1,6	-	0,7
Bø	-	-	-	-	0,6	-
Øksnes	-	-	-	-	3,1	12,4
Sortland	-	-	-	-	0,2	10,6
Dverberg	-	-	-	3,9	-	-
Tromsø amt	0,26	0,11	0,05	1,3	3,0	2,0
Trondenes	1,62	-	-	1,6	3,4	2,6
Kvæfjord	-	-	-	-	7,4	1,0
Bjarkøy	-	-	-	-	1,7	2,2

Tabel VIII (forts.).						
Riket, amter og læge-distrikter.	Tyfoidefeber.	Cerebro-spinal-meningit.	Poliomyelitis.	Skarlagensfeber.	Difteri.	Lungebetændelse.
Ibestad	0,19	-	-	2,8	3,6	0,7
Salangen	0,22	0,22	-	2,7	0,2	4,3
Sørreisa	-	0,98	0,98	-	10,3	-
Tranøy	-	-	0,58	-	2,3	1,5
Berg	-	0,36	-	-	1,1	1,1
Lenvik	-	-	-	1,0	2,9	1,9
Maalselven	0,53	-	-	0,3	5,0	7,1
Bardu	-	0,62	-	22,9	3,1	4,9
Balsfjord	-	0,40	-	-	0,4	1,6
Tromsø stadsdistrikt	0,12	-	-	0,8	6,5	3,8
Tromsøysund	0,20	0,39	-	-	3,7	0,2
Lyngen	-	-	-	1,6	2,2	0,2
Karlsøy	-	-	-	-	0,8	0,6
Skjervøy	-	0,16	-	0,6	2,7	3,0
Finmarkens amt...	0,09	-	-	1,0	1,3	2,6
Alten	0,60	-	-	8,7	0,3	6,6
Talvik	-	-	-	-	5,2	3,2
Loppen	-	-	-	-	2,3	0,3
Hammerfest	0,38	-	-	-	1,7	5,2
Maasø	-	-	-	2,0	-	-
Kjelvik	-	-	-	-	1,7	0,8
Kistrand	-	-	-	2,6	1,0	2,1
Karasjøk	-	-	-	-	2,4	1,2
Lebesby	-	-	-	-	-	-
Gamvik	-	-	-	-	4,4	-
Tanen	-	-	-	0,5	1,6	1,6
Vardø	-	-	-	1,6	0,9	7,6
Vadsø	-	-	-	-	1,1	1,1
Sydvaranger	-	-	-	-	0,3	3,4

Sindssygdом (insania). Paa sykehus indkom i 1917 164 sindssyke, i 1916 297, i 1915 180. En oversigt over disse findes i tabel XXXII. Der er opgit 201 dødsfald av sindssygdом uten angivelse av sekundær dødsårsak.

Paa rikets sindssykeasyler laa tilbake ved utgangen av 1916 4 033 patienter. I løpet av 1917 indkom 1 187; tallet paa alle behandlede var 5 220, men av disse var 3 indlagt 2 ganger i aarets løp, og 7 var blitt flyttet fra andet asyl. Tallet paa utgaaede 1 163, derav 336 døde. Tilbakeiggende ved aarets utgang var 4 057. Tallet paa forpleiningsdage var 1 484 823 og det gjennomsnittlige daglige middelbelæg for alle asyls 4 068. For det offentliges regning behandlede 4 505 eller 86,3 pct. av de i alt i aaret behandlede syke. De paa asylerne indtrufne dødsfald er henført under de nærmere kjendte dødsårsaker i det amt, hvor asylet ligger. Tallet paa asyls var ved aarets utgang 21 med i alt 3 799 sykeplasser; nærmere redegjørelse for asylernes virksomhet i 1917 findes i Norges offisielle statistik VI. 109.

Tabel XXXII viser tallene paa tilfælde av sindssygdом, behandlet paa sykehus.

Tabel XVII gir efter de fra amtmændene indkomne opgaver oplysninger om tallet paa sindssyke forpleiet med statsbidrag efter lov av 27de juni 1891 og om de samlede utgifter ved deres forpleining for stat og kommuner.

Dødsfald paa barselseng.
Décès pendant les couches dans les départements.

Tabel IX.	Barselkvinder.	Døde paa barselseng ifølge		Barselfeber.				Av 1000 barselkvinder døde ¹⁾ i	
		prester-nes opgaver.	læ-ger-nes op-gaver.	Av lægerne opgivne				1916.	1917.
				til-fælde.	an-grepne av 1000 fø-dende.	døds-fald.	døds-pro-cent av an-grep-ne.		
Riket	65182	156	189	247	3,8	82	33,2	1,9	2,4
Byer	18948	29	52	51	2,7	15	29,4	1,4	1,5
Bygder	46234	128	137	196	4,2	67	34,2	2,2	2,8
Amter:									
1. Kristiania	5619	5	15	6	1,1	3	50,0	1,6	0,9
2. Akershus	3489	4	6	14	4,0	1	71,4	1,8	1,2
3. Smaalenene	3948	12	5	19	4,8	1	52,6	1,5	3,1
4. Buskerud	3302	8	9	8	2,4	3	37,5	2,3	2,5
5. Jarlsberg og Larvik	2878	3	5	5	1,7	1	20,0	0,7	1,1
6. Hedemarken	3893	5	6	17	4,4	3	17,6	2,4	1,3
7. Kristians	3015	4	3	10	3,3	3	30,0	1,6	1,4
8. Bratsberg	3086	7	10	12	3,9	4	33,3	2,3	2,3
9. Nedenes	1754	5	7	5	2,8	5	100,0	1,2	2,9
10. Lister og Mandal..	1771	4	5	6	3,4	2	33,3	2,1	2,3
11. Stavanger	4582	7	19	8	1,7	4	50,0	1,1	1,6
12. Søndre Bergenhus.	3904	12	13	27	6,9	6	22,2	2,9	3,1
13. Bergen	2340	-	1	4	1,7	-	-	1,3	-
14. Nordre Bergenhus.	1938	7	8	6	3,1	2	33,3	1,5	3,7
15. Romsdal	4126	18	18	25	6,1	8	32,0	4,1	4,5
16. Søndre Trondhjem.	4202	15	18	16	3,8	8	50,0	1,4	3,6
17. Nordre —	2104	7	10	11	5,2	8	72,7	2,4	3,4
18. Nordland	4834	15	17	28	5,8	12	42,9	1,9	3,2
19. Tromsø	2798	12	8	16	5,7	8	50,0	0,7	4,4
20. Finmarken	1599	6	6	4	2,5	-	-	4,7	-

¹⁾ Efter de av presterne opgivne dødsfald.

Ifølge ovennævnte lov, som traadte i kraft 1ste januar 1892, erstattes $\frac{4}{10}$ av utgifterne ved fattige sindssykes forpleining av statskassen, de øvrige $\frac{6}{10}$ utredes av vedkommende amts- eller bykommune, dog saaledes, at indtil halvdelen av amtskommunernes tilskud kan overføres paa vedkommende fattigdistrikt.

Tabel XVIII gir oplysning om tallet paa barselkvinder, som har brukt jormor, med fordeling paa amterne og rikets byer og bygder. Tabellen er utarbeidet efter de utdrag av jormødrenes bøker, som er foretat av ordførerne i helse-raadene. Den indeholder tillike opgave over, hvor mange kvinder var første-

Dødsårsaker for barselkvinder. Døde efter obstetriciske operationer.

Causes de décès pendant les couches. Décès après des opérations obstétricales.

Dødsårsaker.	Dødsfald paa barselseng: ¹⁾	Derav i		Dødsfald efter følgende operationer: ²⁾						
		byer.	bygder.	Ialt.	Tangforlesning.	Vending.	Partus præmaturus artificialis.	Perforation.	Efterbyrds-operation.	Abortus provocatus.
Barselseber; peritonit etc.	82	15	67	7	4	3	-	-	-	-
Barselkrampe.	31	10	21	11	5	3	2	1	-	-
Emboli og thrombose.	17	7	10	-	-	-	-	-	-	-
Blødning.	24	8	16	9	1	6	-	-	1	1
Livmorbristning.	4	-	4	1	1	-	-	-	-	-
Dystoki.	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Abort.	9	7	2	-	-	-	-	-	-	-
Ektopisk svangerskap.	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Andre sygdomme.	10	4	6	5	1	2	1	1	-	-
Ukjendt eller uopgit årsak.	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	189	52	137	34	13	14	3	2	1	1

¹⁾ Efter dødslisterne. ²⁾ Efter listerne over obstetriciske operationer.

fødende og flærfødende, endvidere hvor mange var gifte og ugifte. For barnenes vedkommende er, saavidt meddelelse derom foreligger, opgit kjøen og fødselens utfald, fostrenes leier og utviklingsgrad, endvidere tallet paa tvilling- og trilling-fødsler.

Ifølge opgave fra det Statistiske Centralbyraa fødte 65 182 kvinder i 1917 (18 948 i byerne og 46 234 i bygderne) i alt 66 206 barn. Jormødrene skulde saaledes i henhold til tabel XVIII ha betjent 98,5 pct. av fødende kvinder (98,7 pct. i byerne og 98,3 pct. i bygderne). Av 1 017 kvinder (15,60 pro mille), som i henhold til byraaets opgaver fødte flere end 1 barn, var 1 010 (15,49 pro mille) tvillingfødende, 7 (0,11 pro mille) trillingfødende.

Med hensyn til de av lægerne utførte **obstetriciske operationer** og utfaldet ved disse saavel for mødre og barn som efter de forskjellige indikationer, samt om kunsthjælp ved tvillingfødsler, henvises til tabellerne XIX til og med XXII.

Tabel XXIII viser tallet paa **fødte** og **døde** i riket og amterne; den er et utdrag av de fra det Statistiske Centralbyraa meddelte opgaver over folke-mængdens bevægelse i aaaret.

Tabel XXIV indeholder en fordeling av fødte og døde m. v. paa rikets byer og bygder.

Indkomne tilfælde av veneriske sygdomme paa sykehusene.

Cas nouveaux des maladies vénériennes traités dans les hôpitaux.

Tab. XI.	Syphilis								Veneriske saar. (Ulcus molle).		Gonorrhoe, uretrit.				
	Sum.	Barn.		Voksne.		er- hver- vet.	med- født.	Antal forplei- ningsdage for alle behand- lede syfilis- patienter.	M.	K.	Sum.	Barn.		Voksne.	
		G.	P.	M.	K.							G.	P.	M.	K.
Riket	782	34	26	396	326	722	60	¹⁾ 46304	66	11	255	1	-	163	91
Amter:															
1. Kristiania	415	29	19	181	186	367	48	39319	27	5	72	-	-	48	24
2. Akershus	2	-	-	2	-	2	-	-	-	1	2	-	-	1	1
3. Smaalenene	26	-	-	17	9	26	-	2212	4	-	19	-	-	16	3
4. Buskerud	13	-	-	8	5	13	-	130	3	-	8	-	-	6	2
5. Jarlsberg og Larvik ..	71	-	-	62	9	71	-	-	3	-	41	-	-	40	1
6. Hedemarken	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	7
7. Kristians	4	-	-	3	1	4	-	401	-	-	2	-	-	-	2
8. Bratsberg	19	-	-	7	12	19	-	-	-	-	7	-	-	4	3
9. Nedenes	4	-	-	2	2	4	-	114	1	-	1	-	-	1	-
10. Lister og Mandal	14	-	1	9	4	13	1	513	-	-	8	-	-	7	1
11. Stavanger	42	-	1	24	17	41	1	2139	10	-	15	1	-	10	4
13. Bergen	66	3	5	28	30	58	8	-	-	2	18	-	-	6	12
15. Romsdal	18	2	-	6	10	16	2	290	-	1	7	-	-	2	5
16. Søndre Trondhjem ...	60	-	-	31	29	60	-	165	18	2	9	-	-	6	3
17. Nordre —	3	-	-	1	2	3	-	125	-	-	1	-	-	1	-
18. Nordland	4	-	-	1	3	4	-	326	-	-	8	-	-	1	7
19. Tromsø	5	-	-	2	3	5	-	447	-	-	8	-	-	2	6
20. Finnmarken	16	-	-	12	4	16	-	123	-	-	22	-	-	12	10

¹⁾ For de syges vedkommende, for hvem tallet paa forpleiningsdage var opgit (26 tilbakeliggende fra foregaaende aar og 624 indlagte) kom der ca. 71 dage paa hver.

Utenfor sykehus behandlede tilfælde av veneriske sygdomme.

Cas des maladies vénériennes traitées en dehors des hôpitaux.

Tabel XII.		Veneriske saar og syfilis.							Gonorré og uretrit.					
		Tilsammen behandlet.	Kjøn og alder.				Veneriske saar.	Sygds.form forsyfilis		Tilsammen behandlet.	Kjøn og alder.			
			Barn.		Voksne.			erhvervet.	medfødt.		Barn.		Voksne.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.					Md.	Kv.	Md.	Kv.			
Riket		2063	18	32	812	180	487	1391	47	5473	9	17	2826	352
Amter :														
1.	Kristiania	886	-	-	-	-	¹⁾ 238	²⁾ 642	³⁾ 6	⁴⁾ 1597	-	-	-	-
2.	Akershus	21	4	3	9	5	6	9	6	29	-	-	26	3
3.	Smaalenene	49	5	-	39	5	6	38	5	⁷⁾ 109	-	-	103	5
4.	Buskerud	28	1	-	23	4	15	13	-	116	-	-	100	16
5.	Jarlsberg og Larvik	80	1	2	69	8	18	59	3	215	-	1	201	13
6.	Hedemarken	11	2	1	4	4	2	6	3	⁸⁾ 53	-	-	47	3
7.	Kristians	8	-	1	3	4	-	8	-	27	1	2	22	2
8.	Bratsberg	38	1	-	26	11	9	29	-	⁹⁾ 136	4	4	113	14
9.	Nedenes	18	-	-	13	15	5	13	-	74	-	1	68	5
10.	Lister og Mandal	42	1	1	38	2	23	16	3	113	1	-	107	5
11.	Stavanger	254	-	10	201	43	51	194	9	706	-	4	615	87
12.	Søndre Bergenhus	14	1	-	13	-	4	10	-	34	-	1	30	3
13.	Bergen	⁵⁾ 138	-	-	-	-	-	-	-	⁶⁾ 643	-	-	-	-
14.	Nordre Bergenhus	11	-	-	1	3	2	9	-	¹⁰⁾ 13	-	-	8	-
15.	Romsdal	73	-	3	58	12	4	67	2	283	-	-	262	21
16.	Søndre Trondhjem	228	1	5	186	36	59	164	5	600	1	3	497	99
17.	Nordre —	3	-	-	2	1	2	1	-	¹¹⁾ 62	-	-	47	8
18.	Nordland	83	-	3	65	15	19	62	2	¹²⁾ 353	1	1	294	50
19.	Tromsø	30	1	1	22	6	15	14	1	102	-	-	95	62
20.	Finmarken	48	-	2	40	6	9	37	2	208	1	-	191	16

¹⁾ Derav 227 mandkjøn, 11 kvindekjøn. ²⁾ Derav 484 mænd, 158 kvinder. ³⁾ Derav 1 mandkjøn, 5 kvindekjøn. ⁴⁾ Derav 1458 mandkjøn, 139 kvindekjøn. ⁵⁾ Derav 128 mandkjøn, 10 kvindekjøn. ⁶⁾ Derav 530 mandkjøn, 113 kvindekjøn. ⁷⁾ Kjøn og alder uopgit for 1. ⁸⁾ Kjøn og alder uopgit for 3. ⁹⁾ Kjøn og alder uopgit for 1. ¹⁰⁾ Kjøn og alder uopgit for 7. ¹¹⁾ Kjøn og alder uopgit for 5. ¹²⁾ Kjøn og alder uopgit for 7. ¹³⁾ Kjøn og alder uopgit for 7.

Til- og avgang av spedalske i anstalterne.

Tableau des lépreux dans les hospices.

Anstalt.				Tilbake- liggende fra 1916.			Indkomne i 1917.			Tilsammen be- handlet.			Avgang.												Tilbake- liggende ved utgangen av 1917.			Spedalsk- hetens form hos de tilbake- liggende.			Antal for- plei- nings- dage.	Dag- lig mid- del- belæg.
													Hel- bredet.			Utgaat i bedring.			Uhel- bredet.			Død.										
													Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.								
Pleiestiftelsen nr. 1 ¹⁾	61	26	35	3	2	1	64	28	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	5	2	57	23	34	16	37	4	21481	58,85			
St. Jørgens hospital ²⁾	16	3	13	-	-	-	16	3	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	15	3	12	1	12	2	5602	15,35			
Reitgjerdets pleie- stiftelse	62	29	33	3	3	-	65	32	33	-	-	-	-	-	-	3	3	-	3	1	2	59	28	31	21	38	-	21023	57,60			
Tilsammen	139	58	81	6	5	1	145	63	82	-	-	-	-	-	-	3	3	-	11	6	5	131	54	77	38	87	6	48106	131,80			

¹⁾ Omfatter baade kur- og pleieavdelingen. ²⁾ Der optages ingen nye patienter i hospitalet.

Av nedenstaaende sees forholdet mellem fødte og døde og forholdet mellem det Statistiske Centralbyraas og lægernes opgaver over døde.

	Levende fødte.	Døde.	Overskud av fødte.	Forhold mellem fødte og døde.
Riket	64 746	34 106	30 640	100 : 52,5
Byerne	18 708	10 442	8 266	— 55,8
Bygderne	46 038	23 664	22 374	— 51,4

	Døde.	Dødsfald med opgit aarsak ifl. lægernes opgaver.	For- hold i pct.	Døde med fradrag av dødsfald ved unaturlig død.	Dødsfald ved sygdom i henhold til lægernes opgaver.	For- hold i pct.
Riket	34 106	30 309	88,9	33 094	29 303	88,5
Byerne	10 442	9 749	93,7	10 155	9 473	92,9
Bygderne	23 664	20 560	86,8	22 939	19 830	86,5

De av lægerne opgivne dødsårsaker i procentforhold til alle indtrufne dødsfald i riket, dets byer og bygder og i de enkelte lægedistrikter sees av tabel XXV.

De hyppigste av lægerne opgivne dødsårsaker ved sygdom sees av tabel XXVI.

De opgivne dødsårsaker er sammenstillet i tabellerne XXXIV—XXXVII. I tabel XXXIV findes opført de kjendte dødsårsaker i riket og amterne, tabel XXXV er en opgave over alder og kjønn for de i riket døde med kjendt dødsårsak. I tabel XXXVI er anført dødsårsakerne i byerne og i tabel XXXVII opgave over kjønn og alder for de i byerne døde.

Tallet paa vaksinerte i riket utgjorde ifølge embedslægernes indberetning 66 728 eller 105,6 pct. av middeltallet av levende fødte i 3-aaret 1915—1917.

Da koppperne i 1917 straks i aarets begyndelse optraadte epidemisk i det Trondhjemske, og da det viste sig, at smitteførende personer hadde passert flere landsdele — ogsaa Kristiania — fik man, som ventelig kunde være, en mængde vakcinerekvisitioner i aarets første maaneder. Til at møte den værste vaccinationspanik sat instituttet heldigvis inde med et større lager oparbeidet vaccine fra 1916, og samtidig sattes vaccination av nye kalver straks igang, saasnart det var mulig at opdrive kalver fra instituttets leverandør. Paa grund av krigen og dyrtiden hadde det sin store vanskelighet at faa skikkede gjødkalver, og de store ekstraordinære krav gjorde, at man maatte utnytte kalvene vel meget, hvilket altid under en forcert vaccination vil ha tilfølge, at vaccinen let vil vise tilbøielighet til degeneration og svækket anslagsevne. Dette viste sig ogsaa efter et par maaneders forløp, saa man utover vaaren maatte ty til vaccinationsanstalten i Kjøbenhavn og vaccineinstituttet i Stockholm for at faa en ny vaccinestamme til podning av nogen kalver. Fra begge steder blev med stor beredvillighet villig overlatt den nødvendige vaksine, fra Kjøbenhavn en gammel Kristiania-

Meldte tilfælde av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind-
Cas des maladies tuberculeuses d'après

Amt	Tabel XIV. Lægedistrikter.	Tilfælde indført i								
		Ialt.			Derav var					
					aandedræts- organerne.		tarm- kanalen.		ben og led.	
Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		
I.	Riket.....	6604	3066	3538	2953	3441	16	21	47	39
	Byer.....	2249	1030	1219	1015	1202	3	7	5	6
	Bygder.....	4355	2036	2319	1938	2239	13	14	42	33
II.	Kristiania.....	825	409	416	406	414	-	1	1	-
II.	Akershus amt.....	312	143	169	137	163	-	2	5	4
	Byer.....	5	3	2	3	2	-	-	-	-
	Bygder.....	307	140	167	134	161	-	2	5	4
	Aker.....	204	86	118	83	115	-	1	2	2
	Ullensaker.....	44	23	21	20	19	-	-	3	2
	Høland.....	24	12	12	12	11	-	1	-	-
	Follo.....	40	22	18	22	18	-	-	-	-
III.	Smaalenenes amt.....	325	135	190	133	189	1	-	1	-
	Byer.....	106	49	57	49	57	-	-	-	-
	Bygder.....	219	86	133	84	132	1	-	1	-
	Eidsberg.....	44	16	28	15	28	1	-	-	-
	Moss stadslægedistrikt.....	12	5	7	5	7	-	-	-	-
	Hobøl.....	2	2	-	2	-	-	-	-	-
	Spydeberg.....	11	3	8	3	7	-	-	-	-
	Vaaler.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygge.....	9	4	5	4	5	-	-	-	-
	Raade.....	15	5	10	4	10	-	-	1	-
	Fredrikstad stadsfysikat.....	37	14	23	14	23	-	-	-	-
	Sarpsborg.....	119	51	68	51	68	-	-	-	-
	Fredrikshald stadslægedistr.....	26	16	10	16	10	-	-	-	-
	Hvaler.....	6	4	2	4	2	-	-	-	-
	Idd.....	32	10	22	10	22	-	-	-	-
IV.	Aremark.....	2	1	1	1	1	-	-	-	-
	Rødenes og Øymark.....	10	4	6	4	6	-	-	-	-
	Buskerud amt.....	182	90	92	84	86	2	3	2	1
	Byer.....	103	50	53	48	49	-	2	1	1
	Bygder.....	79	40	39	36	37	2	1	1	-
	Drammens stadsfysikat.....	61	35	26	33	24	-	2	1	-
	— lægedistrikt.....	30	11	19	11	18	-	-	-	1
	Norderhov.....	34	16	18	15	17	1	-	-	-
	Aadalen.....	6	2	4	2	4	-	-	-	-
	Modum ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nes.....	9	4	5	4	5	-	-	-	-
	Gol.....	10	8	2	7	1	-	1	-	-
	Aal.....	3	1	2	1	2	-	-	-	-
	Kongsberg stadslægedistrikt.....	12	4	8	4	7	-	-	-	-
	V.	Sandsvær.....	7	3	4	2	4	1	-	-
Rollag.....		8	5	3	4	3	-	-	1	-
Nore og Opdal.....		2	1	1	1	1	-	-	-	-
Jarlsberg og Larvik amt.....		276	119	157	117	154	1	-	1	1
Byer.....		109	45	64	44	62	1	-	-	1
V.	Bygder.....	167	74	93	73	92	-	-	1	-
	Tønsberg stadslægedistrikt.....	27	7	20	7	20	-	-	-	-
	— lægedistrikt.....	55	22	33	21	32	-	-	1	-
	Horten stadslægedistrikt.....	16	11	5	11	5	-	-	-	-
	Hof.....	56	20	36	20	35	-	-	-	1
	Larvik stadslægedistrikt.....	27	11	16	11	16	-	-	-	-
	— lægedistrikt.....	95	48	47	47	45	1	-	-	-

sendte udtag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herreder.
les registres des commissions de santé.

protokollerne 1917.						Tilfælde utgaat av protokollerne 1917.				Tilfælde, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Tilfælde, hvor lovens § 10 er brukt.	
tuberkulose i						Ialt.	Paa grund av			Md.	Kv.	Md.	Kv.
lymfe- kjerter.		urin- og kjensorganer.		huden.			flyt- ning.	helbre- delse.	død.				
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.								
21	23	20	8	9	6	5526	530	888	4108	709	787	2	1
4	2	1	1	2	1	1891	212	339	1340	363	398	-	-
17	21	19	7	7		3635	318	549	2768	346	389	2	1
-	-	1	-	1	1	659	85	95	479	187	206	-	-
1	-	-	-	-	-	237	34	42	161	22	32	-	-
-	-	-	-	-	-	4	1	-	3	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	233	33	42	158	22	32	-	-
1	-	-	-	-	-	114	14	14	86	15	25	-	-
-	-	-	-	-	-	54	6	11	37	2	2	-	-
-	-	-	-	-	-	38	1	12	25	2	1	-	-
-	-	-	-	-	-	31	13	5	13	3	4	-	-
-	-	-	-	-	1	227	17	37	173	17	29	-	-
-	-	-	-	-	-	81	4	15	62	10	9	-	-
-	-	-	-	-	1	146	13	22	111	7	20	-	-
-	-	-	-	-	-	33	1	2	30	3	2	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	1	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	9	1	2	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	2	1	3	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	15	-	-	15	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	50	4	12	34	1	7	-	-
-	-	-	-	-	-	57	2	14	41	6	11	-	-
-	-	-	-	-	-	18	-	1	17	6	2	-	-
-	-	-	-	-	-	11	7	4	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	13	-	-	13	-	4	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	-	-	-	-
1	1	1	1	-	-	149	7	16	126	21	34	-	-
1	1	-	-	-	-	82	5	8	69	5	15	-	-
1	-	1	1	-	-	67	2	8	57	16	19	-	-
-	-	-	-	-	-	38	1	7	30	5	12	-	-
-	-	-	-	-	-	30	2	1	27	10	10	-	-
-	-	-	1	-	-	14	1	-	13	5	6	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	-	7	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	9	-	2	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	8	1	1	6	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	14	2	-	12	-	3	-	-
-	-	-	-	-	-	15	-	4	11	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	1	3	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	204	10	24	170	12	18	-	-
-	-	-	1	-	-	83	4	10	69	8	7	-	-
-	-	-	-	-	1	121	6	14	101	4	11	-	-
-	-	-	-	-	-	17	2	4	11	1	3	-	-
-	-	-	-	-	1	59	3	13	43	3	7	-	-
-	-	-	-	-	-	21	-	3	18	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	30	2	3	25	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	19	-	-	19	5	4	-	-
-	-	-	1	-	-	58	3	1	54	1	2	-	-

Meldte tilfælde av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind-

Amt.		Lægedistrikter.	Tilfælde indført i								
			Ialt.			Derav var					
						aandedræts- organerne.		tarm- kanalen.		ben og led.	
Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.			
VI.	Hedemarkens amt.....	330	171	159	156	152	2	-	6	5	
	Byer.....	21	9	12	9	12	-	-	-	-	
	Bygder.....	309	162	147	147	140	2	-	6	5	
	Søndre Odalen.....	3	3	-	3	-	-	-	-	-	
	Nordre —.....	10	4	6	3	6	-	-	-	-	
	Eidskogen.....	11	6	5	6	5	-	-	-	-	
	Vinger.....	10	6	4	6	4	-	-	-	-	
	Brandval.....	6	4	2	4	1	-	-	-	1	
	Grue.....	18	14	4	12	4	1	-	1	-	
	Hamar stadslægedistrikt...	17	7	10	7	10	-	-	-	-	
	Hedemarken lægedistrikt.	108	51	57	49	55	-	-	2	2	
	Hof.....	16	9	7	8	7	-	-	-	-	
	Aasnes.....	10	3	7	3	7	-	-	-	-	
	Vaaler.....	8	7	1	6	1	-	-	-	-	
	Elverum.....	21	11	10	11	10	-	-	-	-	
	Trysil.....	30	17	13	14	10	-	-	2	2	
	VII.	Engerdalen.....	3	3	-	1	-	1	-	-	-
Rendalen.....		10	6	4	6	4	-	-	-	-	
Aamot.....		6	2	4	2	4	-	-	-	-	
Storelvedalen.....		6	2	4	2	4	-	-	-	-	
Tønset.....		37	16	21	13	20	-	-	1	-	
Kvikne.....											
Kristians amt.....		196	83	113	79	112	1	1	1	-	
Byer.....		16	9	7	9	6	-	1	-	-	
Bygder.....		180	74	106	70	106	1	-	1	-	
Hadeland og Land.....		34	15	19	15	19	-	-	-	-	
Søndre Valdres.....		3	1	2	1	2	-	-	-	-	
Nordre —.....		14	5	9	3	9	1	-	1	-	
Østre Slidre.....	4	2	2	2	2	-	-	-	-		
Toten.....	51	23	28	23	27	-	1	-	-		
VIII.	Lillehammer stadsldistr....	10	6	4	6	4	-	-	-	-	
	Faaberg.....	11	4	7	4	7	-	-	-	-	
	Øier.....	4	3	1	3	1	-	-	-	-	
	Gausdal.....	7	2	5	2	5	-	-	-	-	
	Ringeby.....	23	11	12	10	12	-	-	-	-	
	Lom.....	20	6	14	6	14	-	-	-	-	
	Lesje.....	15	5	10	4	10	-	-	-	-	
	Bratsberg amt.....	311	149	162	143	157	2	1	2	3	
	Byer.....	54	48	46	47	45	-	1	-	-	
Bygder.....	257	101	116	96	112	2	-	2	3		
Skien stadsfysikat.....	27	18	9	18	9	-	-	-	-		
— lægedistrikt.....	60	30	30	29	29	-	-	-	1		
Langesund stadslægedistr..	7	4	3	4	3	-	-	-	-		
Bamble.....	19	10	9	7	9	2	-	1	-		
Kragerø stadslægedistrikt..	12	4	8	4	8	-	-	-	-		
Skaatø.....	18	7	11	7	11	-	-	-	-		
Drangedal.....	19	10	9	9	8	-	-	-	-		
Hollen.....	35	14	21	14	20	-	-	-	1		
Sauland.....	47	16	31	15	29	-	1	1	1		
Kviteseid.....	14	5	9	5	9	-	-	-	-		
Nissedal.....	7	4	3	4	3	-	-	-	-		
Laardal.....	4	1	3	1	3	-	-	-	-		
Fyresdal.....	3	1	2	1	2	-	-	-	-		
Vinje.....	7	2	5	2	5	-	-	-	-		
Tinn.....	32	23	9	23	9	-	-	-	-		

sendte udtag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herreder.

protokollerne 1917.						Tilfælde utgaat av protokollerne 1917.				Tilfælde, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Tilfælde, hvor lovens § 10 er brukt.	
lymfe- kjerter.		urin- og kjensorganer.		huden.		Ialt.	Paa grund av			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		flyt- ning.	helbre- delse.	død.				
2	2	4	-	1	-	300	31	51	218	35	33	-	-
2	2	4	-	1	-	8	-	-	8	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	292	31	51	210	34	32	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	-	9	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	12	1	4	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	1	-	8	2	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	22	3	7	12	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	8	-	-	8	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	80	17	15	48	9	15	-	-
1	-	-	-	-	-	13	2	-	11	3	2	-	-
-	-	-	-	-	-	13	1	1	11	4	4	-	-
-	-	1	-	-	-	5	2	1	2	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	30	-	-	30	2	3	-	-
-	1	1	-	-	-	33	-	20	13	7	1	-	-
-	-	1	-	-	-	6	-	1	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	-	7	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	1	6	2	2	-	-
1	1	1	-	-	-	39	4	1	34	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	213	14	44	155	14	18	-	-
-	-	-	-	-	-	27	3	9	15	1	-	-	-
1	-	-	-	1	-	186	11	35	140	13	18	-	-
-	-	-	-	-	-	40	3	5	32	4	4	-	-
-	-	-	-	-	-	11	-	6	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	14	-	4	10	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	44	1	6	37	6	5	-	-
-	-	-	-	-	-	19	3	8	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	3	4	1	4	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	-	7	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	8	-	-	8	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	29	7	6	16	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	16	-	5	11	1	2	-	-
-	-	-	-	1	-	15	-	1	14	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	2	-	237	16	40	181	53	50	-	-
-	-	-	-	1	-	53	2	9	42	18	19	-	-
-	1	-	-	1	-	184	14	31	139	35	31	-	-
-	-	-	-	-	-	10	-	3	7	9	1	-	-
-	-	-	-	1	-	56	5	4	47	7	10	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	1	3	1	4	-	-
-	-	-	-	-	-	15	2	1	12	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	2	5	2	3	-	-
-	-	-	-	-	-	9	1	1	7	2	1	-	-
-	1	-	-	1	-	20	1	7	12	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	30	3	6	21	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	33	1	6	26	5	13	-	-
-	-	-	-	-	-	14	-	-	14	2	4	-	-
-	-	-	-	-	-	8	2	4	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	2	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	1	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	8	1	2	5	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	9	-	-	9	22	9	-	-

Meldte tilfælde av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind-

Amt.	Tabel XIV (forts.). Lægedistrikter.	Tilfælde indført i								
		Ialt.			Derav var					
					aandedræts- organerne.		tarm- kanalen.		ben og led.	
		Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
IX.	Nedenes amt.....	180	82	98	76	93	-	2	1	-
	Byer.....	33	14	19	11	19	-	-	1	-
	Bygder.....	147	68	79	65	74	-	2	-	-
	Risør stadslægedistrikt....	3	1	2	1	2	-	-	-	-
	Østre Nedenes.....	33	18	15	18	15	-	-	-	-
	Arendal stadslægedistrikt..	15	7	8	7	8	-	-	-	-
	Vestre Nedenes.....	56	24	32	21	32	-	-	1	-
	Birkenes.....	4	-	4	-	4	-	-	-	-
	Aamli.....	23	11	12	11	12	-	-	-	-
	Evje.....	11	6	5	6	5	-	-	-	-
	Vegusdal.....	3	1	2	1	2	-	-	-	-
	Bygland.....	12	5	7	4	7	-	-	-	-
	Valle.....	20	9	11	7	6	-	2	-	-
X.	Lister og Mandal amt...	200	82	118	81	116	-	-	1	1
	Byer.....	54	17	37	17	37	-	-	-	-
	Bygder.....	146	65	81	64	79	-	-	1	1
	Kristiansands stadsfysikat..	41	13	28	13	28	-	-	-	-
	Oddernes.....	19	8	11	8	11	-	-	-	-
	Vennesla.....	10	4	6	4	6	-	-	-	-
	Søgne.....	9	4	5	4	5	-	-	-	-
	Mandal stadslægedistrikt..	6	4	2	4	2	-	-	-	-
	Halsaa.....	6	3	3	3	3	-	-	-	-
	Laudal.....	5	1	4	1	3	-	-	-	-
	Bjelland.....	17	8	9	8	9	-	-	-	-
	Undal.....	22	7	15	7	15	-	-	-	-
	Lyngdal.....	14	6	8	6	8	-	-	-	-
	Hægebostad.....	6	1	5	1	5	-	-	-	-
	Farsund.....	3	1	2	1	2	-	-	-	-
	Lista.....	12	6	6	5	5	-	-	1	1
	Kvinesdal.....	10	7	3	7	3	-	-	-	-
Flekkefjord.....	17	6	11	6	11	-	-	-	-	
Siredalen.....	3	3	-	3	-	-	-	-	-	
XI.	Stavanger amt.....	473	215	258	214	253	-	2	1	1
	Byer.....	233	109	124	109	123	-	1	-	-
	Bygder.....	240	106	134	105	130	-	1	1	1
	Sogndal.....	6	3	3	3	3	-	-	-	-
	Lund.....	6	1	5	1	5	-	-	-	-
	Egersund stadslægedistrikt.	7	3	4	3	4	-	-	-	-
	— lægedistrikt.....	17	5	12	5	12	-	-	-	-
	Time.....	30	14	16	14	16	-	-	-	-
	Sandnes.....	27	13	14	13	13	-	-	-	1
	Stavanger stadsfysikat.....	182	82	100	82	99	-	1	-	-
	— lægedistrikt.....	36	16	20	16	20	-	-	-	-
	Høgsfjord.....	22	11	11	11	10	-	1	-	-
	Finnø.....	16	5	11	5	11	-	-	-	-
	Hjelmeland.....	7	3	4	3	4	-	-	-	-
	Nerstrand.....	4	3	1	3	1	-	-	-	-
	Sand.....	32	17	15	16	13	-	-	1	-
	Kopervik.....	30	14	16	14	16	-	-	-	-
	Skudenes.....	6	4	2	4	2	-	-	-	-
	Haugesund.....	45	21	24	21	24	-	-	-	-

sendte udtag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herreder.

protokollerne 1917.						Tilfælde utgaat av protokollerne 1917.				Tilfælde, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Tilfælde, hvor lovens § 10 er brukt.	
tuberkulose i						Ialt.	Paa grund av			Md.	Kv.	Md.	Kv.
lymfe- kjerter.		urin- og kjensorganer.		huden.			flyt- ning.	helbre- delse.	død.				
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.								
2	3	1	-	2	-	146	10	29	107	4	15	-	-
2	-	-	-	-	-	30	3	6	21	3	5	-	-
-	3	1	-	2	-	116	7	23	86	1	10	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	24	2	4	18	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	18	-	3	15	3	2	-	-
2	-	-	-	-	-	69	5	19	45	1	9	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	13	1	2	10	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	4	2	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	2	-	-	2	-	-	-	-
-	3	1	-	1	-	6	-	-	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	167	12	15	140	11	5	-	-
-	-	-	-	-	-	48	5	-	43	2	-	-	-
-	1	-	-	-	-	119	7	15	97	9	5	-	-
-	-	-	-	-	-	38	4	-	34	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	-	9	3	3	-	-
-	-	-	-	-	-	10	1	-	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	1	-	4	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	1	-	-	-
-	1	-	-	-	-	4	-	1	3	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	11	1	-	10	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	15	-	1	14	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	13	2	-	11	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	11	1	4	6	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	18	2	8	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	10	-	-	10	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	-	-	-	256	8	5	243	28	35	-	-
-	-	-	-	-	-	112	6	2	104	25	31	-	-
-	2	-	-	-	-	144	2	3	139	3	4	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	-	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	7	1	-	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	1	-	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	15	-	-	15	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	26	1	1	24	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	73	2	-	71	19	19	-	-
-	-	-	-	-	-	24	-	-	24	-	3	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-
-	2	-	-	-	-	14	-	-	14	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	19	-	-	19	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	10	-	2	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	30	3	2	25	8	13	-	-

Meldte tilfælde av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind-

Amt.	Tabel XIV (forts.). Lægedistrikter.	Tilfælde indført i								
		Ialt.			Derav var					
					aandedræts- organerne.		tarm- kanalen.		ben og led.	
		Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
XII.	Søndre Bergenhus amt...	299	166	133	153	125	1	1	6	3
	Sveio.....	8	4	4	4	4	-	-	-	-
	Skaanevik.....	13	8	5	6	5	1	-	-	-
	Ølen.....	4	2	2	1	2	-	-	1	-
	Stord.....	6	3	3	3	3	-	-	-	-
	Finnaas.....	13	9	4	8	4	-	-	1	-
	Tysnes.....	19	10	9	7	7	-	1	2	-
	Kvinnherred.....	15	8	7	6	6	-	-	-	-
	Ullensvang.....	26	13	13	12	13	-	-	1	-
	Ulvik.....	2	1	1	1	1	-	-	-	-
	Røldal.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-
	Ytre Hardanger.....	27	17	10	16	9	-	-	-	1
	Voss.....	15	8	7	8	7	-	-	-	-
	Fane.....	27	13	14	13	13	-	-	-	-
	Fuse.....	15	10	5	10	5	-	-	-	-
	Askøen ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sund-Austevold.....	9	4	5	4	5	-	-	-	-
	Haus.....	25	11	14	11	14	-	-	-	-
	Bruvik.....	8	4	4	4	4	-	-	-	-
	Hosanger.....	6	4	2	4	2	-	-	-	-
	Lindaas.....	33	20	13	19	12	-	-	-	-
	Manger.....	27	16	11	15	9	-	-	1	2
XIII.	Bergen.....	160	76	84	76	84	-	-	-	-
XIV.	Nordre Bergenhus amt..	208	100	108	95	102	1	-	-	3
	By.....	3	-	3	-	3	-	-	-	-
	Bygder.....	205	100	105	95	99	1	-	-	3
	Aurland.....	5	1	4	1	4	-	-	-	-
	Lærdal.....	15	8	7	7	5	-	-	-	-
	Lyster.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hafslo.....	8	2	6	2	6	-	-	-	-
	Sogndal.....	7	2	5	2	5	-	-	-	-
	Leikanger.....	11	5	6	5	6	-	-	-	-
	Balestrand.....	4	4	-	3	-	-	-	-	-
	Vik.....	10	5	5	5	4	-	-	-	1
	Kirkebø.....	6	1	5	1	4	-	-	-	-
	Lavik.....	6	4	2	4	2	-	-	-	-
	Gulen.....	15	10	5	10	5	-	-	-	-
	Gaular.....	11	4	7	4	7	-	-	-	-
	Fjaler.....	11	6	5	6	4	-	-	-	1
	Askvold.....	5	2	3	1	3	-	-	-	-
	Indre Søndfjord.....	9	8	1	8	1	-	-	-	-
	Bremanger.....	3	1	2	1	2	-	-	-	-
	Kinn.....	9	3	6	3	6	-	-	-	-
	Naustdal.....	10	6	4	6	4	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord.....	6	4	2	3	2	-	-	-	-
	Selje.....	10	4	6	4	6	-	-	-	-
	Daviken.....	10	3	7	2	6	1	-	-	1
	Nordfjordeid.....	8	5	3	5	3	-	-	-	-
	Indviken.....	12	5	7	5	7	-	-	-	-
	Gloppen.....	17	7	10	7	10	-	-	-	-

¹⁾ Ingen opgaver.

sendte udtag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herrereder.

protokollerne 1917.						Tilfælde utgaat av protokollerne 1917.				Tilfælde, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Tilfælde, hvor lovens § 10 er brukt.	
tuberkulose i						Paa grund av							
lymfe- kjertler.		urin- og kjensorganer.		huden.		Ialt.	flyt- ning.	helbre- delse.	død.				
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.					Md.	Kv.	Md.	Kv.
2	1	3	3	1	-	224	26	12	186	20	18	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	-	9	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	6	-	-	6	4	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	4	1	-	3	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	1	6	1	-	-	-
-	-	1	1	-	-	15	-	2	13	-	1	-	-
-	-	2	1	-	-	11	-	-	11	-	3	-	-
-	-	-	-	-	-	26	2	6	18	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	29	7	-	22	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	14	-	-	14	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	21	10	2	9	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	1	1	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	17	1	-	16	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	4	-	-	-
-	-	-	-	-	-	8	-	-	8	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	21	2	-	19	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	19	2	-	17	3	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	151	26	2	123	36	31	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	2	1	-	-	1	185	9	35	141	7	7	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	2	2	-	-	-	-
3	2	1	-	-	1	181	9	33	139	7	7	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-
1	1	-	-	-	1	9	-	1	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	2	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	13	1	4	8	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	3	-	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	2	-	3	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	8	-	-	8	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	14	-	1	13	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	14	-	9	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	10	-	6	4	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	5	1	1	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	10	-	1	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	16	-	2	14	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	-	4	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	11	2	-	9	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	10	-	2	8	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	2	7	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	3	2	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	10	-	-	10	-	-	-	-

Meldte tilfælde av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind-

Amt.	Lægedistrikter.	Tilfælde indført i									
		Ialt.			Derav var						
					aandedræts- organerne.		tarm- kanalen.		ben og led.		
		Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
XV.	Romsdals amt	429	192	237	181	231	4	1	3	2	
	Byer	119	43	76	41	76	1	-	-	-	
	Bygder	310	149	161	140	155	3	1	3	2	
	Vannellen	11	5	6	5	6	-	-	-	-	
	Sande	6	4	2	4	2	-	-	-	-	
	Herø	18	6	12	6	10	-	-	-	1	
	Ulstein	9	6	3	6	3	-	-	-	-	
	Ørsten	11	6	5	6	5	-	-	-	-	
	Indre Søndmør	17	7	10	6	10	-	-	-	-	
	Hjørundfjord	4	1	3	1	3	-	-	-	-	
	Østre Søndmør	6	3	3	2	2	-	-	-	-	
	Ørskog	16	9	7	9	7	-	-	-	-	
	Nordre Søndmør	19	9	10	9	10	-	-	-	-	
	Aalesund stadsfysikat	65	27	38	26	38	1	-	-	-	
	Haram	3	1	2	1	2	-	-	-	-	
	Molde	35	10	25	10	25	-	-	-	-	
	Bud	14	5	9	3	9	1	-	1	-	
	Vestnes	17	6	11	6	10	-	1	-	-	
	Grytten	7	3	4	2	3	-	-	-	1	
	Eid	9	4	5	4	5	-	-	-	-	
	Neset	6	3	3	3	3	-	-	-	-	
	Søndre Nordmør	44	27	17	27	17	-	-	-	-	
	Kristiansund stadsfysikat	42	12	30	11	30	-	-	-	-	
	Sundalen	9	7	2	4	2	2	-	1	-	
	Tingvold	11	3	8	3	7	-	-	-	-	
	Surendalen	19	9	10	8	10	-	-	1	-	
	Rindalen	3	-	3	-	3	-	-	-	-	
	Aure	6	5	1	5	1	-	-	-	-	
	Halsa	10	7	3	7	3	-	-	-	-	
	Edø	12	7	5	7	5	-	-	-	-	
XVI.	Søndre Trondhjems amt	554	223	331	221	328	-	-	1	3	
	Byer	208	76	132	76	132	-	-	-	-	
	Bygder	346	147	199	145	196	-	-	1	3	
	Trondhjems stadsfysikat	208	76	132	76	132	-	-	-	-	
	Strinden	60	24	36	24	36	-	-	-	-	
	Leinstranden	13	6	7	6	7	-	-	-	-	
	Børsen	3	3	-	3	-	-	-	-	-	
	Selbu	12	7	5	6	5	-	-	1	-	
	Røros	28	12	16	12	66	-	-	-	-	
	Singsaas	21	10	11	9	10	-	-	-	1	
	Støren	32	11	21	11	20	-	-	-	1	
	Melhus	17	8	9	8	9	-	-	-	-	
	Opdal	12	3	9	3	9	-	-	-	-	
	Orkedalen	58	24	34	24	34	-	-	-	-	
	Hevne	14	5	9	5	9	-	-	-	-	
	Hitteren	8	4	4	4	4	-	-	-	-	
	Frøya	18	9	9	9	9	-	-	-	-	
	Bjugn	11	2	9	2	9	-	-	-	-	
	Ørlandet	5	3	2	3	2	-	-	-	-	
	Indre Fosen	15	6	9	6	9	-	-	-	-	
	Bjørnør	8	4	4	4	3	-	-	-	1	
	Aafjorden	11	6	5	6	5	-	-	-	-	

sendte udtag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herreder.

protokollerne 1917.						Tilfælde utgaat av protokollerne 1917.				Tilfælde, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Tilfælde, hvor lovens § 10 er brukt.	
tuberkulose i						Paa grund av							
lymfe- kjertler.		urin- og kjensorganer.		huden.		Ialt.	flyt- ning.	helbre- delse.	død.				
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.					Md.	Kv.	Md.	Kv.
1	1	2	1	1	1	375	36	58	281	30	31	-	-
1	-	-	-	-	-	82	9	6	67	14	12	-	-
-	1	2	1	1	1	293	27	52	214	16	19	-	-
-	-	-	-	-	-	8	1	1	6	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	4	3	-	1	-	-
-	-	-	1	-	-	11	-	1	10	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	19	6	9	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	-	9	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	9	1	-	8	2	1	-	-
-	-	-	-	-	-	8	-	3	5	1	-	-	-
-	1	1	-	-	-	9	-	4	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	25	-	9	16	2	4	-	-
-	-	-	-	-	-	15	1	5	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	39	4	3	32	11	6	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	24	6	-	18	2	4	-	-
-	-	-	-	-	-	24	3	2	19	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	11	1	3	7	2	1	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	13	3	4	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	22	1	-	21	3	3	-	-
1	-	-	-	-	-	35	2	3	30	2	4	-	-
-	-	-	-	-	-	8	3	-	5	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	10	1	1	8	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	18	1	-	17	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	1	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	12	-	-	12	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	20	2	5	13	-	1	-	-
1	-	-	-	-	-	693	87	196	410	53	56	-	-
-	-	-	-	-	-	342	49	157	136	28	38	-	-
1	-	-	-	-	-	351	38	39	274	25	18	-	-
-	-	-	-	-	-	342	49	157	136	28	38	-	-
-	-	-	-	-	-	42	-	2	40	7	5	-	-
-	-	-	-	-	-	11	-	-	11	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	12	-	2	10	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	19	-	-	19	1	-	-	-
1	-	-	-	-	-	25	3	7	15	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	40	-	3	37	2	3	-	-
-	-	-	-	-	-	18	7	5	9	4	-	-	-
-	-	-	-	-	-	12	2	2	8	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	88	25	16	47	7	6	-	-
-	-	-	-	-	-	12	-	2	10	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	-	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	-	9	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	-	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	-	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	13	-	-	13	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	1	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	14	1	2	11	-	-	-	-

Meldte tilfælde av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind-

Tabel XIV (forts.).		Tilfælde indført i									
Amt.	Lægedistrikter.	Ialt.			Derav var						
					aandedræts- organerne.		tarm- kanalen.		ben og led.		
		Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
XVII.	Nordre Trondhjems amt.	276	122	154	116	147	1	3	3	2	
	Byer.....	14	4	10	4	7	-	1	-	2	
	Bygder.....	162	118	144	112	140	1	2	3	-	
	Stjørdalen.....	47	20	27	20	27	-	-	-	-	
	Frosta.....	25	12	13	10	12	-	-	1	1	
	Leksviken.....	19	8	11	7	11	-	-	1	-	
	Skogn.....	19	9	10	8	10	-	-	1	-	
	Frol.....	12	3	9	3	9	-	-	-	-	
	Værdalen.....	25	13	12	13	11	-	-	-	-	
	Inderøen.....	14	5	9	5	9	-	-	-	-	
	Verran.....	3	3	-	3	-	-	-	-	-	
	Stenkjær.....	22	10	12	10	12	-	-	-	-	
	Grong.....	13	6	7	6	5	-	1	-	1	
	Lierne.....	2	2	-	2	-	-	-	-	-	
	Namsos.....	14	6	8	6	7	-	1	-	-	
	Klingen.....	8	3	5	3	5	-	-	-	-	
	Overhallen.....	10	4	6	3	5	1	1	-	-	
	Flatanger.....	4	2	2	1	2	-	-	-	-	
	Fosnes.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	
	Kolvereid.....	18	4	14	4	14	-	-	-	-	
	Vikten.....	15	7	8	7	8	-	-	-	-	
	Leka.....	5	4	1	4	-	-	-	-	-	
XVIII.	Nordlands amt.....	549	255	294	245	278	-	4	6	7	
	Byer.....	33	15	18	15	17	-	-	-	-	
	Bygder.....	516	240	276	230	261	-	4	6	7	
	Bindalen.....	9	6	3	6	3	-	-	-	-	
	Vik ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Velfjord.....	3	2	1	2	1	-	-	-	-	
	Brønnøy.....	13	4	9	4	9	-	-	-	-	
	Vega.....	7	5	2	4	2	-	-	1	-	
	Tjøtta ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Alstahaug ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Herøy.....	18	11	7	10	6	-	-	-	-	
	Vefsen ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Mosjøen stadslægedistr. ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Hatfjeldalen.....	5	3	2	3	2	-	-	-	-	
	Hemnes.....	7	2	5	2	5	-	-	-	-	
	Nesna.....	11	7	4	7	4	-	-	-	-	
	Mo.....	20	4	16	3	14	-	-	1	2	
	Lurøy.....	6	5	1	5	1	-	-	-	-	
	Rødøy ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Meøy.....	16	9	7	7	7	-	-	1	-	
	Gildeskaal.....	20	9	11	9	11	-	-	-	-	
	Bodø stadslægedistrikt.....	19	11	8	11	7	-	-	-	-	
	Bodin.....	29	16	13	16	13	-	-	-	-	
	Skjerstad.....	16	3	13	3	13	-	-	-	-	
	Saltdalen.....	14	3	11	3	10	-	-	-	-	
	Fauske.....	43	20	23	20	21	-	2	-	-	
	Sørfold.....	14	5	9	3	5	-	-	1	4	
	Nordfold.....	7	5	2	5	2	-	-	-	-	
	Steigen.....	10	7	3	7	3	-	-	-	-	
	Hamarøy.....	15	9	6	9	6	-	-	-	-	
	Lødingen.....	13	4	9	4	9	-	-	-	-	
	Tysfjord.....	25	13	12	12	11	-	1	1	-	

¹⁾ Ingen opgaver.

sendte uddrag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herreder.

protokollerne 1917.						Tilfælde utgaat av protokollerne 1917.				Tilfælde, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Tilfælde, hvor lovens § 10 er brukt.	
tuberkulose i						Ialt.	Paa grund av			Md.	Kv.	Md.	Kv.
lymfe- kjerter.		urin- og kjensorganer.		huden.			flyt- ning.	helbre- delse.	død.				
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.								
2	1	-	-	-	1	274	20	41	213	24	26	-	-
-	-	-	-	-	-	14	-	-	14	-	-	-	-
2	1	-	-	-	1	260	20	41	199	24	26	-	-
-	-	-	-	-	-	34	1	2	31	6	4	-	-
1	-	-	-	-	-	27	6	12	9	-	4	-	-
-	-	-	-	-	-	5	2	1	2	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	19	-	-	19	-	4	-	-
-	-	-	-	-	-	14	1	1	12	2	5	-	-
-	-	-	-	-	1	21	-	5	16	6	1	-	-
-	-	-	-	-	-	18	5	-	13	2	2	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	17	-	2	15	3	2	-	-
-	-	-	-	-	-	12	-	3	9	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	10	-	-	10	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	16	1	2	13	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	1	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	2	7	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	4	1	1	2	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	1	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	23	3	3	17	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	15	-	2	13	2	-	-	-
-	1	-	-	-	-	14	-	3	11	-	-	-	-
2	4	2	1	-	-	389	30	74	285	82	78	2	1
-	1	-	-	-	-	39	3	9	27	13	10	-	-
2	3	2	1	-	-	350	27	65	258	69	68	2	1
-	-	-	-	-	-	12	-	1	11	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	2	2	2	1	-	-
-	-	-	-	-	-	12	-	1	11	3	1	-	-
-	-	-	-	-	-	8	1	-	7	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	-	7	-	-	7	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	-	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	8	2	-	6	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	23	1	4	18	1	5	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	12	2	-	10	5	2	-	-
-	-	-	-	-	-	14	2	4	8	1	-	-	-
-	1	-	-	-	-	12	-	-	12	7	4	-	-
-	-	-	-	-	-	12	5	1	6	3	1	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	2	4	-	1	-	-
-	1	-	-	-	-	10	2	4	4	5	5	-	-
-	-	-	-	-	-	16	1	4	11	5	2	-	-
1	-	-	-	-	-	6	-	2	4	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	-	4	3	2	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	2	7	1	1	-	1
-	-	-	-	-	-	9	-	2	7	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	15	1	3	11	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	11	-	5	6	2	5	-	-

Meldte tilfælde av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind-

Amt.	Lægedistrikter.	Tilfælde indført i									
		Ialt.			Derav var						
					aandedræts- organerne.		tarm- kanalen.		ben og led.		
		Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
	Narvik stadslægedistrikt . . .	14	4	10	4	10	-	-	-	-	
	Ofoten ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Værøy	6	3	3	3	3	-	-	-	-	
	Flakstad ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Buksnes	22	10	12	10	12	-	-	-	-	
	Borge	27	13	14	13	14	-	-	-	-	
	Gimsøy	10	4	6	4	6	-	-	-	-	
	Vaagan	27	9	18	9	17	-	-	-	-	
	Hadset	47	26	21	26	18	-	1	-	1	
	Bø	18	7	11	5	11	-	-	1	-	
	Øksnes ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Sortland	23	12	11	12	11	-	-	-	-	
	Dverberg	15	4	11	4	11	-	-	-	-	
XIX.	Tromsø amt	317	161	156	153	154	-	-	4	1	
	Byer	62	30	32	28	32	-	-	1	-	
	Bygder	255	131	124	125	122	-	-	3	1	
	Trondenes	58	28	30	28	30	-	-	-	-	
	Kvæfjord	11	2	9	2	9	-	-	-	-	
	Bjarkøy	5	2	3	2	3	-	-	-	-	
	Ibestad	39	23	16	23	15	-	-	-	1	
	Salangen	22	11	11	10	11	-	-	1	-	
	Sørreisa ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Tranøy	7	4	3	4	3	-	-	-	-	
	Berg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Lenvik	13	10	3	10	3	-	-	-	-	
	Maalselven	13	6	7	5	7	-	-	1	-	
	Bardu	14	5	9	5	9	-	-	-	-	
	Balsfjord	16	8	8	8	8	-	-	-	-	
	Tromsø stadslægedistrikt . .	45	23	22	21	22	-	-	1	-	
	Tromsøysund	15	8	7	8	7	-	-	-	-	
	Lyngen	23	15	8	15	8	-	-	-	-	
	Karløy	11	6	5	6	5	-	-	-	-	
	Skjervøy	25	10	15	6	14	-	-	1	-	
XX.	Finmarkens amt	202	93	109	87	103	-	-	2	2	
	Byer	51	24	27	23	25	-	-	-	2	
	Bygder	151	69	82	64	78	-	-	2	-	
	Alten	20	13	7	12	6	-	-	-	-	
	Talvik	14	7	7	6	7	-	-	1	-	
	Loppen	4	1	3	1	3	-	-	-	-	
	Hammerfest	22	10	12	9	12	-	-	-	-	
	Maasø	6	1	5	1	5	-	-	-	-	
	Kjelvik	8	3	5	3	5	-	-	-	-	
	Kistrand	8	4	4	4	4	-	-	-	-	
	Karasjok	1	-	1	-	1	-	-	-	-	
	Lebesby	7	-	7	-	7	-	-	-	-	
	Gamvik	2	-	2	-	2	-	-	-	-	
	Tanen	9	5	4	5	4	-	-	-	-	
	Vardø	27	14	13	14	12	-	-	-	-	
	Vadsø	35	14	21	14	19	-	-	-	2	
	Sydvaranger	39	21	18	18	16	-	-	1	-	

¹⁾ Ingen opgaver.

sendte udtag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herreder.

protokollerne 1917.						Tilfælde utgaat av protokollerne 1917.				Tilfælde, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Tilfælde, hvor lovens § 10 er brukt.		
lymfekjertler.		urin- og kjensorganer.		huden.		Ialt.	Paa grund av			død.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		flyt- ning.	helbre- delse.						
-	-	-	-	-	-	27	3	9	15	6	6	-	-	
-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	22	4	6	12	1	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	9	1	-	8	2	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	1	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	19	1	1	17	4	1	-	-	
-	1	-	-	-	-	28	-	-	28	18	19	-	-	
1	-	-	-	-	-	20	-	8	12	2	2	2	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	15	3	1	11	1	4	-	-	
-	-	-	-	-	-	16	1	8	7	1	6	-	-	
1	1	3	-	-	-	270	28	42	200	36	40	-	-	
-	-	1	-	-	-	40	5	2	33	11	11	-	-	
1	1	2	-	-	-	230	23	40	167	25	29	-	-	
-	-	-	-	-	-	42	3	3	36	4	7	-	-	
-	-	-	-	-	-	7	-	-	7	-	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	4	2	1	1	1	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	25	3	5	17	9	5	-	-	
-	-	-	-	-	-	46	10	20	16	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	4	-	-	4	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	21	1	-	20	2	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	12	1	1	10	-	4	-	-	
-	-	-	-	-	-	17	1	10	6	2	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	8	-	-	8	-	3	-	-	
-	-	1	-	-	-	31	3	2	26	10	11	-	-	
-	-	-	-	-	-	12	-	-	12	2	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	9	-	-	9	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	7	-	-	7	3	1	-	-	
1	1	2	-	-	-	23	4	-	19	2	2	-	-	
2	3	2	1	-	-	170	24	30	116	17	25	-	-	
-	-	1	-	-	-	32	2	7	23	1	3	-	-	
2	3	1	1	-	-	138	22	23	93	16	22	-	-	
-	-	1	1	-	-	22	2	8	12	2	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	9	1	2	6	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	1	-	-	
-	-	1	-	-	-	15	-	3	12	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	11	-	1	10	1	3	-	-	
-	-	-	-	-	-	6	3	2	1	1	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	-	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	4	1	2	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	5	2	-	3	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	13	-	-	13	1	1	-	-	
-	1	-	-	-	-	33	4	7	22	4	3	-	-	
-	-	-	-	-	-	16	-	2	14	1	4	-	-	
2	2	-	-	-	-	27	11	3	13	7	7	-	-	

Dødeligheten av lungetuberkulose i de
Mortalité par la phthisie dans les départe-

Tabel XV.	1917.				Forhold av dødsfald		
	Opgivne dødsfald ved				til alle opgivne dødsfald ved		
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epide- miske syg- domme.	ikke epide- miske syg- domme.	sygdom i pct.		
					1915.	1916.	1917.
Riket	29304	4257	5041	24263	15,1	15,2	14,5
Byer	9473	1365	1918	7555	14,6	14,6	14,4
Bygder	19831	2892	3123	16708	15,4	15,5	14,6
Amter:							
1. Kristiania	2974	414	657	2317	14,3	14,0	13,9
2. Akershus	1583	189	274	1309	15,4	13,9	11,9
3. Smaalenene	1850	190	367	1483	11,7	12,5	10,2
4. Buskerud	1228	121	259	969	14,3	12,5	9,9
5. Jarlsberg og Larvik	1460	175	249	1211	11,1	11,4	12,0
6. Hedemarken	1584	224	229	1355	14,9	15,1	14,1
7. Kristians	1388	174	171	1217	10,8	12,3	12,5
8. Bratsberg	1186	197	179	1007	15,3	14,7	16,6
9. Nedenes	1045	124	173	872	13,2	14,0	11,9
10. Lister og Mandal..	1060	145	149	911	14,4	12,8	13,7
11. Stavanger	1874	269	335	1539	14,3	14,1	14,4
12. Søndre Bergenhus..	1521	215	259	1262	11,8	13,9	14,1
13. Bergen	1098	180	197	901	15,3	16,2	16,4
14. Nordre Bergenhus..	1107	140	139	968	17,2	15,8	12,6
15. Romsdal	1911	297	252	1659	17,4	16,7	15,5
16. Søndre Trondhjem..	2148	410	365	1783	19,8	20,1	19,1
17. Nordre — ..	1223	184	180	1043	18,1	17,8	15,0
18. Nordland	1503	296	278	1225	18,1	19,7	19,7
19. Tromsø	994	184	223	771	16,8	17,5	18,5
20. Finmarken	567	129	106	461	23,6	19,4	22,8
Kristiania og Bergen	4072	594	854	3218	14,5	14,6	14,6
De øvrige byer	5401	771	1064	4337	14,8	14,6	14,3

stamme og en stamme fra Dresden, fra Stockholm en human retrovaksinestamme. Et podestof, egte menneskevariola, som hadde passert 5 generationer paa aper, blev i februar instituttet tilsendt fra dr. Gauducheau i Indochina, direktør for vaccineinstituttet i Thai-hà-ap nær Hanoi. Med vaksinen, som var avsendt 20de december 1916, podedes her delvis to kalver den 14de februar og 15de februar

forskjellige amter for aarene 1915—1917.

ments pendant les années de 1915—1917.

av lungetuberkulose			Dødeligheten av lungetuberkulose (pro mille av folkemængden).					
til dødsfald av ikke epide- miske sygdomme i pct.			Efter lægernes opgaver.			Efter utregning av alle dødsfald.		
1915.	1916.	1917.	1915.	1916.	1917.	1915.	1916.	1917.
18,3	18,5	17,5	1,75	1,83	1,66	2,02	2,08	1,93
18,4	18,7	18,1	1,75	1,86	1,74	1,92	2,03	1,92
18,2	18,4	17,3	1,75	1,81	1,62	2,07	2,12	1,94
18,4	18,3	17,9	1,64	1,74	1,61	1,84	1,91	1,78
18,0	16,3	14,4	1,70	1,57	1,22	1,73	1,54	1,23
14,5	15,2	12,8	1,28	1,36	1,19	1,40	1,49	1,33
16,7	15,5	12,4	1,57	1,42	1,18	1,74	1,64	1,65
13,1	13,3	14,4	1,25	1,40	1,53	1,42	1,54	1,74
18,1	17,7	16,5	1,73	1,66	1,54	1,98	1,93	1,69
12,7	14,3	14,3	1,27	1,32	1,38	1,38	1,48	1,52
18,7	17,4	19,6	1,68	1,54	1,64	1,98	1,81	1,97
15,7	16,8	14,2	1,91	1,92	1,70	2,07	2,08	1,87
17,1	15,4	15,9	1,66	1,70	1,78	2,07	1,92	1,95
17,9	18,7	17,5	1,65	1,78	1,69	1,91	2,07	1,92
14,3	17,2	17,0	1,40	1,69	1,47	1,67	2,02	1,85
18,8	20,3	19,9	1,92	2,11	1,92	1,99	2,16	1,96
19,3	17,9	14,5	1,97	1,97	1,55	2,38	2,26	1,75
19,7	19,5	17,9	2,10	2,23	1,92	2,26	2,43	2,08
24,3	24,3	23,0	2,60	2,87	2,52	3,06	3,28	2,75
22,0	20,9	17,6	2,34	2,32	2,10	2,80	2,62	2,34
21,9	23,9	24,2	1,91	2,07	1,74	2,41	2,79	2,77
20,1	22,6	23,9	1,55	1,81	2,09	2,13	2,33	2,93
28,4	26,0	28,0	2,82	2,78	2,88	4,22	3,86	4,40
18,5	18,9	18,5	1,72	1,83	1,69	1,88	1,98	1,84
18,3	18,6	17,8	1,79	1,89	1,78	1,95	2,07	1,99

1917. Der kom dog utelukkende abortive pustler. Foruten de indenrikske krav har institutet ogsaa kunnet imøtekomme anmodning om vaccine fra Stockholm under den i svensk Norrland herskende koppeepidemi i februar og mars. Likeledes er der i april efter anmodning sendt Jennerinstituttet i London vaccine til podning av 2—3 kalver.

Antallet av syke, som behandlede for lungetuberkulose

Le nombre des malades, souffrant de tuberculose pulmonaire,

Tabel XVI. Amter.	Tilbakeleggende fra det forrige aar.			Indkomne.			Tilsammen behandlede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Kristiania:									
Bellevue pleiehjem (kun for kvinder) .	24	-	24	71	-	71	95	-	95
Akershus amt:									
Grefsen folkesanatorium (N. K. S.)...	133	58	75	373	162	111	506	220	286
— nye sanatorium (Dr. Mjøen) .	60	28	32	168	88	80	228	116	112
N. K. S. pleiehjem, Haugen pr. Grorud	17	-	17	41	-	41	58	-	58
Fru Marie Plahtes Minde .	16	5	11	13	8	5	29	13	16
Glittre sanatorium .	53	29	24	111	64	47	164	93	71
Jesseim tuberkulosehjem .	18	7	11	29	14	15	47	21	26
Nes ¹⁾ —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Follo —	5	3	2	18	12	6	23	15	8
Smaalenenes amt:									
Mysen tuberkulosehjem .	15	12	3	22	10	12	37	22	15
Fredrikstad ²⁾ — paa Aasebraaten	-	-	-	32	17	15	32	17	15
Buskerud amt:									
Drammen tuberkulosehjem .	20	5	15	28	8	20	48	13	35
Kongsberg —	6	2	4	16	7	9	22	9	13
Gifstad — (Lier)	19	11	8	31	14	17	50	25	25
Modum — paa Brevik..	18	8	10	21	8	13	39	16	23
Trøgstad —	25	15	10	33	20	13	58	35	23
Jarlsberg og Larvik amt:									
Tønsberg tuberkulosehjem .	14	4	10	14	5	9	28	9	19
Sem — (Grande)...	24	7	17	31	8	23	55	15	40
Larvik ³⁾ —	-	-	-	31	14	17	31	14	17
Hedemarkens amt:									
Eidskogen tuberkulosehjem .	6	4	2	6	3	3	12	7	5
Vinger —	11	5	6	28	11	17	39	16	23
Løiten sykehjem .	13	3	10	11	6	5	24	9	15
Finsal —	14	10	4	28	15	13	42	25	17
Furnes —	4	2	2	1	-	1	5	2	3
Valseth —	7	5	2	2	1	1	9	6	3
Elverum tuberkulosehjem .	16	14	2	12	6	6	28	20	8
Storelvdalens —	2	2	-	6	3	3	8	5	3
Mesnaliens kursted .	41	26	15	80	30	50	121	56	65
Trysil tuberkulosehjem .	1	-	1	9	9	-	10	9	1
Kristians amt:									
Amtssykehusets tuberkuloseavdeling (Lillehammer) .	20	8	12	27	12	15	47	20	27
Lillehammer tuberkulosehjem .	16	6	10	45	22	23	61	28	33
Søndre Lands —	9	1	8	14	6	8	23	7	16
Granheim sanatorium .	45	24	21	72	39	33	117	63	54
Kornhaug —	36	18	18	82	36	46	118	54	64
Bratsberg amt:									
Høgaas tuberkulosehjem .	23	14	9	18	14	4	41	28	13
Furulund —	19	11	8	24	14	10	43	25	18
Solbakken —	14	7	7	23	7	16	37	14	23
Granlien —	12	8	4	14	8	6	26	16	10
Tinn ⁴⁾ —	-	-	-	42	28	14	42	28	14
Nedenes amt:									
Egra tuberkulosehjem .	16	8	8	12	4	8	28	12	16
Landeskogen sanatorium ⁵⁾ .	72	42	30	346	181	135	418	223	195

¹⁾ Opgave har ikke kunnet skaffes; hjemmet er nedlagt. ²⁾ Aapnet juni 1917. ³⁾ Aapnet gives om de er levende eller døde. ⁴⁾ Aapnet for drift i april 1916.

paa nedenfor anførte sanatorier og pleiehjem i 1917.

traités aux sanatoriums et hôpitaux speciaux dans 1917.

Utgaaet.						Tilbakeleggende ved aarets slutning.			Gjennem- snitlig daglig belæg.	Kurpenger pr. dag. Kr.	Antal syke- pladser ialt.
Levende.			Døde.								
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.			
28	-	28	32	-	32	35	-	35	40	1,60	40
371	160	211	4	2	2	131	58	73	134,5	3,10	136
159	83	76	8	3	5	61	30	31	62	4,00	62
31	-	31	8	-	8	19	-	19	20,1	3,00	20 à 22
4	3	1	9	4	5	16	6	10	18	3,00	18
108	80	46	3	2	1	53	31	22	52,93	4,00	53
23	11	12	4	-	4	20	10	10	15	2,50	17
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	8	4	4	1	3	7	6	1	8	4,00	10
6	2	4	16	9	7	15	11	4	13	2,50	20
11	5	6	1	1	-	20	11	9	16,19	3,0 à 3,50	22
16	4	12	7	3	4	25	6	19	22	2,75	25
6	3	3	6	1	5	10	5	5	12	3,00	10 à 12
23	13	10	10	6	4	17	6	11	21	3,00	21
5) 12	4	5) 12	12	3	9	16	9	7	16½	2,83	21
19	10	9	10	6	4	29	19	10	23	3,25	34
5	1	4	15	7	8	8	1	7	11,8	1,50—2,00	15
15	2	13	16	3	13	24	10	14	20,8	2,50—2,75	22
9	3	6	7	5	2	15	6	9	14	3,00	22
5	3	2	2	1	1	5	3	2	6,6	1,75	10
15	5	10	4	2	2	20	9	11	13½	?	14
7	1	6	8	4	4	9	4	5	9	3,00	15
15	9	6	10	7	3	17	9	8	28	2,50—3,00	36
1	-	1	-	-	-	4	2	2	4,34	3,00	6
1	-	1	1	1	-	7	5	2	noppgit	3,00	17
4	3	1	11	9	2	13	8	5	14	2,50	15
-	-	-	4	2	2	4	3	1	5	2,80	7
74	30	44	2	-	2	45	26	19	40	5,00—8,00 + 35 pct. tillæg 1,50	42—48
5	4	1	1	1	-	4	4	-	3		5
15	6	9	18	9	9	14	5	9	22	2,80	24
32	15	17	7	2	5	22	11	11	19	3,0 à 4,0	19
13	2	9	2	1	1	10	4	6	10	3,25	13
74	40	34	6	4	2	37	19	18	38	7,0—8,50	42
77	34	43	3	2	1	38	19	19	37	9,0—10,00	40
11	9	2	8	3	5	22	16	6	22	3,00	22
18	12	6	9	6	3	16	7	9	19,17	3,0—3,50	20
10	3	7	9	4	5	18	7	11	17	3,25—3,50	17
7	5	2	8	5	3	11	6	5	10,9	3,00	16
13	11	2	5	1	4	24	16	8	16	3,00	20
8	3	5	7	4	3	13	5	8	14,5	3,00	25
305	159	146	2	1	1	111	63	48	107,3	?	?

juni 1917. 4) Aapnet 1ste februar 1917.

5) For 2 mænd og 2 kvinder kan ingen oplysning

Antallet av syke, som behandles for lungetuberkulose

Tabel XVI (forts.). Amter.	Tilbakeleggende fra det forrige aar.			Indkomne.			Tilsammen behandlede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Lister og Mandal amt:									
Solvang tuberkulosehjem.....	27	15	12	48	21	27	75	36	39
Solhøgda —	9	4	5	22	15	7	31	19	12
Stavanger amt:									
Bjerkreims tuberkulosehjem.....	-	-	-	22	8	14	22	8	14
Ramsvig —	12	4	8	61	20	41	73	24	49
Førre —	17	8	9	13	3	10	30	11	19
Nerstrand —	8	2	6	17	10	7	25	12	13
Søndre Bergenhus amt:									
Ekely tuberkulosehjem (pr. Valen) ...	17	5	12	27	14	13	44	19	25
Fagerlid —	12	5	7	14	5	9	26	10	16
Bjørkeli —	20	8	12	17	7	10	37	15	22
Nordre Bergenhus amt:									
Lærdal pleiehjem	7	2	5	6	5	1	13	7	6
Lyster sanatorium	100	55	45	322	172	150	422	227	195
Lavik tuberkulosehjem	3	1	2	9	5	4	12	6	6
Askvold —	8	6	2	9	4	5	17	10	7
Romsdals amt:									
Volden tuberkulosehjem	12	6	6	12	4	8	24	10	14
Haukaas —	16	8	8	22	12	10	38	20	18
Reknes sanatorium	65	38	37	239	119	120	304	157	147
Vestnes tuberkulosehjem	17	5	12	26	14	12	43	19	24
Vonheim — i Tingvold..	35	10	25	38	15	23	73	25	48
Søndre Trondhjems amt:									
Selbu ¹⁾ tuberkulosehjem	-	-	-	12	10	2	12	10	2
Røros —	6	2	4	20	14	6	26	16	10
Opdals sykehjem	7	3	4	12	3	9	19	6	13
Meldalens —	18	6	12	18	9	9	36	15	21
Orkedalens —	23	13	10	31	16	15	54	29	25
Melhus tuberkulosehjem	18	7	11	12	9	3	30	16	14
Hevne ²⁾ —	-	-	-	26	12	14	26	12	14
Nordre Trondhjems amt:									
Hegre tuberkulosehjem	14	7	7	21	7	14	35	14	21
Værdalen —	15	12	3	17	11	6	32	23	9
Stenkjær —	10	6	4	19	8	11	29	14	15
Namsos —	8	3	5	13	8	5	21	11	10
Nordlands amt:									
Brønnøy tuberkulosehjem	7	3	4	21	14	7	28	17	11
Vefsen —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødvik — (Fauske) ..	27	14	13	11	7	4	38	21	17
Fredly — (Tysfjord) ..	4	2	2	3	2	1	7	4	3
Narvik —	20	11	9	35	21	14	55	32	23
Vaagan —	20	14	6	27	14	13	37	18	19
Ekern — (Hadsel) ..	14	5	9	17	6	11	31	11	20
Sortland —	12	4	8	18	8	10	30	12	18
Vensmoen sanatorium ³⁾	-	-	-	357	178	179	357	178	179
Tromsø amt:									
Tromsø tuberkulosehjem	30	17	13	36	17	19	66	34	32
Ibestad —	9	6	3	7	4	3	16	10	6
Maalselven —	8	5	3	15	8	7	23	13	10
Lyngen —	10	6	4	3	2	1	13	8	5
Finmarkens amt:									
Tanagaard tuberkulosehjem	14	6	8	21	10	11	35	16	19

¹⁾ Aapnet i oktober 1917. ²⁾ Aapnet for drift 11te februar 1917. ³⁾ Omfatter driften fra ikke er opgit og som avgik ved døden 10 dage efter indkomsten av en broncho-pneumoni efter

paa nedenfor anførte sanatorier og pleiehjem i 1917.

Utgaa t.						Tilbake liggende ved aarets slutning.			Gjennem- snitlig daglig belæg.	Kurpenger pr. dag. Kr.	Antal syke- pladser ialt.
Levende.			Døde.			Tils.	Md.	Kv.			
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.			
26	uopgit		7	uopgit		32	15	17	30,98	1,56	33
9	4	5	8	5	3	14	10	4	12,8	3,00	17
22	8	14	-	-	-	-	-	-	17	3,75	17
34	11	23	14	6	8	25	7	18	26	3,00	30
9	2	7	6	1	5	15	8	7	13	3,00	17
8	4	4	10	5	5	7	3	4	?	1,80	14
15	7	8	12	6	6	17	6	11	19,8	uopgit	21
9	2	7	6	2	4	11	6	5	12,7	2,50	14
7	4	3	11	7	4	19	4	15	18,7	1,20—2,50	21
5	3	2	5	1	4	3	3	-	5	3,14	10
302	162	140	2	2	-	118	63	55	119,1	1,20	106
4	2	2	2	1	1	6	3	3	?	?	?
5	4	1	2	1	1	10	5	5	8,65	3,00	10
6	-	6	6	4	2	12	6	6	12,4	?	10 à 12
9	4	5	10	6	4	19	10	9	17	?	?
232	?	?	4) 1	?	?	71	34	37	65,4	1,20	70
19	6	13	7	2	5	17	11	6	?	?	18
26	10	16	13	5	8	34	10	24	34	2,50	39
-	-	-	-	-	-	12	10	2	-	3,00	12
12	7	5	6	5	1	8	4	4	7,26	3,00—3,50	12
9	2	7	4	2	2	6	2	4	uopgit	1,75—2,50	7 à 8
17	9	8	6	1	5	13	5	8	19,4	2,25—3,00	20
24	12	12	12	6	6	18	11	7	21,85	2,25—3,00	24
10	5	5	2	1	1	18	10	8	17,16	2,75—3,25	18
7	3	4	4	-	4	15	9	6	11,5	2,50	17
11	2	9	12	8	4	12	4	8	13,58	1,90—3,10	14
9	7	2	6	5	1	17	11	6	17,27	2,40	18
7	4	3	8	4	4	14	6	9	13,9	2,40	15
2	-	2	9	3	6	10	8	2	9,1	1,90—2,40	10
6	5	1	13	8	5	9	4	5	9	3,00—4,00	15
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	2	2	10	5	5	24	14	10	?	2,50—3,00	28
2	1	1	1	-	1	4	3	1	4,9	2,00	6
5	3	2	21	13	8	29	16	13	2,4	3,75	28
10	6	4	9	3	6	18	9	9	16,21	3,00	19
8	1	7	7	1	6	16	9	7	15	3,00	18
7	2	5	10	3	7	13	7	6	16	3,50	19
257	128	129	-	-	-	100	50	50	110	?	108
16	7	9	21	12	9	29	15	14	28,42	2,50—4,00	26
3	2	1	3	2	1	10	6	4	9,85	2,50—3,00	11
5	4	1	8	3	5	10	6	4	7,18	3,60	14
1	1	-	5	4	1	7	3	4	6,8	2,25	14
7	3	4	17	7	10	11	6	5	11,8	1,80	18

7de november 1916—31te december 1917. 4) Blandt disse er der 1 patient, hvis kjøen og alder meslinger.

Antallet av sindssyke forpleiet med statsbidrag efter lov av
og kom-

Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'état
de l'état et des

	Tabel XVII. Amter.	Antal sindssyke:		Utgifter. Kr.
		Ialt.	Derav paa asyl.	
I.	Kristiania.....	904	581	596 187,25
II.	Akershus amt.....	302	232	242 742,11
	Byer	6	3	3 138,50
	Bygder.....	296	229	239 603,61
III.	Smaalenenes amt.....	377	260	216 254,50
	Byer	118	80	76 073,45
	Bygder.....	259	180	140 181,05
IV.	Buskerud amt.....	298	89	127 801,32
	Byer	84	24	39 212,81
	Bygder.....	214	65	88 588,51
V.	Jarlsberg og Larvik amt ...	358	98	167 839,07
	Byer	108	24	48 598,27
	Bygder.....	250	74	119 220,80
VI.	Hedemarkens amt.....	453	266	239 176,06
	Byer	22	10	11 138,68
	Bygder.....	431	256	228 038,28
VII.	Kristians amt.....	293	245	164 573,89
	Byer	21	17	13 050,77
	Bygder.....	272	228	151 523,12
VIII.	Bratsberg amt.....	409	219	227 386,75
	Byer	98	33	46 689,91
	Bygder.....	311	186	180 696,84
IX.	Nedenes amt.....	339	144	99 268,89
	Byer	98	38	48 390,87
	Bygder.....	241	106	50 878,02
X.	Lister og Mandal amt.....	372	193	214 538,98
	Byer	108	79	58 087,55
	Bygder.....	264	114	156 451,43

27/6 1891 og de samlede udgifter ved deres forpleining for stat muner.

d'après la loi du 27/6 1891 et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais communes ensemble).

	Amter.	Antal sindssyke.		Utgifter. Kr.
		Ialt.	Derav paa asyl.	
XI.	Stavanger amt	489	254	277 941,06
	Byer	189	106	119 153,19
	Bygder.....	300	148	158 787,87
XII.	Søndre Bergenhus amt....	406	230	223 292,86
XIII.	Bergen.....	324	261	211 122,25
XIV.	Nordre Bergenhus amt....	236	106	114 561,69
	By	-	-	-
	Bygder.....	236	106	114 561,69
XV.	Romsdals amt	379	222	247 154,59
	Byer	97	64	58 769,22
	Bygder.....	282	158	188 385,37
XVI.	Søndre Trondhjems amt...	462	284	174 704,67
	By	178	122	56 104,89
	Bygder.....	284	162	116 599,78
XVII.	Nordre Trondhjems amt...	257	102	113 033,29
	Byer	24	11	12 201,34
	Bygder.....	233	91	100 831,95
XVIII.	Nordlands amt.....	361	202	181 454,50
	Byer	21	13	11 543,97
	Bygder.....	340	189	169 910,53
XIX.	Tromsø amt	219	133	107 502,91
	Byer	30	25	15 761,86
	Bygder.....	189	108	91 741,05
XX.	Finmarkens amt	118	60	57 320,12
	Byer	29	20	16 017,15
	Bygder.....	89	40	41 302,97
	I hele riket	7 356	4 181	4 003 857,66
	Byer	2 459	1 511	1 441 241,93
	Bygder.....	4 897	2 670	2 562 615,73

Utdrag av jormødrenes bøker.
Extrait des registres des sages-femmes.

Tabel XVIII.	Barselkvinder.							Barn.								
	Sum.	Derav :						Sum.	Derav :						Uopgit.	
		Førstefødende.	Flerfø­dende.	Uopgit.	Gifte.	Ugifte.	Uopgit.		Mandkjøn.	Kvinde­kjøn.	Uopgit.	Levende.		Død­fø­dte.		
												Md.	Kv.	Md.	Kv.	
Riket	55638	13841	41600	197	51643	3595	400	56473	29191	27272	10	27172	25519	1052	840	1890
Byer.....	18247	5342	12905	-	16536	1709	2	18497	9491	9005	1	8513	8089	386	327	1182
Bygder	37391	8499	28695	197	35107	1886	398	37976	19700	18267	9	18659	17430	666	513	708
Amter:																
1. Kristiania	5351	1906	3445	-	4568	783	-	5427	2807	2620	-	2682	2522	125	98	-
2. Akershus.....	3077	731	2345	1	2922	155	-	3132	1602	1528	2	1549	1477	53	51	2
3. Smaalenene.....	3648	862	2786	-	3465	183	-	3683	1885	1798	-	1827	1742	58	56	-
4. Buskerud.....	2257	587	1670	-	2139	118	-	2294	1164	1130	-	1119	1091	44	39	1
5. Jarlsberg og Larvik	2811	701	2110	-	2704	107	-	2868	1448	1420	-	1392	1372	56	48	-
6. Hedemarken.....	3615	738	2877	-	3355	260	-	3670	1902	1768	-	1834	1717	68	51	-
7. Kristians	2758	612	2146	-	2620	138	-	2788	1457	1330	1	1367	1264	51	48	58
8. Bratsberg	2658	653	2005	-	2543	113	2	2701	1448	1253	-	1407	1212	41	41	-
9. Nedenes	1573	346	1227	-	1538	35	-	1598	841	753	4	803	736	38	17	4
10. Lister og Mandal	1668	334	1334	-	1628	40	-	1697	851	845	1	824	818	27	27	1
11. Stavanger	4189	964	3193	32	3946	151	92	4246	2200	2046	-	1538	1414	52	39 ¹⁾	1203
12. Søndre Bergenhus	3425	773	2652	-	3249	84	92	3471	1834	1636	1	1748	1578	63	37	45
13. Bergen	2187	632	1555	-	2037	150	-	2212	1105	1107	-	1065	1058	40	49	-
14. Nordre Bergenhus	1608	323	1285	-	1573	35	-	1636	826	810	-	802	788	24	22	-
15. Romsdal	3806	948	2858	-	3589	217	-	3873	2015	1858	-	1941	1801	73	49	9
16. Søndre Trondhjem	3844	932	2748	164	3249	431	164	3903	2013	1889	1	1762	1691	76	59	315
17. Nordre —	1872	418	1454	-	1746	126	-	1900	992	908	-	961	883	31	25	-
18. Nordland.....	2584	660	1924	-	2348	236	10	2623	1375	1248	-	1200	1075	58	39 ¹⁾	251
19. Tromsø	1771	498	1273	-	1586	145	40	1801	923	878	-	876	857	46	21	1
20. Finmarken	936	223	713	-	838	98	-	950	503	447	-	475	423	28	24	-

¹⁾ Av disse var fra Stavanger by 1120 levende og 56 dødfødte, men kjønn ikke opgit. ²⁾ Herav fra Fauske distrikt 174 levende fødte og 4 dødfødte.

Utdrag av jormødrenes bøker.
Extrait des registres des sages-femmes.

Tabel XVIII (forts.).	Barn (forts.).																Tvillingfødsler.	Trillingfødsler.
	Fosterleier:					Fødselen fuldendt ved				Av fostrene var:								
	Isseleie.	Ansigtseie.	Sæte- eller fotleie.	Tverleie.	Andet eller uopgitt leie.	tang.	vending.	uttrækning.	efterbyrdsoperationer.	Aborter (født i 5te, 6te og 7de kalendermaaned).		Ufuld- baarne (født i 8de kalendermaaned).		Fuldbaarne (født efter 8de kalendermaaned).		Uopgitt.		
										Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.			
Riket	53041	224	1736	250	1222	78	137	253	366	255	236	671	551	26953	25270	2537	829	3
Byer.....	17586	47	662	73	129	-	16	34	56	111	110	218	206	8406	7965	1481	250	-
Bygder.....	35455	177	1074	177	1093	78	121	219	310	144	126	453	345	18547	17305	1056	579	3
Amter:																		
1. Kristiania.....	5163	11	211	21	21	-	-	-	-	37	42	73	78	2697	2500	-	76	-
2. Akershus	2920	11	89	19	93	2	7	9	17	16	10	43	29	1492	1433	99	55	-
3. Smaalenene.....	3530	13	97	20	23	3	7	12	12	6	17	57	45	1822	1736	-	33	1
4. Buskerud	2171	8	57	5	53	1	4	5	7	14	10	25	29	1125	1091	-	37	-
5. Jarlsberg og Larvik	2692	21	96	19	40	-	9	13	14	12	9	42	22	1394	1389	-	57	-
6. Hedemarken.....	3426	15	108	11	110	7	12	19	30	11	14	53	47	1836	1709	-	55	-
7. Kristians.....	2557	15	90	13	113	5	9	18	35	13	8	34	24	1271	1192	246	30	-
8. Bratsberg	2554	11	69	9	58	16	3	10	12	13	12	39	25	1291	1119	202	43	-
9. Nedenes	1514	11	38	11	24	-	4	8	16	10	7	13	10	817	737	4	25	-
10. Lister og Mandal	1599	1	51	14	32	-	6	4	17	10	13	17	20	824	812	1	29	-
11. Stavanger	3956	16	126	19	129	3	12	10	20	9	8	16	20	1526	1277 ¹⁾	1290	57	-
12. Søndre Bergenhus	3255	13	87	14	102	5	10	20	25	13	2	35	32	1756	1568	65	44	1
13. Bergen	2092	2	88	1	29	-	-	6	1	12	19	24	17	1069	1071	-	25	-
14. Nordre Bergenhus	1501	8	57	15	55	3	10	28	34	4	1	7	14	815	795	-	28	-
15. Romsdal	3648	13	121	14	77	8	13	19	38	20	6	58	36	1930	1802	21	67	-
16. Søndre Trondhjem	3561	15	139	16	72	2	1	19	13	20	20	38	47	1780	1683	315	59	-
17. Nordre —	1810	9	52	4	25	1	3	10	14	8	5	24	11	960	892	-	28	-
18. Nordland.....	2456	9	66	14	78	18	18	33	18	14	12	30	20	1206	1100	241	39	-
19. Tromsø	1658	10	57	2	74	4	2	7	22	8	7	24	13	863	833	53	30	-
20. Finmarken	878	12	37	9	14	-	7	3	21	5	4	19	12	479	431	-	12	1

¹⁾ Blandt disse var fra Stavanger by 24 aborter, 30 ufuldbaarne og 1122 fuldbaarne, men kjøen ikke opgit.

Av lægerne utførte
Opérations obstétricales

Tabel XIX.		Barsel- kvinder.	Opera- tioner.	Forhold i pct.	Tangfor- løsning.
Riket		65 182	2 632	4,0	1 980
Amter:					
1.	Kristiania	5 619	616	10,9	451
2.	Akershus	3 489	83	2,4	57
3.	Smaalenene	3 948	357	9,0	292
4.	Buskerud	3 302	64	1,9	57
5.	Jarlsberg og Larvik	2 878	89	3,1	72
6.	Hedemarken	3 893	97	2,5	81
7.	Kristians	3 015	84	2,8	64
8.	Bratsberg	3 086	131	4,2	97
9.	Nedenes	1 754	80	4,6	69
10.	Lister og Mandal	1 771	66	3,7	39
11.	Stavanger	4 582	198	4,3	151
12.	Søndre Bergenhus	3 904	59	1,5	50
13.	Bergen	2 340	178	7,6	119
14.	Nordre Bergenhus	1 938	51	2,6	41
15.	Romsdal	4 126	120	2,9	95
16.	Søndre Trondhjem	4 202	116	2,8	70
17.	Nordre —	2 104	57	2,7	43
18.	Nordland	4 834	86	1,8	63
19.	Tromsø	2 798	47	1,7	36
20.	Finmarken	1 599	53	3,3	33

¹⁾ Som indikation er opgit tuberkulose 13, nefrit etc. 9, hyperemesis 2, pyelit 1, neura-

I det hele er i aarets løp ialt utsendt 393 411 portioner vaccine, hvorav den overveiende del, henimot 330 000 portioner, er ekspederet i aarets første halvdel. Det eneste aar i vaccineinstituttets historie, hvori denne produktionsmængde er overskredet, var i 1908, da der paa grund av den dengang herskende store epidemi i Kristiania i det hele blev levert ca. 440 000 portioner. Til sammenligning kan anføres, at det normale aarlige vaccineforbruk andrar til omkring 70 å 80 000 portioner. Til driften har i 1917 været anvendt 45 kalver samt utbyttet av 13 kalver, høstet i 1916. Av de i 1917 podede kalver maatte 3 kasseres paa grund av abortive anslag. Av disse 3 frembød en tegn paa en lungekatarr, og en anden hadde nogen arr paa skrotum, som mindet om gjennomgaaede kokopper tidligere. Kalvene har gjennemsnitlig været velnærte, pene dyr, bare faa har trods tidens vanskeligheter været under den kontraktmæssige alder.

obstetriciske operationer.
faites par les médecins.

Vending.	Ut- trækning.	Partus præma- turus arti- ficialis.	Hystero- tomi. Keiser- snit.	Per- foration.	Embry- otomi. Decapi- tation.	Efter- byrds- operation.	Abortus provo- catus. ¹⁾
241	141	46	6	20	7	159	32
51	37	22	3	4	-	39	9
11	7	-	-	-	-	8	-
32	17	4	-	1	-	10	1
1	1	-	-	-	-	5	-
6	3	-	-	2	-	3	3
2	4	-	-	-	-	9	1
9	6	-	-	1	1	3	-
16	6	2	-	2	-	7	1
5	1	-	-	-	-	5	-
7	7	2	1	-	1	6	3
17	11	1	-	1	2	12	3
7	-	-	-	-	-	2	-
15	18	7	1	2	-	14	2
8	1	-	-	-	-	1	-
9	6	-	-	2	-	8	-
18	4	3	1	3	1	10	6
5	2	-	-	-	-	7	-
13	1	1	-	2	1	4	1
4	4	1	-	-	-	-	2
5	5	3	-	-	1	6	-

steni 1, sindssygdом 2, hjertesygdом 2, blødning 2.

Tilsammen høstedes av 42 kalver 1 032,40 gram, d. v. s. gjennomsnittlig 24,58 gram pr kalv. Det største utbytte av en kalv var 49,30 gram, det mindste 7,0 gram. Vakcinen fra aarets 8 sidste kalver er endnu ikke benyttet. I januar demonstrertes som vanlig under sanitetsoffiserskurset en podet kalv for eleverne, og vaccinationstekniken blev gjennomgaat. Podningen og høstningen av dyrene har foregaat paa samme maate som i tidligere aar. Der er i 1917 ialt indkommet 2 451 rekvisitioner utenbys og 670 rekvisitioner indenbys, og der er utsendt utenbys i 29 131 rør vaccine til 367 204 personer, og indenbys i 3 644 rør vaccine til 26 207 personer. Paa Vaccineinstituttet er i tiden 6te juni—25de juli 1917 vaksinert gratis 126 barn, med anslag hos samtlige. Av 504 podninger kom der 490 pustler. Om resultaterne av podningen foreligger foreligger hittil beretning om 62 535 førstegangs vaccinationer, og 30 856 revaccinationer med

Obstetriciske operationers utfald for mødre og barn.

Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants.

Operation.	Tabel XX. Samlet antal opera- tioner.	Mødre ¹⁾ .				Barn.			
		Utfaldet er opgit for	Derav døde ²⁾ .	Forhold i pct.		Utfaldet er opgit for	Derav var død- fødte.	Forhold i pct.	
				i 1916.	i 1917.			i 1916.	i 1917.
Tangforløsning	1980	1963	13	0,6	0,7	1980	63	48,2	3,2
Vending	241	204	14	3,1	6,9	241	97	36,0	40,2
Utrækning ved bæk- kenendeleie	141	135	-	-	-	141	25	22,8	17,7
Partus præmaturus artificialis	46	46	3	7,5	6,5	46	17	32,5	37,0
Hysterotomi	6	6	-	38,4	-	5	1	21,4	20,0
Perforation; kranio- tomi	20	20	2	10,0	10,0	-	-	-	-
Embryotomi; decapi- tation	7	7	-	14,3	-	-	-	-	-
Abortus provocatus .	32	32	1	-	3,1	-	-	-	-
Efterbyrdsoperation .	159	159	2	3,7	0,6	-	-	-	-

¹⁾ Hvor begge tvillinger er forløst ved kunsthjelp, er utfaldet for moren som regel opført ved den paa 2den tvilling utførte operation. (Se tabel XXI). ²⁾ Dødsårsakene sees av tabel X.

henholdsvis 80,7 pct. og 60,9 pct. anslag. Den gjennemsnittlige anslagspct. har for første gangs vaksinerte i 1917 været noget lavere end i de sidste aar, idet enkelte kalver har levert en vaccine, som har vist liten holdbarhet. Til de mindre gode anslag har ogsaa den i næsten hele juli maaned herskende sterke sommer-varme bidraget, idet den vaccine, som har været anvendt i de 3 første uker av juni, hurtig har vist degenerationstegn, paa grund av transport i varme post-kupeer og uhensigtsmessig opbevaring hos forbrukerne. Mange har havt vaksinen liggende i flere maaneder, før den er blitt anvendt. Institutets bestyrer har i juni maaned selv anstillet forsøk med at opbevare vaccine i sin skrivebordsskuff og har med den samme vaccine, hvormed han paa Vaccineinstituttet opnaaede særdeles godt resultat ved sine gratisvaksinationer paa barn, efter allerede en ukes opbevaring paa nævnte maate bare opnaaet abortivt anslag. Trods den lægerne og vaksinatorerne paahvilende pligt til at indsende indberetning om de foretagne vaksinationer, er der om de utsendte ca. 394 000 portioner bare indkommet beretning om ca. 140 000.

Tabel XXXVIII gir oplysning om tallet paa utførte **retsmedicinske forretninger** i 1917 efter opgave fra den retsmedicinske kommission.

Sykehus. Statsanstalter. Rikshospitalet i Kristiania, 3 stiftelser for spedalske (2 i Bergen og 1 i Strinden ved Trondhjem), 4 sanatorier for tuberkulose (1 ved Molde, 1 i Lyster, 1 i Sætersdalen og 1 i Saltdalen), 3 militære sykehus (garnisonssykehuset i Kristiania, Karl Johansværns sykehus i Horten og det militære sykehus i Fredrikstad). Under statens styre hører fremdeles vaar-

Tvillingfødsler med kunstig forløsning A) av begge tvillinger, B) av en tvilling.

Jumeaux nés après des opérations obstétricales A) sur tous les deux B) sur l'un des deux.

Operation. ¹⁾	Utfaldet for							
	mødre.		1ste tvilling.		2den tvilling.			uopgitt hvilken tvilling.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Uopg.	
A. Begge tvillinger.								
Tang paa begge tvillinger	8	1	9	-	9	-	-	-
Tang paa første, vending paa anden tvilling.....	8	-	8	-	8	-	-	-
Vending paa begge tvillinger.....	6	-	5	1	5	1	-	-
Vending paa første, tang paa anden tvilling.....	1	-	1	-	1	-	-	-
Uttrækning paa begge tvillinger..	5	-	5	-	4	1	-	-
Uttrækning paa første, vending paa anden tvilling	1	-	1	-	1	-	-	-
Tilsammen	29	1	29	1	28	2	-	-
	30		30		30			
B. En av tvillingerne.								
Tang	12	-	4	1	7	-	-	-
Vending.....	19	-	2	-	8	8	-	1
Uttrækning	7	-	1	1	4	-	1	-
Tilsammen	38	-	7	2	19	8	1	1
			9		28			

¹⁾ Ved kvindeklinikken i Kristiania forekom 21 tvillingfødsler.

sildavgiftsfondets sykehus ved Haugesund og Florø, foruten 3 mindre sykehus, som kun brukes under fisket (Skudenes, Aakre og Kalvaag). Staten yder bidrag til kysthospitalerne for skrofuløse barn ved Fredriksvørn og i Hageviken ved Bergen. Av amtssykehus findes et eller flere i de fleste amter, i det hele 17. I Tromsø stift tilhører disse vedkommende amters medicinalfond; under dette hører desuten en del mindre sykehus, av hvilke de fleste alene er aapne i fisketiden. I de fleste byer og enkelte landdistrikter findes kommunale sykehus tildels i forbindelse med epidemilasaretter. Av andre sykehus kan videre nævnes diakonissanstaltens og diakonhjemmets samt Vor Frue hospital (katolsk) i eller ved Kristiania, flere private klinikker i Kristiania, Bergen og andre byer og nogen av den katolske mission oprettede mindre sykehus. Ved landsfængslerne var indrettet sykeavdelinger, og ved de forskjellige fattighus, et par bergverk etc. findes større eller mindre sykelokaler.

Om tallet paa de paa sykehus behandlede syke se tabel XXXIII.

Utfald av de obstetriciske operationer efter de forskjellige indikationer.

Résultats des accouchements A) par forceps, B) par version, C) par extraction, D) des accouchements prématurés artificiels, E) par hystérotomie, F) par perforation, G) par embryotomie, H) par avortement provoqué, — d'après les indications différentes.

Tabel XXII. Indikation.	Ialt udførte opera- tioner.	Mødre			Barn		
		ilive.	døde.	uopg.	levende født.	dødfødt.	uopgitt utfald.
A. Tangforløsning.							
Risvækkelse, langsom fremgang etc.	1496	1480	3	-	1449	47	-
Trangt bækken	107	103	3	-	97	10	-
Barselkrampe, (truende barselkr.; albuminuri)	60	54	4	-	53	7	-
Placenta prævia og blødning	7	6	1	-	6	1	-
Ueftergivelige fødselsdele	47	46	1	-	46	1	-
Blødning; for tidlig løsning av placenta	4	4	-	-	3	1	-
Fare for moren (sygdom, utmat- telse etc.)	16	15	-	-	15	1	-
Forhodeleie; isseleie med panden fortil	74	74	-	-	71	3	-
Skakt hodeleie	2	2	-	-	2	-	-
Ansigtsleie	4	4	-	-	4	-	-
Dyp tverstand	5	5	-	-	5	-	-
Stort fosterhode (hydrokefalisk hode)	6	6	-	-	4	2	-
Fremfald av navlesnor	8	8	-	-	6	2	-
Fare for fosteret (daarlige foster- lyd)	92	92	-	-	87	5	-
Andre indikationer	11	10	1	-	9	2	-
Uopgitt indikation	41	41	-	-	40	1	-
Tilsammen	1980	1950	13	-	1897	83	-
		1963			1980		
B. Vending.							
Risvækkelse etc.	21	20	-	-	18	3	-
Trangt bækken	16	15	1	-	11	5	-
Barselkrampe etc.	13	9	3	-	7	6	-
Placenta prævia og blødning	43	34	8	-	12	31	-
Blødning; for tidlig løsning av placenta	6	5	1	-	2	4	-
Fare for moren (sygdom etc.)	4	4	-	-	2	2	-
Tverleie	116	112	1	-	79	37	-

Tabel XXII (forts.).	Indikation.	Ialt udførte opera- tioner.	Mødre			Barn		
			ilive.	døde.	uopg.	levende født.	dødfødt.	uopgit utfald.
	Fremfald av navlesnor.....	13	13	-	-	6	7	-
	Fare for fosteret	2	2	-	-	2	2	-
	Andre indikationer	2	2	-	-	-	2	-
	Uopgit indikation	5	4	-	-	5	-	-
	Tilsammen	241	220	14	-	144	97	-
			234			241		
C. Uttrækning.								
	Risvækkelse etc.....	99	93	-	-	85	14	-
	Trangt bækken.....	6	6	-	-	3	3	-
	Barselkrampe	2	2	-	-	-	2	-
	Placenta prævia og blødning....	2	2	-	-	2	-	-
	Blødning	3	3	-	-	3	-	-
	Fremfald av navlesnor.....	5	5	-	-	5	-	-
	Fare for fosteret.....	15	15	-	-	11	4	-
	Andre indikationer	5	5	-	-	4	1	-
	Uopgit indikation	4	4	-	-	3	1	-
	Tilsammen	141	135	-	-	116	25	-
						141		
D. Partus præmaturus artificialis.								
	Trangt bækken.....	26	25	1	-	18	8	-
	Barselkrampe etc.....	13	12	1	-	8	5	-
	Sygdom	3	2	1	-	2	1	-
	Hydramnion.....	3	3	-	-	-	3	-
	Stort foster.....	1	1	-	-	1	-	-
	Tilsammen	46	43	3	-	29	17	-
			46			46		

Tabel XXII (forts.).		Mødre			Barn		
Indikation.	Ialt utførte operationer.	ilive.	døde.	uopg.	levende født.	dødfødt.	uopgitt utfald.
E. Hysterotomi (keisersnit).							
Trangt bækken.....	2	2	-	-	2	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	1	-	-
For tidlig løsning av placenta...	1	1	-	-	-	1	-
Myoma uteri.....	1	1	-	-	1	-	-
Lungetuberkulose	1	1	-	-	-	-	1
Tilsammen	6	6	-	-	4	1	1
					6		
F. Perforation.							
Trangt bækken.....	12	11	1	-	-	-	-
Barselkrampe	3	2	1	-	-	-	-
Hydrokefalisk fosterhode	2	2	-	-	-	-	-
Forhodeleie	1	1	-	-	-	-	-
Skjevt isseleie.....	1	1	-	-	-	-	-
Meningokele	1	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	20	18	2	-	-	-	-
					20		
G. Embryotomi. Decapitation.							
Trangt bækken.....	1	1	1	-	-	-	-
Tverleie.....	5	5	5	-	-	-	-
Ascites hos barnet	1	1	1	-	-	-	-
Tilsammen	7	7	7	-	-	-	-
					14		
H. Abortus provocatus.							
Lungetuberkulose.....	11	11	11	-	-	-	-
Andre indikationer ¹⁾	21	21	20	1	-	-	-
Tilsammen	32	32	31	1	-	-	-
					64		

¹⁾ Jfr. anm. paa tabel XIX.

Fødte og døde.

Naissances et décès.

Tabel XXIII.	Fødte		Døde						
	levende.	død- fødte.	ialt	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulykkelige hændelser.	selvmord.	mord og drap.
Riket	64746	1460	34106	4075	476	156	892	110	10
Amter:									
1. Kristiania	5549	143	3295	366	42	5	61	18	2
2. Akershus	3463	84	1595	206	32	4	32	10	1
3. Smaalenene	3908	81	2068	273	29	12	47	8	1
4. Buskerud	3262	91	1684	197	26	8	42	6	-
5. Jarlsberg og Larvik ..	2869	66	1658	190	19	3	27	7	-
6. Hedemarken	3876	84	1720	216	34	5	40	6	3
7. Kristians	2984	73	1536	144	18	4	23	7	1
8. Bratsberg	3073	62	1425	178	16	7	40	3	1
9. Nedenes	1742	39	1151	103	17	5	20	4	-
10. Lister og Mandal ..	1776	35	1161	85	19	4	31	2	-
11. Stavanger	4547	103	2131	285	33	7	42	3	-
12. Søndre Bergenhus ..	3893	68	1912	185	25	12	56	-	-
13. Bergen	2320	50	1119	125	5	-	16	8	-
14. Nordre Bergenhus ..	1931	46	1251	90	13	7	29	3	-
15. Romsdal	4111	90	2071	225	41	18	88	8	-
16. Søndre Trondhjem ..	4183	96	2353	301	37	15	37	6	1
17. Nordre — ..	2096	43	1362	130	11	7	23	4	-
18. Nordland	4807	100	2375	298	30	15	132	3	-
19. Tromsø	2781	62	1373	261	21	12	65	2	-
20. Finmarken	1575	44	866	217	8	6	41	2	-

Der var **3 fødselsstiftelser** i virksomhet, 1 i Kristiania og 1 i Bergen, begge tilhørende staten og begge forbundet med jormorskoler. Desuten 1 i Trondhjem («Erik Dahls stiftelse»). Til kvindekliniken i Kristiania er knyttet en avdeling for kvindesygdomme.

Tallet paa **sindssykeasyler** var ved aarets utgang 21, nemlig 4 stats-asyler, 2 til milde stiftelser knyttede asyler, 12 kommunale og amtskommunale asyler, 3 private asyler og kriminalasylet i Trondhjem.

Med hensyn til sundhetstilstanden ved rikets **landsfængsler** henvises til den trykte beretning om disse.

Riket var delt i 309 lægedistrikter, hvorav 10 stadsfysikater og 18 stadslægedistrikter. Desuten i Finmarkens amt en distriktslægestilling uten fast distrikt; denne stilling var dette aar ikke fast besat.

Fødte og døde i
Nombre des naissances et des décès

Tabel XXIV.	Byerne.					
	Fødte		Døde			
	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng
Riket	18708	486	10442	1339	147	28
Amter:						
1. Kristiania	5549	143	3295	366	42	5
2. Akershus	64	1	44	5	-	-
3. Smaalenene	1096	27	681	88	12	5
4. Buskerud	789	27	483	60	4	1
5. Jarlsberg og Larvik	1031	21	652	85	9	1
6. Hedemarken	182	5	96	8	-	-
7. Kristians	200	5	97	10	1	-
8. Bratsberg	839	19	435	57	3	3
9. Nedenes	404	11	280	27	4	-
10. Lister og Mandal	487	13	366	25	6	-
11. Stavanger	1993	58	934	153	23	1
12. Søndre Bergenhus	-	-	-	-	-	-
13. Bergen	2320	50	1119	125	5	-
14. Nordre Bergenhus	41	3	14	1	-	-
15. Romsdal	981	21	468	75	12	8
16. Søndre Trondhjem	1461	44	812	129	18	1
17. Nordre —	178	4	127	12	2	1
18. Nordland	355	11	151	22	2	-
19. Tromsø	416	11	203	50	4	-
20. Finmarken	322	12	185	41	-	2

Medicinalpersonale. 27 læger utgik i aarets løp fra universitetet. Ifølge den officielle lægefertegnelse for 1917 og dennes tillæg var, efter fradrag av 7 som døde i aarets sidste maaneder, tallet paa autoriserte læger ved aarets utgang 1308, hvorav 54 kvindelige. 77 var bosat i utlandet. For 1158 kjendtes opholdsstedet; 707 eller 61,0 pct. bodde i byerne og 451 eller 39,0 pct. i bygdene. For 74 var opholdsstedet ikke opgit. Av de i utlandet bosatte var 11 i forskjellige land i Europa, 53 i Nord-Amerika, 1 i Argentina, 4 i Asien (Kina), 6 i Afrika, 1 i Ny Zeeland.

Av de her i landet bosatte var ifølge lægefertegnelsen og statskalenderen 16 professorer, 1 lærer i epidemiske sygdomme, 1 docent, 5 stipendiater, 2 pro-

verne og bygderne.

ns les villes et dans la campagne.

			Bygderne.								
			Fødte		Døde						
ved lyk- kelige hænd- elser.	selv- mord.	mord og drap.	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulykke- lige hændel- ser.	selv- mord.	mord og drap.
235	48	4	46038	974	23664	2736	329	128	657	62	6
61	18	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3399	83	1551	201	32	4	32	10	1
20	2	1	2812	54	1387	185	17	7	27	6	-
13	-	-	2473	64	1201	137	22	7	29	6	-
17	2	-	1838	45	1006	105	10	2	10	5	-
3	1	-	3694	79	1624	208	34	5	37	5	3
-	-	-	2784	68	1439	134	17	4	23	7	1
14	2	-	2234	43	990	121	13	4	26	1	1
4	2	-	1338	28	871	76	13	5	16	2	-
11	1	-	1289	22	795	60	13	4	20	1	-
19	1	-	2554	45	1197	132	10	6	23	2	-
-	-	-	3893	68	1912	185	25	12	56	-	-
16	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1890	43	1237	89	13	7	29	3	-
27	5	-	3130	69	1603	150	29	10	61	3	-
12	3	1	2722	52	1541	172	19	14	25	3	-
1	2	-	1918	39	1235	118	9	6	22	2	-
7	-	-	4452	89	2224	276	28	15	125	3	-
7	1	-	2365	51	1170	211	17	12	58	1	-
3	-	-	1253	32	681	176	8	4	38	2	-

sektorer, den ene tillike sekretær ved det medicinske fakultet, og 1 amanuensis ved universitetet; 1 var medicinaldirektør, 1 kontorchef og 3 sekretærer i medicinaldirektoratet; 1 epidemi- og karantænelæge; 1 direktør for det civile veterinærvæsen; 10 stadsfysici, 18 stadslæger, 215 distriktslæger¹⁾; 4 var direktører og 4 reservelæger ved statens sindssykeasyler; 1 læge ved kriminalasylet (tillike bestyrer av kommunalt sindssykeasyl), 20 læger ved kommunale eller private sindssykeasyler og 1 bestyrer ved Ørje kursted for alkoholister; 4 var direktører for tuberkulosesanatorier og 2 læger ved de 2 kysthospitaller for skrofuløse barn.

¹⁾ Ved fortegnelsens utgivelse var ca. $\frac{1}{4}$ av distriktslægeembederne ubesat.

Procentforhold mellem de av lægerne opgivne dødsfald med kjende årsager
(byer og bygder) og
Décès totaux par cause connue dans l'arrondissement.

Amt.	Tabel XXV. Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	meldt av læger.	pet.			ialt.	meldt av læger.	pet.
	Riket	34106	30310	88,8		Tønsberg lægedistr.	462	425	92,2
	Byer	10442	9750	93,4		Horten stadslæge-			
	Bygder	23664	20560	86,8		distrikt	146	141	96,6
I.	Kristiania	3295	3042	92,3		Hof	296	240	81,1
II.	Akershus amt	1595	1645	103,1		Larvik stadsl.distr.	163	139	85,3
	Byer	44	37	84,1		Larvik lægedistrikt	415	384	92,5
	Bygder	1551	1608	103,7	VI.	Hedemarkens amt.	1720	1630	94,8
	Aker	682	845	123,9		Byer	96	89	92,7
	Ullensaker	459	429	93,5		Bygder	1624	1541	94,9
	Høland	204	172	84,3		Søndre Odalen	91	76	83,5
	Follo	250	199	79,6		Nordre Odalen	53	51	96,2
III.	Smaalenenes amt .	2068	1906	92,2		Eidskogen	76	74	97,4
	Byer	681	633	93,0		Vinger	80	74	92,5
	Bygder	1387	1273	91,8		Brandval	48	41	85,4
	Eidsberg	315	302	95,9		Grue	115	113	98,2
	Moss stadslægedistr.	121	96	79,3		Hamar stadslæge-			
	Hobøl	25	25	100,0		distrikt	76	67	88,2
	Spydeberg	40	38	95,0		Hedemarken	538	535	99,4
	Vaaler	24		95,8		Hof	50	46	92,0
	Rygge	72	92			Aasnes	58	56	96,7
	Raade	136	117	86,0		Vaaler	48	47	97,9
	Fredrikstad stadsfys.	230	222	96,5		Elverum	131	113	86,3
	Sarpsborg	678	621	91,6		Trysil	57	53	93,0
	Fredrikshalds stads-					Engerdalen	22	23	104,5
	lægedistrikt	205	204	99,5		Rendalen	34	33	97,1
	Hvaler	35	30	85,7		Aamot	40	31	77,5
	Idd	113	87	77,0		Stor-Elvedalen	47	47	100,0
	Aremark	17	17	100,0	VII.	Tønset	143	150	96,7
	Rødnes og Øymark.	57	55	96,5		Kvikne	13		
IV.	Buskerud amt	1684	1270	75,4		Kristians amt	1536	1428	93,6
	Byer	483	454	94,0		Byer	97	115	118,6
	Bygder	1201	816	67,9		Bygder	1439	1313	91,2
	Drammen stadsfysik.	342	342	100,0		Hadeland og Land ..	294	283	96,3
	— lægedistr.	271	290	107,0		Søndre Valdres	160	111	69,4
	Norderhov	177	169	95,5		Nordre —	66	49	74,2
	Aadalen	37	37	100,0		Østre Slidre	34	34	100,0
	Modum	416	24	5,8		Toten	369	346	93,8
	Nes	54	40	74,1		Lillehammer stads-			
	Gol	50	51	102,0		lægedistrikt	71	90	126,9
	Aal	78	62	79,5		Faaberg	68	59	86,8
	Kongsberg stads-					Øyer	41	39	95,1
	lægedistrikt	98	89	90,8		Gausdal	75	58	77,3
	Sandsvær	88	92	104,5		Ringebu	134	137	102,2
	Rollag	40	40	100,0	VIII.	Lom	122	120	98,4
V.	Nore og Opdal	33	35	106,0		Lesje	102	102	100,0
	Jarlsb. og Larv. amt	1658	1500	90,5		Bratsberg amt	1425	1231	86,5
	Byer	652	589	90,3		Byer	435	338	77,6
	Bygder	1006	911	90,4		Bygder	990	893	90,2
	Tønsberg stadslæge-					Skien stadsfysikat .	161	133	82,6
	distrikt	176	171	97,2		— lægedistrikt .	351	338	96,3

1) Slaaes opgaverne fra Aker (313—466), Bærum (134—141), Asker (86—101) og Nittedal tilsammen 98,1. — Paa Kristiania sindssykeasy i Asker, Dikemark, døde 26 personer.

aarsak og de ialt indtrufne dødsfald inden riket og amterne
de enkelte lægedistrikter.

départements et dans les districts civils médicaux.

Amt.	Tabel XXV (forts.). Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald			
		ialt.	meldt av læger.	pct.			ialt.	meldt av læger.	pct.	
IX.	Langesund stads- lægedistrikt	25	22	88,0	XI.	Flekkefjord	145	137	94,5	
	Bamble	50	50	100,0		Siredalen	20	19	95,0	
	Kragerø stadslæge- distrikt	65	46	70,8		Stavanger amt	2131	1926	90,4	
	Skaatø	89	64	71,9		Byer	934	830	88,9	
	Drangedal	46	42	91,3		Bygder	1197	1096	91,6	
	Hollen	163	133	81,6		Sogndal	40	37	92,5	
	Sauland	144	151	104,9		Lund	43	42	97,7	
	Kviteseid	87	52	59,8		Egersund stadslæge- distrikt	47	44	93,6	
	Nissedal	28	28	100,0		Egersund	79	77	97,5	
	Laardal	44	43	97,7		Time	108	100	92,6	
	Fyresdal	33	34	103,0		Sandnes	139	123	88,5	
	Vinje	40	36	90,0		Stavanger stads- fysikat	583	527	90,4	
	Tinn	99	59	59,6		Stavanger læge- distrikt	176	139	79,0	
	X.	Nedenes amt	1151	1072		93,1	Høgsfjord	82	81	98,8
		Byer	280	288		102,9	Finne	47	43	91,5
Bygder		871	784	90,0	Hjelmeland	52	47	90,4		
Risor stadslæge- distrikt		37	40	108,1	Nerstrand	56	44	78,6		
Østre Nedenes		276	291	106,5	Sand	117	113	96,6		
Arendal stadslæge- distrikt		168	174	103,6	Skudenes	63	79	125,4		
Vestre Nedenes		398	360	90,4	Kopervik	175	176	100,6		
Birkenes		50	47	94,0	Haugesund	324	254	78,4		
Aamli		63	56	88,9	XII.	Søndre Bergenhus amt	1912	1587	83,0	
Evje		51	36	51,4		Sveio	68	63	92,6	
Vegusdal		19				Skaanevik	64	46	71,9	
Bygland		44	20	45,5		Ølen	63	8	12,7	
Valle		45	48	106,7		Stord	86	70	81,4	
Lister og Mand. amt		1161	1093	94,1		Finnaas	72	59	81,9	
Byer		366	363	99,2		Tysnes	61	60	98,4	
Bygder ²⁾	795	730	91,8	Kvinnherred		69	70	101,4		
Kristiansands stads- fysikat	241	248	103,0	Ullensvang		101	103	102,0		
Oddernes	75	66	88,0	Ulvik		34	28	82,4		
Vennesla	37	37	100,0	Røldal		13	12	92,3		
Søgne	59	52	88,1	Ytre Hardanger		139	73	52,5		
Mandal stadslæge- distrikt	52	49	94,3	Voss		162	123	75,9		
Halsaa	65	63	97,0	Fane		122	128	104,9		
Laudal	30	27	90,0	Fuse		69	64	92,8		
Bjelland	47	22	46,8	Askøen	230	165	71,7			
Undal	88	85	96,6	Sund—Austevold ..	71	54	76,1			
Lyngdal	63	64	101,6	Haus	124	113	91,1			
Hægebostad	35	34	97,1	Bruvik	41	63	153,6			
Farsund	67	57	85,1	Hosanger	37	40	108,1			
Lista	72	78	108,3	Lindaas	140	105	75,0			
Kvinesdal	65	55	84,6	Manger	146	140	95,9			

35—41) herreder sammen med opgaverne fra Kristiania by blir procentforholdet for disse kommuner

Procentforhold mellem de av lægerne opgivne dødsfald med kjendt aarsal
de enkelt

Amt.	Tabel XXV (forts.) Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	meldt av læger.	pet.			ialt.	meldt av læger.	pet.
XIII.	Bergen.....	1119	1135	101,4		Neset.....	40	35	87,
XIV.	Nordre Bergenhus amt.....	1251	1138	91,0		Søndre Nordmør...	152	148	97,
	By.....	14	9	64,3		Kristiansund stads- fysikat.....	233	230	98,
	Bygder.....	1237	1129	91,3		Sundalen.....	52	47	90,
	Aurland.....	36	94	97,9		Tingvold.....	53	57	107,
	Lærdal.....	60				Surendalen.....	70	81	115,
	Lyster.....	37	33	89,2		Rindalen.....	37	35	94,
	Hafslo.....	58	44	75,9		Aura.....	48	102	87,
	Sogndal.....	48	45	93,7		Halsa.....	68		
	Leikanger.....	31	26	83,9		Edø.....	41	44	107,
	Balestrand.....	28	28	100,0					
	Vik.....	45	41	91,1	XVI.	Søndre Trondhjems amt.....	2353	2198	93,
	Kirkebø.....	30	28	93,3		By.....	812	798	98,
	Lavik.....	56	52	92,9		Bygder.....	1541	1400	90,
	Gulen.....	75	70	93,3		Trondhjem stads- fysikat.....	812	798	98,
	Gaular.....	53	37	69,8		Strinden.....	202		
	Fjaler.....	66	61	92,4		Leinstranden.....	54	267	79,
	Askvold.....	47	45	95,7		Bersen.....	81		
	Indre Søndfjord...	57	53	93,0		Selbu.....	79	66	83,
	Bremanger.....	27	34	125,9		Reros.....	87	106	121,
	Kinn.....	105	85	80,9		Singsaas.....	56	139	84,
	Naustdal.....	54	57	105,6		Støren.....	109		
	Ytre Nordfjord...	47	71	74,0		Melhus.....	46	44	95,
	Selje.....	49				Opdal.....	65	63	96,
	Daviken.....	41	42	102,4		Orkedalen.....	235	208	88,
	Nordfjordeid.....	47	44	93,6		Heyne.....	53	52	98,
	Indviken.....	85	79	92,9		Hitteren.....	68	134	93,
	Gloppen.....	69	69	100,0		Frøya.....	76		
XV.	Romsdals amt.....	2071	1985	95,8		Bjugn.....	90	87	96,
	Byer.....	468	435	92,9		Ørlandet.....	49	49	100,
	Bygder.....	1603	1550	96,7		Indre Fosen.....	91	80	87,
	Vannellen.....	41	38	92,7		Bjørnør.....	44	105	105,
	Sande.....	44	44	100,0		Aafjorden.....	56		
	Herø.....	57	52	91,2					
	Ulstein.....	49	33	67,3	XVII.	Nordre Trondhjems amt.....	1362	1252	91,
	Ørsten.....	43	39	90,7		Byer.....	127	93	73,
	Volden.....	60	56	93,3		Bygder.....	1235	1159	
	Hjørundfjord.....	26	24	92,3		Stjørdalen.....	183	181	98,
	Østre Søndmør...	86	80	93,0		Frosta.....	44	33	75,
	Ørskog.....	107	91	85,0		Leksviken.....	37	37	100,
	Nordre Søndmør...	135	150	111,1		Skogn.....	94	90	95,
	Aalesund stadsfy- sikat.....	180	158	87,8		Frol.....	44	41	93,
	Haram.....	47	49	104,3		Værdalen.....	111	107	96,
	Molde.....	111	112	100,9		Inderøen.....	126	161	99,
	Bud.....	126	119	94,4		Verran.....	36		
	Vestnes.....	63	62	98,4		Stenkjær.....	183	145	79,
	Grytten.....	40	40	100,0		Grong.....	78	72	92,
	Eid.....	62	59	95,2					

og de ialt indtrufne dødsfald inden riket og amterne (byer og bygder) og i lægedistrikter.

Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	meldt av læger.	pet.			ialt.	meldt av læger.	pet.
	Lierne	27	19	70,4		Gimsey	29	102	82,3
	Namsos	78	74	94,9		Vaagan	95		
	Klingen	46	47	102,2		Hadsel	143	110	76,9
	Overhallen	52	51	98,1		Bø	38	33	86,8
	Flatanger	32	60	93,7		Øksnes	53	49	92,5
	Fosnes	32				Sortland	65	66	101,5
	Kolvereid	80	62	77,5		Dverberg	44	35	79,5
	Vikten	51	50	98,0		Under Lofotfisket..	-	5	-
	Leka	28	22	78,9					
XVIII.	Nordlands amt	2375	1595	67,1	XIX.	Tromsø amt	1373	1055	76,9
	Byer	151	118	78,1		Byer	203	197	97,0
	Bygder	2224	1477	66,4		Bygder	1170	831	70,9
	Bindalen	45	44	97,8		Trondenes	178	186	104,5
	Vik	43	-	-		Kvæfjord	41	36	87,8
	Velfjord	27	79	80,6		Bjarkøy	21	18	85,7
	Brønnøy	71				Ibestad	85	61	71,8
	Vega	39	35	89,7		Salangen	46	41	89,1
	Tjøtta	61	37	79,9		Sørrissa	36	5	13,9
	Alstahaug	68				Tranøy	61	52	85,2
	Herøy	45	-	-		Berg	37	4	10,8
	Vefsen	85	-	-		Lenvik	123	70	56,9
	Mosjøen stadslæge- distrikt	24	-	-		Maalselven	52	48	92,3
	Hatfjelldalen	11	11	100,0		Bardu	17	20	117,6
	Hemnes	76	75	98,7		Balsfjord	87	39	44,8
	Nesna	54	44	81,5		Tromsø stadslæge- distrikt	167	157	94,0
	Mo	64	71	110,9		Tromsøysund	87	62	71,3
	Lurøy	30	25	83,3		Lyngen	134	95	70,9
	Rødøy	31	23	74,2		Karlsøy	55	31	56,4
	Meløy	52	49	94,2		Skjervøy	146	103	70,5
	Gildeskaal	87	-	-					
	Bodø stadslægedi- strikt	63	61	96,8	XX.	Finmarkens amt ..	866	622	71,8
	Bodin	88	68	77,3		Byer	185	188	101,6
	Skjerstad	31	22	71,0		Bygder	681	434	63,7
	Saltdalen	50	51	102,0		Alten	62	49	79,0
	Fauske	81	73	90,1		Talvik	40	38	95,0
	Sørfold	44	25	56,8		Loppen	53	43	81,1
	Nordfold	48	20	41,7		Hammerfest	121	110	90,9
	Steigen	41	50	122,0		Maasø	52	20	38,5
	Hamarøy	72	35	48,6		Kjelvik	57	35	61,4
	Lødingen	61	53	86,9		Kistrand	51	23	45,1
	Tysfjord	36	26	72,2		Karasjok	15	7	46,7
	Narvik stadslæge- distrikt	64	57	89,1		Lebesby	37	23	62,2
	Ofoten	105	8	-		Gamvik	37	19	51,4
	Væøy	29	30	103,4		Tanen	53	45	84,9
	Flakstad	55	-	-		Vardø	109	93	85,3
	Buksnes	90	78	86,7		Vadsø	96	84	87,5
	Borge	67	55	82,1		Sydvaranger	83	33	39,8

De hyppigste av lægerne opgivne dødsårsaker ved sygdom.
Cases de décès (morts par accidents non compris), classées par ordre de fréquence.

Dødsårsak.	Sum.	Derav i		Procentforhold av alle opgivne dødsfald ved sygdom.		
		Byer.	Bygder.	Riket.	Byer.	Bygder.
Alderdomssvakhet	4825	815	4010	16,5	8,6	20,2
Lungetuberkulose	4257	1365	2892	14,5	14,4	14,6
Kræft (cancer og sarkom)	2480	832	1648	8,5	8,8	8,3
Hjerneslag	1787	621	1166	6,1	6,6	5,9
Organisk hjertesygdom	1655	591	1064	5,6	6,2	5,4
Krupøs lungebetændelse	1635	566	1069	5,6	6,0	5,4
Tuberkulose utenfor lungerne og miliærtuberkulose	1190	403	787	4,1	4,2	4,0
Akute katarer i aandedrætsorg. .	1184	478	706	4,0	5,0	3,6
Medfødt svakhet	1158	426	732	4,0	4,5	3,7
Arteriosklerose	877	336	541	3,0	3,5	2,7
Kronisk nefrit (morbus Brighti) .	708	280	428	2,4	2,9	2,2
Hjertelammelse	590	233	357	2,0	2,5	1,8
Akut gastro-enterit (kolerine) .	538	240	298	1,8	2,5	1,5
Kronisk bronkit og bronkiektasi .	453	154	299	1,5	1,6	1,5
Kramper hos småbarn	355	112	243	1,2	1,2	1,2
Difteri (croup)	337	123	214	1,2	1,3	1,1
Septikopyæmi	282	110	172	1,0	1,2	0,9
Indeklemmt brok, volvulus etc. .	261	83	178	0,9	0,9	0,9
Sukkersyke	235	99	136	0,8	1,0	0,7
Suppurativ meningit	236	84	152	0,8	0,9	0,8
Kikhoste	227	94	133	0,8	1,0	0,7
Cystit, cystopyelit	211	78	133	0,7	0,8	0,7
Sindssygdomme (paral. gen. etc.) .	201	73	128	0,7	0,8	0,6
Diffus peritonit	187	59	128	0,6	0,6	0,6
Mavesaar, duodenalsaar	151	41	110	0,5	0,4	0,6
Blindtarmbetændelse	150	40	110	0,5	0,4	0,6
Mave-tarmkatarr	144	44	100	0,5	0,5	0,5
Astma, emfysem	129	25	104	0,4	0,2	0,5
Akut nefrit	114	26	88	0,4	0,3	0,4
Tyfoidefeber, paratyfus	107	49	58	0,4	0,5	0,3
Andre dødsfald ved sygdom	2640	994	1646	9,0	10,4	8,3
Ialt opgivne dødsfald med kjendt sygdomsarsak	29304	9474	19830			

1 var direktør for abnormskolevæsenet, 1 chefspektør for fabriktilsynet og 1 bestyrer av den biologiske havstation i Drøbak. Ved Rikshospitalet var 1 direktør, 10 overlæger, 9 reservelæger, 1 prosekter og 8 assistenter ved enkelte hospitalsavdelinger og det patologisk-anatomiske institut, 1 bestyrer av Røntgeninstituttet. 1 overlæge for den tuberkuløse sygdom, 1 overlæge for den spedalske sygdom og 2 læger ved stiftelser for spedalske. 2 overlæger og 2 reservelæger ved

Vaksinerte.
Vaccination.

Tabel XXVII.		Middeltal av levende fødte i treaaret 1915—1917.	Vaksinerte i 1917.	Forhold i pct.
Riket.....		63176	66728	105,6
Amter:				
1.	Kristiania	5434	3961	72,9
2.	Akershus.....	3268	3642	111,4
3.	Smaalenene	3889	3404	87,5
4.	Buskerud.....	3294	4699	142,7
5.	Jarlsberg og Larvik.....	2799	3340	119,3
6.	Hedemarken	3867	4540	117,4
7.	Kristians	2979	2075	69,7
8.	Bratsberg	3076	3530	114,8
9.	Nedenes	1662	1465	88,1
10.	Lister og Mandal.....	1781	1660	93,2
11.	Stavanger	4335	3521	81,2
12.	Søndre Bergenhus.....	3689	3621	98,2
13.	Bergen	2215	1817	82,0
14.	Nordre Bergenhus	1940	2246	115,8
15.	Romsdal	3811	5512	144,6
16.	Søndre Trondhjem	4177	6869	164,4
17.	Nordre —	2049	2866	139,9
18.	Nordland	4704	4533	96,4
19.	Tromsø	2657	2541	95,6
20.	Finmarken	1550	886	57,2

statens 2 fødselsstiftelser; 3 var læger ved landsfængsler og ca. 60 ved amts-sykehus, kommunale eller andre sykehus (deriblandt flere distriktslæger); 1 var direktør for Kristiania bys sykehus, 2 var sundhetsinspektører, og 19 er opført som by- eller kommunelæger i nogen faa byer. 20 indehadde stillinger som amtslæger eller sindssykeinspektører, 57 andre læger end embedslæger var ordførere i helseraad.

I **armeens sanitet** var der 1 sanitetsoberst, 1 oberstløjtnant, 6 majorer, 37 kapteiner og 7 faste premierløjtnanter.

I **marinens sanitet** var der 1 kommandørkaptein, 6 kapteiner og 7 premierløjtnanter.

Av de i landet bosatte læger hadde ca. 474 fast ansættelse, og 1 hadde civilt embede utenfor lægestanden.²⁾

¹⁾ Flere læger hadde mer end én stilling.

Oversigt over de utførte

Liste des actes

Tabel XXVIII. Overøvrighetsdistrikter.	Legale obduktioner		Syns- forretninger over lik og lik- rester.	Under- søkelser av levende i anledning av tilføiet legems- skade.
	av nyfødte.	av andre.		
Riket	30	44	15	1
Amter:				
1. Kristiania	4	4	-	-
2. Akershus	6	11	2	-
3. Smaalenene	1	2	1	-
4. Hedemarken	1	3	2	-
5. Kristians	2	-	-	-
6. Buskerud	-	1	-	-
7. Jarlsberg og Larvik	1	1	1	-
8. Bratsberg	3	1	2	-
9. Nedenes	-	-	-	-
10. Lister og Mandal	-	2	-	-
11. Stavanger	2	2	-	-
12. Søndre Bergenhus	1	2	-	-
13. Bergen	1	6	3	-
14. Nordre Bergenhus	-	1	-	-
15. Romsdal	-	1	1	-
16. Søndre Trondhjem	5	3	1	1
17. Nordre —	1	-	-	-
18. Nordland	-	-	-	-
19. Tromsø	1	3	-	-
20. Finmarken	1	1	2	-

Tallet paa apotek og filialapotek i virksomhet var 207, derav 35 med salgbart privilegium, 172 med personlig, derav 1 git Rikshospitalet som saadant. Filialapotekenes antal var 7, som er medregnet blandt apotek med personlig privilegium.

Apotekenes og filialernes fordeling paa lægedistrikterne sees av tabel I. Tabel XXXI gir en oversigt over det ved apotekene tjenestgjørende personale, forsaavidt man derom har oplysning.

I 1917 underkastet 15 sig apotekereksamen, derav 6 kvinder.

Av tandlæger var der ifølge fortegnelsen over autoriserte læger, tand-

retsmedicinske forretninger.

médicaux forenses.

Undersøkelser av kvinder til avgjørelse av spørsmål om		Under- søkelser av barn eller voksne kvinder til av- gjørelse av spørs- maal om forevet utugt.	Under- søkelser av hel- bredstil- stand.	Andre rets- medi- cinske forret- ninger.	Til- sammen alminde- lige rets- medi- cinske forret- ninger.	Rets- psykia- triske erklæ- ringer.	Rets- kemiske erklæ- ringer.	Samlet antal erklæ- ringer og forret- ninger.
sted- fundet samleie.	svanger- skap eller fødsel.							
1	1	6	-	3	101	70	5	176
-	-	3	-	-	11	7	-	18
-	-	-	-	-	19	4	-	23
-	-	2	-	-	6	4	-	10
-	-	-	-	2	8	-	4	12
-	-	-	-	-	2	2	-	4
-	-	-	-	-	1	3	-	4
-	-	-	-	-	3	3	-	6
-	1	-	-	-	7	7	-	14
-	-	-	-	-	-	1	-	1
-	-	-	-	-	2	4	-	6
-	-	-	-	1	5	12	-	17
-	-	-	-	-	3	2	-	5
-	-	-	-	-	10	1	-	11
-	-	-	-	-	1	-	-	1
-	-	-	-	-	2	6	-	8
-	-	-	-	-	10	7	-	17
-	-	1	-	-	2	1	-	3
-	-	-	-	-	-	3	-	3
-	-	-	-	-	4	3	1	8
1	-	-	-	-	5	-	-	5

læger og dyrlæger for 1917 ialt 538, av disse var 23 bosat utenfor Norge. For 503 er deres bopæl i lægedistrikterne kjendt (se tabel I).

Av **jormødre** uteksaminertes 66, derav ved jormorskolen i Kristiania 45, ved jormorskolen i Bergen 21. Tallet paa jormødre i riket var efter embedslægerens opgaver 1453, hvis fordeling paa amter og lægedistrikter vil sees av tabel I.

Av **hjelpevaksinatører** var der efter embedslægerens opgaver for riket 853, deres fordeling paa amter og lægedistrikter sees ogsaa av tabel I.

Meddelelser om pleiebarn efter helseraadenes protokoller
(jfr. lov nr. 2 av 29de april 1905).

Tabel XXIX.					Pleiebarn utsat i løpet av aaret 1917.															Barn som er blitt flyttet i henhold til lovens § 8.
Amt.	Kommuner i hvert amt ifl. statskalenderen 1917.	Kommuner, hvor omhandlede lovs §§ 1-9 er gjort gjældende i sin helhet (jfr. lovens § 15).	Antal barnehjem beregnet paa at motta flere end 2 barn (jfr. lovens § 2).	Pleiebarn, som i aarets løp er kommet under tilsyn efter forlangende av anden kommunes vergeraad (jfr. lovens § 9).	Ialt	Av disse var:														
						født i egteskab			utenfor egteskab			i alderen				født				
						0-1 aar.	1-7 aar.	7-14 aar.	0-1 aar.	1-7 aar.	7-14 aar.	0-1 aar.	1-7 aar.	7-14 aar.	uopgit.	i egteskab	utenfor egteskab	uopgit.		
Kristiania	1	1	17	-	573	-	-	-	-	-	-	94	313	166	-	338	235	-	11	
Akershus	29	16	25	1	452	-	-	-	-	-	-	110	195	147	-	145	306	1	3	
Smaalenene	32	17	4	11	151	2	12	18	4	19	11	15	31	39	-	44	41	-	1	
Buskerud	27	5	3	1	54	-	1	-	1	-	-	17	22	13	-	28	24	-	2	
Jarlsberg og Larvik	26	6	5	1	48	-	-	-	-	-	-	9	16	23	-	28	19	1	-	
Hedemarken	31	6	5	3	94	-	-	-	-	-	-	12	43	39	-	32	62	-	3	
Kristians	37	11	2	2	94	3	3	2	2	5	1	4	22	52	-	42	34	2	-	
Bratsberg	32	5	5	4	7	-	-	-	1	-	-	-	1	5	-	5	1	-	-	
Nedenes	35	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lister og Mandal	41	1	3	1	4	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	2	2	-	-	
Stavanger	49	4	6	-	23	-	-	-	-	-	-	-	9	14	-	18	5	-	-	
Søndre Bergenhus	51	2	1	-	21	-	-	-	1	-	-	6	6	8	-	11	9	-	-	
Bergen	1	1	7	-	14	-	-	-	-	-	-	6	5	3	-	2	12	-	-	
Nordre Bergenhus	37	-	-	1	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	1	-	
Romsdal	64	1	-	-	43	9	9	11	3	3	6	1	-	1	-	-	2	-	-	
Søndre Trondhjem	49	19	1	18	96	-	-	-	-	-	-	32	41	23	-	23	73	-	1	
Nordre —	45	1	-	2	33	-	-	-	-	-	-	1	13	19	-	17	16	-	-	
Nordland	53	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-	
Tromsø	27	2	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	
Finmarken	23	6	-	-	39	-	2	7	-	7	4	-	6	13	-	4	15	-	-	
Sum	690	108	86	45	1753	14	27	39	12	36	22	309	726	567	1	739	859	5	21	

Av dødsfald blandt norske undersaatte i fremmede land i 1917

har norske konsuler til Utenriksdepartementet og Sjøfartskontoret meldt 506 tilfælde, hvorav 19 hos kvinder.¹⁾

Av mændene var 348 sjøfolk²⁾ og 139 i anden eller uopgit stilling.

Med hensyn til dødsårsakerne blandt de førstnevnte i forbindelse med opgave over de døde alder og dødssted se tabellen paa næste side.

Av de andre døde 45 i Europa³⁾, 77 i Nordamerika, 2 i Sydamerika, 4 i Afrika, 1 i Asia, 7 i Australia og 2 paa sjøen; for 1 er intet oplyst. — 60 døde av sygdom (derav tyfus 2, tuberkulose 12, lungebetændelse 10, hjertesygdom 6), 2 begik selvmord, 16 faldt i krigen, 6 omkom ved drukning og 25 ved andre ulykkestilfælde; for 24 var ingen dødsårsak opgit.

Av de 19 kvinder døde 4 i de Forenede Stater og Kanada, 1 i Finland, 1 i Danmark, 2 i Tyskland, 1 i Holland, 4 i Frankrike og 1 i Asia. — 12 døde av sygdom (derav tyfus 1, tuberkulose 3, kræft 3); av 3 tjenestepiker ombord i fartøier omkom 1 ved skibets sænkning og 2 ved drukning; for 3 var ingen dødsårsak opgitt.

¹⁾ Tallene er hentet fra indberetninger i 1917—1919. — Av samtlige meldinger til Sjøfartskontoret er for ca. 10 pct. dødsåret enten ikke opgit, eller det ligger mere eller mindre tilbake i tiden.

²⁾ Derav 23 skibsførere, 28 styrmænd, 1 bedstemand, 7 baatsmænd, 51 matroser, 8 tømmere, 2 seilmakere, 22 kokker og stuerter, 9 jungmænd og dæksgrutter etc., 73 maskinister og fyrbøtere, 5 kullemper, 6 donkeymænd og 91 «sjømænd» uten nærmere betegnelse. Blandt de resterende 10 var opført 2 som fiskere, 2 hvalfangere, 2 lægtemænd og 2 smørere. — 28 dødsfald indtraf i januar, 42 i februar, 27 i mars, 32 i april, 21 i mai, 22 i juni, 15 i juli, 16 i august, 25 i september, 24 i oktober, 20 i november og 31 i december; for 45 savnes opplysning herom.

³⁾ Island 1, Danmark 2, Tyskland 4, Schweitz 3, Frankrike 19, Belgien 2, Italia 3, England 5 og Russland 3.

Dødsfald blandt norske
Décès de marins norvégiens

Tabel XXX. Sygdom.	Tilsammen.	Alder.				
		15—20	20—30	30—40	40—50	50—60
Infektionssygdomme.						
Tyfoidefeber	8	2	3	2	-	-
Difteri	1	-	1	-	-	-
Lungebetændelse	20	1	4	6	5	3
Dysenteri	1	-	1	-	-	-
Malaria	1	-	-	-	-	-
Tuberkulose	19	6	6	5	1	-
Tatanus	1	1	-	-	-	-
Feber	2	-	1	-	1	-
Andre sygdomme.						
Diabetes	1	-	-	-	-	-
Alkoholisme	4	-	1	1	2	-
Apoplexi	4	-	1	1	1	1
Meningit	4	2	1	-	1	-
Sindssygdom	1	-	1	-	-	-
Hjerneabscess	1	-	1	-	-	-
Hjertesygdom	9	-	3	1	2	2
Aareknuter	1	-	-	-	-	-
Lungegangræn	1	-	-	-	1	-
Pleurit	1	-	1	-	-	-
Andre sygdomme i resp.organerne	3	1	1	-	1	-
Appendicit	1	-	1	-	-	-
Leversygdom	1	-	-	-	-	1
Andre sygdomme i digest.organerne ..	5	-	2	1	1	-
Nyresygdom	2	-	-	1	-	1
Kræft	1	-	-	-	-	-
Diverse	1) 11	-	5	2	1	2
Unaturlig død.						
Selv mord	5	-	4	1	-	-
Drap	2) 62	6	24	14	6	2
Drukning	83	9	29	18	13	5
Forlis; savnet	15	1	3	2	3	2
Andre ulykker	2) 49	6	15	11	6	3
Ukjendt dødsårsak	30	1	5	10	3	2
Tilsammen	348	36	114	76	48	24

¹⁾ Derav 1 alderdomssvakhet, 1 krampe, 1 blodtap, 1 gangræn, 1 vattersot, 1 svulst læggelse av skib og 5 som følge av kulde og utmattelse i livbaat paa aapent hav. —

sjømænd i udlandet i 1917.
dans l'étranger.

		Dødssted.					
60—70	Uopgit.	Europa.	Asien.	Afrika.	Amerika.	Australien.	I sjøen. Paa reise.
-	1	3	-	-	3	-	2
-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	8	-	-	11	-	1
-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	-
-	1	11	-	-	6	-	2
-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	1	-
-	-	2	1	-	1	-	-
-	-	3	-	-	1	-	-
-	-	3	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	4	-	-	3	-	2
-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	1	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-
1	-	1	-	1	2	-	1
-	-	2	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	-	-
-	1	5	-	-	2	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	2	-	2
2	8	2	-	-	-	-	60
2	7	20	-	2	16	-	45
-	4	-	-	-	-	-	15
1	7	11	-	2	15	-	21
-	9	20	-	-	-	1	9
7	43	103	1	7	70	2	165

i halsen. ²⁾ Der er opført 62 som omkommet ved torpedering eller anden voldelig øde-
1 ulykkestilfælde indtraf paa Syd-Georgia.

Apotek og personale.
Des pharmacies et de leur personnel.

	Tabel XXXI. Amt.	Privilegium		Personale:					
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- ceutisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kerekksamen.	Lærling.	
I.	Kristiania: ¹⁾								
	Svanen	1	-	1	-	6	1	-	
	Elefanten	1	-	1	-	2	1	1	
	Løven	-	1	1	-	4	-	-	
	Rikshospitalets apotek	-	²⁾ 1	-	1	6	-	1	
	Hjorten	-	1	-	1	3	-	-	
	Nordstjernen	-	1	-	1	3	1	-	
	Falken	-	1	1	-	3	1	1	
	Hygiea	-	1	1	-	3	1	-	
	Oslo apotek	-	1	1	-	3	1	1	
	Grünerløkkens apotek	-	1	1	-	3	1	-	
	Orion	-	1	1	-	6	-	-	
	Idun	-	1	1	-	1	1	-	
	Jernb.torvets apotek	-	1	1	-	3	1	-	
	Kronen	-	1	1	-	4	1	1	
	Uranienborg apotek	-	1	1	-	2	-	-	
	Hebe	-	1	1	-	2	1	1	
	Bien	-	1	1	-	4	1	1	
	Sagene apotek	-	1	1	-	-	1	1	
	Rodeløkkens apotek	-	1	1	-	2	1	1	
	St. Hans Haugens apot.	-	1	1	-	1	1	1	
	Bjørnen	-	1	1	-	2	1	1	
	Apot. ved Vestbanen	-	1	1	-	3	-	1	
	Majorstuens apotek ...	-	1	1	-	5	1	-	
	Frogner	-	1	1	-	-	-	1	
	Trygg	-	1	1	-	1	-	2	
	Fagerborg apotek	-	1	1	-	1	-	1	
	Torshaug apotek	-	1	1	-	1	-	1	
II.	Akershus amt:								
	Nordstrand	-	1	1	-	-	-	1	
	Ski i Kraakstad. (Filial av Nordstrand apot.)	-	1	-	1	-	1	-	
	Sandviken	-	1	1	-	1	-	1	
	Lysaker	-	1	1	-	-	-	1	
	Asker	-	1	1	-	1	-	1	
	Lillestrøm	-	1	1	-	1	1	1	
	Eidsvold	-	1	1	1	-	1	1	
	Jesseim	-	1	1	-	-	-	1	
	Drøbak	1	-	1	-	-	-	2	
	Vestby apotek. (Filial av Elefanten i Moss)	-	1	-	1	-	-	-	
	Aarnes apotek. (Filial av Skarnes apotek)	-	1	-	1	-	1	-	
	Bjørkelangen	-	1	1	-	-	1	1	
	Vinderen i Aker	1	-	1	-	-	-	1	
III.	Smaalenenes amt:								
	Moss:								
	Elefanten	1	-	1	-	2	-	-	
	Ørnen	-	1	1	1	1	1	1	

¹⁾ Ved flere apotek i Kristiania har enkelte farmaceuter kun halvpst. ²⁾ Ifølge kgl. resolution av 4de december 1856 har Rikshospitalet som saadant ret til at drive et apotek.

Apotek og personale.

Tabel XXXI (forts.).	Amt.	Privilegium		Personale:					
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farmaceutisk kandidat.	Farmaceut uten apotekerksamen.	Lærling.	
	Fredrikstad:								
	Vestsidens apotek . . .	1	-	1	1	2	-	1	
	Svanen	-	1	1	-	1	1	1	
	Hjorten	-	1	1	-	2	-	-	
	Løven	-	1	-	1	-	-	1	
	Grøsvik	-	1	1	-	-	-	1	
	Selbak	-	1	1	-	1	1	1	
	Greaaker	-	1	1	-	-	-	1	
	Sarpsborg:								
	Bjørnen	-	1	1	-	-	-	1	
	Løven	-	1	1	-	2	1	-	
	Svanen	1	-	1	-	-	-	-	
	Sannesund	1	-	1	-	-	-	1	
	Rakkestad	-	1	1	-	-	-	1	
	Mysen	-	1	1	-	1	-	1	
	Askim. (Filial av Mysen apotek)	-	1	-	1	1	-	-	
	Spydeberg	-	1	1	-	-	-	1	
	Fredrikshald:								
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1	
	Ørnen	-	1	1	-	1	-	1	
	Tistedalen	-	1	1	1	-	-	1	
IV.	Buskerud amt:								
	Drammen:								
	Bragerne	1	-	1	-	3	-	1	
	Strømsø	-	1	1	-	2	-	-	
	Ørnen	-	1	1	-	-	-	1	
	Bien	-	1	1	-	1	1	1	
	Lier	-	1	1	-	-	-	1	
	Hønefoss	1	-	1	-	1	1	1	
	Hougsund i Øvre Eker	-	1	1	-	1	-	1	
	Mjøndalen	-	1	1	-	-	1	-	
	Vikesund, Modum	-	1	1	-	1	1	-	
	Aamot	-	1	1	-	-	1	1	
	Kongsberg	1	-	1	-	-	2	1	
	Vittingfoss	-	1	1	-	-	-	1	
	Hallingdal	-	1	1	-	-	-	1	
V.	Jarlsberg og Larvik amt:								
	Horten:								
	Løven	-	1	1	-	2	-	-	
	Fram	-	1	1	-	-	1	1	
	Tønsberg:								
	Løven	1	-	1	-	2	-	1	
	Svanen	-	1	1	1	1	1	1	
	Svelvik	-	1	1	-	-	-	1	
	Holmestrand	1	-	1	-	1	1	-	
	Sandefjord:								
	Hvalen	-	1	1	-	1	-	-	
	Nordstjernen	-	1	1	-	2	-	1	
	Stokke	-	1	1	-	-	-	1	
	Larvik:								
	Ørnen	1	-	1	-	2	-	1	
	Svanen	-	1	1	1	2	-	-	
	Fredriksvørn	-	1	1	-	-	-	1	

Apotek og personale.

	Tabel XXXI (forts.).	Privilegium		Personale:					
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- ceutisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kerekamen.	Lærling.	
VI.	Hedemarkens amt:								
	Kongsvinger.....	1	.	.	1	1	.	1	
	Skarnes.....	.	1	1	.	1	.	.	
	Hamar:								
	Svanen.....	.	1	1	.	2	.	1	
	Løven.....	.	1	1	.	2	.	2	
	Stange.....	.	1	1	.	1	.	1	
	Ringsaker.....	.	1	1	.	.	.	1	
	Elverum.....	.	1	1	.	2	.	.	
	Trysil.....	.	1	1	.	1	.	.	
	Rena.....	.	1	1	.	1	1	1	
	Flisen.....	.	1	1	.	.	.	1	
	Tønset.....	.	1	1	.	.	2	1	
	Grue apotek.....	.	1	1	.	.	1	.	
VII.	Kristians amt:								
	Brandbu.....	.	1	1	.	1	.	.	
	Dokka.....	.	1	1	.	.	1	1	
	Valdres.....	.	1	1	.	.	1	1	
	Toten.....	.	1	1	.	1	.	1	
	Gjøvik.....	.	1	1	.	2	.	1	
	Lillehammer.....	1	.	1	.	4	.	1	
	Otta.....	.	1	1	.	.	1	1	
	Randsfjord.....	.	1	1	.	.	.	1	
VIII.	Bratsberg amt:								
	Skien:								
	Skiens apotek.....	1	.	1	.	2	2	.	
	Løven.....	.	1	1	.	1	1	1	
	Bien.....	.	1	.	1	.	1	1	
	Porsgrund.....	1	.	.	1	1	.	1	
	Brevik.....	1	.	1	.	.	.	1	
	Langesund.....	.	1	1	.	1	.	1	
	Kragersø.....	1	.	1	.	.	2	1	
	Ulefoss.....	.	1	1	.	.	1	1	
	Kviteseid.....	.	1	1	.	.	1	1	
	Notodden.....	.	1	1	.	1	.	1	
	Saaheim.....	.	1	1	.	.	1	.	
	Gvarv apotek.....	.	1	1	.	.	.	.	
IX.	Nedenes amt:								
	Risør.....	1	.	1	.	1	1	1	
	Tvedestrand.....	.	1	.	1	.	.	1	
	Arendal:								
	Løven.....	1	.	1	.	.	1	1	
	Svanen.....	.	1	1	.	.	.	1	
	Grimstad.....	1	.	.	1	.	1	1	
	Lillesand.....	.	1	1	.	.	1	1	
	Nergaarden i Aamli..	.	1	1	.	.	.	1	
	Evje.....	.	1	1	.	.	.	1	

Apotek og personale.

	Tabel XXXI (forts.).	Privilegium		Personale:					
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farna- ceutisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kerekseamen.	Lærling.	
X.	Lister og Mandal amt:								
	Kristiansand:								
	Elefanten.....	1	-	1	-	1	1	1	
	Løven	1	-	1	-	1	-	-	
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1	
	Mandal	1	-	1	1	-	1	1	
	Farsund	-	1	1	-	-	1	1	
	Flekkefjord.....	1	-	1	-	-	1	1	
XI.	Stavanger amt:								
	Egersund.....	-	1	1	-	2	-	1	
	Sandnes.....	-	1	1	-	1	-	-	
	Time	-	1	1	-	-	-	1	
	Stavanger:								
	Hygiea	1	-	1	-	3	1	1	
	Svanen	-	1	1	-	5	-	-	
	Hjorten	-	1	1	-	1	1	1	
	Løven	-	1	1	-	2	1	1	
	Storhaug apotek	-	1	1	-	1	-	1	
	Sand.....	-	1	1	-	-	-	1	
	Kopervik.....	-	1	1	-	1	-	1	
	Skudenes	-	1	1	-	-	-	1	
	Haugesund:								
	Løven	-	1	1	-	2	-	-	
	Havfruen	-	1	1	-	2	-	1	
	Ørnen	-	1	1	-	1	-	1	
XII.	Søndre Bergenhus amt:								
	Laksevaag	-	1	1	-	-	1	-	
	Vossevangen.....	-	1	1	-	-	-	-	
	Lervik	-	1	1	-	-	-	-	
	Odda	-	1	1	-	-	-	1	
	Arne.....	-	1	1	-	-	-	1	
	Nestun. (Filial av Sol- heimsvikens apotek, Bergen.....)	-	1	-	1	-	-	-	
XIII.	Bergen:								
	Svanen.....	1	-	1	1	8	-	1	
	Løven	1	-	1	-	3	-	1	
	Elefanten.....	-	1	1	-	1	1	-	
	Hjorten	-	1	1	-	1	1	1	
	Nordstjernen	-	1	-	1	3	-	-	
	Ørnen	-	1	1	1	3	-	-	
	Hygiea	-	1	1	-	1	-	-	
	Solheimsvikens apotek.	-	1	1	1	-	1	1	
	Møhlenpris apotek ...	-	1	1	-	-	-	1	

Apotek og personale.

	Tabel XXXI (forts.).	Privilegium		Personale:					
		Amt.	salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- ceutisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kerekamen.	Lærling.
XIV.	Nordre Bergenhus amt:								
	Lærdalsøren		-	1	1	-	-	-	-
	Florø		-	1	1	-	-	1	1
	Førde		-	1	1	-	-	-	1
	Nordfjordeid		-	1	1	-	-	-	2
	Askvold. (Filial av Førde apotek)		-	1	-	1	-	-	-
XV.	Romsdals amt:								
	Volden		-	1	1	-	-	1	1
	Aalesund:								
	Svanen		1	-	1	-	3	-	-
	Nordstjernen		-	1	1	-	1	-	-
	Molde		1	-	1	-	1	2	-
	Aandalsnes		-	1	1	-	-	-	1
	Kristiansund:								
	Løven		1	-	-	1	2	-	1
	Filialapoteket Nord- landet. (Filial av apoteket Løven)		-	1	-	1	-	-	-
	Svanen		-	1	1	1	1	1	-
XVI.	Søndre Trondhjems amt:								
	Trondhjem:								
	Løven		1	-	1	1	2	-	-
	Svanen		1	-	-	1	3	1	1
	Hjorten		-	1	1	-	3	-	-
	Ørnen		-	1	1	-	2	-	-
	St. Olaf		-	1	1	-	5	1	1
	Ladejarlen		-	1	1	-	2	-	1
	Elgesæter		-	1	1	-	2	-	1
	Ilen		-	1	1	-	-	-	-
	Nordstjernen		-	1	1	-	3	-	1
	Røros		1	-	-	1	1	1	1
	Orkedalsøren		-	1	1	-	-	-	1
	Støren		-	1	1	-	1	-	-
XVII.	Nordre Trondhjems amt:								
	Stjørdalen		-	1	1	1	-	1	-
	Levanger		-	1	1	-	1	-	1
	Værdalsøren		-	1	1	-	-	1	-
	Stenkjær		1	-	1	-	2	-	1
	Namsos		-	1	1	-	1	2	-

Apotek og personale.

	Tabel XXXI (forts.). Amt.	Privilegium		Personale:				
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- ceutisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kerekamen.	Lærling.
XVIII.	Nordlands amt:							
	Brønnøy	-	1	1	-	1	-	1
	Mosjøen	-	1	1	-	-	-	-
	Sandnessjøen	-	1	1	-	-	1	-
	Mo i Ranen	-	1	1	-	-	-	1
	Bodø apotek	1	-	-	1	1	1	1
	Tordenskjold, Bodø ..	-	1	1	-	1	1	-
	Fauske	-	1	1	1	-	-	1
	Narvik	-	1	1	-	1	1	1
	Liland	-	1	1	-	-	-	-
	Buksnes	-	1	-	1	-	-	1
	Kabelvaag	-	1	1	-	-	1	1
	Svolvær	-	1	1	-	-	1	1
	Stokmarknes	-	1	1	-	1	1	-
	Sortland	-	1	1	-	-	-	1
XIX.	Tromsø amt:							
	Sjøveien	-	1	1	-	-	-	-
	Harstad	-	1	1	-	1	-	1
	Tromsø:							
	Renen	-	1	1	-	1	2	-
	Svanen	-	1	1	-	2	-	1
	Nordstjernen	-	1	1	-	1	-	-
XX.	Finmarkens amt:							
	Hammerfest	-	1	1	-	1	1	1
	Vardø	-	1	1	-	1	1	-
	Vadsø	-	1	1	-	-	1	1
	Kirkenes	-	1	1	-	1	-	1
	Tilsammen	38	175	191	36	233	91	147

Tabel over tilfælde av sindssyg

Mouvement des aliés

Tabel XXXII.	Tilbakeleggende 1ste januar 1917.			Indkommet.			Tilsammen behandlet.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rikshospitalets avdelinger	-	-	-	3	1	2	3	1	1
Kristiania bys sykehus	12	7	5	70	35	35	82	42	40
Diakonisseanstaltens sykehus	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Akers kommunale —	-	-	-	7	3	4	7	3	4
Diakonhjemmets —	-	-	-	2	-	2	2	-	-
Sarpsborg bys —	-	-	-	2	1	1	2	1	1
Fredrikshald — —	-	-	-	5	3	2	5	3	2
«St. Josefs» hospital	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Fredrikstad bys sykehus	-	-	-	2	1	1	2	1	1
Drammens sykehus	-	-	-	2	1	1	2	1	1
Jarlsberg og Larvik amts og Tønsberg bys sykehus	-	-	-	2	2	-	2	2	-
Hamar bys sykehus	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Finsal sykehjem	-	-	-	2	-	2	2	-	2
Trysil kommunale sykehus	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Kristians amts sykehus	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Bratsberg amts sykehus	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Mandal bys —	-	-	-	4	1	3	4	1	3
Stavanger amts —	-	-	-	2	1	1	2	1	1
— bys —	-	-	-	27	11	16	-	-	-
Bergen kommunale sykehus	-	-	-	8	2	6	8	2	6
Kristiansunds kommunale sykehus ..	-	-	-	2	1	1	2	1	1
Aalesunds — — ..	-	-	-	3	1	2	3	1	2
Trondhjem bys sykehus	-	-	-	-	-	-	27	18	9
— «St. Elisabets» hospital, ..	2	-	2	-	-	-	2	-	2
Tromsø amts sykehus i Tromsø	-	-	-	1	1	-	1	1	-
«St. Elisabets» hospital i Tromsø ...	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Trondenes sykehus i Harstad	-	-	-	2	1	1	2	1	1
Skjervøy —	1	-	1	1	1	-	2	1	1
Finmarkens amts sykehus i Vadso ..	-	-	-	2	-	2	2	-	2
Tilsammen	15	7	8	155	70	85	171	84	86

dom, behandlet paa sykehus.
dans les hôpitaux.

Utgaaet						Tilbakeiggende 31te december 1917.			Sygdomsform hos de indkomne:								
levende.			død.						Melancholia.	Mania.	Amantia.	Dementia.	Paranoia.	Imbecillitas. Idiotia.	Paralysis generalis.	Diverse andre dia- gnoser (in- sania, psy- kosis etc.).	
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.									
3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	
64	36	28	6	3	3	12	3	9	18	3	26	-	10	4	-	9	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	5	
2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	
2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
5	3	2	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
1	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	6	
-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	
3	1	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
109	56	53	9	3	5	17	4	13	26	3	1	34	1	13	5	72	

Tallet paa de paa syke-

Mouvement des malades

Tabel XXXIII.	Tilbakeleggende 1ste januar 1917.			Indkommet.			Tilsammen behandlet.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rikshospitalets medicinske afdelinger	128			1095			1223		
— chirurgiske —	110			1442			1552		
— hudsyke-afdeling.....	77			310			387		
— øien —	64			853			917		
— barneafdeling.....	36			170			206		
— nerve —	21			132			152		
— afdeling for øre-, næse-, strupe- og svælg-sygd.	21			291			312		
— radiumafdeling.....	3			620			623		
Rikshospitalets afdelinger tilsammen	460	248	212 ¹⁾	4741	2519	2222 ¹⁾	5201	2767	2434
Kvindeklinikkens gynækolog. afdeling	18	-	18	561	-	561	579	-	579
Det militære sykehus.....	31	31	-	557	557	-	588	588	-
Kristiania kommunale sykehus.....	1426	703	723	10112	4643	5469	11538	5346	6192
Diakonisseanstaltens —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
«Vor Frue» hospital.....	62	-	-	1240	-	-	1302	-	-
Akers kommunale sykehus.....	121	46	75	907	390	517	1028	436	592
Diakonhjemmets, —	51	36	15	432	241	191	483	277	206
Bærums komm. sykehus og epidemilas.	12	2	10	179	56	123	191	58	133
Smaalenenes amts sykehus.....	38	22	16	283	177	106	321	199	122
Fredrikstad bys —	44	20	24	248	119	129	292	140	152
— — epidemilasaret.....	2	-	2	135	55	80	137	55	82
Moss bys sykehus.....	27	-	-	291	-	-	318	-	-
— — epidemilasaret.....	-	-	-	-	-	-	86	-	-
Sarpsborg bys sykehus.....	16	8	8	327	183	144	343	191	152
Fredrikshald — —	27	11	16	312	182	130	339	193	146
— «St. Josefs» hospital...	7	1	6	161	62	99	168	63	105
Drammens sykehus.....	131	65	66	1756	840	916	1887	905	982
— epidemilasaret.....	3	1	2	179	85	94	182	86	96
— «St. Josefs» hospital.....	9	-	-	276	-	-	285	-	-
Kongsberg bys sykehus.....	11	6	5	85	44	41	96	50	46
Jarlsberg og Larvik amts og Tøns- berg bys sykehus.....	25	15	10	521	293	228	546	308	238
Marinens sykehus.....	39	31	8	945	826	119	984	857	127
Hamar bys sykehus.....	30	13	17	203	95	108	233	108	125
Ringsaker kommunale sykehus.....	12	5	7	25	11	14	37	16	21
Valseth sykehjem.....	12	8	4	25	8	17	37	16	21
Furnes —	13	8	5	20	7	13	33	15	18
Finsal —	26	15	11	85	38	47	111	53	58
Løjten —	19	7	12	60	34	26	79	41	38
Storelvedalens sykehus.....	3	2	1	43	34	9	46	36	10
Eidskogen kommunale sykehus.....	9	5	4	30	20	10	39	25	14
Trysil —	4	2	2	100	56	44	104	58	46
Kristians amts sykehus.....	50	22	28	238	129	109	288	151	137
Østre Totens kommunale sykehus...	8	2	6	65	31	34	73	33	40
Gjøvik bys sykehus.....	-	-	-	76	36	40	76	36	40
Bratsberg amts sykehus.....	79	41	38	1322	653	669	1401	694	707
Kragerø bys —	16	4	12	166	65	101	182	69	113
Porsgrund «St. Josefs» hospital.....	12	2	10	108	31	77	120	33	87

¹⁾ Uoverensstemmelsen med summen av de ovenfor anførte tal skyldes flytninger mellem

husene behandlede syke.

dans les hôpitaux.

Utgaat						Tilbake- liggende 31te december 1917.			Mortali- tets- procent til alle ut- gaaede.	Daglig middel- belæg.	Tallet paa forplei- ningsdage for hver be- handlet.	Utgift til medicin for hver syk i døgnet. øre.	Tallet paa forplei- nings- dage.	Tallet paa syke- pladser.
levende.			død.			Tils.	Md.	Kv.						
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
950			154			119			14,0	126	38	34	45986	-
1366			73			103			5,1	131	31	29	47898	-
313			2			72			0,6	82	77	63	29786	-
847			1			69			-	78	31	12	28386	-
146			20			40			1,2	39	69	29	14314	-
120			1			25			0,8	23	54	28	8283	-
271			14			27			4,9	33	38	21	11964	-
616			3			5			0,5	16	6	35	3879	-
^{1) 4488}	2359	2109	273	160	113	460	248	212	5,8	522	37	32	190496	-
548	-	548	10	-	10	21	-	21	1,8	31	20	48	11421	-
562	562	-	4	4	-	22	22	-	0,7	32	20	23	11766	40
9052	4134	4918	1055	537	518	1431	675	756	1,0	1462	46	-	533643	1692
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1219	-	-	40	-	-	43	-	-	3,2	75	21	-	27414	-
844	361	483	73	35	38	111	40	71	8,0	-	-	-	-	-
392	208	184	37	31	6	54	33	21	8,6	-	-	-	-	-
170	49	121	10	5	5	11	4	7	5,6	19	37	23	7057	25
253	169	84	26	12	14	42	18	24	9,3	37	42	22	13636	25
220	109	111	27	11	16	45	19	26	10,9	49	62	25	18065	65
129	53	76	3	1	2	5	1	4	2,3	7	19	29	2666	ca. 50
265	-	-	32	-	-	21	-	-	10,8	27	31	32	9840	28
-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22
298	168	130	21	11	10	24	12	12	6,6	23	25	32	8420	ca. 40
293	178	115	25	12	13	21	3	18	7,9	30	32	11	10777	52
132	54	78	19	4	15	17	5	12	12,6	16	34	12	5668	28
1672	799	873	83	45	38	132	61	71	4,7	130	25	17	47938	130
158	71	87	3	2	1	21	13	8	1,9	14	29	-	5312	-
262	-	-	10	-	-	23	-	-	3,7	16	20	-	5671	-
78	43	35	4	2	2	14	5	9	4,9	11	43	-	4128	24
472	260	212	37	24	13	37	24	13	7,3	46	31	-	16715	-
895	799	96	21	8	21	68	50	18	2,3	-	-	-	-	-
179	81	98	26	11	15	28	17	11	12,7	29	46	33	10649	33
21	8	13	4	-	4	12	8	4	16,0	13	124	-	4595	14
18	6	12	5	4	1	14	7	7	22,1	13	127	-	4696	17
14	5	9	2	2	-	17	8	9	12,5	14	157	7	5173	16
66	30	36	15	8	7	30	15	15	18,6	28	92	-	10157	-
50	27	23	13	6	7	16	8	8	20,7	16	72	-	5708	22
39	31	8	2	1	1	5	4	1	4,9	5	40	48	1858	7
30	20	10	3	2	1	6	3	3	9,1	19	102	-	3975	20
94	53	41	3	2	1	7	3	4	3,1	5	18	-	1915	12
199	106	93	47	24	23	42	21	21	19,6	52	66	56	19028	60
37	19	18	21	8	13	15	6	9	36,3	12	60	42	4391	31
76	36	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1244	603	641	69	46	23	88	45	43	5,7	115	30	24	42059	120
159	62	97	7	3	4	16	4	12	4,2	13	26	23	4644	21
92	22	70	17	9	8	11	2	9	15,6	13	40	-	4820	18

avdelingerne. ²⁾ Med rekvisita 84.

Tallet paa de paa syke-

Tabel XXXIII (forts.).	Tilbakeleggende 1ste januar 1917.			Indkommet.			Tilsammen behandlet.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Arendal bys sykehus.....	22	9	13	179	95	84	201	105	96
Grimstad — —	3	2	1	48	26	22	51	28	23
Lister og Mandal amts sykehus.....	14	6	8	195	105	90	209	111	98
Kr stiansand kommunale sykehus....	36	14	22	636	328	308	672	342	330
Mandal bys sykehus	11	7	4	162	73	89	173	80	93
«St. Josefs» hospital i Kristiansand..	35	21	14	944	416	528	979	437	542
Stavanger amts sykehus.....	44	22	22	586	301	285	630	323	307
— bys —	143	64	79	1230	585	645	1373	649	724
Egersund — —	1	1	—	116	79	37	117	80	37
Sandnes — —	6	3	3	55	23	32	61	27	34
Haugesund — —	22	13	9	381	208	173	403	221	182
Odda sykehus og epidemilasaret.....	6	3	3	50	36	14	56	39	17
Tyssedal og Skjeggedal sykehus	1	1	—	28	23	5	29	24	5
Voss kommunale sykehus.....	—	—	—	—	—	—	46	—	—
— private sykehus.....	13	8	5	226	156	70	239	164	75
Bergen bys sykehus. Haukeland....	270	—	—	3316	—	—	3586	—	—
— — — Lungegaarden	82	43	39	220	149	71	302	192	110
Diakonissehjemmets klinik.....	17	7	10	777	287	490	794	294	500
«Røde kors» klinik	23	14	9	532	202	330	555	216	339
«Betania» sykehus	15	3	12	624	145	479	639	148	491
«St. Franciskus» hospital.....	22	11	11	308	171	137	330	182	148
Romsdals amts sykehus	34	19	15	460	203	257	494	222	272
Kristiansund bys —	50	29	21	547	298	249	597	327	270
Aalesund — —	28	18	10	483	234	249	511	252	259
Trondhjem — —	—	—	—	—	—	—	2431	1290	1141
Kalvskindets — i T.hjem	51	21	30	54	30	24	105	51	54
St. Elisabeths hospital i Trondhjem ..	65	35	30	614	249	365	679	284	395
Orkedalens sykehjem.....	30	12	18	116	63	53	146	75	71
Meldalens —	32	14	18	76	44	32	108	58	50
Nordre Trondhjems amts sykehus ved Namsos	52	26	26	589	283	306	641	309	332
Nordre Trondhjems amts sykehus ved Levanger (Indherred).....	76	28	48	628	289	339	704	317	387
Nordlands amts sykehus i Bodø....	31	21	10	385	183	202	416	204	212
— — — — Buksnes	25	13	12	117	60	57	142	73	69
— — — — Stokmark- nes.....	24	8	16	240	112	128	264	120	144
Sanitetsforeningens sykehus i Narvik ..	24	17	7	301	226	75	325	243	82
Tromsø amts sykehus i Tromsø... ..	59	30	29	608	276	332	667	306	361
— epidemilasaret — — ..	1	—	1	89	32	57	90	32	58
St. Elisabeths hospital — — ..	35	17	18	498	242	256	533	259	274
Trondenes sykehus i Harstad.....	34	10	24	164	88	76	198	98	100
Skjervøy — i Skjervøy	3	—	3	39	24	15	42	24	18
Hammerfest sykehus	45	29	16	647	399	248	692	428	264
St. Vincents hospital i Hammerfest..	20	10	10	36	13	23	56	23	33
Finmarkens amts sykehus i Vardø ..	45	24	21	404	223	181	449	247	202
— — — — Vadsø ..	25	18	7	226	126	100	251	144	107
Defekte opgaver	4060	2033	2027	39625	19625	20000	43685	21661	22024
	368	—	—	5123	—	—	8054	1290	1141
Tilsammen	4428	2033	2027	44748	19625	20000	51739	22951	23165

husene behandlede syke.

Utgaat						Tilbake- liggende 31te december 1917.			Mortali- tets- procent til alle ut- gaade.	Daglig middel- belæg.	Tallet paa forplei- ningsdage for hver be- handlet.	Utgift til medicin for hver syk i døgnet. øre.	Tallet paa forplei- nings- dage.	Tallet paa syke- pladser.
levende.			død.			Tils.	Md.	Kv.						
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
156	81	75	23	12	11	22	12	10	12,9	22	39	21	7899	24
37	19	18	8	5	3	6	4	2	17,8	-	-	-	-	-
178	101	77	15	7	8	16	3	13	7,8	20	25	19	7286	28
576	305	271	49	20	29	47	17	30	7,8	49	49	29	17841	79
155	71	84	4	2	2	14	7	7	2,5	16	34	-	5831	-
906	398	508	40	20	20	33	19	14	4,2	52	19	-	18830	66
543	274	269	34	18	16	53	31	22	5,9	49	29	51	18062	48
1195	553	642	60	36	24	118	60	58	4,8	128	34	12	46759	-
107	74	33	4	3	1	6	3	3	3,6	8	24	-	2801	-
42	20	22	12	2	10	7	4	3	22,2	7	40	48	2455	ca. 20
357	196	161	18	9	9	28	16	12	4,8	34	30	33	12241	32
49	34	15	3	2	1	4	3	1	5,8	3	31	-	1744	13
25	20	5	1	1	-	3	3	-	3,8	-	-	-	-	tils. 8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
216	152	64	7	3	4	16	9	7	3,1	-	-	-	-	-
-	-	-	191	-	-	-	-	-	-	303	31	37	110608	-
148	101	47	69	43	26	85	48	37	31,8	80	97	13	29234	-
757	278	479	14	6	8	23	10	13	1,8	34	16	38	12440	32
518	193	325	15	10	5	22	13	9	2,8	25	16	70	9156	31
593	133	460	14	6	8	32	9	23	2,3	-	-	-	-	-
316	177	139	8	3	5	6	2	4	2,5	19	21	16	6976	30
449	199	250	26	16	10	19	7	12	5,5	39	29	31	14300	70
541	289	252	22	15	7	34	23	11	3,9	-	-	-	-	-
465	228	237	19	13	6	27	11	16	3,9	32	23	52	11500	40
-	-	-	189	-	-	-	-	-	-	279	42	40	102175	-
21	14	7	35	18	17	49	19	30	62,5	-	-	-	-	-
582	250	332	30	12	18	67	22	45	4,9	67	33	44	22173	73
108	52	56	11	4	7	27	19	8	9,2	30	75	-	10884	34
71	43	28	8	3	5	29	12	17	10,1	-	-	-	-	34
543	260	283	38	23	15	60	26	34	6,5	71	41	40	26068	80
571	241	330	53	29	24	80	47	33	8,5	92	48	30	33675	110
368	174	194	22	11	11	26	19	7	5,6	33	29	33	11948	40
108	57	51	11	7	4	23	9	14	9,2	23	60	38	8494	32
213	99	114	15	8	7	36	13	23	6,6	35	48	-	12593	40
288	222	66	17	8	9	20	13	7	5,6	23	26	-	8363	29
583	259	324	44	30	14	40	17	23	7,0	58	32	-	21216	65
76	27	49	10	5	5	4	-	4	11,6	6	23	-	2096	-
496	235	261	12	9	3	25	15	10	2,4	-	-	-	-	-
165	85	80	20	9	11	13	4	9	10,8	20	36	32	7118	28
37	22	15	3	-	3	2	2	-	7,5	3	27	-	1153	9
615	376	239	24	19	5	53	33	20	3,8	44	24	40	1363	48
23	11	12	21	8	13	12	4	8	45,7	18	120	50	6687	25
382	212	170	35	19	16	32	16	16	8,4	-	-	-	-	-
208	117	91	19	14	5	24	13	11	8,4	-	-	-	-	30
36741	18157	18584	2858	1518	1340	4086	2001	2085	-	-	-	-	-	-
1736	-	-	462	-	-	87	-	-	-	-	-	-	-	-
38477	18157	18584	3320	1518	1340	4173	2001	2085	-	-	-	-	1681280	-

Opgaver over dødsfald med

Causes de décès par

Tabel XXXIV. Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaalenes amt.		Buserud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hedemarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
I. Medfødte sygdomme og dannelsesfeil.															
Medfødt svakhet	1158	92	60	19	32	53	37	24	16	29	25	44	38	37	21
— cyanose	16	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	2	-
Andre medfødte eller i umiddelbar tilslutning til fødselen optrædende sygdomme ¹⁾	51	7	6	2	-	2	1	-	-	1	-	1	-	-	1
Misdannelser i centralnervesystemet	16	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-
Andre dannelsesfeil	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
II. Alderdomssygdomme.															
Alderdomssvakhet	4825	66	122	109	112	103	145	66	84	99	126	145	134	145	188
Alderdomsgangræn	77	4	3	2	3	7	3	-	-	1	1	1	3	-	2
III. Infektionssygdomme.															
Tyfoidfieber	107	9	12	5	9	2	-	-	3	2	3	1	-	-	-
Epid. cerebrospinalmeningit	46	5	3	-	-	-	-	1	-	2	1	-	1	-	-
Akut poliomyelitis	25	16	8	-	-	-	2	2	-	2	1	-	1	-	-
Barnekopper	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	57	1	-	-	-	1	5	-	-	-	1	-	-	2	-
Skarlagensfeber	76	10	7	3	4	2	-	2	3	6	2	2	2	1	2
Kikhoste	227	9	9	1	3	14	12	3	6	8	4	1	1	4	7
Difteri (croup)	337	13	14	10	10	5	10	7	4	5	12	3	2	7	2
Lungebetændelse (croupes)	1635	119	99	48	46	62	77	38	39	47	46	45	32	41	30
Influenza	91	3	15	1	1	2	1	-	4	6	3	-	1	1	1
Dysenteri	5	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Gigtfeber	93	2	2	2	4	4	6	4	2	1	-	3	2	1	2
Rosen	87	5	9	2	3	3	1	2	7	2	3	2	4	1	2
Flegmone, absces.	52	2	5	2	2	4	4	1	1	-	1	-	-	2	1
Septicopyæmi	282	14	26	9	5	8	3	10	14	2	4	10	2	4	1
Barselfeber	82	-	3	-	1	-	1	-	3	-	1	-	3	-	3
Pemfigus hos nyfødte	15	-	1	-	-	-	3	-	1	1	-	1	1	1	-
Tetanus	18	1	1	1	-	1	-	-	1	2	-	1	-	1	-
Akut gastro-enterit (cholera nostras)	538	40	42	28	18	24	23	21	22	12	14	30	18	6	4
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aktinomykose	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-
Tuberkulose i lunger	4257	201	213	87	102	76	114	53	68	81	94	105	119	76	98
— tarmkanal	135	5	6	2	5	1	2	5	7	4	2	4	8	1	2
— urin- og kjønsg.	44	1	-	-	-	1	-	2	1	-	1	2	2	1	-
— ben og led	121	3	3	3	5	2	4	3	1	2	2	10	2	2	2
— kjertler (skroful)	35	1	2	-	-	1	2	-	-	1	-	1	1	-	2
— hud (lupus)	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— hjernebinder	682	22	22	17	9	11	24	13	13	13	9	22	22	14	17
— andre organer ell. med uopgitt sæte	82	6	5	-	1	1	2	2	1	-	2	1	1	-	3

¹⁾ Medfødt syfilis og pemfigus hos nyfødte er opført under III (infektionssygdomme).

kjendte dødsårsaker.

départements.

Bratsberg amt.		Nedenes amt.		Lister og Mandal amt.		Stavanger amt.		Søndre Bergenhus amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus amt.		Romsdals amt.		Søndre Trondhjems amt.		Nordre Trondhjems amt.		Nordlands amt.		Tromsø amt.		Finmarkens amt.	
Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
28	25	17	16	22	13	46	34	32	19	16	21	16	9	38	41	37	35	18	10	34	24	22	25	19	14
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	1	2
1	1	-	-	1	-	2	3	1	1	6	-	-	-	4	2	-	2	1	-	2	2	-	-	-	1
-	-	-	-	1	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-
71	87	73	90	99	126	106	179	109	181	23	53	156	203	212	218	173	217	140	159	133	166	56	85	37	39
1	2	1	1	3	2	2	2	1	3	1	4	1	-	1	-	7	5	5	-	1	1	1	2	-	-
-	-	-	1	1	-	2	6	2	2	7	4	-	1	4	6	3	5	1	1	2	5	4	2	1	-
1	-	-	-	1	3	2	1	4	1	2	-	1	-	3	1	-	1	-	3	1	-	5	4	-	-
-	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	4	1	1	-	-	-
-	-	-	2	1	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	2	-	2	6	9	12	-	-
-	-	-	6	-	-	1	2	1	1	-	-	2	3	1	1	6	2	1	1	1	1	1	-	-	-
2	2	3	2	1	-	3	9	3	7	-	3	2	2	4	2	25	31	5	2	4	4	4	8	9	7
5	5	3	3	4	7	13	19	11	10	7	5	8	10	7	2	10	13	3	4	16	15	20	17	3	1
42	31	38	33	30	40	59	45	48	45	13	33	18	20	48	41	57	37	31	42	40	26	15	10	9	6
7	4	2	3	1	-	4	1	-	-	2	1	1	1	3	3	1	2	1	4	2	4	1	3	-	1
4	3	1	3	-	-	2	3	5	4	3	3	3	-	5	-	2	3	1	-	3	7	2	1	-	-
3	1	-	2	-	1	5	2	2	-	2	3	1	-	3	-	2	2	2	-	2	1	3	1	-	-
1	1	1	2	1	2	2	1	-	-	6	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	3	1	1	-
9	5	7	4	6	5	7	7	9	9	8	11	5	4	10	9	10	4	3	5	8	6	5	1	3	3
-	4	-	5	-	2	-	4	-	6	-	-	-	2	-	8	-	8	-	8	-	12	8	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-
5	4	6	9	2	8	12	22	9	4	12	13	6	5	13	14	11	16	3	8	9	7	14	8	7	9
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
88	109	51	73	64	81	125	144	106	109	89	91	64	76	128	169	177	233	81	103	157	139	96	88	58	71
-	4	1	4	-	4	2	6	-	5	8	2	2	3	6	1	2	5	2	6	2	8	1	1	3	3
-	1	1	-	-	3	1	1	2	3	1	1	1	1	2	1	1	-	1	1	-	3	7	1	1	1
3	-	3	2	3	3	1	5	2	3	1	1	5	5	2	-	5	7	7	3	3	1	7	1	1	1
2	-	-	-	1	2	-	4	1	1	1	-	2	-	1	-	-	-	-	2	2	3	2	-	-	1
16	32	9	9	10	9	29	26	19	14	14	11	17	9	36	31	20	14	16	11	28	14	22	15	10	14
2	-	-	1	4	5	2	2	10	4	-	2	-	2	3	3	3	3	3	1	1	2	2	1	1	-

Opgave over dødsfald med

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaalenenes amt.		Buskerud amt.		Jarlsberg og Lørvik amt.		Hedemarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Miliærtuberkulose	85	5	5	1	-	2	1	2	2	2	3	2	3	1	1
Spedalskhet	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, medfødt	28	8	4	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
—, erhvervet efter fødselen	21	3	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Andre infektionssygdomme	13	4	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
IV. Kroniske blod- og ernæringssygdomme.															
Gigt (arthritis urica)	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Kronisk rheumatisme. Arthritis deformans	33	2	4	-	-	-	1	1	3	1	1	-	3	-	2
Skjærbuk	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beriberi	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	235	31	17	8	7	6	9	8	9	4	4	6	5	7	5
Leukæmi, pseudoleukæmi	25	2	2	2	-	2	-	-	-	2	-	1	-	1	1
Perniciøs anæmi	88	5	10	-	4	2	1	3	4	1	8	3	5	3	1
Morbus maculosus Werlhof, purpura hæmorrhagica	13	1	-	-	2	-	2	-	1	1	-	2	-	-	-
Hæmofili	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rakit	50	6	-	2	-	2	-	2	-	2	-	1	1	-	1
Andre sygdomme i denne gruppe	19	1	4	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-
Kroniske forgiftninger:															
Alkoholisme ¹⁾	4	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Sygdomme i nervesystemet.															
Apoplexi og hjerneemboli	1787	75	114	41	69	53	78	37	51	49	54	51	40	46	41
Meningit (suppurativ)	236	16	13	1	3	10	9	6	7	8	5	7	-	8	4
Paralysis generalis	52	5	2	14	2	5	-	-	-	3	-	-	-	3	-
Andre sindssygdomme	149	10	14	3	5	2	11	-	4	5	2	2	4	1	6
Epilepsi	82	2	5	9	12	3	-	3	2	1	-	3	2	3	3
Andre hjernesygdomme	143	9	13	5	2	6	3	5	4	4	1	4	5	3	2
Rygmarvstæring (tabes dorsalis)	18	4	1	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Andre rygmarvssygdomme	83	6	9	3	2	3	3	1	3	1	4	3	1	2	4
Kramper hos småbarn	355	8	11	15	5	22	11	6	2	16	11	8	6	6	3
Andre sygd. i nervesystemet..	50	-	-	2	-	1	1	1	3	1	1	-	2	1	1
VI. Sygdomme i kredsløpsorganerne.															
Endo-, perikardit	93	4	1	2	-	3	2	1	2	2	1	1	9	3	3
Klappfeil	1317	70	99	21	40	43	61	50	43	28	41	28	36	21	48
Hjertemuskelssygdomme	338	8	8	8	12	9	7	6	7	17	9	9	13	8	7
Arteriosklerose	877	33	29	29	29	34	34	16	18	38	34	28	26	15	8
Aneurysma	12	3	2	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	590	45	38	17	21	18	25	7	10	15	33	18	12	16	10
Andre hjerte- og karsygdomme ..	133	3	2	8	8	1	1	-	1	1	-	14	9	2	1

¹⁾ Her er opført alle dødsfald af sygdom, hvor alkohol med sikkerhed antages at være sygdomsforskyldt.

kjendte dødsårsaker.

Bratsberg amt.		Nedenes amt.		Lister og Mandal amt.		Stavanger amt.		Søndre Bergenhus amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus amt.		Romsdals amt.		Søndre Trondhjems amt.		Nordre Trondhjems amt.		Nordlands amt.		Tromsø amt.		Finmarkens amt.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
.	.	.	.	4	2	3	7	1	1	7	3	2	.	2	5	3	2	3	4	2	2	.	.	.	.
.	.	.	.	1	.	2	1	1	1	4	3	.	.	.	.	2	1	.	1	1	.	.	.	.	.
.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5	5	7	2	1	4	2	9	6	2	1	10	6	5	10	6	5	5	3	3	5	.	1	1	.	.
1	1	2	1	1	1	2	3	1	1	3	4	2	2	1	1	.	2	1	1	2	1	2	.	1	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1	1	1	1	.	1	.	1	1	1	1	2	2	.	2	1	3	1	3	3	1	1	.	6	2	.
3	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1	1	3	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
31	25	38	39	31	32	50	56	38	44	34	46	23	15	63	63	60	69	33	44	42	29	18	24	24	17
4	3	40	6	.	7	7	4	8	9	6	3	7	1	4	4	21	14	5	3	6	3	9	4	1	.
1	1	4	5	1	.	.	.	1	6	6	2	2	2	2	2	4	2	4	1	1	2	1	1	2	.
.	2	2	2	2	1	1	3	1	3	3	4	3	3	4	3	5	3	4	1	1	5	1	1	2	1
2	2	1	2	2	6	5	5	3	5	2	1	.	3	5	4	9	6	2	3	5	1	5	1	2	.
.	.	.	1	.	1	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1	.
2	2	.	2	2	1	2	2	2	1	.	.	1	1	3	2	6	4	1	1	.	2	2	.	1	1
13	7	10	6	7	9	19	8	15	6	4	3	2	4	15	13	18	15	9	2	6	13	7	6	5	1
1	.	1	.	.	3	2	2	2	4	1	1	1	3	.	2	1	2	1	1	3	.	2	.	.	.
2	1	1	6	5	3	3	3	.	1	1	.	4	1	2	3	1	3	4	3	3	4	2	3	2	1
34	30	29	31	18	20	37	65	20	33	9	8	22	21	36	35	41	66	11	25	28	13	18	4	4	8
6	4	10	11	17	10	9	11	11	7	29	28	4	4	7	6	2	3	6	9	5	6	2	2	2	1
22	15	23	22	28	10	38	28	30	19	41	22	17	6	29	13	29	20	18	10	26	11	9	7	8	5
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
19	17	11	11	14	14	17	19	15	15	19	13	7	5	21	18	16	12	9	12	6	5	3	3	9	5
2	5	2	6	.	2	5	4	1	8	.	1	.	1	7	16	6	7	.	3	1	.	1	2	2	.

dødsårsaken.

Opgaver over dødsfald med

Tabel XXXIV (forts.). Dødsaaarsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaalenenes amt.		Busterud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hedenarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
VII. Sygdomme i aandedrætsorganerne.															
Bronkit, akut	591	18	45	15	19	17	23	8	10	17	12	17	15	7	10
—, kronisk, bronkiektasi..	453	13	35	13	25	22	20	8	7	12	18	6	18	14	19
Astma, emfysem	129	2	5	6	7	8	3	3	6	4	6	6	6	4	2
Lungebetændelse, kataralsk...	593	51	54	7	8	25	18	10	10	11	8	11	11	9	15
Lungeangræn	25	-	1	2	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	1
Lungeemboli	19	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	1
Pleurit, serøs	97	7	4	2	7	3	2	1	1	5	1	3	2	3	2
—, purulent	46	2	1	2	-	6	1	-	2	2	1	1	-	2	2
Andre sygd. i aandedrætsorg..	54	3	4	-	1	-	1	2	2	2	2	-	-	3	1
VIII. Sygdomme i fordøielseorganerne.															
Mave-tarmkatarr (kronisk)	144	5	8	15	6	4	4	9	7	4	2	-	-	3	6
Mave-, duodenalsaar	151	2	11	2	3	4	4	4	3	3	2	1	4	5	2
Blindtarmbetændelse (appendic.)	150	3	6	4	-	6	7	1	4	5	4	7	11	4	3
Diffus peritonit	187	3	21	9	6	6	7	5	6	3	3	5	5	3	5
Indeklemt brok	75	4	6	1	4	-	2	1	2	1	2	3	2	-	-
Volvulus og ileus av andre aars.	186	10	2	4	2	6	3	4	8	7	4	9	1	5	4
Galdestensygdomme	44	2	3	1	3	6	1	1	1	2	-	2	-	2	2
Leverkirrose	39	6	2	2	2	-	-	3	-	2	-	1	-	1	1
Andre sygd. i fordøielseorg...	116	4	5	4	2	2	1	2	7	3	5	2	2	2	-
IX. Sygdomme i urin- og kjønnsorganerne.															
Nefrit, akut	114	3	4	8	6	3	13	3	5	6	3	2	1	2	3
—, kronisk (morb. Brightii)	708	58	51	24	22	15	22	16	12	22	16	20	10	20	15
Cystit, cystopyelit	211	7	13	8	-	15	2	3	2	4	2	16	1	13	2
Nyresten- og blærestensygdomme	20	-	2	2	2	2	1	1	-	-	-	2	-	1	-
Andre nyre- og urinveissygd...	95	19	-	3	2	3	1	7	-	2	-	4	1	7	1
Sygd. i kjønnsorg., som ikke hen-															
fører under nogen anden gruppe	21	-	3	3	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	1
X. Svulster.															
Carcinom (kræft) i huden	50	1	2	-	-	3	3	2	2	-	-	7	2	4	-
— i mavesækken	1320	62	44	45	36	48	46	37	32	45	41	36	38	39	31
— fordøielseorg. ellers	463	44	41	11	16	15	17	8	9	12	9	6	18	7	6
— brystkjertelen	94	-	22	-	6	-	4	-	3	-	3	-	5	1	7
— livmoren	147	-	23	-	5	-	16	-	6	-	9	-	13	-	7
— andre organer eller med uopgit sæte ..	275	18	13	8	9	9	10	7	2	7	5	6	5	9	10
Sarkom i bensystemet	61	4	3	3	2	-	-	2	2	-	3	1	2	2	2
— kjertlerne	8	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
— andre organer eller med uopgit sæte	62	6	3	3	1	1	3	1	2	2	3	1	5	2	-
Andre svulster	108	15	23	4	1	1	2	1	1	-	5	1	3	1	4

kjendte dødsårsaker.

Bratsberg amt.		Nedenes amt.		Lister og Mandal amt.		Stavanger amt.		Søndre Bergenhus amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus amt.		Romsdals amt.		Søndre Trondhjems amt.		Nordre Trondhjems amt.		Nordlands amt.		Tromsø amt.		Finnmarkens amt.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
12	9	10	9	9	5	28	19	14	12	8	8	13	12	16	23	21	33	7	13	11	17	21	16	8	3
10	21	8	8	13	12	11	22	5	9	6	10	7	8	4	7	14	8	2	6	7	3	6	12	3	1
2	2	-	1	5	-	5	7	2	3	1	4	-	-	1	6	2	5	4	1	1	4	2	1	-	-
9	7	6	5	5	9	21	19	18	17	21	22	6	5	8	9	22	21	8	12	24	21	8	11	17	14
1	-	1	-	2	1	1	2	1	-	-	-	1	-	1	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	1	-	2	-	-	1	-	1
4	-	-	-	-	4	3	7	2	1	1	1	1	-	1	3	6	3	4	5	5	2	2	1	3	1
1	-	2	-	-	1	3	1	1	-	2	1	3	-	1	1	1	1	2	-	3	1	2	-	-	-
2	-	1	-	-	2	3	5	5	-	3	2	-	-	1	1	2	-	5	1	1	1	2	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	3	-	1	1	6	5	6	5	2	1	1	4	2	3	1	4	7	1	1	3	3	4	3	3	1
5	3	1	2	1	8	2	5	4	4	4	3	4	8	5	4	8	3	3	3	1	3	3	4	3	-
1	3	2	3	1	4	5	2	8	3	1	4	3	3	2	7	4	6	5	4	4	3	5	2	1	-
2	6	4	1	-	2	6	6	-	6	2	4	5	2	6	9	8	3	3	3	4	9	2	3	2	-
1	-	-	-	2	1	1	5	2	-	-	2	2	2	3	3	2	7	2	1	1	5	2	2	2	-
6	2	6	3	3	4	8	3	12	7	5	6	3	1	9	7	5	6	7	4	1	2	5	2	-	-
-	1	1	-	-	-	1	3	-	2	-	1	-	3	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-	-	1
-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	2	-	2	-	3	1	3	-	1	-	1	1	-	1
-	-	4	2	4	-	6	5	6	2	3	3	3	2	5	5	3	6	4	3	5	-	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	4	1	3	1	1	1	4	1	1	-	-	2	-	4	7	2	3	2	-	4	2	-	2	1	2
18	21	16	22	17	15	19	12	12	15	18	7	16	11	16	21	23	19	16	15	14	13	7	12	8	2
6	2	4	1	5	-	13	4	9	4	8	5	10	1	7	4	13	1	4	6	7	2	6	-	1	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	-	4	2	1	1	3	-	-	1	3	3	6	1	4	2	-	-	1	-	1	1	2	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-
2	1	2	1	1	-	-	-	1	2	-	-	3	1	-	2	-	-	3	1	1	2	-	-	-	-
37	31	40	19	17	24	41	34	43	26	21	16	27	23	53	31	44	34	28	27	45	24	23	18	7	7
5	9	10	14	14	7	13	14	12	12	17	17	6	3	8	11	11	9	11	9	11	6	4	6	2	3
-	-	-	1	-	3	-	8	-	4	-	7	-	1	-	4	-	4	-	4	-	1	-	1	-	-
-	1	-	8	5	-	6	-	-	2	-	6	-	3	-	-	-	15	-	5	-	-	-	2	-	1
12	5	5	2	7	10	13	13	13	2	4	3	3	12	12	5	5	10	4	1	4	2	4	4	3	1
1	1	1	-	-	3	1	2	5	3	4	5	-	-	2	-	-	1	3	-	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	1	1	4	4	2	2	-	-	-	1	4	2	-	1	1	2	2	-	-	-	-
3	1	-	4	-	3	2	2	-	4	2	7	-	1	-	-	-	1	3	3	2	2	1	2	2	1

Opgaver over dødsfald med

Dødsaaarsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smølenenes amt.		Buskerud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hedemarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
XI. Sygdomme i hud, bindevæv, ben og led, som ikke kan henføres under nogen av de foregaaende grupper.															
Hudsygdomme	12	1	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1
Gangræn (ikke senil)	15	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Ben- og ledsygdomme	24	4	-	2	3	-	-	-	-	1	2	-	1	-	-
XII. Svangerskaps- og barsel-sygdomme.¹⁾															
Barselkrampe	31	-	2	-	1	-	3	-	4	-	1	-	-	-	-
Emboli og thrombose	17	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-
Blødning	24	-	2	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Livmorbristning	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Dystoki	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abort	9	-	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ektopisk svangerskap	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre svangerskaps- og barsel-sygdomme	10	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ukjendt eller uopgitt aarsak ...	9	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Andre sygdomme.															
Myxødem	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Basedows sygdom	9	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
Addisons —	7	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Diverse andre sygdomme ²⁾	20	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2
Dødsf. med kjendt sygd.aarsak ³⁾	29304	1397	1577	771	812	854	996	571	638	720	740	807	777	676	712
XIV. Unaturlig død.															
Selv mord ⁴⁾	92	9	3	12	1	5	-	2	2	2	4	3	1	5	1
Drap og mord	14	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Ulykkestilfælde:															
a. Akut alkoholforgiftning ...	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Andre akutte forgiftninger ⁵⁾ ..	16	1	2	-	1	-	-	2	-	1	-	-	1	1	-
c. Drukning ⁶⁾	488	6	-	21	4	22	4	12	3	15	2	11	3	9	2
d. Forfrysning	18	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
e. Forbrænding	68	4	2	1	-	5	1	3	-	-	3	-	6	1	5
f. Elektr. strøm og lynnedslag ..	13	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
g. Vaadeskud	34	-	-	2	-	5	-	1	-	1	-	1	-	1	-
h. Andre ulykkestilfælde ⁷⁾	260	27	8	13	2	12	1	13	3	7	5	9	7	12	2
Dødsf. ved unaturlig død	1006	51	17	53	9	50	6	34	8	26	14	26	20	29	11
Dødsf. med ukjendt aarsak ...	1308	11	1	32	23	24	22	15	16	4	6	13	12	35	59
Ialt av læger opgivne dødsfald	31618	1459	1595	856	844	928	1024	620	622	750	760	846	809	740	782

¹⁾ Barsel-feber er opført under III (infektionssygdomme). ²⁾ Derav ascites 3, otitis media 1, er hverken kjøen eller alder opgitt. ³⁾ Derav opgitt 19 sindssyke. ⁴⁾ Derav opgitt 2 ved lut, 1 ved ved commotio cerebri 4, conquassatio 20, contusio 6, dilaceratio 3, eksplosioner (minering, torpeker, overkjørsler etc. 23, ruptur av indre organer 3, snescred, stenras etc. 11, stanget ihjel 1, sparket

Opgaver over køn og alder ved

Causes de décès

Tabel XXXV.		Sum.	De viktigste døds- årsakers forhold i pct. til alle opgivne døds- årsaker ved sygd.	Fordeling paa køn (par sexe).		Kjøen er ikke opgitt for	0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
Dødsårsaker. (Causes de décès).	Mandkj.			Kvindekj.	Mandkj.		Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
I. Medfødte sygdomme og dannelsesfeil.																
Medfødt svakhet	1158	4,0	643	515	-	631	507	12	6	-	-	-	1	-	-	-
— cyanose	16	-	11	5	-	9	3	1	1	1	-	-	-	-	-	1
Andre medfødte ell. i umiddelbar tilslutning til fødselen optrædende sygd. ¹⁾	51	-	31	20	-	27	19	3	1	-	-	1	-	-	-	-
Misdannelser i centralnervesystemet	16	-	7	9	-	6	8	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Andre dannelsesfeil	10	-	6	4	-	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
II. Alderdomssygdomme.																
Alderdomssvakhet	4825	16,5	2111	2714	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alderdomsgangræn	77	0,3	40	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Infektionssygdomme.																
Tyfoidefeber	107	0,4	46	60	1	-	-	-	1	3	4	3	3	9	7	-
Epidemisk cerebrospinalmeningit	46	0,2	26	19	1	4	2	3	6	2	1	2	-	5	4	-
Akut poliomyelitis	25	0,1	16	8	1	2	-	-	1	2	2	3	2	1	1	-
Barnekopper	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	57	0,2	25	30	2	12	12	9	10	2	2	1	3	1	2	-
Skarlagensfeber	76	0,3	39	36	1	5	3	19	17	11	7	4	5	-	3	-
Kikhoste	227	0,8	105	121	1	63	69	38	48	3	2	-	1	-	-	-
Difteri (croup)	337	1,2	159	165	13	6	3	55	57	63	61	23	16	5	16	-
Lungebetændelse (croupøs)	1635	5,6	848	778	9	75	70	77	46	19	15	11	13	27	19	-
Influenza	91	0,3	38	53	-	1	-	6	4	1	-	-	-	-	-	-
Dysenteri	5	-	3	2	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Gigtfeber	93	0,3	49	44	-	2	1	2	4	7	4	4	6	8	5	-
Rosen	87	0,3	43	44	-	7	7	2	2	-	-	1	-	2	1	-
Flegmone, absces	52	0,2	29	23	-	7	7	1	2	1	1	-	1	1	-	-
Septicopyæmi	282	1,0	145	137	-	8	12	8	8	10	6	8	7	17	8	-
Barselfeber	82	0,3	-	82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Pemfigus hos nyfødte	15	-	8	7	-	8	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	18	-	13	5	-	1	2	-	-	1	1	2	-	3	-	-
Akut gastro-enterit (cholera nostras)	538	1,8	270	268	-	162	131	46	43	7	6	4	6	1	1	-
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aktinomykose	5	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tuberkulose i lunger	4257	14,5	1963	2294	-	7	8	18	16	29	28	56	131	262	335	-
— tarmkanal	135	0,5	51	84	-	1	1	5	3	9	3	4	7	7	15	-
— urin- og kjønsg.	44	0,2	27	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-
— ben og led	121	0,4	73	48	-	-	-	3	2	3	5	7	3	11	8	-
— lymfekjertl. (skrofulose)	35	0,1	18	17	-	4	5	5	2	1	1	-	3	3	3	-
— hud (lupus)	6	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— hjernebinder	682	2,3	358	324	-	51	34	81	89	60	58	42	39	57	45	-
— andre org. eller med uopgitt sætte	82	-	41	41	-	2	1	2	-	6	5	6	1	6	7	-
Miliærtuberkulose	85	0,3	44	41	-	-	2	4	5	8	5	1	8	9	8	-
Spedalskhet	16	-	9	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Medfødt syfilis og pemfigus hos nyfødte er opført under III (infektionssygdomme).

de av læger meldte dødsfald.

par sexe et âge.

Fordeling paa alder (par âge).

20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.		Alder er opgit for	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	643	515
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31	20
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4
-	-	-	-	-	1	1	1	3	-	42	69	482	600	1220	1515	360	524	3	4	2111	2714
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	15	14	14	17	6	4	-	-	40	37
7	8	5	4	6	11	7	10	3	5	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	46	56
3	2	1	2	3	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	19
3	1	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	8
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	30
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39	36
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	105	121
2	6	-	-	3	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	159	165
34	18	19	20	45	53	73	56	90	75	137	132	157	159	83	90	1	11	-	-	848	777
-	1	1	-	1	1	2	3	4	9	5	4	6	14	9	17	1	-	-	-	38	53
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
4	3	4	2	8	5	4	2	1	4	2	5	3	1	-	2	-	-	-	-	49	44
2	-	1	5	-	4	3	5	7	3	9	2	4	10	4	5	1	-	-	-	43	44
1	2	1	-	2	3	2	2	2	-	4	1	4	3	3	1	-	-	-	-	29	23
11	15	9	10	6	24	13	18	16	13	17	6	17	6	4	2	-	1	-	-	144	136
-	14	-	20	-	37	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	80
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	7
-	-	1	-	1	1	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	5
3	-	-	4	5	4	1	4	4	8	8	18	17	29	9	10	1	1	-	1	268	266
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	4	1
422	388	289	307	322	434	202	259	163	185	119	119	62	67	12	17	-	-	-	-	1963	2294
12	17	1	13	6	10	2	7	1	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	51	83
2	3	3	5	7	2	6	5	4	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	27	17
14	5	13	1	7	9	5	2	5	5	2	5	3	1	-	1	-	-	-	-	73	77
3	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	18	17
-	-	-	-	2	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2
27	27	18	8	10	14	10	7	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	358	324
8	8	4	5	3	6	2	4	1	1	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	41	41
5	5	3	2	5	4	1	1	3	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	44	41
-	-	-	-	-	-	-	1	3	3	2	-	1	1	3	1	-	-	-	-	9	7

Opgaver over køn og alder ved

Tabel XXXV (forts.). Dødsaaarsaker. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste døds- aarsakers forhold i pct. til alle opgivne døds- aarsaker ved sygd.	Fordeling paa køn (par sexe).		Kjøn er ikke opgitt for	0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
Syfilis, medfødt	28	-	12	16	-	12	13	-	2	-	-	-	-	-	-
— , erhvervet efter fød- selen	21	-	12	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre infektionssygd. . . .	13	-	9	4	-	6	2	1	-	1	-	-	-	-	1
IV. Kroniske blod- og ernæringssygdomme.															
Gigt (arthritis urica)	5	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronisk rheumatisme. Ar- thritis deformans	33	-	8	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjorbuk	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beriberi	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	235	0,8	122	113	-	-	-	1	2	5	4	10	5	9	8
Leukæmi, pseudoleukæmi . .	25	-	18	7	-	-	-	2	-	1	-	2	1	1	1
Perniciøs anæmi	88	-	33	55	-	1	-	1	1	-	1	-	1	-	1
Morbus maculosus Werl- hofi, purpura hæmor- rhagica	13	-	6	7	-	-	-	2	-	1	1	1	2	-	1
Hæmofili	4	-	3	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Rakit	50	-	37	13	-	17	5	16	8	2	-	1	-	-	-
Andre sygdomme i denne gruppe	19	-	10	9	-	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Kroniske forgiftninger: Alkoholisme ¹⁾	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Sygdomme i nerve- systemet.															
Apoplexi og hjerneemboli . .	1787	6,1	837	950	-	1	-	1	1	1	2	2	-	1	-
Meningit (suppurativ)	236	0,8	144	92	-	27	16	22	17	16	10	11	5	14	18
Paralysis generalis	52	-	41	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Andre sindssygdomme	149	-	64	85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Epilepsi	82	0,3	44	38	-	-	-	2	2	2	1	6	4	3	3
Andre hjernesygdomme	143	-	78	65	-	8	2	2	4	5	4	2	5	5	4
Rygmarvstæring (tabes dorsalis)	18	-	15	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre rygmarvssygdomme . .	83	-	38	45	-	-	-	1	-	2	2	-	-	-	4
Kramper hos småbarn	355	1,2	218	137	-	191	116	23	20	4	1	-	-	-	-
Andre sygd. i nervesyst. . . .	50	-	20	30	-	-	2	-	2	-	-	1	1	-	1
VI. Sygdomme i kredsløps- organerne.															
Endo-, perikardit	93	0,3	46	47	-	-	-	1	2	4	5	3	5	6	1
Klappefeil	1317	4,5	563	754	-	1	1	4	8	14	14	16	18	27	24
Hjertemuskelssygdomme . . .	338	1,2	175	163	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Arteriosklerose	877	3,0	511	366	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	12	-	8	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	590	2,0	302	288	-	10	1	1	-	2	2	2	5	5	5
Andre hjerte- og karsygd. . .	133	-	55	78	-	3	3	-	-	-	-	1	2	1	3
VII. Sygdomme i aande- drætsorganerne.															
Bronkit, akut	591	2,0	277	313	1	136	103	65	60	7	9	1	3	1	2
— , kronisk, bronki- ektasi	453	1,5	184	269	-	1	1	3	1	-	-	1	-	1	1
Astma, emfysem	129	0,4	58	71	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-

¹⁾ Her er opført alle dødsfald av sygdom, hvor alkohol med sikkerhet antages at være

de av læger meldte dødsfald.

Fordeling paa alder (par åge).																		Alder er opgitt for			
20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.				Over 100aar.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	16
2	1	-	1	1	1	6	1	1	-	2	3	-	2	-	-	-	-	-	-	12	9
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	4
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	2	3
-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	4	5	3	12	1	3	-	-	-	-	8	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
5	6	9	4	9	11	12	9	19	16	22	27	16	14	4	7	1	-	-	-	122	113
3	-	-	-	3	2	2	1	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	18	7
-	1	-	2	6	7	5	10	11	15	4	12	3	4	2	-	-	-	-	-	33	55
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	6	7
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37	13
-	-	-	-	1	1	-	-	1	2	1	1	4	1	-	1	-	-	-	-	10	9
-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
1	-	1	3	14	12	27	39	101	120	215	237	281	309	175	203	15	24	-	-	836	950
9	4	9	3	11	2	7	6	7	4	5	4	6	1	-	1	-	-	-	-	144	91
2	1	-	2	13	2	10	4	13	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	11
4	3	2	4	10	13	11	9	12	16	11	17	9	14	3	7	-	-	-	-	64	85
2	5	8	3	11	9	4	5	3	2	-	2	-	1	3	-	-	-	-	-	44	37
2	3	2	-	10	6	11	9	14	10	14	13	2	4	1	1	-	-	-	-	78	65
1	-	1	-	2	-	-	1	4	-	6	1	-	1	1	-	-	-	-	-	15	3
1	1	1	1	4	3	4	7	8	6	11	14	6	5	1	1	-	-	-	-	38	45
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	218	137
3	2	-	-	2	1	4	3	1	3	4	10	4	5	1	-	-	-	-	-	20	30
3	3	4	3	4	4	8	1	2	9	4	7	5	5	1	2	1	-	-	-	46	47
24	19	13	23	27	41	47	57	89	104	122	176	130	196	48	67	1	6	-	-	563	754
1	-	1	1	4	3	7	10	7	22	53	50	58	49	23	25	-	-	-	-	175	162
-	-	-	-	1	-	3	2	11	4	91	49	237	171	156	124	12	16	-	-	511	366
1	-	-	-	-	-	-	1	4	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	8	4
5	3	4	5	18	19	23	25	49	41	68	79	76	64	37	36	2	3	-	-	302	288
1	-	1	-	1	2	2	5	8	20	14	18	15	15	8	10	-	-	-	-	55	78
4	1	-	-	2	2	2	7	5	4	9	26	20	53	20	33	4	10	-	-	276	313
2	-	1	2	4	1	6	3	18	14	40	64	45	98	60	71	2	13	-	-	184	269
1	1	-	1	2	2	3	3	5	10	16	23	22	23	7	4	-	2	-	-	58	71

sygdomsaarsaken.

Opgaver over køn og alder ved

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	De viktigste døds- årsakers forhold i pct. til alle opgivne døds- årsaker ved sygd.	Fordeling paa kjøen (par sexe).		Kjøen er ikke opgitt for	0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
Lungebet., katarralek...	593	2,0	297	296	-	124	86	73	62	3	9	1	2	6	-
Lungegangræn	25	-	17	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungeemboli	19	-	8	11	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Pleurit, serøs	97	0,3	59	37	1	1	1	1	2	1	2	1	10	4	1
— , purulent	46	-	34	12	-	2	1	5	2	1	1	-	1	4	-
Andre sygdomme i aande- drætsorganerne	54	-	35	19	-	6	4	4	4	2	-	1	1	1	1
VIII. Sygdomme i for- døielisesorganerne.															
Mave-tarmkattarr (kronisk)	144	0,5	74	70	-	25	13	4	3	-	1	3	-	3	1
Mave-, duodenalsaar	151	0,5	65	86	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	4
Blindtarmbet. (appendicit)	150	0,5	78	72	-	-	-	3	3	10	6	5	6	16	13
Diffus peritonit	187	0,6	77	110	-	5	1	9	8	6	10	3	4	6	12
Indeklemt brok	75	0,2	29	46	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Volvulus og ileus av andre årsaker	186	0,6	115	71	-	13	2	5	1	-	2	1	2	3	1
Galdestenssygdomme	44	-	13	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Leverkirrose	39	-	28	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre sygdomme i fordøi- elsesorganerne	116	-	62	54	-	14	7	6	3	1	1	2	2	3	-
IX. Sygdomme i urin- og kjønnsorganerne.															
Nefrit, akut	114	0,4	50	64	-	4	2	2	3	4	10	6	3	5	4
— , kronisk (morb. Brightii)	708	2,4	375	333	-	1	1	1	2	3	3	-	5	10	9
Cystit, cystopyelit	211	0,7	159	52	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1
Nyresten- og blæresten- sygdomme	20	-	11	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre nyre- og urinveis- sygdomme	95	-	78	17	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Sygdomme i kjønnsorg. som ikke behører under nogen anden gruppe ...	21	-	13	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Svulster.															
Carcinom (kræft) i huden ..	50	0,2	30	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — mave- sækken	1320	4,5	738	582	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — fordøiel- sesorg.	463	1,6	227	236	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— — bryst- kjertelen	94	0,3	1	93	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — livmoren	147	0,5	-	147	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — andre org., ell. med uop- git sæte	275	-	148	127	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Sarkom i bensystemet ...	61	-	35	26	-	1	-	-	2	1	-	-	1	4	2
— — lymfekjertler	8	-	4	4	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
— — andre org. eller med uopgit sæte	62	-	29	33	-	-	-	2	2	-	2	1	2	2	1
Andre svulster	108	-	36	72	-	1	1	2	1	-	-	1	1	1	-

de av læger meldte dødsfald.

Fordeling paa alder (par åge).

20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.		Alder er opgit for	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
2	2	1	5	5	5	3	6	4	10	17	24	35	54	21	29	2	2	-	-	297	296
1	3	1	-	1	1	3	1	4	3	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	17	8
1	1	2	2	1	4	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	11
9	1	3	2	1	3	6	5	6	7	8	6	6	5	4	1	-	-	-	-	59	37
5	2	4	-	2	2	1	-	-	1	5	-	5	1	-	-	-	-	-	-	34	12
2	3	3	-	3	3	1	-	6	-	1	-	3	3	1	-	-	-	-	-	34	19
1	2	1	4	3	3	4	4	4	6	9	15	13	13	4	5	-	-	-	-	74	70
2	3	2	3	11	6	15	15	10	21	16	20	6	12	-	2	-	-	-	-	64	86
7	13	8	7	11	9	8	6	2	4	4	2	3	1	1	2	-	-	-	-	78	72
6	5	3	8	6	19	3	12	10	8	16	9	3	13	1	1	-	-	-	-	77	110
1	-	-	-	1	-	1	4	3	6	6	13	8	17	7	5	-	-	-	-	29	46
3	1	2	2	6	5	5	10	15	6	26	15	32	18	4	6	-	-	-	-	115	71
1	-	1	1	-	-	1	3	2	4	4	11	2	7	2	4	-	-	-	-	13	31
-	-	-	-	6	-	6	-	8	3	6	2	1	5	1	1	-	-	-	-	28	11
-	2	2	1	3	2	3	3	10	10	8	8	7	11	3	4	-	-	-	-	62	54
5	2	4	4	3	7	1	4	7	11	4	6	4	5	-	3	1	-	-	-	50	64
6	11	15	11	29	35	44	42	86	64	100	76	59	59	20	15	1	-	-	-	375	333
-	1	1	1	2	3	-	2	13	2	31	8	65	16	44	15	3	1	-	-	159	52
-	-	-	-	-	3	1	-	1	1	2	1	6	4	1	-	-	-	-	-	11	9
1	-	-	-	2	1	2	5	5	5	10	2	32	2	23	1	1	-	-	-	78	17
1	-	1	2	-	4	-	-	-	1	-	-	6	1	5	-	-	-	-	-	13	8
-	-	-	1	1	1	1	-	4	1	5	4	7	8	11	3	1	2	-	-	30	20
2	3	1	1	19	13	66	58	152	125	266	171	184	150	46	58	-	3	-	-	736	582
-	1	-	-	4	9	15	33	39	44	79	58	75	71	14	19	1	-	-	-	227	236
-	-	-	-	-	8	-	27	-	19	1	30	-	6	-	3	-	-	-	-	1	93
-	-	-	-	10	-	32	-	42	-	29	-	-	26	-	8	-	-	-	-	-	147
-	-	-	2	4	8	12	13	17	24	41	41	52	26	22	10	-	2	-	-	148	127
5	-	1	1	2	1	4	5	5	4	5	1	8	2	3	2	-	-	-	-	35	26
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4	4
-	1	2	2	1	3	5	3	5	2	5	8	5	6	1	1	-	-	-	-	29	33
2	2	2	2	3	7	5	17	8	10	7	19	4	11	-	11	-	-	-	-	36	72

Opgaver over køn og alder ved

Tabel XXXV (forts.). Dødsaaarsaker. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste døds- aarsakers forhold i pct. til alle opgivne døds- aarsaker ved sygd.	Fordeling paa kjøen (par sexe).		Kjøen er ikke opgitt for	0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
XI. Sygdomme i hud, bindevæv, ben og led, som ikke kan henføres under nogen av de foregaaende grupper.															
Hudsygdomme	12	-	3	9	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræn (ikke senil)	15	-	8	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ben- og ledsygdomme	24	-	13	11	-	-	-	1	1	2	-	3	2	1	-
XII. Svangerskaps- og barselsygdomme.															
Barselkrampe	31	-	-	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emboli og thrombose	17	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	24	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmorbristning	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abort	9	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ektopisk svangerskap	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre svangerskaps- og barselsygdomme	10	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt eller uopgitt aarsak	9	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Andre sygdomme.															
Myxødem	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Basedows sygdom	9	-	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Addisons —	7	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diverse andre sygdomme	20	-	8	12	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-
Dsf. m. kjendt sygd.aarsak	29304	-	14220	15053	31	1726	1313	672	605	351	321	279	352	594	631
XIV. Unaturlig død.															
Selv mord	92	-	71	21	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Drap og mord	14	-	10	4	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulykkestilfælde:															
a. Akut alkoholforgiftn.	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Andre akutte forgiftninger	16	-	8	8	-	-	3	2	1	1	1	-	-	1	-
c. Drukning	488	-	429	59	-	4	-	43	21	41	12	35	5	63	5
d. Forfrysning	18	-	13	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Forbrænding	68	-	39	29	-	4	2	20	15	2	4	1	-	3	2
f. Elektrisk strøm og lynnedslag	13	-	12	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
g. Vaadeskud	34	-	33	1	-	-	-	-	-	2	-	5	-	8	-
h. Andre ulykkestilfælde	260	-	213	47	-	6	4	-	6	14	4	10	4	18	1
Dødsf. ved unaturlig død	1006	-	830	176	-	17	12	72	43	60	21	53	9	95	9
Dsf. med ukjent aarsak	1308	-	651	657	-	213	191	65	43	23	12	6	12	18	13
I alt meldt av læger	31618	-	15701	15886	31	1956	1516	809	691	434	354	338	373	707	653

e av læger meldte dødsfald.

Fordeling paa alder (par åge).																			Alder er opgit for		
0—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.			
-	1	.	.	.	.	.	1	1	.	.	1	.	1	1	.	.	.	.	3	9	
-	.	1	1	2	.	1	1	1	2	1	2	1	3	1	.	2	.	.	8	7	
-	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	13	11	
-	10	.	12	.	8	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	31	
-	4	.	2	.	9	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	17	
-	3	.	2	.	12	.	6	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24	
-	.	.	2	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4	
-	4	.	2	.	2	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	
-	.	.	2	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9	
-	1	.	2	.	5	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10	
-	2	.	1	.	4	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9	
-	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	
-	1	.	1	.	2	.	1	1	1	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	8	
-	1	1	1	1	1	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	3	
-	.	.	.	1	1	1	2	1	.	2	.	3	4	.	1	.	.	.	.	8	
4	665	500	577	737	988	762	950	1166	1208	1778	1803	2359	2519	2159	2481	418	628	3	5	14208	15038
7	1	7	3	11	5	9	3	20	4	6	2	6	1	3	1	.	.	.	.	71	21
1	.	4	.	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10	4
-	.	2	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	1
1	.	.	.	2	1	.	2	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8	8
3	1	37	4	44	21	7	20	2	25	1	11	.	.	4	.	1	.	.	.	424	59
-	1	1	1	2	1	1	.	5	1	2	.	1	1	1	1	.	.	.	.	13	5
1	1	2	1	.	1	1	.	1	1	1	1	.	.	2	1	1	.	.	.	39	29
5	.	2	.	2	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	12	1
3	.	5	.	5	.	2	.	1	.	2	.	1	.	.	.	.	.	.	.	33	1
1	.	16	.	19	4	26	3	28	4	21	2	9	8	7	5	1	1	.	.	213	46
5	3	76	9	87	14	60	15	75	13	59	7	27	10	17	8	2	2	.	.	825	175
2	7	10	11	21	22	20	22	42	34	46	77	75	108	79	83	20	21	.	.	650	656
1	675	586	577	845	1024	842	987	1283	1255	1883	1887	2461	2727	1155	2572	440	651	3	5	15683	15869

dødsaaarsaker i byerne.

	IX				X				XI				XIII	XIV	XV		XVI	XVII	XVIII	XIX	XX																
Kragerø.	Langesund.	Stathelle.	Notodden	Risør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Narvik.	Harstad.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.	
-	-	1	6	2	-	3	-	-	5	-	-	1	-	2	1	15	-	-	4	25	-	-	10	3	7	15	-	1	3	-	4	2	-	8	6	1	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	1	-	1	-	3	-	-	2	2	-	-	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	2	-	-	10	7	-	-	2	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	1	3	-	1	-	2	-	2	1	-	-	11	-	-	-	1	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	1	2	-	-	-	-	2	-	7	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	1	-	-	4	3	17	7	2	15	5	1	3	-	3	2	23	2	3	6	80	-	6	3	23	48	2	1	2	-	2	3	4	2	7	4	5	
-	-	-	-	-	-	9	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	6	-	-	-	-	1	18	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	10	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	5	3	-	-	3	1	1	11	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
1	-	-	1	-	6	2	-	3	3	1	1	-	-	-	-	9	1	3	7	-	-	4	-	1	11	-	1	1	-	1	-	5	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	

Opgaver over kjendte

Tabel XXXVI (forts.).																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			</
--------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----

dødsaaarsaker i byerne.

	IX				X				XI				XIII	XIV	XV		XVI	XVII	XVIII	XIX	XX															
Kragerø.	Langesund.	Stathelle.	Notodden.	Risør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Flørø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjer.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Narvik.	Harstad.	Tromsø.	Hammerfest.	Varde.	Vadsø.
3	1	-	-	-	-	2	1	-	-	20	1	-	-	2	2	22	-	-	2	1	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	1	11	-	2	-
2	1	-	4	2	1	3	-	-	7	5	-	1	-	2	2	22	9	2	19	17	-	-	1	13	51	1	-	3	-	-	-	-	1	1	-	
2	4	-	-	-	1	10	-	-	13	4	-	1	1	4	3	26	-	2	-	63	-	-	2	8	23	-	1	1	-	1	1	-	4	-	2	3
-	-	-	-	-	-	3	-	-	7	-	2	1	-	-	-	15	-	1	2	32	-	8	-	4	5	-	1	1	-	2	3	-	1	3	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	9	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	2	-
-	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	18	-	3	4	16	1	2	-	11	10	-	-	-	-	-	-	4	10	-	3	1
-	2	-	2	3	-	4	2	-	8	4	1	1	-	1	-	9	1	3	16	1	1	2	1	9	-	-	1	-	-	1	-	2	-	1	1	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	1	-	-	1	-	1	-	-	8	-	-	-	-	-	-	19	-	6	43	-	-	-	1	1	33	-	-	2	-	2	2	-	1	8	5	3
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	1	-	3	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	5	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	2	-	-	1	2	2	-	-	1	2	3	-	-	-	-	-	-	4	-	-	3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	7	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	1	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	1	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
1	-	-	1	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	1	4	-	3	11	-	-	-	1	1	3	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	3	1	9	2	3	7	2	-	1	-	2	-	10	1	-	3	25	-	1	3	7	18	-	1	5	-	5	2	-	2	1	1	

Opgaver over kjendt

Tabel XXXVI (forts.).			I	II	III			IV		V			VI	VII	VIII									
Dødsårsaker. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i procent til alle opgivne dødsårsaker ved sygd.	Kristiania.	Drøbak. Son og Hølen.	Moss.	Fredrikstad.	Sarpsborg.	Fredrikshald.	Drammen.	Hønefoss.	Kongsberg.	Tønsberg.	Horten.	Holmestrand. Svelvik.	Larvik.	Sandefjord.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.		
Blødning	8	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Abort	7	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ektopisk svangerskap ..	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Andre sygdomme under svangerskap og barsel- seng	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
XIII. Andre sygdomme.																								
Myxødem	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Basedows sygdom	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Addisons —	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diverse andre sygdomme	8	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Df. m. kjendt sygd.aarsak	9473	-	2974	29	894	214	109	197	337	23	83	166	134	38	11	136	86	22	64	24	89	127	44	2
XIV. Unaturlig død.																								
Selv mord	36	-	12	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Drap og mord	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ulykkestilfælde:																								
Akut alkoholforgift- ning	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Andre akutte forgift- ninger	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Drukning	94	-	6	-	-	2	1	3	2	-	1	3	6	1	-	-	-	1	-	-	-	2	2	
Forfrysning	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Forbrænding	24	-	6	-	-	3	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	
Elektrisk strøm og lynneslag	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vaadeskud	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
Andre ulykkestilfælde	99	-	35	-	-	1	2	1	2	-	4	1	1	1	-	2	1	-	1	1	-	3	-	
Dsf. ved unaturlig død	276	-	68	-	-	2	8	2	7	5	-	6	5	7	2	-	3	1	-	3	1	1	6	2
Dsf. med ukjendt døds- årsak	94	-	12	1	-	-	3	-	2	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	
Ialt av læger opgivne dsf.	9843	-	3054	30	896	225	111	206	343	23	89	172	141	40	11	140	87	22	68	25	91	133	46	2

lødssaarsaker i byerne.

	IX				X			XI					XIII	XIV	XV		XVI	XVII		XVIII		XIX		XX												
Stato.	Langesund.	Stathelle.	Norøden.	Risor.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Narvik.	Harstad.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.	
															3			1																	1	
						1																	1													
								1																												
																		1																		
14	21	1	61	39	14	168	41	17	240	46	24	40	8	44	21	509	20	22	182	1098	9	150	44	224	777	18	25	46	-	60	53	37	152	60	76	46
		1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	1	1	-	4	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		1	1	-	-	4	1	5	3	1	-	-	-	1	8	-	2	1	11	-	-	4	1	3	1	7	1	-	-	1	1	1	-	-	3	-
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	
		-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	10	-	-	2	11	-	1	-	1	-	6	-	1	-	-	2	-	4	-	1	-	
2	1	-	1	1	-	6	2	-	8	3	2	-	-	-	1	18	-	2	3	37	-	8	3	6	21	-	3	1	-	1	4	2	4	-	4	2
-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	14	-	-	4	8	-	2	-	-	16	-	3	-	-	-	4	-	-	11	4	-
16	22	1	62	41	14	174	43	17	251	49	26	40	8	44	23	541	20	24	189	1143	9	160	47	230	814	18	31	47	-	61	39	156	71	84	48	

Opgaver over kjønn og alder ved

Causes de décès par sex

Tabel XXXVII.		Fordeling paa kjøen (par sexe).											
Dødsaaarsaker. (Causes de décès).	Sum.			0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
I. Medfødte sygdomme og dannelsesfeil.													
Medfødt svakhet	426	242	184	237	183	5	1	-	-	-	-	-	-
— cyanose	2	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Andre medfødte ell. i umiddelbar tilslutning til fødselen optrædende sygd.	34	21	13	19	12	2	1	-	-	-	-	-	-
Misdannelser i centralnervesystemet	7	4	3	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre dannelsesfeil	3	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
II. Alderdomssygdomme.													
Alderdomssvakhet	815	310	505	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alderdomsgangræn	30	18	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Infektionssygdomme.													
Tyfoidfeber	49	24	25	-	-	-	1	1	2	2	1	7	
Epidemisk cerebrospinalmeningit	18	12	6	4	2	3	1	1	-	1	-	-	
Akut poliomyelit	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Meslinger	9	2	7	-	4	2	3	-	-	-	-	-	
Skarlagensfeber	30	18	12	1	-	12	6	3	4	2	1	-	
Kikhoste	94	43	51	25	24	17	26	1	1	-	-	-	
Difteri (croup)	123	57	66	1	2	24	26	20	23	7	5	1	
Lungebetændelse (croupøs)	566	298	268	39	27	35	24	4	2	3	4	5	
Influenza	39	13	26	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
Dysenteri	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gigtfeber	27	14	13	2	-	2	1	-	2	4	1		
Rosen	46	21	25	4	4	-	1	-	-	1	-	2	
Flegmone, absces.	26	14	12	2	3	1	1	-	-	-	1	1	
Septicopyæmi	110	47	63	4	3	2	4	1	3	3	3	3	
Barselfeber	15	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pemfigus hos nyfødte	11	4	7	4	7	-	-	-	-	-	-	-	
Tetanus	9	6	3	-	1	-	-	-	1	2	-	1	
Akut gastro-enterit (cholera nostras)	240	109	131	65	63	16	20	1	1	3	-	1	
Aktinomykose	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tuberkulose i lunger	1365	661	704	3	3	8	7	9	7	16	53	89	10
— - tarmkanal	52	23	29	-	-	3	-	5	2	2	2	3	
— - urin- og kjønsgorg.	12	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
— - ben og led	28	16	12	-	-	2	1	1	2	1	1	3	
— - kjertler (skrofulose)	8	3	5	1	1	1	-	-	-	-	-	1	
— - hud (lupus)	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - hjernehinder	224	108	116	17	7	36	39	18	21	10	18	11	1
— - andre org. eller med uopgit sæte	35	17	18	-	1	2	-	3	1	2	1	3	
Miliærtuberkulose	41	23	18	-	1	3	3	6	1	-	4	3	
Spedalskhet	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

kjendte dødsårsaker i byerne.

et par âge dans les villes.

Fordeling paa alder (par âge).																		Alder er opgit for			
20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	242	184	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	13	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	9	97	119	170	282	36	95	-	310	505	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	10	7	4	3	2	1	-	18	12	
1	3	2	3	4	4	5	7	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	24	25	
1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	6	
1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	12	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	43	51	
1	1	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57	66	
13	9	9	7	16	20	30	19	41	20	43	40	43	49	17	38	-	3	-	298	267	
-	1	-	-	1	-	2	1	1	3	3	1	-	8	6	11	-	-	-	13	26	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	
1	-	1	-	4	2	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	14	13	
-	-	-	5	1	1	2	1	5	1	4	1	2	7	1	3	-	-	-	21	25	
1	1	1	-	2	2	1	1	1	-	1	-	1	2	2	1	-	-	-	14	12	
3	8	3	5	6	12	3	11	4	7	8	1	6	2	1	1	-	-	-	47	63	
-	1	-	4	-	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	7	
-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3	
2	-	-	3	-	3	-	3	4	3	5	11	5	13	5	7	1	1	-	108	130	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
139	125	101	89	115	138	75	90	55	43	38	32	13	14	-	3	-	-	-	661	704	
3	7	1	5	5	6	1	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	23	29	
2	-	1	1	-	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	3	
2	3	1	-	1	2	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	16	12	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	
6	9	5	1	1	2	3	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	108	116	
3	3	3	4	1	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	17	18	
1	2	1	1	4	2	1	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	23	18	
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	4	3	

Opgaver over kjøen og alder ved

Tabel XXXVII (forts.). Dødsaaarsaker. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa kjøen (par sexe).		0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Syfilis, medfødt	21	11	10	11	9	-	1	-	-	-	-	-	-
— , erhvervet efter fødselen	16	11	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre infektionssygdomme	9	7	2	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-
IV. Kroniske blod- og ernæringssygdomme.													
Kronisk rheumatisme. Arthrititis deformans	13	3	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beriberi	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	99	50	49	-	-	-	-	1	2	-	-	2	5
Leukæmi, pseudoleukæmi	10	7	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Perniciøs anæmi	46	17	29	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Morbus maculosus Werlhofii, purpura hæmorrhagica	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Hæmofili	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rakit	19	16	3	7	2	8	1	-	-	-	-	-	-
Andre sygdomme i denne gruppe	7	3	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kroniske forgiftninger: Alkoholisme	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Sygdomme i nervesystemet.													
Apoplexi og hjerneemboli	621	265	356	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Meningit (suppurativ)	84	51	33	15	7	11	6	6	3	4	1	-	5
Paralysis generalis	22	15	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre sindssygdomme	51	20	31	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Epilepsi	18	9	9	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1
Andre hjernesygdomme ..	69	36	33	1	1	-	3	1	-	1	2	3	2
Rygmarvstæring (tabes dorsalis)	11	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre rygmarvssygdomme	34	14	20	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
Kramper hos småbarn ..	112	68	44	61	38	5	6	2	-	-	-	-	-
Andre sygdomme i nervesystemet	11	3	8	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
VI. Sygdomme i kredsløpsorganerne.													
Endo-, perikardit	25	12	13	-	-	-	1	3	1	1	2	3	-
Klappfeil	449	182	267	-	1	2	2	3	7	4	8	10	8
Hjertemuskelssygdomme ..	142	75	67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arteriosklerose	336	187	149	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	8	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	233	112	121	5	1	-	-	-	-	1	2	2	1
Andre hjerte- og karsygd.	24	8	16	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
VII. Sygdomme i aandedrætsorganerne.													
Bronkit, akut	197	79	118	40	40	14	15	-	1	-	2	-	-
— , kronisk, bronkiektasi	154	61	93	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-

kjendte dødsarsaker i byerne.

Fordeling paa alder (par åge).																		Alder er opgit for			
20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	10	
2	-	-	-	1	1	2	5	-	1	-	2	1	-	1	-	-	-	-	11	5	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	7	1	1	-	-	-	-	3	10	
3	3	5	2	2	6	8	2	12	7	13	11	4	8	-	3	-	-	-	1	-	
2	-	-	-	2	-	1	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	50	49	
-	-	-	-	3	3	3	3	5	11	2	8	2	3	1	-	-	-	-	7	3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	29	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	3	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	3	
-	-	-	-	1	1	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	4	
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	
-	-	-	-	1	6	3	14	18	49	52	69	90	80	113	44	72	2	7	-	-	
3	2	2	1	3	2	2	2	2	2	-	2	2	1	1	-	-	-	-	265	356	
1	1	-	2	4	-	3	3	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51	32	
1	-	1	3	3	5	2	2	1	6	4	7	3	6	1	6	-	-	-	15	7	
-	2	2	1	5	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	31	
-	-	-	-	7	3	7	5	8	7	7	7	-	2	1	1	-	-	-	9	9	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	1	1	-	-	-	-	36	33	
-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	5	1	-	1	1	-	-	-	-	9	2	
-	1	-	1	1	1	1	3	5	2	5	7	1	3	-	-	-	-	-	14	20	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	68	44	
-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	4	1	1	-	-	-	-	-	3	8	
2	2	-	1	1	2	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7	10	5	7	17	26	20	36	33	38	63	33	69	11	20	-	-	2	-	12	13	
1	-	-	1	-	3	6	17	12	22	21	22	18	9	10	-	-	-	-	182	267	
-	-	-	-	-	1	2	3	2	41	18	87	69	51	51	4	7	-	-	75	67	
-	-	-	-	-	-	1	3	1	2	1	2	1	51	51	-	-	-	-	187	149	
2	1	-	3	12	7	11	8	21	21	35	26	26	6	15	1	1	-	-	5	3	
-	-	-	-	1	1	1	2	2	4	4	1	2	-	2	-	-	-	-	112	121	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	16	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	1	-	-	-	1	2	4	11	9	23	6	19	3	4	-	78	118	
2	-	1	1	2	1	5	1	7	3	16	24	10	34	16	25	-	4	-	61	93	

Opgaver over køn og alder ved

Tabel XXXVII (forts.). Dødsaaarsaker. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa køn (par sexe).		0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
				Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
		Mandkj.	Kvindekj.										
Astma, emfysem	25	11	14	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Lungebet., kataralsk	281	139	142	61	39	30	18	-	4	-	-	-	-
Lungegangræn	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungeemboli	7	1	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Pleurit, serøs	35	25	10	1	-	-	-	2	-	1	-	3	1
—, purulent	18	13	5	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1
Andre sygdomme i aandedrætsorganerne	19	11	8	2	2	-	1	1	-	-	-	-	1
VIII. Sygdomme i fordøielsesorganerne.													
Mave-tarmkatarr (kronisk)	44	20	24	9	5	-	-	-	-	1	-	-	-
Mave-, duodenalsaar	41	14	27	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Blindtarmbet (appendicit).	40	22	18	-	-	1	-	3	2	1	2	6	2
Diffus peritonit	59	16	43	1	1	1	-	2	3	1	1	1	3
Indeklemt brok	23	6	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Volvulus og ileus av andre aarsaker	60	36	24	3	1	-	-	-	2	-	1	2	-
Galdestensygdomme	16	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leverkirrose	20	14	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre sygdomme i fordøielsesorganerne	22	10	12	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Sygdomme i urin- og kjønsorganerne.													
Nefrit, akut	26	9	17	1	-	-	-	1	3	1	1	-	2
—, kronisk (morb. Brightii)	280	150	130	-	-	1	1	-	-	-	2	4	2
Cystit, cystopyelit	78	48	30	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1
Nyresten- og blæresten-sygdomme	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre nyre- og urinveis-sygdomme	33	30	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sygdomme i kjønsorg., som ikke henhører under nogen anden gruppe ...	9	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Svulster.													
Carcinom (kræft) i huden ..	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — mave-sækken.	353	194	159	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — fordøiel-sesorg.	215	110	105	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — bryst-kjertelen	45	-	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — livmoren	70	-	70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — andre org. ell. med uop-git sæte	94	47	47	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarkom i bensystemet ...	21	12	9	-	-	-	-	1	-	-	1	2	1
— — — kjertlerne	4	3	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-

Opgaver over køn og alder ved

Tabel XXXVII (forts.). Dødsårsaker. (Causes de décès)	Sum.	Fordeling paa køn (par sexe).		0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Sarkom i andre organer eller med uopgitt sæte..	20	11	9	-	-	1	1	-	-	1	-	1	1
Andre svulster	62	19	43	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-
XI. Sygdomme i hud, bindevæv, ben og led, som ikke kan henføres under nogen av de foregaaende grupper.													
Hudsygdomme	3	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræn (ikke senil)....	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ben- og ledsygdomme....	10	9	1	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-
XII. Svangerskaps- og barselsygdomme.													
Barselkrampe	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emboli og trombose	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abort	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ektopisk svangerskap....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre svangerskaps- og barselsygdomme	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Andre sykdomme.													
Myxødem	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Basedows sygdom	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Addisons —	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diverse andre sykdomme	8	2	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Dsf. m. kjendt sygd.aarsak	9474	4501	4973	663	508	261	228	104	99	81	129	181	198
XIV. Unaturlig død.													
Selv mord	36	30	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Drap og mord	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulykkestilfælde:													
Akut alkoholforgiftn...	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre akutte forgiftn.ger	6	3	3	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-
Drukning	94	86	8	1	-	11	2	12	3	9	-	8	2
Forfrysning	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forbrænding	24	20	4	1	-	9	1	1	1	1	-	3	-
Elektrisk strøm og lyn- nedslag	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vaadeskud	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Andre ulykkestilfælde	99	80	19	2	3	6	2	7	1	3	2	5	-
Dsf. ved unaturlig aarsak	276	233	43	5	6	26	5	20	5	14	2	18	2
Dsf. m. ukjendt dødsårsak	94	57	37	24	17	8	2	-	-	3	-	3	-
Ialt av læger oppgivne dsf.	9844	4791	5053	692	531	295	235	124	104	98	131	202	200

kjendte dødsaarsaker i byerne.

Fordeling paa alder (par åge).																				Alder er opgit for	
20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	-	-	-	4	1	2	-	-	3	2	3	-	-	-	-	-	-	11	9
-	1	1	1	1	4	3	11	3	6	5	10	3	9	-	-	-	-	-	-	19	43
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	1	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	6	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
-	1	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
-	-	-	-	-	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
-	2	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5
-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	3
-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	2	6
225	226	173	188	277	361	321	359	471	415	607	635	663	829	422	667	50	127	-	-	4499	4970
3	-	5	2	6	2	6	1	7	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	30	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
13	-	8	-	7	-	7	-	-	1	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	83	8
-	-	-	1	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1
1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	20	4
1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
8	-	2	-	12	1	9	-	8	3	8	2	5	3	4	2	1	-	-	-	80	19
28	-	20	4	29	4	23	1	17	5	15	3	5	3	9	3	1	-	-	-	230	43
3	1	-	-	4	2	4	3	3	4	2	3	2	2	1	3	-	-	-	-	57	37
256	227	193	192	310	367	348	363	491	424	624	641	670	834	432	673	51	127	-	1	4786	5050

Endel av lægerne behandlede epidemiske sygdomme, fordelt paa lægedistrikter og maaneder.

(Cas des maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).

De romerske tal i følgende tabeller betegner de enkelte amter, saaledes som de paa side 1* og følgende er opført.

De av lægerne meddelte opgaver over tilfældenes fordeling paa maanederne omfatter ikke alle behandlede tilfælde, idet tiden ikke altid er opgit for disse.

a. Tyfoidfeber (*ileotyphus*).

Tabel XXXVIII.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
I.	Kristiania	355	4	4	1	3	55	104	31	22	69	31	20	11
II.	Aker	63	-	-	-	-	1	16	18	10	8	3	2	5
	Ullensaker	7	-	-	-	1	-	1	-	-	3	2	-	-
	Høland	38	-	-	1	-	2	7	2	10	6	5	-	5
	Follo:													
	Bygder	65	4	-	-	-	-	-	-	9	14	10	21	7
III.	Eidsberg	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Rygge	10	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
	Fredrikstad stadsfysik.	6	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2	2	-
	Sarpsborg:													
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
IV.	Drammen stadsfysikat	19	-	-	-	-	9	9	-	-	1	-	-	-
	Drammen distrikt:													
	Bygder	63	-	-	-	-	47	3	9	3	1	-	-	-
	Modum	5	2	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-
	Gol	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Aal	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg stadsl.distr. .	3	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	— lægedistrikt	12	-	-	-	-	-	-	3	1	4	4	-	-
	Horten stadslægedistr.	4	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-
	Hof:													
	Holmestrand by	10	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	2
	Bygder	22	-	-	-	2	1	3	1	4	1	-	10	-
	Larvik stadsl.distrikt .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Larvik lægedistrikt:													
	Sandefjord by	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Bygder	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	1
VI.	Søndre Odalen	3	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
	Nordre Odalen	5	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	1	-
	Grue	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Hedemarken	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Elverum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
VII.	Hadeland og Land ...	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Toten	5	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Lillehammer stadsl.d. .	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Lom	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

a. Tyfoidfeber (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
VIII.	Skien stadsfysikat....	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Hollen	3	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
	Tinn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
IX.	Vestre Nedenes:													
	Bygder	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand stadsfys.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Oddernes	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Mandal stadsl.distrikt	9	-	-	-	-	-	-	-	7	-	2	-	-
	Laudal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Undal	7	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	3	-
	Kvinesdal	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:													
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
XI.	Egersund stadsl.distr..	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Time	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:													
	Sandnes by	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Stavanger stadsfysikat	7	-	5	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Sand	4	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-
	Skudenes:													
	Skudeneshavn	9	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5	2	1
	Skudenes	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Kopervik:													
	Bygder	7	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	2
	Haugesund:													
	Haugesund by	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
XII.	Sveio	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Stord	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Kvinherred	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Ullensvang	10	-	-	-	-	-	-	-	1	7	2	-	-
	Ytre Hardanger	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Voss	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Fane	7	1	-	-	-	1	-	1	1	2	-	-	1
	Askeo	31	1	-	1	1	-	-	-	4	15	1	4	4
	Sund-Austevold	18	-	-	2	-	-	1	8	-	-	4	3	-
	Haus	8	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	4
	Hosanger	3	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Manger	9	2	1	-	-	-	-	-	-	2	2	1	1
XIII.	Bergen	164	6	6	3	3	3	1	8	44	39	25	19	7
XIV.	Gulen	3	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Gaular	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-
	Fjaler	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	Askvold	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

a. Tyfoidfeber (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XV.	Hjørundfjord	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	Ørskog	15	-	-	1	2	-	1	5	2	-	3	1	-
	Nordre Søndmør	18	-	-	-	-	3	4	-	6	2	1	2	-
	Aalesund stadsfysikat.	36	1	6	3	-	10	2	2	-	6	-	5	1
	Haram	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Molde:													
	Bygder	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Vestnes	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Neset	3	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-
	Kristiansund stadsfys.	5	-	1	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-
XVI.	Trondhjem stadsfysikat	30	2	1	1	6	4	-	-	1	8	2	4	1
	Strinden	5	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	Røros	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Opdal	9	-	-	2	-	3	-	1	-	2	-	-	1
	Orkedalen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Hitteren og Frøya....	6	-	-	-	2	1	-	2	-	-	-	-	1
	Nordre Fosen	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Inderøen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Stenkjær:													
	Stenkjær by	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	-
	Bygder	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	-
	Grong	5	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	1	-
XVIII.	Kolvereid	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Hemnes	6	-	1	-	-	-	-	-	-	1	3	1	-
	Bodø stadslægedistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Narvik stadsl.distrikt.	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ofoten	8	-	-	1	-	-	1	2	-	1	2	-	-
	Buksnes	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XIX.	Gimsøy og Vaagan ...	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Trondenes:													
	Harstad by	6	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Bygder	11	1	-	-	-	-	1	1	1	1	5	1	-
	Ibestad	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Salangen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Maalselven	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Tromsø stadsl.distrikt.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Tromsøysund	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Alten	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest:													
	Hammerfest by	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

b. Epidemisk cerebrospinalmeningit (*meningitis cerebrospinalis epidemica*).

I.	Kristiania	17	1	1	3	3	4	3	-	-	2	-	-	-
	Ullensaker	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

b. Epidemisk cerebrospinalmeningit (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
III.	Moss stadslægedistrikt Aremark	1 1	- -	- -	- 1	- -	- -	- -	1 1	- -	- -	- -	- -	- -
IV.	Sandsvær	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg stadsl.distr.. Tønsberg lægedistrikt: Bygder	2 3	- 1	1 -	- -	1 1	- -	- -	- 1	- -	- -	- -	- -	- -
	Horten stadsl.distrikt.	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
VI.	Tønset	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
VIII.	Skien stadsfysikat.... Langesund stadsl.distr. Skaatø	1 1 1	- - -	1 - -	- - -	- - -	- - 1	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- 1 -	- -
X.	Kristiansand stadsfys.. Oddernes	6 2	- -	- -	- -	- -	3 2	1 -	1 -	- -	1 -	- -	- -	- -
XI.	Sandnes : Bygder	2 1	- -	- -	- -	1 -	- 1	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -
	Stavanger lægedistrikt Sand	1 1	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- 1	- -	- -	- -	- -
	Skudenes: Bygder	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Kopervik: Bygder	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund: Haugesund by	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Tysnes	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Voss	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Fane	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Askøy	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Haus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Ørsten	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Bud	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Aure	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Halsa	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI.	Strinden	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	5	-	-	-	2	1	1	-	1	-	-	-	-
	Leksviken	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Tjøtta	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Værøy	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

b. Epidemisk cerebrospinalmeningit (forts.)

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XIX.	Salangen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sørreisa	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Berg	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bardu	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Balsfjord	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Tromsøysund	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Skjervøy	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

c. Akut poliomyelit (*poliomyelitis anterior acuta*).

[illegible]

d. Barnekopper (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XVI.	Trondhjem	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hitteren og Frøya ...	23	12	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bjugn	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

e. Skarlagensfeber (*scarlatina*).

I.	Kristiania	783	85	84	57	44	62	44	46	49	95	68	78	71
II.	Aker	310	29	28	18	11	10	24	29	20	47	21	40	33
	Ullensaker	252	14	17	59	13	9	6	9	10	19	27	41	28
	Høland	27	7	1	-	3	2	2	1	1	-	1	8	1
	Follo:													
	Drøbak by	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Son og Hølen	7	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1
	Bygder	68	2	7	-	1	8	1	14	2	3	8	7	15
III.	Eidsberg	15	10	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	1
	Moss stadslægedistrikt	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Hobøl	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Spydeberg	7	1	1	-	-	-	-	1	3	-	-	-	1
	Vaaler	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Rygge	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Raade	17	-	3	3	3	2	-	-	-	-	2	4	-
	Fredrikstad stadsfysik.	34	-	-	-	2	2	2	-	1	9	11	5	2
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg by	6	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	2
	Bygder	33	6	6	-	3	-	1	-	2	6	3	4	2
	Fr.halds stadsl.distr. ...	43	1	1	-	-	-	1	1	2	17	11	9	-
	Hvaler	4	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Idd	11	-	-	-	-	-	1	-	1	6	1	1	1
	Aremark	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
IV.	Drammen stadsfysikat	59	4	4	2	1	-	1	-	2	4	18	15	8
	Drammen lægedistr.:													
	Bygder	53	6	-	15	1	-	2	1	15	7	3	1	2
	Norderhov:													
	Hønefoss by	13	-	-	-	-	2	5	1	-	1	2	1	1
	Bygder	27	-	-	-	9	-	1	-	1	2	12	1	1
	Aadalen	16	3	-	8	-	-	-	-	-	5	-	-	-
	Modum	60	10	10	11	1	2	3	-	2	5	7	6	3
	Nes	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Gol	17	-	4	-	-	5	8	-	-	-	-	-	-
	Aal	33	7	-	-	9	4	4	-	-	-	-	4	5
	Sandsvær	30	-	2	-	-	-	-	-	-	8	1	11	8
	Nore og Opdal	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
V.	Tønsberg stadsl.distr.:	14	-	-	-	-	3	4	-	1	-	2	2	2
	Tønsberg lægedistrikt:													
	Aasgaardstrand by ..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	74	2	1	6	11	3	1	4	2	14	9	11	10
	Horten stadslægedistr.	23	4	2	5	10	-	-	1	-	-	-	-	1
	Hof:													
	Holmestrand by	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
	Svelvik by	34	-	-	-	-	13	19	2	-	-	-	-	-
	Bygder	21	1	-	-	-	4	4	1	-	2	3	1	5

e. Skarlagensfeber (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Larvik stadslægedistr.	13	2	-	2	1	2	2	-	-	-	2	-	2
	Larvik lægedistrikt:													
	Sandefjord by.....	7	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	5
	Bygder.....	19	4	2	-	2	2	-	-	1	1	-	2	5
VI.	Eidskogen.....	7	1	1	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-
	Vinger:													
	Kongsvinger by....	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	3
	Bygder.....	7	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	3
	Brandval.....	5	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	2
	Grue.....	8	-	-	-	-	2	-	-	-	2	1	-	3
	Hamar stadslægedistr.	9	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	2	4
	Hedemarken.....	64	10	5	3	4	5	9	7	1	1	3	7	9
	Hof.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Aasnes.....	4	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
	Vaaler.....	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Elverum.....	20	1	-	-	3	5	3	1	-	1	-	-	6
	Trysil.....	9	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	5
	Engerdalen.....	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Rendalen.....	9	-	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Aamot.....	19	12	4	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Stor-Elvedalen.....	33	-	-	-	8	5	4	11	2	3	-	-	-
	Tønset.....	36	6	1	9	3	6	-	1	2	1	1	2	4
VII.	Hadeland og Land...	19	-	1	4	4	-	-	1	-	-	1	4	4
	Søndre Valdres.....	52	3	4	1	-	14	11	2	2	1	2	4	8
	Nordre.....	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Østre Slidre.....	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	2	15
	Toten:													
	Gjøvik by.....	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder.....	30	1	2	2	-	1	2	4	1	1	14	2	-
	Ringeby.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Lom.....	3	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
VIII.	Skien stadsfysikat...	3	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Skien lægedistrikt:													
	Porsgrund by.....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	19	5	-	1	1	-	-	-	-	2	7	1	2
	Bamble.....	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kragerø stadsl.distrikt	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Sauland:													
	Notodden by.....	10	3	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Drangedal.....	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Kviteseid.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
IX.	Risør stadsl.distrikt...	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
	Østre Nedenes:													
	Tvedestrand by....	9	2	-	-	-	-	-	-	2	1	2	2	-
	Bygder.....	83	8	9	8	2	1	11	5	11	8	16	3	1
	Arendal stadsl.distrikt	17	1	2	-	-	-	1	-	-	-	5	7	1
	Vestre Nedenes:													
	Grimstad by.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lillesand by.....	4	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	17	-	-	-	6	5	-	1	-	-	1	2	2
	Aamli.....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Evje og Vegusdal....	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Bygland og Valle....	24	1	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	17

e. Skarlagensfeber (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XV.	Nordre Søndmør.....	4	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
	Aalesund stadsfysikat.	3	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Molde:													
	Molde by.....	6	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	26	4	1	1	3	13	3	-	1	-	-	-	-
	Bud.....	27	-	2	16	5	2	1	-	-	1	-	-	-
	Nesset.....	25	-	-	8	14	2	1	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør.....	4	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Kristiansund stadsfys.	16	-	7	3	3	-	2	-	-	-	-	-	1
XVI.	Trondhjem stadsfysikat	118	22	21	20	16	10	4	5	1	4	4	8	3
	Strinden.....	23	6	1	-	-	2	-	-	1	7	2	-	4
	Selbu.....	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Singsaas og Støren...	20	3	5	2	1	-	-	1	-	-	-	-	8
	Melhus.....	16	5	1	3	2	2	-	-	-	2	-	-	1
	Opdal.....	30	3	4	5	1	2	-	3	-	3	5	4	-
	Orkedalen.....	48	15	11	4	1	4	8	1	1	1	1	1	-
	Hitteren og Frøya...	32	-	-	2	7	2	7	-	6	5	3	-	-
	Ørlandet.....	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7	4
	Indre Fosen.....	14	10	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Nordre Fosen.....	16	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen.....	32	11	12	7	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Leksviken.....	8	-	-	1	1	-	-	6	-	-	-	-	-
	Skogn.....	17	2	3	-	-	-	-	-	3	-	3	5	1
	Levanger:													
	Levanger by.....	11	5	1	-	-	2	-	-	-	1	1	-	1
	Bygder.....	27	8	1	9	5	1	1	-	-	-	2	-	-
	Værdalen.....	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Inderøen og Verran..	11	3	4	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-
	Stenkjær:													
	Stenkjær by.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flatanger og Fosnes..	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Vikten.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Leka.....	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Alstahaug.....	3	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-
	Herøy og Tjøtta.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Mosjøen stadsl.distrikt	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Meley.....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bodø stadslægedistrikt	5	-	2	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Bodin.....	11	4	3	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
	Fauske.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sørfold.....	6	-	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Steigen.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Narvik stadsl.distrikt	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnes.....	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	Borge.....	5	-	-	-	-	3	-	-	-	1	1	-	-
	Gimsøy og Vaagan...	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Hadsel.....	13	2	5	1	2	-	-	-	-	-	3	-	-
	Dverberg.....	17	1	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes:													
	Harstad by.....	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Bygder.....	14	1	-	-	1	4	5	-	-	-	-	2	1

e. Skarlagensfeber (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Ibestad	15	-	-	-	-	7	7	1	-	-	-	-	-
	Salangen	12	-	-	-	-	7	-	5	-	-	-	-	-
	Lenvik	7	3	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
	Maalselven	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bardu	37	25	-	2	10	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø stadsdistrikt.	7	-	1	-	-	-	-	2	1	-	1	2	-
	Lynge	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-
	Skjervøy	4	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
XX.	Alten	29	-	-	-	-	5	23	1	-	-	-	-	-
	Maasøy	4	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
	Tanen	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Varde:													
	Varde by	7	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	1	1

f. Meslinger (morbilli).

I.	Kristiania	36	5	7	11	7	3	2	1	-	-	-	-	-
II.	Aker	46	1	6	10	19	5	3	-	-	-	-	2	-
	Ullensaker	8	2	1	1	2	-	-	-	2	-	-	-	-
	Holand	12	7	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-
	Follo	12	-	2	2	-	-	-	-	3	5	-	-	-
III.	Eidsberg	77	23	34	10	7	-	2	-	1	-	-	-	-
	Spydeberg	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikstad stadsfys. .	6	2	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg by	168	99	39	16	8	6	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	150	54	18	23	16	10	9	7	6	3	-	-	4
	Fredrikshald stadsld.	19	8	3	-	1	1	1	5	-	-	-	-	-
IV.	Drammen stadsfysikat	8	-	2	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-
	Drammen lægedistr.:													
	Bygder	20	4	6	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Norderhov:													
	Hønefoss by	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Bygder	5	-	-	-	-	1	3	1	-	-	-	-	-
	Modum	6	1	-	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-
	Aal	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg stadsldistr. .	35	24	6	-	2	2	-	1	-	-	-	-	-
	Tønsberg lægedistrikt:													
	Bygder	8	2	-	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Horten stadsldistrikt .	19	-	-	5	2	6	4	-	-	-	-	2	-
	Hof:													
	Holmestrand by	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	4	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Larvik stadsldistrikt .	26	21	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Larvik lægedistrikt:													
	Sandefjord by	25	11	3	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	19	7	1	8	2	-	-	-	-	-	-	1	-

f. Meslinger (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XI.	Undal	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Kvinesdal	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:													
	Bygder	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Siredalen	14	-	2	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-
	Egersund	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:													
	Sandnes by	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	4	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Stavanger stadsfysikat	4	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XII.	Kopervik:													
	Kopervik by	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hagesund:													
	Hagesund by	12	-	4	2	2	3	1	-	-	1	1	-	-
	Bygder	4	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Ullensvang	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ulvik	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Voss	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Askøen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XIII.	Liudaas	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bergen	6	-	1	-	1	3	-	1	-	-	-	-	-
	Kirkebø	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kinn:													
	Florø by	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bremanger	24	5	7	3	2	1	-	-	-	-	2	3	1
	Ytre Nordfjord	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Nordfjordeid	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gloppen	5	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	XIV.	Ørsten	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Volden		10	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Østre Søndmør		6	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ørskog		1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aalesund stadsfysikat		6	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Bud		8	5	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Nordmør		6	4	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kristiansund stadsfys.		1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sundalen		9	2	1	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Tingvold		2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Trondhjem stadsfysikat	7	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Røros	34	6	4	10	2	-	5	6	-	-	-	1	-
	Singsaas og Støren	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Orkedalen	11	2	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hevne	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVI.	Stjørdalen	3	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-
	Frosta	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Leksviken	5	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-
	Skogn	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	XVII.	Undal	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Kvinesdal		1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord:														
Bygder		11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Siredalen		14	-	2	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-

f. Meslinger (forts.)

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XVIII.	Levanger:													
	Levanger by	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	26	6	17	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Værdalen	97	25	18	35	16	3	-	-	-	-	-	-	-
	Inderøen og Verran ..	8	6	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stenkjær:													
	Stenkjær by	20	9	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	26	7	5	7	5	-	2	-	-	-	-	-	-
	Grong	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Vikten	10	2	-	-	1	-	1	2	1	1	2	-	-
	Leka	11	-	-	-	-	8	3	-	-	-	-	-	-
	Bindalen	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Brønnøy	8	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Herøy	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hemnes	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nesna	5	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Mo	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Lurøy	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Meløy	33	17	13	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	12	4	3	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Bodø stadslægedistrikt	7	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bodin	34	9	14	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Saltdalen	91	46	17	14	9	5	-	-	-	-	-	-	-
	Fauske	9	3	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sørfold	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Steigen	12	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	20	7	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Narvik stadsl.distrikt	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ofoten	166	96	30	30	10	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vaagan	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Hadsel	15	1	3	6	1	1	1	1	-	-	1	-	-
	Sortland	16	9	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Dverberg	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Under Lofotfisket.	5	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Trondenes:													
	Harstad by	12	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	25	14	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kvæfjord	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ibestad	7	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Salangen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sørreisa	41	-	7	4	30	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lenvik	41	29	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Berg	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Maalselven	34	1	16	9	5	1	-	1	1	-	-	-	-
	Tromsø stadsl.distrikt	21	18	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsøysund	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Lyngen	22	15	1	1	-	3	-	1	1	-	-	-	-
XX.	Skjervøy	8	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest:													
	Hammerfest by	27	10	5	8	4	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Bygder	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lebesby	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

f. Meslinger (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Vardø:													
	Vardø by	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:													
	Bygder	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	11	4	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

g. Difteri og strupehoste (*diphtheria, croup*).

I.	Kristiania	926	81	112	90	46	69	70	52	64	100	91	94	57
II.	Aker	288	31	42	20	8	11	12	11	16	20	28	50	39
	Ullensaker	45	1	1	-	-	3	16	7	9	1	2	3	2
	Høland	11	-	3	-	4	-	-	-	4	-	-	-	-
	Follo	31	-	-	-	1	1	1	5	2	4	8	2	7
III.	Eidsberg	29	-	-	2	1	1	10	9	3	2	-	-	1
	Moss stadslægedistrikt	68	1	2	1	-	-	1	-	-	8	28	19	8
	Hobøl	7	-	-	-	-	-	2	4	-	1	-	-	-
	Spydeberg	7	2	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Vaaler	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Rygge	9	-	-	-	1	3	-	-	1	1	-	2	1
	Raade	12	1	-	1	2	-	-	-	2	4	-	-	2
	Fredrikstad stadsfys..	72	3	1	1	2	1	3	-	1	8	26	15	11
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg by	15	-	2	1	-	-	1	-	-	-	3	5	3
	Bygder	180	12	15	2	-	4	-	9	11	29	26	34	38
	Fredrikshald stadsl.d..	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	Hvaler	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Idd	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Rødnes og Øymark ..	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
IV.	Drammen stadsfysikat	154	5	2	4	-	8	3	1	6	39	39	27	20
	Drammen lægedistr.: Bygder	84	-	-	1	-	-	3	2	8	38	19	5	18
	Ringerike:													
	Hønefoss by	6	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	1	1
	Bygder	26	-	-	-	-	1	-	1	6	6	3	6	3
	Aadalen	8	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	4	1
	Modum	101	9	3	1	1	6	4	-	11	27	14	9	16
	Nes	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
	Kongsberg stadsl.distr.	76	2	-	2	-	-	2	-	3	6	27	19	15
	Sandsvær	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
V.	Tønsberg stadsl distr..	17	5	1	2	-	1	1	-	1	5	-	-	1
	Tønsberg lægedistrikt: Bygder	47	-	-	-	-	-	2	5	4	9	10	4	13
	Horten stadsl.distrikt.	137	1	1	-	-	-	-	-	4	24	43	25	39
	Hof:													
	Holmestrand by	12	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	7	2
	Svelvik by	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
	Bygder	29	-	1	2	-	-	1	1	1	17	5	-	1

g. Difteri og strupehoste (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Larvik stadsl.distrikt.	7	-	4	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
	Larvik lægedistrikt:	10	-	-	-	-	-	1	3	-	-	2	4	-
	Sandefjord by.....	29	4	2	2	1	2	1	-	-	3	2	8	4
	Bygder													
VI.	Eidskogen	11	-	-	-	-	4	-	-	-	1	2	1	3
	Brandval	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Grue	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Hamar stadslægedistr.	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Hedemarken	10	2	1	-	-	-	-	1	1	-	-	2	3
	Hof	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Vaaler	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Elverum	4	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-
	Trysil	3	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Engerdalen	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Aamot	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
	Tønset	11	1	-	-	9	-	-	-	1	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land ...	14	1	-	-	-	2	1	-	-	1	2	4	3
	Søndre Valdres.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Nordre Valdres	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Østre Slidre	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Toten:													
	Gjøvik by	88	-	-	-	1	2	6	-	4	21	21	23	10
	Bygder	37	1	-	3	3	3	2	2	-	3	9	10	1
	Ringeby	8	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	5	1
	Lom	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien stadsfysikat....	26	5	9	-	-	-	-	-	-	1	4	4	3
	Skien lægedistrikt:													
	Brevik by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	30	3	7	-	-	-	2	8	3	4	1	1	1
	Bamble	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
	Kragerø stadsl.distrikt	8	-	1	-	-	-	-	-	-	4	2	-	1
	Skaatø	7	-	-	-	2	4	-	-	1	-	-	-	-
	Sauland:													
	Notodden by	19	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	15
	Bygder	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Tinn	12	7	-	2	1	-	-	-	-	1	1	-	-
IX.	Risør stadslægedistrikt	5	-	-	1	-	-	3	1	-	-	-	-	-
	Østre Nedenes:													
	Bygder	29	2	-	-	-	-	2	2	3	6	3	9	2
	Arendal stadsl.distrikt	18	-	-	1	-	3	1	1	-	3	2	3	4
	Vestre Nedenes:													
	Bygder	38	7	2	4	2	2	2	2	-	2	4	3	8
	Birkenes	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
	Aamli	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Evje og Vegusdal....	6	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand stadsfys.	116	12	4	1	4	6	1	9	8	20	22	19	10
	Oddernes	6	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	1	1
	Vennesla	7	-	-	-	1	2	-	-	-	-	1	3	-

g. Difteri og strupehoste (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Mandal stadsl.district	12	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8	1	1
	Halsaa	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bjelland	5	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
	Undal	15	-	-	-	3	9	2	-	-	-	-	-	1
	Hægebostad	6	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:													
	Flekkefjord by	19	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	9	6
	Bygder	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XI.	Egersund stadsl.distr..	3	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
	Time	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9
	Sandnes:													
	Sandnes by	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	12	-	-	-	-	-	2	-	3	1	-	2	4
	Stavanger stadsfysikat	56	4	7	6	3	8	2	2	1	2	8	6	7
	Stavanger lægedistrikt	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Hjelmeland	3	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Skudenes:													
	Skudeneshavn by ...	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kopervik:													
	Kopervik by	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Bygder	13	2	1	1	-	4	3	-	-	-	1	1	-
	Haugesund:													
	Haugesund by	99	12	5	5	7	9	14	13	4	6	5	15	4
	Bygder	20	1	1	-	2	9	2	1	-	-	3	1	-
	Sveio	16	1	1	-	2	2	5	-	4	-	-	-	1
	Skaanevik	9	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-
	Stord	10	1	-	-	-	-	3	-	-	6	-	-	-
	Finnaas	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
	Tysnes	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Kvinnherred	11	-	-	-	7	-	-	3	1	-	-	-	-
	Ullensvang	3	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Ytre Hardanger	11	1	-	-	-	1	-	-	6	1	1	1	-
XIII.	Voss	13	-	-	-	-	-	4	5	3	1	-	-	-
	Fane	19	4	-	-	1	2	3	5	3	1	-	-	-
	Fuse	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Askøen	110	28	11	19	12	10	2	3	4	9	4	2	6
	Sund-Austevold	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Haus	4	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-
	Lindaas	11	-	-	-	2	-	-	-	3	2	2	2	-
	Manger	9	1	1	1	2	-	1	1	-	-	-	2	-
	Bergen	284	33	20	31	30	15	15	16	15	20	22	24	43
XIV.	Lærdal	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Lyster	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hafslo	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Vik	6	-	-	-	1	4	1	-	-	-	-	-	-
	Gulen	12	-	1	2	-	3	3	-	-	2	-	1	-
	Kirkebø	7	-	1	-	-	-	-	2	1	-	2	-	1
	Lavik	4	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-
	Askvold	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kinn:													
	Florø by	3	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-

g. Difteri og strupehoste (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Bodin	18	-	3	-	6	-	-	-	3	3	2	-	1
	Skjerstad	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Saltdalen	11	-	-	-	-	-	1	2	1	6	1	-	-
	Fauske	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sørfold	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordfold	7	-	-	4	-	1	1	-	1	-	-	-	-
	Steigen	3	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Lødingen	10	3	2	-	-	-	2	2	-	1	-	-	-
	Narvik stadsl.distrikt .	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ofoten	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
	Værøy	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Borge	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Vaagan og Gimøy ...	24	1	6	6	4	1	-	1	-	1	4	-	-
	Hadsel	16	6	5	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Øksnes	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Sortland	11	-	-	-	-	-	1	-	-	1	4	5	-
	Dverberg	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Under Lofotfisket	7	-	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes:													
	Harstad by	17	2	2	2	-	2	-	2	1	1	2	1	2
	Bygder	19	4	4	-	1	1	2	1	1	5	-	-	-
	Kvæfjord	22	5	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3	8
	Bjarkøy	3	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ibestad	19	1	4	4	-	-	1	-	-	3	1	-	5
	Salangen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sørreisa	21	-	3	4	2	2	1	2	5	1	1	-	-
	Tranøy	8	4	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-
	Lenvik	21	12	2	2	-	-	-	-	-	-	-	4	1
	Berg	3	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Maalselven	19	3	-	-	-	2	1	2	-	-	2	1	8
	Bardu	5	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-
	Balsfjorden	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Tromsø stadsl.distrikt.	54	10	12	2	1	5	1	-	4	3	4	9	3
	Tromsøysund	19	4	1	4	1	-	-	-	2	5	2	-	-
	Lyngen	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	9	2
	Karlsøy	3	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Skjervøy	17	1	8	-	-	6	2	-	-	-	-	-	-
XX.	Alten	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Talvik	13	-	-	-	-	1	-	-	3	2	7	-	-
	Loppen	6	-	-	4	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Hammerfest:													
	Hammerfest by	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Kjelvik	4	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Kistrand	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karasjok	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gamvik	10	-	-	-	2	-	-	-	-	8	-	-	-
	Tanen	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
	Vardø:													
	Bygder	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:													
	Vadsø by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

h. Kikhoste (*tussis convulsiva*).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
I.	Kristiania	476	18	14	14	13	19	6	27	38	35	58	99	135
II.	Aker	121	3	2	5	11	18	7	18	8	12	8	11	18
	Ullensaker	239	27	35	17	6	22	23	21	20	10	16	19	23
	Holand	7	-	-	-	-	-	-	1	4	2	-	-	-
	Follo:													
	Drøbak by	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Bygder	95	1	9	1	3	3	8	-	7	8	8	20	27
III.	Eidsberg	67	1	4	2	6	11	11	18	5	7	1	1	-
	Moss stadslægedistrikt	217	24	51	37	33	33	25	7	2	5	-	-	-
	Spydeberg	19	-	-	-	-	-	1	-	1	12	1	1	3
	Raade	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Fredrikstad stadsfys. .	52	21	7	4	3	4	1	4	4	1	-	2	1
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg by	155	79	35	18	4	8	-	-	5	1	4	-	1
	Bygder	270	45	48	38	47	16	10	6	7	20	10	18	5
	Fredrikshald stadsl.d..	241	46	45	65	10	38	8	16	6	3	-	1	3
	Hvaler	14	-	-	8	4	-	2	-	-	-	-	-	-
	Idd	23	2	6	3	1	4	2	3	1	1	-	-	-
	Aremark	21	-	-	-	2	6	5	7	1	-	-	-	-
	Rødenes og Øymark...	10	-	-	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-
IV.	Drammen stadsfysikat	232	-	-	4	-	7	24	12	26	35	54	32	38
	Drammen lægedistr.: Bygder	50	-	14	3	1	4	-	-	-	1	3	11	13
	Ringerike:													
	Hønefoss by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	12	-	-	-	-	-	-	10	-	2	-	-	-
	Aadalen	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Modum	187	1	-	-	12	4	14	31	18	8	50	36	13
	Nes	16	-	-	-	-	-	3	2	-	6	3	1	1
	Gol	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Aal	13	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-	-	8
V.	Tønsberg stadsl.distr..	88	-	3	-	4	5	1	12	13	14	4	18	14
	Tønsberg lægedistrikt:													
	Aasgaardstrand by..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	82	11	6	13	8	12	6	11	5	1	7	2	-
	Horten stadsl.distrikt.	75	41	17	7	-	4	-	1	2	-	-	2	1
	Hof:													
	Holmestrand by....	7	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6
	Bygder	19	4	2	-	7	1	-	4	-	-	-	-	1
	Larvik stadsl.distrikt..	161	20	25	14	24	26	30	15	1	4	-	1	1
	Larvik lægedistrikt:													
	Sandefjord by.....	90	16	2	4	6	14	4	12	13	7	9	3	-
	Bygder	108	18	15	4	8	13	18	16	4	7	3	2	-
VI.	Søndre Odalen	106	13	12	25	7	8	7	10	6	6	8	4	-
	Nordre Odalen	85	-	2	4	25	10	9	2	10	12	6	2	3
	Eidskogen	20	8	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vinger:													
	Kongsvinger by	16	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	12
	Bygder	16	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	12
	Brandval	7	-	-	-	-	-	1	-	1	2	1	-	2
	Grue	11	-	-	-	-	-	-	-	2	7	2	-	-

h. Kikhoste (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Hamar stadsl.distrikt .	19	1	2	7	4	2	3	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken	99	14	8	3	2	2	-	-	1	5	16	20	28
	Trysil	22	18	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
	Rendalen	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	18
	Aamot	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tønset	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land . . .	231	32	39	27	28	19	15	18	11	14	13	10	5
	Søndre Valdres	63	12	12	11	2	6	4	13	3	-	-	-	-
	Toten:													
	Gjøvik by	7	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	2	-
	Bygder	69	-	-	-	-	-	6	18	9	8	20	3	5
	Ringebu	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
VIII.	Skien stadsfysikat. . . .	18	-	-	-	-	1	-	7	2	-	1	6	1
	Skien lægedistrikt:													
	Porsgrund by	19	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	3	14
	Brevik by	5	-	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	20	1	-	-	-	1	-	-	-	4	9	-	5
	Langesund stadsl.distr.	54	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	29	23
	Bamble	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3
	Hollen	17	-	-	-	3	7	5	1	1	-	-	-	-
	Sauland:													
	Notodden by	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Kviteseid	6	-	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Nissedal	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Risør stadslægedistrikt	68	-	-	-	1	5	16	22	9	8	1	2	4
	Østre Nedenes:													
	Tvedestrand by	8	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
	Bygder	182	-	10	4	6	33	18	16	22	18	13	32	10
	Arendal stadsl.distrikt	31	7	11	4	1	5	1	-	-	-	-	-	2
	Vestre Nedenes:													
	Grimstad by	51	-	2	-	-	-	-	-	12	6	16	11	4
	Lillesand by	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	4
	Bygder	65	4	10	5	4	13	7	1	6	5	1	2	7
X.	Aamli	18	10	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kristiansand stadsfys.	5	-	-	1	-	-	-	2	2	-	-	-	-
	Mandal stadsl.distrikt	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Laudal	5	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-
	Bjelland	15	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-
	Undal	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kvinesdal	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:													
XI.	Flekkefjord by	42	31	4	2	-	-	-	-	4	1	-	-	-
	Bygder	44	23	10	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sogndal:													
	Sogndal by	20	-	-	-	-	-	-	-	6	7	2	5	-
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Lund	4	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Egersund stadsl.distr.	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Time	4	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-

h. Kikhoste (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).

Distrikt.		Til sammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XII.	Sandnes:													
	Sandnes by	10	-	-	-	3	1	1	-	4	1	-	-	-
	Bygder	30	2	1	2	-	6	10	4	1	2	-	1	1
	Stavanger stadsfysikat	383	18	72	64	41	54	48	27	17	20	7	6	9
	Høgsfjord	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-
	Hjelmeland	4	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1
	Sand	20	-	-	3	1	7	4	5	-	-	-	-	-
	Skudenes:													
	Skudeneshavn by ...	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Kopervik:													
	Kopervik by	17	4	-	-	-	-	4	-	2	-	-	-	7
	Bygder	49	4	-	-	-	12	5	-	-	-	-	4	24
	Haugesund:													
	Haugesund by	25	5	1	2	-	1	2	-	3	-	6	2	3
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XIII.	Ullensvang	25	-	-	-	-	-	-	-	1	4	3	9	8
	Ulvik	5	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1
	Røldal	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Voss	16	-	1	-	-	-	-	1	2	3	-	2	7
	Fane	40	16	-	5	3	-	4	-	-	-	7	5	-
	Haus	30	-	-	-	1	2	12	8	2	-	3	2	-
	Bruvik	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	8
	Lindaas	34	-	-	-	-	1	2	-	-	-	5	14	12
	Manger	6	3	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen	285	47	28	30	52	36	20	33	8	10	16	4	1
XIV.	Lærdal	62	47	10	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyster	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sogndal	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2
	Gulen	17	-	-	3	3	1	2	-	8	-	-	-	-
	Fjaler	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Lavik	11	-	-	-	-	-	-	6	5	-	-	-	-
XV.	Bremanger	10	5	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Østre Søndmør	19	2	-	-	-	-	-	1	-	-	2	6	8
	Aalesund stadsfysikat.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bud	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Vestnes	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Grytten	11	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	2	1
	Søndre Nordmør	20	6	-	-	-	-	2	4	1	1	5	1	-
	Kristiansund stadsfys.	86	-	3	-	-	6	8	17	6	13	8	17	8
XVI.	Nordre Nordmør	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
	Edey	10	1	-	-	-	-	3	-	-	-	2	-	4
	Trondhjem stadsfysikat	812	16	14	14	27	86	134	175	115	92	82	33	24
	Selbu	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Røros	17	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	4	7
	Singsaas og Støren...	18	-	-	-	-	-	-	-	5	3	2	2	6
	Melhus	63	10	5	4	6	1	9	10	5	1	4	2	6
	Opdal	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	8
	Orkedalen	20	-	-	-	-	-	-	-	3	6	6	5	-
	Hitteren og Frøya....	28	1	-	-	2	-	2	-	9	9	3	2	-
	Bjugn	96	-	-	-	-	-	22	14	27	15	10	3	5

h. Kikhoste (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XVII.	Stjørdalen	51	1	8	-	8	5	1	1	6	7	13	1	-
	Frosta	8	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	3
	Leksviken	10	1	3	2	1	3	-	-	-	-	-	-	-
	Skogn	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Værdalen	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	18	10
	Inderøen og Verran ..	7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	1
	Stenkjær:													
	Stenkjær by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	10
	Namsos:													
	Namsos by	8	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	4
	Bygder	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
	Kolvereid	26	-	5	3	-	1	2	3	2	7	2	1	-
	Vikten	25	-	3	6	1	3	2	5	1	2	2	-	-
	Leka	6	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Bindalen	30	-	-	-	-	-	2	13	5	7	3	-	-
	Brønnøy	17	-	-	-	-	-	1	-	-	-	7	6	3
	Mo	24	15	3	1	1	1	2	1	-	-	-	-	-
	Bodin	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Saltdalen	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	Hamarøy	10	-	2	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Narvik stadsl.distrikt ..	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Buksnes	5	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Borge	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vaagan og Gimsey	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Hadsel	14	1	-	-	3	3	1	-	-	2	1	-	3
	Bø	20	-	-	-	-	-	-	6	1	-	4	6	3
	Sortland	44	14	14	10	3	3	-	-	-	-	-	-	-
	Under Lofotfisket	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes:													
	Harstad by	21	2	-	-	5	5	-	-	-	4	-	4	1
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Kværfjord	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1
	Ibestad	31	-	-	-	-	-	-	-	4	15	2	10	-
	Sørreisa	6	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-
	Tranøy	12	-	4	5	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Lenvik	3	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-
	Berg	7	-	-	-	-	-	-	-	1	5	1	-	-
	Maalselven	23	-	2	-	-	-	-	-	-	-	11	5	5
	Balsfjord	5	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	2	-
	Tromsø stadsl.distrikt ..	166	-	-	-	2	-	1	11	8	29	35	50	30
	Tromsøysund	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
	Karløy	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Skjervøy	88	14	2	11	29	8	10	7	6	-	1	-	-
XX.	Alten	11	4	4	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-
	Talvik	49	17	29	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Løppen	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Hammerfest:													
	Hammerfest by	20	3	1	3	2	2	4	-	-	-	2	3	-
	Bygder	8	-	-	-	-	-	5	-	-	-	3	-	-

h. Kikhoste (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Kjelvik	38	12	5	2	-	-	-	9	4	6	-	-	-
	Lebesby	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vardø:													
	Vardø by	13	8	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	12	4	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:													
	Vadsø by	17	8	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	71	24	37	8	1	-	1	-	-	-	-	-	-

i. Influensa.

I.	Kristiania	950	276	344	103	27	30	8	6	12	14	32	37	71
II.	Aker	467	121	153	64	33	24	4	2	5	5	15	18	23
	Ullensaker	268	104	66	45	14	14	2	-	9	1	-	10	3
	Høland	118	16	27	18	11	11	5	5	9	3	2	5	6
	Follo:													
	Drøbak by	49	3	25	9	4	3	-	1	-	-	1	-	3
	Son og Hølen	3	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	251	62	75	43	23	9	9	5	2	3	8	7	5
III.	Eidsberg	110	22	25	18	7	10	2	-	3	3	4	8	8
	Moss stadslægedistrikt	76	50	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hobøl	35	7	13	11	3	1	-	-	-	-	-	-	-
	Spydeberg	8	1	1	-	1	-	-	-	3	-	2	-	-
	Rygge	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikstad stadsfys...	141	75	23	11	5	8	3	3	-	4	1	5	3
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg by	30	1	6	3	-	1	-	-	-	-	1	7	11
	Bygder	114	34	32	12	2	5	2	-	1	-	5	16	5
	Fredrikshald stadsl.d..	200	73	60	22	8	11	3	1	2	3	5	6	6
	Idd	13	2	4	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-
	Aremark	22	2	9	11	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Rødnes og Øymark...	19	-	9	6	2	1	1	-	-	-	-	-	-
IV.	Drammen stadsfysikat	699	310	154	114	34	10	1	1	1	8	9	12	45
	Drammen lægedistr.:													
	Bygder	253	64	87	28	17	15	26	3	-	-	-	6	7
	Ringerike:													
	Hønefoss by	47	3	2	-	10	2	2	6	2	10	3	3	4
	Bygder	62	-	-	-	13	11	5	5	3	9	7	4	5
	Aadalén	5	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Modum	315	96	60	27	12	3	25	5	11	1	15	36	24
	Nes	26	7	1	4	4	2	1	1	-	-	1	3	2
	Gøll	5	1	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Aal	11	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4
	Kongsberg stadsl.distr.	154	48	33	15	8	6	5	2	3	10	5	9	10
	Sandsvær	87	36	17	7	4	-	1	1	-	1	-	13	7
	Rollag	30	7	5	4	7	3	4	-	-	-	-	-	-
	Nore og Opdal	66	6	2	8	12	5	3	4	3	7	5	6	5

i. Influenta (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
V.	Tønsberg stadsdistr. .	121	39	31	14	9	3	2	-	-	3	5	9	6
	Tønsberg lægedistrikt:													
	Aasgaardstrand by .	7	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	128	51	31	21	6	9	3	1	1	-	-	2	3
	Horten stadslægedistr.	146	49	32	28	10	6	7	3	4	-	-	3	4
	Hof:													
	Holmestrand by	51	36	4	7	1	2	1	-	-	-	-	-	-
	Svelvik by	5	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	60	31	10	5	5	6	1	-	-	-	-	2	-
	Larvik stadsdistrikt .	268	70	109	38	10	8	3	4	2	3	5	11	5
	Larvik lægedistrikt:													
	Sandefjord by	136	26	43	15	-	4	5	4	1	3	12	11	16
	Bygder	149	37	43	15	10	2	4	1	2	3	10	11	11
VI.	Søndre Odalen	62	12	16	10	6	4	-	-	-	-	7	3	4
	Nordre Odalen	47	-	2	12	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vinger:													
	Kongsvinger by	77	-	31	20	10	4	10	-	-	1	-	-	1
	Bygder	99	4	5	7	4	4	10	20	15	10	10	5	5
	Brandval	37	17	8	2	3	1	-	2	-	1	2	-	1
	Grue	37	5	14	14	4	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hamar stadslægedistr.	62	19	36	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken	404	101	126	85	35	17	4	3	1	2	7	12	11
	Hof	32	11	7	8	3	1	-	-	-	-	-	-	2
	Aasnes	22	2	7	7	1	1	-	-	-	1	1	2	-
	Vaalder	36	11	10	10	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Elverum	160	15	57	43	14	10	1	2	1	3	2	4	8
	Trysil	46	-	21	19	4	-	-	-	-	-	-	1	1
	Rendalen	4	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-
	Aamot	20	4	14	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tønset	34	6	12	6	7	2	1	-	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land . . .	459	62	94	102	59	35	-	2	9	12	26	28	30
	Nordre Valdres	29	12	5	8	-	4	-	-	-	-	-	-	-
	Østre Slidre	4	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-
	Toten:													
	Gjøvik by	29	6	-	-	-	3	-	-	-	1	2	5	12
	Bygder	231	41	59	53	23	7	7	4	3	4	2	10	18
	Faaberg	38	14	12	10	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Øier	15	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Gausdal	10	1	3	3	1	-	1	1	-	-	-	-	-
	Ringebu	32	6	8	7	4	3	2	-	1	-	-	-	1
	Lom	17	2	10	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien stadsfysikat . . .	150	31	48	31	12	7	3	1	-	3	-	5	9
	Skien lægedistrikt:													
	Porsgrund by	255	31	41	31	26	17	10	5	10	10	19	29	26
	Brevik by	18	-	2	2	-	1	-	-	3	-	-	10	-
	Bygder	116	22	21	15	17	6	3	3	5	2	7	7	8
	Langesund stadsdistr.	76	7	7	8	3	-	-	-	-	1	12	15	23
	Bamble	23	-	7	4	3	-	2	2	-	1	-	-	4
	Kragerø stadsdistrikt	71	37	17	10	3	-	-	-	-	2	-	1	1
	Skaatø	35	14	9	2	5	1	-	-	-	-	-	1	3
	Hollen	148	29	30	18	27	25	6	9	1	-	-	-	3
	Sauland:													
	Notodden by	36	10	12	-	3	-	-	-	-	-	3	-	8
	Bygder	56	20	8	9	6	7	1	4	-	-	-	1	-

i. Influenta (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Kviteseid	13	6	4	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1
	Nissedal	78	2	28	9	10	7	4	3	3	2	5	3	2
	Laardal	21	5	2	6	-	-	-	-	-	-	2	2	4
	Fyresdal	41	1	-	9	12	1	7	3	4	-	1	1	2
	Vinje	31	5	12	10	3	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tinn	52	14	18	19	-	1	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Risør stadslægedistrikt	30	23	2	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-
	Østre Nedenes:													
	Tvedestrand by	13	3	3	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	161	22	26	31	28	14	5	3	2	4	4	11	11
	Arendal stadsl.district	333	48	64	40	20	17	9	11	11	5	34	28	46
	Vestre Nedenes:													
	Grimstad by	50	15	8	11	8	2	1	-	-	-	-	4	1
	Lillesand by	4	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	234	39	37	40	26	26	7	6	8	6	12	13	14
	Birkenes	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Evje og Vegusdal	11	-	1	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygland og Valle	13	-	1	4	4	1	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand stadsfys.	132	61	37	20	3	1	-	-	-	-	-	-	10
	Vennesla	20	-	4	8	4	-	-	3	1	-	-	-	-
	Mandal stadslægedistr.	24	13	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Halsaa	12	8	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Laudal	8	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-	2
	Bjelland	10	-	-	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Undal	38	10	13	1	2	5	3	4	-	-	-	-	-
	Lyngdal	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	4
	Farsund:													
	Farsund by	7	-	-	2	1	2	2	-	-	-	-	-	-
	Bygder	4	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-
	Kvinesdal	11	-	4	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:													
	Flekkefjord by	33	14	6	1	4	3	4	-	-	-	-	-	1
	Bygder	37	15	12	4	4	1	1	-	-	-	-	-	-
XI.	Sogndal:													
	Bygder	3	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Egersund stadsl.distr.	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Time	11	3	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:													
	Sandnes by	52	6	7	7	22	8	-	-	-	-	2	-	-
	Bygder	176	29	28	45	35	29	-	-	1	-	3	-	6
	Stavanger stadsfysikat	235	64	65	34	25	13	4	9	1	10	2	6	2
	Stavanger lægedistrikt	10	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Høgsfjord	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	8	11
	Hjelmeland	7	-	3	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-
	Sand	22	5	1	8	3	4	1	-	-	-	-	-	-
	Kopervik:													
	Kopervik by	29	3	3	4	7	1	2	-	-	-	6	1	2
	Bygder	96	5	21	14	12	10	8	8	-	1	10	3	4
	Haugesund:													
	Haugesund by	390	44	109	80	27	13	7	18	5	3	11	17	56
	Bygder	14	-	4	2	1	1	2	3	-	-	-	-	1

i. Influenta (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XII.	Sveio.....	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skaanevik.....	15	1	2	2	1	2	-	-	2	2	-	-	3
	Ølen.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Finnaas.....	13	-	-	3	4	2	1	-	-	-	-	-	3
	Tysnes.....	15	-	-	-	4	6	1	-	2	-	1	-	1
	Kvinnherred.....	5	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ullensvang.....	6	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-
	Ytre Hardanger.....	5	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Voss.....	21	2	6	3	2	3	-	-	-	-	-	2	3
	Fane.....	15	9	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fuse.....	3	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Haus.....	3	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Hosanger.....	53	6	8	4	6	7	7	-	-	3	4	5	3
	Lindaas.....	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Manger.....	9	1	-	-	1	2	1	1	-	1	-	1	1
XIII.	Bergen.....	372	66	75	43	32	28	12	6	16	16	28	21	29
XIV.	Lyster.....	14	5	1	1	2	2	-	-	-	-	1	2	-
	Hafslo.....	22	8	2	1	3	2	-	-	-	-	2	2	2
	Sogndal.....	32	2	18	5	3	1	-	2	-	-	1	-	-
	Balestrand.....	11	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vik.....	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gulen.....	21	7	1	9	4	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kirkebø.....	10	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fjaler.....	7	2	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Askvold.....	47	11	14	10	9	-	-	-	-	-	2	1	-
	Indre Søndfjord.....	24	2	9	4	2	3	-	1	1	-	-	1	1
	Naustdal.....	9	1	-	1	2	-	2	-	-	-	1	1	1
	Kinn:													
	Flørø by.....	24	1	2	11	2	2	1	-	-	-	1	1	3
	Ytre Nordfjord.....	87	11	18	15	9	9	5	3	2	1	6	4	4
XV.	Vannelsen.....	5	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-	-
	Sande.....	16	1	1	7	-	2	2	-	-	3	-	-	-
	Herøy.....	37	9	8	6	6	3	-	-	-	-	1	2	2
	Ulstein.....	19	5	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Volden.....	33	-	2	5	20	1	-	-	1	-	-	-	4
	Ørsten.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østre Søndmør.....	25	4	2	2	7	4	1	1	1	-	2	-	1
	Ørskog.....	79	16	20	8	7	6	-	-	-	-	-	4	18
	Nordre Søndmør.....	75	8	6	11	11	10	5	8	4	4	3	1	4
	Aalesund stadsfysikat.	241	26	54	42	22	12	3	9	4	6	8	29	21
	Haram.....	22	1	2	4	2	3	1	1	3	2	-	2	1
	Molde:													
	Molde by.....	5	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1
	Bygder.....	4	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1
	Bud.....	41	6	1	8	10	7	-	-	-	-	-	1	8
	Grytten.....	7	2	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Eid.....	5	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nesset.....	5	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør.....	37	10	14	9	1	1	-	-	-	-	-	2	-
	Kristiansund stadsfys.	141	-	44	26	14	-	-	-	15	-	-	14	28

i. Influenta (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Sundalen	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tingvold	5	1	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Surendalen	40	21	8	3	2	3	2	1	-	-	-	-	-
	Rindalen	10	1	5	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	21	7	2	5	2	-	2	-	-	-	1	1	1
	Halsaa	18	15	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	Edey	13	1	-	4	6	1	-	-	-	-	-	-	1
XVI.	Trondhjem stadsfysikat	345	108	109	47	23	3	-	5	3	12	19	13	3
	Selbu	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Røros	30	3	1	7	7	3	3	1	-	-	-	3	2
	Melhus	5	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Opdal	10	3	2	1	1	1	-	1	-	-	-	1	-
	Orkedalen	134	23	20	25	13	16	10	7	1	4	5	6	4
	Hitteren og Frøya ...	7	1	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ørlandet	11	-	3	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	29	1	5	5	3	1	1	1	3	-	2	4	3
	Leksviken	34	4	9	6	4	2	-	1	2	-	4	2	-
	Skogn	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Levanger:													
	Levanger by	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	4	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Værdalen	103	13	37	14	14	15	2	2	-	-	-	-	6
	Inderøen og Verran ..	42	5	7	16	1	4	-	-	-	3	2	3	1
	Stenkjær:													
	Stenkjær by	35	-	12	7	-	3	1	1	3	1	3	3	1
	Bygder	140	33	30	20	14	11	11	7	2	6	2	2	2
	Grong	44	5	16	7	1	13	-	-	-	-	-	1	1
	Namsos:													
	Namsos by	18	14	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
	Bygder	4	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Klingen	7	2	2	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-
	Kolvereid	5	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Viktn	3	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Leka	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Bindalen	10	3	-	5	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Brønnøy	6	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Vega	6	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Herøy	12	4	2	-	2	-	-	-	1	2	1	-	-
	Mosjøen stadsl. distrikt	15	4	7	1	-	-	-	-	-	2	-	-	1
	Hemnes	36	11	6	8	4	4	2	1	-	-	-	-	-
	Nesna	31	5	5	4	1	1	3	3	1	2	2	1	3
	Lurøy	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rødøy	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bodin	6	2	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-
	Skjerstad	7	2	-	3	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Saltdalen	23	2	3	2	5	5	1	2	-	-	-	2	1
	Fanske	39	4	4	6	5	7	-	-	-	-	3	6	4
	Steigen	78	10	10	12	6	6	2	5	4	6	5	5	7
	Hamarøy	18	-	4	1	-	1	4	3	3	-	1	-	1
	Lødingen	86	14	13	8	9	6	4	6	4	8	6	5	3
	Tysfjord	10	-	-	-	-	-	1	-	4	-	2	-	3
	Narvik stadsl. distrikt	230	18	37	38	54	9	6	1	-	13	18	26	10
	Ofoten	58	1	5	24	17	4	3	-	-	4	-	-	-

i. Influenta (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XIX.	Værey	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnes	10	4	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vaagan og Gimsey ...	19	5	6	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	87	25	5	20	14	7	3	-	5	1	3	1	3
	Bø	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sortland	21	-	1	1	6	2	-	4	7	-	-	-	-
	Under Lofotfisket	26	-	2	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-
	Trondenes:													
	Harstad by	27	1	6	7	8	5	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	8	1	-	-	2	1	-	-	-	-	1	2	1
	Bjarkøy	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	Ibestad	46	16	1	3	7	1	2	5	1	2	4	-	4
	Salangen	15	5	1	1	-	2	-	-	1	2	-	-	3
	Lenvik	4	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Berg	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Maalselven	4	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Balsfjord	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø stadsdistrikt.	14	-	3	9	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	Lyngen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skjervøy	23	5	1	2	3	5	3	2	1	-	-	1	-
XX.	Talvik	15	1	1	2	2	-	4	1	1	1	-	2	-
	Loppen	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
	Hammerfest:													
	Hammerfest by	43	4	3	4	8	8	11	2	1	1	1	-	-
	Bygder	15	-	-	-	-	3	5	1	-	1	5	-	-
	Maasey	3	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Kjelvik	21	4	2	2	3	3	5	-	2	-	-	-	-
	Lebesby	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vardø:													
	Vardø by	16	-	3	4	3	1	3	-	-	1	1	-	-
	Vadsø:													
	Vadsø by	3	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	18	-	5	3	1	2	1	1	-	3	2	-	-

k. Lungebetændelse (*pneumonia crouposa*).

I.	Kristiania	497	62	58	39	66	78	31	33	18	15	42	27	34
II.	Aker	225	32	26	22	15	49	12	9	2	8	24	13	13
	Ullensaker	220	43	40	37	16	25	14	10	5	10	8	4	8
	Høland	47	6	5	9	2	10	4	1	1	-	4	-	5
	Follo:													
	Drøbak by	21	2	2	-	-	1	1	1	1	-	1	2	10
	Son og Hølen	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
III.	Bygder	87	17	4	6	14	6	6	5	1	6	6	5	11
	Eidsberg	71	13	6	5	7	9	5	2	3	4	1	4	12
	Moss stadslægedistrikt	140	16	17	19	12	12	13	8	4	12	6	9	12
	Hobøl	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Spydeberg	17	4	3	2	1	3	1	-	-	-	2	1	-
	Raade	29	2	5	-	1	-	4	1	-	3	1	6	6

k. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Fredrikstad stadsfys. .	76	17	10	3	7	9	5	2	4	4	5	7	3
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg by.....	123	24	14	17	5	12	2	-	2	9	6	13	19
	Bygder	232	49	21	25	18	28	12	6	2	9	9	23	30
	Fredrikshald stadl.dist.	120	14	2	3	3	30	40	8	3	4	5	3	5
	Hvaler	12	1	-	1	3	-	2	-	1	-	1	2	1
	Idø	21	4	1	2	1	4	2	1	-	-	1	3	2
	Aremark	5	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Rødnes og Øymark..	6	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
IV.	Drammen stadsfysikat	193	29	23	14	11	20	13	13	8	10	12	19	21
	Drammen lægedistr.:													
	Bygder	72	7	16	10	9	10	5	3	2	2	2	1	5
	Ringerike:													
	Hønefoss by	35	-	1	-	3	2	4	4	3	3	4	4	7
	Bygder	161	11	8	9	16	18	19	14	9	23	12	9	13
	Aadalen	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Modum	134	23	26	9	9	13	8	8	2	6	9	9	12
	Nes	20	3	3	1	1	2	4	1	1	1	1	-	2
	Gol	3	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Aal	11	-	1	2	3	2	2	-	1	-	-	-	-
	Kongsberg stadsl.distr.	33	14	4	1	2	3	3	-	-	1	1	2	2
	Sandsvær	32	5	5	3	4	8	-	-	-	2	-	2	3
	Rollag	6	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Nore og Opdal	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg stadsl.distr. .	84	9	4	11	5	21	18	10	-	-	2	-	4
	Tønsberg lægedistrikt:													
	Aasgaardstrand by..	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	121	14	7	10	16	26	12	10	-	3	8	5	10
	Horten stadsl.distrikt.	64	21	3	4	5	12	7	4	3	1	-	3	1
	Hof:													
	Holmestrand by	6	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	1	1
	Svelvik by	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	49	10	7	9	6	5	5	2	-	-	3	-	2
	Larvik stadsl.distrikt .	48	8	8	3	4	1	5	4	3	1	-	3	8
	Larvik lægedistrikt:													
	Sandefjord by	40	4	5	10	8	5	-	2	-	-	1	3	2
	Bygder	79	10	13	15	8	7	5	4	2	2	5	2	6
VI.	Søndre Odalen	42	3	4	10	10	6	2	-	2	-	-	5	-
	Nordre Odalen	25	2	2	2	-	6	3	4	-	-	4	2	-
	Eidskogen	9	-	-	3	1	1	-	-	-	1	1	1	1
	Vinger:													
	Kongsvinger by	3	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Bygder	14	5	-	3	2	-	-	2	-	1	-	-	1
	Brandval	8	1	3	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1
	Grue	17	3	8	2	1	1	-	-	-	1	-	1	-
	Hamar stadslægedistr.	26	3	3	2	1	4	1	-	-	2	2	2	6
	Hedemarken	282	34	51	32	27	42	24	13	11	2	16	14	16
	Hof	8	3	-	-	2	-	1	1	1	-	-	-	-
	Aasnes	35	11	11	2	1	5	-	-	-	-	3	2	-
	Vaaler	10	3	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3
	Elverum	72	8	7	8	9	7	6	2	4	2	4	10	5

k. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
X.	Evje	6	-	-	2	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Vegusdal	18	3	3	2	3	2	1	-	-	-	-	2	2
	Bygland													
	Valle													
	Kristiansand stadsfys.	98	15	11	12	6	10	8	5	1	-	6	10	14
	Oddernes	17	2	3	-	4	5	-	-	-	-	-	1	2
	Vennesla	14	-	-	-	3	-	2	2	-	-	-	1	4
	Søgne	8	1	1	2	1	1	-	-	1	-	1	-	-
	Mandal stadslægedistr.	6	2	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1
	Halsaa	23	5	2	2	-	2	1	1	-	3	-	4	3
	Laudal	7	-	1	1	-	1	-	2	-	-	-	-	2
	Bjelland	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Undal	17	3	2	3	2	3	-	-	-	1	2	-	1
	Lyngdal	8	1	3	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1
	Hægebostad													
	Farsund:													
	Farsund by	15	1	-	1	2	4	1	2	-	-	-	1	3
	Bygder	3	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lister	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Kvinesdal	11	5	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Flekkefjord:													
	Flekkefjord by	14	3	2	2	1	2	-	-	1	2	-	-	1
	Bygder	42	14	7	8	3	4	-	3	-	1	-	4	1
	Siredalen	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sogndal:													
	Bygder	8	-	2	-	2	1	1	-	-	1	1	-	-
	Lund	11	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	3
	Egersund stadsl.distr.	15	2	-	4	2	1	1	1	-	-	-	1	2
	Egersund	11	1	5	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Time	71	6	12	7	7	10	9	4	4	-	2	7	3
	Sandnes:													
	Sandnes by	5	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-
	Bygder	79	4	12	5	7	7	10	9	1	4	4	7	9
	Stavanger stadsfysikat	360	50	52	53	43	48	26	16	8	10	10	18	26
	Stavanger lægedistrikt	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Høgsfjord	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3
	Hjelmeland	16	2	1	3	-	2	2	-	-	1	-	1	4
	Nerstrand	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1
	Sand	33	3	4	5	7	9	-	-	1	-	-	3	1
	Skudenes:													
	Skudeneshavn by...	12	8	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-
	Bygder	12	4	4	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Kopervik:													
	Bygder	28	1	4	6	5	4	3	2	-	-	-	-	3
	Haugesund:													
	Haugesund by	154	18	26	21	14	14	13	7	-	5	11	9	16
	Bygder	30	3	3	5	1	5	4	4	1	-	2	1	1
	Sveio	16	1	1	-	4	2	-	2	-	1	2	2	1
	Skaanevik	17	-	2	3	1	2	-	2	2	2	1	2	-
	Ølen	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2
	Stord	40	4	7	4	5	6	2	5	1	-	3	-	3
	Finnaas	22	1	2	5	4	3	1	2	-	1	1	1	1
	Tysnes	8	-	-	-	-	3	2	1	-	1	-	-	1

k. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XIII.	Kvinnherred	9	3	-	-	-	-	1	1	1	-	1	2	-
	Ullensvang	21	3	4	2	1	2	-	4	-	-	-	2	3
	Ulvik	9	2	-	1	-	2	-	1	-	-	-	3	-
	Røldal	3	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ytre Hardanger	20	1	1	1	3	5	-	1	2	-	2	2	2
	Voss	70	13	14	7	4	8	7	2	2	2	1	3	9
	Fane	32	5	6	-	3	5	4	4	-	1	2	1	1
	Fuse	5	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Sund-Austevold	19	2	5	5	-	1	-	-	-	-	3	-	3
	Haus	43	8	6	4	4	6	3	4	4	1	1	1	1
	Bruvik	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Hosanger	12	4	1	-	-	2	1	1	-	-	1	2	-
	Lindaas	23	2	1	2	1	1	-	-	-	-	5	4	7
	Manger	44	5	3	9	8	5	5	3	1	1	3	1	-
	Bergen	389	47	64	38	38	48	23	20	11	23	20	23	34
XIV.	Lærdal	17	3	1	1	3	5	-	1	-	-	1	1	1
	Lyster	9	3	-	1	1	1	2	-	-	1	-	-	-
	Hafslo	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sogndal	11	-	-	-	-	2	2	-	1	-	5	-	1
	Leikanger	29	-	7	5	4	2	-	-	1	2	4	2	2
	Balestrand	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Kirkebø	10	6	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lavik	17	2	4	4	3	2	-	-	1	-	-	-	1
	Gulen	21	4	1	4	3	2	4	-	1	1	-	1	-
	Gaular	3	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Fjaler	15	4	4	2	1	3	1	-	-	-	-	-	-
	Askvold	30	7	11	5	1	3	-	1	1	1	-	-	-
	Indre Søndfjord	20	4	5	1	1	-	-	1	-	-	1	3	4
	Bremanger	4	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Kinn:													
	Florø by	4	-	1	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-
	Naustdal	4	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-
	Ytre Nordfjord	27	2	8	1	1	2	5	4	2	1	1	-	-
XV.	Daviken	7	-	4	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
	Nordfjordeid	8	1	-	-	-	2	-	2	1	-	-	1	1
	Indviken	10	1	2	2	-	1	-	-	-	-	1	1	2
	Gloppen	16	1	6	3	1	2	-	-	-	-	1	2	-
	Vannelsen	17	-	-	-	3	-	1	2	-	2	4	3	2
	Sande	50	5	16	8	9	1	4	1	1	1	2	2	-
	Herøy	38	3	5	9	5	4	4	1	1	2	3	-	1
	Ulstein	6	-	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1
	Ørsten	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Volden	25	-	2	4	2	1	1	-	1	2	4	2	6
	Hjørundfjord	12	2	-	4	-	-	-	1	-	1	1	2	1
	Østre Søndmør	14	-	-	1	2	-	1	2	-	1	4	1	2
	Ørskog	22	1	2	1	8	3	1	2	-	-	3	-	1
	Nordre Søndmør	49	13	-	5	7	5	4	4	1	-	2	4	4
	Aalesund stadsfysikat.	123	17	15	16	7	12	12	4	1	5	10	15	9
	Haram	11	2	-	1	2	-	3	1	-	2	-	-	-
	Molde:													
	Molde by	7	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	3
	Bygder	7	1	1	2	1	-	-	-	1	-	-	1	-

k. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Bud.....	10	.	1	1	2	3	.	.	.	1	.	.	2
	Vestnes.....	12	1	1	2	.	2	2	.	.	.	2	1	1
	Grytten.....	6	2	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	2
	Eid.....	2	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Nesset.....	2	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Søndre Nordmør.....	24	2	2	2	3	1	.	.	4	1	.	10	1
	Kristiansund stadstys.	60	.	9	11	7	8	5	3	2	3	.	2	10
	Sundalen.....	6	2	.	1	1	.	.	.	.	.	1	1	.
	Tingvold.....	16	2	3	2	1	.	1	2	1	.	2	.	2
	Surendalen.....	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
	Rindalen.....	14	.	2	4	2	2	2	.	.	.	.	1	1
	Aure.....	14	2	1	3	1	.	4	1	1	.	.	1	1
	Halsa.....	11	2	.	.	6	.	.	.	.	.	.	1	2
	Edøy.....	9	2	.	2	2	2	1	.	.	.	.	.	.
XVI.	Trondhjem stadsfysikat	342	66	31	39	29	43	23	17	12	13	29	20	20
	Selbu.....	9	.	1	1	2	.	1	.	2	.	1	1	.
	Røros.....	15	2	.	3	.	.	2	3	2	.	1	1	1
	Singsaas.....	34	10	1	3	6	3	1	1	.	1	3	2	3
	Støren.....	7	4	3	3	.	2	.	.	1	.	1	1	2
	Melhus.....	17	4	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1
	Opdal.....	7	4	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1
	Orkedalen.....	140	22	18	16	13	17	11	7	5	3	8	10	10
	Hevne.....	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.
	Hitteren.....	19	4	.	3	6	1	2	.	1	.	1	1	.
	Frøya.....	9	2	.	1	1	.	2	.	.	1	1	.	1
	Bjugn.....	3	.	1	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.
	Ørlandet.....													
XVII.	Stjørdalen.....	74	16	4	22	8	6	4	3	.	1	2	6	2
	Frosta.....	25	2	1	4	11	.	.	2	1	.	1	1	2
	Leksviken.....	26	5	4	6	5	3	.	.	.	.	1	1	1
	Skogn.....	44	1	6	3	9	7	3	1	.	.	4	4	6
	Levanger:													
	Levanger by.....	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1
	Bygder.....	5	1	1	.	1	1	.	.	.	.	.	.	1
	Værdalen.....	28	10	4	1	4	2	5	1	.	.	.	.	1
	Inderøen.....	36	8	7	2	4	3	4	.	2	.	1	3	2
	Verran.....													
	Stenkjær:													
	Stenkjær by.....	6	1	.	2	.	1	.	.	.	.	.	1	1
	Bygder.....	59	18	7	7	5	6	3	1	.	5	4	2	1
	Grong.....	10	3	1	.	2	2	1	.	.	.	.	1	.
	Lierne.....	4	3	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
	Namsos:													
	Namsos by.....	5	2	2	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
	Bygder.....	2	.	.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.
	Klingen.....	14	3	.	.	2	2	2	.	.	.	.	.	.
	Overhallen.....	23	3	1	1	2	1	2	1	3	.	3	3	4
	Flatanger.....	6	1	.	.	.	2	1	.	1	.	.	.	1
	Fosnes.....													
	Kolvereid.....	11	.	1	4	3	.	.	.	1	.	.	.	2
	Vikten.....	12	2	2	.	3	.	.	.	.	.	1	2	2
	Leka.....	2	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1

k. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XVIII.	Bindalen	14	1	3	3	-	1	3	2	-	-	1	-	-
	Brønnøy	8	3	1	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-
	Vega	6	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-
	Herøy	14	2	1	2	2	1	-	-	1	2	1	1	1
	Mosjøen stadsl.distrikt	5	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
	Hemnes	13	2	-	2	4	-	-	-	-	1	4	-	-
	Nesna	12	4	1	1	2	1	-	2	1	-	-	-	-
	Mo.	13	2	3	2	1	2	-	-	-	-	-	2	1
	Lurøy	10	-	-	-	4	1	4	-	-	-	-	1	-
	Rødøy	4	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Meløy	23	2	2	4	3	1	3	-	2	-	-	4	2
	Gildeskaal	14	1	-	1	3	3	4	-	-	-	-	2	-
	Bodø stadslægedistrikt	48	17	5	2	4	2	1	1	-	-	4	6	6
	Bodin	16	4	4	1	2	-	2	1	1	1	-	-	-
	Skjerstad	4	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2	-
	Saltdalen	31	1	2	4	9	5	4	1	1	-	2	1	1
	Fauske	18	11	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sørfold	10	-	-	-	2	3	2	1	-	-	2	-	-
	Nordfold	7	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	2	1
	Steigen	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hamarøy	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	23	2	2	3	5	5	2	-	-	-	2	1	1
	Tysfjord	5	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	1	-
	Narvik stadsl.distrikt	26	1	4	2	6	-	-	1	1	2	4	2	3
	Ofoten	12	4	-	4	-	-	-	2	-	2	-	-	-
	Værøy	4	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Buksnes	6	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Borge	4	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-
	Gimsey	33	4	3	1	3	9	3	4	1	2	1	1	1
	Vaagan													
	Hadsel	45	3	2	8	10	4	6	2	3	2	1	2	2
	Bø	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Sortland	44	7	9	13	6	1	-	2	1	2	1	2	-
	Dverberg	46	9	-	1	9	6	5	1	1	-	5	5	5
	Under Lofotfisket	34	1	8	16	9	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes:													
	Harstad by	8	1	1	-	-	1	-	2	-	1	-	-	2
	Bygder	19	6	5	1	2	1	-	1	-	1	1	1	1
	Kvæfjord	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bjarkøy	4	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Ibestad	4	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-
	Salangen	19	13	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Tranøy	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Berg	3	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-
	Lenvik	14	6	4	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Maalselven	27	12	1	2	3	1	1	2	-	-	3	1	-
	Bardu	8	-	1	2	1	1	1	-	-	-	-	1	-
	Balsfjord	8	5	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Tromsø stadslægedistr.	31	8	2	3	4	1	-	2	1	-	3	6	-
	Lyngen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Karløy	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Skjervøy	19	3	2	1	1	2	1	2	-	1	2	2	-

k. Lungebetændelse (forts.).

Fabel XXXVIII (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XX.	Alten	22	-	2	-	1	1	4	2	1	-	1	8	2
	Talvik	8	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	1	1
	Loppen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Hammerfest:													
	Hammerfest by	22	3	1	3	7	3	1	-	1	-	1	-	2
	Bygder	5	-	-	-	1	1	-	-	-	2	1	-	-
	Kjelvik	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	4	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Karasjok	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tanen	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Vardø:													
	Vardø by	33	4	8	3	2	2	3	-	1	3	5	2	-
	Vadsø:													
	Vadsø by	5	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-
	Sydvaranger	12	4	-	2	2	-	-	1	1	-	-	1	1

B. Beretninger

for de enkelte civile overøvrighetsdistrikter.

I. Kristiania by.

	Flate- indhold i km. ²	Tilstede- værende indbyggere den 1ste decbr. 1910.	Antal læger ¹⁾ .	Tand- læger ¹⁾ .	Jor- mødre.
Kristiania stadsfysikat	16,29	242 850	323	163	109

¹⁾ Efter den officielle fortegnelse over autoriserte læger tandlæger og dyrlæger for 1917. Distriktslægen i Aker bor i Kristiania, men er ikke medregnet i Summen.

Ifølge den trykte beretning fra Kristiania helseraad for 1917 var byens folkemængde i henhold til den kommunale folketælling den 1ste februar 1917 257 399, hvilket repræsenterer en stigning siden tællingen paa samme tidspunkt 1916 av 2 221 personer. Antallet av levende fødte barn var i 1917 5 278, hvorav 65 døde inden 24 timer efter fødselen. Av de levende fødte var 493 født av mødre, som bodde utenfor byen, og som kun for fødselens skyld opholdt sig der. Regnes disse med, blir fødselstallet pr. 1 000 indbyggere 20,50 beregnet efter folketallet pr. 1ste februar 1917, trækkes de fra blir fødselstallet 18,58. Antallet av utenfor ægteskap fødte levende barn var 771 eller 14,6 pct. av alle levende fødte. Av de indenbys hjemmehørende levende fødte var 666 eller 13,9 pct. fødte utenfor ægteskap. Av de i byen ikke hjemmehørende levende fødte barn var 105 eller 21,3 pct. født utenfor ægteskap.

Sundhetstilstanden var efter antallet av anmeldte sygdomstilfælde av epidemisk og smitsom art og tallet paa anmeldte dødsfald at dømme noget bedre end i 1916. Av viktigere epidemiske sygdomme maa mæslingepidemien ansees ophørt, likesaa viser influenza betydelig tilbakegang, for en del ogsaa kikhoste; tyfoidfeber og difteri (croup) var omtrent like hyppige som aaret forut, mens skarlagensfeber og akut diarré viser nogen økning i de anmeldte tilfældes antal. Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 15 070 med 657 dødsfald mot henholdsvis 16 369 og 748 i 1916.

Dødeligheten. De dødes antal utgjorde efter de av det statistiske Centralbyraa meddelte tabeller 3 295 eller 12,8 pro mille av den beregnede, tilstede-værende middelfolkemængde (257 425). I 1916 var dødeligheten 13,6 pro mille.

Til helseraadet indkom anmeldelser om 3 054 dødsfald, indtruffet inden byens grænser, iberegnet 65 barn, som døde inden 24 timer efter fødselen. Av de døde var 81 hjemmehørende utenfor byen, 155 personer, hjemmehørende i Kristiania, men døde utenfor byen, regnes ikke med i denne statistik. — Dødsfaldene fordeler sig saaledes paa de forskjellige maaneder:

Januar	325	Mai	293	September	189
Februar	290	Juni	251	Oktober	236
Mars	288	Juli	222	November	210
April	286	August	215	December	249

Dødsfaldenes fordeling paa de forskjellige sogne og dødeligheten inden disse i forhold til den hjemmehørende folkemængde den 1ste februar 1917 vil kunne sees av beretningen for 1917 fra Kristiania sundhetskommisjon, side 9 og XXXIV.

Tabellen nedenfor gir en oversigt over dødeligheten (pro mille) av folkemængden ved aarets utgang i tiden fra 1860—1905, fra 1905 av indbyggerantallet efter tælling den 1ste februar det følgende aar ved det kommunale statistiske kontor i Kristiania. De til helseraadet indkomne opgaver over indtrufne dødsfald er lagt til grund for beregningen, som desuten fra 1915 er bestemt at skulle ske efter folketallet den 1ste februar i samme aar, som medicinalberetningen fra stadsfysikaten forøvrig omfatter:

Aar.	Folke- mængde. ¹⁾	Dødelig- het pro mille.	Aar.	Folke- mængde.	Dødelig- het pro mille.	Aar.	Folke- mængde.	Dødelig- het pro mille.
1860—64	—	24,21	1900	227 626	16,34	1908	235 674	13,98
1865—69	—	22,00	1901	224 909	15,80	1909	240 178	13,08
1870—74	—	20,66	1902	225 709	14,06	²⁾ 1910	244 038	12,12
1875—79	—	19,93	1903	223 649	15,10	1911	247 488	13,46
1880—84	—	19,05	1904	222 373	14,32	1912	250 423	13,72
1885—89	—	21,97	1905	226 472	16,50	1913	251 446	12,07
1890—94	—	19,03	1906	229 324	13,26	1914	250 677	13,09
1895—99	—	17,05	1907	231 687	13,41	1915	250 677	12,04
						1916	255 148	13,00
						1917	257 399	11,90

¹⁾ Folkemængden var ved aarets utgang efter beregning i 1860 53 435, i 1864 56 253, efter tælling i 1869 64 935, i 1875 75 042, i 1879 116 201, i 1884 128 300 og i 1891 148 218.
²⁾ Efter tællingen den 1ste december 1910.

Om de **epidemiske sygdomme** henvises til tabellen paa side 4; den er utarbeidet efter de fra lægerne og sykehusene til helseraadet sendte opgaver. I det følgende skal her kun omtales enkelte herhen hørende sygdomme, idet der forøvrig henvises til helseraadets trykte beretning for 1917.

Tyfoidfeber (abdominaltyfus og paratyfus) opføres med tilsammen 355 tilfælde og 21 dødsfald. Av abdominaltyfus blev anmeldt 132 med 16 dødsfald (desuten døde paa Rikshospitalet en voksen kvinde, hjemmehørende i Lillestrømmen). Tilfældenes fordeling paa maanederne var følgende. Januar 2, mai 2, juni 8, juli 22, august 15, september 56, oktober 18, november 8, december 1. Det store antal om høsten viste sig at skyldes melk fra et meieri i Vestby. Alle de syke paa 2 nær indlagdes i sykehus. De fleste tilfælde indtraf i Trefoldighet, Gamle Aker (20), Jakob, Paulus og Kampens sogne (12 og 10).

Av paratyfus anmeldtes 223 angrepne, som fordeler sig paa maanederne saaledes: Januar 2, februar 5, mars 1, april 3, mai 53, juni 96, juli 8, august 8, september 13, oktober 12, november 12, december 10. Der døde 3 voksne personer (desuten døde paa Rikshospitalet en voksen kvinde, hjemmehørende paa Stabæk). Det store antal i mai og juni skyldtes smitte fra Lier (Buskerud amt), hvor der samtidig herskede en betydelig paratyfusepidemi. Smittekilden for denne epidemi viste sig at være Kristiania helseraads gamle kjending, den svenske budeie, som er kronisk paratyfusbacillebærer, og som tidligere har foraarsaget flere, tildels store epidemier i Kristiania. Tiltrods for, at hun var utvist av landet, hadde hun set sit snit til at komme tilbake og hadde tat plads som budeie paa en gaard i Lier, hvor der saa ikke længe efter begyndte at optræde paratyfus. De fleste tilfælde optraadte i Frogner, Uranienborg, Fagerborg og Gamle Aker sogne. 35 av de syke blev isolerte i sine hjem.

Av **cerebrospinalmeningit** iagttoges 17 tilfælde med 8 dødsfald. Samtlige blev indlagt i sykehus, og de angrepnes husstand blev hver gang undersøkt bakteriologisk. Blandt 62 undersøkte personer fandtes meningokokker hos 4; av disse blev 1 voksen mand indlagt i sykehus og 2 voksne kvinder isolert i hjemmet indtil smittestof ikke længer kunde paavises.

Av **akut poliomyelit** blev anmeldt 4 angrepne, 3 barn og 1 voksen; ingen døde.

Barnekopper. En sjømand kom den 17de decbr. 1916 til Kristiansund N. med et skib, som var avgaat fra Cadix først i samme maaned. Allerede da var en av besætningen blit syk først med feber og derefter med «kveiser» i ansigtet og paa kroppen efter et par dages forløp. Ved ankomsten til Kristiansund N. blev sjømanden syk med feber og utslet, som av læge angivelig blev betegnet som vandkopper. Den 24de decbr. reiste han til sit hjem i Moss, hvor han opholdt sig til 3dje februar, da han drog til Kristiania. Her blev han 7de februar indkaldt til Kristiania helseraad, da han fra Bergen og Moss helseraad efterlystes paa grund av mistanke om nylig gjennemgaat variola. Ved undersøkelsen hos helseraadet fandtes paa kroppen enkelte hvite flekker og under fot-saalene brunlige flekker, saaledes som de kan findes efter kopppeutslet. Tilfældet gav ikke anledning til smitte hverken i Moss eller Kristiania.

Skarlagensfeber viser nogen økning mot aaret forut. Av 783 tilfælde blev 62 isolert i sine hjem, resten blev behandlet i sykehus. 17 dødsfald indtraf.

Av **difteri** (croup) blev anmeldt omtrent samme antal tilfælde som i 1916 (926 i 1917, 912 i 1916). Der døde 26 eller 2,8 pct. av de anmeldte, som kun omfatter kliniske sygdomstilfælde, ikke bacillebærere. Alle paa 23 nær, som isolertes og behandledes i sine hjem, blev indlagt i sykehus. Fremgangsmaaten ved sygdommens bekjæmpelse var den samme som før. Profylaktiske indsprøitninger av antidifteriserum hos den sykes omgivelser kom ikke til anvendelse.

Den i forrige aarsberetning (se side 5 i den trykte beretning om sundhetstilstanden og medicinalforholdene i Norge for 1916) omtalte lille melkeepidemi paa byens vestkant blussede i februar 1917 op igjen, og det viste sig, at hos en av fjøsбетjeningen, som tidligere hadde vist difteribaciller, men som nu ved gjentagne undersøkelser hadde vist sig fri for difterismitte og derfor atter hadde faat adgang til fjøset, paany kunde paavises difteribaciller.

Blandt 260 meldte tilfælde av **variceller** indtraf 4 dødsfald, alle hos smaagutter under 3 aar.

Av **katarralsk og follikulær angina** behandledes 2 656 tilfælde.

Epidemiske sygdomme.

4

Kristiania by. 1917.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfieber (paratyfus)	355	21	355	4	4	1	3	55	104	31	22	69	31	20	11
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	17	8	17	1	1	3	3	4	3	.	.	2	.	.	.
Akut poliomyelit.	4	.	4	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	1	1
Barnekopper	1	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Skarlagensfeber	783	17	783	85	84	57	44	62	44	46	49	95	68	78	71
Meslinger	36	1	36	5	7	11	7	3	2	1	.	.	.	.	.
Difteri (croup)	926	26	926	81	112	90	46	69	70	52	64	100	91	94	57
Blodgang	1	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.
Barselfeber	6	3	6	1	.	.	1	1	1	.	1	.	.	1	.
Pyæmi, septhæmi	46	40	46	3	1	4	5	5	4	3	4	4	6	3	4
Pemfigus (hos nyfødte)	4	1	4	.	1	.	.	.	1	1	1	.	.	.	.
Rosen	182	14	182	14	12	23	18	18	3	19	9	10	17	18	21
Røde hunde	593	.	593	28	87	194	132	91	41	9	3	1	3	3	1
Variceller	260	4	260	42	40	27	11	18	10	5	3	13	20	31	40
Kusma	41	.	41	4	7	10	6	3	1	.	1	.	.	9	.
Kikhoste	476	18	476	18	14	14	13	19	6	27	38	35	58	99	135
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	6706	168	6601	1091	955	692	599	660	296	154	149	343	458	618	586
Influenta	950	18	950	276	344	103	27	30	8	6	12	14	22	37	71
Lungebetændelse	497	218	497	62	58	39	60	78	31	33	18	15	42	27	34
Pleurit	177	14	177	23	18	15	21	14	8	16	9	10	14	19	10
Gigtfeber	202	4	202	28	.	23	24	18	20	11	19	10	17	15	17
Akut diarrhoe (kolerine)	2807	82	2807	151	111	125	145	142	191	278	537	368	262	265	232
Tilsammen	15070	657	14965	1917	1857	1431	1166	1290	844	692	940	1090	1109	1338	1291

Akut diarrhoe (kolerine) var som ovenfor anført, hyppigere end i de nærmest foregaaende aar efter 1911. De angreptes antal var størst i 2det halvjaar, særlig i august og september.

For fnat behandledes 329 personer.

Veneriske sygdomme. Tabellen nedenfor gir oplysning om de fra praktiserende læger og sykehusene anmeldte nye tilfælde, fordelt paa de enkelte maaneder. Tabellen paa side 6 gir oplysning om anmeldte nye tilfælde av veneriske sygdomme i Kristiania i aarene 1879—1917. I 1917 behandledes utenfor sykehus av veneriske saar 238 (227 mænd, 11 kvinder), av erhvervet syfilis 642 (484 mænd, 158 kvinder), av medfødt syfilis 6 (1 mandkjøn, 5 kvindeskjøn) og av gonorrhoe og uretrit 1 597 (1 458 mænd og 139 kvinder).

Av de anmeldte syfilistilfælde angis 17 (alle voksne) at være smittet ad andre veie end kjønndelene.

Av de indkomne anmeldelser indeholdt 84 saadanne oplysninger om smitekilden, at de gav anledning til efterforskning. Denne gav i 64 tilfælde et resultat, saaledes at man fik rede paa de av de syke angivne smitekilder; 20 ganger var efterforskningen forgjæves.

I henhold til disse smitteangivelser har sundhetsinspektøren og den kvindelige læge undersøkt 39 mænd og 27 kvinder, hvorav 5 mænd og 6 kvinder blev indkaldt ved politiets hjælp. 16 mænd og 13 kvinder viste sig at være syke.

For forbrydelse mot straffelovens § 155, («Den, som med kundskap eller formodning om at lide av smitsom kjønssygd omgængelse eller utugtig forhold, smitter eller utsætter nogen for smitte straffes med fængsel indtil

Anmeldte nye tilfælde av veneriske sygdomme i Kristiania.

Maaned.	Blennorragiske tilfælde.			Ikke inficerende chanker.			Erhvervet syfilis.			Medfødt syfilis.			Sum.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	
Januar . . .	41	3	44	10	1	11	35	14	49	1	3	4	108
Februar . . .	56	11	67	19	2	21	24	20	44	3	1	4	136
Mars	66	8	74	7	1	8	33	7	40	-	-	-	122
April	77	8	85	19	-	19	31	19	50	1	-	1	155
Mai	69	6	75	18	2	20	31	15	46	1	3	4	145
Juni	85	6	91	8	-	8	33	10	43	2	-	2	144
Juli	100	8	108	14	-	14	48	14	62	2	2	4	188
August . . .	139	7	146	22	-	22	55	21	76	2	2	4	248
September .	336	38	374	45	5	50	98	36	134	3	3	6	564
Oktober . .	95	15	110	21	-	21	47	18	65	1	2	3	199
November .	55	8	63	7	-	7	23	19	42	2	1	3	115
December .	395	70	465	69	3	72	142	73	215	1	1	2	754
Sum	1514	¹⁾ 188	1702	259	14	273	600	²⁾ 266	866	19	18	37	2878

¹⁾ 13 pikebarn vulvovaginit. 1 pikebarn ophthalmia blennorrhoea. 1 pikebarn ophthalmia blennorrhoea + vulvovaginit. 1 pikebarn (9 aar) urethritis blennorrhoea + vulvovaginit. 1 pikebarn (13½ aar) urethritis blennorrhoea. Den opgivne smittekilde benegtet coitus og var frisk. ²⁾ 1 pikebarn (2 aar) syf. prim. Smittekilde ukjent. Mor ingen symptomer.

De meldte nye tilfælde av veneriske sygdomme i Kristiania i aarene 1879—1917.

Aar.	Blennorragiske tilfælde.			Ikke inficerende chanker.			Erhvervet syfilis.			Medfødt syfilis.			Til- sammen.	Folke- mængde.	Meldte tilfælde i procent av folke- mængden.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.			
1879	951	176	1127	200	114	314	211	154	365	21	15	36	1842	116801	1,58
1880	1208	219	1427	265	99	364	268	156	424	21	22	43	2258	119407	1,89
1881	1272	196	1468	353	78	431	302	151	453	33	39	72	2424	122036	1,99
1882	1140	146	1286	580	127	707	308	188	496	21	23	44	2533	122424	2,07
1883	1100	186	1286	257	49	306	175	111	286	21	15	36	1914	124155	1,55
1884	1118	142	1260	208	57	265	172	126	298	17	22	39	1862	128300	1,45
1885	997	186	1183	175	32	207	148	123	271	33	29	62	1723	130790	1,32
1886	1095	99	1194	292	65	357	163	101	264	25	14	39	1854	134036	1,39
1887	829	106	935	306	37	343	175	97	272	21	23	44	1594	135615	1,18
1888	509	66	575	71	16	87	103	109	212	18	14	32	906	138319	0,66
1889	585	85	670	73	8	81	187	107	294	10	22	32	1077	143347	0,75
1890	679	60	739	213	25	238	330	178	508	16	13	29	1514	151130	1,00
1891	759	42	801	180	15	195	303	170	473	10	10	20	1489	156535	0,95
1892	935	90	1025	192	13	205	355	208	563	9	18	27	1820	161151	1,13
1893	1069	97	1166	260	23	283	278	229	507	12	15	27	1983	167588	1,18
1894	1283	121	1404	281	29	310	353	193	546	25	17	42	2302	174717	1,32
1895	1482	126	1608	387	34	421	518	206	724	26	14	40	2793	182856	1,52
1896	1471	149	1620	393	49	442	498	235	733	32	28	60	2855	192554	1,48
1897	2031	173	2204	447	46	493	450	233	683	25	25	50	3430	203337	1,69
1898	2125	207	2332	433	51	484	565	259	824	25	27	52	3692	221255	1,67
1899	1966	191	2157	491	44	535	543	221	764	35	34	69	3525	226423	1,56
1900	1871	170	2041	507	43	550	457	195	652	28	26	54	3297	227626	1,44
1901	1684	174	1858	292	32	324	432	208	640	23	17	40	2862	224909	1,27
1902	1576	159	1735	418	37	455	368	196	564	20	28	48	2802	225709	1,24
1903	1570	183	1753	401	39	440	431	183	614	24	20	44	2851	223649	1,27
1904	1392	139	1531	347	20	367	355	154	509	26	34	60	2467	222373	1,11
1905	1384	139	1523	278	16	294	340	128	468	24	26	50	2335	226472	1,03
1906	1108	132	1240	169	14	183	302	129	431	19	16	35	1889	229324	0,82
1907	903	112	1015	133	10	143	251	123	374	10	25	35	1567	231687	0,68
1908	1055	107	1162	198	21	219	278	134	412	24	26	50	1843	235674	0,78
1909	1149	101	1250	172	19	191	315	142	457	31	27	58	1956	240178	0,81
1910	1261	98	1359	206	14	220	332	141	473	27	13	40	2092	244038	0,86
1911	1373	94	1467	327	27	354	356	163	519	19	17	36	2376	247488	0,96
1912	1266	121	1387	147	18	165	372	164	536	22	18	40	2128	250423	0,85
1913	1326	137	1463	93	6	99	404	169	573	27	25	52	2187	251446	0,87
1914	1135	172	1307	157	14	171	411	145	556	24	14	38	2072	250677	0,83
1915	1403	146	1549	228	15	243	407	178	585	31	16	47	2424	252936	0,96
1916	1756	174	1930	383	22	405	631	229	860	28	17	45	3240	255148	1,27
1917	1514	188	1702	259	14	273	600	266	866	19	18	37	2878	257399	1,12

3 aar — — —) er ifølge meddelelse fra politiet anmeldt 4 kvinder, som alle blev domfældt.

I Odd Fellow logens pleiehjem for syfilitiske barn «Veslehjemmet», hvor der er plads til 27 barn, har der i 1917 været fuldt belagt.

Forøvrig henvises til Kristiania helseseraads trykte beretning for 1917, side 70 71 og 72.

Tuberkulose. Antallet av de i 1917 anmeldte og av tuberkuloseprotokollen utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme vil sees av tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til dødsaaersakslisten 414 eller 13,9 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede, kjendte dødsfald og 17,9 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. I henhold til tuberkuloselovens § 6 er indlagt 393 personer i sykehus eller pleiehjem. Forpleiningsutgifterne for disse har utgjort kr. 188 317,19, hvorav statskassen refunderer $\frac{4}{10}$.

3 skolebarn er av hensyn til smittefaren negtet adgang til skolen; for de fleste tuberkulose barns vedkommende vil forbud være overflødig, da de ikke vil ha kræfter til at delta i skolearbeidet.

407 (413 i 1916) av de nyanmeldte tuberkulose er blit underlagt sundhetskommisjonens kontrol; den 31te december 1917 var 1 351 denne kontrol underlagt mot 1 299 i 1916 og 1 269 i 1915. Der er i aarets løp kontrollert 2 396 familier og 186 enslige patienter; familier med barn besøkes ogsaa, efter at den syke er død, indlagt i sykehus eller erklært symptomfri.

Der er av sykepleierskassistenterne foretat tilsammen 3 762 undersøkelser mot 3 960 i 1916.

14 bylægesøstre har i aarets løp foretat 2 348 undersøkelser (mot 1 366 i 1916); 233 tuberkulose familier er denne kontrol underlagt. Som anført i aarsberetningen 1916 har bylægenes sykepleiersker faat sig overladt hver i sin kreds de tuberkulose syke, som nyder hel fattigunderstøttelse. Samarbeidet mellem sundhetskommisjonen, bylægerne og bylægesøstrene har vist sig at fungere tilfredsstillende.

Sanitetsforeningen har i 1ste halvaar 1917 hat 9 melkestationer igang, hvor ca. 360 barn har faat melk; de mødte hver dag og fik sig tildelt en halv liter nysilt melk. Paa grund av nedgang i melkeproduksjonen og andre vanskeligheter, saa desværre sanitetsforeningen sig nødt til at nedlægge denne virksomhet. Der er i 1917 ikke utdelt havregryn, da saadanne ikke har været at opdrive.

A/S Norsk Hydro har likesom i flere tidligere aar underholdt en sommerkoloni for barn fra tuberkulose familier, hvortil selskapet anvender kr. 1 500,00. 25 barn har faat et 5 ukers ophold paa gaarden Bakke i Asker, hvor de trives udmerket.

Kristiania kreds av Nationalforeningen mot tuberkulose har fortsatt sine vinterkolonier for barn fra tuberkulose familier, og i løpet av vinteren 1917—1918 har 98 barn faat et 6 ukers ophold paa landet i den mørkeste aarstid.

I dagskolonierne, hvis leder er kand. Gottenborg, har tuberkuloseavdelingen faat anbragt 150 barn.

Tuberkuloseavdelingen har i det forløpne aar samarbeidet med kontoret for legatsaker, som sorterer under Kristiania magistrats 3dje avdeling.

Man har saaledes av Rasmus Bøes legat «til sommerophold for skolebarn» erholdt kr. 350,00, hvorfor 7 skolebarn i 5 uker blev anbragt i Asker. Likeledes blev der av kjøbmand Andr. Larsen og hustrus legat «for syke barn i Kristiania» stillet til disposition kr. 1 000,00, hvorfor 17 barn blev anbragt i Asker. For samme legatmidler har desuten endel barn faat ophold paa bondegaaarder i Asker.

Georg Martin Hows legat «til fordel for forældreløse gutter» er efter ansøking herfra, gjennom legatkontoret, tildelt 1 barn, som er anbragt i hjem paa landet og som vil nyte godt av legatet til det er voksen.

Tuberkuloseavdelingen har likeledes hat anledning til at indstille ved utdelingen av Johnny Bendix Holms legat «til fordel for helt eller delvis arbeidsudygtige tuberkuløse». 12 syke har paa denne maate erholdt bidrag fra kr. 380,00 til kr. 480,00.

Ved gaver har avdelingens søstre i aarets løp hat anledning til at utdele penger, brændsel, mat, klær o. s. v. Gaverne er inkommet fra forskjellige institutioner, innsamlinger og fra private personer.

Spedalskhet. Den i tidligere aarsberetninger omhandlede spedalske, gifte kvinde blev i oktober 1917 indlagt i Ullevaal sykehus.

Sindssyke. For Kristiania fattigvæsens regning forpleiedes uten statsbidrag privat 361 sindssyke, derav 53 i asyl, med en utgift av kr. 137 351,50. Forøvrig henvises til tabellen i den almindelige beretning

Kvindeklinikken. Ved aarets begyndelse laa 69 kvinder tilbake fra 1916. Der inkom i aarets løp 1 777 kvinder, tilsammen behandledes altsaa 1 846. Av de i 1917 indkomne 1 777 var 1 244 gifte, 533 ugifte, der utskreves 1 767 (1 230 gifte, 537 ugifte), døde 8 (7 gifte, 1 ugift) og laa tilbake ved utgangen av aaret 71 (35 gifte, 16 ugifte), tilsammen 1 846 barselkvinder. — Av de i aaret indkomne 1 777 kvinder hadde 37 født før indkomsten, 102 gik ut uten at ha født, 30 behandledes for abort, saaledes at der paa klinikken fødte 1 608 kvinder, derav gifte 1 142, ugifte 466. Disse fødte 1 629 barn, idet 21 fødte tvillinger. — Dødsaaarsaken for de 8 kvinder var følgende: Pneumoni med secundær meningit 1, barselkrampe 2, livmorbristning 2 (i det ene tilfælde var bristningen skeet 16 timer før indkomsten, kvinden død av blødning efter laparotomi), abort 2 (i det ene tilfælde kriminell), placenta prævia 1. — Av barnene var 64 dødfødte, 117 døde paa klinikken efter fødselen.

Fra den i forbindelse med klinikken staaende jormorskole uteksaminertes 45 jormødre. Deres hjemsted fordelt efter amter var følgende:

Kristiania.....	1	Lister og Mandal	5
Akershus amt	3	Stavanger.....	2
Smaalenene.....	2	Søndre Bergenhus	1
Buskerud	5	Romsdal	2
Jarlsberg og Larvik	2	Søndre Trondhjem	4
Hedemarken	3	Nordre Trondhjem.....	6
Bratsberg.....	1	Nordland.....	2
Nedenes ...	1	Tromsø	5

Forøvrig henvises til den trykte beretning for 1917 fra Kvindeklinikken ved professor, dr. med. K. Brandt, utkommet i 1919.

Fødselsoperationer. Ifølge opgaver fra Kvindeklinikken og Kristiania stadsfysikat blev utført ialt 616 operationer, derav 175 paa Kvindeklinikken. — Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 10 og 11.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 5 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsaaarsaken for 12 kvinder saaledes: Barselkrampe 2, emboli og thrombose 2, blødning 2, abort 5, placenta prævia 1.

Antallet av fødte og døde vil sees av følgende tabel:

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Kristiania stadsfysikat . .	5549	143	3295	366	42	5	61	18	2

Der blir et overskudd av 2 254 levendte fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 59,4.

De av lægerne opgivne dødsårsaker vil sees av tabel XXXVIII i den almindelige beretning og helseraadets trykte beretning for Kristiania 1917. Om dødsårsakerne i de 5 første leveaar, ordnet i grupper, henvises til følgende tabel:

Dødsårsaker i de 5 første leveaar i 1917.

	Døde						Av 100 dødsfald var					
	under 1 aar.		i 2det og 3dje aar.		i 4de og 5te aar.		under 1 aar.		i 2det og 3dje aar.		i 4de og 5te aar.	
	Uegtefødt. Egtefødt.	Uegtefødt. Egtefødt.	Uegtefødt. Egtefødt.	Uegtefødt. Egtefødt.	Uegtefødt. Egtefødt.	Uegtefødt. Egtefødt.	Uegtefødt. Egtefødt.	Uegtefødt. Egtefødt.	Uegtefødt. Egtefødt.	Uegtefødt. Egtefødt.	Uegtefødt. Egtefødt.	Uegtefødt. Egtefødt.
Av sygdomme i tarmkanalen (diarrhoe, cholera nostras, gastroenteritis acuta & chron.)	6	34	1	6	-	1	7,23	12,32	6,25	7,14	-	2,86
- sygdomme i aandedrætsor- ganerne (bronkit, croupes og katarralsk lungebetændelse)	12	59	7	29	-	3	14,46	21,38	43,75	34,52	-	8,57
- tuberkulose og skrofulose	3	7	1	11	-	8	3,61	2,54	6,25	13,10	-	22,86
- medfødt svakhet	40	111	-	1	-	-	48,19	40,22	-	1,19	-	-
- kramper	3	14	-	2	-	-	3,61	5,07	-	2,38	-	-
- syfilis	8	3	1	-	-	-	9,64	1,09	6,25	-	-	-
- kikhoste, differi, barnekopper, skarlagensfeber, meslinger, epid. cerebrospinalmeningit .	5	13	3	17	2	10	6,02	4,71	18,75	20,24	66,67	28,57
- rakit	-	3	3	-	-	-	-	1,09	18,75	-	-	-
- andre sygdomme	5	27	-	18	1	13	6,02	9,78	-	21,42	33,33	37,14
- ukjendt dødsårsak	1	5	-	-	-	-	1,20	1,81	-	-	-	-
Tilsammen	83	276	16	84	3	35						

Veirliget. Aarets middeltemperatur var $4/10^0$ lavere end normalt. Nedbør-mængden var lidt mindre end normalt, likesaa taakedagenes antal.

I **helseraadet** blev avholdt 15 møter. Stadsfysikus's og helseraadets journaler utviser tilsammen 6 425 journalnummere, hvorav stadsfysikatets journal 613 og bygningsjournalen 1 927.

De under sundhetsinspektørerne og stadsdyrlægen virkende medhjelpere har i aaret utført følgende antal undersøkelser: I anledning smitsomme sygdomme 7 206, veneriske sygdomme 244, tuberkulose sygdomme 3 770, pleiebarn 15 180,

Obstetriciske

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Uttrækning ved bækken endeleie.		
	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.		M.	Barn.	
	Lev.	Død.	Lev.	Død.	Lev.	Død.	Lev.	Død.	Lev.	Lev.	Død.
Paa Kvindeklinikken.											
Risvækkelse	86	-	81	5	-	-	-	-	9	9	-
Trangt bækken	-	-	-	-	3	-	1	2	1	1	-
Truende barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	8	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	-	-	-	-	10	¹⁾ 1	2	9	-	-	-
Blødning	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Uefftergivelige fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fortidlig løsning av morkaken	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronisk nefrit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungetuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydramnion	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daarlige fosterlyd	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	2	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	11	-	8	3	-	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	106	-	99	7	25	1	12	14	10	10	-
Utenfor Kvindeklinikken.											
Risvækkelse	283	-	281	8	4	-	4	-	16	14	-
Trangt bækken	4	²⁾ 1	4	1	-	-	-	-	1	-	-
Barselkrampe	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Truende barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	1	-	1	-	2	-	2	-	2	2	-
Uefftergivelige ydre dele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Albuminuri	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungetuberkulose	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Daarlig hjerteaktion	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Feber (pyelitis)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor hepatis (cancer)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daarlige fosterlyd, fare for fosterets liv	13	-	13	-	-	-	-	-	2	1	-
Asphyxi	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Dyp tverstand	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Høi likestand av hodet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Avveket isseleie	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Pandeleie	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningocele	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort foster	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Tverleie	-	-	-	-	17	-	14	3	-	-	-
Fremfald av navlesnor	1	-	1	-	1	-	-	1	1	1	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uopgit indikation	17	-	17	-	-	-	-	-	4	3	-
Sum	344	1	334	11	25	-	20	5	27	21	-
Samlet sum	450	1	433	18	50	1	32	19	37	31	-
	451		451		51		51			37	

¹⁾ Dødsårsak: placenta prævia. ²⁾ Dødsårsak: barselkrampe. ³⁾ Dødsårsak: nyre

operationer.

Partus præmaturus artificialis.				Keisersnit, klassisk 2, vaginalt 1.			Perfora- tion.	Abortus provocatus.	Efterbyrds- operation.
Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Mødre.	Mødre.
Lev.	Død.	Lev.	Død.	Lev.	Lev.	Død.	Lev.	Lev.	Lev.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	-	8	2	2	2	-	3	-	-
4	-	3	1	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
3	-	-	3	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
18	-	12	6	3	2	1	3	3	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	³)1	-	1	-	-	-	-	5	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	⁴)1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2	3	1	-	-	-	1	6	33
20	2	15	7	3	2	1	4	9	39
22		22			3				

sygdom. ⁴) Dødsårsak: leverkræft.

melkekontrollen 3018, pølsemakerier 1342, bakerier m. m. 2566, næringsmiddelkontrollen iøvrigt 5923, arbeidsrum, verksteder 5448, gamle hjem, herberger m. m. 290, stald, fjøs, grisehus 762, skibe 34, andre undersøkelser 212.

Angaaende en av 1ste sundhetsinspektør avgitt indberetning om av ham foretat undersøkelse og utarbeidet beskrivelse av tekstilfabrikerne i Kristiania i det øiemed at faa utfærdiget almindelige forskrifter for disse bedrifter med hensyn til utstyr, renhold, luftveksning m. v. henvises til helseraadets trykte beretning for 1917, side 39 og flg.

6 fartøier blev karantæneundersøgt, 5 av disse kom fra pestsmittede havne i Asien (3) og Amerika (2). Der blev ikke fundet noget mistænkelig. — Det 6te fartøi tilhørte den norske Amerikalinje, hvor der paa reisen fra Amerika til Norge hadde været barnekopper ombord. De nødvendige foranstaltninger mot utbredelse av smitte blev truffet og saavidt vides blev kun 1 norsk passager, som reiste til Trondhjem let angrepet; han blev øieblikkelig internert og gav ikke anledning til videre smitte.

Den 9de juni 1917 sendte helseraadet til behandling av bystyret følgende forestilling:

«Sundhetsforskrifternes § 3, som handler om opsamling, lagring og bortførsel eller anvendelse av gjødsel og avfaldsstoffer, vil sundhetskommisjonen foreslaa forandret, forsaavidt angaar andre avfaldsstoffer end gjødsel.

Det avfald, som bortset fra gjødsel, er en følge av befolkningens liv og virksomhet, har nemlig efter sin natur en forskjellig sanitær betydning. Organiske stoffer, navnlig matrester, er let utsat for gjæring eller forraadnelse, utbreder derfor hurtig stinkende utdunstninger, tjener som næring og til utvikling for rotter, fluer og trækker disse dyr, som almindelig anerkjendes som sanitært set skadelige, til hus. Disse let gjærende eller raadnende avfaldsstoffer er det derfor av sanitære grunde nødvendig at opsamle i tettere og med bedre sluttende laak forsynte beholdere end andre avfaldsstoffer, som f. eks aske, hvis væsentlige sanitære mislighet ligger i dets fint fordelte tilstand, hvorved det kan spredes som støv, eller som f. eks glasskaar, stentøiskjerver o. lign, hvis sanitære mislighet, om de ligger spredt omkring, væsentlig bestaar i, at de kan gi anledning til beskadigelse. De organiske, let gjærende og raadnende og derved stinkende avfaldsstoffer gir derhos anledning til desto større sanitære misligheter i jo større mængder og i større beholdere de opsamles og jo sjeldnere beholderne tømmes og renses. Forat beholderne ikke skal stinke, maa de ogsaa samtidig med tømningen renses for de organiske rester, som klæber ved beholdernes vægger og bund, selv efterat beholderne er tømt. Aske, glasskaar eller andet uorganisk avfald kan derimot uten skade opsamles i større beholdere, som ikke av sanitære grunde behøver at tømmes saa hyppig og heller ikke i almindelighet trenger rensning efter deres tømning. En blanding av organisk og uorganisk avfald vil i almindelighet gi anledning til større stinkende masser, fordelt i flere beholdere og til større urene og stinkende flater i de tomme beholdere og til at flere beholdere maa renses. En systematisk sondret opsamling av avfaldsstofferne vil derfor ha en ikke uviktig sanitær betydning. For at kunne gjennomføre en saadan sanitært set hensigtsmæssig ordning med avfaldsstoffernes opsamling, bortfjernelse og rensning av beholderne vil det imidlertid være nødvendig at faa en forandring i sundhetsforskrifternes § 3. Sundhetskommisjonen vil derfor foreslaa denne paragraf forandret som følger:

Litr. d blir til litr. g.

Litr. e, f og g omordnes saaledes under d, e og f:

Litr. d. Kjøkkenavfald (skyller), søppel og andre avfaldsstoffer, som ved utdunstninger, ved at tiltrække rotter, fluer eller andre skadedyr eller paa anden maate kan medføre sanitære misligheter, maa indtil de bortføres, opsamles i saa-

danne særskilt, løse beholdere, som sundhetskommisjonen for de forskjellige avfallsstoffer foreskriver.

Undtagelse fra de i foranstaaende passus nævnte bestemmelser kan sundhetskommisjonen tilstede for de dele av byen eller enkelte eiendomme, hvor det kan ske uten skade for sanitære interesser.

Beholderne, som stedse skal være tette og vel vedlikeholdte, maa aubringes i gaardsrummet paa vandtæt grundlag paa et av sundhetskommisjonen under hensyn til vindu til vaanings- eller arbeidsrum eller til nabolaget godkjendt sted.

Beholderne maa renses saa ofte og paa saadan maate, som sundhetskommisjonen bestemmer.

Litr. f. Bortførsel av andre avfallsstoffer skal ikke foregaa sjeldnere end sundhetskommisjonen bestemmer.»

Den 30te mars 1917 besluttet helseraadet, at alle losjerende i masseherberger skal revakcineres.

For saavidt mulig at holde byens befolkning revakcinert, har man ogsaa i aar, som tidligere, revakcinert de elever, som gaar ut av folkeskolens 7de klasse.

Den 26de september sendte stadsfysikus medicinalstyrelsen en forestilling angaaende fremgangsmaaten ved vaksination, hvorom henvises til helseraadets trykte beretning, side 30.

Den 17de august 1917 sendte stadsfysikus en henvendelse til medicinaldirektøren angaaende forholdsregler mot bacillebærere. Den 7de december s. a. sendtes en rundskrivelse fra direktøren til landets læger om bacillebærere ved tyfus- og paratyfusinfeksjoner.

Paa henvendelse fra stadsfysikus til Kristiania magistrat blev der utarbeidet planer for et avlusningsbad i forbindelse med desinfektionsanstalten, likesom bystyret bevilgede penge til dets opførelse.

Helseraadets ingeniør meddeler, at tilsynet med røkplagen fremdeles har været utført av røkinspektøren. — Den systematiske gjennomgaaelse med hensyn til renhold m. v. av byens gaarder er skeet som før. Der er ved ingeniørkontoret foretat 44 403 undersøkelser i de distrikter, hvori byen er inndelt; angaaende de nærmere enkeltheter herav, henvises til de vedrørende tabeller i helseraadets trykte beretning.

Chefen for helseraadets boligkontor bemerker, at bolignøden er yderligere tiltat i 1917. Ved aarets utgang var adskillig over 800 familier husvilde. Overbefolkning er tilstede i langt større utstrækning, end det kan kontrolleres med forhaandenværende midler. For tiden er det næsten udelukkende kommunen som bygger arbeiderboliger. — Alt byggearbeide er nu saa kostbart, at det ikke svarer regning at bygge. I 1917 undersøktes systematisk 218 huse, og der blev fundet mislige leiligheter i 19; ifølge klager er 196 huse undersøgt, tilsammen altsaa 215 huse med mislige forhold. Saavidt oversigt derover haves er nu alle kjælderleiligheter over hele byen systematisk undersøgt og opmaalt. I 27 huse blev 29 leiligheter forbedret og 6 sløifet, derav 1 kjælderleilighet.

Kontrollen med næringsmidlerne og disses utsalgs-, opbevarings- og tilberedelsessteder fortsattes av stadsdyrlægen og hans medhjelpere; likesaa undersøgtes bevertningssteder, stalde, fjøs, grisehus m. v. Det samlede antal ekspeditioner og undersøkelser ved hans kontor utgjorde 28 220. — Ved melkekontrollen har man mer og mer lagt vegten paa det hygieniske uden dog at forsumme de andre sider av kontrollen. Man har søgt at hindre smittestoffer fra mennesker eller dyr fra at komme over i melken ved forskjellige paalæg til fjøseiere, til de ved de private forretninger i Kristiania ansatte fjøsinspektører, ved tilsyn med renlighetsforholdene i fjøs og meierier, med vandforsyningen, privetanordningen m. v. Forat hindre tilblending av melk fra syke kjør, har man de sidste aar uttat prøver fra næsten hvert eneste fjøs, som leverer melk til Kristiania. Ved labóra-

toriet foretoges, som før, bakteriologiske, mikroskopiske og kemiske undersøkelser av næringsmidler.

Arbeidet med utryddelsen av rotter inden byen har, som tidligere været ledet av stadsdyrlægen som formand i Norsk forening til utryddelse av rotter. Foreningen har foretat utryddelse i 561 gaarder inden byen. Kanske særlig paa grund av den megen lagring av mat i alle private kjældere og loftsrum, synes rotternes tal at være vokset, hvad der jo er en fare baade i økonomisk og sanitær henseende — ikke mindst den sidste. Men foreningen mangler baade tilstrækkelig magt og pengemidler til at gjennomføre utryddelsen, hvorfor denne burde være en offentlig foranstaltning. (A Jacobsen).

Den ved helseraadet fra 1ste januar 1917 fast ansatte kemiker maatte til henimot slutningen av aaret leie laboratorieplads ved et privat laboratorium, idet hans eget ikke før blev færdig til bruk. Der blev derfor ikke foretat undersøkelser utover den daglige nødvendige kontrol av næringsmidler og bruks-gjenstande. Der blev i 1917 foretat ialt 737 undersøkelser av prøver av forskjellige slags næringsmidler, nydelsesmidler og bruksgjenstande. Angaaende nærmere enkeltheter henvises til helseraadets trykte beretning for 1917, side 108 og flg.

Ved pleiebarnkontoret stod i 1917 1686 barn under tilsyn i private pleiehjem; der utgik 683 barn, saa der ved aarets utgang var tilbake 1003. Der døde 12 barn, derav 2 av lungebetændelse, 1 av medfødt svakhet, 2 av mavesygdom og 1 av ukjentt aarsak; foruten disse er 6 døde i alderen fra 1—14 aar. Sundhetstilstanden blandt barnene maa siges at ha været meget god tiltrods for bolignøden, likesom man har hat indtryk av, at de økonomiske forhold i pleiehejmene har været bra uagtet dyrtiden. Det viser sig dog vanskeligere og vanskeligere, at faa private familier til at ta imot pleiebarn. — 9 barnekrybber og 11 asyler var i virksomhet og under tilsyn. Forøvrig henvises til den trykte beretning for 1917 fra Kristiania helseraad.

Barneforsorgskontoret, hvorfra føres tilsyn med spædbarn til de er 6 maaneder gamle, fortsatte sin virksomhet i 1917 (oprettet i 1916).

Om **fængslerne** og sykepleien inden disse henvises til den derom av fængselsstyrelsen avgivne beretning.

Ved den offentlige **vaksination** blev vaksineret 3961 barn; ved den offentlige revaksination paa helseraadets kontor revaksinertes 2193 elever, som gik ut av folkeskolen. Der anvendtes kun dyrisk lymfe.

Statens institut for frembringelse av dyrisk vaccine ligger i Kristiania.

Sykehus. I byen er der fremdeles 6 offentlige sykehus, nemlig Rikshospitalet, Kvindeklinikken, Kristiania militære sykehus, diakonisseanstaltens sykehus og Vor Frue hospital (katolsk), Kroghstøttens sykeavdeling i Storgaten 40 er væsentlig bestemt for pleiepatienter og kroniske tuberkuløse. Desuten har lægevakten sine lokaler der, likesaa Kristiania kommunale fødehjem (tat i bruk 20de april 1917). Paa Ullevaal i vestre Aker er de øvrige avdelinger av det kommunale sykehus; underavdelinger av dette befinner sig dels inden byen, dels utenfor samme (paa Sorgenfri, Bellevue, Tøien, Malmøkalven, Hovedøen). Paa diakonhjemmets sykehus i vestre Aker har kommunen efter kontrakt raadighet over 30 pladse. Byens sindssykeasyll er paa Dikemark i Asker. Inden byen ligger Oslo hospitals sindssykeasyll. Foruten disse har flere av byens læger opprettet private klinikker til mottagelse og behandling av syke.

Badeindretninger. Med hensyn til antallet av de til almenhetens benyttelse staaende badeindretninger er ingen forandring fra før skeet i aaret. Ved

efternævnte indretninger solgtes følgende antal billetter: Badeanstalten i Torvgaten 185 119, Kristiania bad 35 082, Sagene 82 159, Enerhaugen 42 698, Kampen 14 555, Markveien 32 132. For Alfheim badstubad haves ingen opgave over antallet av solgte billetter.

Apotekenes antal var 27, idet et nyt, Thorshaug apotek, aapnedes 16de september 1917; om deres personale henvises til tabellen i den almindelige beretning.

II. Akershus amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger. ¹⁾	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer
Amtet		5 332,31	129 323	75	12	66	41
1. Aker		1 052,77	59 380	²⁾ 51	5	22	11
	Aker	424,54	30 375	32	-	³⁾ 11	5
	Asker	106,90	5 800	6	1	1	1
	Bærum	187,86	11 062	6	3	5	2
	Nittedal	187,11	2 780	2	-	1	1
	Skedsmo	71,71	3 705	1	-	-	-
	Lillestrøm	5,07	4 373	3	1	4	2
	Lørenskog	69,58	1 285	-	-	-	-
2. Ullensaker		2 152,36	35 073	10	4	16	15
	Ullensaker	248,97	5 896	2	1	2	2
	Sorum	108,85	2 742	-	-	1	1
	Gjerdrum	85,59	1 657	-	-	1	1
	Nannestad	340,92	4 051	1	-	1	1
	Nes	635,73	8 376	2	1	4	4
	Eidsvold	345,37	9 557	4	2	5	4
	Hurdal	284,48	1 719	1	-	1	1
	Feiring	102,45	1 075	-	-	1	1
3. Høland		1 276,85	14 860	5	1	14	7
	Høland	449,35	5 096	3	1	3	2
	Setskog	187,98	821	-	-	1	1
	Urskog	428,60	4 588	1	-	3	2
	Fet	210,92	4 355	1	-	7	2
4. Follo		850,33	20 010	9	2	14	8
	Drøbak kjøbstad	0,83	1 879	4	1	1	1
	Holen, ladested	0,13	165	1	-	-	-
	Son —	0,20	550	-	-	-	-
	Hvitsten, — ⁴⁾	-	-	-	-	-	-
	Vestby	132,50	2 834	-	-	2	1
	Kraakstad	165,01	3 560	1	1	2	1
	Enebak	268,69	3 193	1	-	3	2
	A a s	102,01	3 145	2	-	2	1
	Frogn	86,27	2 049	-	-	3	1
	Nesodden	61,81	1 835	-	-	1	1
	Oppegaard	32,88	800	-	-	-	-

¹⁾ Ved distriktslægenes bopæl er her, likesom i de øvrige amter, herredets navn uthævet ved spærrede typer. ²⁾ Distriktslægen bor i Kristiania. ³⁾ Av disse bor 2 i Kristiania. ⁴⁾ Har ikke eget kommunestyre. Det har et flateindhold paa 0,7 km. og 69 indbyggere.

Sundhetstilstanden betegnes i det hele som ret god. Av epidemiske sygdomme meldtes ialt 12 176 tilfælde, hvorav 274 endte dødelig; aaret forut var de tilsvarende tal 11 685 og 237.

Dødeligheten utgjorde 10,3 pro mille av den opgivne tilstedeværende middelfolkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa næste side. Jfr. forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidefeber (paratyphus). Av tilfældene i Aker distrikt forekom 38 i Aker herred, 12 i Bærum, 3 i Asker og 10 i Lillestrøm. I førstnævnte herred optraadte sygdommen væsentlig i Vestre Aker, samtidig som paratyfus ogsaa herskede i Kristiania. Sygdommen skyldtes vistnok begge steder inficert melk. (Oxholm). — Dette var ogsaa tilfældet med nogen av tilfældene i Bærum. Et dødsfald, som indtraf i dette herred, er ikke opført paa dødslisten derfra. — I Lillestrøm var den først angrepen en jødinde, som drev handel med chokolade, frukt etc.; efter et par ukers behandling i hjemmet blev hun indlagt i Rikshospitalet, hvor hun døde. Desuten døde 2 av de andre syke. (Bjurstedt). — Av de angrepne i Ullensaker var 4 paa Gardermoen; de blev behandlet paa det militære sykehus. Der var skjellig grund til at anta, at smitten skyldtes melk fra meieriet; en som pleiet en syk, som døde, hadde nemlig før sygdommens art var konstateret ogsaa utført melkingen paa en gaard i nærheten, og denne melk var bragt til meieriet. Melkebeholdningen paa meieriet blev saa pasteurisert og brukt til dyreføde. (Svanøe). — I Høland distrikt forekom næsten alle tilfælde i Fet herred, væsentlig omkring Fetsund. Paa grund av at sygdommen i mange aar har dukket op der, uten at man har været istand til at opdage smitekilden, blev der i dette aar paa offentlig bekostning ansat egen epidemilæge og en sundhetsbetjent. De i medicinalberetningen for 1915 omtalte sumper omkring jernbanestationen er nu blit oprensket og al færdsel over disse forbudt; desuten er omfattende undersøkelser gjort for at finde eventuelle bacillebærere. (O. Prydz). — I Follo optraadte sygdommen fornemmelig omkring Vestby jernbanestation. Melken paa meieriet blev pasteurisert, saalænge epidemien varte. (Selmer).

Cerebrospinalmeningit. I Nittedal (Aker distrikt) blev en mand angrepet efter et besøk hos en bror i Kristiania. Mens han var der, blev brorens datter indlagt paa Ullevaal som lidende av sygdommen. (H. Prydz). — Tilfældene i Eidsvold (Ullensaker distrikt) blev behandlet paa sykehuset og utgik uten nævneværdig mén. (A. Olsen).

Difteri. Fra Bærum (Aker distrikt) omtales nogen tilfælde, som uten tvil kunde sættes i forbindelse med inficert melk; ved undersøkelse fandt man nemlig difteribaciller hos folkene, som stelte med melken; disse blev alle isolert paa sykehuset, og alt melkesalg forbudt indtil nyt fjøspersonale var antat og bakteriologisk undersøkt før tiltrædelsen. De internerte blev utskrevet efter 3 ganges undersøkelse med negativt resultat; men endel fik recidiv flere uker efter, én endog med kliniske symptomer. De har nu overtat andet arbeide. (J. Jensen).

Gastro-enterit. Fra Nittedal (Aker distrikt) anføres, at der i en grænd paa en enkelt dag i januar forekom over 20 tilfælde av denne sygdom; symptomerne var fuldstændig som ved paratyfus, men bakteriologisk undersøkelse viste negativt resultat; de fleste var bare syke nogen dage; enkelte hadde dog blodig diarrhoe i ca. 1 uke. — Forresten har der omtrent hele aaret igjennem forekommet slike voldsomme tilfælde; man har i regelen sat dem i forbindelse med bedærvede matvarer (mel, sukker etc.). (H. Prydz).

Av **skabb** er meldt 611 tilfælde, hvorav 469 fra Ullensaker distrikt.

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.
	tilfælde	dødsfald.							
Tyfoidfieber.....	173	14	173	4	-	1	1	3	24
Cerebrospinalmeningit (epid.)	3	-	3	1	-	1	-	1	-
Akut poliomyelit.....	12	-	12	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.....	665	7	665	52	55	78	28	30	33
Meslinger.....	78	-	78	10	9	13	22	5	7
Difteri (croup).....	375	20	375	32	46	20	13	15	29
Blodgang.....	2	-	2	-	-	-	-	-	1
Barselfeber.....	14	1	12	-	1	4	-	-	1
Pyæmi, septhæmi.....	26	14	17	-	1	-	-	-	2
Pemfigus (hos nyfødte)...	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Rosen.....	146	5	146	13	15	17	10	8	18
Røde hunde.....	443	-	441	7	52	126	92	92	51
Variceller.....	210	-	210	18	23	16	15	8	32
Kusma.....	20	-	20	-	-	3	1	6	7
Kikhoste.....	464	4	464	31	46	23	20	43	39
Akute katarrer i aandedrætsorganerne.....	4909	49	4901	840	790	565	483	453	275
Influenta.....	1158	2	1156	307	346	179	86	62	20
Lungebetændelse.....	605	94	603	100	78	74	47	91	37
Pleurit.....	298	11	298	38	24	25	26	45	25
Gigtfeber.....	271	6	271	32	27	22	25	24	27
Akut diarrhoe (kolerine) .	2301	46	2299	106	87	97	104	125	202
Skjærbuk.....	-	¹⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	12176	274	12149	1591	1600	1264	973	1011	830

¹⁾ Se medicinalberetningen for 1916 s. 28.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:			
		1	2	3	4
		Aker.	Ullensaker.	Høland.	Follo.
Veneriske saar.....	6	4	2	-	-
Syfilis, erhvervet.....	9	3	2	2	2
medfødt.....	6	3	1	-	2
Gonorrhoe, uretrit.....	29	12	11	1	5

sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa lægedistrikterne:							
						1		2		3		4	
						Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
20	29	31	20	23	17	63	5	7	1	38	4	65	4
-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
2	3	3	3	1	-	10	-	2	-	-	-	-	-
53	33	69	57	99	78	310	4	252	2	27	-	76	1
-	5	5	-	2	-	46	-	8	-	12	-	12	-
23	31	25	38	55	48	288	11	45	8	11	-	31	1
-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
-	2	1	2	-	1	3	1	6	-	2	-	3	-
-	5	3	1	5	-	10	9	3	1	1	1	12	3
2	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-
10	10	11	17	8	9	73	1	38	2	7	1	28	1
11	4	-	4	-	2	228	-	112	-	11	-	92	-
14	11	16	14	10	33	99	-	51	-	4	-	56	-
1	-	-	1	1	-	14	-	6	-	-	-	-	-
41	39	32	32	50	68	121	4	239	-	7	-	97	-
204	168	210	259	304	350	2719	18	1043	23	275	4	872	4
13	25	12	26	40	40	469	1	268	-	118	1	303	-
26	10	24	43	26	47	227	44	220	18	47	15	111	17
27	19	16	14	24	15	146	6	51	3	26	1	75	1
20	13	13	18	22	28	120	2	64	4	25	-	62	-
267	527	263	138	180	203	1218	25	561	9	163	5	359	7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
734	934	735	687	850	940	6168	131	2980	72	774	32	2254	39

Tuberkulose. Til oplysning om tallet paa de i aarets løp meldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde for det hele amt 11,9 pct. av alle ved sygdom forårsagede dødsfald og 14,4 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byene var forholdet henholdsvis 10,8 pct. og 12,5 pct. og for bygdene 12,0 pct. og 14,5 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. Til kurativ behandling av ubemidlede, ikke fattigunderstøttede tuberkulose i Aker hadde herredet bevilget kr. 2 000,00. Hertil kommer renter av 3 legater (kfr medicinalberetningen for 1916). — Der indtraf ialt 79 dødsfald av tuberkulose, derav 35 hos individer hjemmehørende i andre kommuner. (Oxholm).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er ialt meldt 83, derav 27 i Aker lægedistrikt, 28 i Ullensaker, 12 i Høland og 16 i Follo. Om indikationer og utfald se tabellen paa side 21.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Aker	802	127	131	671
Ullensaker	418	31	72	346
Høland	168	15	32	136
Follo	195	16	39	156
Drøbak by	29	3	4	25
Son ladested	8	1	1	7
Hølen —				
Bygder	158	12	34	124
Akershus amt	1 583	189	274	1 309
Derav i byer	37	4	5	32
— - bygder	1 546	185	269	1 277

Paa barselseng døde ifølge presternes opgaver 4 kvinder; lægerne har opgit 6; 1 døde av barselfeber; forøvrig henvises til tabel XXXVI (gruppe XII) i den almindelige beretning.

I henhold til nedenstaaende tabel over fødte og døde var der et overskudd av 1 868 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 46,1.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord eller drap.
Aker	1 632	31	682	101	19	2	16	7	1
Ullensaker	893	23	459	48	-6	1	7	2	-
Høland	388	12	204	20	3	1	4	1	-
Follo	550	18	250	37	4	-	5	-	-
Drøbak by	43	1	34	4	-	-	-	-	-
Son ladested	14	-	7	1	-	-	-	-	-
Hølen —	5	-	1	-	-	-	-	-	-
Hvitsten —	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Bygder	486	17	206	32	4	-	5	-	-
Akershus amt	3 463	84	1 595	206	32	4	32	10	1
Derav i byer	64	1	44	5	-	-	-	-	-
— - bygder	3 399	83	1 551	201	32	4	32	10	1

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Uttrækning ved bækkenendeleie.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc.	43	¹⁾ 42	2	-	-	-	5	5	-
Trangt bækken	4	3	1	1	1	-	-	-	-
Barselkrampe; truende b	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Ueftergivelige fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Forhødeleie (isseleie med panden fortil)...	3	2	1	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Stort fosterhode	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	9	4	5	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Tilbakeholdt 2den tvilling	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Fastvokset —	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilsammen	56	52	5	11	5	6	7	7	8
		57			11				

¹⁾ Blandt disse et tvillingpar.

Levemaate og hygieniske forhold. I Aker herred var trods de dyre og vanskelige byggeforhold tallet paa meldte bygninger ogsaa dette aar betydelig (362 ifølge opgave fra bygningschefen). Der oprettes ogsaa stadig større og mindre fabrikker. Herredets folkemængde var ved den kommunale tælling 1ste december 1917 vel 45 000; en økning av 50 pct. paa 7 aar. — Der er ansat 8 læger som kaldes kommunelæger, dog uten anden forpligtelse end at behandle fattige syke efter fastsat tarif. Der er ansat 9 skolelæger. — Der blev utført 412 desinfektioner. — Strømmen i Skedsmø herred er gaaet over til egen bygningskommune med eget bygnings-, brand- og veivæsen. (Bjurstedt).

Fra Nannestad (Ullensaker distrikt) anføres, at rationeringen ikke syntes at ha øvet nogen indflydelse paa sygdommes opstaaen, og for manges vedkommende har bruken av det sammalte mel i brødet vist sig heldig. (Bruun).

Fra Høland skriver distriktslæge O. Prydz: Bruk av drops, chokoladebonbons, finsiktet mel, alkohol og tildels kaffe er betydelig reduceret eller ophørt paa grund av forbud — antagelig ikke til skade for almenheden. — Det synes som om uviljen og klagerne over det sammalte mel er i avtagende, og at bakermestere og husmødre smaat om sen lærer sig til at bake bedre brød (flatbrød) end i de første tider av forbudet. En intelligent kropsarbeider meddelte, at han i aarevis hadde lidt chronisk dyspepsi under forsiktig diæt, men at han efter en tids bruk av det sammalte mel havde følt sig befriet for sine tidligere ulemper. Angaaende alkohol er der en utbredt og rotfæstet mening, at alkohol er det bedste middel mot forkjølelse, influensa, lungebetændelse og hjertelammelse — antagelig med adskillig ret, naar det brukes i begyndelsen av sygdommen før dens alvorlige indbrudd, sammen med varm drik og sengeleie.

Sykehus. I Aker herred er paa Tonsen foruten almindelig sykehus og gamlehjem ogsaa tuberkulosehjem og epidemiasaret. Desuten findes Kristiania kommunale sykehus og epidemiasaret, Diakonhjemmets sykehus, 2 private sanatorier for tuberkulose, begge paa Grefsen, og 1 pleiehjem for tuberkulose paa Grorud, Gaustad statsasyl for sindssyke og doktor Dedichens private sindssykeasyl. Endvidere 3 sanatorier, nemlig paa Holmenkollen og Voksenkollen, og dr. Møinichens ved Midtstuen. — I Nittedal er et privat sanatorium (Glittre) for tuberkulose. — I Bærum er der et kommunalt sykehus med kirurgisk avdeling, epidemisykehus, et pleiehjem for tuberkulose, et for aandssvake og et for gamle samt et epileptikerhjem. Endvidere Søndenfjeldske skolehjem for forsømte piker, Wøien guttehjem, Rosenvilde spedbarnshjem, 1 kommunalt barnehjem og 4 private. — I Asker herred er et litet sykehus, Akershus amts sindssykeasyl paa Blakstad og Kristiania kommunale sindssykeasyl paa Dikemark. — I Ullensaker og Nes herreder er der pleiehjem for tuberkulose og i Eidsvold et kommunalt sykehus. — I Follo distrikt har Drøbak by et epidemiasaret.

Fattigsykepleien. Til støtte for denne har man i Vestre Bærum et legat (frk. Karoline Wedel-Jarlsbergs). Renterne brukes til sykehusophold, spesialistbehandling, badebehandling etc. for ubemidlede. (J. Jensen).

Badeindretninger. I Aker distrikt er der 4 kommunale folkebad (badstubad med dusj), endvidere et karbad med dusj i Sørkedalen, og et i Maridalen ved Hammeren; begge disse tilhører de Løvenskjoldske eiendomme og brukes av eiendommenes folk. Paa Bygdø, Nordstrand og flere steder i nærheten av Kristiania findes sjøbadehus tildels i forbindelse med forlystelsesetablissementer. I Lillestrøm er der et folkebad (badstubad, karbad og dusjbad). I Bærum er der et kommunalt bad ved Høvik; enkelte skoler og nogen fabrikker har bad. I Ullensaker distrikt er Eidsvold bad og kuranstalt samt folkebad ved Eidsvold verk og Bønsdaleus fabrikker. I Drøbak, Follo distrikt, findes der et

sjøbad og en indretning for varme bad, gytje- og furunaalsbad; de holdes kun aapen 2 à 3 maaneder om sommeren. Ved Aas meieri er der for publikum anledning til at faa varmt karbad.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Akershus amt.....	71	3 642
Aker.....	¹⁾ 39	1 797
Ullensaker	²⁾ 8	950
Høland	³⁾ 7	358
Follo.....	⁴⁾ 17	537

¹⁾ Aker 9, Bærum 14, Asker 4, Nittedal 1, Lillestrøm 4, Skedsmo 5, Lørenskog 2.

²⁾ Eidsvold 3, Feiring 1, Ullensaker 3, Hurdal 1. ³⁾ Høland 2, Urskog 2, Fet 3.

⁴⁾ Aas 1, Kraakstad 1, Vestby 2, Frogn 1, Nesodden 2, Hølen 1, Son 3, Drøbak 1, Enebak 2, Oppegaard 3.

III. Smaalenes amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaksinaterer.
Amtet		4 180,59	150 690	65	24	75	33
1. Eidsberg lægedistrikt		1 223,23	21 176	8	2	11	9
	Rømskog	184,19	480	-	-	1	1
	Rakkestad	260,55	4 061	1	-	1	-
	Degernes	170,17	1 428	1	-	1	1
	Eidsberg	232,46	6 014	2	1	3	3
	Trøgstad	206,24	3 515	1	-	2	2
	A s k i m	67,17	3 296	2	1	2	1
	Skiptvet	102,45	2 382	1	-	1	1
2. Moss stadslægedistr.	Moss kjøbstad	2,10	8 572	9	3	4	-
3. Hobøl lægedistrikt	Hobøl	142,47	2 287	1	-	1	1
4. Spydeberg lægedistr.	Spydeberg	138,37	2 305	1	-	2	1
5. Vaaler lægedistrikt	Vaaler	252,11	2 241	1	-	2	2
6. Rygge lægedistrikt		136,77	6 245	2	1	1	1
	Rygge	76,94	3 476	2	-	1	1
	Moss	59,83	2 769	-	1	¹⁾ -	-
7. Raade lægedistrikt		244,41	10 174	2	-	5	3
	Raade	123,17	2 866	-	-	1	1
	Onsøy	121,24	7 308	2	-	4	2
8. Fredrikstad stadsfys.	Fredrikstad, kjøbstad	10,20	15 481	9	6	12	-
9. Sarpsborg lægedistr.		572,61	48 728	14	6	20	7
	Sarpsborg, kjøbstad	7,43	10 710	8	5	5	1
	Tune	144,07	7 295	1	-	2	1
	Rolvsey	30,84	2 349	-	-	2	1
	Varteig	69,29	1 140	-	-	1	1
	Skjeberg	194,11	5 982	-	1	2	-
	Borge	40,28	6 384	2	-	3	1
	Torsnes	38,30	1 532	-	-	1	1
	Glemmen	23,46	10 144	3	-	²⁾ 4	1
	Kraakerøy	24,83	3 192	-	-	-	-
10. Fredrikshald stads- lægedistrikt	Fredrikshald, kjøbstad	2,07	12 023	12	5	7	-

¹⁾ Jormøren bor i Moss by. ²⁾ Blandt disse ikke medregnet den fast ansatte jormør, som bor i Fredrikstad.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaksinatører.
11. Hvaler lægedistrikt	Hvaler	86,42	4 045	1	-	3	2
12. Idd lægedistrikt ..		634,88	12 180	¹⁾ 2	-	2	3
	Idd	382,15	6 587	-	-	2	2
	Berg	252,73	5 593	1	-	²⁾ -	1
13. Aremark lægedistr.	Armark	322,60	1 829	1	-	1	1
14. Rødenes og Øymark lægedistrikt		412,35	3 404	2	1	3	3
	Rødenes	207,67	1 355	-	-	1	1
	Øymark	204,68	2 049	2	1	2	2

¹⁾ Distriktslægen bor i Fredrikshald. ²⁾ Jormøren bor i Fredrikshald.

Sundhetstilstanden opgives at ha været tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomstilfælde meldtes ialt 14 280 med 367 dødsfald mot henholdsvis 12 050 og 338 aaret forut.

Dødeligheten var 12,9 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Jfr. tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 26—28. Se forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidefeber. I Trøgstad (Eidsberg distrikt) blev en ung mand syk nogen dage efter hjemkomsten fra Farsund. Han blev isolert med en av bygdens sykepleiersker; denne fik under pleien selv sygdommen. (A. Smith). — I Moss by blev i en familie 2 angrepne; den ene døde. Smittekilden kunde ikke paa-vises. — Paa Jeløen i Moss herred (det nuværende Rygge lægedistrikt) indtraf i den bymæssig bebyggede del «Krabben», som støter op til Moss by, 10 tilfælde med tildels ondartet forløp. Det var heller ikke mulig her at faa opsporet smitte-kilden, men stedet for sygdommens optræden er det samme som ved de i tidligere aar meldte tilfælde. De sanitære forhold hvad kloak og vandvæsen angaar er i Krabben miserable. Alle angrepne blev indlagt paa lasarettet i Moss by. (H. Holmboe). — Til en familie i Sannesund (Tune, Sarpsborg distrikt) kom en syk dame fra Kristiania i besøk; hun smittet datteren i huset. Nogen maaneder senere indtraf et andet tilfælde i Sannesund; vedkommende blev indlagt paa amtets sykehus; smittekilden i dette tilfælde kunde ikke paa-vises. (Paasche). Ogsaa fra Glemmen er meldt et tilfælde.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfieber	22	2	19	2	6	.	.	.	.	1	1	1	3	4	1
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	2	.	2	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.
Akut poliomyelit	15	2	15	.	1	.	.	.	1	1	1	5	2	3	1
Skarlagensfeber	178	2	178	18	11	5	11	9	7	3	9	38	34	23	10
Meslinger	421	6	421	186	95	49	33	20	12	12	7	3	.	.	4
Difteri (croup)	410	15	410	19	23	8	6	10	18	22	17	51	88	75	73
Blodgang	4	.	4	.	1	.	.	.	1	.	.	2	.	.	.
Barselfeber	19	1	18	.	1	4	3	3	1	.	1	1	1	2	1
Pyæmi, septhæmi	39	11	32	6	1	5	3	3	2	1	.	3	3	4	1
Pemfigus (hos nyfødte)	9	3	6	2	.	2	.	.	.	2	.	.	.	.	.
Rosen	161	4	160	12	11	19	12	13	12	12	13	14	10	12	20
Røde hunde	386	.	386	1	33	68	81	108	55	15	5	3	4	7	6
Variceller	234	.	234	44	25	22	46	11	11	8	8	20	8	15	16
Kusma	79	.	79	6	8	12	7	8	8	4	3	10	3	9	1
Kikhoste	1 092	26	1 091	218	196	175	110	120	66	71	33	50	16	23	13
Akutte katarer i aandedrætsorg.	6 406	83	6 395	1 292	830	573	494	615	341	262	231	306	329	530	592
Influenta	769	3	769	267	205	95	34	41	11	4	9	10	18	42	33
Lungebetændelse	870	139	855	144	83	81	60	107	86	28	19	45	38	73	91
Pleurit	367	12	358	36	37	35	31	36	30	21	18	18	24	46	26
Gigtfeber	333	10	332	31	28	38	28	36	31	22	19	15	20	28	36
Malaria	3	.	3	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	1
Akut diarrhoe (kolerine)	2 460	47	2 454	89	59	90	68	89	190	284	537	312	168	273	295
Beri-beri	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tilsammen	14 280	367	14 221	2 373	1 654	1 283	1 028	1 229	883	774	931	907	769	1 169	1 221

Epidemiske sygdomme.

(Forts.)	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Eidsberg.		Moss stadslæge- distrikt.		Hobøl.		Spydeberg.		Vaaler.		Rygge.		Raade.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	10	1	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	9	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Skarlagensfeber	15	-	2	-	1	-	7	-	1	-	2	-	17	-
Meslinger	77	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	29	-	68	2	7	-	7	1	1	-	9	-	12	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	4	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	18	2	28	-	-	-	8	-	-	-	4	-	7	-
Røde hunde	19	-	124	-	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	13	-	71	-	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-
Kusma	6	-	10	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-
Kikhoste	67	1	217	-	-	-	19	-	-	-	1	1	2	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	652	7	544	7	75	-	216	1	-	-	4	1	271	2
Influenta	110	-	76	-	35	-	8	-	-	-	1	-	-	-
Lungebetændelse	71	14	140	5	3	1	17	-	-	-	11	11	29	6
Pleurit	49	-	46	2	4	-	14	-	-	-	2	2	29	-
Gigtfeber	40	-	44	1	4	-	21	-	-	-	1	1	18	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	258	5	479	5	27	2	66	-	-	-	10	6	68	-
Beri-beri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	1 440	32	1 867	25	170	3	389	2	2	-	60	24	457	9

Epidemiske sygdomme.

28

Smalenes amt. 1917.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	8		9		10		11		12		13		14	
	Fredrikstad stadsfysikat.		Sarpsborg.		Fredrikshald stadslæge- distrikt.		Hvaler.		Idd.		Aremark.		Rødenes og Øymark.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	34	-	39	1	43	1	4	-	11	-	2	-	-	-
Meslinger	6	-	318	4	19	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	72	4	195	5	2	1	2	-	2	1	-	-	4	1
Blodgang	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	2	-	1	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	22	-	6	6	3	2	-	-	2	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	22	1	38	-	21	1	-	-	8	-	1	-	6	-
Røde hunde	11	-	7	-	184	-	20	-	7	-	-	-	2	-
Variceller	46	-	40	-	26	-	15	-	8	-	9	-	-	-
Kusma	1	-	23	-	14	-	-	-	4	-	14	-	3	-
Kikhoste	52	-	425	23	241	1	14	-	23	-	21	-	10	-
Akutte katarrher i aandedrætsorganerne...	1 228	15	2 257	36	760	3	65	-	247	8	44	1	43	2
Influenza	141	-	144	1	200	-	-	-	13	-	22	1	19	1
Lungebetændelse	76	15	358	62	120	17	12	3	21	4	5	-	7	1
Pleurit	37	5	119	2	34	-	12	-	12	-	4	-	5	1
Gigtfeber	48	1	86	2	40	2	3	1	15	1	-	-	13	1
Malaria	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	403	4	738	20	301	4	17	1	80	-	4	-	9	-
Beri-beri	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2 210	45	4 805	163	2 011	35	167	5	454	15	127	2	121	7

Av **cerebrospinalmeningit** blev i Moss by en mand angreben i et logihus, hvor flere boede sammen. Nogen smittekilde kunde ikke paavises. Manden hadde, før han blev syk, hat usedvanlig haardt arbeide; han kom sig efter et længere lasaretophold. (Galtung). — Paa Bure i Aremark blev en liten gut angrebet. I spinalvæsken blev paa medicinalstyrelsens bakteriologiske laboratorium paavist meningokokker. Gutten kom sig uten mén. Det kan anføres, at en tømmerkjører umiddelbart før meningitens utbrudd hadde boet en tid i drenge-stuen paa gaarden; denne mand var sommeren 1916 en tid internert under de militære øvelser paa Brakkesletten ved Fredrikstad som tilhørende et teltlag, hvor meningit optraadte. (A. B. F. Berg).

Akut poliomyelit. Fra Eidsberg distrikt er meldt 9 tilfælde fra forskjellige kanter. 2 døde, den ene paa sygdommens 2den dag av universel lammelse, den anden fik efter 1½ ukes sygdom pludselig aandenød og døde ved fuld bevidsthed av hjertelammelse nogen timer efter. Et par uker før sidstnevnte blev syk hadde en yngre bror sandsynlig hat sygdommen; han søkte ikke læge og kom sig noksaa snart. (A. Simth).

Av **ikterus** optraadte der inden det tidligere Moss lægedistrikt i slutten av sommeren og utover høsten talrige tilfælde med fullstændig epidemisk karakter; hele familier blev angrepet samtidig. (H. Holmboe). — Lignende anføres ogsaa fra Glemmen og Kraakerøy.

Av **skabb** er ialt meldt 265 tilfælde. Fra Idd opgives plagen at være meget utbredt. (Knudtson).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:											
		1	2	3	4	6	7	8	9	10	11	12	
		Eidsberg.	Moss stadslæge- distrikt.	Hobøl.	Spydeberg.	Rygge.	Raade.	Fredrikstad stadsfysikat.	Sarpsborg.	Fredrikshald stadslæge- distrikt.	Hvaler.	Idd.	
Veneriske saar . .	6	1	-	-	-	-	-	2	2	-	1		
Erhvervet syfilis .	38	1	9	-	-	6	2	6	9	3	1		
Medfødt —	3	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-		
Gonorrhoe, uretrit	92	8	27	-	3	-	-	29	13	11	-		

Tuberkulose. Om de i aarets løp meldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtets distrikter henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslister for det hele amt 10,2 pct. av alle ved sygdom forarsakede dødsfald og 12,8 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 10,4 og 13,6 pct. og for bygdene 10,2 pct. og 12,4 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Fra Eidsberg distrikt anføres, at sygdommen fremdeles synes at være i tilbakegang. Et tidligere nævnt legat efter en i Amerika avdød, for 40 aar siden utvandret mand fra Askim, har i aaret faaet kgl. stadfæstelse. Legatet skal

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Oppgivne dødsfald ved:			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Eidsberg lægedistrikt	295	27	32	263
Moss stadslægedistrikt	94	6	25	69
Hobøl lægedistrikt	25	1	3	22
Spydeberg —	34	6	2	32
Vaaler —	-	-	-	-
Rygge —	88	3	24	64
Raade —	115	13	9	106
Fredrikstad stadsfysikat.	214	33	45	169
Sarpsborg lægedistrikt	604	65	163	441
Sarpsborg by	109	8	41	68
Bygder	495	57	122	373
Fredrikshald stadslægedistrikt ..	197	17	34	163
Hvaler lægedistrikt	28	4	5	23
Idd —	85	9	15	70
Aremark —	16	1	2	14
Rødenes og Øymark lægedistrikt	55	5	7	48
Smaalenenes amt	1 850	190	366	1 484
Derav i byer	614	64	145	469
— - bygder	1 236	126	221	1 015

udelukkende komme tuberkulosearbeidet i Askim tilgode. Det oversendte beløp var ved aarets utgang 24 000 kr. (A. Smith). — Paa Aasebraaten i Glemmen aapnet en kvindeforening i Fredrikstad et tuberkulosehjem. Det ligger ca. 3 km. fra Fredrikstad, kan opta 25 patienter og har udmerkede sanitære indretninger. Det kostet fuldt færdig kr. 116 500. (Vogt). — I Hvaler synes sygdommen at avta i hyppighet. (R. T. Lundevall). — I Aremark har en komité faat samlet et fond til sygdommens bekjæmpelse. Det bestyres av distriktslægen, formandskapet og formanden i fattigstyret; distriktslægen er præsæs i bestyrelsen. Kapitalen skal staa urørt, indtil den har naaet 50 000 kr.; til da kan blot renterne brukes. (A. B. F. Berg).

Av fødselsoperationer, utført av læger, opgives ialt 357, derav i Eidsberg distrikt 33, Moss by 3, Hobøl 2, Spydeberg 2, Rygge 9, Raade 29, Fredrikstad 119, Sarpsborg 133, Fredrikshald 16, Idd 6, Aremark 2, Rødenes og Øymark 3. Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side.

Om jormorhjælpen se tabellen i den almindelige beretning.

Paa barselseng døde efter presternes opgaver 12 kvinder, ifølge lægernes 5; 1 døde av barsel-feber; forøvrig henvises til tabel XXXVI, gruppe XII.

Ifølge tabellen over fødte og døde var der et overskudd av 1 840 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 52,9.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Uttækning ved bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.			Perforation.	Abortus provocatus.	Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.	Mor.	Mor.	Mødre.	
	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Død.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Lev.	Død.
Risvækkelse; langvarig fødsel etc.	200	201	-	1	-	1	-	14	14	1	-	-	-	-	-	-	-
Trangt bækken	18	18	-	5	-	4	1	-	-	-	3	1	2	1	-	-	-
Barselkrampe, truende b.	3	3	-	3	3	4	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	13	12	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sygdom	¹⁾ 1	1	-	²⁾ 1	-	1	-	1	-	³⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie; isseleie med panden fortil	26	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	10	-	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort fosterhode	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	3	2	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Fastvokset	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	⁴⁾ 1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Uopgit indikation	24	23	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	291	289	3	27	3	20	12	16	15	2	4	2	2	1	1	9	1
		292		30		32			17			4				10	

¹⁾ Vit. org. cordis. ²⁾ Tumor. ³⁾ Ascites. ⁴⁾ Dødsårsak: blødning.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Eidsberg lægedistrikt . . .	551	10	315	31	2	1	8	-	-
Moss stadslægedistrikt . .	285	7	121	18	3	-	3	1	-
Hobøl lægedistrikt . . .	49	2	25	1	-	-	-	-	-
Spydeberg —	47	2	40	4	1	-	2	-	-
Vaaler —	44	-	24	1	-	-	-	-	-
Rygge —	240	6	72	11	2	-	-	1	-
Raade —	267	2	136	12	1	2	2	1	-
Fredrikstad stadsfysikat . .	312	2	230	25	5	2	9	1	-
Sarpsborg lægedistrikt . .	1 411	35	678	123	8	5	14	2	-
Sarpsborg by	274	10	125	21	1	2	2	-	-
Bygder	1 137	25	553	102	7	3	12	2	-
Fredrikshald stadslægedst. .	225	8	205	24	3	1	6	-	1
Hvaler lægedistrikt	90	1	35	4	1	-	2	1	-
Idd —	279	5	113	9	1	1	-	1	-
Aremark —	35	-	17	2	1	-	1	-	-
Rødenes og Øymark læge- distrikt	73	1	57	8	1	-	-	-	-
Smaalenenes amt	3 908	81	2 068	273	29	12	47	8	1
Derav i byer	1 096	27	681	88	12	5	20	2	1
— bygder	2 812	54	1 387	185	17	7	27	6	-

Veirliget. Sen vaar, varm sommer, regnfuld høst. Høiavlens blev liten, kornavlens middels, men potet- og frugtavlens rik.

Levemaate og hygieniske forhold. Fra Moss by anføres, at der var liten byggevirkosmbet, men at der trods vanskelige boligforhold ikke har hersket egentlig bolignød. Av kommunen er opført 6 leiegaarder med 4 bekvemmeligheter paa 2 værelser og kjøkken i hver gaard. — Ædruelighetsforholdene har paa grund av forbudet været bedre end tidligere, men de haabløse har søgt at fylde sig med surrogater, saasom denatureret sprit etc. (Galtung).

I Spydeberg var de hygieniske forhold overalt gode og levemaaten gjennemgaaende bra; der var altid rikelig tilgang paa melk, smør, egg, kjøtt og poteter. (Lundh).

Fra Fredrikstad skriver stadsfysikus Jacobsen: De talrike tilfælde av forðielssesygdomme skyldes vistnok den hele omlægning av levesettet, uten at man kan være berettiget til at skyte skylden over paa et enkelt moment, f. eks. det sammalte mel, som saa ofte sker. Folk synes gjennemgaaende at ha avtat i vegt, tildels endog ganske betydelig, uten at der egentlig er fremkaldt nogen

bestemt sykелighet. Træthet, nedsat arbeidslyst og arbeidsevne synes dog at være sterkt utbredt. Dette gjelder alle samfundsklasser uanset økonomiske forhold. — Av helseraadet er der i aarets løp foretat 157 desinfektioner etter smitsomme sygdomme. — Av de gamle bakerier, som stadig har været gjenstand for klager fra helseraadets side, er det lykkedes at faa 4 nedlagt. — Den i forrige aarsberetning omtalte kontrol med lusete skolebarn er blit fortsat, men nogen yderligere bedring vil neppe kunne ventes, før der blir ansat en egen sykepleierske med den opgave at ta sig av disse barn baade paa skolen og i hjemmet.

Fra Sarpsborg distrikt anføres, at rationeringen ikke synes at ha øvet nogen særlig skadelig indflydelse. (Paasche). — I Selbak (Borge) har de fleste arbeidere sine egne hus, som er større og bedre end de, som strøk med i branden 1914; som regel er der indlagt elektrisk lys, vand og kloak; et andet gode er bredere gater. Levemaaten har gjennomgaaende været bra paa grund av, at der har været jevnt arbeide og god fortjeneste. (N. M. Nilsen).

I Hvaler er jordbruk, havebruk, fiskeri, sjøfart og stenhuggeri de viktigste næringsveier. Den sidstnevnte har dog under hele krigen ligget nede. Boligforholdene er gjennomgaaende gode. Levemaaten har nok for endels vedkommende været knap, men nogen egentlig nød antages ikke at ha forekommet. Ædruelighetsforholdene er i almindelighet gode, som de ogsaa var før forbudet kom. (R. T. Lundevall).

I Idd distrikt er næringsveiene gaardsbruk, skogdrift og tildels fiskeri. Baade i Berg og Idd er der større sagbruk med utskibning av træl原因; i Idd foregaar nu en fabrikmæssig torvdrift, som skaffer en mængde mennesker levebrød; de store stenhuggerier er for tiden nedlagt. Boligerne er i regelen gode, men levemaaten er ikke rar i disse tider. (Knutzon).

Aremark er en typisk østlandsbygd med store skogstrækninger og forholdsvist litet dyrket mark. Fredrikshaldsvasdraget gjennomskjærer hele bygden. — De økonomiske forhold var i det store og hele gode. Paa grund av store tømmerdrifter var der tilstrækkelig arbeide at faa for alle og til høie arbeidspriser, som fuldstændig opveiet de dyre indkjøp av livsfornødenheter. — Alt skogvirke blev solgt til rekordpriser. (A. B. F. Berg).

Sykehus. Amtets sykehus ligger i Fredrikstad og dets sindssykeasyl i Glemmen. — I alle byer findes kommunale sykehus og epidemilasaretter. — Paa Jeløen er der et hjem for kvinder, lidende av neurasteni, drikfældighet etc. — I Fredrikstad er der et militært sykehus, et privat (Bethesda) og et tilhørende den katolske mission og i Fredrikshald et interneringslokale samt et av katolske søstre drevet hospital (St. Josefs). I Øymark ligger Ørje kuranstalt for mandlige alkoholikere.

Der er 3 tuberkulosehjem, amtets paa Mysen i Eidsberg, Fredrikstads i Glemmen og Fredrikshalds i Berg.

I Skjeberg (Sarpsborg distrikt) er der et gamlehjem; det er en mønsteranstalt til paa landet at være, og det nye gamlehjem i Sarpsborg by er vel et av de mest tidsmessige i landet. (Paasche).

Av badeindretninger findes i Eidsberg distrikt badstubad og karbad ved Askim og Mysen stationer. I Moss by er der et folkebad (karbad og badstue), arbeiderforeningens sjøbad og folkeskolens bad (dusjbad). I Spydeberg er der et kommunalt bad og i Fredrikstad et damp- og karbad. Inden Sarpsborg distrikt findes badeindretninger for arbeidere og funksjonærer ved Borregaard fabrikker, karbidfabrikken i Skjeberg, Torp bruk, Norsk elektrisk metalindustri og zinksmeltefabrikken i Sannesund. Desuten er i virksomhet om sommeren Hankø bad i Onøy, Torsøkilens bad i Torsnes og Høisand bad i Skje-

berg. I Fredrikshald er der et badehus, hvor der gives kar- og dampbad, dusj og styrt; fabrikbyen i Tistedalen har ogsaa eget badehus; endvidere er der et par badeanstalter for varmt bad og varm dusj, tilknyttet skoler og fabrik-anlæg; paa «Sauøen» (utenfor byens havn) findes 2 badehus for aapne sjøbad. Paa Kornsjø (Idd distrikt) er et par private badstubad, hvor der enkelte dage i uken kan faaes bad mot en liten betaling. Ogsaa ved et litet bad paa Ørje (i Øymark distrikt) kan der enkelte dage i uken faaes badstubad og karbad.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om møter i helseraad og om vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Smaalenenes amt	64	3 404
Eidsberg lægedistrikt	¹⁾ 6	512
Moss stadslægedistrikt	5	302
Hobøl lægedistrikt	1	72
Spydeberg —	1	41
Vaaler —	-	61
Rygge —	²⁾ 5	224
Raade —	³⁾ 3	240
Fredrikstad stadsfysikat	8	324
Sarpsborg lægedistrikt	⁴⁾ 18	1 053
Fredrikshald stadslægedistrikt	8	153
Hvaler lægedistrikt	2	60
Idd —	⁵⁾ 6	233
Aremark —	1	48
Rødenes og Øymark lægedistrikt	-	81

¹⁾ Eidsberg 3, Rakkestad 1, Degernes 2. ²⁾ Rygge 3, Moss herred 2. ³⁾ Raade 1, Onsey 2. ⁴⁾ Sarpsborg 4, Skjeberg 2, Tune 1, Rolvsøy 1, Glemmen 5, Borge 2, Torsnes 2, Kraakerøy 1. ⁵⁾ Berg 4, Idd 2.

IV. Buskerud amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vakenatører.
Amtet		14808,76	123 863	52	26	65	26
1. Drammen stads- fysikat	Drammen, kjøbstad	7,01	24 937	17	15	11	-
2. Drammen læge- distrikt		600,37	17 787 ¹⁾	7	-	8	3
	Lier	324,81	8 763	2	-	2	-
	Røken	112,60	4 474	2	-	4	1
	Hurum	162,96	4 194	3	-	2	2
	Holmsbu, ladested ²⁾ ... }		356		-	-	-
3. Norderhov		1 087,08	15 703	6	3	7	5
	Hønefoss, kjøbstad ..	1,08	2 695	5	3	3	-
	Hole	200,49	3 432	1	-	1	2
	Tyristrand	106,76	-	-	-	1	-
	Norderhov	778,75	9 576	-	- ³⁾	2	3
4. Aadalen	Aadalen	645,64	3 392	1	-	3	2
5. Modum		2 335,28	30 787	11	3	16	3
	Nedre Eker	122,09	5 858	2	1	3	-
	Øvre	457,20	8 225	3	-	5	1
	Modum	515,39	10 563	4	2	5	-
	Sigdal	847,70	3 590	1	-	2	1
	Krødsherred	392,90	2 551	1	-	1	1
6. Nes		1 511,22	3 943	1	1	3	1
	Nes	820,63	2 272	1	1	2	-
	Flaa	690,59	1 671	-	-	1	1
7. Gol		1 350,92	3 628	1	-	2	2
	Gol	512,01	2 271	1	-	1	1
	Hemsedal	838,91	1 357	-	-	1	1
8. Aal		2 657,00	5 478	1	-	2	2
	Aal	1 154,27	3 346	1	-	1	1
	Hol	1 502,73	2 132	-	-	1	1
9. Kongsberg stads- lægedistrikt	Kongsberg, kjøbstad	64,14	6 132	4	4	5	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Drammen by. ²⁾ Flateindhold 0,31, hører til Hurum herred. ³⁾ Den fast ansatte jormor bor i Hønefoss.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatører.
10. Sandsvær		674,22	5 757 ¹⁾	1	-	2	2
	Øvre Sandsvær	393,86	2 497	-	-	1	1
	Ytre —	280,36	3 260	1	-	1	1
11. Rollag		1 010,97	3 476	2	-	3	3
	Rollag	435,39	1 318	1	-	1	1
	Flesberg	575,58	2 158	1	-	2	2
12. Nore og Opdal...		2 864,91	2 843	1	-	3	3
	Nore	763,49	1 496	1	-	2	2
	Opdal	2 101,42	1 347	-	-	1	1

Sundhetstilstanden synes i det hele at ha været nogenlunde tilfredsstillende. Der meldtes av epidemiske sygdomstilfælde ialt 16 417, hvorav 259 hadde dødelig utgang; i 1916 var de tilsvarende tal 16 013 og 283.

Dødeligheten utgjorde 12,6 pro mille av den opgitte tilstedeværende middelfolkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 37 og 38. Jfr. forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Av **tyfoidfeber** forekom i Drammen by 19 tilfælde, hvorav ett med ukjent smittekilde; denne var for de øvriges vedkommende i Lier (Drammen lægedistrikt). Her var der nemlig optraadt en større epidemi, antagelig foranlediget ved en svensk budeie som er bacillebærer og skal ha paa samvittigheten utbrudd av flere lignende epidemier her i landet (saaledes i 1905, 1906, 1908 og 1914 ifølge epidemilæge Grams oplysning). Hun er flere ganger blit utvist av riket. Efter vel et par maaneders tjeneste i Lier reiste hun derfra, da det første sygdomstilfælde indtraf. Politiet maatte ta affære og anholdt hende ikke længe efter, netop som hun paany hadde fæstet sig som budeie paa en gaard i Bærum. Hun blev indlagt i Ullevaal sykehus til eventuel behandling. Alle tilfælde kunde direkte eller indirekte føres tilbake til inficert melk fra Lier meieri. De strenge forholdsregler blev iverksat, og som det synes lykkedes det ogsaa at avgrænse epidemien praktisk talt til de fra først av angrepne individer. — Sygdommens kliniske billede var paafallende forskjellig fra det, som epidemien i 1916 frembød; denne som blev antat for at skrive sig direkte fra smitte fra kvæg, hadde et utpræget benignt forløp, mens epidemien i 1917, som altsaa antagelig skrev sig fra en længere tids humanisert stamme, ikke var saa godartet. — Intet tilfælde blev sluppet fri, før prøver av urin og avføring gjentagne ganger hadde vist negativt resultat. Et med langvarig rekonvalescens blev med godt utfald behandlet med vaccine, tilberedt av vedkommendes egne paratyfusbaciller. (W. Grimsgaard). — I Gol forekom 2 tilfælde, det ene paa Hesla hotel hos en dame

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	1	
	tilfælde.	dødsfald.														Drammen stads- fysikat.	
																Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	90	3	90	2	-	-	-	56	13	12	4	2	1	-	-	19	1
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	11	2	11	-	-	-	-	-	-	1	4	3	2	1	-	3	-
Skarlagensfeber	314	6	314	30	20	36	21	13	24	2	20	33	43	39	33	59	1
Meslinger	43	-	43	5	8	10	6	4	7	3	-	-	-	-	-	8	-
Difteri (croup)	462	20	462	16	5	8	3	15	12	4	36	113	104	71	75	154	2
Blodgang	9	-	9	1	-	-	-	5	-	-	1	-	-	2	-	-	-
Barselfeber	8	3	8	-	2	-	1	1	-	2	-	1	-	-	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	27	24	11	1	2	1	1	1	-	2	-	1	-	-	2	5	5
Pemfigus (hos nyfødte)	4	1	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-
Rosen	268	9	268	37	31	13	30	26	17	25	21	15	18	15	20	104	4
Røde hunde	529	-	529	4	8	20	83	175	179	33	7	1	7	6	6	243	-
Variceller	148	-	148	18	17	2	2	12	10	5	12	9	20	15	26	59	-
Kusma	37	-	37	6	8	13	3	2	3	-	-	1	-	1	-	5	-
Kikhoste	518	9	518	1	14	12	13	15	41	55	46	55	110	83	73	232	5
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	7696	38	7694	1123	897	653	589	566	472	445	418	568	606	594	763	1914	9
Influenta	1760	4	1760	585	363	212	122	58	73	28	23	46	45	92	113	699	3
Lungebetændelse	705	85	704	94	90	51	59	79	58	45	28	48	41	46	65	193	22
Pleurit	312	5	312	38	20	28	23	39	32	25	21	22	23	20	21	80	3
Gigtfeber	359	6	359	51	38	39	26	35	28	21	22	15	24	31	29	80	1
Malaria	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	3115	43	3115	131	82	74	72	154	253	465	889	323	119	242	311	824	12
Tilsammen	16417	259	16398	2143	1605	1174	1054	1257	1222	1173	1552	1256	1164	1260	1538	4683	68

Epidemiske sygdomme.

38

Buskerud amt. 1917.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																					
	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Drammen læge- distrikt.		Norder- hov.		Aadalen.		Modum.		Nes.		Gol.		Aal.		Kongs- berg stads- læge- distrikt.		Sands- vær.		Rollag.		Nore og Opdal.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Tyfoidefeber	63	1	-	-	-	-	5	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Akut poliomyelit	2	-	-	-	-	-	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	53	2	40	-	16	-	60	1	1	-	17	1	33	1	-	-	30	-	-	-	5	-
Meslinger	20	-	7	-	-	-	6	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	84	2	32	3	8	-	101	9	4	1	-	-	-	-	76	2	3	1	-	-	-	-
Blodgang	-	-	3	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	1	-	-	-	-	3	1	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	11	11	-	-	1	1	2	1	-	-	2	1	-	-	2	1	4	4	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
Rosen	25	-	19	-	1	-	41	-	21	1	1	-	3	-	24	-	6	3	12	-	11	1
Røde hunde	103	-	34	-	4	-	24	-	17	-	13	-	-	-	64	-	22	-	5	-	-	-
Variceller	41	-	27	-	1	-	6	-	-	-	6	-	-	-	5	-	3	-	-	-	-	-
Kusma	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	19	-	2	-	-	-	-	-
Kikhoste	50	2	13	1	5	-	187	-	16	-	2	-	13	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	986	8	1157	9	47	1	1977	-	21	-	17	2	2	2	1115	3	275	3	55	1	130	-
Influenta	253	-	109	-	5	-	315	-	26	-	5	-	11	-	154	-	87	1	30	-	66	-
Lungebetændelse	72	15	196	27	2	-	134	8	20	-	3	-	11	4	33	5	33	4	6	-	2	-
Pleurit	38	-	64	-	9	-	59	1	9	-	4	-	4	1	26	-	11	-	5	-	3	-
Gigtfeber	72	1	31	1	5	1	75	-	16	-	8	1	9	-	41	-	12	-	6	1	4	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	367	13	537	7	17	1	697	-	11	-	3	1	1	-	463	6	155	3	23	-	17	-
Tilsammen	2244	56	2270	48	121	4	3704	24	163	3	84	6	98	9	2025	18	645	20	142	2	238	1

fra Kristiania, det andet paa Oset sæterhotel hos en dame fra Lier. Begge reiste hjem og den førstnævnte blev indlagt paa Ullevaal. (Thoner). — I Aal blev en mand fra Kristiania, som hadde leiet en sommerhytte, syk efter nogen dages ophold i fjeldet; han blev sendt til Ullevaal. (H. Bruun). — I Modum distrikt forekom 4 tilfælde i Øvre Eker og 1 i Krødsherred.

Akut diarrhoe (kolerine) hadde stor utbredning. Der er ialt meldt 3 115 tilfælde og 43 dødsfald. Det grove mel fik fra flere hold skylden baade for diarrhoeen og andre fordøiellesbesværigheter). — I (1914 var de tilsvarende tal 3 201 og 56, i 1901 3 597 og 115, i 1899 3 415 og 157).

Av **angina** er ialt meldt 1 262 tilfælde. «Modumsjuken», en streptokok-infektion, hadde angina som første symptom og var ofte komplicert med rosen, sepsis og purulente affektioner. Endel av de mange influensatilfælde i Drammen by maa vistnok ogsaa henregnes til denne sygdom. (Svartshoel). — Distriktslæge W. Grimsgaard har i «Tidsskrift for den norske lægeforening» 1917 nr. 21 levert en avhandling om denne sygdom.

Av **katarraalsk ikterus** er ialt kun meldt 12 spredte tilfælde (Drammen by 5, Hønefoss 2, Kongsberg 1, Sandsvær 3, Aal 1. Fra sidstnævnte distrikt anføres, at sygdommen der ellers i mange aar har optraadt med paafaldende mange tilfælde. (H. Bruun).

Av **skabb** er meldt 507 tilfælde. — Plagen er i stadig og jevn tiltagen i Drammen by. (Svartshoel). — Fra Sandsvær angis den ogsaa at ha optraadt mere end almindelig hyppig, vistnok væsentlig importert av anlægsarbeidere. (I. Eriksen).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:									
		1	2	3	5	6	7	8	9	10	11
		Drammen stads- fysikat.	Drammen distrikt.	Norder- hov.	Modum.	Nes.	Gol.	Aal.	Kongsberg stads- læge- distrikt.	Sandsvær.	Rollag.
Veneriske saar	15	7	4	1	1	1	-	-	-	1	-
Syfilis, erhvervet.....	13	5	3	1	1	-	-	¹⁾ 1	1	1	-
— medfødt.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit.....	116	77	7	2	5	4	2	-	10	5	4

¹⁾ Erhvervet i Frankrige.

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp meldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaade tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtet henvises til tabellen derom i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde for det hele amt 9,9 pct. av alle kjendte ved sygdom foraarsakede dødsfald og 12,4 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 8,6 pct. og 10,8 pct. og for bygdene 10,6 pct. og 13,4 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Fra Gol skrives: Det fortjener at nævnes, at der siden tuberkuloselovens ikrafttræden ikke er meldt noget sikkert

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Drammen stadsfysikat	336	24	68	268
— lægedistrikt	277	28	56	221
Norderhov	163	17	48	115
Hønefoss by	23	4	6	17
Bygder	140	13	42	98
Aadalen	36	6	4	32
Modum	24	-	24	-
Nes	40	7	3	37
Gol	50	6	6	44
Aal	61	8	9	52
Kongsberg stadslægedistrikt	83	10	18	65
Sandsvær	88	9	20	68
Rollag	37	4	2	35
Nore og Opdal	33	2	1	32
Buskerud amt	1 228	121	259	969
Derav i byer	443	38	92	351
— bygder	785	83	167	618

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Uttækning ved bækken- endeleie.		Efter- byrds- operation.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	Mødre.	Barn.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fød- sel etc.	45	44	1	-	-	1	¹⁾ 1	-
Trangt bækken	1	-	1	1	1	-	-	-
Barselkrampe	4	4	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele ...	3	3	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	3	3	-	-	-	-	-	-
Dyp tverstand	1	1	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	3
Fastvokset —	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	57	55	2	1	1	1	1	5
		57						

¹⁾ Forløst ved tang paa sætet.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	døde.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barseng.	ved ulykkelige hændelser.	ved selvmord.
Drammen stadsfysikat	559	23	342	42	3	1	6	-
— lægedistrikt	588	11	271	31	1	1	6	2
Holmsbu ladested	9	-	10	-	-	-	-	-
Bygder	579	11	261	31	1	1	6	2
Norderhov	407	8	177	22	4	-	5	1
Hønefoss by	51	1	33	5	-	-	-	-
Bygder	356	7	144	17	4	-	5	1
Aadalen	74	3	37	3	-	-	1	-
Modum	836	26	416	55	8	3	7	2
Nes	106	2	54	6	2	1	-	-
Gol	77	3	50	-	-	-	1	-
Aal	131	6	78	12	4	1	-	1
Kongsberg stadslægedistrikt . .	170	3	98	13	1	-	7	-
Sandsvær	163	2	88	8	1	1	4	-
Rollag	75	-	40	3	1	-	3	-
Nore og Opdal	76	4	33	2	1	-	2	-
Buskerud amt	3262	91	1684	197	26	8	42	6
Derav i byer	789	27	483	60	4	1	13	-
— - bygder	2473	64	1201	137	22	7	29	6

tilfælde av tuberkulose paa Lykkja, en fjeldgrænd paa 13 bruk med ca. 100 mennesker; den ligger omtrent midt paa fjeldet mellem Hallingdal og Valdres. — De syke kommer i regelen sent under behandling, og det er kun undtagelsesvis at der søkes om sanatoriebehandling. Om vinteren ligger de i samme rum som den øvrige familie, husets eneste brukte, og om sommeren er de, ofte selv om sygdommen er langt fremskreden, med op paa stolene. Byfolk, som er ukjendt med forholdene, kjøper smør og melk paa slike steder, hvor trods paabud de enkleste hygieniske forholdsregler ikke overholdes. Blandt den yngre slekt er der dog en voksende forstaaelse av smittefaren. (Thoner).

Om de med statsbidrag forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning. — I Lier (Drammen lægedistrikt) forpleiedes i dette aar 519 sindssyke, derav 183 fra Buskerud, 128 fra Kristiania, 97 fra Jarlsberg og Larvik og 151 fra andre amter. I Hurum og Røken forpleiedes 37. (W. Grimsgaard). — I Norderhov distrikt er der 4 kolonier for kvindelige sindssyke, derav flere fra Kristiania. Forpleiningen er forsvarlig. (Wedø).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er meldt ialt 67, derav i Drammen stadsfysikat 17, Drammen distrikt 10, Nes 3, Norderhov 20, Aadalen 1, Kongsberg stadslægedistrikt 10, Rollag 2, Nore og Opdal 1. — Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Om jormorhjælpen henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Paa barselseng døde efter presternes opgaver 8 kvinder, ifølge lægernes 9; av disse døde 3 av barselfeber, se forøvrig tabel XXXVI, gruppe XII

Av tabellen paa foregaaende side over **fødte og døde** sees der at ha været et overskudd av 1578 fødte; forholdet mellem de fødte og de døde var = 100 : 51,6.

Levemaate og hygieniske forhold. Dyretid og bolignød præget livet i Drammen. (Svartshoel). — I Nes var det intens skogtrafik, særlig vedhugst, med rikelig arbeidsfortjeneste, vanskeligheter med proviantering av dyr og mennesker og svimlende priser paa alt. (Groth). — Ogsaa i Gol var næsten alle optat av vedhugning og kjøring. En mand kunde tjene 10—15 kr. paa egen kost, og mand med hest op til 25 kr. pr. dag. (Thoner). — I Aal var der saa mange penger blandt folk, baade bønder og løsarbeidere, at man vel aldrig har seet maken. (H. Bruun). — Fra Sandsvær oppgis levemaaten at være gjennegaaende god og tilstrækkelig; fabrikarbeidere med en dagløn av 7—8 kr. har dog fuld hyre med at slippe ut dermed. — Der er ingen drikkældighet, men folk er vandt med at ha en skvæt brændevin i huset som medicin istedetfor nafta o. l., og føler det som en for stor indgripen i den personlige frihet nu at være avskaaret derfra. — Sædelighetstilstanden er bra, naar der tages tilbørlig hensyn til, at man er midt oppe i en anlægsperiode. (I. Eriksen). — Fra Nore og Opdal anføres, at sæterbruket flourer. Et par jenter kan slaa sig sammen, leier sæter, mottar kjø, sauer og gjeter og tjener udmerket paa «sæterstyren». — Tjenestepiker faar 40—60 kr. i løn pr. maaned. — Ædrueligheten er eksemplarisk, takket være forbudet. Ved anlægget forekom dog en haarvandsrus; der blev efter sigende konsumert for 90 kr. av den vare paa et par dage. (J. Krefthing).

Sykehus. I Drammen by er der et kommunalt sykehus, som tillike gjør tjeneste som sykehus for Buskerud amt; desuten et epidemilasaret og et katolsk St. Josefs hospital. Av pleiehjem er der foruten et privat («Bethesda») et paa Bragernes for kroniske syke og et paa Strømsø for gamle. Endvidere sanitetsforeningens tuberkulosehjem. — I Drammen lægedistrikt er der tuberkulosehjem i Lier og i Hurum. I Norderhov distrikt er der i Hønefoss et epidemilasaret, alene til bruk for byen. I Norderhov ligger Trøgstad kur- og pleiehjem for tuberkulose. — Modum har et tuberkulosehjem i nærheten av Aamot station. — I Gol og i Aal er der sykehus. — Paa Kongsberg er der et kommunalt sykehus med isolationslokale og et pleiehjem for tuberkulose; desuten et gamlehjem.

Badeindretninger. I Drammen by findes et kommunalt bad og vaskeri, hvor bl. a. byens jormødre har frit bad. Ved alle 4 folkeskoler er der dusjbad. I et par sommermaaneder hadde Drammens kreds av Norsk Livrednings-selskap i drift et strømbad med svømmeundervisning. I Drammen distrikt er der damp- og karbad paa Engene; ved Lier meieri og Slemmestad fabrikker findes primitive karbad, likesom der langs kysten, fra Askerlandet til Holmsbu, findes mangfoldige badehus for sjøbad, som foruten av eierne ogsaa brukes av distriktets mange sommergjester. I Hønefoss, Norderhov distrikt, er der et folkebad paa folkeskolen. Paa Modum var St. Olafs bad i virksomhet; desuten er der

folkebad ved Vikesund og ved Krokstadelven i Nedre Eker, hvorhos nogen av de større fabrikker har karbad. En ved Nesbyen tidligere opført badstue arbeides der med at faa sat igang igjen. I Aal er der en badstue, likesaa i Hol. Paa Kongsberg er der et kommunalt badehus og i Rollag et badstuebad.

Om amtets apotek se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysninger om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Buskerud amt	62	4 699
Drammen stadsfysikat	7	931
— lægedistrikt	¹⁾ 10	790
Norderhov	²⁾ 11	277
Aadalen	4	78
Modum	³⁾ 22	1 542
Nes	⁴⁾ 1	150
Gol	⁵⁾ 1	126
Aal	⁶⁾ 2	123
Kongsberg stadslægedistrikt	2	190
Sandsvør	⁷⁾ 2	271
Rollag	-	104
Nore og Opdal	-	117

¹⁾ Lier 5, Røken 3, Hurum 2. ²⁾ Norderhov 4, Hønefoss 3, Hole 3, Tyristrand 1.
³⁾ Øvre Eker 9, Nedre Eker 4, Modum 9. ⁴⁾ Nes 1. ⁵⁾ Hemsedal 1. ⁶⁾ Aal 1, Hol 1.
⁷⁾ Øvre Sandsvør 1, Ytre Sandsvør 1.

V. Jarlsberg og Larvik amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vakter.
Amtet		2 335,71	103 333	41	19	47	14
1. Tønsberg stadslæge- distrikt	Tønsberg, kjøbstad	4,47	9 416	7	5	5	-
2. Tønsberg lægedistrikt		791,67	29 211	¹⁾ 7	1	13	9
	Aasgaardstrand, ladest.	0,18	322	1	-	-	-
	Vaale	86,04	2 623	-	-	1	1
	Borre	64,27	2 904	-	-	³⁾ 1	1
	Sem	102,28	5 825	-	-	⁴⁾ 3	1
	Andebu	184,71	2 529	1	-	1	1
	Stokke	121,06	4 566	1	-	2	2
	Nøtterø	56,11	5 037	1	1	2	1
	Rammes	138,16	2 787	-	-	2	1
	Tjøme	38 86	2 618	2	-	1	1
3. Horten stadslæge- distrikt	Horten, kjøbstad	3,87	9 609	8	3	3	-
4. Hof		868,42	20 931	6	2	12	1
	Holmestrand, kjøbstad	0,42	2 299	2	2	3	-
	Svelvik, ladested	0,50	978	1	-	1	-
	Hof	161,98	2 219	1	-	2	-
	Lardal	278,25	2 273	1	-	1	-
	Skoger	107,03	5 459	-	-	⁵⁾ 2	-
	Strømmen	55,58	1 359	-	-	⁶⁾ 1	-
	Sande	179,00	3 897	1	-	1	1
	Botne	85,66	2 447	-	-	1	-
5. Larvik stadslæge- distrikt	Larvik, kjøbstad ...	2,59	9 458	5	4	4	-
6. Larvik lægedistrikt		664,69	24 708	²⁾ 8	4	10	4
	Sandefjord, kjøbstad ..	1,23	4 864	5	5	4	-
	Sandeherred	120,07	7 171	-	-	⁷⁾ 1	-
	Tjølling	69,64	3 241	-	-	1	1
	Hedrum	281,93	4 083	-	-	1	1
	Brunlanes	190,13	4 434	-	-	⁸⁾ 2	2
	Fredriksværn	1,69	915	2	-	1	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Tønsberg by. ²⁾ Distriktslægen bor i Larvik by. ³⁾ Bor i Horten. ⁴⁾ Den ene fast ansat, bor i Tønsberg. ⁵⁾ Den ene fast ansat, bor i Drammen. ⁶⁾ Bor i Svelvik. ⁷⁾ Bor i Sandefjord. ⁸⁾ Den ene av disse bor i Larvik.

Sundhetstilstanden synes ikke at ha været ganske tilfredsstillende, i det den i et par lægedistrikter (Hof, Horten) er blit forringet ved mere utbredte epidemiske sygdomme. Av disse har særlig difteri (croup) vist betydelig tilvekst i de angrepnes antal mot aaret forut, likesaa kikhoste og akut diarrhoe, mens meslingeepidemien fra forrige aar viser betydelig tilbakegang. De akute katarrher i aandedrætsorganerne var ogsaa meget hyppige, tildels ogsaa influensa. Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 11 869 med 249 dødsfald, mot henholdsvis 10 264 og 190 i 1916.

Dødeligheten. De dødes antal utgjorde 1 658 eller 14,5 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (114 038). I 1916 var dødeligheten 13,5 pro mille.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 46 og 47, som er sammendraget efter lægernes opgaver.

Tyfoidfieber. Der iagttoges ialt 60 tilfælde med 5 dødsfald. — 3 angrepne i Tønsberg stadslægedistrikt blev indlagte i sykehus. Smittekilden var ukjent. (G. Onsum). — I Tønsberg lægedistrikt optraadte i oktober enkelte lettere tilfælde av paratyfus paa Langøen utenfor Holmestrand, og av tyfoidfieber 4 spredte tilfælde paa Nøtterø, tilsynelatende uten sammenheng med hverandre. (O. Dietrichson). — I Hof distrikt forekom tyfoidfieber eller paratyfus særlig i Sande, uten at direkte smitte kunde paavises undtagen paa 2 steder. I en familie blev en 12 aars pike syk med gastriske forstyrrelser og døde efter nogen uker. Undersøkelse paa tyfusbaciller gav negativt resultat. Et par uker efter hendes død blev moren syk og døde; hun antoges at lide av tyfoidfieber, uagtet bacilleundersøkelse her ogsaa gav negativt resultat. Midt under hendes sygdom blev en 17 aar gammel søn syk. Hos ham blev tyfusbaciller paavist. Han helbrededes. (G. Nørregaard). — Desuten iagttoges 10 tilfælde i Holmestrand, derav 8 med paratyfus, 3 i Botne herred, alle paratyfus B., 6 i Strømmen herred. I alt behandledes 32 angrepne med 2 dødsfald. 2 syke i Sandefjord, Larvik distrikt, indlagdes i lasaret; den ene var smittet i Bergen, den anden i Kristiania. (J. Christensen).

Cerebrospinalmeningit er opført med 6 angrepne og 3 dødsfald. Fra Tønsberg lægedistrikt opgis 2 tilfælde, det ene en mand, som mulig var smittet paa Haagen, og døde i hjemmet, det andet en gut, som døde paa sykehuset. Smittekilden var ukjent. I Tønsberg lægedistrikt antok sygdommen en grav form hos en gut paa Nøtterø. Hans broder var nylig kommet hjem fra en ekserserplads, hvor der hadde været enkelte tilfælde av sygdommen, men han var bakteriologisk undersøkt og befundet frisk. Moren, som var frisk, viste sig ved bakteriologisk undersøkelse at være smittet, hvorfor hun indlagdes paa amtsykehuset, indtil hun var smittefri.

Av akut **poliomyelitis** opgis 7 angrepne med 3 dødsfald. Nærmere meddelelse om disse foreligger ikke.

Skarlagensfeber viser nogen tiltagen av de anmeldte tilfælde mot aaret forut, uten at det dog kan sees, at nogen større epidemi er indtruffet nogetsteds.

Epidemien av **meslinger** i 1916 maa betragtes som ophørt i løpet av 1917.

Difteri (croup) viser derimot en betydelig forøkelse i de angrepnes antal mot aaret forut (79 i 1916, 291 i 1917). Men økningen skriver sig hovedsakelig fra en utbredt epidemi i Horten stadslægedistrikt, hvor der ialt behandledes

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	60	5	60	1	1	-	2	1	4	6	13	10	9	10	3
Cerebrospinalmeningit (epid.)	6	3	6	1	1	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-
Akut poliomyelit	7	3	5	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	1
Skarlagensfeber	209	8	209	13	6	13	24	27	30	8	5	18	19	16	30
Meslinger	137	1	137	65	11	27	14	9	7	1	-	-	-	3	-
Difteri (croup)	291	17	291	10	10	6	2	3	6	9	10	60	64	51	60
Blodgang	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	5	1	5	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	8	6	4	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1
Pemfigus (hos nyfødte)	10	1	9	-	3	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3
Rosen	120	5	120	10	12	10	10	12	6	3	12	8	17	12	8
Røde hunde	397	-	397	10	12	14	65	138	99	40	12	5	-	2	-
Variceller	176	-	176	32	40	2	17	11	6	11	9	9	9	15	15
Kusma	91	-	91	7	4	4	10	38	19	4	-	1	1	2	1
Kikhoste	631	12	631	111	70	42	57	76	59	71	38	33	23	28	23
Akute katarer i aandedrætsorg.	5990	48	5971	1085	764	704	646	647	399	291	185	226	253	369	402
Influenza	1071	9	1071	345	306	145	52	40	26	9	10	12	32	49	45
Lungebetændelse	497	93	495	76	48	64	54	78	52	37	8	7	20	17	34
Pleurit	205	9	205	23	18	18	11	23	27	19	10	17	16	8	15
Gigtfeber	215	1	215	19	27	13	15	22	20	17	29	11	15	13	14
Malaria	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	1740	26	1739	57	56	89	55	72	127	227	423	234	107	145	147
Tilsammen	11 869	249	11 839	1865	1390	1153	1037	1198	888	755	767	654	588	742	802

Epidemiske sygdomme.

(Forts.)	Fordeling paa lægedistrikterne:											
	1		2		3		4		5		6	
	Tønsberg stadslæge- distrikt.		Tønsberg lægedistrikt.		Horten stadslæge- distrikt.		Hof.		Larvik stadslæge- distrikt.		Larvik lægedistrikt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber.....	3	1	12	2	4	-	32	2	1	-	8	-
Cerebrospinalmeningit (epid.).....	2	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	1	-	-	-	2	-	1	1	3	2
Skarlagensfeber	14	-	75	2	23	1	58	2	13	-	26	3
Meslinger	35	-	8	-	19	-	5	-	26	-	44	1
Difteri (croup)	17	1	47	3	137	8	44	-	7	-	39	5
Blodgang	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Barselfeber	1	1	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-
Pyæmi, septhæmi.....	1	1	2	1	1	1	2	2	1	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte).....	-	-	-	-	1	1	6	-	1	-	2	-
Rosen	21	-	32	-	8	2	12	1	20	1	27	1
Røde hunde	91	-	38	-	69	-	28	-	76	-	95	-
Variceller	41	-	15	-	14	-	14	-	43	-	49	-
Kusma	3	-	11	-	63	-	1	-	5	-	8	-
Kikhoste.....	88	3	83	3	75	-	26	-	161	1	198	5
Akute katarrer i aandedrætsorganerne.....	926	7	888	14	1832	9	640	5	759	4	945	9
Influenta	121	2	135	2	146	3	116	2	268	-	285	-
Lungebetændelse.....	84	17	123	36	64	8	57	11	48	5	121	16
Pleurit	30	-	39	3	29	2	22	1	23	-	62	3
Gigtfeber	30	-	45	-	36	-	32	1	31	-	41	-
Malaria.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine).....	172	2	279	11	326	2	198	5	307	-	458	6
Tilsammen	1680	36	1837	80	2848	37	1299	32	1791	12	2414	52

131 tilfælde med 8 dødsfald (5 av croup, 3 av hjertelammelse). Samtidig behandles 447 tilfælde av angina. Ved epidemiens begyndelse blev hos 3 patienter med halsesyke sygdommens natur miskjendt, saa nogen isolation ikke blev foretat. Sygdommen spredte sig snart over den hele by. Statens epidemilæge blev tilkaldt og isolationslokale oprettet. Mange tilfælde var ganske lette, likesom der blev fundet en del bacillebærere. I begyndelsen av februar 1918 blev hals og næse undersøkt hos 355 folkeskolebarn; der blev kun fundet 1 bacillebærer. Merkværdig nok har der blandt de i økonomisk henseende og hvad boligforhold angaar daarligst stillede været forholdsvis faa tilfælde. Sygdommen forekom hyppigst i aarets 4de kvartal og fortsatte i 1918. Den samtidig herskende epidemi av angina follicularis vanskeliggjorde begrænsningen av difteriepidemien. Publikums holdning var heller ikke altid udadleg. (T. Meyer).

Kikhoste var dette aar meget utbredt inden amtet.

Av **katarrar, lungebetændelse, gigtfieber** etc., kom i Hof distrikt et større antal tilfælde til behandling. Blandt publikum blev omtrent alle slags febersygdomme om høsten og vinteren uten videre betegnet med navnet «*Mødumssyken*». Denne sygdom skal jo skyldes en streptokok, som kan lokalisere sig snart her og snart der, saa publikums tro kanske ikke var saa ugrundet. (G. Nørregaard).

Akut diarrhoe (kolerine) var hyppigere end vanlig. Der anmeldtes omtrent dobbelt saa mange tilfælde fra byerne som fra landdistriktet inden amtet.

For **fnat** behandledes ialt 169 angrepne, de fleste (102) i Tønsberg lægedistrikt.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av nedenstaaende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:					
		1	2	3	4	5	6
		Tønsberg stads-lægedistr.	Tønsberg læge-distrikt.	Horten stads-lægedistr.	Hof.	Larvik stads-lægedistr.	Larvik læge-distrikt.
Veneriske saar . .	18	9	-	-	1	4	4
Syfilis, erhvervet	59	8	-	33	1	1	16
— medfødt . .	3	1	-	-	1	-	1
Gonorrhoe, uretrit	215	42	3	42	10	43	75

I Larvik lægedistrikt synes disse sygdomme at bli mere almindelige. Stadslægen antar, at dette for en stor del skyldes den omstændighet, at stadig flere og flere unge piker søker arbeide i fabrikker og lignende. For det første kan da omgangen med mindre gode elementer paa selve arbeidsstedet virke uheldig, og dernæst vil den uhindrede frihet efter endt arbeidstid let føre til, at der stiftes løse gatebekjendtskaper, med hvad derav følger. (K. Lundevall).

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaade tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtet henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslister for det hele amt 12,0 pct. av

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Oppgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Tønsberg stadslægedistrikt	166	21	36	130
— lægedistrikt	417	41	80	337
Horten stadslægedistrikt	134	18	37	97
Hof	234	23	32	202
Holmestrand by	38	2	2	36
Svelvik	11	1	3	8
Bygder	185	20	27	158
Larvik stadslægedistrikt	136	17	12	124
— lægedistrikt	373	55	52	321
Sandefjord by	86	18	13	73
Bygder	287	37	39	248
Jarlberg og Larvik amt	1 460	175	249	1 211
Derav i byer	571	77	103	468
— bygder	889	98	146	743

samtlig ved sygdom foraarsakede, kjendte dødsfald og 14,4 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 13,5 pct og 16,5 pct. og for bygderne 11,0 pct. og 13,2 pct. Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel.

Spedalskhet. En 60 aar gammel kone, som har boet paa Nøtterø, Tønsberg lægedistrikt, i omtrent 40 aar, led av den glatte form av spedalskhet. Hun var født i Bohuslen, Sverige, hvorfra hun som ung pike flyttet til Nøtterø. Hun indlagdes paa Rikshospitalets hudsygeavdeling. (O. Dietrichson).

Sindssyke. Om amtets sindssyke se den almindelige beretning. — Distriktslægen i Hof gjentar den gamle klage over vanskeligheten ved at faa anbragt sindssyke i privat forpleining. Stillingen er nu høist mislig. Det er snart sagt haabløst at spørge sig for indenbygds. Der er for mange penge blandt folk; de vil ikke ha al uleiligheten med slike patienter, naar ikke nøden driver dem. Hvis man ikke hadde kolonierne i Lier at ty til, vilde man staa aldeles fast. Der maa bygges, og det snart enten av stat eller amt; det er aldeles uforsvarlig at la det skure længere. (G. Nørregaard).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 87 saadanne, derav i Tønsberg stadslægedistrikt 12, i Tønsberg lægedistrikt 30, i Horten stadslægedistrikt 4, i Hof lægedistrikt 8, i Larvik stadslægedistrikt 10 og i Larvik lægedistrikt 23. — Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side.

Om jormorhjælpen se tabellen i den almindelige beretning.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 3 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 4 kvinder saaledes: barsel-

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Utrækning ved bækkenendeleie.			Perforation.	Abortus provocatus.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.
Risvækkelse	56	54	¹⁾ 2	1	1	-	2	³⁾ 2	³⁾ 1	-	-	-
Trangt bækken	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vomitus gravidarum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-
Forhodeleie	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daarlige fosterlyd	13	12	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4	²⁾ 3	2	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	72	69	3	5	4	2	2	2	1	2	1	3
		72			6			3				

¹⁾ Derav en 1ste tvilling, om 2den intet anført. ²⁾ Derav et par tvillinger, begge forløst ved vending. ³⁾ En tvillingfødsel, 1ste tvilling død, 2den født levende, begge forløst ved utrækning. ⁴⁾ Dødsårsak: Efterblødning paa grund av placentarrest. Kvinden gravid i 6te maaned.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	døde.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barselseng.	ved ulykkelige hændelser.	ved selv-mord.
Tønsberg stadslægedistrikt....	275	6	176	26	3	-	3	1
— lægedistrikt	764	21	462	44	4	1	5	1
Aasgaardstrand by.....	13	-	8	2	-	-	1	-
Bygder	751	21	454	42	4	1	4	1
Horten stadslægedistrikt	239	5	146	18	3	1	7	-
Hof lægedistrikt.....	542	12	296	33	3	1	5	4
Holmestrand by	36	1	41	3	-	-	2	-
Svelvik —	38	-	20	2	-	-	-	-
Bygder	468	11	235	28	3	1	3	4
Larvik stadslægedistrikt	312	7	163	23	1	-	3	1
— lægedistrikt	737	15	415	46	5	-	4	-
Sandefjord by	118	2	98	11	2	-	1	-
Bygder	619	13	317	35	3	-	3	-
Jarlsberg og Larvik amt	2869	66	1658	190	19	3	27	7
Derav i byer	1031	21	652	85	9	1	17	2
— bygder	1838	45	1006	105	10	2	10	5

feber 1, barselkrampe 1, blødning 1, abort 1. Desuten døde en kvinde av anden svaugerskaps- eller barselsygdom.

Antallet av fødte og døde vil sees av ovenstaaende tabel.

Der blir et overskudd av 1 211 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 57,8.

Veirliget. Der foreligger saa utilstrækkelige oplysninger herom, at nogen almindelig oversigt ikke kan gives.

Levemaaate, hygieniske og økonomiske forhold. Stadslægen i Horten bemerker, at der efter politiets oplysning har været betydelig færre arrestationer for drukkenskap i 1917. Der har dog været solgt meget denaturert sprit, haarvand, sammensatte hostedraaper og andre tinkturer til fyld. — Under den herskende difteriepidemi var det ofte vanskelig eller umulig at faa indlagt de syke i epidemisykehus. Apenes epidemisykehus var i flere maaneder overbelagt. (T. Meyer).

I Hof maa de hygieniske forhold fremdeles siges at være gode overalt i distriktet. Der er jo almindelig velstand. Renligheten er for det meste upaa- klagelig, men rummene benyttes ikke i den utstrækning som de kunde. — Dyr- tiden har man ikke merket synderlig, før rationeringen begyndte. Det vanske- ligste blir nu snart melkespørsmålet; prisen stiger, og smaafolk kan kun med møie drive op melk. — Hovednæringsveiene, akerbruk og skogbruk, blomstrer, fabrikerne vel likesaa. Tømmerkjørere har tjent liketil kr. 30,00 dagen, ja der siges endog op til kr. 50,00. — Ædruelighetstilstanden maa betegnes som god. Distriktslægen har ingen brændevinsrecepter utstedt i aarets løp, og han tror ikke noget misbruk har fundet sted inden distriktet. (G. Nørregaard).

Paa foranledning av stadslægen i Larvik har byens myndigheter til avhjælp av byens slette vandforsyning, avsat et større beløp til anlæg av nyt vandverk og til undersøkelse av nye vandinntak. — Arbeidsforholdene har frem- deles været gode og trods sterkt stigende lønninger, har det ofte været vanskelig at opdrive tilstrækkelig arbeidshjælp. Dette kan for en del skyldes vanskelig- heten ved at skaffe husrum tiltrods baade for kommunens og private bedrifters bestræbelser for at raade bod herpaa. Byens matforsyning blir ogsaa efterhvert vanskeligere; de sterkt opskruede kjøtpriser bevirker, at almindelige folk maa gi avkald paa bruk av kjøt. Heldigvis har der som regel været god tilgang paa fisk, specielt makrel, til forholdsvis billig pris. Værre er mangelen paa tilstræk- kelig melk og fedtstof. Landsmargarinen er ilde likt, og mange foretrekker at spise tørt brød. Brødet har været baade godt og daarlig. Specielt kommer kla- gerne fra de laveste samfundslag, og det er især disse, som bestormer lægerne for at faa hvetekort. At erstatte brød med grøt har de liten greie paa. At folk i det store og hele mindsker i vekt er utvilsomt, om der vel ikke er tale om egentlig underernæring. Paafaldende er trangen til søte saker. Byen har strukket sig saa langt den evner med rabatkort, kommunale utsalg, folkekjøkken o. s. v. — I 1917 ophørte vinhandlerne med sin vinhandel; fra sommeren 1918 var byen helt tørlagt undtagen for landsøl. Det totale forbud har ikke udelukkende hat gode virkninger; alskens surrogater er blit tat i bruk i en uhyggelig grad. Lægerne er blit bestormet for at faa brændevinsrecepter, men heldigvis har det vist sig, at de har forstaat at staa imot presset — kanske paa en enkelt undtagelse nær. (K. Lundevall).

I Larvik lægedistrikt mangler der fremdeles vandleiding i de bymæssig bebyggede strøk, Østre Halsen og Nanset; der er dog nu utsigt til, at sidstnevnte sted skal faa vandverk. — Nogen bolignød har der ikke været. — Branlanes har nu faat elektrisk lys og Hedrum delvis, Kvelle har eget elektricitetsverk. — Løvevæsenet har været meget god og provianteringsforholdene tilfredsstillende; bønderne har tjent gode penger. — Utbyttet av høi blev paa grund av de klima- tiske forhold forringet, men det kom velberget i hus. Rughesten tok skade av det regnfulde veir i august, og poteterne ødelagdes mange steder av «raate». — Av grønsaker var der rikelig, likesaa av rotvekster og vilde bær, især tyttebær. — Ædrueligheten er trods forbudet fremdeles ganske god, sedeligheten meget god. (H. Blom). — I Sandefjord fortsattes arbeidet med kloaknettets utvidelse og gaters oparbeidelse og forbedring. Et folkekjøkken indrettedes i en av kommunen ind- kjøpt gaard og har hat stor søkning, særlig av arbeidsklassen, som her for billig pris har skaffet sig veltillavet og nærende kost. 2 nye kommunale leiegaarder er opført og flere er under arbeide. Allikevel er der bolignød, uagtet bygge- virksomheten ellers ogsaa har været livlig, saavel i byen som i Sandherred. — I de fleste ældre huse anvendes endnu gruber som privetbeholdere. Disses tilstræk- kelige tømning har voldt vanskeligheter, da jordbrukerne ikke længere er villig til som før, at hente gjødselen. Av hensyn til utgifterne har kommunestyret kviet sig for at indføre kommunalt renholdsverk. Helsenædet har da foreslaat, at

kommunen skaffer sig hest og vogn og ansætter en renovatør, som forestaar tømmingen av byens priveter, mot at enhver huseier derfor betaler en passende avgift. — Rationeringen har hittil gaat glat uten ulemper og ikke medført nogen underernæring. Byens melkeforsyning er dog paa grund av mangel paa kraftfôr og tildels paa høi avtat betydelig. — Arbeidsløshet har ikke forekommet. — Den økonomiske tilstand er fremdeles god saavel blandt over- som underklassen baade i byen og landdistriktet. (J. Christensen). — Ordføreren i Fredriksværn helse-raad bemerker, at der tiltrods for dyrtiden ingen nødtilstand har været blandt befolkningen. Arbeidslønnen er steget voldsomt, og arbeide har altid været at faa. Arbeidshjælp har været vanskelig at erholde og har maattet betales i dyre domme. Arbeidere i enkelte brancher har tjent saa godt, at de har tat sig flere fridage end tidligere. Tjenestepiker er saagodtsom uerholdelige; de unge piker vil heller i «en forretning», paa fabrik eller — gaa hjemme og slænge. — Nogen melkenød har der ikke været i kommunen. Fiskerne hadde et utmerket aar. — En del kommunen tilhørende tomter paa Lærerjorden blev solgt og delvis bebygget, væsentlig av arbeider ved hjælp av Boligbanken. Eiendomspriserne steg med 3 à 400 pct. — Stedets øl- og vinsanlag gik med tap paa grund av øl- og vinforbudet og vil antagelig bli stengt paa grund av den uforholdsmæssig høie avgift, som herredsstyret har paalagt. Herved vil flere veldædige indretninger, som tidligere har hat en betydelig støtte av samlagets aarlige utdelinger, bli stillet omtrent paa bar bakke og komme til at indskrænke sin virksomhet i høi grad, om kanske ikke helt at maatte indstille den. — Ædrueligheten er utmerket og sedeligheten tilsynelatende likesaa (R. Steenstrup).

Sykehus. I Tønsberg by er der et for byen og amtet fælles sykehus, et isolationslokale, et tuberkulosehjem og et gamlehjem. I Tønsberg distrikt ligger Sem tuberkulosehjem. I Horten er Karl-Johansverns sykehus, som tilhører marinen og et epidemilasaret. — I Hof distrikt findes i Holmestrand et litet sykehus paa 16 senger og med operationsrum; i Svelvik er der et epidemilasaret. I Larvik by er der et sykehus paa 20 senger og et epidemilasaret; et nyt saadant er forresten planlagt og vil bli bygget, saasnart der kommer normale tider. Sykehuset arbeider ogsaa paa grænsen av sin ydeevne. (K. Lundevall). Paa gamlehjemmet er der 2 stuer til forpleining av tuberkuløse syke. I Larvik distrikt findes i Sandefjord en liten sykestue og et epidemilasaret, i Fredriksværn et isolationslokale for epidemiske sygdomme. I Brunlanes ligger kysthospitalet for skrofuløse barn med et isolationslokale og desinfektionsanstalt.

Badeindretninger. I Tønsberg by er en offentlig badeanstalt med damp- og karbad samt dusj for folkeskolens barn. Desuten er der i Victoria hotel damp- og karbad med svømmebasin, hvortil byens folk har adgang. I Horten har arbeiderne ved marineverftet gratis bad (kar- og varmluftbad) ved den med marinen sykehus forbundne badeindretning, som ogsaa er aapen for publikum. I Hof distrikt er der i Holmestrand paa folkeskolen et varmbad, som er aapent 2 dage i uken, desuten et sjøbad; et litet saadant findes ogsaa ved Holm i Sande. Enkelte fabrikker har indrettet varmbad og dusjbad for arbeiderne, saaledes Eidsfoss verk, glasverket i Skoger o. fl. — I Larvik by er der et offentlig kar- og badstubad, desuten badehus for sjøbad; slike findes ogsaa i Sandefjord og Sandeherred. I Sandefjord har kommunen i en den tilhørende større bygning ogsaa indrettet et folkebad. I Fredriksværn er der en anstalt for varme og kolde sjøbad, gytje- og furunaalsbad. Aapen om sommeren. Desuten har man Larvik og Sandefjord bade- og kuranstalter.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om møter i helseraad og om vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Jarlsberg og Larvik amt	70	3340
Tønsberg stadslægedistrikt	5	264
— lægedistrikt	¹⁾ 12	814
Horten stadslægedistrikt	8	371
Hof lægedistrikt	²⁾ 20	787
Larvik stadslægedistrikt	7	223
— lægedistrikt	³⁾ 18	881

¹⁾ Aasgaardstrand 1, Andebu 1, Nøtterø 6, Sem 3, Vaale 1. ²⁾ Holmestrand 8, Svelvik 1, Skoger 3, Sande 2, Hof 1, Lardal 2, Strømmen 3. ³⁾ Sandefjord 6, Fredriksvæn 5, Brunlanes 1, Tjølling 2, Sandeherred 3, Hedrum 1.

VI. Hedemarkens amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornøde.	Hjælpe- vækonatorer.
Amtet		27527,67	133 584	49	25	65	52
1. Søndre Odalen ...	Søndre Odalen..	514,91	6 343	¹⁾ -	1	1	1
2. Nordre Odalen ...	Nordre Odalen..	500,33	4 421	1	-	3	2
3. Eidskogen	Eidskogen	643,12	5 838	1	1	1	1
4. Vinger		500,12	6 212	5	2	3	2
	Kongsvinger kjøbstad	0,80	624	4	2	1	-
	Vinger.....	499,32	4 588	1	-	2	2
5. Brandval.....	Brandval	509,89	3 629	1	-	2	2
6. Grue	Grue	838,71	6 120	1	-	3	2
7. Hamar stadslæge- distrikt	Hamar kjøbstad ..	1,12	6 171	5	6	4	-
8. Hedemarken		2 697,68	42 512	15	4	15	10
	Vang	534,07	6 371	1	-	1	1
	Furnes		3 832	1	-	1	1
	Stange	345,28	7 236	4	1	4	2
	Romedal	384,59	4 848	1	1	1	1
	Løten	358,56	5 606	2	-	2	1
	Nes	177,67	3 479	2	-	1	-
	Ringsaker.....	897,51	11 140	4	2	5	4
9. Hof	Hof	416,78	3 097	1	-	1	2
10. Aasnes	Aasnes	638,55	5 083	4	2	2	2
11. Vaaler	Vaaler	699,54	3 761	2	1	1	1
12. Elverum	Elverum	1 303,98	9 818	4	3	4	3
13. Trysil	Trysil	2 962,01	5 773	2	-	7	7
14. Engerdalen	Engerdalen	2 202,51	1 227	1	-	1	1

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vakeinatører.
15. Rendalen.....		3 222,81	3 282	1	-	3	3
	Ytre Rendalen...	1 413,32	1 678	1	-	2	2
	Øvre Rendalen	1 809,59	1 604	-	-	1	1
16. Aamot.....	A a m o t	1 323,60	3 531	1	1	4	3
17. Stor-Elvedalen ...		2 108,96	3 990	1	-	3	3
	Stor-Elvedalen ..	1 644,88	3 567	1	-	2	2
	Sollien	464,08	423	-	-	1	1
18. Tønset....		5 286,27	11 212	3	4	6	6
	Lille-Elvedal	995,20	2 110	1	1	1	1
	Foldal	1 165,71	2 284	-	-	1	1
	Tønset	1 023,90	3 504	1	2	2	2
	Tolgen.....	2 101,46	3 314	1	1	2	2
19. Kvikne	K v i k n e	1 156,78	1 465 ¹⁾	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Sundhetstilstanden var i det hele tat tilfredsstillende; kun fra Engerdalen distrikt betegnes den som mindre god. Av viktigere epidemiske sygdomme viser skarlagensfeber, mæslinger, difteri, kikhoste og influenza tildels betydelig nedgang i de anmeldte tilfældes antal mot aaret fornt. Nogen forekelse viser de akute katarer i aandedrætsorganerne, krupøs lungebetændelse og akut diarrhoe, i mindre grad pleurit og gigtfeber. Det samlede antal anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 13 150 med 229 dødsfald, mot henholdsvis 13 248 og 228 i 1916.

Dødeligheten. De dødes antal utgjorde 1 720 eller 11,9 pro mille av den tilstedeværende beregnede middelfolkemængde (144 169). — I 1916 var dødeligheten 12,8 pro mille.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 57 og flg., sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes ialt 13 angrepne med 1 dødsfald. I Nordre Odalen distrikt blev 5 personer syke ved smitte fra Fetsund; det var 4de gang at sygdommen førtes ind i distriktet fra denne bygd. Det er dog ikke nogen gang blit epidemi av denne indførsel; ved denne leilighet blev det med en hus-epidemi, som dog varede i over $\frac{1}{2}$ aar. I en familie bestaaende av forældre med 2 sønner angrepes efterhvert først en søn, som kom syk hjem fra Fetsund, saa hans bror, saa faderen, som døde, og tilslut moderen, som hadde pleiet de syke; hun gjennomgik en let tyfoidfeber, mens denne sygdom hos de andre var av en meget alvorlig karakter. — Et litet, men brukbart epidemisjukhus for bygden er høist paakrævet; i smaakaarshjem kan hverken isolation eller internering ved

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde..	dødsfald.													
Tyfoidfieber	13	1	13	1	-	-	-	-	-	4	4	1	1	1	1
Cerebrospinalmeningit (epid.)...	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut poliomyelit	4	1	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagenfeber	248	4	246	34	12	18	19	29	22	26	8	9	5	22	42
Meslinger	304	-	304	46	29	13	22	30	20	23	4	26	25	28	38
Difteri (croup)	53	5	53	4	2	1	9	6	1	7	4	1	4	6	8
Blodgang	10	1	10	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	5
Barselfeber	17	3	17	2	-	1	1	2	-	1	-	3	-	7	-
Pyæmi, septhæmi	17	12	8	1	-	1	-	-	1	3	-	1	-	1	-
Pemfigus (hos nyfødte)	6	2	5	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Rosen	194	6	194	23	22	17	19	16	16	13	8	14	17	14	15
Røde hunde	205	-	205	23	23	30	25	34	33	22	6	5	3	1	-
Variceller	188	-	188	34	21	21	9	11	14	16	12	18	9	11	12
Kusma	74	-	74	8	11	7	5	14	9	6	3	3	-	6	2
Kikhoste	438	2	438	56	40	40	40	24	20	12	20	36	33	42	75
Akute katarrer i aandedræts- organerne	7185	54	7152	1068	1139	892	721	569	382	372	238	285	368	502	616
Influenta	1159	1	1149	207	367	252	101	44	26	27	18	18	29	27	33
Lungebetændelse	752	77	750	116	132	90	76	86	45	29	21	15	42	52	46
Pleurit	408	6	405	48	45	42	41	42	37	27	21	24	24	28	26
Gigtfeber	300	5	299	39	29	39	42	29	16	20	14	19	21	16	15
Akut diarrhoe (kolerine)	1574	48	1574	115	94	68	77	74	129	164	303	216	102	108	124
Tilsammen	13150	229	13088	1826	1967	1532	1209	1011	771	772	687	694	683	876	1060

Epidemiske sygdomme.

58

Hedemarkens amt, 1917.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Søndre Odalen.		Nordre Odalen.		Eidskogen.		Vinger.		Brandval.		Grue.		Hamar stadslægedistrikt.		Hedemarken.		Hof.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	3	-	5	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	9	-	14	-	5	-	8	-	9	1	64	1	2	-
Meslinger	-	-	-	-	9	-	1	-	1	-	-	-	17	-	259	-	2	-
Difteri (croup)	-	-	-	-	11	1	-	-	1	-	2	1	1	-	10	1	2	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-
Barselfeber	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	4	4	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	2	-	-	-
Rosen	8	-	2	-	5	1	3	1	1	-	7	2	17	1	73	1	9	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	14	-	93	-	1	-
Variceller	18	-	-	-	-	-	7	-	-	-	9	-	14	-	67	-	2	-
Kusma	10	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	14	-	9	-
Kikhoste	106	-	85	-	20	-	32	-	7	-	11	1	19	-	99	1	-	-
Akute katarrher i aandedrætsorganerne	382	7	270	4	138	3	850	2	102	2	44	2	346	-	2222	11	138	1
Influenta	62	-	17	-	-	-	186	-	37	-	37	-	62	-	404	-	32	-
Lungebetændelse	42	7	25	2	9	2	17	4	8	1	17	2	26	4	282	30	8	-
Pleurit	25	-	27	1	4	-	12	-	6	-	7	1	11	-	125	2	6	1
Gigtfeber	25	-	18	-	16	1	16	1	-	-	7	-	5	-	89	2	6	-
Akut diarrhoe (kolerine)	42	6	26	1	46	2	149	-	39	3	38	5	92	-	548	20	16	2
Tilsammen	728	22	480	10	267	10	1290	9	208	6	194	15	637	8	4366	74	233	4

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	10		11		12		13		14		15		16		17		18	
	Aasnes.		Vaaler.		Elverum.		Trysil.		Enger- dalen.		Ren- dalen.		Aamot.		Stor- Elvedalen.		Tønset.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	4	-	7	-	20	1	9	-	3	-	6	-	19	-	33	-	36	1
Meslinger	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	8	-	3	-
Difteri (croup)	-	-	2	-	4	1	3	-	3	1	-	-	3	-	-	-	11	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	5	-	3	-	23	-	11	-	-	-	2	-	3	-	4	-	18	-
Røde hunde	2	-	-	-	76	-	-	-	-	-	2	-	14	-	-	-	1	-
Variceller	1	-	9	-	19	-	-	-	-	-	13	-	-	-	18	-	11	-
Kusma	-	-	-	-	5	-	1	-	-	-	-	-	17	-	12	-	3	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	22	-	-	-	30	-	5	-	-	-	2	-
Akute katarrrer i aandedræts- organerne	158	1	269	4	1098	1	206	1	9	-	115	3	129	3	91	3	618	6
Influenta	22	-	36	-	160	-	46	1	-	-	4	-	20	-	-	-	34	-
Lungebetændelse	35	1	10	3	73	7	63	1	11	-	17	3	9	2	11	2	89	6
Pleurit	19	-	9	-	33	-	17	-	5	-	2	1	9	-	6	-	85	-
Gigtfeber	15	-	6	-	24	-	19	-	-	-	-	-	5	-	4	-	45	1
Akut diarrhoe (kolerine)	39	-	44	3	244	3	47	-	-	-	26	-	67	-	23	2	88	1
Tilsammen	301	2	396	11	1783	13	446	3	31	1	222	8	200	5	210	7	1158	21

epidemisk sygdom paa landsbygden gjennemføres paa betryggende maate. — Et tilfælde av paratyfus, erhvervet utenfor bygden, forekom hos et barn i distriktslægens familie. (T. Ansteensen). — I Grue distrikt behandledes 2 syke med tyfoidfeber, den ene smittet i Fetsund, den anden med ukjent smittetilstand. (M. Queseth). Tilfældet i Elverum distrikt var en paratyfus hos en voksen mand.

Cerebrospinalmeningit iagttoges hos en ung pike, en meierske, i Tønset distrikt. Hun indlagdes i Hamar sykehus, hvor hun døde. Smittetilden var ukjent. (A. S. Bergh).

Akut poliomyelitis opføres med 4 tilfælde og 1 dødsfald. I Nordre Odalen distrikt blev der paatruffet et allerede avløpet tilfælde av denne sygdom hos en liten pike. En 5 à 6 aar gl. bror hadde samtidig været litt uvel og var blevet stiv i nakken; denne stivhet holdt sig i uker, men væsentlig som en skjævheth. Distriktslægen hadde en mistanke om, at ogsaa her laa poliomyelitis til grund. (T. Ansteensen). Paa dødsårsakslisten for Vinger herred opføres et pikebarn mellem 10 og 15 aar, som døde av poliomyelitis (ikke nærmere omtalt). I Brandval distrikt angrepes en gut i mai og i Tønset distrikt en voksen mand i Tolgen i februar; ingen av dem døde.

Skarlagensfeber viser fremdeles nedgang i de anmeldte angrepnes antal (i 1917 248 tilfælde, i 1916 336, i 1915 625).

Meslinger viser ogsaa betydelig tilbakegang mot aaret forut. Epidemien synes alene at ha forekommet i Hedemarken distrikt inden Furnes, Ringsaker og Nes herreder.

Av difteri (croup) anmeldtes for det hele amt kun 53 angrepne med 5 dødsfald. Saa faa har ikke været anmeldt siden 1904.

Kikhoste viser fortsatt betydelig tilbakegang mot de nærmest foregaaende 3 aar. Der forekom dog fremdeles inden enkelte lægedistrikter mer eller mindre utbredte epidemier, særlig i amtets sydlige del.

Akute katarrar i aandedrætsorganerne synes at ha været hyppigere end vanlig.

Av andre sygdomme kan nævnes:

Icterus epidemicus har fra 1916 holdt sig uforandret i Nordre Odalen distrikt; sygdommen bevæger sig som før langsomt gjennom bygden og følger tydelig bebyggelsen. (T. Ansteensen). Ogsaa i Aamot distrikt hadde sygdommen ikke ringe utbredning; der var vistnok mange flere angrepne end de, som kom til behandling. (L. Larsen).

Erythema nodosum. Om denne sygdom skriver distriktslægen i Nordre Odalen, at jo mere man ser av den, og jo bedre anledning man faar til at følge patienterne et à to aar efter sygdommen, desto mere blir man overbevist om sammenhængen mellem den og de tuberkuløse infektioner. I 1917 iagttoges to tilfælde, som med en mellemtid, da patienterne følte sig uvel uten særlig karakteristikk, hos begge gik over i en meget stor pleuritis. Den ene patient, en kraftig 21-aarig mand, døde, da eksudatet allerede var begyndt at svinde, den anden, en meget kraftig pike av belastet familie og med adgang til infektion i hjemmet, kom sig. (T. Ansteensen).

Mycosis tonsurans forekom hyppig i Tønset distrikt især blandt kvinder, som stelte med kjøer, hos hvilke der herskede ren pandemi av sygdommen. (A. S. Bergh).

For **skabb** behandledes ialt 605 angrepne. I Grue distrikt har sygdommen bredt sig særlig gennem dem, som har været i militærtjeneste og delvis ved tilreisende tømmerhuggere. (M. Queseth). — Paa Hedemarken har skabb holdt sig som en noksaa hyppig forekommende sygdom. De steder, hvor tømmerhuggere holder til og vedhuggere overnatter samt fabrikkaraker med trang soveplads, danner ikke sjelden utgangspunkter for overføring. I Hof distrikt synes den at være tiltat i de senere aar. Det er mest skogsarbeidere og deres familier som angripes. Smitten sker i tømmerkojerne, hvor renligheden jo ikke er den bedste. (Karud). I Aasnes distrikt viser det sig vanskelig at faa bugt med den. (A. Bjørneby). I Tønset distrikt fik den mot slutningen av aaret adskillig utbredelse, væsentlig indført ved svenske arbejdere. (A. S. Bergh).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:										
		2	3	4	6	7	8	9	11	12	17	18
		Norde Odalen.	Eidskogen.	Vinger.	Grue.	Hamar stads- lægedistr.	Hedemarken.	Hof.	Vaaler.	Elverum.	Stor-Elvedal.	Tønset.
Veneriske saar	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet...	6	-	-	-	-	1	4	-	-	1	-	-
— medfødt	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit..	53	1	1	9	3	5	1	3	2	10	3	15

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaade tilfælde av tuberkulose sygdomme, henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslister for det hele amt 14,1 pct. av samtlige ved sygdom foraaarsagede, kjendte dødsfald og 16,5 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 18,6 pct. og 21,3 pct. og for bygdene 13,9 pct. og 16,2 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — I Nordre Odalens distrikt blir hver trængende tæringspatient, som ønsker sanatoriebehandling, og det gjør nu alle, skaffet saadan dels ved amts, dels ved herredsbevilgning. — I de sidste aar og ikke mindst i 1917 er der opført en betydelig mængde arbeiderhjem ved hjælp av Boligbanken. I den senere tid mærkes en betydelig tendens til at gjøre disse litt rummeligere end før. De sidste aars svære materialpriser synes ikke at ha lagt nogen dæmper paa denne byggevirkosomhet. Der spares dog formeget paa dimensionen av planker og paa paneler og pap. Panelingsbordene og pappen er det jo, som skal skaffe det isolerende luftrum i væggen, som igjen skal gjøre huset varmt. (T. Ansteensen). Distriktslægen i Hedemarkens distrikt uttaler, at han efter 30 aars virksomhet inden distriktet har den mening, at i det store og hele tat har tuberkulosen i løpet av denne tid været i stadig tilbakegang. Hertil har væsentlig bidraget de sykes isolering i sykehjem og dermed i forbindelse staaende forbedring i de sykes og deres omgivelers kaar. (K. Løken).

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Søndre Odalen.....	76	7	22	54
Nordre Odalen.....	50	5	10	40
Eidskogen.....	71	8	10	61
Vinger.....	73	16	9	64
Kongsvinger by.....	22	8	3	19
Bygder.....	51	8	6	45
Brandval.....	36	6	6	30
Grue.....	107	10	15	92
Hamar stadslægedistrikt	64	8	8	56
Hedemarken.....	527	66	74	453
Hof.....	44	7	4	40
Aasnes.....	56	7	2	54
Vaaler.....	45	2	11	34
Elverum.....	110	26	13	97
Trysil.....	52	8	3	49
Engerdalen.....	22	2	1	21
Rendalen.....	32	2	8	24
Aamot.....	30	6	5	25
Stor-Elvedalen.....	45	6	7	38
Tønset (med Kvikne).....	144	32	21	123
Hedemarkens amt.....	1584	224	229	1355
Derav i byer.....	86	16	11	75
— - bygder.....	1498	208	218	1280

Spedalskhet. I Vaaler distrikt lever fremdeles med tilladelse av overlægen for den spedalske sygdom en mand i sit hjem paa Svartvådet i Risberget. (C. Bergh).

Av sjeldnere sygdomstilfælde omtales fra Elverum distrikt en pludselig opstaad lammelse av begge underextremiteter hos en før frisk 40 aar gl. gift kvinde. Hun faldt om paa landeveien under en hurtig spadsertur. Der opstod gangræn i begge ben til knæerne. Under amputation av begge ben ovenfor disse, viste det sig, at begge arteriæ femorales var tilstoppet av en embolus. (T. Petersson).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning.

Fødselsoperationer. Av læger utførtes ialt 97 saadanne, derav i Søndre Odalen lægedistrikt 5, i Nordre Odalen 5, i Eidskogen 5, i Vinger 4, i Brandval 6, i Grue 2, i Hamar stadslægedistrikt 12, i Hedemarken 16, i Hof 3, i Aasnes 5, i Vaaler 5, i Elverum 10, i Trysil 5, i Rendalen 1, i Aamot 1, i Stor-Elvedalen 2, i Tønset (med Kvikne) 10. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side.

Om **jormorhjælpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.		Uttrækning ved bækkenendeleie.		Abortus provocatus.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.	Mødre.	Barn.	Mor.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse.....	69	²⁾ 1	68	2	-	-	2	⁵⁾ 3	-	-
Trangt bækken.....	6	-	6	-	-	-	1	⁶⁾ 1	-	-
Barselkrampe.....	¹⁾ 2	-	³⁾ 2	1	1	⁴⁾ 1	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Forhodeleie.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Tilbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Fastvoksning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	79	1	78	1	2	2	3	4	1	9
	80		81							

¹⁾ Tillike trangt bækken. ²⁾ Dødsårsak: harselfeber. ³⁾ Derav en 1ste tvilling, 2den forløst (lev.) ved vending, hvor utfald for moren er anført. ⁴⁾ 2den tvilling, 1ste forløst (lev.) ved tang. ⁵⁾ Derav en tvillingfødsel, hvor begge tvillinger forløstes ved uttrækning. ⁶⁾ Forløsning ved tang paa sætet.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsels- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Søndre Odalen	145	2	91	7	1	-	1	-	-
Nordre Odalen	130	3	53	6	3	1	-	-	-
Eidskogen ..	130	4	76	6	-	-	1	1	-
Vinger	171	2	80	8	2	-	1	1	-
Kongsvinger by	42	1	20	1	-	-	-	-	-
Bygder	129	1	60	7	2	-	1	1	-
Brandval	155	3	48	14	4	-	2	-	3
Grue	172	1	115	18	3	-	6	1	-
Hamar stadslægedistrikt	140	4	76	7	-	-	3	1	-
Hedemarken lægedistrikt	1268	28	538	58	4	3	6	1	-
Hof	99	3	50	4	-	-	2	-	-
Aasnes	142	3	58	6	1	-	-	-	-
Vaaler	125	2	48	12	1	-	1	-	-
Elverum	317	5	131	20	4	-	3	-	-
Trysil	193	1	57	11	4	-	1	-	-
Engerdalen	43	-	22	3	-	-	1	-	-
Rendalen ...	75	2	34	5	1	-	1	-	-
Aamot	131	4	40	10	2	-	1	-	-
Stor-Elvedalen	117	5	47	7	2	-	2	1	-
Tønset	287	11	143	14	2	1	6	-	-
Kvikne	36	1	13	-	-	-	2	-	-
Hedemarkens amt	3876	84	1720	216	34	5	40	6	3
Derav i byer	182	5	96	8	-	-	3	1	-
— bygder	3694	79	1624	208	34	3	37	5	3

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 5 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsagen for 3 kvinder, som alle døde av emboli og thrombose.

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av ovenstaaende tabel.

Der blev et overskudd av 1 656 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 44,4.

Veirliget. Da der foreligger meddelelse herom alene fra omtrent halvparten av amtets lægedistrikter, kan der ingen almindelig oversigt gives. Ifølge de mer eller mindre ufuldstændige opgaver, som findes i beretningerne, synes vinteren at ha været kold og streng, sommeren tør og varm, høsten mild, men for en del regnfuld.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. I Nordre Odalen distrikt siges forbudet at ha virket godt. Arbeiderne har de sidste aar hat god fortjeneste, og svære summer er gaat til kjøp av brændevin. Likesaa store summer er nu nyttiggjort for hjemmet og familien. Alle sammenkomster av ungdom forløper pynteligere. Men der føres store klager over, at det er kjedelig paa alle sammenkomster. Distriktslægen uttaler, at det er udelukkende som kriseforanstaltning, at han gir forbudet sin tilslutning. Han mener, at under normale forhold vil den individuelle kontrol maatte gi den bedste løsning av alkoholspørsmålet. (T. Ansteensen).

I Brandval distrikt var arbeidsfortjenesten god og mange penger blandt folk. Der foregik en livlig vedhugning i alle skoge hele sommeren og høsten. Renligheten i bygden staar ikke særlig høit, og spyttesvineriet blomstrer fremdeles; plakater med forbud mot spytning blev trykt og opslaat paa skydsstationer, landhandlerier og hvilesteder, som hadde anmodet om at faa saadanne til indskjærpelse av forbudet. (S. Bull).

De hyppig forekommende fordeielsessygdomme i Grue distrikt maa vel tilskrives det forandrede kosthold. Det sammalte mel taales ikke av alle. Kornets opbevaring og behandling hos provianteringsraadet kunde været bedre. (M. Queseth).

I Ringsaker i Hedemarkens distrikt har landbonæringen været i stadig fremgang; ikke mindst de yngre gaardbrukere legger stor interesse og intenst arbeide i sin bedrift, som de skjøtter med stor dygtighet og omtanke. Gaardbrukerne har faat bedre utkomme og større interesse for at skaffe sine arbeidere bedre boliger. De husmænd, som har nogenlunde gode pladser, har i de senere aar været bedre økonomisk stillet end løsarbeidere med forholdsvis stor dagsfortjeneste. At de bedre boligforhold og økonomiske kaar efterhvert vil virke til en bedring av befolkningens sundhetstilstand, vil man vel sikkert kunne vente. Misbruk av alkoholika var allerede fra mange aar tilbake i stadig tilbakegang, derimot har kaffemisbruken tiltat. (K. Løken).

I Aasnes distrikt er levemaaten jevnt over god. Fortiden foregaar adskillig nybygning av huse, for største delen med boliglåan. Ernæringsforholdene har paa grund av rationeringen været vanskelig for skogsarbeiderne. Der klages adskillig over det «grove mel»; brøden angives at holde sig daarlig. Rationeringen har voldt nedgang i melkemmengden. Der er blit nogen minskning i kaffedrikningen, likesaa er der noget mindre drik end før. (A. Bjerneby).

Der har fremdeles været bolignød i Elerums leir. En voldsom jobbing med eiendomme har drevet priserne op til det fabelagtige med tilsvarende forhøielse av husleien. (T. Petersson). — I Tønset distrikt blev potetavlen drevet i en før ukjent maalestok og gav et godt utbytte. Det kom vel med, da fæavlens, som er distriktets viktigste næringsvei hadde et mindre godt aar, idet en kuldeperiode midtsommers satte græsvæksten tilbake, saa utbyttet av før blev under middels. Arbeidsforholdene inden de forskjellige næringsveie var gode, og arbeidsløshet forekom ikke. (A. S. Bergh).

Sykehus. I Nordre Odalen distrikt er et tuberkulosehjem under indredning for den derværende sanitetsforenings regning. (T. Ansteensen). I Eidskogen distrikt er der et kommunalt sykehus med særskilt avdeling for almindelige og for tuberkuløse syke. I Kongsvinger findes et litet sykehus for epidemiske syke, og i Vinger herred ligger Gjøsogaardens private kuranstalt for tuberkuløse syke og Vinger tuberkulosehjem. I Hamar er der et kommunalt sykehus med epidemilazaret. I Hedemarken distrikt er der mindre sykehus i alle herreder undtagen Stange og Nes. I sykehusene er der ogsaa avdelinger for behandling av tuberkuløse. I Stange ligger Hedemarkens amts sindssykeasyl paa Sanderud og i Ringsaker Mesnaliens kursted for tuberkuløse. I Elverum

er der et epidemilazaret, et sykehjem særlig for tuberkulose og et pleiehjem for gamle og syke samt et militært sykehus paa eksercerpladsen Terningmoen. I Trysil distrikt er der et sykehus, et tuberkulosehjem samt et gamlehjem paa Nordhagen. I Stor-Elvedalen distrikt er der et sykehus med avdeling for tuberkulose.

Badeindretninger. I Kongsvinger er der en indretning for damp- og karbad, aapen om lørdagen. (K. Kohmann). I Hamar blev det i mange aar drevne private damp- og karbad nedlagt i mai 1917, og det planlagte kommunale bad er paa grund av de vanskelige tider endnu ikke paabegyndt. Trods henvendelse til de kommunale myndigheter, lykkedes det ikke at formaa disse til at fortsætte driften av det private bad. — Enkelte store bedrifter har indrettet bad for sine arbeidere. Folkeskolens dusjbad er stillet til publikums avbenyttelse, men savnet av en offentlig badeindretning er i høi grad generende. (Lützow). I Aasnes distrikt findes ved Flisen jernbanestation et litet damp- og karbad, som benyttes en del av de nærmestboende. I Elverums leir er der et folkebad med karbad, dusj og dampbad; men paa grund av kulmangel maatte det holdes lukket en del av aaret. (T. Petersson). I Trysil benyttedes sykehusets lysbad flittig. (O. Mejlænder). I Aamot distrikt er der paa Rena et karbad, tilgjengelig for almenheten. I Stor-Elvedalen distrikt findes 2 folkebad (badstubad) beregnet paa kropsarbeidere. (B. Trønnes). Om de i medicinalberetningen for 1916 fra Tønset lægedistrikt (side 71) opførte badeindretninger inden samme var i virksomhet i 1917 foreligger ingen meddelelse.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Hedemarkens amt	74	4540
Søndre Odalen	-	253
Nordre Odalen	-	245
Eidskogen	-	177
Vinger	¹⁾ 3	175
Brandval	3	463
Grue	-	199
Hamar stadslægedistrikt	6	199
Hedemarken	²⁾ 23	1157
Hof	5	37
Aasnes	4	63
Vaaler	2	152
Elverum	5	483
Trysil	4	169
Engerdalen	2	55
Rendalen	³⁾ 5	82
Aamot	4	129
Stor-Elvedalen ..	⁴⁾ 1	74
Tønset (med Kvikne)	⁵⁾ 1	428

¹⁾ Kongsvinger 2, Vinger 1. ²⁾ Vang 4, Furnes 1, Stange 3, Romedal 4, Ringsaker 3, Løten 3, Nes 5. ³⁾ Ytre Rendalen 4, Øvre Rendalen 1. ⁴⁾ Stor-Elvedalen 1. ⁵⁾ Foldalen 1.

Arsenikforgiftning. Der blev paa husmandspladsen Haugom under Breen i Brandval distrikt forøvet 3 giftmord ved anvendelse av arsenikholdig kreaturvask. I mars døde et litet barn pludselig en nat, uten at læge blev tilkaldt. I september døde dette barns mor og et andet litet barn paa samme døgn. Da disse dødsfald fandtes mistænkelige, forlangtes likaapning, hvorved arsenikforgiftning paavistes som dødsaarsak. Det i mars døde barn blev opgravet og undersøgt, og det viste sig, at ogsaa dette var død av arsenikforgiftning. Mordene var forøvet av den avdøde kones svigerinde, som dømtes til livsvarig strafarbeide. (S. Bull).

VII. Kristians amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaksinatører
Amtet		25250,44	118 901	44	19	57	44
1. Hadeland og Land		2 929,19	27 206	11	3	15	10
	Jevnaker	154,58	4 088	1	-	2	1
	Lunner	290,75	4 135	1	-	3	1
	Gran	351,82	4 074	2	1	2	2
	Brandbu	476,40	4 850	3	1	2	2
	Søndre Land	501,29	3 332	2	-	2	1
	Fluberg	274,33	1 965	-	-	1	1
	Nordre Land	344,07	2 569	1	1	1	1
	Torpen	535,95	2 193	1	-	2	1
2. Søndre Valdres		2 488,38	10 313	3	2	8	7
	Søndre Aurdal	1 128,86	3 980	1	-	3	3
	Nordre —	919,72	4 495	1	2	4	3
	Etne dalen	439,80	1 838	1	-	1	1
3. Nordre Valdres		2 073,82	4 246	1	-	3	3
	Vestre Slidre	467,37	2 427	1	-	1	1
	Vang	1 606,45	1 819	-	-	2	2
4. Østre Slidre	Østre Slidre	869,50	2 386	1	-	1	1
5. Toten		1 494,83	29 779	10	7	11	6
	Gjøvik, kjøbstad	2,07	4 059	3	4	4	¹⁾ 1
	Østre Toten	414,40	8 224	3	3	3	2
	Vestre —	159,88	4 037	2	-	1	1
	Eina	104,66	1 162	-	-	-	-
	Kolbu	132,28	2 366	1	-	1	-
	Vardal	276,13	5 129	-	-	-	-
	Biri	186,12	2 792	1	-	1	1
	Snertingdalen	219,29	2 010	-	-	1	1
6. Lillehammer stads- lægedistrikt	Lillehammer, kjøb- stad	2,92	3 947	6	3	2	-
7. Faaberg	Faaberg	476,46	5 400	²⁾ -	1	³⁾ 1	1
8. Øyer	Øyer	638,18	3 091	1	-	1	1
9. Gausdal		1 191,87	5 116	3	-	2	2
	Østre Gausdal	223,52	2 796	3	-	1	1
	Vestre —	968,35	2 320	-	-	1	1

¹⁾ Er ogsaa jormor og hjælpevaksinatrice for Vardal herred. ²⁾ Distriktslægen bor i Lillehammer. ³⁾ Bor i Lillehammer.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste dec. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- væknatører.
10. Ringebu		3 168,23	11 489	3	2	3	3
	Ringebu	1 258,42	4 371	1	1	1	1
	Søndre Fron.....	539,96	2 931	1	-	1	1
	Nordre —	1 369,85	4 187	1	1	1	1
11. Lom		5 752,23	8 655	2	-	6	6
	Lom	1 948,35	2 332	1	-	2	2
	Skjaak	2 154,70	2 168	-	-	2	2
	Vaage	1 299,39	2 967	1	-	1	1
	Hedalen.....	349,79	1 188	-	-	1	1
12. Lesje		4 164,83	7 273	3	1	4	4
	Lesje	2 244,90	2 389	-	-	2	2
	Dovre	1 487,46	2 481	2	-	1	1
	Sel	432,47	2 403	1	1	1	1

Sundhetstilstanden har i det hele været god. Av epidemiske sygdomme er ialt meldt 8 669 tilfælde, hvorav 171 med dødelig udgang; aaret forut var de tilsvarende tal 8 758 og 185.

Dødeligheten var 12,2 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 70 og flg. Jfr. forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidfieber. I Vestre Toten forekom 3 av tilfældene paa Raufoss og et navhængig av disse paa Østre Toten. Smittekilden var for de førstnævntes vedkommende vistnok i Kristiania. (Marcussen). — I Lillehammer indtraf et par lette tilfælde av paratyfus B; det første var hos en tilreisende fra Elverum; dagen efter blev en liten gut i logihuset sendt paa apoteket efter medicin og tog pengene hertil i den tilreisendes lomme; efter 3 ukers forløp blev han syk. (Konow).

Akut poliomyelit. Paa en plads i Brandbu (Hadeland og Land) blev en ung kone angrepet; hun fik parese i en underextremitet. (Støren). — I en grænd i Saksumdalen (Faaberg) forekom 3 spredte tilfælde; hos 2 av patienterne kom der lette blivende pareser. (E. Andersen). — Smittekilden lot sig ikke paavise i nogen av tilfældene.

Skarlagensfeber hadde stor utbredning i Nordre Aurdal hele aaret, spesielt i dets første halvdel og i hovedsognet; langt fra alle tilfælde blev meldt Sygdommen blev trukket med op paa sætrene, hvor gjester fra sommerhotellerne paa fjeldet færdedes omkring og trak sygdommen med sig. Statens epidemilæge blev

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	11	-	11	3	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	5
Akut poliomyelit.	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	2	-
Skarlagensfeber	144	3	144	4	9	7	4	15	13	8	4	3	32	16	29
Meslinger	571	2	571	149	179	124	67	40	6	3	-	2	-	1	-
Difteri (croup)	160	9	151	2	-	5	4	7	9	2	6	26	33	42	15
Barselfeber	10	3	9	2	1	-	-	1	-	1	-	1	1	1	1
Pyæmi, septhæmi	13	5	9	1	1	1	-	4	-	-	-	-	-	2	-
Pemfigus (hos nyfødte)	4	1	4	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	94	3	94	11	7	12	6	13	7	12	4	7	2	7	6
Røde hunde	92	-	92	5	15	30	11	12	8	6	3	-	-	1	1
Variceller	83	-	82	2	5	5	8	6	5	7	-	2	2	11	29
Kusma	101	-	101	13	19	29	19	14	4	-	1	-	1	1	-
Kikhoste	371	11	371	44	51	38	30	25	25	50	24	26	33	15	10
Akute katarrer i aandedrætsorg	4047	41	4005	599	612	552	320	313	214	183	160	203	227	321	301
Influenta	870	2	864	152	193	187	92	53	10	8	13	17	30	43	66
Lungebetændelse	521	71	509	89	91	58	61	41	27	11	13	18	33	31	36
Pleurit	216	7	196	19	23	18	15	24	18	15	10	11	8	18	17
Gigtfeber	226	3	216	28	25	16	17	15	18	11	12	12	15	24	23
Akut diarrhoe (kolerine)	1129	10	1091	42	42	32	25	56	89	161	192	140	91	107	114
Tilsammen	8669	171	8526	1165	1275	1115	680	639	453	478	443	470	512	643	653

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:											
	1		2		3		4		5		6	
	Hadeland og Land.		Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Østre Slidre.		Toten.		Lillehammer stadslæge- distrikt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	3	-	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-
Akut poliomyelit.	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.	19	1	52	-	3	-	32	1	33	-	-	-
Meslinger	250	-	5	-	11	-	16	-	208	2	-	-
Difteri (croup).	14	2	1	1	1	1	1	-	125	2	-	-
Barselfeber	2	-	1	-	-	-	-	-	4	2	-	-
Pyæmi, septhæmi	4	-	2	1	1	1	-	-	4	1	2	2
Pemfigus (hos nyfødte).	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	30	1	4	1	1	-	-	-	31	1	2	-
Røde hunde	49	-	-	-	-	-	-	-	43	-	-	-
Variceller	18	-	1	-	1	-	-	-	25	-	18	-
Kusma	32	-	9	-	-	-	-	-	51	-	-	-
Kikhoste	231	4	63	3	-	-	-	-	76	4	-	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne . .	958	12	206	1	42	1	56	6	1461	12	140	2
Influenza	459	-	-	-	29	2	4	-	260	-	-	-
Lungebetændelse	120	16	40	9	37	4	7	1	178	19	5	4
Pleurit.	58	-	14	1	5	-	2	-	47	1	4	4
Gigtfeber	57	-	15	1	7	1	7	-	82	-	2	1
Akut diarrhoe (kolerine)	336	3	19	2	18	-	5	-	403	2	40	1
Tilsammen	2643	39	432	20	156	10	130	8	3037	46	215	14

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:											
	7		8		9		10		11		12	
	Faaberg.		Øyer.		Gausdal.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut poliomyelit	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	2	-	3	1	-	-
Meslinger	29	-	-	-	5	-	47	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	-	-	-	-	8	2	1	-	9	1
Barsel-feber	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
Rosen	4	-	3	-	2	-	10	-	7	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	9	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne . .	487	1	40	1	69	-	141	2	253	1	194	2
Influenza	38	-	15	-	10	-	32	-	17	-	6	-
Lungebetændelse	43	5	6	1	14	2	33	2	27	4	11	4
Pleurit	16	1	4	-	16	-	17	-	14	-	19	-
Gigtfeber	4	-	5	-	6	-	19	-	15	-	7	-
Akut diarrhoe (kolerine)	72	-	20	-	29	-	38	1	111	1	38	-
Tilsammen	712	7	107	2	151	2	349	8	452	8	285	7

derfor tilkaldt. (A. Olsen). — I Østre Slidre optraadte en epidemi i slutten av aaret. — I Buto, en godt avgrendset og let isolerbar kreds, blev skolen lukket en kort tid; her blev bare 3 angrepet. (Ellertsen).

Katarralsk ikterus var i Hadeland og Land meget udbredt i flere bygder; paa listene for dette distrikt er opført 145 tilfælde. — Forøvrig er meldt 7 fra Nordre Valdres og 18 fra Toten (derav 2 i Gjøvik).

Impetigo contagiosa forekommer fremdeles almindelig i Søndre Land. (E. Andersen).

Mycosis tonsurans er temmelig utbredt i Ringebu, særlig blandt budeierne. (Dørum).

Skabb. Av lægerne er ialt meldt 574 tilfælde. — Fra Øyer anføres, at plagen i de 2 sidste aar hadde faat en temmelig stor utbredning over hele distriktet og inden alle lag av befolkningen; epidemien har dog dette aar været jevnt paa retur. (Fougner).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne :								
		1	4	5	6	7	8	10	11	12
		Hadeland og Land.	Østre Slidre.	Toten.	Lillehammer stadslæge- distrikt.	Faaberg.	Øyer.	Ringebu.	Lom.	Lesje.
Veneriske saar ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet.	8	5	-	3	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit	27	11	1	1	1	2	2	5	1	3

Tuberkulose. Til opplysning om de meldte og av tuberkuloseprotokollene utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistene for det hele amt 12,5 pct. av alle ved sygdom foranledigede dødsfald og 14,3 pct. av dødsfald ved ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 26,5 pct. og 31,2 pct. og for bygderne 11,3 pct. og 12,8 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa neste side. — Fra Toten skriver distriktslæge Marcussen: Det blir saavel av læger som av publikum mere og mere anseet som en selvfølge, at de syke, særlig fra arbeiderhjemmene, bør anbringes paa sanatorier eller paa sykehus. Det er derfor beklagelig, at man ofte maa vente maanedsvist paa sanatorieplads for saadanne, som særlig trenger det. — I Østre Toten er der vistnok kombinert sykehus og tuberkulosehjem, som har virket meget tilfredsstillende; men det er ikke synderlig større end nødvendig for at kunne tilfredsstille kravene fra dette herred. — I Vardal, Biri og Snertingdalen er interessen nu ret levende for at gaa i gang med at opføre pleiehjem saa snart som mulig, og amtet vil hjelpe til med laan, efter at amtssykehusets tuberkuloseavdeling er sløifet. — Men selv om disse smaa anstalter i en nærmere fremtid kommer i stand, er opprettelsen av et statssanatorium paa Østlandet høiliggende paakrævet.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Hadeland og Land	275	33	39	236
Søndre Valdres	108	11	20	88
Nordre —	49	10	10	39
Østre Slidre	33	4	8	25
Toten	340	34	46	294
Gjøvik by	24	6	3	21
Bygder	316	28	43	273
Lillehammer stadslægdistrikt ..	89	24	14	75
Faaberg	58	4	7	51
Øyer	37	6	2	35
Gausdal	54	7	2	52
Ringebu	135	16	8	127
Lom	114	14	8	106
Lesje	96	11	7	89
Kristians amt	1388	174	171	1217
Derav i byer	113	30	17	96
— - bygder	1275	144	154	1121

I Øyer synes denue sygdom at være litet utbredt; befolkningen later til at være utpreget immun for smitte. — Derimot forekommer **kræft**, særlig mavekræft temmelig hyppig. Muligens har det litet hensigtsmæssige kosthold og de talrike maaltider nogen indflydelse paa sygdommens hyppighet; likesaa det sterkt økede kaffekonsum som erstatning for melken, som til høie priser (op til 38 øre pr. liter) leveres til dampysterierne. Kardialgi er derfor ogsaa almindelig. (Fougner).

Om de med bidrag fra stat og amt forpleiede **sindssyke**, se den almindelige beretning. — I Faaberg forpleies adskillige syke fra bygder i dette og andre amter, de fleste for fattigvæsenets regning. (E. Andersen).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er meldt ialt 84, derav i Hadeland og Land distrikt 19, Søndre Valdres 12, Nordre Valdres 3, Østre Slidre 3, Toten 20, Lillehammer 2, Faaberg 1, Øyer 3, Ringebu 10, Lom 10, Lesje 1. Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side. — I Østre Slidre maatte der paa grund av pseudo-osteomalasisk bækken gjøres perforation paa levende barn. (Ellertsen).

Om **jormorhjælpen** se den almindelige beretning.

Efter presternes opgaver **døde paa barselseng** 4 kvinder. Lægerne har opgit dødsårsak for 3; de døde av barselseber.

Ifølge tabel over **fødte og døde** sees overskuddet av fødte at være 1448; forholdet mellem fødte og døde var som 100 : 51,5.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Uttrækning ved bækkenendeleie.			Perfora- tion.	Dekapita- tion.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Mor.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Død.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc. . .	53	52	1	-	-	-	4	1	²⁾ 3	-	-	-
Trangt bækken	-	¹⁾ 1	-	1	1	-	-	-	-	³⁾ 1	-	-
Barselkrampe	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie (isseleie med panden fortil)	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie; skulderleie	-	-	-	5	3	2	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-
Fare for fosterets liv	2	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Uopgit indikation	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	63	62	2	10	7	3	5	1	4	1	1	3
		64			10			5				

¹⁾ Førstetvilling, andentvilling forløst (lev.) ved vending, hvor utfaldet for moren er opført. ²⁾ En av disse forløst ved tang paa sætet. ³⁾ Dødsårsak: hjertelammelse. ⁴⁾ Dødt foster; truende ruptura uteri.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved drap eller mord.
Hadeland og Land	709	24	294	32	4	1	4	2	-
Søndre Valdres	220	3	160	15	1	-	1	-	-
Nordre —	77	-	66	5	2	-	-	-	-
Østre Slidre	69	3	34	9	-	-	1	-	-
Toten	820	20	369	47	6	2	4	1	-
Gjøvik by	97	3	26	5	-	-	-	-	-
Bygder	723	17	343	42	6	2	4	1	-
Lillehammer stadslæged.	103	2	71	5	1	-	-	-	-
Faaberg	125	2	68	4	1	-	1	-	-
Øyer	72	3	41	3	1	-	1	1	-
Gausdal	123	3	75	2	-	-	4	-	-
Ringebu	261	5	134	6	1	1	2	-	-
Lom	193	8	122	9	-	-	2	1	-
Lesje	212	-	102	7	1	-	3	2	1
Kristians amt	2984	73	1536	144	18	4	23	7	1
Derav i byer	200	5	97	10	1	-	-	-	-
— - bygder	2784	68	1439	134	17	4	23	7	1

Veirliget. Sommeren var tør. Avlingen paa aker og eng blev dog som i et middelsaar. (Fougner).

Levemaate og hygieniske forhold. Fra Brandbu (Hadeland og Land) anføres, at de hygieniske forhold i det hele er blit adskillig bedre, efter hvert som en hel del gamle hytter er erstattet av boligbrukenes nye og hensigtsmæssige hus. Sandsen for renlighet er i fremgang; men ædruelighetsforholdene er, især hos den opvoksende slekt, ikke rosværdige trods «forbudet»; der findes endog de, som nær sagt tar tiltakke med hvadsomhelst, som kan fremkalde en rus. (Støren).

I Nordre Valdres har der ingen vanskeligheter været med ernæringsforholdene. Folk bruker under vanlige forhold ikke mere korn end som ved rationeringen blev tildelt; flesk og poteter, som her spiller en betydelig rolle i husholdningen, har der ingen mangel været paa; heller ikke paa kjød, melk og smør. At det blev snaut om kaffe, fik ingen ondt av. (Lyche).

I Toten er boligforholdene i Gjøvik og paa fabrikkstederne fremdeles utilfredsstillende og ikke sjelden uforsvarlige. — Kostholdet blev vanskeligere og

mindre tilfredsstillende paa grund av, at melkemængden stadig tok av, og det i slutten av aaret ogsaa blev knappere med fedt; men nogen uttalt sykelige tilstande som direkte følge av uhensigtsmæssig ernæring gjorde sig dog neppe gjældende. (Marcussen).

Fra Lillehammer klages over megen bolignød. Tildels er boligerne meget daarlige, kolde, uhensigtsmæssige og for manges vedkommende overbefolket (8—10 personer i 2 smaa rum). (Konow).

I Øyer bedres de hygieniske forhold jevnt med hensyn til baade boligerne og stellet inde og ute. Men den personlige renlighet burde være bedre; der bruktes for litet vand og saape, og der er for tiden intet offentlig bad i bruk. — De økonomiske forhold er gode; fattige findes omtrent ikke. — Sedelighetstilstanden er ogsaa god, og misbruk av spiritus ubetydelig selv i tider, naar der intet forbud er. — I nogen maaneder var der her anbragt vel 100 saarede og syke russiske krigsfanger fra Østerrike. Deres gjennemsnittshøide var 170 cm. og vekten ved ankomsten gjennemsnittlig vel 56 kg.; efter 1 maanedes ophold her var den øket med gjennemsnittlig 10 kg. De var ordentlige, renlige, høflige, snille og taknemlige. Ved ankomsten viste 2 sig at lide av lungetuberkulose; de blev straks anbragt i pleiehjem; 12 var rekonvalescenter efter malaria, og 2 hadde krigsødem. (Fougner).

Sykehus. Søndre Land og Fluberg herreder (Hadeland og Land distrikt) har et fælles kommunalt sykehus og tuberkulosehjem. I Brandbu og Gran arbeides der for oprettelse av en lignende anstalt. — Sykehjemmet for Vestre Slidre i Nordre Valdres vil antagelig bli færdig i 1918. — Paa Gjøvik (Toten distrikt) er der et almindelig sykehus; epidemisikehuset ligger utenfor bygrensen. Epidemilaset findes desuten i Vardal, Østre Toten og ved Raufoss patronfabrik i Vestre Toten. Paa Prestsæter i sidstnevnte herred er amtets sindssykeasyl og i Eina en helbredelsesanstalt for alkoholister. — Der er tidsmessige og veldrevne kommunale gamlehjem (fattiggårder) i Østre Toten, Vestre Toten, Biri og Vardal; sidstnevnte herred har sit sammen med Gjøvik. Østre Toten har desuten et gamlehjem, som drives av en forening. — Paa Lillehammer er amtets sykehus og et epidemilaset. — Av sanatorier med fast læge findes i Søndre Valdres distrikt Tonsaasen og Breidablik med læge hele aaret, mens Fosheim sæter (i Vestre Slidre) og Gausdal sanatorium kun har læge i sommersæsonen. I Gausdal ligger desuten 2 private sanatorier for tuberkulose, nemlig Kornhaug og Granheim. I Ringebu ligger Golaa og Fefor høifjeldssanatorier med læge i sommertiden.

Badeindretninger. I Gran (Hadeland og Land distrikt) er der to offentlige badehus og i Jevnaker et kommunalt folkebad. Paa Fagernes (N. Aurdal, Søndre Valdres) er der et kombinert damp- og karbad, og paa Heggenes (Ø. Slidre) en badstue. I Toten distrikt har Gjøvik en kommunal badeanstalt; den brukes ogsaa som fribad for skolebarn. Raufoss patronfabrik og melkekondenseringsfabrikken paa Kap har badeindretning for arbeiderne. — Paa Lillehammer er der en badeanstalt og et meget brukt karbad. — I Ringebu er der 2 badstuer. Ved forskjellige sanatorier og hoteller er der indretninger for kolde og varme bad m. v.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Kristians amt.....	60	2075
Hadeland og Land.....	1) 16	535
Søndre Valdres	-	-
Nordre —	2) 4	159
Østre Slidre	1	142
Toten	3) 18	237
Lillehammer stadslægedistrikt	6	70
Faaberg	5	165
Øyer	3	61
Gausdal	4) 1	-
Ringebu	5) 2	240
Lom	6) 4	405
Lesje	-	61

1) Søndre Land 4, Jevnaker 2, Gran 1, Brandbu 2, Nordre Land 1, Torpen 1, Fluberg 5. 2) Vestre Slidre 3, Vang 1. 3) Gjøvik 3, Vardal 2, Østre Toten 4, Vestre Toten 7, Kolbu 2. 4) Ø. Gausdal 1. 5) Søndre Fron 1, Ringebu 1. 6) Lom 2, Vaage 2, Hedalen 1.

VIII. Bratsberg amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaksinører.
Amtet		15185,53	106 791	51	19	67	38
1. Skien stadsfysikat	Skien, kjøbstad	6,65	14 449	7	8	8	-
2. Skien lægedistrikt		1 047,89	26 750 ¹⁾	13	3	14	7
	Porsgrund, kjøbstad ...	1,26	4 625	4	3	5	-
	Brevik — ...	0,76	2 028	2	-	1	-
	Stathelle, ladested	0,24	463	-	-	-	-
	Eidanger	137,72	3 714	-	-	2	1
	Solum	313,70	8 419	6	-	4	4
	Gjerpen	382,33	6 642	-	-	²⁾ 1	1
	Siljan	211,88	859	-	-	1	1
3. Langesund stads- lægedistrikt	Langesund, ladested .	0,88	1 488	2	-	1	-
4. Bamble	Bamble	292,68	4 553	1	-	2	2
5. Kragerø stadslæge- distrikt	Kragerø, kjøbstad ..	1,13	4 621	3	1	4	-
6. Skaatø		309,01	6 507 ³⁾	1	-	1	2
	Sannikedal	196,83	2 662	-	-	1	1
	Skaatø	112,18	3 845	-	-	⁴⁾ -	1
7. Drangedal	Drangedal	1 054,85	4 029	1	1	3	3
8. Hollen		1 141,81	12 169	8	2	8	5
	Hollen	257,54	4 102	3	2	2	1
	Lunde	259,65	2 249	1	-	1	1
	Bø	281,66	2 631	2	-	3	1
	S a u d e	342,96	3 187	2	-	2	2
9. Sau land		1 716,04	11 339	5	2	8	4
	Notodden, kjøbstad ...	407,44	4 818	4	2	4	1
	Hitterdal		2 861	-	-	2 ⁵⁾	1
	H j a r t d a l		2 262	1	-	1	1
	Gransherred		1 398	-	-	1 ⁶⁾	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Skien by. ²⁾ Den fast ansatte jormor bor i Skien by.³⁾ Bor i Kragerø. ⁴⁾ Jormoren bor i Kragerø. ⁵⁾ Vaksinører i Hjartdal og Gransherred.⁶⁾ Vaksinører i distriktet Jondal (112,17 km.², tilstedeværende folkemængde 377). Det bestaar foruten den til Gransherred hørende del av 1 til Øvre Sandsvær og 1 til Flesberg (Buskerud amt) hørende del. De respektive deles flateindhold og folkemængde er medregnet under vedkommende herreder.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vakinatorer.
10. Kviteseid		1 377,91	5 980	2	1	4	4
	Seljord.....	665,83	2 860	-	-	2	2
	Kviteseid.....	712,08	3 120	2	1	2	2
11. Nissedal	Nissedal.....	878,16	1 735	1	-	3	2
12. Laardal		982,25	3 078	1	1	3	3
	Laardal.....	287,76	1 425	1	1	1	1
	Mo.....	694,49	1 653	-	-	2	2
13. Fyresdal	Fyresdal.....	1 253,18	1 824	2	-	2	-
14. Vinje		3 046,27	2 668	1	-	3	3
	Vinje.....	1 215,87	1 630	1	-	2	2
	Rauland.....	1 830,40	1 038	-	-	1	1
15. Tinn.....		2 076,82	5 601	3	-	3	3
	Tinn.....	1 765,40	4 832	3	-	2	2
	Hovin.....	311,42	769	-	-	1	1

Sundhetstilstanden betegnes i det hele som tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomme er ialt meldt 9 485 tilfælde med 179 dødsfald mot henholdsvis 10 632 og 189 aaret forut.

Dødeligheten var 11,8 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 81 og fig. Jfr. forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Cerebrospinalmeningit. I Skien by indtraf et tilfælde hos en hjemvendt soldat fra Haaens befæstninger; han blev indlagt paa epidemilasettet og hjemmet desinficeret.

Akut poliomyelit. En i Gjerpen (Skien distrikt) angrepen blev sendt til statens klinik for vanføre; om smitekilden kunde intet oplyses.

Av **barselfeber** døde i Gransherred (Sauland distrikt) 2. Jormor var ikke blit tilkaldt. Hos den ene var fødselen foregaat normalt og uten noget indgrep; men en heftig sephæmisk feber uten lokale symptomer medførte efter 2 à 3 uker døden. — Den anden var blit liggende med en uforløst placenta i 7 dage; da først blev jormor og doktor tilkaldt; hun hadde da høi pyæmisk feber og stinkende utflod. Placenta blev med megen vanskelighet skrællet ut bite for bite, men feberen vedvarte, og hun døde et par uker senere. (W. Moe).

Lungebetændelse optraadte inden en grænd i Drangedal som en rent smitsom sygdom. (Solberg).

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . .	3	-	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Akut poliomyelit	6	1	6	-	1	-	-	-	-	-	1	2	1	1	-
Skarlagensfeber	44	-	44	10	12	3	2	-	2	-	-	4	8	1	2
Meslinger	77	-	77	32	11	10	12	4	2	3	-	3	-	-	-
Difteri (croup)	113	10	113	19	17	2	4	4	3	9	4	10	11	8	22
Barselfeber	12	4	12	-	2	-	1	4	1	1	1	1	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	25	14	12	-	2	2	1	-	-	-	1	-	1	3	2
Pemfigus (hos nyfødte)	2	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Rosen	183	4	182	6	23	30	16	16	25	11	15	13	8	11	8
Røde hunde	192	-	192	1	-	3	39	47	50	23	8	5	6	5	5
Variceller	124	-	124	9	10	10	9	13	7	10	7	4	8	17	20
Kusma	38	-	38	16	6	4	4	3	2	2	-	1	-	-	-
Kikhoste	155	4	155	6	3	1	7	12	6	8	4	4	14	44	46
Akute katarrer i aandedrætsorg.	4652	37	4650	632	633	494	442	395	267	159	190	202	335	435	466
Influenta	1223	11	1220	234	266	183	130	75	36	31	26	21	49	75	94
Lungebetændelse	486	73	485	70	64	42	36	81	44	17	6	10	17	44	54
Pleurit	295	5	294	32	30	23	18	24	18	27	28	16	23	27	28
Gigtfeber	406	7	406	28	80	60	45	36	35	24	22	13	15	27	21
Koldfeber	3	-	3	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	1441	9	1420	53	44	54	76	43	101	186	304	169	172	118	100
Tilsammen	9485	179	9443	1148	1205	921	842	758	600	513	620	482	669	817	868

Epidemiske sygdomme.

82

Bratsberg amt. 1917.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Skien stadsfysikat.		Skien lægedistrikt.		Langesund stadslæge- distrikt.		Bamble.		Kragersø stadslæge- distrikt.		Skaatøy.		Drangedal.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	3	-	20	-	-	-	7	-	2	-	-	-	1	-
Meslinger	11	-	1	-	-	-	3	-	2	-	9	-	18	-
Difteri (croup)	26	1	31	3	-	-	3	-	8	-	7	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	3	3	6	5	1	-	7	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	60	1	42	2	1	-	5	-	4	-	6	-	1	-
Røde hunde	47	-	72	-	2	-	3	-	4	-	10	-	-	-
Variceller	46	-	27	-	2	-	-	-	6	-	2	-	-	-
Kusma	3	-	8	-	7	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Kikhoste	18	-	44	-	54	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	617	7	1811	15	166	1	153	-	133	4	102	1	31	-
Influenza	150	-	390	2	76	-	23	-	71	1	35	-	-	-
Lungebetændelse	104	9	108	15	5	-	12	3	25	2	25	3	13	2
Pleurit	29	1	72	1	6	-	15	-	7	-	15	-	5	-
Gigtfeber	122	2	115	4	7	-	15	1	5	-	11	-	4	-
Koldfeber	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	225	-	547	3	57	-	39	1	24	-	26	1	5	-
Tilsammen	1466	24	3299	50	386	1	296	6	294	7	249	5	78	2

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	8		9		10		11		12		13		14		15	
	Hollen.		Sauland.		Kviteseid.		Nissedal.		Laardal.		Fyresdal.		Vinje.		Tinn.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber.....	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Cerebrospinalmeningit (epid.).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Skarlagensfeber.....	-	-	10	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger.....	2	-	5	-	1	-	17	-	-	-	-	-	-	-	8	-
Difteri (croup).....	-	-	26	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	2
Barselfeber.....	1	-	8	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Pyæmi, sept hæmi.....	2	2	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	2
Pemfigus (hos nyfødte).....	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen.....	13	-	16	-	1	-	2	-	2	-	1	-	2	-	27	1
Røde hunde.....	1	-	35	-	-	-	7	-	-	-	1	-	-	-	10	-
Variceller.....	3	-	19	-	1	-	2	-	-	-	2	-	3	-	11	-
Kusma.....	10	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-
Kikhoste.....	17	2	2	-	6	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrher i aandedrætsorganerne.	472	3	349	2	42	1	14	-	79	-	43	-	29	-	611	3
Influenza.....	150	-	92	4	13	-	78	4	21	-	41	-	31	4	52	-
Lungebetændelse.....	55	11	65	14	11	3	19	-	9	1	4	2	8	1	23	3
Pleurit.....	30	-	34	-	31	2	7	-	5	-	1	-	5	1	33	-
Gigtfeber.....	27	-	42	-	3	-	3	-	5	-	1	-	8	-	38	-
Koldfeber.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine).....	89	1	87	1	39	-	20	-	32	-	16	-	-	-	235	2
Tilsammen	876	19	798	30	149	6	174	6	153	1	112	2	89	6	1066	14

Av **diarrhoe** indtraf i B a m b l e ved Nystein nikkelgrube og Ødegaarden apatitgruber en hel del tilfælde i august—september. Nogen var syke 1 à 2 uker og længer. Det er ikke usandsynlig, at det protraherete forløp kunde bero paa rationeringsføden og særlig brødet. (Utsond). — I L a a r d a l distrikt forekom sygdommen ogsaa fornemmelig blandt grubearbeidere, men nogenlunde jevnt fordelt paa aarets maaneder. Man antok her den overdrevne kjøtspisen (3 ganger om dagen) for at være aarsaken; det viste sig nemlig, at sygdommen stanset, straks kosten blev mere blandet. (O. Lund).

Av **angina** («Modumsjuken») er paa sykelisterne opført over 1 300 tilfælde, de fleste fra Notodden, Skien og Porsgrund. Sygdommen var en fortsættelse av foregaaende aars epidemi. Fra Skien by meddeles, at gigtfieber med hjerteaffektion forekom noksaa ofte, især hos folk som gik for tidlig ut efter sygdommen. (J. Backer). — Fra S a u l a n d anføres, at akut nefrit fremdeles optraadte hyppig; de fleste blev antagelig bra, omend først efter maaneders forløp; kun en 50 aar gammel kvinde døde pludselig efter nogen faa dages sygdom; urinen var hos hende sterkt blodholdig. (W. Moe).

Av **skabb** er meldt 362 tilfælde. — Fra Fyresdal skrives, at plagen holder sig haardnakket der, trods amtet leverer medicin gratis. (F. Grimsgaard).

Impetigo contagiosa forekom meget hyppig i Vinje distrikt, saa den ofte var til hinder for vaksinationen. En virksom foranstaltning mot denne sygdom er vanskelig at foreta, før renligheten blir bedre og bad i hjemmene almindelig. Smitten spredes ofte ved skolerne. (Nybø).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:									
		1	2	3	4	5	6	8	9	13	15
		Skien stadsfysikat.	Skien lægedistrikt.	Langesund stadslæge- distrikt.	Bamble.	Kragerø stadslæge- distrikt.	Skaatø.	Hollen.	Sauland.	Fyresdal.	Tinn.
Veneriske saar	9	2	3	-	-	2	1	-	-	-	1
Syfilis, erhvervet	29	6	11	-	2	-	1	1	3	-	5
Gonorrhoe, uretrit	136	36	40	3	3	1	2	1	5	1	44

Tuberkulose. Om de i aarets løp meldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtets lægedistrikter henvises til den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde ifølge lægernes dødsaarsakslistor for det hele amt 16,6 pct. av alle kjendte ved sygdom forårsakede dødsfald og 19,6 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 13,5 pct. og 16,5 pct. og for bygderne 17,8 pct. og 20,6 pct. — Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Fra Vinje anføres, at sygdommen er meget ntbredt. Man træffer ofte rent tilfældig paa lungetuberkulose i et fremskredet stadium hos patienter, som søker raad for en anden sygdom. (Nybø). — Paa Rjukan (Tinn distrikt) synes sygdommen, uvist av hvilken grund, at tilta i en uhyggelig grad. I begyndelsen av aaret blev Tinnns nye tuberkulosehjem aapnet; det har hele tiden hat fuldt belæg; der er plads for 20 syke, og det har kostet noget over 100 000 kr. (Sandved).

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Skien stadsfysikat	127	13	24	103
Skien lægedistrikt	321	55	50	271
Porsgrund by	44	5	9	35
Brevik by	27	5	3	24
Stathelle ladested	1	-	1	-
Bygder	249	45	37	212
Langesund stadslægedistrikt	21	3	1	20
Bamble	47	10	6	41
Kragerø stadslægedistrikt	44	3	7	37
Skaatø	62	8	5	57
Drangedal	39	11	2	37
Hollen	131	28	19	112
Sauland	148	26	30	118
Notodden by	61	15	14	47
Bygder	87	11	16	71
Kviteseid	52	14	6	46
Nissedal	26	2	6	20
Laardal	43	7	1	42
Fyresdal	33	3	2	31
Vinje	35	6	6	29
Tinn	57	8	14	43
Bratsberg amt	1186	197	179	1007
Derav i byer	325	44	59	266
— - bygder	861	153	120	741

For **bleksot** og **kardialgi** kom der i Laardal flere end vanlig til behandling; som en plausibel grund anføres det tungt fordøielige brød, som er bakt av sammalt mel, og for nogens vedkommende knap kost. — Interessen for at bevare tænderne er i fremgang, men det gaar traadt med at faa ungdommen til at indse fordelene ved at plombere tænderne istedetfor uten videre at trække dem ut. For sykekassemedlemmers vedkommende er vel grunden for en stor del den, at tanduttrækning betales av sykekassen, mens plombering maa medlemmet selv betale. (O. Lund). — Lignende anføres ogsaa fra Vinje.

Struma forekommer meget almindelig i Vinje distrikt, særlig hos voksne kvinder, men kun faa kommer til behandling, og først naar tilstanden er blit gammel. (Nybo). — Fra Kviteseid er meldt 6 tilfælde og fra Vinje 5.

Av **hjertesygdomme** (uregelmæssig aktion, forstørrelse, asystoli) forekommer paafaldende mange tilfælde hos ældre folk i Telemarken, skrives der fra Sauland; kanske den daglige gaaen i bratte bakker hele livet igjennem kan være aarsaken. (W. Moe).

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tang- forløsning.		Vending.				Uttrækning ved bækkenendeleie.			Partus præma- turus artificialis.			Perfora- tion.	Abortus provo- catus.	Efter- byrds- opera- tion.
	Mødre.	Barn.	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.	Mødre.	Mor.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Lev.	Død.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc. . .	76	79	4	-	3	1	4	4	1	-	-	-	-	-	-
Trangt bækken	5	5	1	-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Barselkrampe, nyresygdom	3	3	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	1	1	-	¹⁾ 2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie (isseleie med panden fortil)	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tverleie	-	-	4	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dyp tverstand	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	5	5	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7
Tilsammen	94	97	13		11		5	5		1	2	1		1	7
			15		16			6				2			

¹⁾ For den ene av disse er barselfeber opgit som dødsårsak. ²⁾ Ved 2 tvillingfødsler blev begge tvillinger forløst ved tang, ved 1 begge ved vending, ved 1 begge ved uttrækning og ved 1 førstetvilling ved tang, andentvilling ved vending; alle levende.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord eller drap.
Skien stadsfysikat	364	3	161	18	1	-	4	-	-
Skien lægedistrikt	738	8	351	42	3	-	14	1	-
Porsgrund by	83	2	94	8	-	-	6	1	-
Brevik by	41	1	27	9	-	-	-	-	-
Stathelle ladested	13	-	5	-	-	-	1	-	-
Bygder	601	5	225	25	3	-	7	-	-
Langesund stadslægedistr.	39	1	25	5	1	-	1	-	-
Bamble	119	4	50	4	1	-	2	-	-
Kragerø stadslægedistrikt	84	3	65	5	-	1	1	1	-
Skaatø	153	3	89	14	2	-	5	-	1
Drangedal	104	2	46	4	-	-	2	1	-
Hollen	308	6	163	22	4	2	2	-	-
Sauland	380	14	144	23	3	3	3	-	-
Notodden by	215	9	58	12	1	2	1	-	-
Bygder	165	5	86	11	2	1	2	-	-
Kviteseid	164	3	87	6	-	1	-	-	-
Nissedal	39	-	28	1	-	-	2	-	-
Laardal	82	3	44	5	-	-	-	-	-
Fyresdal	36	2	33	-	-	-	1	-	-
Vinje	62	-	40	4	-	-	-	-	-
Tinn	401	10	99	25	1	-	3	-	-
Bratsberg amt	3073	62	1425	178	16	7	40	3	1
Derav i byer	839	19	435	57	3	3	14	2	-
— - bygder	2234	43	990	121	13	4	26	1	1

Om de med statsbidrag forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning. — Fra Skien by skrives: Tallet paa sindssyke synes at tilta. Amtets asyl er stadig overfyldt, saa nye vanskelige tilfælde volder meget besvær og store omkostninger, mens der maa ventes paa asylplads. For at hjælpe paa forholdene har man derfor i byens raadhus indredet et par isolationsrum med vaktværelse, hvor urolige syke baade fra by og bygd midlertidig kan forpleies. (J. Backer og S. Lange). — Fra Sauland anføres, at gaardbrugerstanden er saa vel-situeret, at den ikke vil ha det bryderi som følger med at forpleie en sindssyk, medmindre betalingen er meget høi. Man skulde derfor tro, at det maa bli nød-vendig at faa oprettet kolonier i forbindelse med amtets asyl, hvor forpleinings-patienter kan anbringes. (W. Moe). — I Nissedal maatte man sende en syk, som trængte øieblikkelig indlæggelse i asyl, til Bergen, da det viste sig umulig at faa anbragt vedkommende i et nærmere liggende. (Blom Bakke).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er ialt meldt 88, derav i Skien distrikt 35, Kragerø 10, Hollen 11, Sauland 7, Kviteseid 3, Nissedal 2, Fyresdal 1, Vinje 2 og Tinn 17. Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Om **jormorhjælpen** se den almindelige beretning.

Paa **barselseng** døde ifølge presternes opgaver 7 kvinder. Ifølge lægernes 10; 4 døde av barselfeber; forøvrig henvises til tabel XXXVI, gruppe XII.

Ifølge tabellen paa foregaaende side over **fødte** og **døde** var overskuddet av fødte 1 648 og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 46,4.

Veiret. Vaaren var meget tør, og det saa truende ut for akre og eng; men ved St. Hans tid kom der rikelig regn. Aarets korn- og høiavling blev adskillig under et middelsaars, men poteterne slog godt til, likesaa havefrugter, saasom epler. (Utsond).

Levemaate og hygieniske forhold. I Skien har kommunen kjøpt store arealer jordeiendomme inden byens grænser, dels for at kunne beherske reguleringen, men ogsaa for at skaffe folk byggetomter til rimelig pris og derved utelukke jobbing. (J. Backer).

I **Langesund** var der bolignød trods livlig byggevirkksomhet. De økonomiske forhold var jevnt gode, likesaa levemaaten, naar hensyn tages til de med rationeringen forbundne vanskeligheter. Ædruelighetstilstanden var meget god trods de mange løsarbeidere, som var beskjøftiget ved alle nyanlæg i anledning av det mekaniske verksteds utvidelse. At forbudet ydet sin store og gavnlige indflydelse er utvilsomt. (Hougen).

I **Bamle** er jordbruk, skogdrift og fiskeri hovednæringsveiene. Ved Ødegaardens verk var apatitgruberne i drift, men denne var indskrænket til en ubetydelighet ved Nystein og Meikjærs nikkelgruber, angivelig paa grund av de høie priser paa kul, saa det ikke lønnet sig at drive smelteverket ved Porsgrund. I nærheten av Stathelle drives et par større kalkbrudd. Paa Herre er der en cellulosefabrik. Alle de mange isforretninger, som før blev drevet, er for tiden nedlagt. (Utsond).

Fra **Kragerø** anføres, at den knappe tilgang paa melk voldte flere bekymringer end de høie priser paa kjøt og fisk. — Til en skoletandklinik avsatte bystyret 2 000 kr.; den skal begynde med barnene i 1ste klasse, og hvert aar øke med en ny, saa ordningen vil være helt gjennomført i løpet av 7 aar. (Hartwig).

I **Drangedal** er de fleste pladstuer overbefolket, da de voksne barn, især sønnerne, blir boende hjemme. — Bruk av rusdrik er praktisk talt ophørt paa grund av forbudet. (Solberg).

Fra **Kviteseid** skrives, at saa længe der er adgang til at faa kjøpt nafta, haarvand og andre spiritusholdige varer, vil der altid forekomme misbruk og fyld. — Nogen særlig tiltagen av fordøielseessygdomme paa grund av rationeringen har her neppe været. (Ludvigsen).

I **Laardal** blev der ved Aamdals kobberverk paa grund av parafinknapheten indlagt elektrisk lys i flere arbeiderhjem. Ogsaa paa Dalen vil man i den nærmeste fremtid faa elektrisk lys. (O. Lund).

I **Fyresdal** var ædruelighetsforholdene upaaklagelige, takket være forbudet. Det er betegnende, naar man hører gamle folk si, at slik stille jul har der vel aldrig været her i dalen nogensinde før. (F. Grimsgaard).

Rjukan (Tinn distrikt) er nu blit en by paa henvend 10 000 mennesker, det er ikke heldig at distriktslægen, som er helseraadets ordfører, bor i Tinns Østbygd, 3 mil derfra. — Brændevinsforbudet har været heldig; slagsmaal og fyld hører nu ikke lenger til dagens orden. (Sandved).

Sykehus. Amtets sykehus og sindssykeasyl ligger i Solum, omtrent 3 km. fra Skien. I Porsgrund er der et kommunalt sykehus og et katolsk St. Josefs Hospital. I Skien og Porsgrund findes epidemilasaretter med desinfektionsovn.

I Brevik er der et litet isolationslokale og i Langesund et sykehus med 5 senger. — I Kragerø er der et sykehus og lasaret. — Paa Notodden er der et litet sykehus, som er opprettet og blir underholdt av flere fabrikker. Et nyt stort er under bygning; et nyt epidemilasarer er opført. — Tuddal sanatorium i Hjartdal er kun aapent om sommeren.

Av tuberkulosehjem findes, foruten amtets i Kviteseid (Granlien), i herrederne Gjerpen (Høgaas), Skaatø (Furulund), Hollen (en isolert avdeling paa pleiehjemmet), Hitterdal (Solbakken) og Tinn (det ovenfor nævnte nye paa Rjukan).

Gamle hjem findes i Langesund, Bamble, Kragerø, Hollen og Hitterdal. — I Hjartdal savner man fremdeles et saadant; der forlanges nu ofte op til 4 kr. pr. døgn for forpleining av gamle fattige; i industricentrene Notodden og Rjukan er der nemlig toppriser paa alt. (W. Moe).

Badeindretninger for kolde og varme bad, dampbad samt folkebad findes i Skien og Porsgrund. I Brevik er der en liten sjøbadeanstalt. Ved Børsesjø, et par km. fra Skien, er der en ferskvandsbadeanstalt, hvor der gives kurser i svømming og livredning. Ved enkelte fabrikker findes der bad. Kragerø badeanstalt leverer karbad og dampbad; paa folkeskolen er indredet varm dusj og ved karbidfabrikken 2 smaa sjøbadehus, som brukes om sommeren. Vafoss bruk i Sannikedal har varmt bad for sine arbeidere. I Drangedal findes et badstubad. Paa Notodden i Sauland distrikt er der et kommunalt bad. Ved Aamdals Kobberverk i Skafsaa (Laardal distrikt) er der indredet dusjbad for arbeiderbefolkningen. I Fyresdal og Vinje er der badstubad, likesaa i Atraa (Tinn distrikt); trods dyr ved og en uøkonomisk gammeldags stenovn har driften av badet i Fyresdal saavidt baaret sig ved private tilskudd og basarer. (F. Grimsgaard). Paa Rjukan er der flere badeindretninger.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Bratsberg amt	83	3 530
Skien stadsfysikat	8	265
Skien lægedistrikt	¹⁾ 12	738
Langesund stadslægedistrikt	6	43
Bamble	3	132
Kragerø stadslægedistrikt	9	139
Skaatø	²⁾ 3	177
Drangedal	1	173
Hollen	³⁾ 9	419
Sauland	⁴⁾ 12	485
Kviteseid	⁵⁾ 5	133
Nissedal	2	126
Laardal	-	190
Fyresdal	2	26
Vinje	⁶⁾ 3	76
Tinn	⁷⁾ 8	408

¹⁾ Gjerpen 3, Solum 3, Siljan 1, Porsgrund 5. ²⁾ Skaatø 1, Sannikedal 2. ³⁾ Saudø 3, Bø 3, Lunde 1, Hollen 2. ⁴⁾ Hitterdal 3, Hjartdal 2, Gransherred 1, Notodden 6. ⁵⁾ Kviteseid 3, Seljord 2. ⁶⁾ Vinje 1, Rauland 2. ⁷⁾ Tinn 8.

IX. Nedenes amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste de- cember 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinater.
Amtet		9 348,00	71 272	27	14	55	25
1. Risør stadslæge- distrikt	Risør, kjøbstad ...	1,43	3 409	2	2	1	-
2. Østre Nedenes ...		872,73	18 349	¹⁾ 5	1	14	7
	Tvedestrand, ladested ..	0,09	1 435	1	1	1	-
	Gjerstad	312,66	2 322	1	-	2	1
	Søndeled	188,60	3 015	-	-	²⁾ 3	2
	Dybvaag	47,71	2 487	1	-	4	2
	Holt	184,52	3 844	-	-	³⁾ 1	-
	Østre Moland	86,34	1 907	1	-	1	1
	Fløsta	22,79	1 459	-	-	1	1
	Tromøy	30,02	1 880	-	-	1	-
3. Arendal stadslæge- distrikt	Arendal, kjøbstad	15,61	9 750	7	8	6	-
4. Vestre Nedenes ...		878,04	23 110	6	1	22	6
	Grimstad, kjøbstad ..	0,22	2 116	2	1	3	-
	Lillesand, ladested	0,39	1 133	1	-	1	-
	Froland	294,97	2 545	1	-	2	1
	Øyestad	109,33	4 212	-	-	4	-
	Hisø	8,74	2 192	1	-	1	-
	Fjære	59,67	4 359	1	-	4	1
	Landvik	190,68	1 980	-	-	2	1
	Eide	32,36	600	-	-	1	1
	Vestre Moland	102,46	2 082	-	-	2	1
	Høvaag ..	79,22	1 891	-	-	2	1
5. Birkenes		349,93	3 369	1	-	2	2
	Birkenes	238,34	1 826	1	-	1	1
	Tveit ⁴⁾ (av Lister og Mandal amt)	111,59	1 543	-	-	1	1
6. Aamli		1 695,85	5 289	1	1	4	4
	Aamli	478,40	2 085	1	1	1	1
	Gjøvdal	347,65	603	-	-	1	1
	Vegaarshei	349,29	1 705	-	-	1	1
	Herefoss	164,61	503	-	-	1	1
	Tovdal	355,90	393	-	-	-	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Risør. ²⁾ Den for Ytre Søndeled fast ansatte jormor og hjelpevaksinatrice bor i Risør. ³⁾ Bor i Tvedestrand. ⁴⁾ Kvadratinhold og tilstedeværende folkemængde er ikke medtat i summen for Nedenes amt, derimot i summen for Lister og Mandal amt.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaktatører.
7. Evje		805,86	3 518	1	-	2	2
	Evje	176,85	1 212	1	-	1	1
	Hornnes	392,62	1 244	-	-	-	-
	Iveland	236,39	1 062	-	-	1	1
8. Vegusdal		633,43	1 637	¹⁾ -	-	2	2
	Vegusdal	333,57	935	-	-	1	1
	Mykland	299,86	702	-	-	1	1
9. Sætersdalen		1 356,90	2 190	3	1	1	1
	Bygland	1 356,90	2 190	3	1	1	1
10. Valle		2 849,81	2 194	1	-	1	1
	Hylestad	564,80	664	-	-	-	-
	Valle	733,42	1 044	1	-	1	1
	Bykle	1 551,59	486	-	-	-	-

¹⁾ Stillingen er ledig.

Sundhetstilstanden synes ikke at ha været ganske tilfredsstillende, idet der i flere lægedistrikter forekom enkelte epidemiske sygdomme med større utbredning. Av saadanne kan nævnes akut poliomyelit, kikhoste, akutte katarer i aandedrætsorganerne, tildels ogsaa skarlagensfeber, influensa og akut diarrhoe. — Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 6 103 med 173 dødsfald mot henholdsvis 6 816 og 169 i 1916. — Det bemerkes, at de behandlede sygdomstilfælde av epidemisk art paa de indsendte sykellister er slaaet sammen for Evje og Vegusdal distrikter, likesaa for Bygland og Valle distrikter, som tidligere tilhørte Sætersdalen distrikt.

Dødeligheten. De døde antal utgjorde 1 151 eller 15,7 pro mille av den tilstedeværende, beregnede middelfolkemængde (73 133). I 1916 var dødeligheten 14,9 pro mille.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 92—93, sammendraget efter lægernes opgaver.

For **tyfoidfeber** behandledes ialt 3 tilfælde i Fjære herred like ved Grimstad. De var alle fra samme hus og blev derfra indlagt i Grimstad sykehus. 1 patient døde. Smittekilden kunde ikke paavises, skyldtes muligens omstreifere, som stadig hadde tilhold i det smittede hus. (A. Daae).

Epidemiske sygdomme.

92

Nedenes amt. 1917.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	3	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	28	3	28	11	1	10	1	1	-	-	2	1	1	-	-
Skarlagensfeber	164	6	163	13	12	8	12	9	16	6	13	9	25	16	24
Meslinger	196	3	194	131	19	6	3	6	14	10	4	1	-	-	-
Difteri (croup)	105	7	105	11	4	6	4	5	8	7	3	11	9	15	22
Barsel-feber	2	5	3	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	22	11	19	3	1	2	1	-	1	2	2	1	3	1	2
Rosen	74	2	74	2	6	5	4	9	10	8	4	7	5	8	6
Røde hunde	86	-	86	-	2	2	20	21	27	5	5	-	2	2	-
Variceller	68	-	68	10	3	2	1	3	4	12	4	2	10	12	5
Kusma	4	-	4	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	430	5	430	24	43	13	12	56	42	39	49	38	34	47	33
Akute katarrer i aandedrætsorg.	2 838	30	2 817	393	362	293	303	276	174	133	85	90	192	237	279
Influenta	848	5	847	150	145	139	89	66	22	20	21	15	51	57	72
Lungebetændelse	249	71	243	47	32	27	30	22	17	8	6	9	7	21	17
Pleurit	155	5	155	18	16	11	16	16	17	13	14	7	7	10	10
Gigtfeber	168	4	168	17	12	14	13	19	22	15	9	8	11	13	15
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Akut diarrhoe (kolerine)	658	15	657	36	29	26	43	33	48	68	133	84	49	48	60
Tilsammen	6 103	173	6 066	869	691	565	552	544	423	346	354	283	406	487	546

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7—8		9—10	
	Risør stadslæge- distrikt.		Østre Nedenes.		Arendal stadslæge- distrikt.		Vestre Nedenes.		Birkenes.		Aamli.		Evje og Vegusdal.		Sæters- dalen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	21	2	1	-	1	-	1	1	4	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	3	-	93	3	17	3	22	-	-	-	1	-	4	-	24	-
Meslinger	3	-	24	-	18	-	119	1	-	-	23	-	7	-	2	2
Difteri (croup)	5	1	29	-	18	1	38	3	8	1	1	-	6	1	-	-
Barselfeber	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Pyæmi, septhæmi	-	-	3	1	7	2	8	7	-	-	1	1	-	-	3	-
Rosen	8	-	12	1	21	-	27	-	1	1	-	-	2	-	3	-
Røde hunde	5	-	10	-	22	-	49	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	14	-	6	-	17	-	27	-	-	-	2	-	-	-	2	-
Kusma	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	68	1	190	-	31	-	123	1	-	-	18	3	-	-	-	-
Akute katarrher i aandedræts- organerne	280	3	605	6	692	1	1 090	13	7	-	40	2	44	5	80	-
Influenta	30	-	174	-	333	1	288	3	1	-	1	1	11	-	10	-
Lungebetændelse	14	2	69	23	48	7	84	23	6	6	4	2	6	2	18	6
Pleurit	11	-	26	2	47	-	54	2	-	-	8	1	3	-	6	-
Gigtfeber	3	-	32	2	52	1	64	-	-	-	3	1	2	-	12	-
Koldfeber	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	57	-	161	7	217	2	180	6	2	-	8	-	20	-	13	-
Tilsammen	502	8	1 458	49	1 545	18	2 178	60	26	9	114	11	105	8	175	10

Akut poliomyelit. Der opgis ialt 29 angrepne med 3 dødsfald, derav 21 med 2 døde i Østre Nedenes distrikt. Her forekom sygdommen med 8 angrepne og 1 dødsfald i Tvedestrand og 13 med 1 dødsfald i omliggende herreder Holt og Østre Moland. I Arendal blev vagtmesteren ved Norges Banks afdeling syk i oktober. Han hadde som vagt benyttet et meget fugtig og mørkt bakværelse i banken. Han var fuldstændig lam i begge ben, i venstre og tildels i høire arm. Han indlagdes i epidemilasetet. (H. Roscher). — Fra Vestre Nedenes distrikt opføres av kommunelæge C. Boe i Lillesand 2 tilfælde, det ene hos en 17-aarig gut med lammelse av skuldermuskulaturen paa den ene side, det andet er sandsynlig samme patient, som er opført fra Birkenes distrikt; det var en voksen mand, som blev tilseet av doktor Boe, og som døde efter nogen dages sygdom av respirationslammelse. Dødsfaldet er nemlig anført paa dødsårsakslisten for Birkenes distrikt, ikke for Vestre Nedenes, hvorfor der paa den epidemiske sammendragliste for amtet kun er opført 1 tilfælde for Vestre Nedenes distrikt. I Aamli distrikt behandledes 4 tilfælde paa gaarden Selaas i Vegaardsheien uten dødsfald, alle i januar.

Av **skarlagensfeber** anmeldtes et noget større antal angrepne end aaret forut, men epidemisk optræden omtales alene fra Tvedestrand og omegn i Østre Nedenes distrikt og fra Setersdalens distrikt (Bygland og Valle).

Meslinger viser betydelig tilbakegang efter epidemien foregaaende aar.

Difteri (croup) viser et litt forøket antal behandlede syke mot aaret forut. De fleste angrepne opføres fra Vestre Nedenes distrikt, hvor sygdommen væsentlig forekom i de nærmest Arendal liggende dele av Hisø og Øiestad herreder. Mange av de syke indlagdes i Høgedal lasaret i Arendal, nogen i Grimstad sykehus.

Kikhoste tiltok i utbredelse særlig i kystdistrikterne.

De **akute katarrar** i aandedrætsorganerne var endnu hyppigere end i 1916.

For **influenza** behandledes et betydelig mindre antal syke end aaret forut.

Den **krupøse lungebetændelse** var ogsaa sjeldnere end i 1916.

Av andre sygdomme med epidemisk utbredning omtales **icterus catarrhalis**, som optraadte i Østre Nedenes distrikt i Tvedestrand og i Holt herred mest som mindre husepidemier, i Arendal og omegn hovedsagelig i aarets sidste kvartal.

«**Modumsyken**» (infektøs angina) var utbredt i den vestlige del av Vestre Nedenes distrikt. Fælles for alle tilfælde var en begyndende angina med efterfølgende komplikationer særlig av lungebetændelse, pleurit, pseudo-pyæmiske tilstande, nefrit og en enkelt gang meningit med flere dages bevisstløshet, som dog gik over i helbredelse. Der indtraf ingen dødsfald av sygdommen. (C. Boe).

Skabb. Der behandledes ialt 247 tilfælde, de fleste i Østre og Vestre Nedenes distrikter samt Arendal. I Aamli distrikt var sygdommen fremdeles meget utbredt. (T. Lundevall).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:			
		1	2	3	4
		Risør stadslægedistrikt.	Østre Nedenes.	Arendal stadslægedistrikt.	Vestre Nedenes.
Veneriske saar	5	1	-	4	-
Syfilis, erhvervet	13	-	1	9	3
— medfødt	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit	74	4	10	45	15

Distriktslægen i Sætersdalen (Bygland og Valle) bemerker, at der i løpet av et helt aar (juni 1917—juli 1918) ikke var kommet et eneste tilfælde av venerisk sygdom til behandling inden distriktet. (E. Wollebæk).

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved:			
	sygdom.	lungetuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Risør stadslægedistrikt	39	1	8	31
Østre Nedenes	286	32	49	237
Tvedestrand ladested	14	1	3	11
Bygder	172	31	46	126
Arendal stadslægedistrikt	168	13	18	150
Vestre Nedenes	350	42	60	290
Grimstad kjøbstad	41	1	7	34
Lillesand ladested	17	2	1	16
Bygder	292	39	52	240
Birkenes	45	9	9	36
Aamli	56	13	11	45
Evje	34	6	8	26
Vegusdal				
Sætersdalen (Bygland og Valle).	67	8	10	57
Nedenes amt	1 045	124	173	872
Derav i hyer	279	18	37	242
— bygder	766	106	136	630

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaaede tilfælde av tuberkuløse sygdomme inden amtet, henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lunge tuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsaksliste for det hele amt 11,9 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede, kjendte dødsfald og 14,2 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 6,4 pct. og 7,4 pct. og for bygderne 13,8 pct og 16,8 pct. — I Vestre Nedenes er tuberkulosen fremdeles mest utbredt i den østlige del av distriktet, i den vestlige del er den gaat meget tilbake, særlig i byerne Grimstad og Lillesand. (A. Daae). — I Evje distrikt synes tuberkulosen fremdeles at være i tiltagende, hvis man tar hensyn til antallet av de enkelte tilfælde. Siden Landeskokgen sanatorium blev aapnet, er imidlertid ikke faa tilfælde av begyndende tuberkulose kommet under behandling, tilfælde, som muligens ellers ikke vilde være blit paaagtet. Patienterne vil gjerne underkaste sig sanatoriebehandling, men det er ofte vanskelig at skaffe plads. (A. Arnesen). — I Sætersdalen distrikt synes de tuberkuløse sygdomme at holde sig temmelig uforandret. (Utsond).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning.

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 80 saadanne, derav i Risør stadslægedistrikt 9, i Østre Nedenes lægedistrikt 28, i Arendal stadslægedistrikt 8, i Vestre Nedenes lægedistrikt 26, i Birkenes 4, i Aamli 2 og i Sætersdalen 3. — Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Om **jormorhjælpen** se den almindelige beretning.

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av tabellen paa næste side.

Der blir et overskudd av 291 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 66,1.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 5 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 2 kvinder saaledes: emboli og trombose 1, mola hydatidea 1.

Veirliget synes, efter de foreliggende opgaver derom at dømme, i det hele at ha været mindre gunstig. Efterjulsvinteren var meget kald og tildels snerik, vaaren kom sent, forsommeren var tør, sommeren og høsten ellers med megen nedbør; kun fra Aamli distrikt betegnes sommeren som god.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. I Risør stadslægedistrikt var de økonomiske forhold fremdeles gode; alene fiskerne hadde et mindre godt utbytte av sin bedrift. Daglønnen var som regel meget høi. De fastlønnede, de der levede av sine smaa kapitaler og de fattige, hadde det mindre godt trods mange dyrtidsforanstaltninger og megen privat godgjørenhet. Ædruelighetstilstanden var fremdeles meget litet tilfredsstillende. Surrogater av forskjellig slag brugtes. Lægerne overrendtes av folk av alle samfundsklasser, totalister og ikke totalister for at faa brændevinsrecepter, løgn, opdigtede sygdomme, alle mulige kneb benyttedes for at narre lægen. (Ulstrup).

Obstetriciske operationer.

	Tangforløsning.				Vending.			Uttækning ved bækkenendeleie.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse	49	-	²⁾ 48	2	1	-	³⁾ 1	1	1	-
Trangt bækken	6	-	5	1	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ueftergivelige fødselsdele	7	¹⁾ 1	8	-	-	-	-	-	-	-
Førhodeleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	67	1	66	3	5	3	2	1	1	5
	68		69			5				

¹⁾ Dødsårsak: barsel-feber. ²⁾ Derav en tvillingfødsel, begge fostre forløst ved tang. ³⁾ 2den tvilling, om 1ste intet anført.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	døde-fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel-seng.	ved ulykkelige hændelser.	ved selvmord.
Risør stadslægedistrikt	69	2	37	1	1	-	-	-
Østre Nedenes	455	11	276	22	5	3	1	-
Tvedestrand ladested	22	1	16	-	-	-	-	-
Bygder	433	10	260	22	5	3	1	-
Arendal stadslægedistrikt	244	6	168	25	4	-	4	-
Vestre Nedenes	518	13	398	32	4	-	5	3
Grimstad kjøbstad	47	-	43	1	-	-	-	2
Lillesand ladested	22	2	16	-	-	-	-	-
Bygder	449	11	339	31	4	-	5	1
Birkenes ¹⁾	86	-	50	4	2	-	3	-
Aamli	129	2	63	7	-	-	-	-
Evje	92	3	51	5	-	-	6	1
Vegusdal	43	-	19	-	-	-	-	-
Bygland	52	-	44	6	2	1	-	-
Valle	54	2	45	1	-	1	1	-
Nedenes amt	1 742	39	1 151	103	17	5	20	4
Derav i byer	404	11	280	27	4	-	4	2
— - bygder	1 338	28	871	76	13	5	16	2

¹⁾ Tallene for Tveit herred, som tilhører Lister og Mandal amt, er medtat i summen for Nedenes amt.

Fra Tvedestrand og Holt herred av Østre Nedenes distrikt berettes, at arbeidspriser og arbeidsinntægter hadde naaet eventyrlige høider, hvad der kom godt med under den herskende dyrtid. Alt i alt er der tilflydt befolkningen en mængde penger. Rationeringssystemets indførelse har medført nogen vanskeligheter for den del av befolkningen, som med en gang maatte omlægge sin levevis fra en saagodtsom udelukkende brødnæring til en mere eggehviterik kjøt- og fiskenæring. Fordeielssyggdomme som gastriter, diarrhoer, er derfor blit hyppigere i den sidste tid. — Tilgangen paa levnetsmidler var jevnt god. Det er allikevel saa, at der allerede nu kan paavises en vektforringelse hos enkelte og en nedsettelse av arbeidsevnen hos mange, selv under de relativt gode forhold hvorunder vi har levet. Som middel til at motarbeide mulig indtrædende underernæring anbefales utstrakt bruk av saltet fisk og da især saltet sild. (S. Erichsen).

Fra Arendal bemerker stadslægen, at krigen medførte i 1917, at der maatte gjøres adskillige forandringer i den tilvante levemaate, og dyrtiden begyndte at gjøre sig gjældende paa alle omraader. Indskrænkningen i adgangen til sterkere berusende drikke medførte selvfølgelig, at drikfældigheten avtok i de bredere lag, men avstedkom til gjengjæld nydelsen av surrogater, et onde, som fra et medicinsk standpunkt neppe kan være at foretrække. (H. Roscher).

I Vestre Nedenes distrikt var de hygieniske forhold gjennomgaaende gode. Skibsfarten og skibsbyggeriet blomstret som aldrig tilforn. Træskibsbyggeriet er atter kommet op paa grund av krigen, hvilket igjen har hat tilfølgende glimrende tider for skogbønderne, som har faaet sin trælast udmærket betalt. Landbonæringen drives ogsaa intenst. Alkoholforbudet har ikke været bare godt. Surrogatdriking var almindelig; man træffer ofte paa gaten berusede folk, som lugter av denatureret sprit og haarvand. (A. Daae).

I Evje distrikt synes sundhetstilstanden blandt de ugifte arbeidere betydelig bedret siden nikkilverkets store, vel indrettede barakker blev tat i bruk. De gifte arbeidere bor omkring paa gaardene i flatbygden, og de bor ofte meget trangt og uhensigtsmessig. Der opføres nu av nikkilverket ialt 6 nye store bygninger, saa det maa antas, at boligforholdene for fremtiden vil bli tilfredsstillende. (A. Arnesen).

I de øvre bygder av Sætersdalen staar renligheten fremdeles paa et lavt standpunkt. — De kornsorter, som dyrkes, er udelukkende byg og havre, desuten betydelige mængder poteter. I de ytre dele av Bygland dyrkes havefrugter især Æpler, hvorav der i de senere aar endog har været drevet utførsel. — De høie trælastpriser har bevirket, at skogen i de sidste aar er bleven sterkt utnyttet. (Utsond).

Sykehus. I Risør er der et sykehus, likesaa i Tvedestrand i Østre Nedenes distrikt. I dette distrikt ligger ogsaa karantæneanstalten paa Risøen i Dybvaag herred. I Arendal er det kommunale sykehus gammelt og utidsmessig; et nyt amtssykehus er under opførelse fælles for by og land. Desuten er der et katolsk, St. Franciscus's hospital. I Vestre Nedenes distrikt findes i Grimstad et kommunalt sykehus for almindelige syke og et for epidemiske sygdomme. I Fjære herred ligger Egra tuberkulosehjem. I Aamli distrikt er der et litet sykehus, som dog paa grund av mangel paa pleierske holdtes stengt den største del av aaret. (T. Lundevall). — I Bygland, Sætersdalen distrikt, ligger Landesbogen sanatorium for tuberkulose.

Fattigsykepleien. I Arendal er der et stort pleiehjem og et hospital for ældre tjenestepiker samt et mere privat gamlehjem «Gjerløvs minde». (H. Roscher). — I Hisø herred, Vestre Nedenes distrikt er der baade et gamlehjem og et barnehjem, saa fattige syke nyder god forpleining. En privat sykepleieforening holder sykepleiersker. Rationeringsvanskelighetene og dyrtiden gjør sig gjældende, saa lægen stedse hvppigere har anledning til at konstatere underernæring baade hos voksne og barn. (E. Irgens).

Badeindretninger. I Risør er der ved sykehuset en anstalt for varme bad, som flittig benyttes, likesaa er der en indretning for kolde sjøbad. I Tvedestrand er der en anstalt for varme bad og en badstue. Arendal har en anstalt for varme karbad og dampbad og en for sjøbad. I Grimstad leverer badeanstalten foruten varme bad og strømbad ogsaa medicinske og elektriske bad samt dampbad og holdes aapen hele aaret rundt; den besøkes om sommeren flittig av tilreisende badegjester. — Lillesand har et sjøbadehus. — I Aamli distrikt er der et badstubad, som paa grund av dyrtiden kun har været aapent en dag hver 2den uke. (T. Lundevall).

Om amts **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Nedenes amt	34	1465
Risør stadslægedistrikt	3	181
Østre Nedenes	¹⁾ 4	259
Arendal stadslægedistrikt	6	164
Vestre Nedenes	²⁾ 10	319
Birkenes	³⁾ 1	72
Aamli	⁴⁾ 6	210
Evje og Vegusdal	⁵⁾ 2	128
Sætersdalen (Bygland og Valle)	⁶⁾ 2	132

¹⁾ Tvedestrand 1, Holt 1, Tromøy 1, Østre Moland 1. ²⁾ Grimstad 2, Lillesand 3, Øyestad 1, Fjære 1, Høvaag 2, Hisø 1. ³⁾ Treit 1. ⁴⁾ Aamli 2, Gjøvdal 1, Mykland 1, Vegaardsheien 1, Lille Topdal 1. ⁵⁾ Evje 1, Hornes 1. ⁶⁾ Valle 1, Byk e 1.

X. Lister og Mandal amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		7 264,24	77 237	30	19	59	34
1. Kristiansand stads- fysikat	Kristiansand, kjøbstad	16,04	15 408	14	13	8	-
2. Oddernes		255,39	6 471	²⁾ 1	-	5	3
	Oddernes	96,27	4 436	-	-	3	1
	Randø Sund	43,12	1 224	-	-	1	1
	Øvrebo	116,00	811	-	-	1	1
	Tveit ¹⁾	111,59	1 543	-	-	-	-
3. Vennesla		309,26	3 265	³⁾ 1	-	2	2
	Vennesla	106,17	2 445	1	-	1	1
	Hægeland	203,09	820	-	-	1	1
4. Søgne		239,83	3 297	1	-	4	2
	Søgne	137,57	2 487	1	-	3	1
	Greipstad	102,26	810	-	-	1	1
5. Mandal stadslæge- distrikt	Mandal ladested ..	0,92	3 268	1	3	2	-
6. Halse		229,97	4 142	⁴⁾ 1	-	2	2
	Halsa og Hartmark...	116,90	2 949	-	-	⁴⁾ 1	1
	Holine	113,07	1 193	-	-	1	1
7. Laudal		365,64	2 388	1	-	3	3
	Laudal	97,73	656	1	-	1	1
	Øislebø	153,76	920	-	-	1	1
	Finsand	114,15	812	-	-	1	1
8. Bjelland		1 163,78	2 872	1	-	3	3
	Bjelland	164,84	893	1	-	1	1
	Grindheim	130,46	815	-	-	1	1
	Aaseral	868,48	1 164	-	-	1	1
9. Undal		430,86	5 695	1	-	6	3
	Spangereid	63,36	1 499	-	-	1	1
	Søndre Undal	171,70	2 636	1	-	3	1
	Vigmostad	83,66	794	-	-	1	1
	Kousmo	112,14	766	-	-	1	-

¹⁾ Tilhører Birkenes lægedistrikt i Nedenes amt; flateindhold og folkemængde er medtalt i summen for Lister og Mandal amt, men ikke for Oddernes lægedistrikt.

²⁾ Distriktslægen bor i Kristiansand. ³⁾ Distriktslægestillingen ledig. ⁴⁾ Bor i Mandal.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste dech. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaksinatører.
10. Lyngdal		380,24	4 245	1	-	3	3
	Lyngdal	230,37	2 449	1	-	2	1
	Austad	43,68	1 116	-	-	1	1
	Kvaas	106,19	680	-	-	1)	1
11. Hægebostad		461,59	1 785	2)	-	1	1
	Hægebostad	170,18	893	}	-	1	-
	Eiken	291,41	892			-	1
12. Farsund		129,24	3 256	2	1	5	2
	Farsund, ladested ..	0,42	1 417	2	1	3	-
	Herred	87,54	832	-	-	1	1
	Spind	41,28	1 007	-	-	1	1
13. Vanse	Vanse	139,10	5 220	1	-	3	2
14. Kvinesdal		895,42	3 841	1	-	3	2
	Liknes	299,55	2 900	1	-	2	1
	Fjotland	595,87	941	-	-	1	1
15. Flekkefjord		725,27	9 055	2	2	7	4
	Flekkefjord, kjøb- stad	0,20	2 201	2	2	1	-
	Nes	150,62	2 217	-	-	3)	1
	Hitterø	89,70	1 687	-	-	2	1
	Fede	64,54	845	-	-	1	1
	Bakke	243,96	1 197	-	-	1	1
	Gyland	176,25	908	-	-	1	1
16. Siredalen		1 410,10	1 486	1	-	2	2
	Tonstad	358,91	775	1	-	1	1
	Øvre Siredalen	1 051,19	711	-	-	1	1

1) Her benyttes jormøren i Lyngdal. 2) Distriktslægestillingen ledig. 3) Bor i Flekkefjord.

Sundhetstilstanden betegnes i det hele som god; i Oddernes og Søgne lægedistrikter var den dog kun nogenlunde god og i Vennesla mindre tilfredsstillende. Større epidemier forekom ikke, om end enkelte epidemiske sygdomme som akut katarr i aandedrætsorganerne og akut diarrhoe var ganske hyppige inden flere lægedistrikter. Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 5 546 med 149 dødsfald mot henholdsvis 6 296 og 179 i 1916.

Dødeligheten. De døde antal utgjorde 1 161 eller 14,2 pro mille av den tilstedeværende beregnede middelfolkemængde (81 486). I 1916 var dødeligheten 15,1 pro mille.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 104--106.

Tyfoidfieber. Der anmeldtes ialt 24 tilfælde med 1 dødsfald, de fleste fra Mandal stadslægedistrikt (9) og fra Undal distrikt (7). I Mandal forekom tilfælde av paratyfus spredt over byen uten kjendt smittekilde. (S. Roscher). De 2 angrepne i Flekkefjord distrikt var en omstreifer paa Sirnes i Bakke herred, den anden paa Lilledrauge i Nes, smittet i det trondhjemske. Begge blev indlagt i sykehus.

Cerebrospinalmeningit. I Kristiansand behandledes 6 tilfælde med 2 døde og i Oddernes distrikt 2, i begge tilfælde med dødelig utgang.

Akut poliomyelitis opføres med 10 angrepne med 1 dødsfald. 2 angrepne behandledes i Kristiansand og 3 i Søgne distrikt; i de øvrige distrikter, hvor sygdommen er forekommet, har der kun været et enkelt tilfælde i hvert. I Søgne var der ingen smitteforbindelse mellem tilfældene, likesom smitekilden forøvrig var ukjendt. Der indtraf 1 dødsfald.

Skarlagensfeber viser en liten forøkelse av de anmeldte tilfældes antal mot aaret forut (125 mot 75 i 1916). De fleste angrepne opføres fra Kristiansand og de omliggende lægedistrikter Oddernes, Vennesla og Søgne. Der indtraf intet dødsfald av sygdommen. Paa gaarden Eiesland i Fjotland herred av Kvinesdal distrikt tilsaa distriktslægen 3 barn, som alle hadde stygt belæg i hals og mund, hvorfor der anvendtes indsprøitning av serum. Barnene hadde tidligere hat utslet og ved lægens næste besøk fandtes avskalling av huden, saa han kom til det resultat, at sygdommen maatte være skarlagensfeber. (O. Moy).

Meslinger. Den i Kristiansand i 1916 herskende epidemi holdt sig med spredte tilfælde til juni 1917, da den pludselig ophørte. Fra Vennesla distrikt opgives de fleste behandlede tilfælde (43). I Laudal distrikt herskede epidemi i Finsland, hvor væsentlig voksen ungdom angrepes, og efter-sygdomme som bronkit, lungebetændelse og øresygdом var hyppig. (L. Randers). I Kvinesdal distrikt herskede en epidemi av meslinger, dog uten dødsfald; kun et tilfælde kom til behandling. I Siredalen distrikt forekom mere spredte tilfælde. Der opføres 5 dødsfald av sygdommen; 3 av de afdøde var ikke tilset av læge. (H. v. Krogh). I aarets 5 sidste maaneder sees intet tilfælde anmeldt.

Difteri (croup) optraadte med omtrent samme hyppighet som aaret forut. Av de ialt opførte 191 angrepne, behandledes 116 i Kristiansand. Fra 7 lægedistrikter er ingen tilfælde anmeldt. I Kristiansand forløp epidemien i det hele mildt; de 3 opførte dødsfald skyldtes forsømte, for sent til lægebehandling komne crouptilfælde. Det bakteriologiske laboratorium var til stor nytte for lægerne. (O. Langfeldt). Paa gaarden Nøkland i Eiken herred av Hægebostad distrikt forekom en husepidemi, hvor der av 6 angrepne døde 3. Smittekilden kunde ikke bestemt paavises. (J. Holst). I Flekkefjord distrikt behandledes 19 tilfælde i byen uten dødsfald, i landdistriktet 4, av hvilke 2 døde av croup. (A. Søyland).

Kikhoste viser betydelig nedgang i de anmeldte angrepnes antal mot aaret forut. Av ialt behandlede 120 tilfælde, forekom 86 i Flekkefjord distrikt.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfeber	24	1	24	-	-	-	-	2	-	2	11	1	3	4	1
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	8	4	8	-	-	-	-	5	1	1	-	1	-	-	-
Akut poliomyelit.	10	1	10	1	-	-	1	1	1	4	2	-	-	-	-
Skarlagensfeber	124	-	120	26	21	19	8	9	-	9	4	4	9	8	3
Meslinger	113	6	112	25	8	10	14	37	12	6	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	191	11	191	15	4	1	15	23	5	9	8	23	34	33	21
Blodgang	2	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	6	2	5	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1
Pyæmi, septhæmi	24	11	21	-	1	1	2	1	4	5	1	2	1	1	2
Pemfigus (hos nyfødte)	3	-	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	82	1	82	6	2	6	4	9	9	9	8	10	4	10	5
Røde hunde	108	-	108	1	-	5	12	49	20	12	4	-	2	1	2
Variceller	88	-	88	16	3	4	3	9	13	4	4	1	7	8	16
Kusma	9	-	9	1	3	-	1	-	-	-	-	-	1	3	-
Kikhoste	120	1	120	60	16	13	3	16	-	2	6	4	-	-	-
Akute katarrher i aandedrætsorg. .	2970	28	2956	599	344	286	285	255	204	123	86	106	187	201	280
Influenza	343	1	343	121	89	50	25	16	11	10	1	-	3	-	17
Lungebetændelse	297	70	293	54	41	37	24	31	13	16	5	7	11	21	33
Pleurit.	192	2	192	22	29	13	23	18	17	13	14	5	11	12	15
Gigtfeber	92	-	92	7	14	9	9	5	8	7	5	3	8	6	11
Akut diarrhoe (kolerine).	739	10	739	47	27	35	42	75	84	105	134	50	66	43	31
Skjærbuk	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5546	149	5519	1001	603	490	475	563	403	338	293	217	347	351	438

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Kristian- sand stads- fysikat.		Oddernes.		Vennesla.		Søgne.		Mandal stadslæge- distrikt.		Halse.		Laudal.		Bjelland.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	1	-	2	-	-	-	-	-	9	-	-	-	1	1	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) ...	6	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	2	-	1	-	1	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Skarlagensfeber	25	-	21	-	14	-	25	-	9	-	9	-	2	-	1	-
Meslinger	26	-	-	-	43	-	7	-	-	-	-	-	8	-	-	-
Difteri (croup)	116	3	6	-	7	-	-	-	12	1	1	-	-	-	5	1
Blodgang	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	40	-	2	-	3	-	2	-	2	-	6	-	3	-	1	-
Røde hunde	91	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	1	-	-	-
Variceller	42	-	-	-	1	-	1	-	24	-	3	-	3	-	-	-
Kusma	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	15	-
Akute katarrher i aandedrætsorg	1779	8	23	2	125	-	4	-	116	-	161	1	5	1	25	2
Influenta	132	-	-	-	20	-	-	-	24	-	12	-	8	-	10	-
Lungebetændelse	98	26	17	9	14	2	8	5	6	1	23	2	7	1	4	-
Pleurit	53	1	9	-	8	-	3	-	5	-	13	-	6	-	2	-
Gigtfeber	29	-	4	-	3	-	4	-	1	-	6	-	2	-	3	-
Akut diarrhoe (kolerine)	344	3	3	3	42	-	5	-	66	-	38	1	10	1	15	-
Skjorbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2803	47	91	16	284	2	63	5	278	2	275	6	63	5	82	3

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	9		10		11		12		13		14		15		16	
	Undal.		Lyngdal.		Hægebo- stad.		Farsund.		Vanse.		Kvinesdal.		Flekkefjord.		Siredalen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Skarlagensfeber	10	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-
Meslinger	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	11	-	14	5
Difteri (croup)	15	1	-	-	6	3	-	-	-	-	-	-	23	2	-	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	12	1	1	1	-	-	2	1	1	1	-	-	2	1	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	3	-	14	1	-	-
Røde hunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	10	-	-	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	86	-	-	-
Akute katarrar i aandedrætsorg.	28	-	46	3	11	1	49	-	50	1	35	3	494	4	19	2
Influenta	38	1	7	-	-	-	11	-	-	-	11	-	70	-	-	-
Lungebetændelse	17	6	8	1	1	1	18	6	6	4	11	-	56	6	3	-
Pleurit	9	-	6	-	-	-	3	1	3	-	5	-	64	-	3	-
Gigtfeber	3	-	6	-	4	-	3	-	-	-	10	-	14	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	16	-	14	-	1	-	7	1	12	-	33	-	118	1	15	-
Skjærbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	167	11	91	5	26	6	97	9	72	6	120	3	980	16	54	7

De **akute katarrer i aandedrætsorganerne** var ogsaa usædvanlig hyppige i 1917. Av de ialt opgivne behandlede 2 970 tilfælde falder 1 779 paa Kristiansand.

Av **influenza** anmeldtes mindre end halvparten saamange angrepne som i 1916, medens der av

krupøs lungebetændelse behandlede et adskillig større antal tilfælde end i 1916, men med mindre dødelighet.

Av **akut diarrhoe** (kolerine) anmeldtes flere tilfælde end vanlig. Saamange angrepne som iaar har ikke været behandlet siden 1903. Henimot halvdelen av tilfældene forekom i Kristiansand, og der var sygdommen hyppigst i sommermaanederne. I Bjelland distrikt optraadte diarrhoe særlig ved molybdængruben, hvor forholdene forøvrig lod meget tilbage at ønske i sanitær henseende. (C. Lassen).

Om det ene tilfælde av **skjærbuk** hos en voksen mand i Flekkefjord distrikt foreligger ingen nærmere meddelelse.

Skabb opføres med ialt 260 behandlede tilfælde. I Kristiansand var denne sygdom ogsaa iaar en hyppig lidelse. Saalænge den er saa utbredt i nabo-distrikterne, er det umulig at faa den utryddet i byen trods desinfektion og ihærdig eftersporing av smitte. Ikke sjelden bringer de indkommanderte militære sygdommen med sig. (O. Langfeldt).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:								
		1	2	3	5	6	7	8	12	15
		Kristiansand stadstys.	Oddernes.	Vennesla.	Mandal stadslægedistr.	Halse.	Laudal.	Bjelland.	Farsund.	Flekkefjord.
Veneriske saar ..	23	20	-	-	-	1	-	-	-	2
Syfilis, erhvervet.	16	9	-	-	2	-	-	-	-	5
— medfødt ..	3	-	1	-	-	-	1	-	-	1
Gonorrhoe, uretrit	113	93	-	1	4	-	-	4	6	5

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp for helseraadene anmeldte og av disses protokoller utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtet henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslisters for det hele amt 13,7 pct. av samtlige ved sygdom foraarsakede kjendte dødsfald og 15,9 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 12,3 pct. og 14,8 pct. og for bygderne 14,4 pct og 16,5 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. I Kristiansand søkes de begyndende tilfælde straks anbragt i sanatorium, og kredssykekassen stiller sig altid meget villig med hensyn til at betale for opholdet. Desuten har helseraadet fremdeles til forføining kr. 2 000 aarlig til ubemidlede ophold i tuberkulosehjem eller sanatorium. (O. Langfeldt).

Spedalskhet. Paa gaarden Holta i Lyngdal distrikt bor en 80 aar gammel spedalsk kvinde. Hun har aldrig været i pleiestiftelse. (J. Holst).

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Kristiansands stadsfysikat	240	34	47	193
Oddernes	60	9	16	44
Vennesla	34	8	2	32
Søgne	49	6	5	44
Mandal stadslægedistrikt	46	4	2	44
Halse	62	5	6	56
Laudal	27	3	5	22
Bjelland	22	10	3	19
Undal	85	20	11	74
Lyngdal	63	9	5	58
Hægebostad	34	5	6	28
Farsund	55	7	9	46
Farsund ladested	24	1	6	18
Bygder	31	6	3	28
Vanse	78	5	3	72
Kvinesdal	55	10	6	52
Flekkefjord	131	10	16	115
Flekkefjord kjøbstad	40	4	4	36
Bygder	91	6	12	79
Siredalen	19	-	7	12
Lister og Mandal amt	1 060	145	149	911
Derav i byer	350	43	59	291
- bygder	710	102	90	620

Om amtets **sindssyke**, se den almindelige beretning.

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 65 saadanne, derav i Kristiansand stadsfysikat 26, i Oddernes lægedistrikt 4, i Søgne 3, i Mandal stadslægedistrikt 1, i Halse 2, i Laudal 2, i Undal 7, i Hægebostad 1, i Farsund 4, i Vanse 1, i Kvinesdal 2, i Flekkefjord 10 og i Siredalen 2. — Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side.

Om **jormorhjælpen** se den almindelige beretning.

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av tabellen paa side 110.

Der blir et overskudd av 615 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 65,4.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 4 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 3 kvinder saaledes: barselkrampe 1, emboli og thrombose 1, anden svangerskaps- og barselsygd 1.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Uttrækning ved bækkendeleleie.			Partus præmaturus artificialis.			Keiser-snit.		Exvi-scera-tion.	Abor-tus provo-catus.	Efter-byrds-ope-ration.
	Mødre		Barn.	Mødre.		Barn.		Mødre		Barn.	Mor.		Barn.	Mor.	Barn.	Mor.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse	30	25	5	-	-	-	-	3	²⁾ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trangt bækken	2	-	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Placenta prævia med blødning	3	3	-	-	¹⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungetuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Myoma uteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Hjertesygdom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Forhødeleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daarlige fosterlyd	1	1	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort foster	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor.	-	-	-	-	-	-	-	2	³⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forsømt tverleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	39	31	8	6	1	5	2	7	6	1	2	1	1	1	1	1	3	6
		39		7		7			7			2						

¹⁾ Døde 3 dage efter forløsningen av barsel-feber; impetigo contagiosa i huset. ²⁾ Et av fostrene forløst ved tang paa sætet. ³⁾ Et av fostrene var 2den tvilling, om 1ste er intet anført.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Kristiansand stadsfysikat.....	342	11	241	17	4	-	2	1
Oddernes.....	167	2	75	9	3	1	8	-
Vennesla.....	104	-	37	3	2	-	1	-
Søgne.....	66	3	59	5	2	-	3	-
Mandal stadslægedistrikt.....	65	1	52	4	1	-	3	-
Halse.....	110	2	65	4	1	-	1	-
Laudal.....	49	-	30	4	-	-	-	-
Bjelland.....	60	3	47	2	-	-	-	-
Undal.....	123	1	88	4	-	1	-	-
Lyngdal.....	74	-	63	4	2	-	1	-
Hægebostad.....	41	1	35	3	-	1	-	-
Farsund.....	64	3	67	3	-	1	2	-
Farsund ladested.....	20	1	29	2	-	-	1	-
Bygder.....	44	2	38	1	1	-	1	-
Vanse.....	120	-	72	4	-	-	-	-
Kvinesdal.....	108	2	65	4	1	-	-	-
Flekkefjord.....	232	3	145	8	2	1	5	1
Flekkefjord kjøbstad.....	60	-	44	2	1	-	-	-
Bygder.....	172	3	101	6	1	1	5	1
Siredalen.....	51	3	20	3	-	-	-	-
Lister og Mandal amt.....	1 776	35	1 161	85	19	4	31	2
Derav i byer.....	487	13	366	25	6	-	11	1
— bygder.....	1 289	22	795	60	13	4	20	1
Tveit herred ¹⁾	46	-	28	2	1	-	3	-

¹⁾ Er ikke medtat i summen for amtet.

Veirliget. Hvis der kan dømmes noget om dette efter de mer eller mindre kortfattede uttalelser derom, som foreligger fra 6 av amtets 16 lægedistrikter, synes vinteren at ha været kold og streng, med meget sne, vaaren kom sent, sommeren var i det hele varm, tildels tør, mens høsten var meget regnfull, hvilket hadde en uheldig indflydelse paa kornavlingens utbytte.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. Amtslægen bemerker om de hygieniske forhold i sin almindelighet inden amtet, at de er i jevn bedring, selv om de endnu i mange bygder er mindre gode — for ikke at sige slette. Det som ellers satte sit præg paa aaret var indførelsen av rationeringen. Blandt gaardbrukerne merkedes denne ikke stort, derimot følte den tung av

arbeiderne og dem, som var nødt til at kjøpe alt. Arbeiderklassen klaget især over de smaa rationer, og over at det var saa vanskelig at opdrive melk. Arbeidskraften forminskedes. Enkelte arbeidere oplyste, at de efter 6 timers arbejde var likesaa trøtte som før efter 8 timers. Nogen større sykелighet syntes amtslægen ikke man kunde spore. Den bedring i de økonomiske forhold, som begyndte i 1916 fortsatte i 1917. (E. Jahr).

I Kristiansand var bolignøden fremdeles stor. Ikke faa familier paa 8 til 10 medlemmer maatte nøie sig med 1 værelse og ofte dele kjøkken med 2 til 3 andre. Kommunen fortsatte med sine bestræbelser for at avhjelpe denne nød. De uhyre byggepriser stiller sig hindrende iveien for den private byggevirkksomhet. Der har ingen arbeidsledighet været, den almindelige mand har hat god fortjeneste. — Paa gatelivet er nu intet nævneværdig at si, naar tages hensyn til, at Kristiansand er en havneby, og at en større militærstyrke til stadighet har været indkaldt. Ædrueligheten maa siges at ha været god, betydelig bedre end foregaaende aar. I saa henseende har forbudet utvilsomt virket til det gode; selvfølgelig træffer man endnu paa berusede personer, men ikke i samme utstrækning som før. (O. Langfeldt).

I Søgne distrikt stiger interessen for jordbruket med lønsomheten. I distriktet ligger amtets landbruksskole, hvortil er knyttet en husmorskole, som har stor søkning. Fiskerierne ga, likesom forrige aar, et særdeles godt utbytte. (A. Falck).

I Laudal distrikt spiller kaffen og brødet en altfor stor rolle i det daglige kosthold, og maaske som følge derav er tænderne hos de fleste i en mislig forfatning. Tandbørste og mundhygiene er ukjendte begreper. — Der drives en flittig husflid, og inden denne har vævning en fremherskende plads; i hus og hytte væves der av gammel og ung for de større utsalg i Kristiania. (L. Randers).

I Bjelland distrikt har der været betydelig fremgang i økonomisk henseende og som følge herav er ogsaa stellet i hjemmene bedret. (C. Lassen).

I Lyngdal distrikt er sansen for renlighet og orden mangededs mindre tilfredsstillende. — Den økonomiske tilstand er jevnt god. Der blev drevet en utstrakt vedhugst, veden stod høit i pris og i forbindelse med transporten ned til sjøen, bragte den god fortjeneste. Der er liten eller ingen hjemmeindustri. — Befolkningen er ædruelig, og sædelighetstilstanden staar høit. (J. Holst).

I Farsund vil det snart færdige nye vandverk bringe en stor forbedring i hygienisk henseende for byen. Det forsynes fra et vand omtrent 5 km. borte; dette leverer rikelig og godt drikkevand. Helseraadet arbeider ogsaa med at skaffe byen vandklosetter. — Bolignøden i byen er fremdeles stor, og byggevirkksomheten ligger helt nede. — I landdistriktet er gaardsbrukene smaa, men i det hele tat ganske veldrevne. De høie priser paa landmandsprodukter har bragt mange penger, likesaa den glimrende tid for skibsfarten. Dette har gjort, at dyrtiden ikke har været særdeles merkbar. Ernæringstilstanden har i det store og hele været god. Kommunen har med forholdsvis store dyrtidsbidrag støttet de mindre bemidlede. Bønderne bruker nu mere av sine egne gaardsprodukter av smør, melk og æg. Krigen har for deres vedkommende bragt en kjendelig forbedring baade av deres økonomi og ernæring. (Reehorst).

I Flekkefjord distrikt var levemaaten god paa grund av de meget gode økonomiske forhold. Fiskerne hadde meget god fortjeneste, landmændene fik alle sine produkter meget godt betalt, og arbeiderne hadde bra fortjeneste. — Boligforholdene i byen var meget vanskelige; byggevirkksomheten var liten eller ingen paa grund av de høie byggepriser. — Drikfældigheten var liten og sædelighetstilstanden god. (A. Søyland).

Sykehus. I Kristiansand er der et kommunalt sykehus, et epidemi-lazaret, samt et katolsk St. Josefs hospital. Militæretatens nye sykehus paa Odderoen er endnu ikke færdig, saa karantænestationens ene bygning fremdeles brukes som sykehus. Der er endvidere et kommunalt sindssykeasyl samt Egs statsasyl for sindssyke. Sanitetsforeningens tuberkulosehjem paa Solvang var stadig fuldt belagt. (O. Langfeldt). Mandal har et kommunalt sykehus paa 15 senger og en epidemiavdeling, som kan opta 6 patienter. (S. Roscher). I Halse distrikt like ved Mandal ligger amtets tuberkulosehjem «Solhøgda». — I Flekkefjord by ligger Lister og Mandals amts sykehus.

Sykepleien. I Kristiansand er der indtraadt den forandring i fattigsykepleien, at de fattige skal kunne søke hvilken læge, de selv ønsker. Bystyret har hertil bevilget det nødveudige beløb. Fattiglægestillingen skal op-hæves og istedet ansættes en bylæge, som skal være fattigvæsenets konsulent, tilse fattighjemmene, behandle de for helseraadet utsatte barn. Hans løn skal sættes til kr. 1 200 aarlig. (O. Langfeldt). I de fleste lægedistrikter er der ansat sykepleiersker, likesom der i flere findes gamlehjem, eller fattiggaarder. I Vanse distrikt er der ansat en barselpleierske. (Selvaag).

Badeindretninger. I Kristiansand er der en anstalt for karbad, badstubad og folkebad, den var meget besøkt, især badstubadet. I sommermaa-nederne benyttes 3 sjøbadehuse meget. (O. Langfeldt). I Vennesla distrikt er der ved Hunsfoss fabriker bad for arbeiderne. I Mandal benyttes et folke-bad for damp- og karbad meget. (S. Roscher). Et stort velindrettet sjøbadehus findes i Flekkefjord by, men ingen indretning for varme bad. (A. Søyland).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Lister og Mandal amt.	52	1 660
Kristiansand stadsfysikat.	3	164
Oddernes.	¹⁾ 4	87
Vennesla.	-	45
Søgne.	²⁾ 2	72
Mandal stadslægedistrikt.	6	97
Halse.	³⁾ 3	19
Laudal.	⁴⁾ 5	73
Bjelland.	⁵⁾ 3	56
Undal.	⁶⁾ 5	135
Lyngdal.	⁷⁾ 4	167
Hægebostad.	⁸⁾ 2	80
Farsund.	⁹⁾ 4	79
Vanse.	4	176
Kvinesdal.	¹⁰⁾ 3	113
Flekkefjord.	¹¹⁾ 4	245
Siredalen.	-	52

¹⁾ Oddernes 3, Øvrebo 1. ²⁾ Søgne 2. ³⁾ Halse og Hartmark 2, Holme 1. ⁴⁾ Lau-dal 3, Finsland 1, Øislebø 1. ⁵⁾ Bjelland 1, Grindheim 1, Aaseral 1. ⁶⁾ Søndre Undal 3, Spangereid 1, Konsmo 1. ⁷⁾ Lyngdal 2, Austad 1, Kvaas 1. ⁸⁾ Hægebostad 1, Eiken 1. ⁹⁾ Farsund by 4. ¹⁰⁾ Liknes 3. ¹¹⁾ Flekkefjord by 4.

Helseraad. I dettes tjeneste arbeider i Kristiansand 2 sundhetsbetjente og 1 kvindelig medhjælper. Det behandlede renovationsspørsmålet i det hele, men har endnu ikke hat anledning til at uttale sig om den indstilling herom, som er avgit av den i 1916 nedsatte renovationskomité. Denne vil anbefale indført bøttesystemet, men stadsfysikus er overbevist om, at helseraadet absolut vil holde paa vandklosetter med septic tank, hvor det kan la sig gjøre at faa indført saadanne. Under de nuværende vanskelige og kostbare tider at faa indført et nyt renovationssystem, er der dog neppe mening i. (O. Langfeldt).

XI. Stavanger amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaksinalører.
Amtet		9 147,15	137 581	51	21	87	47
1. Sogndal		291,82	2 749	1	-	2	1
	Sogndal, ladested ...	0,19	358	1	-	1	-
	Sogndal	291,63	2 391	-	-	1	1
2. Lund		498,95	2 547	1	-	2	2
	Lund	292,59	1 610	1	-	1	1
	Heskestad	206,36	937	-	-	1	1
3. Egersund stads- distrikt	Egersund, ladested	0,32	3 112	3	1	3	-
4. Egersund		1 151,69	6 456	-	-	3	3
	Egersund	207,57	2 502	¹⁾ -	-	¹⁾ -	-
	Ogne	107,57	1 123	-	-	1	1
	Helleland	143,26	1 183	-	-	1	1
	Bjerkreim	693,29	1 648	-	-	1	1
5. Time		459,21	10 009	2	-	5	4
	Nærbø	60,31	1 963	1	-	1	1
	Varhaug	85,70	2 037	-	-	1	1
	Klepp	128,49	2 996	-	-	1	1
	Time	184,71	3 013	1	-	2	1
6. Sandnes		389,48	9 865	4	1	5	2
	Sandnes, ladested ..	0,81	2 608	3	1	3	-
	Høyland	170,63	5 111	-	-	²⁾ -	1
	Gjesdal	218,04	2 146	1	-	2	1
7. Stavanger stads- fysikat	Stavanger, kjøbstad	7,41	36 621	21	13	21	-
8. Stavanger		227,01	10 912	³⁾ 3	-	7	5
	Hetland	113,82	6 401	2	-	4	3
	Haaland	85,24	3 407	-	-	2	1
	Mosterøy	27,95	1 104	-	-	1	1
9. Høgsfjord		1 448,74	4 989	1	-	4	4
	Strand	195,58	2 243	1	-	1	1
	Høle	109,58	952	-	-	1	1
	Fossan	1 143,58	1 794	-	-	2	2

¹⁾ Bor i ladestedet. ²⁾ Jormøren bor i Sandnes. ³⁾ Den ene av disse, distrikts-
lægen, bor i Stavanger by.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatore.
10. Finnøy		120,69	3 287	1	-	3	3
	Rennesøy	40,82	935	-	-	¹⁾ 1	1
	Finnøy	42,43	1 573	1	-	1	1
	Sjernarøy	37,44	779	-	-	1	1
11. Hjelmeland		1 082,88	3 604	1	-	3	3
	Hjelmeland	535,06	1 823	1	-	1	1
	Fister	42,56	977	-	-	1	1
	Aardal	505,26	804	-	-	1	1
12. Sand		2 204,71	6 482	2	1	6	6
	Jelsa	107,32	1 423	-	-	1	1
	Erfjord	149,95	595	-	-	1	1
	Sand	213,78	1 316	2	1	1	1
	Suldal	1 219,46	1 754	-	-	2	2
	Sanda	514,20	1 394	-	-	1	1
13. Nedstrand		412,81	3 438	1	-	3	3
	Nedstrand	122,04	1 333	1	-	1	1
	Vikedal	290,77	2 105	-	-	2	2
14. Skudenes		68,77	3 746	1	-	3	2
	Skudeneshavn, ladested	0,48	1 129	-	-	1	-
	Skudenes	68,29	2 617	-	-	2	2
15. Kopervik		378,45	10 222	2	1	9	4
	Kopervik, ladested ..	0,36	1 427	2	1	3	-
	Kopervik	29,36	948	-	-	-	-
	Aakra	32,35	2 591	-	-	2	1
	Avaldsnes	121,40	2 999	-	-	2	1
	Bokn	46,92	643	-	-	1	1
	Tysvær	148,06	1 614	-	-	1	1
16. Haugesund		404,21	19 542	7	4	8	5
	Haugesund, kjøbstad	3,53	12 681	7	4	²⁾ 5	-
	Skaare	70,53	1 762	-	-	-	1
	Torvestad	31,08	2 099	-	-	1	2
	Skjold	168,73	1 926	-	-	1	1
	Vats	130,34	1 074	-	-	1	1

¹⁾ Fungerer ogsaa som jormor og hjælpevaksinatrice i en del av Mosterøy herred.

²⁾ Jormoren bor i Haugesund.

Sundhetstilstanden var i det hele middels god. Av epidemiske sygdomstilfælde er meldt 14 344, hvorav 335 hadde dødelig utgang; aaret forut var de tilsvarende tal 16 542 og 466.

Dødeligheten var 13,4 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 117—119. Jfr. forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Av **tyfoidfeber** indtraf i Stavanger by 7 tilfælde; 3 av disse hørte til paratyfus B-gruppen, de skrev sig muligens fra pølsforgiftning. For de øvrige tilfælde kunde smitekilden ikke paavises; ved melkeutsalget var ingen av betjeningen bacillebærer; desinfektion blev foretat baade i utsalget og i de smittede hus. (Wyller). — I Sauda (Sand distrikt) indtraf 4 tilfælde av paratyfus B; nogen fælles smittekilde kunde ikke paavises. Da en av de angrepne, en arbeider, bodde i en trang barakke, hvor hans kone var kokke, blev samtlige beboere vaksinert med polyvalent vaccine fra statens seruminstitut. Barakken blev rømmet og rengjort, hvorefter folkene fik flytte tilbake igjen. (Trumpy). — Fra Skudenes anføres, at en av de angrepne, som bodde paa Risdal, hadde faat melk fra begge de hjem paa samme gaard, hvor sygdommen forekom for et halvt snes aar siden. (E. Jensen). — I Kopervik optraadte sygdommen paa Sæveland i Aakra; smitten skrev sig muligens fra inficert drikkevand; dette blev nemlig tat fra en bæk med tilsig fra et hus, hvor man for 3 aar siden hadde hat sygdommen. (Paus). — I et par nabohus i en utkant av Haugesund blev 5 angrepne; der blev fundet tyfusbaciller i fæces fra et litet barn, som nogen tid i forveien hadde hat en forbigaende febersygd. (Caspersen).

Av **cerebrospinalmeningit** indtraf 1 tilfælde i Gjesdal (Sandnes distrikt) og 1 i Høle (Høgsfjord); det sidste endte dødelig; det er ikke opført paa dødlisten for distriktet. — Et tilfælde i Stavanger lægedistrikt var hos en rekrut, som kom syk hjem fra Evjemoen; han blev indlagt paa amtets sykehus. (Hagemann). — I Sauda (Sand distrikt) indsygnet en anlægsarbeider høit tilfjelds; han blev indlagt paa Sauda sykehus, hvor han døde (i 1918) efter 5 maaneders ophold. (Trumpy). — I Skudenes fik 2 barn sygdommen og døde; tilfældene er ikke opført paa dødlisten for distriktet.

Akut poliomyelit. Paa Nord-Stokke i Kopervik herred blev 3 søskende angrepne, hvorav 1 døde pludselig efter 1 døgn's sygdom. (Paus). — Om et dødelig endende tilfælde hos en fisker fra Steigen, indlagt i Haugesund sykehus, se beretningen for Nordlands amt.

Influenza. Fra Sandnes anføres, at tilfældene gjennemgaaende var langvarige og av en grav karakter. (Ebbell).

Akut diarrhoe (kolerine) forekom meget hyppig. I almindelighet var publikum av den mening, at sygdommen skyldtes det grove brød (av sammalt mel), som man ikke liker. Det er vel snarere hele det forandrede kosthold, surrogaterne etc., som er aarsaken. (Ebbell). — Paa Jørpeland (Strand, Høgsfjord) var der mange angrepne paa «arbeiderpensionatet»; indtil 30—40 ad gangen; tilstanden bedredes endel efter fortinning av kokekarrene. Men sygdommen forekom ogsaa hyppig blandt arbeiderne utenfor pensionatet. Kemikeren ved elektro-staalverket undersøkte drikkevandet og fandt det mindre godt. (Hegbom).

Av **skabb** er meldt 389 tilfælde, derav 303 fra Stavanger by. — Fra Egersund faar de mange anlægsarbeidere, som farter fra den ene arbeidsplads til den anden, skyld for at utbrede smitten (Münster-Mohn), og fra Stavanger by skyldes der paa de indkvarterte mandskaper ved nøytralitetsvakt. (Wyller).

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	39	8	37	1	5	-	-	-	1	1	1	8	9	4	7
Cerebrospinalmeningit (epid.) . .	10	3	7	-	1	-	1	3	-	-	2	-	-	-	-
Akut poliomyelit	4	1	4	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	321	3	321	33	39	20	41	31	40	15	11	20	30	22	19
Meslinger	32	-	32	5	5	9	2	4	2	2	1	1	1	-	-
Difteri (croup)	224	32	224	22	14	14	12	31	23	20	10	9	19	26	24
Blodgang	4	-	4	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1
Barselfeber	8	4	8	-	-	3	-	-	1	1	-	-	2	-	1
Pyæmi, septhæmi	21	14	14	1	-	4	3	2	1	-	2	1	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	8	-	8	2	-	-	-	1	2	1	1	1	-	-	-
Rosen	195	7	195	15	26	29	23	14	11	10	9	13	22	14	9
Røde hunde	71	-	71	17	14	6	5	4	13	-	-	1	3	4	4
Variceller	278	-	278	21	30	25	17	34	22	13	7	11	22	32	44
Kusma	290	-	290	21	37	56	45	45	42	14	15	2	2	2	9
Kikhoste	580	12	580	36	74	75	48	83	75	37	34	30	18	25	45
Akute katarrer i aandedrætsorg.	6412	87	6395	823	922	892	598	622	443	296	248	228	374	453	496
Influenza	1072	5	1072	159	246	211	133	82	24	38	8	14	39	35	83
Lungebetændelse	866	104	857	105	131	116	91	104	69	44	16	22	34	53	72
Pleurit	532	15	532	50	51	56	44	60	52	55	45	17	42	25	35
Gigtfeber	320	5	319	40	28	39	41	39	33	21	16	13	14	15	20
Malaria	3	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	3054	34	3051	213	145	122	110	127	150	190	933	272	288	245	256
Tilsammen	14344	335	14301	1565	1768	1679	1214	1290	1004	758	1359	664	920	955	1125

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Sogndal.		Lund.		Egersund stadslæge- distrikt.		Egersund.		Time.		Sandnes.		Stavanger stads- fysikat.		Stavanger læge- distrikt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	1	7	2	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	2	1	-
Akut poliomyelitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	5	-	3	-	6	-	12	-	13	-	93	-	55	1	15	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	4	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	-	-	3	1	-	-	11	2	13	2	56	2	4	1
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Barselsefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	7	6	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	1	-
Rosen	3	-	3	-	5	-	4	-	6	2	26	-	92	2	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	5	-	32	-	-	-
Variceller	4	-	5	-	4	-	-	-	-	-	30	-	196	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	1	-	11	-	6	-	214	-	-	-
Kikhoste	23	-	4	-	3	-	-	-	4	-	40	-	383	8	-	-
Akute katarrher i aandedrætsorg. . .	73	2	33	3	126	-	41	2	183	3	617	4	3514	37	11	10
Influenza	3	-	-	-	3	-	-	-	11	-	228	-	235	1	10	-
Lungebetændelse	8	-	11	3	15	1	11	-	71	7	84	8	360	25	11	11
Pleurit	2	-	6	-	2	-	11	3	25	-	56	-	211	4	1	1
Gigtfeber	1	-	1	-	4	-	5	-	11	-	50	-	97	2	1	1
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	47	1	11	-	62	4	28	-	70	1	313	1	1170	11	4	4
Tilsammen	169	3	77	6	235	6	114	10	419	16	1579	19	6639	104	61	30

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	9		10		11		12		13		14		15		16	
	Høgsfjord ¹⁾ .		Finnøy ¹⁾ .		Hjelmeland.		Sand.		Nedstrand.		Skudenes.		Kopervik.		Hangesund.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	12	5	7	-	5	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	1	1	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	1	-	13	-	3	1	-	-	11	-	91	1
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	16	-
Difteri (croup)	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	14	1	119	23
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Barselfeber	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	7	2	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Rosen	-	-	-	2	6	-	8	-	-	-	4	-	16	-	22	1
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	29	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	7	-	30	-
Kusma	-	-	-	-	1	-	8	-	1	-	2	-	13	-	33	-
Kikhoste	5	3	-	-	4	-	20	-	-	-	2	-	66	-	26	1
Akute katarrar i aandedrætsorg. . .	102	3	-	-	29	-	84	-	10	-	110	1	274	12	1205	10
Influenta	24	-	-	-	7	-	22	1	-	-	-	-	125	1	404	2
Lungebetændelse	5	3	-	5	16	4	33	9	5	1	24	2	28	3	184	17
Pleurit	4	1	-	1	4	-	9	2	1	-	11	-	73	1	116	2
Gigtfeber	-	-	-	-	5	-	31	-	-	-	10	-	31	-	73	2
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	89	-	-	-	8	-	47	3	-	-	25	1	652	1	528	7
Tilsammen	230	11	-	8	84	4	285	15	20	2	205	10	1339	24	2888	67

¹⁾ Distriktslægen fratraadte i mai; siden var distriktslægen i Hjelmeland konstitueret som bestyrer.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne											
		1	2	3	4	5	6	7	9	13	14	15	16
		Sogndal.	Lund.	Egersund stads-læge- distrikt.	Egersund.	Time.	Sandnes.	Stavanger stadsfysikat.	Høgsfjord.	Sand.	Skudenes.	Kopervik.	Haugesund.
Veneriske saar ..	51	-	-	-	-	-	-	27	-	1	-	2	21
Syfilis, erhvervet	194	-	-	2	-	2	8	101	1	7	-	2	71
— medfødt..	9	-	-	-	-	-	2	5	-	-	-	1	1
Gonorrhoe, uretrit	706	1	2	12	1	1	20	443	4	13	3	20	186

I Sanda (Sand distrikt) har man indrettet sig paa en meget praktisk maate med hensyn til behandling av syfilis blandt anlægsarbeidere. Man søker nemlig saavidt mulig at undgaa indlægnings i sykehus; istedet behandles patienterne ambulatorisk med salvarsanindspreiting for amtets regning. Derved opnaaes, at patienterne kommer villig til behandling, saa de smittende efflorescenser hurtigst mulig kan bli helbredet; ved tvangsindlægnings kunde man risikere at slike patienter overhodet ikke vilde søke læge. (Amtslægen).

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp meldte og av protokollene utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtets distrikter henvises til den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde for det hele amt 14,4 pct. av samtlige kjendte, ved sygdom forarsakede dødsfald og 17,5 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 14,5 pct. og 18,4 pct., for bygderne 14,2 pct. og 16,9 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side.

Av **spedalske** er der i Stavanger by under opsigts en, som tidligere har været emissær, men som nu er fastboende. Han lider av glat form, uten symptomer i flere aar. (Wyller).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, opgives ialt 197, nemlig i Sogndal 3, Lund 2, Egersund 13, Egersund lægedistrikt 11, Time 16, Sandnes 19, Stavanger by 43, Finnøy 2, Hjelmeland 2, Sand 8, Nedstrand 4, Skudenes 8, Kopervik 7 og Haugesund 59. Indikationer og utfald vil sees av tabellen paa side 122.

Om **jormorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Paa barselseng døde ifølge presternes opgaver 7 kvinder, ifølge lægernes 19; 4 døde av barselfeber; forøvrig henvises til tabel XXXVI, gruppe XII.

Ifølge tabellen paa side 123 over **fødte** og **døde** var overskuddet av fødte 2416 og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 46,9.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Sogndal.....	35	5	3	32
Sogndal ladested.....	8	1	-	8
Bygder.....	27	4	3	24
Lund.....	41	7	6	35
Egersund stadslægedistrikt....	44	5	6	38
Egersund lægedistrikt.....	75	8	10	65
Time.....	99	16	16	83
Sandnes.....	122	18	19	103
Sandnes ladested.....	21	2	2	19
Bygder.....	101	16	17	84
Stavanger stadsfysikat.....	509	77	104	405
Stavanger lægedistrikt.....	137	29	30	107
Høgsfjord.....	79	5	11	68
Finnøy.....	42	4	8	34
Hjelmeland.....	46	5	4	42
Sand.....	107	15	15	92
Nedstrand.....	44	9	2	42
Skudenes.....	79	13	10	69
Skudeneshavn ladested.....	20	6	2	18
Bygder.....	59	7	8	51
Kopervik.....	172	21	23	149
Kopervik ladested.....	22	3	3	19
Bygder.....	150	18	20	130
Haugesund.....	243	32	68	175
Haugesund by.....	182	23	52	130
Bygder.....	61	9	16	45
Stavanger amt.....	1874	269	335	1539
Derav i byer.....	806	117	169	637
— - bygder.....	1068	152	166	902

Veirliget. Vaaren var sen, kald og tør. I midten av juni kom der regn og varme. Under indhøstningen blev endel hø og korn skjemt av regn. (Moland).

Levemaate og hygieniske forhold etc. har ogsaa dette aar i det store hele været præget av de for bønder, fiskere, arbejdere og handelsfolk rummelige økonomiske kaar.

Fra Lund anføres, at bønderne har tjent udmerket paa skog og skogdrift, og at arbeiderne ved molybdængruberne har hat godt lønnet arbeide. Kostholdet er meget godt; av melk brukes der rigelig i husholdningerne. Nøkkerhetsforholdene har været bra siden det almindelige brændevinsforbud kom. Boligforholdene er paa avsides liggende gaarder gammeldagse og mindre gode; paa de

Obstetriciske operationer.

122

Stavanger amt. 1917.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Uttrækning ved bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Exvisceration.	Abortus provocatus.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre		Barn.	Mødre.		Barn.		Mødre		Barn.	Mor.	Barn.	Mor.	Mødre	Mødre	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langsom fødsel etc.	1) ¹⁾ 93	93	3	1	-	1	-	8	3) ³⁾ 7	1	-	-	-	-	-	-
Trangt bækken.....	22	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning...	-	-	-	2	2) ²⁾ 1	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele.....	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Utmattelse	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sygdom (pleurit og feber. Tyfoidfeber)	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie (isseleie med panden fortil)	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtseleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	8	-	6	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Fare for fosterets liv	10	9	1	-	-	-	-	1	4) ⁴⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor.....	1	1	-	4	-	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Navlesnor om halsen	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dødt foster.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
Tilsammen	148	147	4	16	1	10	7	11	10	1	1	1	1	2	3	12
		151		17		17			11							

1) Ved 3 tvillingfødsler forløstes 5 barn ved tang og 1 andentvilling ved vending. 2) Dødsårsak: pneumoni. 3) 2 av disse forløst ved tang paa sætet. 4) Forløst ved tang paa sætet.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Sogndal.....	67	1	40	3	-	-	1	-
Sogndal ladested	4	-	8	-	-	-	-	-
Bygder	63	1	32	3	-	-	1	-
Lund.....	58	-	43	2	-	1	1	-
Egersund stadslægedistrikt ...	79	1	47	6	2	-	-	-
Egersund lægedistrikt	164	6	79	4	-	-	1	-
Time.....	323	6	108	14	3	1	1	-
Sandnes	322	5	139	17	1	3	1	-
Sandnes ladested	54	3	27	3	1	-	1	-
Bygder	268	2	112	14	-	3	-	-
Stavanger stadsfysikat.....	1220	37	583	100	13	1	13	1
Stavanger lægedistrikt.....	453	8	176	30	1	-	5	2
Høgsfjord	162	2	82	11	1	-	1	-
Finnøy	90	1	47	2	-	1	1	-
Hjelmeland.....	95	-	52	4	-	-	1	-
Nedstrand.....	73	2	56	4	1	-	1	-
Sand.....	153	4	117	6	-	-	5	-
Skudenes	125	4	63	3	-	-	-	-
Skudeneshavn ladested.....	48	1	22	-	-	-	-	-
Bygder	77	3	41	3	-	-	-	-
Kopervik	364	5	175	22	3	-	3	-
Kopervik ladested	52	-	28	3	-	-	2	-
Bygder	312	5	147	19	3	-	1	-
Haugesund	799	21	324	57	8	-	7	-
Haugesund by.....	536	16	219	41	7	-	3	-
Bygder	263	5	105	16	1	-	4	-
Stavanger amt	4547	103	2131	285	33	7	42	3
Derav i byer.....	1993	58	934	153	23	1	19	1
— - bygder.....	2554	45	1197	132	10	6	23	2

mere centrale steder, saaledes omkring jernbanestationerne, bygges der gode og pene hus. (Svaboe). — I Stavanger by har oprettelsen av kommunale utsalg for kjøt og fisk under den haarde dyrtid hjulpet folk til forholdsvis billig og god mat, specielt fiskemat. Til avhjælp av bolignøden blev der opført en stor mængde kommunale barakker, hvor en hel del mennesker er blit stuet sammen og har det meget utrivelig; det samme er tilfældet i de mange hus, som kommunen har kjøpt i reguleringssøiemed, og som blev tat i bruk for at skaffe husvilde tak over hodet. Virkningen av alkoholforbudet har forsaavidt bare været forbigaaende, som en viss klasse folk snart fandt paa de mest utrolige surrogater for at faa sin «tørst» tilfredsstillet; men de mere kræsne blev avholdende, da det faldt dem

vanskelig at faa fat paa nogenlunde velsmagende varer. Man kan trygt sige, at om forbudet ikke var kommet, hadde man neppe undgaat alvorlige uroligheter under streiker og andre forhold, hvor sindene kommer i affekt, og alkoholen yderligere stimulerer motet. (Wyller). — I Hjelmeland er de økonomiske forhold jevnt gode; pengene strømmet for fiskernes vedkommende vistnok ikke saa rigelig ind som i 1916; men det aar vil vel for alle tider staa som et rekordaar. (Ottum). — Fra Sauda (Sand distrikt) anføres, at der i arbeiderboligerne findes bad og W. C. i hver leilighet.

Av **sykehus** er der et i Egersund og et i Sandnes. Paa Aalgaard (i Gjesdal) er der indredet noen værelser til i paakommende tilfælde at motta epidemiske syke. I Time er der en desinfektionsanstalt med tøndesystem. Den er i daarlig stand og blir litet brukt, da publikum er rædd for at faa sit tøy ødelagt. (C. Myhre). I Stavanger ligger amtets sykehus og byens kommunale; for epidemiske sygdomme brukes Bjergsted lasaret. Endvidere er der et katolsk (St. Franciscus's) hospital. Paa Dale i Hetland (Stavanger lægedistrikt) ligger det for Stavanger amt og by fælles sindssykeasyl. I Sauda (Sand distrikt) har anlægsselskapet opført et sykehus, hvor utstyret er smukt og stellet udmerket. (Tonning). I Skudeneshavn (Skudenes) er der for vaarsildavgiftsfondets regning leiet sykehus, som kun brukes i fisketiden. Likesaa i Aakra (Kopervik distrikt); i byen Kopervik er der et litet isolationslokale. Man savner der meget et sykehus, da patienter, hvor kleine de end monne være, maa sendes til amtets sykehus i Stavanger. I Aakra derimot omgaaes man med planer om at faa oprettet et litet sykehus. (Paus). Paa Sørhaug, like ved Haugesund, har vaarsildavgiftsfondet et sykehus for fiskere og sildearbeidere; et par værelser utleies til sykehus for byen; epidemiavdelingen i en fløybygning har byen fælles med fondet. I Hetland, Nedstrand og Avaldsnes er der pleiehjem for tuberkuløse. Det i førstnævnte herred («Ramsvik») tilhører Stavanger sanitetsforening; det blev aapnet for drift i slutten av 1916.

Av **gamlehjem** findes 1 i Egersund by. — I Stavanger by er der 8; 2 av disse er kommunale, det ene knyttet til arbeidsanstalten i Hillevaag; Domkirkens menighet, haandverkerforeningen, sjømandsforeningen og arbeidernes understøttelsesforening har hver sit; endelig er 2 beregnet paa litt mere velstillede, som kan betale en liten pensionspris. — I Stavanger lægedistrikt har Frue sogn av Hetland herred og Haaland herred hver sin fattiggård. — I Kopervik er der et gamlehjem.

Badeindretninger. Ved sykehuset i Egersund findes varmtbad med dusj; desuten er der et offentlig sjøbadehus. I Sandnes er der en kommunal badeanstalt. Ved cykkelfabrikken i ladestedet og ved flere fabrikker og meierier i bygderne er der badeindretninger; disse er væsentlig bestemt for arbeiderne, men kan tildels ogsaa brukes av andre. I Stavanger by er der et varmtvandsbad og et friluftsbadehus; skolebadene blir ogsaa brukt som folkebad. — I Skudeneshavn findes et litet badehus for sjøbåd og varme karbad og i Kopervik en privat badeindretning til offentlig bruk. I Haugesund er der en anstalt for kar- og dampbad ved dampvaskeriet.

Om amtets **apotek** og deres personale se den almindelige beretning.

Omstaaende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Stavanger amt	104	3521
Sogndal	¹⁾ 1	47
Lund	-	121
Egersund stadslægedistrikt	1	45
Egersund lægedistrikt	-	143
Time	²⁾ 6	316
Sandnes ..	³⁾ 7	282
Stavanger stadsfysikat	29	1066
Stavanger lægedistrikt	⁴⁾ 16	297
Høgsfjord	⁵⁾ 1	210
Finnøy	-	97
Hjelmeland	-	180
Sand	⁶⁾ 5	-
Nedstrand	⁷⁾ 1	55
Skudenes	⁸⁾ 4	120
Kopervik	⁹⁾ 9	348
Haugesund	¹⁰⁾ 24	194

¹⁾ Sogndal ladested 1. ²⁾ Klepp 3, Nærbø 2, Varhaug 1. ³⁾ Sandnes 6, Høyland 1.

⁴⁾ Hetland 14, Haaland 1, Mosterøy 1. ⁵⁾ Strand 1. ⁶⁾ Sauda 4, Sand 1. ⁷⁾ Nedstrand 1.

⁸⁾ Skudeneshavn 1, Skudenes 3. ⁹⁾ Kopervik ladested 6, Avaldsnes 1, Aakra 1, Tysvær 1.

¹⁰⁾ Haugesund 19, Torvestad 1, Skaare 2, Skjold 1, Vats 1.

XII. Søndre Bergenhus amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornødre.	Hjælpe- vaksinatører.
Søndre Bergenhus amt		15585,03	134 328	34	2	105	82
1. Sveio.....		273,04	3 774	1	-	4	3
	Sveio	130,84	1 782	-	-	1	1
	Vikebygd.....	83,39	1 030	1	-	1	1
	Valestrand	58,81	962	-	-	2	1
2. Skaanevik.....		659,05	4 512	4	-	4	2
	Skaanevik.....	588,27	2 845	2	-	3	3
	Fjelberg	70,78	1 667	2	-	1	1
3. Ølen		435,57	3 610	1	-	1	1
	Ølen.....	117,56	1 601	1	-	1	1
	Etne.....	318,01	2 009	-	-	-	-
4. Stord.....		318,65	5 457	2	-	4	2
	Stord	135,44	3 036	2	-	3	1
	Fitjar.....	183,21	2 421	-	-	1	1
5. Finnaas		225,15	5 102	1	-	6	5
	Moster.....	66,77	1 188	-	-	2	1
	Bremnes	119,89	2 943	-	-	2	2
	Bømlo	38,49	971	-	-	2	2
6. Tysnes	Tysnes.....	252,25	4 243	1	-	4	4
7. Kvinnherred	Kvinnherred	790,25	5 150	1	-	5	5
8. Ullensvang		2 583,94	6 950	4	1	7	3
	Ullensvang	1 203,48	1 906	1	-	2	1
	Kinsarvik	316,83	1 706	-	-	1	1
	Odda	1 063,63	3 338	3	1	4	1
9. Ulvik		2 110,62	2 562	1	-	3	2
	Ulvik	841,42	1 551	1	-	2	1
	Eidfjord	1 269,20	1 011	-	-	1	1
10. Røldal.....	Røldal.....	670,85	778	1	-	2	1
11. Ytre Hardanger ..		877,34	7 816	2	-	6	4
	Strandebarm.....	108,87	1 617	1	-	1	1
	Varaldsey	81,58	848	-	-	1	1
	Jondal	233,07	1 951	-	-	1	1
	Kvam.....	453,82	3 400	1	-	3	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaksinatører.
12. Voss		2 262,56	12 990	3	1	6	3
	Voss.....	928,01	7 919	3	1	2	-
	Evanger.....	590,55	1 996	-	-	2	1
	Vossestrand.....	554,96	1 911	-	-	1	1
	Granvin.....	189,04	1 164	-	-	1	1
13. Fana		347,44	10 860	4	-	4	3
	Fana.....	218,03	7 819	2	-	3	2
	Os.....	129,41	3 041	2	-	1	1
14. Fusa		647,99	6 636	-	-	5	5
	Fusa.....	102,31	1 117	-	-	1	1
	Haalandsdal.....	102,53	637	-	-	1	1
	Strandvik.....	160,81	1 925	-	-	2	2
	Samnanger.....	282,34	2 957	-	-	1	1
15. Askøy		340,56	14 822	¹⁾ 1	-	9	7
	Fjell.....	141,20	3 443	-	-	2	2
	Askøy.....	93,19	8 254	-	-	5	3
	Alversund.....	106,17	3 125	-	-	2	2
16. Sund-Austevoll		176,87	4 583	1	-	5	5
	Sund.....	94,40	2 230	1	-	2	2
	Austevoll.....	82,47	2 353	-	-	²⁾ 3	3
17. Haus.....		365,58	9 709	2	-	9	8
	Haus.....	200,13	5 134	1	-	4	4
	Hamre.....	86,44	2 297	1	-	4	3
	Aasane.....	79,01	2 278	-	-	1	1
18. Bruvik	Bruvik.....	392,26	3 972	1	-	3	3
19. Hosanger		804,09	3 224	1	-	4	4
	Hosanger.....	231,35	2 420	1	-	2	2
	Modal.....	572,74	804	-	-	2	2
20. Lindaas.....		819,58	8 856	1	-	7	7
	Lindaas.....	208,01	4 206	1	-	4	4
	Austrheim.....	68,51	2 406	-	-	2	2
	Masfjord.....	543,06	2 244	-	-	1	1
21. Manger.....		231,39	8 722	1	-	7	5
	Manger.....	100,73	4 213	1	-	3	3
	Herdla.....	112,33	3 597	-	-	3	2
	Hjelme.....	18,33	912	-	-	1	-

¹⁾ Distriktslægen, bor i Bergen. ²⁾ En av disse er tillike jormor og hjelpevaksinatrice for en del av Fitjar herred i Stord lægedistrikt.

Sundhetstilstanden oppgis at ha været i det hele tat god. Av epidemiske sygdomstilfælde er ialt meldt 4 289, hvorav 259 hadde dødelig utgang; aaret forut var de tilsvarende tal 7 033 og 317.

Dødeligheten var 13,1 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 129—131. Jfr. forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidfieber. I Vikebygd (Sveio distrikt) indtraf et tilfælde av paratyfus paa Lier; nogen forbindelse med smittede steder var det ikke mulig at paa-vise; bakteriologisk undersøkelse i Bergen viste baciller i urin og avføring; de var identiske med paratyfus B baciller, men ved Widalundersøkelse av patientens blod i sygdommens sidste tid agglutineres ikke de paa dr. Gades institut dyrkede paratyfus B stammer. — Den syke laa i en stuporøs tilstand i næsten 3 maaneder, den største del av tiden med normal puls og næsten normal temperatur. Ingen lokale komplikationer. Hun døde av utmattelse i 1918. Der skedde ingen utbredelse av smitten. Sidst sygdommen forekom i dette distrikt var for ca. 15 aar siden, da en tyfuspleierske kom hjem fra Haugesund. (Kristensen). — I Stord forekom 2 tilfælde paa Bunes ved Sagvaag; det var i et nyt hus med egen brønd, og smitten antoges ikke at staa i forbindelse med den ellers hvert aar opdukkende tyfus ved Sagvaag. (P. Backer). — I Kvinnhered blev inden 2 familier 3 let angrepne i Sunde, samme grænd som forrige aar. De syke blev flyttet sammen i et bus, saa isolationen kunde bli nogenlunde bra. Med Widals prøve viste der sig mest indvirkning paa paratyfusstamme. (F. Mørch). — I Ullensvang distrikt forekom 3 tilfælde i Odda og 7 i Tyssedal; paa sidstnævnte sted blev de angrepne isolert paa det nye sykehus; smitten antoges begge steder at skrive sig fra Bergen. — I Ytre Hardanger indtraf 2 tilfælde av paratyfus. Det ene var hos en pike i indre Aalvik; hun holdtes internert i epidemibarakken dersteds og blev først utskrevet efter at 2 prøver med flere dages mellemrum hadde vist negativt resultat ved dr. med. Gades path. institut. Det andet tilfælde var i Norheimsund hos en mand, som blev sendt til Haukelands epidemilasarer; han hadde kort forut ligget paa amtssykehuset i Stavanger og der delt værelse med en, som var indlagt for blindtarmbetændelse, men senere viste sig at lide av tyfus. (Fugelli). — I Voss blev en soldat paa Bømoen angrepet kort efter ankomsten fra hjemmet (Batalden), hvor intet kunde oplyses om tilfældet, saa han muligens er blit smittet i Bergen paa gjennomreise. Der blev ingen flere angrepet paa eksercerpladsen. — Det ser ut til, at denne sygdom, som har været endemisk i disse bygder, nu begynner at svinde; hertil har konsekvent gjennomført isolation paa lasaret sammen med større renlighet i hjemmene, bedre drikkevandsforhold etc. bidraget. I de sidste 10 aar har der i distriktet forekommet ialt 56 tilfælde, hvorav sikkert halvparten hadde medført smitten utenfra; den anden halvpart optraadte spredt omkring paa Voss og i Evanger, uten at smitteforholdene lot sig bestemt paaavise. (Frost). — I Fana optraadte 7 spredte tilfælde, som alle blev behandlet paa sykehus; i 2 av tilfældene skyldtes smitten inficert melk fra Haukeland i Haus. (Smitt). — I Sund-Austevoll forekom et par tilfælde paa Hevrøy og 1 paa Store Kalsøy. I Fagerbakke blev en pike pludselig syk med koleralignende symptomer og døde efter nogen faa dage; i den nærmest paafølgende tid blev saa husbonden, hans kone, 2 barn, den nye pike og 2 kvinder i nabolaget angrepet; de blev alle indlagt i sykehus og almindelig desinfektion foretat. Husbonden la adskillig forstaaelse av sygdommen for dagen og lot ved sin hjemkomst brønden forbedre i overensstemmelse med de av departementet givne forskrifter; men en pike, som blev

Epidemiske sygdomme.

Søndre Bergenhus amt. 1917.

129

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	95	4	95	5	1	3	1	1	1	13	7	32	9	10	12
Cerebrospinalmeningit (epid.)	16	5	12	1	6	1	1	2	-	-	-	-	-	-	1
Akut poliomyelit.	3	-	3	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	75	2	75	6	7	2	7	3	6	4	4	15	-	17	4
Meslinger	8	-	8	1	3	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-
Difteri (croup)	236	21	236	36	16	20	26	16	18	28	26	20	10	8	12
Blodgang.	39	1	27	-	6	3	5	3	2	-	-	2	4	1	1
Barselfeber	27	6	24	2	1	1	3	4	4	1	1	-	2	3	2
Pyæmi, septhæmi	31	28	11	-	1	1	1	1	-	1	2	2	-	2	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	-	3	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-
Rosen	85	2	67	3	5	5	5	7	9	5	4	3	4	13	4
Røde hunde	17	-	17	-	-	1	-	6	1	4	-	-	-	-	5
Variceller	62	-	62	12	4	4	3	1	2	2	-	1	5	9	19
Kusma.	31	-	31	7	5	2	4	3	2	2	-	-	1	-	5
Kikhoste	174	10	172	21	1	5	4	3	16	14	6	8	23	35	36
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	1792	61	1791	224	233	198	186	162	160	135	70	64	111	111	137
Influenza	168	-	168	25	24	21	20	26	12	1	4	6	5	10	14
Lungebetændelse	435	93	420	58	54	43	38	53	26	34	12	11	28	29	34
Pleurit.	238	4	235	18	22	14	21	19	32	37	20	15	10	8	19
Gigtfeber	205	9	202	22	19	16	23	22	23	16	14	9	12	10	16
Akut diarrhoe (kolerine)	549	13	547	39	33	13	23	31	39	46	86	92	47	59	39
Tilsammen	4289	259	4206	481	441	353	373	365	354	344	257	281	271	326	360

Epidemiske sygdomme.

130

Søndre Bergenhus amt. 1917.

(Forts.).

	Fordeling paa lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Sveio.		Skaanevik.		Ølen.		Stord.		Finnaas.		Tysnes.		Kvinnherred.		Ullensvang.		Ulvik.		Røldal.		Ytre Hardanger.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber.....	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	1	10	-	-	-	-	-	2	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	3	-	-	-	-	-	26	1	-	-	8	-	3	-	3	-	-	-	-	-	11	1
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	16	3	9	1	-	-	10	3	3	2	1	-	11	-	3	-	-	-	-	-	11	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	1	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, sephæmi	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	3	3	-	-	1	1	2	2
Pemfigus (hos nyfødte).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	10	1	-	-	-	-	1	-	3	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	1	-	1	-	-	-	14	-	-	-	4	-	1	-	1	-	-	-	2	-	2	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	15	-	1	-	1	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	1	5	-	2	-	-	-
Akute katarrher i aandedrætsorganerne	8	1	22	3	7	-	86	4	16	5	48	1	57	1	192	1	13	1	32	-	62	4
Influenta	2	-	15	-	1	-	-	-	13	-	15	-	5	-	6	-	-	-	-	-	5	-
Lungebetændelse	16	1	17	3	6	1	40	5	22	4	8	2	9	3	21	10	9	1	3	1	20	1
Pleurit	7	-	8	-	-	-	6	-	16	-	9	-	13	-	27	-	4	-	5	-	18	-
Gigtfeber	6	-	2	1	1	-	10	-	13	-	3	-	9	-	16	1	5	-	3	-	23	2
Akut diarrhoe (kolerine)	7	1	14	-	11	-	33	-	-	-	15	1	4	-	66	1	2	-	6	-	17	1
Tilsammen	79	8	90	8	28	1	227	12	25	19	120	6	145	7	200	17	42	9	52	9	177	12

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																			
	12		13		14		15		16		17		18		19		20		21	
	Voss.		Fana.		Fusa.		Askøy ¹⁾ .		Sund-Austevoll.		Haus.		Bruvik.		Hosanger.		Lindaas.		Manger.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	1	-	7	-	-	-	31	1	18	2	8	-	-	-	3	-	-	-	9	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)..	2	-	6	1	1	1	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	10	-	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-
Meslinger	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Difteri (croup)	13	1	19	-	2	-	110	7	4	1	4	1	-	-	-	-	11	-	9	2
Blodgang	-	-	18	-	-	-	2	-	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	3	-	3	1	2	-	2	2	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Pyæmi, septhæmi	5	4	4	3	3	3	4	4	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	17	1	18	-	-	-	-	-	4	-	7	-	1	-	4	-	9	-	5	-
Røde hunde	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	15	-	16	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Kusma	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	16	-	40	4	-	-	2	2	-	-	30	2	14	-	-	-	34	-	6	1
Akute katarr i aandedrætsorg.	361	7	353	7	35	5	1	1	76	3	165	1	31	4	9	1	51	6	167	5
Influenta	21	-	15	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	53	-	2	-	9	-
Lungebetændelse	70	10	32	1	5	2	12	12	19	2	43	9	4	4	12	2	23	4	44	15
Pleurit	40	-	30	-	2	-	2	2	6	-	12	-	1	1	13	-	5	-	14	1
Gigtfeber	31	-	31	-	9	-	3	3	4	-	15	-	-	-	4	1	6	1	11	-
Akut diarrhoe (kolerine)	114	2	94	1	1	-	2	2	15	-	50	2	10	-	19	-	17	-	52	2
Tilsammen	727	25	700	18	63	11	176	36	159	10	348	18	65	10	117	4	159	11	336	28

¹⁾ Fra Askøy distrikt er der ikke kommet nogen medicinalberetning. De opførte tilfælde av epidemiske sygdomme er dels samlet fra de hver maaned til medicinaldirektøren sendte lister, dels fra de til presterne sendte dødsanmeldelser.

syk utpaa høsten, lot han faa lov til at reise hjem til Rabben, trods paalæg om at melde mistenkelige tilfælde; piken rak at smitte 3 mindreaarige søsken, før de alle blev indlagt i sykehus. Senhøstes observertes 3 angrepne i nærheten av Sund kirkested; den ene var meget daarlig og døde straks efter, de andre kom paa sykehus; almindelig desinfektion blev foretat. Smitten maa i de forskjellige tilfælde antages oprindelig at være kommet fra Bergen, hvormed samtlige steder herute staar i den livligste forbindelse. (A. Ræder). — I Haus distrikt optraadte det første tilfælde i Aasane herred; her indtraf senere mange tilfælde, som blev antat for almindelig sommerdiarrhoe; man kom dog siden til andre resultater, og fandt at det høist sandsynlig hadde været en epidemi av paratyfus. — Fra en gaard ved Haukeland station (Haus herred) reiste en mand, som hadde været hanglesyk et par uker, paa besøk til Eikefet i Hosanger, hvor han gjen-nemgik sygdommen; efter hjemkomsten blev 4 smittet, derav 3 inden hans egen husstand. Her paa en av Haukelandsgaardene hadde sygdommen flere uker tidligere forekommet hos en landliggerfamilie fra Bergen. — En samtidig forekommende epidemi i Bergen skyldtes neppe melk fra Haukelands meieri, da dette ogsaa var leverandør til Ulven ekserserplads og til Espeland fabrikksted, hvor der ikke har forekommet et eneste tilfælde av sygdommen; heller ikke blandt bønderne, som bringer nysilt melk til meieriet og tar separat med hjem. — I Hamre herred var der 2 angrepne, 1 paa Eikanger og 1 paa Isdalsstøen. Paa først-nævnte sted blev den syke isolert i et litet hus, som stod tomt, og en sykepleierske fra Bergen engagert. Paa Isdalsstøen lyktes det at isolere den syke hjemme paa betryggende maate; her blev ogsaa patientens søsken og husstanden forøvrig vaksinert profylaktisk efter eget ønske. (Egenes). — I Hosanger indtraf 4 tilfælde paa Eikefet. Den først angrepne var en tilreisende fra Haukeland i Haus. (A. Matthiesen).

Cerebrospinalmeningit. I Fana blev paa Ulven ekserserplads 5 soldater syke; de blev alle indlagt paa Bergens sykehus. Et gut som hadde arbeidet paa «Ulven» og tildels spist sammen med soldaterne, fik ogsaa sygdommen; han var moribund ved anmeldelsen og maatte forpleies i sit hjem. (Smitt). — Til Valestrandsfossen i Haus kom en gut syk hjem fra Sogn; han blev indlagt paa Haukelands sykehus; ingen av hans mange søsken blev smittet.

Akut poliomyelit. Fra Haus meddeles: En liten pike fra Eikanger i Hamre blev i begyndelsen av aaret haardt angrebet og sendt til sykehus i Bergen, hvor hun i lang tid laa fuldstændig lammet. Hun blev sendt hjem som uhelbredelig, men fik sin førlighet igjen efter forholdsvis kort tid. (Egenes).

Skarlagensfeber. I Voss fik nogen barn i et pensionat sygdommen; de var antagelig smittet av en fra Bergen opflyttet familie. Det hænder ikke sjelden, at landligere medbringer rekonvalescenter efter barnesygdomme med et for verten mindre behagelig resultat. (Frost).

Difteri. I Valestrand (Sveio distrikt) forekom nogen tilfælde som fortsettelse av en liten epidemi høsten 1916. Smitteveien var det umulig at paavise; men da sygdommen om høsten hadde forekommet hos en syerske i kredsen, blev hendes hus paanyt desinficert; det hjalp dog ikke. Man antok saa muligheten av en latent bacillebærer og paabød stedets kvindeforening at indstille sine møter. Samtidig kom man over en ældre kvinde med svelglammelse; hun hadde længe hat katarr, og ved kultur fandtes DB; en uke senere fik hendes datter klinisk difteri. Da der hos den nævnte kvinde i 3 maaneder stadig fandtes DB, blev hun for amtets regning sendt til Bergens epidemilasar. Under denne isolation stanset epidemien, og der optraadte heller ikke nye tilfælde i kredsen efter hendes hjemkomst. Men en forbindelse mellem denne kvindes hjem og de andre smittede

huse lot sig vanskelig paavise. Forøvrig holdes de smittede familier altid isolert, indtil patienten viser sig bacillefri. (Kristensen). — I Voss optraadte sygdommen paa 3 spredt liggende steder, men smitekilden var fælles. En kone fra Rjoe, 10 km. syd for Vossevangen, drog til Hosaas, en høitliggende fjeldgaard i Evavanger, med en ko til havnegang; hun tok med sig sine 4 barn, som alle blev syke en ukes tid efter hjemkomsten; et barn døde av croup, uagtet der var gjort trakeotomi. Saa drog en pike fra Voss i samme ærinde til Hosaas; efter hjemkomsten reiste hun i tjeneste paa Fleischers hotel, hvor 2 piker blev syke, mens hun selv og de mange andre gik fri. Endelig blev 3 barn syke paa Fadnes i Evanger; til denne gaard var en tjenestegut like i forveien kommet fra Hosaas; paa denne gaard viste det sig da, at hele barneflokken sommeren igjennem hadde lidt av halsesyke, uten at lægehjælp var søkt. Det er ikke altid saa greit at finde sammenhængen mellem de spredte differitilfælde; det lumske og seige smittestof spredtes viden om ved den livlige samfærdsel i en bygds mange avdaler og kroker. (Frost). — Paa Sæle i Hjelme forekom i april maaned vistnok en mindre epidemi. Da distriktslægen blev varslet, fandt han 2 barn angrepne; efter profylaktisk seruminjektion hos folkene i de 2 smittede huse stanset epidemien. (Høygaard).

Blodgang. Paa Kaland i Fana var der i juni og juli en husepidemi, idet efterhaanden alle familiens barn blev angrepet, trods de syke straks blev indlagt paa sykehus, og det ved gjentagne kulturer av samtlige medlemmer av familien blev forsøkt at faa tak i smitekilden. (Smitt).

Av **influensa** er meldt forholdsvis faa tilfælde sammenlignet med de 2 foregaaende aar. Forløpet var let.

Nogen tilfælde av **variceller** i Fitjar (Stord distrikt) voldte en del opstyr, da der var et koppetilfælde i Bergen. (P. Backer). — I Ytre Hardanger hadde nogen variceller og skarlagensfeber samtidig. (Fugelli).

Angina. Fra Sveio anføres, at der hele vaaren hersket en betydelig epidemi over store dele av distriktet. Den utbredte sig under vaarsildfisket fra Haugesund og fiskepladsene ute ved havet. Foruten ved halsaffektion utmerket sygdommen sig ved sterk hodepine, rygsmerter og brækninger. Da der samtidig optraadte differi, maatte diagnosen ofte avgjøres ved kulturundersøkelser. (Kristensen). — I Ulvik indskrænket sygdommens forekomst sig til et par gaarder; de syke hadde hoi feber, op til 40 gr. og i enkelte tilfælde et scarlatinalignende utslet; hos et par kom der avskalling i rekonvalescensen. (H. Daae). — Paa listerne fra Tysnes, Ytre Hardanger, Voss og Fana er ialt opført 191 tilfælde av angina.

Av **katarralsk ikterus** optraadte mange tilfælde i Hosanger indunder jul. (A. Matthiesen). — Fra Fana er meldt 2 tilfælde.

For **skabb** opgives 108 behandlede.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:										
		2	4	6	7	8	9	11	12	13	16	17
		Skaane- vik.	Stord.	Tysnes.	Kvinn- herred.	Ullens- vang.	Ulvik.	Ytre- Hard- anger.	Voss.	Fana.	Sund- Auste- voll.	Haus.
Veneriske saar ..	4	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet	10	1	-	-	-	5	-	1	-	1	1	1
Gonorrhoe, uretrit	34	-	5	1	1	12	1	3	8	2	1	-

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Sveio.....	61	10	8	53
Skaanevik.....	46	5	8	38
Ølen.....	8	-	1	7
Stord.....	68	3	13	55
Finnaas.....	58	6	12	46
Tysnes.....	55	9	6	49
Kvinherred.....	68	11	7	61
Ullensvang.....	94	14	17	77
Ulvik.....	27	2	2	25
Røldal.....	12	-	2	10
Ytre Hardanger.....	69	21	12	57
Voss.....	120	18	25	95
Fana.....	121	11	18	103
Fusa.....	62	6	11	51
Askøy.....	160	18	36	124
Sund-Austevoll.....	51	7	10	41
Haus.....	113	20	18	95
Bruvik.....	60	11	10	50
Hosanger.....	36	9	4	32
Lindaas.....	98	17	11	87
Manger.....	134	17	28	106
Søndre Bergenhus amt.....	1521	215	259	1262

Tuberkulose. Til opplysning om de i aarets løp meldte og av tuberkulose-protokollene utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtet henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde for det hele amt 14,1 pct. av alle kjendte ved sygdom forårsakede dødsfald og 17,0 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel. — I Stord distrikt er denne sygdom ikke særlig utbredt og synes heller ikke at være i tiltagen. Sygdommens smitsomhet er gaat ind i folks bevissthet, og der utvises som regel tilbørlig forsigtighet. (P. Backer). — I Kvinnherred er sygdommen i almindelighet kommet saa langt hos de syke, naar lægen faar kundskap om den, at de ikke blir mottat paa sanatorium; og paa pleiehjem blir der endnu kun plads for de færreste, saa altfor mange blir liggende hjemme under utrygge sanitære forhold. — I hovedsognet er der en sykepleieforening, som iaar har faat sykepleierske ansat, og det er da ikke mindst i kampen mot tuberkulosen, at man har tænkt at faa nytte av hende. (F. Mørch). — I Ullensvang distrikt var for Oddas vedkommende alle i aarets løp i tuberkuloseprotokollen indførte 17 tilfælde hos indflyttere. Efter hvert som de nye industrielle anlæg i Indre og Ytre Hardanger blir tat i bruk, vilde det være ønskelig, om det av amtet i utsigt stillede pleiehjem etsteds i Indre Hardanger snart kunde bli oprettet. — Av de under lokalepidemien i 1916 paa Alsaaker i Kinservik angrepne 9 mennesker, lever nu kun 2 barn; de er nu paa Hagevik kysthospital. — Med hensyn til tuberkuloselovens paalæg om melding av syg-

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Efter- byrds- opera- tion.
	Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.
Risvækkelse; langvarig fødsel	32	²⁾ 1	32	2	1	-	1	-
Trangt bækken	-	³⁾ 1	-	1	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	1	1	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-
Sygdom ¹⁾	-	-	1	-	1	1	-	-
Utmattelse ..	1	-	1	-	-	-	-	-
Ødem (vulva)	1	-	1	-	-	-	-	-
Forhodeleie (issel, med panden fortil)	4	-	3	1	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	5	-	4	1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	1	3	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	2
Uopgit indikation	-	-	-	-	1	1	-	-
Tilsammen	45	3	44	6	7	3	4	2
	48		50			7		

¹⁾ Vit. org. cordis og hydramnion. Tvillingfødsel; førstetvillingen forløst med tang.

²⁾ Dødsårsak pyæmi (der var voldsom parotit, men ingen tegn til peritonit). Tvillingfødsel, begge barn forløst levende ved tang. ³⁾ Antagelig livmorbristning.

domstiltfælde, vilde det for kontrollens skyld være ønskelig, at det blev strengere overholdt av saavel «læg som lærd». (Garmann-Anderssen). — Fra Ytre Hardanger anføres, at man, naar der er en tuberkuløs i en familie, viser sig forstaaelsesfuld; den syke faar da et solrikt og luftig værelse for sig selv. (Fugelli). — I Manger synes sygdommen ikke at være paa retur. Det er ofte vanskelig at faa de angrepne til godvillig at la sig indlægge paa pleiehjem. Tvangsindlæggelse griper man nødig til, og den lar sig heller ikke gjennomføre i en del av de mest graverende tilfælde, da man ikke har adgang til at adskille egtefolk, som ønsker at leve sammen. I enkelte tilfælde er ogsaa bestemmelsen om, at det er opholdskommunen (ikke hjemstavnskommunen) som deltar i utgifterne ved den sykes ophold paa pleiehjem, til hinder for at helseraadet vil gaa med paa saadan indlæggelse. (Høygaard).

Struma forekommer ikke sjelden i Røldal. (Delgobe).

Om de med bidrag fra stat og amt forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning. — Fra Manger anføres, at det efter hvert som de økonomiske forhold bedres blir mere og mere vanskelig at faa sindssyke anbragt i privat pleie; for tiden endog omtrent umulig. Der kommer stadig nye opsigelser, saa der maa vistnok i den nærmeste fremtid skaffes mere asylplads. Det heldigste vilde vistnok være, om der kunde oprettes pleiehjem for de mere rolige syke med adgang til arbeide særlig i fri luft. (Høygaard).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, opgives ialt 59, derav i Sveio distrikt 8, Skaanevik 3, Ølen 3, Stord 3, Finnaas 3, Kvinnherred 1,

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde				
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.
Sveio	108	2	68	4	-	1	2
Skaanevik	115	4	64	7	-	1	1
Ølen	81	3	63	2	1	-	-
Stord	178	6	86	12	3	-	3
Finnaas	170	3	72	9	3	1	1
Tysnes	111	3	61	4	1	1	5
Kvinnherred	122	3	69	4	-	-	-
Ullensvang	274	4	101	10	-	-	7
Ulvik	42	-	34	2	-	-	1
Røldal	24	-	13	4	1	-	-
Ytre Hardanger	203	5	139	6	2	1	6
Voss	280	1	162	9	1	1	2
Fana	335	2	122	17	3	-	2
Fusa	153	5	69	7	1	-	2
Askøy	586	10	230	29	6	1	7
Sund-Austevoll	147	3	71	7	-	1	3
Haus	234	5	124	9	1	-	-
Bruvik	92	1	41	4	-	1	1
Hosanger	73	1	37	5	-	1	1
Lindaas	260	2	140	15	-	-	5
Manger	305	5	146	19	2	2	7
Søndre Bergenhus amt.	3893	68	1912	185	25	12	56

Ullensvang 6, Røldal 4, Ytre Hardanger 4, Voss 1, Fana 5, Fusa 4, Sund-Austevoll 4, Haus 4, Hosanger 1, Lindaas 2 og Manger 3. Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Om **jormorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Ifølge ovenstaaende tabel over **fødte** og **døde** var overskuddet av fødte 1 981 og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 49,1.

Paa **barselseng døde** ifølge presternes opgaver 12 kvinder, ifølge lægernes 13; 6 døde av barselfeber; se forøvrig tabel XXXVI, gruppe XII.

Veiret. Vinteren efter nytaar var den koldeste i mands minde; vaaren sen og kold; kortvarig sommervarme (slutten av juli og begyndelsen av august); høsten kold og regnfuld. Høimængden blev mindre end i et middelsaar, og adskillig korn og fôr blev daarlig berget. (Kristensen og Wallace). I Ulvik var veiret gunstig for indhøstningen. Rikt frugtaar. (H. Daae).

Levemaate og hygieniske forhold. I Skaanevik distrikt blev der drevet adskillig rovhugst i skogen; den færdige ved blev saa sendt tilsjøs paa løipestreng eller i elven og indbragte sine eiere store pengesummer. (Wallace).

I Stord distrikt er der mange steder altfor trange boliger, og selv om der er plads nok, ser man ofte familierne stuve sig sammen i et enkelt rum, som brukes baade til daglig ophold og til spise- og soveværelse. God luft eller særlig rent kan der da ikke være. (P. Backer).

Fra Ullensvang skriver distriktslæge Garmann-Anderssen: De gode aaringer og de høie priser paa alle landmandsprodukter har bragt velstanden til at økes over det hele, og tiltrods for krigen og dyrtiden høres derfor ingen klage, saalænge det nødvendige har været at faa for penger. Der spekuleres, bygges og startes nye forretninger. En vigtig gren av den gamle Hardangerske husflid, træskjærerkunsten, er nu blit omdannet til store møbelverksteder og trævarefabrikker, drevet med elektrisk kraft. Saa har endelig ogsaa «jobbefeberen» smittet de solide, rolige bygdefolk: man laaner penger paa gaardeiendomme og kjøper skibsaktier. Paa matnøden var man nogenlunde forberedt og hadde forsynt sig for vinteren tildels ganske rikelig. Men overraskende kom imidlertid oljenøden for de fleste ialfald, saa hvor man ikke kunde faa hjælp fra elektricitetsverkerne, saa det noksaa trist ut med belysningen. Brændselnøden hadde derimot, specielt rundt paa bygderne, mindre at betyde her i distriktet; tvertimot skaffet den mangfoldige gaardeiere rent uventede store indtægter fra de vældige bjerkelier, som nu blev tat i bruk baade for land og by, ikke at tale om, at den for fjorden saa overmaade nødvendige dampbaatstrafik under kulnøden ved disses hjælp kunde saa nogenlunde opretholdes. — Ikke fuldt saa tilfredsstillende var tilstanden blandt arbeiderbefolkningen i Tyssedal og Odda, uten at der dog heller ikke her har været nogen egentlig nød. Alene melkeforsyningen har voldt adskillige ulemper, specielt i Odda, hvor det selvfølgelig gik mest utover smaabarnene. Der blev dog særlig i Tyssedal, hvor fabrikkstyrelsen har vist sig mere end almindelig hjælpsom overfor sine arbeidere, gjort hvad gjøres kunde til at avhjelpe ogsaa denne nød. Og sidst men ikke minst kommer skyssnøden for den motorbaatbrukende læge, der er klemmt mellem revisionen, som finder skyssutlæggene for store og ulovlige, og motorbaateieren, som heller vil lægge sin baat op end mot utilstrækkelig betaling staa til tjeneste for de faa turer, provianteringsraadet tvinger lægen til nolens volens at indskrænke sig til, fordi han ikke faar tilstrækkelig olje.

I Røldal trænger sansen for renlighet fremdeles at gjøre betydelige fremskridt. Av hygieniske uskikker kan nævnes den ofte langvarige diegivning (ca. 2 aar), utstrakt bruk av fællessenger og overdreven dyrevenlighet overfor hunder og katter. Stuen brukes i regelen som soverum for en del av familien, likesom kjærning og centrifugering foregaar her. Kokeovnen er ogsaa almindelig plassert der. — Det sunde stølsliv om sommeren er almindelig yndet. (Delgobe).

I Voss har tiderne ikke været pinagtige for de landmænd, som har tilstrækkelig jord, men desto værre for bymanden. Skjønt Voss er en skogbygd, var det her saa vanskelig om ved, at man var nær ved at maatte stanse sykehusenes drift — I matveien var det godt om sild og anden fisk, men snaut om poteter. (Frost).

Fra Haus anføres, at mange har klaget over det grove landsbrød; der skal ogsaa gode maver til for at greie det i længden. (Egenes).

Sykehus. I Fjelberg herred, Skaanevik distrikt, ligger Valen sindsykeasyll og amtets tuberkulosehjem (Ekely). I Stord er der ved Lillebø gruber et litet sykehus, væsentlig for arbeiderne. I Ullensvang distrikt har Odda et litet sykehus, en gave av Wilhelm II. Dette vil, naar det nye sykehus er færdig, bli tillagt epidemilasarettet. I Tyssedal er der et litet sykehus med

5—6 senger og fast ansat sykepleierske, foruten sykebarakken i Skjeggedal, som ogsaa har fast betjening. Den lokale tuberkuloseforening har sin egen sykepleierske. (Garmann Anderssen). — I indre Aalvik (Ytre Hardanger) har A/S Bjølvefossen et sykebarakkekompleks. I Voss distrikt er der et kommunalt og et privat sykehus; desuten paa Bjørkeli et pleiehjem for tuberkuløse. I Fana findes Ekelunds offentlige aandssvakeskole og et tuberkulosehjem paa Fagerli i Sandal. I Os herred ligger Hagevik kystsankatorium for skrofuløse barn, Askvik barnehjem («Splintehjemmet») samt et rekonvalescenthjem paa Rognebærhaugen. I Bruvik er der ved Dale fabrikker et litet sykehus.

Badeindretninger. I Skaanevik er paa hotellet karbad med styrt, som mot betaling staar til benyttelse for bygdens folk. I Kvinnherred er der bad i Aamvikdal skolehus og badstue i Ølve og Ænes. I Ullensvang distrikt er der en av fabrikkene i Odda bekostet badeindretning; den tjener tillike som folkebad for hele Odda. Desuten findes badeindretninger paa Lofthus og Naa i Ullensvang. I Ulvik er der ved kommunal foranstaltning indrettet karbad ved meieriet. I Ytre Hardanger distrikt er der ved Øystese meieri et badstubad med karbad og dusj, likesaa et ved Vikøy meieri. I Voss distrikt er der et damp- og karbad paa Vossevangen. I Os, Fana distrikt, ligger Solstrand sjøbad med damp- og gytjebad. I Haus er der folkebad ved Arne fabrikker og i Bruvik ved Vaksdal mølle og ved Dale fabrikker.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Søndre Bergenhus amt	54	3621
Sveio	-	23
Skaanevik	¹⁾ 2	86
Ølen	-	55
Stord	²⁾ 4	220
Finnaas	³⁾ 5	83
Tysnes	2	166
Kvinnherred	3	98
Ullensvang	⁴⁾ 11	132
Ulvik	⁵⁾ 1	87
Røldal	1	73
Ytre Hardanger	⁶⁾ 1	229
Voss	⁷⁾ 5	449
Fana	⁸⁾ 5	409
Fusa	⁹⁾ 1	237
Askøy	-	-
Sund-Austevoll	1	268
Haus	2	296
Bruvik	¹⁰⁾ 2	-
Hosanger	¹¹⁾ 2	88
Lindaas	¹²⁾ 3	160
Manger	¹³⁾ 3	462

¹⁾ Skaanevik 2. ²⁾ Stord 3, Fitjar 1. ³⁾ Moster 2, Bremnes 2, Bømlo 1. ⁴⁾ Odda 8, Ullensvang 2, Kinsarvik 1. ⁵⁾ Ulvik 1. ⁶⁾ Kvam 1. ⁷⁾ Evanger 1, Vossestrand 1, Voss 2, Granvin 1. ⁸⁾ Fane 5. ⁹⁾ Samnager 1. ¹⁰⁾ Haus 1, Hamre 1. ¹¹⁾ Hosanger 1, Modal 1. ¹²⁾ Lindaas 2, Austrheim 1. ¹³⁾ Manger 2, Herdla 1.

XIII. Bergens by.

	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decbr. 1910,	Læger.	Tand- læger.	Jormødre.
Bergens by	34,92	83 173	¹⁾ 71	71	33

¹⁾ Distriktslægen i Askøy lægedistrikt er bosat i Bergen og ikke medregnet i summen.

Sundhetstilstanden var i 1917 overraskende god trods bolignød, dyrtid og ernæringsvanskeligheter. Av epidemiske sygdomstilfælde anmeldtes ialt 10 346 med 197 dødsfald mot henholdsvis 11 602 og 234 aaret forut.

Dødeligheten. De døde antal utgjorde 1 119 eller 12,0 pro mille av den beregnede, tilstedeværende middelfolkemængde (93 614). Ifølge stadsfysikus's beretning ansloges middelfolkemængden i Bergen i 1917 til 90 455. Til helse-raadet anmeldtes som begravet i Bergen 1 143 døde. Dødeligheten skulde efter disse tal utgjøre 12,6 pro mille. Fratrækkes de 1 143 døde 79 utenbys personer, som ikke hørte hjemme i Bergen, men blev begravet der, blir dødeligheten mellem den hjemmehørende befolkning 11,67 pro mille. Blandt de 1 143 dødsfald hadde 8 ukjent dødsårsak. Dødsfaldenes fordeling paa maanederne paa byens befolkning og paa utenbys hjemmehørende begravet i Bergen o. s. v. vil sees av følgende tabel:

	Aaret.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
I. Byens befolkning:													
Dødsfald ved sygdom	1 015	105	106	111	66	78	76	90	80	71	79	69	84
Ulykkestilfælde	29	2	1	3	1	2	6	5	2	1	-	3	3
Selv mord	8	-	-	1	1	-	2	-	1	-	2	1	-
Død utenbys	12	1	1	2	-	1	2	1	1	-	1	2	-
Sum	1 064	108	108	117	68	81	86	96	84	72	82	75	87
II. Utenbys hjemme- hørende:													
Begravet i Bergen	31	5	1	3	2	4	2	2	-	6	1	3	2
Død paa sykehus . . .	18	3	3	3	1	-	-	-	3	2	2	-	1
— « sindssykehus	23	-	1	5	1	3	-	1	-	3	2	2	5
Spedalske	7	-	1	-	-	1	-	3	-	-	-	-	2
Sum	79	8	6	11	4	8	2	6	3	11	5	5	10
Tilsammen	1 143	116	114	128	72	89	88	102	87	83	87	80	97

Den procentwise dødelighet ved de forskjellige aldersklasser vil sees av følgende tabel:

Sum.	0—1	1—5	5—10	10—15	15—20	20—25	25—30	30—40	40—50	50—60	60—70	70—80	80—90	90—100
1 143	123	55	24	27	62	54	46	88	86	116	146	159	138	19
i pct.	10,8	4,8	2,1	2,4	5,4	4,7	4,0	7,7	7,5	10,1	12,8	13,9	12,1	1,7
	229 = 20,0 pct.				914 = 80,0 pct.									

Epidemiske sygdomme. Naar undtages tyfoidfeber, hvorav der forekom flere tilfælde end vanlig paa grund av et par større melkeinfektioner, optraadte de andre almindelige smitsomme sygdomme med færre tilfælde end i de nærmest foregaaende aar, likesom de gjennemgaaende hadde et mildt forløp med liten dødelighet. Til oplysning om de epidemiske sygdomme i almindelighet henvises til tabellen paa næste side, sammendraget efter opgaver fra lægerne og sykehusene.

Tyfoidfeber. Der anmeldtes ialt 164 angrepne, derav var 71 paratyfus; samtlige blev behandlet i sykehus. I aarets 1ste halvdel forekom spredte tilfælde av sygdommen uten paaviselig indbyrdes sammenheng. Men fra juli (tyfoidfeber) og august (paratyfus) optraadte en række tilfælde, som ledet tanken hen paa smitte ved melk. Nærmere undersøkelser godtgjorde, at der blandt leverandører til Bergens Meieribolag, særlig dets samlestation ved Hankeland i Haus, hadde været tyfoidfeber. Ogsaa andre steder i Bergens opland forekom der om sommeren og høsten tyfoidfeber, som gjennom melk overførtes til byen. 33 personer blev smittet gjennom melk, 20 ved kontakt, 6 utenbys og for 34 var smittemaaten ukjent. I slutten av august optraadte paratyfus hos en gaardbruker paa Landaas, som leverte melk til Mangers Meieri i Hankelandsveien. Blandt dette meieris kunder iagttoges 18 tilfælde av paratyfus. Det viste sig, at 19 personer smittedes ved kontakt, 2 smittedes utenbys, og for 22 kunde smittemaaten ikke med bestemthet avgjøres, men sandsynlig er adskillige av disse smittet gjennom melk. Saavel av tyfoidfeber som av paratyfus var der mere end vanlig i Bergens opland. Gjennem byens aviser blev publikum underrettet om forholdene og gjentagende tilraadet at la melk og fløte koke før bruk. Man bør fremdeles arbeide med det maal for øie ved melkeleveringen, at ingen melk av tvilsom oprindelse — enten det nu gjælder sygdom eller renlighet — tillates bragt i handelen uten at være betryggende pasteuriseret. Ved de større meierier vil dette kunne la sig gjennomføre uten større vanskelighet. Mot abdominaltyfus blev 18 personer vaksinert paa sundhetsvæsenets kontor.

Av **cerebrospinalmeningit** anmeldtes 2 tilfælde, begge med døden til følge. Der var ingen sammenheng mellem dem, likesom smittekilden ikke kunde paavises.

Akut poliomyelit hos en gut helbrededes uten varig mén.

Barnekopper. Sidst i januar forekom 2 tilfælde, i én familie hos en 5 aar gl. pike og en 3 gl. gut. Disses far var i slutningen av december 1916 kommet til sit hjem fra Kristiansund, hvor han var avmønstret fra et dampskib, hvor han hadde været maskinist. Dette skib hadde paa reise fra Malaga til Kristiansund hat flere sygdomstilfælde ombord ledsaget av hudutslet. I Kristiansund var læge kaldt ombord til en syk, som antoges at lide av variceller.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	164	11	164	6	6	3	3	3	1	8	44	39	25	19	7
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	2	2	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Barnekopper	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	65	-	65	8	4	4	7	2	2	2	3	10	13	7	3
Meslinger	6	-	6	-	1	-	1	3	-	1	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	284	12	284	33	20	31	30	15	15	16	15	20	22	24	43
Blodgang	86	1	86	-	-	1	2	7	-	-	1	12	13	35	15
Barselfeber	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	22	19	15	1	2	-	2	1	-	1	-	2	4	-	2
Pemfigus (hos nyfødte)	5	1	5	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	1
Rosen	161	5	161	15	22	22	14	21	12	8	2	15	10	8	12
Røde hunde	76	-	76	4	10	2	8	8	10	-	5	4	4	9	12
Variceller	378	-	378	142	66	44	16	46	9	3	5	2	12	13	20
Kusma	29	-	29	7	3	3	2	9	3	-	-	-	-	1	1
Kikhoste	285	3	285	47	28	30	52	36	20	33	8	10	16	4	1
Akute katarrer i aandedrætsorg . . .	5 740	59	5697	853	814	612	554	446	320	216	190	305	436	376	575
Influenta	372	3	372	66	75	43	32	28	12	6	16	16	28	21	29
Lungebetændelse	389	46	389	47	64	38	38	48	23	20	11	23	20	23	34
Pleurit	380	4	380	32	34	35	38	35	29	25	32	30	30	25	35
Gigtfeber	307	6	307	55	37	25	30	29	16	14	11	24	21	21	24
Malaria	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	1 587	25	1587	65	88	61	86	67	118	100	197	294	213	129	169
Tilsammen	10346	197	10296	1384	1274	955	916	805	593	453	542	809	867	715	983

Det viste sig senere at være egne koppper. Maskinisten hadde i begyndelsen av januar søkt læge for et let ildebefindende. Da barnenes sygdom blev erkjendt, hadde han været frisk og i arbeide et par uker; han hadde rester efter et par pustler i ansigtet, saa han efter al sandsynlighet hadde gjennomgaaet et let tilfælde av koppper omkring nytaar. Der blev nu foretat omfattende foranstaltninger med internering, desinfektion, vaccination og revakination av befolkningen. Der kom ingen flere tilfælde av sygdommen.

Av **difteri** (croup) anmeldtes ialt 284 tilfælde med 12 dødsfald; alle blev behandlet paa sykehus. Sygdommen optraadte væsentlig kun med enkelte spredte tilfælde. Præventive indsprøitninger med difteriserum har ikke været anvendt. Ved sundhetsvæsenets poliklinik undersøktes 325 personer paa difteri, derav 180 bakteriologisk. Av disse hadde 17 difteribaciller.

Kikhoste viser betydelig nedgang i de anmeldte angrepnes antal mot de fem nærmest foregaaende aar.

For **skabb** behandledes 381 syke (325 i 1916, 191 i 1915). Denne og andre urenlighetssygdomme har i de senere aar vist tilbøielighet til økning, særlig har det været klaget derover fra skolerne. Dette forhold skyldes sandsynligvis i første række de trange og daarlige boligforhold, som en stor del av byens befolkning lever under, men vel ogsaa meget den omstændighet, at flere tilfælde blir opdaget og anmeldt ved skolesykepleierskernes virksomhet. For at kunne møte disse sygdomme, skal der ansættes en sykepleierske med fornødent hjelpepersonale ved epidemilasarettet, som leilighetsvis agtes benyttet for skabb, lus og andre urenlighets-sygdomme.

Veneriske sygdomme. Disses hyppighet og fordeling paa maanederne vil sees av følgende tabel:

Sygom.	Tilfælde.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Veneriske saar	160	6	13	18	5	8	10	18	26	16	16	11	13
Syfilis, erhvervet	176	10	15	22	13	10	9	7	17	19	19	17	18
— medfødt	4	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-
Gonorrhoe, uretrit	643	42	44	53	63	50	49	46	73	64	61	58	40

De anmeldte tilfælde av chanker og syfilis pr. 10 000 indbyggere stiller sig saaledes for nedenstaaende aarrække (middelfolkemængden i Bergen var ifølge opgave fra Det statistiske Centralbyraa 93 614 i 1917):

1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917
37,6	30,6	26,6	21,7	23,2	33,0	50,7	38,6	37,5	26,9	20,8	24,2	24,7	40,9	36,3
27,9					37,3					29,4				

Aar.	Veneriske saar og syfilis (konstitutionel og medfødt).						Gonorrhoe (uretrit).						Tilsammen.		
	Paa sykehus.			Utenfor sykehus.			Paa sykehus.			Utenfor sykehus.			Veneriske syg- domme.	Veneriske saar og syfilis.	Gonorrhoe og uretrit.
	Behandlede.	Derav		Behandlede.	Derav		Behandlede.	Derav		Behandlede.	Derav				
		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.			
1917..	202	168	34	138	128	10	83	69	14	560	461	99	983	340	643
1916..	153	129	24	214	202	12	65	47	18	654	591	63	1086	367	719
1915..	95	74	21	123	115	8	38	30	8	647	576	71	865	218	647
1914..	55	36	19	132	122	10	29	23	6	527	448	79	743	187	556
1913..	59	37	22	102	93	9	29	12	17	552	501	51	742	161	581
1912..	51	31	20	156	141	15	11	9	2	564	494	70	782	207	575
1911..	79	45	34	205	178	27	24	17	7	618	580	38	926	284	642
1910..	82	49	33	210	191	19	32	24	8	645	589	56	969	292	677

Paa sundhetsvæsenets kontor undersøktes 290 personer (190 mænd og 100 kvinder). Av disse hadde 34 (30 mænd og 4 kvinder) veneriske saar, 128 (100 mænd og 28 kvinder) erhvervet syfilis, 6 (2 av mandkjøn, 4 av kvindekjøn) medfødt syfilis og 97 (56 mænd og 41 kvinder) gonorrhoe og uretrit. 25 (2 mænd og 23 kvinder) hadde intet tegn paa venerisk sygdom.

Tuberkulose. Angaaende de i aarets løp nyanmeldte og av tuberkuloseprotokollen utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme m. v. henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde 16,4 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede dødsfald og 19,9 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. Sundhetsvæsenets poliklinik for lungesygdomme har i aarets løp været søkt av 577 personer, hvorav 48 mænd og 54 kvinder var nye. 247 barn undersøktes i anledning «Maiblomstens» feriekoloni paa Sjørsand. Av gamle patienter undersøktes 228. Det frivillige tuberkulosearbeide, som utføres av Bergens tuberkulosekomité, har tiltrods for dyrtiden været drevet uten indskrænkning. 31 mænd og 35 kvinder døde av lungetuberkulose uten at være anmeldt i levende live. Av disse tilhørte 18 mænd og 20 kvinder byens befolkning, de øvrige døde paa sykehus, sindssykeasyl eller hørte hjemme utenbys og blev begravet i Bergen. 69 anmeldelser av tuberkulose hos utenbysboende patienter blev oversendt helse- raadenes ordførere paa hjemstederne.

Spedalskhet. Paa pleiestiftelsen døde 7 patienter, 4 mænd og 3 kvinder, av denne sygdom. I byen bor fremdeles med helseraadets tilladelse og under dets kontrol 2 spedalske, 1 mand og 1 kvinde.

Om stadsfysikatets **sindssyke** se tabellen i den almindelige beretning.

Fødselsoperationer. Av læger utførtes ialt 179 saadanne, derav 42 paa fødselsstiftelsen. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 144 og 145.

Om **jormorhjælpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.
Paa fødselsstiftelsen:						
Risvækkelse	5	4	1	-	-	-
Trangt bækken	-	-	-	1	1	-
Barselkrampe	3	¹⁾ 4	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	4	-	²⁾ 5
Nyresygdom	-	-	-	-	-	-
For tidlig løsning av morkaken	1	-	1	-	-	-
Daarlige fosterlyd, fare for fosterets liv	1	1	-	-	-	-
Stort foster	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	2	1	³⁾ 1
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	10	9	2	7	2	6
Utenfor fødselsstiftelsen:						
Risvækkelse	77	75	2	3	3	-
Trangt bækken	3	3	-	1	1	-
Barselkrampe	3	3	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	2	2	-
Ueftergivelige fødselsdele	7	7	-	-	-	-
Fremfald av forreste skedevæg.	1	1	-	-	-	-
For tidlig avgang av fostervand.	1	1	-	-	-	-
— fødsel	-	-	-	-	-	-
Myomata uteri	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv, daarlige fosterlyd	15	15	-	-	-	-
Dyp tverstand	1	1	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	1	1	-
Fastvoksning og blødning	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	108	106	2	7	7	-
Tilsammen i Bergen	118	115	4	14	9	6
		119			15	

¹⁾ 1 tvillingfødsel. ²⁾ 1 tvillingfødsel. ³⁾ Macereret foster. ⁴⁾ Tang paa sætet. ⁵⁾ Derav ⁷⁾ Forløsning ved tang. ⁸⁾ Operationen utførtes begge ganger paa dødt foster.

operationer.

Utrækning ved bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.				Keisersnit.		Perfora- tion.	Abortus provoca- tus.	Efter- byrds- opera- tion.
Mødre.	Barn.		Mødre.		Barn.		Mor.	Barn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.
Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	4	1	⁶⁾ 4	⁷⁾ 1	-	-	-	-	-
1	-	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-	-	⁸⁾ 2	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	⁵⁾ 3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
9	6	3	6	1	6	1	-	-	2	1	4
4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
9	7	2	-	-	-	-	1	1	-	1	10
18	13	5	6	1	6	1	1	1	2	2	14
	18				7						

en 2den tvilling, 1ste født (lev.) ved naturens hjælp. ⁶⁾ Forløsningen skede 2 ganger ved vending.

Paa fødselsstiftelsen laa tilbake 20 kvinder fra 1916. I 1917 kom der ind 511 kvinder. For aborter, urigtigheter i svangerskapet og lignende behandledes 16 kvinder, 32 gik ut uten at føde, tilbake blir 483; av disse hadde 3 født før inkomsten, 1 laa tilbake ved utgangen av 1917. Av de tilbakeværende 479 hadde 18 født i 1916, saaledes at i 1917 fødte ialt 461 kvinder paa fødselsstiftelsen. 9 ganger fødtes tvillinger. Der fødtes ialt 470 barn, tilbake fra 1916 laa 17, og 3 var født før morens indlæggelse i fødselsstiftelsen; der forpleiedes saaledes ialt 490 barn i 1917. Av de 461 kvinder, som fødte paa stiftelsen, var 355 gifte; 106 ugifte. For de 470 barn, som i 1917 fødtes sammesteds, var leierne følgende:

Hodeleier	445	1ste bakhodeleie	248.
		2det —	183.
		1ste forhodeleie	4.
		2det —	5.
		1ste ansigtsleie	1.
Sæteleier	22	Ikke bestemt hodeleie	4.
		1ste sæteleie	13.
		2det —	5.
		1ste fotleie	1.
Tverleie		2det —	3
			3.

Om 9 paa stiftelsen skede tvillingsfødsler meddeles, at fødselen foregik ved naturens hjælp 7 ganger for 1ste tvilling, 6 ganger for 2den, ved tangforløsning 1 gang for 1ste og 1 gang for 2den tvilling, ved vending og uttrækning 1 gang for 1ste og 2 ganger for 2den tvilling. Leierne var følgende:

	1ste bakhode- leie.	2det bakhode- leie.	1ste forhode- leie.	Ubestemt hodeleie.	1ste sæteleie.	1ste fotleie.	2det fotleie.
1ste tvilling	2	4	1	1	1	-	-
2den —	4	-	-	1	2	1	1

Paa stiftelsen døde 3 kvinder. Av disse kom en ind med lungebetændelse og døde 6 døgn efter fødselen. En hadde dypt sæte av morkaken, led av hjerte-feil og døde av emboli. Hos den tredje foretoges kunstig fortidlig fødsel; denne kom dog trægt igang og gik yderst sent. Der kom infektion. Sluttelig kunde kun forløses ved tang, morkaken holdtes tilbake under blødning og maatte uthentes med haand. Hun døde av de sammenstøtende omstændigheter: infektion, blødning og 2 tæt paa hinanden følgende narkoser, og døden indtraadte nogen timer efter forløsningen.

Ved den til stiftelsen knyttede jormorskole uteksaminertes 21 jormødre. Av disse var fra:

Søndre Bergenhus amt	5	Søndre Trondhjems amt	2
Bergens by	2	Nordlands amt	2
Nordre Bergenhus amt	4	Tromsø amt	2
Romsdals amt	4		

Antallet av fødte og døde sees av følgende tabel:

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsels- seng	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Bergens stadsfysikat. . .	2320	50	1119	125	5	-	16	8	-

Der blir et overskudd av 1 201 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 48,2.

Fødselshyppigheten, beregnet pr. 1 000 av befolkningen, var i 1917 23,47 (i 1916 23,4, i 1915 23,2).

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde ingen kvinde paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 1 kvinde, som døde efter abort.

Veirliget. Efterjuls vinteren var i det hele kold, især var januar usedvanlig kold, maanedens middeltemperatur har ikke været saa lav paa 120 aar; kulden fortsatte en tid i februar, som dog senere blev mildere, saa middeltemperaturen kun blev $\frac{1}{2}^{\circ}$ under normalen. Mars og april var ogsaa kolde, $2-5^{\circ}$ under normalen. I mai var forholdet gunstigere, og juli med august hadde normal temperatur eller vel det. Men i første halvdel av august maaned begyndte en regnperiode, som strakte sig like til aarets utgang; i disse 5 maaneder var der kun 20 dage uten nedbør, altsaa kun 4 dage opholdsveir pr. maaned. Samtidig var nedbørhøiden henimot det dobbelte av det normale. Noget lignende har, saavidt vites, aldrig forekommet før. Nedbørmængden for aaret var 2 447 mm. (normalt 1 778 mm.). Lufttrykket ved havets overflate var i gjennemsnit for aaret 758,4 mm., gjennemsnittstemperaturen $+ 6,5^{\circ}$ C. (normalt $6,8^{\circ}$). Tallene er meddelt av det meteorologiske institut i Bergen.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. Bergens kommunale folkeregister har avgit en indgaaende oversigt over boligforholdenes utvikling i de sidste 6 aar bygget paa folkeregisterets statistik. Ifølge denne var antallet av beboede hus, trods branden i 1916, steget til 5 472 i 1917. Det gjennemsnitlige antal beboere pr. hus var i 1912 16,23 og har i de sidste 5 aar ikke forandret sig synderlig. Ledighetsprocenten for leiligheter har været stadig synkende, og i 1917 var den saa lav, at der praktisk talt ingen ledighet var. Husleien steg fra 1910 til 1917 med fra 29 pct. til 59 pct. efter antallet av rum, var mindst for leiligheter paa 1 til 3 værelser, og stigningen var i det hele større, jo flere rum leiligheten indeholdt. Gjennemsnitlig var der i 1917 i Bergen 4,45 personer i de familier, som bodde i etagerne, 3,34 pr. kjælder og 2,63 pr. kvisthusholdning eller for hele byen under ett 4,23 pr. familiehusholdning. Undersøkelsen angaaende antallet av loggerende viste som hovedresultat, at hver tiende av de i byen ved tællingen den 1ste februar 1917 tilstedeværende personer var loggerende. Dette forhold spiller en forholdsvis betydelig rolle for en bys boligforhold; et visst antal loggerende vil nemlig lægge beslag paa mere beboelsesrum end et tilsvarende antal personer, som er medlemmer av familien. Hvad boligbygningen angaar viser det sig, at den er jevnt tiltagende, om end de uhyre

byggepriser legger store hindringer iveien. Byggevirksomheten er størst i Aarstad og Sandviken, bygningstypen er mest smaaahus. Bolignøden er dog, naagtet alt, hvad der er gjort for at avhjælpe den, fremdeles like stor.

Kontrollen med nærings- og nydelsesmidler har, som tidligere, været utført av stadsdyrlægen. Ifølge hans indberetning for 1917 undersøktes paa kontrolstationen 67 497 slagt. Tilførselen av norsk okseslag har været mindre end i 1916, idet et overskudd av 3 194 slagt skyldes indførsel av større partier dansk oksekjøt. Nogen større nedslagting synes derfor ikke at ha fundet sted, og tilførselen har ikke naaet den tidligere mængde før og under krigsaarene. Av svineslagt var tilførselen noget større end i 1916, av faar adskillig mindre. Av samtlige slagt kasseredes som utjenlig til menneskeføde 13 363 kg., derav forskjellige organer 8 448 kg. Aarsaken var dels sykdom, dels skjodesløs eller daarlig behandling især av spædkalv; av sidstnevnte grund gaar aar om andet store værdier tilspilde. Av tøndekjøt undersøktes 8 939 fat, væsentlig faarekjøt fra Island og oksekjøt og flesk fra Argentina, desuten en del tarmer og hestekjøt. Der kasseredes 14 995 kg. som utjenlig til menneskeføde. Kontrollen med forhandlingen av melk utførtes paa samme maate som før. Ved salg av melk, der forhandlede som nysilt, men ved staldprøve viste sig at være forfalsket, blev forfalskerne ilagt op til kr. 500,00 i mulkt. Undersøkelserne med hensyn til melkens renlige og meierimæssige behandling gav til resultat, at der er gjort fremskritt. Paa grund av den store brand i 1916 opstod stor staldnød, saa 100 provisoriske staldrum maatte indredes paa Nygaardstangen. Hvad byens bakerier angaar er der indtraadt stor forandring til det bedre; av tilsammen 42 bakerier kan nu kun 2 betegnes som mislige og 9 som mindre tilfredsstillende. Ved laboratoriet har som før været anledning til at faa foretat kemiske undersøkelser av nydelses- og levnetsmidler samt bruksgjenstande, hvor disse undersøkelser maa ansees at henhøre under den almindelige hygiene, saaledes prøver av vand, smør, vin, mel. En glycoseprøve viste sig at være sterkt svovlsyringholdig; den var av amerikansk oprindelse. Ved kemisk undersøkelse av uttagne trykte tøier viste 4 prøver for høi arsenholdighet, og salget blev derfor forbudt.

Sykehus, syke- og barnepleie. Antallet av sykehus m. v. er formentlig uforandret som i 1916; der foreligger ialfald ingen meddelelse om nogen forandring heri for 1917.

Om **badeindretningernes** antal og drift er heller ingen beretning avgitt for 1917.

Om byens **apotek** se tabellen i den almindelige beretning.

Helseraadet holdt i aaret 19 møter og behandlet 26 saker. Ved stadsfysikatets kontor behandledes ialt 5 189 saker, hvorav 929 er indtat i helseraadets journal og 129 i stadsfysikatets.

Sundhetsbetjentene har avgitt 2 603 anmeldelser om sanitære misligheter av forskjellig slags. Av disse saker oversepndtes 50 politiet til paatale, resten ordnedes i mindelighet.

Desinfektionen er utført paa samme maate som tidligere. En hel del desinfektioner er utført for militærvæsenet (marinen og neutralitetsværet langs kysten) samt for de omliggende distrikter i Søndre og Nordre Bergenhus amt. Ved desinfektionsanstalten foretoges 177 desinfektioner omfattende 6 657 kolli fra 421 hjem, derav 30 utenbys. I hjemmene foretoges 730 desinfektioner.

Ved krematoriet utførtes i aaret 85 likbrændinger.

Kontrollen med sjøværts indførte smitsomme sykdomme har været utført som vanlig. 6 skibe undersøktes, uten at der forekom noget tilfælde av «karan-tænepliktig» sykdom.

Kontrollen med ruteskibene paa havnen har været fortsat. Renholdet er i det store og hele gaat betydelig frem. Av forhold som sundhetsbetjenten regelmæssig har ført kontrol med kan nævnes transporten av næringsmidler; fortrinsvis kjøt og melk, samt transporten av husholdningsavfald (grisemat) fra byen til landdistrikterne. Den uheldige maate hvorpaa den sidste foregik, foranlediget en henvendelse til politiet om bedre kontrol fra dets side hermed.

Der foretoges i det hele 544 inspektioner av losjihus, pensionater og hoteller. Renholdet i losjihusene var fremdeles meget ujevnt, men synes dog i sin helhet betydelig bedret. Anmeldelsespligt for kaféer, restauranter, hoteller, pensionater og losjiforretninger blev vedtat av helseraadet. En flerhet av disse forretninger blev i aarets løp inspicert av stadsfysikus m. fl. I aarets løp var der registreret 106 «bevertninger» og 126 «herberger» under helseraadets kontrol.

Antallet av vandklosetter var ved utgangen av 1917 820 og av desinfektionsgruber 237.

Ved den offentlige **vaksination** vaksinertes i 1917 942 barn og av private læger 875 personer.

Den kommunale **nødhjelpstation** aapnedes for drift den 1ste august 1917. Der ansattes 2 sykepleiersker, men ingen læge, da der ikke kunde opdrives nogen leilighet for de læger, som reflekterte paa stillingen.

Paa sundhetsvæsenets budget for kommende aar opførtes kr. 2 000,00 som bevilgning til anskaffelse av tøj til trængende barselkvinder.

Den nødvendige bevilgning blev git til forbedring av vand- og kloakforholdene i Aarstad.

Tilsynet med **utsatte pleiebarn** utførtes som før, av egen læge (kvindelig). Av hendes indberetning hitsattes: Den 1ste januar 1917 var antallet av pleiebarn 185. I aarets løp indmeldtes 14, mens der utgik 18, saa der ved aarets utgang var tilbake 181. For fattigvæsenets regning var der utsat 130, hvorav 82 i private hjem og 48 i barnehjem. Av sidstnevnte hjem har Bergen 7 og 4 barnekrybber eller barneasylar. Boligforholdene har for en stor del været yderst daarlige. Sundhetstilstanden har dog været overraskende god; der er ikke indtruffet noget dødsfald. Tilsynet har været fortsat som tidligere med hygieniske raad og vink og veiledning i spædbarnpleie.

Kommunens eiendom «Elsero» skal tages i bruk som Welanderhjem for medfødt syfilitiske barn, naar «maiblomstbarnene» en gang i 1918 flytter ut til eget hus. De kommunale poliklinikker for spædbarnpleie, kontrolstationen for spædbarnpleie i Øvre Blekevei 27, poliklinikken paa mødrehjemmet i Toldbodalmeningen 10, fødselsstiftelsens poliklinik for paa stiftelsen fødte barn samt det kommunale barnehjem paa gaarden Lønningen i Fane var alle i virksomhet. I aaret arbeidet 3 skolesykepleiersker paa det nøieste sammen med skolelægerne og vedkommende overlærere. Skolen har sporet stor virkning av deres arbeide. Til mødre med barn utenfor egteskap utbetaltes understøttelse i 61 tilfælde. Paa mødrehjemmet, Toldbodalmeningen 10, som har kommunalt bidrag, forpleiedes 49 mødre med barn. Paa barneavdelingen var der 17 barn. I det private barnehjem paa Møhlenpris forpleiedes 12 barn. Ved dette hjem utdannes en del barnepleiersker hvert aar (Dagny Tyvold).

Den kommunale **skoletandklinik**, som nu holder til i en barakke, vil faa store, rummelige lokaler i den nye folkeskolebygning ved Lille Lungegaardsvand, naar den blir færdig. Foruten folkeskolerne har ogsaa barn fra de private skoler adgang til gratis behandling. Tandklinikken budget er omtrent paa kr. 60 000,00.

XIV. Nordre Bergenhus amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer
Amtet		18467,74	88 943	23	3	78	71
1. Aurland	Aurland	1 455,95	2 328	-	-	2	2
2. Lærdal		2 156,21	4 089	1	-	7	3
	Lærdal	583,67	1 878	1	-	3	1
	Borgund	577,94	721	-	-	1	1
	Aardal	994,60	1 490	-	-	3	1
3. Lyster	Lyster	1 559,87	3 051	¹⁾ 2	-	3	3
4. Hafslo		1 111,95	4 027	1	-	5	4
	Hafslo	582,75	3 093	1	-	4	3
	Jostedal	529,20	934	-	-	1	1
5. Sogndal	Sogndal	440,66	3 610	1	-	1	1
6. Leikanger	Leikanger	465,13	2 591	1	-	3	3
7. Balestrand	Balestrand	626,15	2 213	1	-	2	2
8. Vik	Vik	714,66	3 417	¹⁾ -	-	3	3
9. Kirkebø	Kirkebø	667,00	1 668	2	-	3	3
10. Lavik		685,97	4 484	1	-	3	3
	Lavik	239,63	1 122	1	-	1	1
	Brekke	185,59	951	-	-	1	1
	Hyllestad	260,75	2 411	-	-	1	1
11. Gulen		629,89	4 877	1	-	6	6
	Gulen	416,64	3 070	1	-	3	3
	Sulen	213,25	1 807	-	-	3	3
12. Gaular	Gaular	560,94	3 349	1	-	3	3
13. Fjaler	Fjaler	505,36	3 734	1	-	3	3
14. Askvold	Askvold	178,27	2 839	1	-	2	2

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
15. Indre Søndfjord ..		1 145,76	5 602	1	-	4	4
	Førde	493,12	2 702	1	-	2	2
	Jølster (Aalhus sogn, del av Helgheim sogn)	652,64	2 900	-	-	²⁾ 2	2
16. Bremanger	Bremanger	347,24	2 393	1	-	3	2
17. Kinn		687,76	6 310	2	1	6	5
	Florø ladested	0,72	1 407	2	1	2	1
	Kinn	687,04	4 903	-	-	4	4
18. Naustdal		519,96	3 625	1	-	3	3
	Naustdal	394,80	2 527	1	-	2	2
	Vevring	125,16	1 098	-	-	1	1
19. Ytre Nordfjord ..		79,36	2 573	¹⁾ 1	1	2	2
	Nordre Vaagsø	40,08	1 098	-	-	1	1
	Søndre Vaagsø ..	39,28	1 475	1	1	1	1
20. Selje	Selje	242,84	3 277	¹⁾ -	-	1	1
21. Daviken	Daviken	640,69	3 269	1	-	2	2
22. Nordfjordeid	Eid	252,40	3 190	1	-	2	2
23. Gloppen		1 031,89	5 311	1	1	3	3
	Gloppen (med rest av Helgheim sogn av Jølster)	673,63	3 349	1	1	2	2
	Breim	358,26	1 962	-	-	1	1
24. Indviken		1 761,83	7 116	¹⁾ -	-	6	6
	Indviken	502,31	2 970	-	-	2	2
	Hornindalen	370,32	1 629	-	-	1	1
	Stryn	889,20	2 517	-	-	3	3

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig. ²⁾ Den ene av disse virker ogsaa som jordmor i en del av Gloppen distrikt (Breim herred).

Sundhetstilstanden betegnes fra de fleste lægedistrikter som god, til dels meget god, mens den i nogen (Vik, Lavik, Fjaler, Ytre Nordfjord med Selje) var mindre god. Epidemier med større utbredning synes ikke at ha forekommet, det skulde da være de akutte katarrar i aandedrætsorganerne, hvorav der er anmeldt flere tilfælde end det aar om andet vanlige. Det samlede antal av an-

meldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 4 060 med 139 dødsfald, mot holdsviis 3 987 og 130 i 1916.

Dødeligheten. De døde antal utgjorde 1 251 eller 13,9 pro mille av den beregnede, tilstedeværende middelfolkemængde (90 273). — I 1916 var dødeligheten 14,3 pro mille.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 153—155, sammendraget efter lægernes opgaver.

Tyfoidfieber. Der anmeldtes tilsammen 10 tilfælde med 1 dødsfald fra 5 av amtets lægedistrikter. — I **Gulen** distrikt kom en fisker syk hjem til gaarden Kværhellen i Sulen; han antoges at lide av influensa, saa læge ikke blev tilkaldt før efter et par uker. En bror og en tjenestepike i samme hus smittedes; ingen døde. (J. Nielsen). — Om 3 angrepne i **Gaular** lægedistrikt foreligger ingen anden opplysning, end at samtlige, 3 voksne, blev indlagt i Bergens sykehus. — I **Fjaler** distrikt indtraf 2 tilfælde med 1 dødsfald. Den patient, som døde, var smittet fra bygdens gamle arnested for tyfoidfieber, gaarden Skadal, hvor hun kort før sygdommen brøt ut hadde pleiet sin søster, som laa paa barselseng. Drikkevandet paa gaarden blev undersøkt, men med negativt resultat. Likesaa blev prøver av avføringen fra en tidligere bacillebærer paa gaarden hver 3dje uke i løpet av 5 maaneder sendt til undersøkelse i medicinalstyrelsens laboratorium i Kristiania, men ingen av prøverne viste sig at indeholde tyfus- eller paratyfusbaciller. — Den anden patient var hjemmehørende paa gaarden Birkeland i Bygstad sogn, Gaular lægedistrikt (jfr. den trykte medicinalberetning for Nordre Bergenhus amt 1916), hvor der var forekommet flere tilfælde av tyfoidfieber i 1916). — Patienten sendtes til Bergens sykehus og kom sig. (B. Molden).

Av **cerebrospinalmeningit** døde en 19-aarig arbeider i Hornindalen, **Indviken** distrikt.

Akut poliomyelit. I **Borgund** av **Lærdal** distrikt angrepes en 9-aarig gut, som fik lammelse av venstre arm. (C. Michelet). — Fra **Bremanger** distrikt reiste en ung gut til Bergen for at søke lægehjelp. Han indlagdes i Bergens sykehus som lidende av poliomyelit og døde der, men blev begravet i Bremanger. Det hus, hvor han hadde boet, blev desinficert, og ingen flere tilfælde viste sig. (Hilde). — Paa gaarden Steinsaaker i Breim, **Gloppen** distrikt, helbrededes en 10-aarig gut for sygdommen uten varige lammelser. (O. Løken).

Av **skarlagensfeber** anmeldtes ialt 36 tilfælde med 5 dødsfald. — I **Lærdal** distrikt fortsatte en epidemi av sygdommen fra 1916 i 1ste kvartal av 1917, da 24 angrepne med 3 dødsfald behandledes. (C. Michelet). — Av de 5 behandlede syke i **Gloppen** distrikt forekom de 3 paa gaarden Rud, hvor en mor og hendes 2 smaapiker angrepes; de to sidste døde. (O. Løken.)

Difteri (croup) viser nogen forøkelse i de anmeldte angrepnes antal mot aaret forut, men det er i det hele tat faa tilfælde, som er behandlet i de lægedistrikter, hvor sygdommen er forekommet, tildels som smaa husepidemier. De fleste tilfælde anmeldtes fra **Ytre Nordfjord**, **Selje** og **Daviken** distrikter. — Til **Ytre Nordfjord** og **Selje** bragtes smitte fra **Daviken**; der behandledes ialt 36 angrepne med 5 dødsfald, dels paa **Søndre Vaagsø** dels paa strandstedet **Moldøen**; læge blev ved et par leiligheter forsent tilkaldt. Av croup døde en voksen pike og et barn, av hjertelammelse 2 barn. (E. Strand). — I **Daviken** distrikt behandledes 32 tilfælde med 3 dødsfald. Sygdommen optraadte saagodtsom hele aaret gjennom, flere ganger som gaardepidemier. Smitte skrev sig gjen-tagende fra epidemien paa **Søndre Vaagsø**. Præventive indsprøitninger av serum

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfieber	10	1	10	-	-	-	2	4	-	-	1	1	2	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)...	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Skarlagensfeber	36	5	36	-	10	19	6	-	-	-	-	-	-	-	1
Meslinger	36	2	34	9	8	5	2	3	-	1	-	-	2	3	1
Difteri (croup).....	124	18	124	8	11	19	7	14	7	23	15	7	2	2	9
Blodgang.	14	-	14	-	-	-	-	2	-	3	6	3	-	-	-
Barselfeber	6	2	5	1	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	24	9	20	3	1	-	-	2	1	4	2	2	1	2	2
Pemfigus (hos nyfødte).....	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	61	1	61	6	9	4	8	3	4	3	8	4	4	4	4
Røde hunde ...	82	-	82	2	8	13	3	32	18	3	-	-	-	2	1
Variceller	21	-	21	2	1	4	-	-	3	-	-	1	7	1	2
Kusma	54	-	54	21	3	4	2	4	13	3	3	1	-	-	-
Kikhoste	109	4	109	52	13	9	5	2	2	6	14	-	-	4	2
Akute katarrer i aandedrætsorg.	2104	36	2093	299	350	297	240	189	115	103	108	76	109	105	102
Influenta	352	2	351	70	79	70	38	21	9	6	4	2	21	18	13
Lungebetændelse	296	38	296	45	64	32	26	37	18	14	8	9	16	15	12
Pleurit	233	4	233	14	31	26	22	26	22	17	17	9	10	20	19
Gigtfeber	123	3	123	21	17	10	9	10	11	4	5	8	10	11	7
Akut diarrhoe (kolerine)	368	11	368	29	31	36	33	26	22	36	34	35	29	31	26
Skjærbuk	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Tilsammen	4060	139	4039	583	637	549	403	377	245	227	225	158	213	220	202

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																					
	1 og 2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Lærdal og Aurland		Lyster.		Hafslo.		Sogndal.		Leikan- ger.		Bale- strand.		Vik.		Kirkebø.		Lavik.		Gulen.		Gaular.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.	24	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	2	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	6	3	7	1	4	1	12	-	3	-	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	3	-	-	-	-	2	-	7	1	1	-	2	-	1	-	-	-	4	-	1	-	-
Røde hunde	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	5	-	1	-	1	-	20	-	2	-	7	-	7	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Kikhoste	62	1	2	-	-	-	6	2	-	-	-	-	-	-	-	11	-	17	1	-	-	-
Akute katarrar i aandedrætsorg. . . .	50	-	13	-	9	3	56	7	109	-	114	1	165	3	190	2	70	2	105	1	1	1
Influenta	1	1	14	-	22	-	36	-	-	-	11	-	5	-	10	-	-	-	21	-	-	-
Lungebetændelse	17	5	9	2	1	-	11	-	29	-	2	-	-	-	10	-	17	1	21	1	3	-
Pleurit	3	-	7	-	6	1	4	-	6	-	-	-	2	-	2	-	13	-	20	-	-	-
Gigtfeber	5	-	3	-	11	-	8	-	2	-	2	1	5	-	3	-	7	-	9	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	15	-	11	-	16	-	21	-	17	-	3	-	5	-	62	-	12	-	9	1	-	-
Skjærbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Tilsammen	194	12	62	2	67	4	165	9	189	1	140	2	211	6	287	3	144	4	223	6	13	1

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																					
	13		14		15		16		17		18		19 og 20		21		22		23		24	
	Fjaler.		Askvold.		Indre Søndfjord.		Bremanger.		Kinn.		Naustdal.		Ytre Nordfjord og Selje.		Daviken.		Nordfjordeid.		Gloppen.		Indviken.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Akut poliomyelit.	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	5	2	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	24	-	1	-	-	-	2	-	2	-	1	-	5	2	-	-
Difteri (croup)	-	-	-	-	1	-	-	-	11	1	-	-	36	5	32	3	2	-	4	1	1	1
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	11	-	1	1	3	3	2	1	-	-	-	-	3	1	1	1	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rosen	-	-	5	-	6	-	-	-	3	-	5	-	10	-	3	-	4	-	2	-	2	-
Røde hunde	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	31	-	8	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	7	-	-	-	2	-
Kusma	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-
Kikhoste	1	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	84	-	81	1	50	2	141	2	293	3	40	2	299	-	63	2	66	1	88	1	27	2
Influenza	9	-	47	-	24	-	-	-	56	1	9	-	87	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	15	9	30	1	20	3	4	-	35	8	4	-	27	2	7	1	8	3	16	-	10	2
Pleurit	6	-	9	-	7	1	6	-	54	1	12	1	42	-	12	-	3	-	16	-	3	-
Gigtfeber	6	-	3	-	13	-	4	-	20	-	5	-	5	1	1	-	4	-	6	1	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	19	1	32	-	6	2	22	2	35	2	7	2	25	-	10	1	9	-	17	-	5	-
Skjærbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	142	11	208	2	150	8	215	7	513	19	85	6	555	9	131	7	143	5	170	8	53	7

anvendtes i stor utstrækning, tilsyneladende med godt resultat. 2 barn fik dog sygdommen 3 uker efter den præventive indsprøitning. — I de smittede skolekredse blev skolerne lukket og desinficeret.

Av **dysenteri** opføres 14 tilfælde fra Leikanger distrikt paa gaardene i nærheten av Hermansverk. De optraadte utover sommeren og høsten med ukjendt smittekilde. Ingen døde. (F. Heiberg).

Kikhoste forekom vistnok mere eller mindre epidemisk inden flere lægedistrikter. Sygdommen viser nogen økning mot aaret forut.

Krupøs lungebetændelse viste epidemisk optræden inden Fjaler distrikt inden alle sogne og foranledigede mange dødsfald. (B. Molden).

Skjorbuk. En kone i Leikanger distrikt hadde av nærighet ikke undt sig selv maten. Hun sad i almindelig gode kaar og hadde efter mandens utsagn arbeidet haardt hele sommeren. Det var ualmindelig varmt i de dage og, naar hun kom ind til maaltiderne, blev det oftest til at hun bare drak mæsse og ikke spiste noget. Da distriktslægen saa hende, led hun av skjorbuk i gravform, og hun døde efter kort tids sygdom. (F. Heiberg).

Mycosis tonsurans optræder fremdeles hyppig inden Leikanger distrikt.

For **skabb** opgis 51 personer behandlet. Ogsaa iaar hadde sygdommen adskillig utbredelse i Kinn distrikt især under vaarsildfisket. (Skridshol).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:						
		2	6	9	17	19	21	23
		Lærdal.	Leikanger.	Kirkebø.	Kinn.	Ytre Nordfjord.	Daviken.	Gloppen.
Veneriske saar.....	2	-	-	1	1	-	-	-
Syfilis, erhvervet.....	9	1	-	6	1	-	-	1
Gonorrhoe, uretrit.....	13	1	1	4	5	1	1	-

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollene utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtets lægedistrikter, henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslistor for det hele amt 12,6 pct. av samtlige ved sygdom foraarsakede, kjendte dødsfald og 14,5 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. — For Florø ladested var forholdet henholdsvis 33,3 pct. og 42,9 pct. og for bygderne 12,5 pct. og 14,3 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — I Leikanger distrikt synes tuberkulosen fremdeles at tilta. De slechter, hvor der i forrige generation forekom spedalskhet er særlig utsat. (F. Heiberg). — I Fjaler distrikt har man forsøkt at faa de nye tilfælde ind paa sanatorium eller, da mange kommer sent under behandling, paa pleiehjem. Uviljen mot pleiehjem og tildels mot sanatorier er dog stor. De fleste blir da hjemme, men ikke alle syke er det mulig at bevæge til den fornødne forsigtighet. (B. Molden).

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Aurland.....	90	12	12	78
Lærdal.....				
Lyster.....		9	2	31
Hafslo.....		13	4	40
Sogndal.....	45	3	9	36
Leikanger.....	25	5	1	24
Balestrand.....	28	1	2	26
Vik.....	41	2	6	35
Kirkebø.....	28	3	3	25
Lavik.....	51	8	4	47
Gulen.....	68	14	6	62
Gaular.....	36	5	1	35
Fjaler.....	60	5	11	49
Askvold.....	40	3	2	38
Indre Søndfjord.....	53	2	8	45
Bremanger.....	33	1	7	26
Kinn.....	81	12	19	62
Florø ladested.....	9	3	2	7
Bygder.....	72	9	17	55
Naustdal.....	55	2	6	49
Ytre Nordfjord.....	69			
Selje.....		14	9	60
Daviken.....		7	7	34
Nordfjordeid.....		4	5	37
Gloppen.....	68	10	8	60
Indviken.....	76	5	7	69
Nordre Bergenhus amt.....	1107	140	139	968
Derav i by.....	9	3	2	7
— - bygder.....	1098	137	136	961

Spedalskhet. I Lavik distrikt var der ved aarets begyndelse 4 spedalske. I aarets løp døde av disse 2 kvinder, derav den ene av spedalskhet. Ingen nye tilfælde iagttoges. (L. Trædal). — I Daviken distrikt forpleies den i den trykte medicinalberetning for 1916 omtalte mand fremdeles i sit hjem. Sygdommen har ikke forværret sig. (K. Mortensen).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. — I Naustdal forpleies de fleste av distriktets sindssyke utenbygds, dels paa asyl, dels i privat forpleining. De faa som forpleies i distriktet nyder god pleie og godt tilsyn, hvilket vel skyldes, at der som regel betales bedre for dem end for almindelige fattige. (T. Bydal).

Fødselsoperationer. Av læger utførtes ialt 51 saadanne, derav i Lærdal distrikt 2, i Lyster 2, i Hafslo 4, i Sogndal 2, i Leikanger 1, i Balestrand 1,

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Uttrækning ved bækkenendeleie.		Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.		Mor.	Barn.	Mor.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse.....	24	-	23	1	-	-	-	-	1	³⁾ 1	-
Trangt bækken.....	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	2	¹⁾ 1	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning.....	-	-	-	-	1	²⁾ 1	1	1	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
For tidlig løsning av morkaken.....	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Skjevt hodeleie.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie.....	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrokefalisk fosterhode.....	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	5	-	3	2	-	-	-
Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	40	1	36	5	7	1	4	4	1	1	1
	41		41		8		8				

¹⁾ Dødsårsak: barselkrampe. ²⁾ Dødsårsak: collaps efter blødning. ³⁾ Forløst ved tang paa sætet.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsels- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Aurland	37	-	36	3	-	-	1	-
Lærdal	80	2	60	2	1	1	2	1
Lyster	35	2	37	1	-	-	-	-
Hafslo	89	3	58	5	2	1	-	-
Sogndal	63	2	48	7	2	1	-	-
Leikanger	33	1	31	-	-	-	1	-
Balestrand	38	1	28	1	-	-	-	-
Vik	60	4	45	3	-	1	-	-
Kirkebø	73	6	30	6	2	-	-	-
Lavik	92	1	56	3	-	-	1	-
Gulen	95	2	75	7	-	-	-	1
Gaular	66	-	53	4	-	-	1	-
Fjaler	74	2	66	1	-	-	1	-
Askvold	66	3	47	4	1	-	4	-
Indre Søndfjord	104	3	57	6	-	-	-	-
Bremanger	63	1	27	3	-	-	-	-
Kinn	169	5	105	7	2	-	9	1
Flørø ladested	41	3	14	1	-	-	-	-
Bygder	128	2	91	6	2	-	9	1
Naustdal	85	-	54	3	-	1	2	-
Ytre Nordfjord	103	1	47	5	2	2	1	-
Selje	79	1	49	4	-	-	-	-
Daviken	74	1	41	6	-	-	1	-
Nordfjordeid	68	2	47	2	1	-	2	-
Gloppen	115	1	69	3	-	-	-	-
Indviken	150	2	85	4	-	-	3	-
Nordre Bergenhus amt.	1931	46	1251	90	13	7	29	3
Derav i by	41	3	14	1	-	-	-	-
— bygder	1890	43	1237	89	13	7	29	3

i Vik 1, i Kirkebø 4, i Lavik 2, i Gulen 3, i Gaular 2, i Fjaler 3, i Askvold 3, i Indre Søndfjord 4, i Bremanger 2, i Kinn 2, i Naustdal 2, i Ytre Nordfjord 3, i Daviken 2, i Nordfjordeid 3, i Gloppen 1, i Indviken 2. — Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Om jormorhjælpen se den almindelige beretning.

Antallet av fødte og døde vil sees av ovenstaaende tabel.

Der blir et overskud av 680 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 64,8.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 7 kvinder paa barselseng. Lægerne har ogsaa opgit dødsårsaken for 7 kvinder saaledes:

Barselkrampe 2, barselfeber 2, emboli og trombose 1, dystoki 1, blødning 1 (placenta prævia). Desuten døde 1 kvinde av ukjendt eller uopgit aarsak.

Veirliget. Om dette foreligger meddelelse fra omtrent $\frac{2}{3}$ av amtets lægedistrikter. Vinteren synes at ha været streng. Vaaren kom for det meste sent, var kald, sommeren i det hele tør og varm, høsten regnfuld. — Frugthøsten i Sogn blev god.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. I Lyster distrikt er levemaaten og de hygieniske forhold gjennemgaaende gode, endskjønt der mange steder ogsaa er adskilligt at udsætte. Paa de almindelige gaarder er det nu sedvanlig, at der holdes en ko hjemme om sommeren. (A. Kvamme).

I Hafslo distrikt er spyttesvineriet frendeles tilstede, skjønt der kan merkes bedring. Sansen for renlighet og frisk luft er heller ikke alle steder saa god som ønskelig kunde være. — Det hører i dette distrikt til undtagelserne, at der paa gaardene holdes en ko hjemme om sommeren. Folket er derfor saa altfor meget henvist til at leve av salt og sur inaad, og dette viser sig bl. a. ved en hel del dyspeptiske foreteelser. Distriktslægen har ogsaa indtryk av, at gaardbrukerne er begyndt at sælge saa altfor meget, saa ernæringen ikke blir fuldt saa god, som den burde være. (A. Kvamme).

I Leikanger distrikt er havebruk og fædrift hovednæringsveie, men desuten drives tøndefabrikation i stor stil og med god indtægt for arbeiderne. Vedhugst har ogsaa beskæftiget en del, og der betaltes op til kr. 15 à 20 pr. mand og 30 kr. pr. mand og hest pr. dag. Ungdommen reiser ogsaa meget til anlæggene rundt om, mest til Høianger og Odda. (F. Heiberg).

I Lavik distrikt var man mer og mer gaaet over til at bruke melspiser istedetfor kjøt og fisk paa grund av de høie priser paa disse. Det med statsbidrag indkjøpte mel blev den billigste mat. — Ved inspektion av skolerne, fandtes som oftest mangler. Gulvene var ofte i daarlig forfatning, umalte, opfliset og med store sprækker mellem plankerne. Renholdet var ogsaa mindre godt. Saavidt distriktslægen kan forstaa, kan man med de nugældende regler for renhold i skolerne vanskelig faa dette tilfredsstillende. Der forlanges kun 1 gangs vask i uken. Den avtørring med vaat klut, som forlanges hver dag, er ialfald paa de kanter jevn god med ingenting. Der bør forlanges vask mindst hver 2den dag. Enkelte kredse har gaaet over til 2 ganges vask i uken og har sløifet avtørringen. Priveterne ved skolerne var ofte slette og renholdet der endda værre. (L. Fortun).

Distriktslægen i Gulen gir i sin medicinalberetning for 1917 efter 30 aars virksomhet som læge inden distriktet en skildring av levemaate, økonomiske, hygieniske og boligforhold, som de var da han kom der, og som de er nu. Denne oversigt er indtat som anhang side 257.

I Fjaler distrikt har man siden rationeringen og den trykkende dyrtid end mere brugt poteter istedetfor brød. Kjøt anvendes litet paa grund av de høie priser. Klædedragten er de par sidste aar blitt merkbart flottere hos en del. — Av næringsveiene er jordbruket det viktigste. Gaardene er dog smaa. Av brødkorn dyrkes utelukkende havre. Foruten jordbruk spiller skogdrift, fiskeri og industri en viss rolle; av skog er der dog litet, væsentlig i Guddal sogn, bestaaende av furu. De fleste har ved kun til eget brug, faa har noget tilsalgs. En del av Dal sogn har nu faaet elektrisk kraft til lys, opvarmning og kokning. — Tøndeindustrien skyter mer og mer fart og skaffer mange en kjærkommen indtægt. — Ædrueligheten synes at staa høit; der foregaar dog vistnok bruk av de

vanlige surrogater, likesaa smughandel med brændevin. — Hvad sædeligheten angaar, er der faa uegte barn, men det er meget almindelig, selv blandt de bedste, at svangerskapet er langt fremskredet, naar egteskap indgaaes. (B. Molden).

I **Bremanger** distrikt maa man sige, at befolkningen har baaret den noget pludselige forandring fra forholdsvis fattige kaar til økonomisk velstand (jfr. den trykte Medicinalberetning for 1916) paa en forstandig maate, idet resultatet herav er blit et førsteklases sjøbruk, store og utmerkede motorbaater og nye og velindrettede huse paa gaardene. — Høstutbyttet blev som et godt gjennemsnitsaars. — Ædrueligheten staar høit. Sædeligheten var ogsaa god, forsaavidt at ingen fødsel av uegte barn forekom. (Hide).

I **Ytre Nordfjord** distrikt (med Selje), gav fisket et storartet utbytte, saa der nu er velstand jevnt over. En embedsmands løn blir nu liten sammenlignet med, hvad en almindelig fisker kan tjene. — Gjennemgaaende bruker folk sine penger fornuftig. — Jordbruket, som før var meget forsømt, er, siden der begynte at bli tale om rationering, kommet til ære igjen. — Havnegangene er mange steder daarlige, saa kreaturene gir litet melk om sommeren. Folkets ernæring er tilfredsstillende; melkemangelen er dog ofte følelig. — Nogen paa-faldende misbruk av nydelsesmidler er der ikke. Sædeligheten er upaaklagelig. (E. Strand).

Syke- og fattigpleie. Fjaler gamlehjems, som ligger i Dale sogn, er nu færdig, idet man har faaet gaver baade fra Amerika og fra rikmænd i Bergen, av hvilke et par, har sommerbolig i bygden. Av mangel paa tjenerhjelp er hjemmet dog endnu ikke tat i bruk, og de gamle og syke forpleies derfor hos private folk. (B. Molden). — I **Naustdal** distrikt utsættes de fattige til lavestbydende, og pleien er derfor ofte alt andet end god. Kommunen har tomt til fattiggaard. Ute i fjorden er der en kvaksalver, som benyttes en del især til utvortes sykdomme. (T. Bydal). — I **Ytre Nordfjord** distrikt er pleien av de fattige syke bra. — I **Selje** distrikt besørger en homøopath det meste av praksisen. (Distriktslægestillingen er ledig). Jordmødrene maa ogsaa hjelpe folk, saa godt de kan. (E. Strand).

Sykehus. I **Lærdal** distrikt ligger amtets syke- og pleiehjem og i **Lyster** distrikt sanatoriet av samme navn for tuberkuløse. — I **Vik** benyttes det paa **Vikøren** beliggende sykehus som fattiggaard, idet der fremdeles mangler inventar m. v. til sykehusets drift. — I **Lavik** distrikt findes et forenet syke- og tuberkuløsehjem, likesaa et tuberkuløsehjem i **Askvold** distrikt. I **Bremanger** distrikt er der i **Kalvaag** et litet sykehus tilhørende **Vaarsild-avgiftsfondet** og alene aapent i fisketiden (februar—mars). Det samme fond har i **Florø**, **Kinn** distrikt, ogsaa et stort sykehus, aapent i 2 å 3 maaneder om vinteren til behandling av syke fiskere.

Badeindretninger. I **Indre Søndfjord** distrikt siges badehuset at glæde sig ved en stille, ubemerket tilværelse. (W. Münster). Karbadet ved sykehuset i **Florø** var aapent hver 14de dag for varme bad. — I **Gloppen** distrikt har de 2 folkebad fremdeles god søkning. (O. Løken).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Omstaaende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte.

Helseraad. Distriktslægen i **Lærdal** anser det heldigere, om helseraadene kom til at bestaa av et utvalg av herredsstyrets medlemmer, istedetfor, som nu, av samtlige disse. Et utvalg vilde være lettere at sammenkalde. Herredsstyremøterne bestemmes til den dag, det passer for dets medlemmer, men som i de

Lægedistrikter.	Antal møter i helseraad.	Vaksinerte.
Nordre Bergenhus amt	26	2246
Lærdal (med Aurland).....	1 ¹⁾ 1	166
Lyster.....	2	80
Hafslo.....	2 ²⁾ 3	98
Sogndal.....	1	102
Leikanger.....	1	45
Balestrand.....	ingen	23
Vik.....	ingen	17
Kirkebø.....	1	75
Lavik.....	uopgit	138
Gulen.....	3 ³⁾ 1	72
Gaular.....	uopgit	uopgit
Fjaler.....	3	152
Askvold.....	ingen	65
Indre Søndfjord.....	4 ⁴⁾ 2	147
Bremanger.....	ingen	102
Kinn.....	5 ⁵⁾ 2	75
Naustdal.....	uopgit	112
Ytre Nordfjord.....	6 ⁶⁾ 4	207
Selje.....	1	53
Daviken.....	2	104
Nordfjordeid.....	1	80
Gloppen.....	7 ⁷⁾ 1	146
Indviken.....	uopgit	187

1¹⁾ Aardal 1. 2²⁾ Hafslo 2, Jostedalen 1. 3³⁾ Gulen 1. 4⁴⁾ Førde 1, Jølster 1.
5⁵⁾ Kinn 2. 6⁶⁾ Nordre Vaagsø 1. Søndre Vaagsø 3. 7⁷⁾ Gloppen 1.

sjeldneste tilfælde passer for distriktslægen, som har faste fremmøter paa forskjellige steder, for tiden 6 om maaneden. Mens herredsstyret har møte paa et sted, har distriktslægen gjerne fast fremmøte paa et andet. Hans forslag om, at der foretokes et utvalg av herredsstyrene til at utgjøre helseraadene vandt dog ikke bifald.

XV. Romsdals amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinater.
Amtet		15054,98	143 102	46	16	120	89
1. Vannelven	Vannelven	305,55	2 869	1	-	2	2
2. Sande		166,27	2 831	1	-	3	3
	Sande	114,88	2 196	-	-	2	2
	Rovde	51,39	635	1	-	1	1
3. Herø (S.)	Herø (S.)	132,85	3 832	1	-	3	3
4. Ulstein		182,61	3 498	1	-	2	2
	Ulstein	88,63	1 820	1	-	1	1
	Hareid	93,98	1 678	-	-	1	1
5. Ørsten		365,01	3 407	-	-	3	2
	Ørsten	241,57	2 741	-	-	1	1
	Vartdalstranden	123,44	666	-	-	2	1
6. Volden	Volden	520,59	5 032	2	1	4	3
7. Hjørundfjord	Hjørundfjord	479,11	1 881	1	-	2	2
8. Østre Søndmør		2 040,94	6 432	1	-	7	7
	Stordalen	259,28	918	-	-	1	1
	Stranden	267,67	1 494	1	-	1	1
	Norddalen	947,67	2 363	-	-	3	3
	Sunnelven	566,32	1 657	-	-	2	2
9. Ørskog		720,23	7 135	1	-	6	5
	Ørskog	200,85	1 799	1	-	1	1
	Søkkelven	261,05	2 353	-	-	3	2
	Skodje	121,41	1 498	-	-	1	1
	Vatne	136,92	1 485	-	-	1	1
10. Nordre Søndmør		224,50	23 362	1 ¹⁾	-	10	6
	Vigra	20,06	926	-	-	1	1
	Borgund	184,37	6 057	-	-	6	4
	Giske	20,89	1 608	-	-	3	1
11. Aalesund	Aalesund, kjøbstad	2,14	14 785	8	8	8	-
12. Haram		106,86	3 594	-	-	4	3
	Haram	90,32	2 638	-	-	3	2
	Sandø	16,04	956	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Aalesund.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaccinatorer
13. Molde		271,83	5 979	7	2	6	3
	Molde, kjøbstad.....	1,17	2 484	6	2	2	-
	Bolsø	270,66	3 495	1	-	4	3
14. Bud		525,68	8 415	1	-	7	7
	Bud	152,90	3 066	1	-	2	2
	Akerø	152,46	2 439	-	-	2	2
	Frænen	220,32	2 910	-	-	3	3
15. Vestnes		351,60	3 654	1	-	2	4
	Sylte	193,29	1 167	-	- ²⁾	1	2
	Vestnes	158,31	2 487	1	-	1	2
16. Grytten		1 044,48	2 847	1	1	4	3
	Hen	245,54	1 157	-	-	1	1
	Grytten	798,94	1 690	1	1	3	2
17. Eid		544,07	3 908	2	-	3	3
	Eid	36,12	568	2	-	1	1
	Vold	260,81	931	-	-	-	-
	Veø	247,14	2 409	-	-	2	2
18. Nettet		936,91	3 229	1	-	3	3
	Nettet	178,68	1 630	1	1	1	1
	Eresfjord og Vistdalen	758,23	1 599	-	-	2	2
19. Søndre Nordmør		690,15	11 113 ¹⁾	-	-	10	10
	Kvernes	33,45	687	-	-	1	1
	Bremsnes	119,71	3 534	-	-	2	2
	Kornstad	66,24	1 591	-	-	2	2
	Eide	141,11	1 567	-	-	1	1
	Frei	51,49	988	-	-	1	1
	Grip	0,48	162	-	-	1	1
	Øre	232,28	1 818	-	-	1	1
	Gjemnes	45,39	766	-	-	1	1
20. Kristiansund stads- fysikat	Kristiansund, kjøbstad	8,80	15 891	7	3	7	-
21. Sundalen		1 637,90	2 455	1	1	4	4
	Sundalen	1 229,84	1 524	1	1	2	2
	Øksendalen	225,67	539	-	-	1	1
	Ulvundeidet	182,39	392	-	-	1	1
22. Tingvold		431,89	3 770	1	1	4	3
	Tingvold	313,32	2 623	1	1	3	2
	Strømsneset	118,57	1 147	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Aalesund. ²⁾ Distriktslægen bor i Kristiansund.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornødre.	Hjælpevakcinatører.
23. Surendalen	Stangvik	1 381,50	4 906	1	1	4	3
	Surendalen	510,98	2 165	-	-	2	2
		870,52	2 741	1	1	2	1
24. Rindalen	Rindalen	606,30	2 292	1	-	1	1
25. Aure	Aure	505,49	3 034	1	-	2	1
	Aure	349,48	2 252	1	-	2	1
	Stemshaug	156,01	782	-	-	-	-
26. Halså	Aasgaard	590,28	4 459	1	-	4	4
	Valøfjorden	147,05	791	-	-	1	1
	Halså	155,33	1 018	-	-	1	1
	Tusteren	118,59	1 219	1	-	1	1
		167,31	1 431	-	-	1	1
27. Edø	Edø	273,92	3 277	1	-	5	3
	Hopen	150,59	932	1	-	2	1
	Bratvær	50,67	1 000	-	-	2	2
		72,66	1 345	-	-	1	1

Sundhetstilstanden var i det hele tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomstilfælde meldtes ialt 8 442, hvorav 252 med dødelig udgang; året forut var de tilsvarende tal 8 339 og 251.

Dødeligheten var 13,4 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 166—169. Se forøvrig tabellen i den almindelige beretning.

Tyfoidefeber optraadte i Hjørundfjord paa Hustad i Bondalen og paa Skarbø; i Ørskog paa Aamdaam og i Vatne paa en gaard i Ertesvaag og paa Eik; endvidere i Molde distrikt paa Kringstad i Bolsø. Smitten skrev sig paa disse steder fra Aalesund, hvor de første mistænkelige tilfælde ved blodprøve hadde vist ÷ Widal. Det samme hændte ogsaa paa Aamdaam.

Av **cerebrospinalmeningit** døde i Akerø (Bud distrikt) et litet barn under en influensaepidemi. Paa Vaagos (Valøfjorden, Halså distrikt) blev i begyndelsen av året et barn og 2 arbeidere ved tøndefabrikken dersteds angrepet; den ene av arbeiderne døde, de andre fik ikke mén av sygdommen. Foruten disse var der et par (tvilsomme) tilfælde paa Tusteren; begge hadde dødelig udgang, og desinfektion blev foretat. (Helsing).

Av **kopper** indtraf i Bud under en lettere epidemi av variceller 2 tilfælde hos voksne gutter; paa grund av sygdomsbilledet og forløpet maatte de behandles som lidende av varioloider. Det første tilfælde viste sig i Bjørnsund,

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	86	10	85	1	9	5	3	15	9	7	8	9	6	10	3
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	11	4	9	3	.	1	.	1	.	3	.	1	.	.	.
Akut poliomyelitis	3	1	3	.	1	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.
Barnekopper	5	.	5	1	2	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Skarlagensfeber	112	1	111	4	15	28	30	24	7	.	1	1	.	.	1
Meslinger	51	2	50	23	8	12	5	1	.	.	.	.	.	.	1
Difteri (croup)	105	9	105	11	6	6	7	22	9	1	3	6	4	14	16
Blodgang	7	1	7	.	.	.	1	.	.	.	2	1	2	.	1
Barsel-feber	25	8	23	2	2	2	3	5	1	.	3	1	.	.	4
Pyæmi, septhæmi	46	19	35	7	6	5	2	3	2	.	1	2	3	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	7	.	7	1	.	.	.	.	.	1	.	3	1	.	1
Rosen	168	3	168	13	23	17	8	15	20	14	13	7	15	14	9
Røde hunde	50	.	50	6	.	13	16	5	2	1	.	.	.	4	3
Variceller	100	.	100	6	9	10	15	17	5	3	4	5	10	14	2
Kusma	85	.	85	3	20	14	14	19	6	3	.	3	1	2	.
Kikhoste	157	6	157	11	3	.	.	7	13	22	7	18	27	27	22
Akutte katarrher i aandedræts- organerne	4090	56	4090	515	579	490	424	382	293	203	113	162	264	343	322
Influenta	908	6	907	136	180	161	115	57	19	21	30	16	16	57	99
Lungebetændelse	571	89	570	59	63	82	74	46	46	25	14	21	41	47	52
Pleurit	602	5	601	61	56	64	60	68	70	42	45	37	29	34	35
Gigtfeber	215	5	212	18	34	20	17	36	21	16	13	13	6	7	11
Malaria	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
Akut diarrhoe (kolerine)	1037	27	1037	54	62	82	64	73	71	72	133	186	105	81	54
Tilsammen	8442	252	8418	935	1078	1014	859	796	594	434	390	493	530	657	638

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Vann- elven.		Sande.		Herø.		Ulstein.		Ørsten.		Volden.		Hjørund- fjord.		Østre Søndmør.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	1
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Barnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	10	-	-	-	6	-
Difteri (croup)	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Blodgang	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	4	1	1	1	3	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	1	1	-	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	4	1	4	-	-	-	-	-	8	-	2	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	1
Akute katarrer i aandedræts- organerne	16	-	104	1	88	-	88	1	10	1	240	8	53	-	119	6
Influenta	5	1	16	-	37	-	19	-	1	1	33	-	-	-	25	-
Lungebetændelse	17	6	50	4	38	4	6	1	2	1	25	-	12	1	14	2
Pleurit	8	-	10	-	16	-	3	-	2	-	64	-	5	-	10	-
Gigtfeber	-	-	2	-	1	-	6	-	1	1	26	-	2	-	10	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	5	-	17	-	30	1	4	-	-	-	31	-	10	-	44	-
Tilsammen	52	7	206	6	220	6	127	3	20	6	450	10	91	2	257	11

Epidemiske sygdomme.

168

Romsdals amt. 1917.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	9		10		11		12		13		14		15		16		17	
	Ørskog.		Nordre Søndmør.		Aalesund stads-fysikat.		Haram.		Molde.		Bud.		Vestnes.		Grytten.		Eid.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber.	15	3	18	1	36	3	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.	-	-	4	-	3	-	-	-	33	-	27	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	1	-	-	-	6	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	10	1	31	4	-	-	-	-	1	1	5	-	2	-	20	1
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	2	1	4	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	27	1	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	15	-	58	-	-	-	5	-	8	-	2	-	1	-	1	-
Røde hunde	-	-	-	-	26	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	24	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5	-	1	-
Kusma	-	-	4	-	24	-	-	-	1	-	-	-	-	-	10	-	1	-
Kikhoste	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	2	-	11	2	-	-
Akute katarrher i aandedræts-organerne	167	3	276	5	963	2	45	-	304	1	107	3	8	1	118	1	31	2
Influenta	79	-	75	2	241	-	22	-	9	-	41	-	-	-	7	-	5	1
Lungebetændelse	22	4	49	13	123	5	11	4	14	5	10	1	12	2	6	1	2	2
Pleurit	4	-	71	2	145	1	13	1	27	-	4	-	7	-	17	-	22	-
Gigtfeber	10	-	11	-	36	-	-	-	11	1	13	-	2	-	4	-	2	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	17	-	52	2	246	2	5	-	97	1	40	3	6	-	37	1	7	-
Tilsammen	317	10	588	28	2000	20	97	5	507	9	268	10	46	4	219	5	92	6

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	18		19		20		21		22		23		24		25 og 26		27	
	Nesset.		Søndre Nordmør.		Kristian-sund stads-fysikat.		Sundalen.		Tingvold.		Suren-dalen.		Rindalen.		Aure og Halsø.		Edø.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	3	1	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barnekopper	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	25	-	4	-	16	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	6	-	1	-	9	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Difteri (croup)	2	-	4	-	10	-	-	-	-	-	12	-	1	1	1	-	2	1
Blodgang	-	-	1	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	-	3	3	-	-	2	2	2	2	1	1	3	3	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	6	1	31	1	2	-	6	-	7	-	-	-	5	-	1	-
Røde hunde	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-
Variceller	1	-	4	-	33	-	-	-	-	-	1	-	10	-	15	-	-	-
Kusma	2	-	8	-	28	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	20	1	86	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	10	1
Akutte katarrher i aandedræts-organerne	88	4	272	1	616	12	27	-	69	1	52	-	63	-	100	2	66	1
Influenza	5	-	37	-	141	-	2	-	5	-	41	-	10	-	39	1	13	-
Lungebetændelse	2	1	24	6	60	11	6	2	16	2	2	2	14	5	25	4	9	-
Pleurit	7	-	61	-	67	1	3	-	3	-	4	-	7	-	15	-	7	-
Gigtfeber	1	-	10	1	43	1	-	-	3	-	3	-	3	-	10	1	5	-
Malaria	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	7	-	38	1	220	11	23	3	5	-	18	-	12	-	47	1	19	1
Tilsammen	143	6	499	11	1378	48	72	5	111	5	142	4	124	8	284	13	132	4

som staar i livlig forbindelse med Kristiansund, det andet var hos en fisker. (Rambech). Paa Ødegaarden (Bremsnes, Søndre Nordmør), et par kilometer nordenfor Kristiansund, kom en heste- og fæhandler under behandling i sygdommens 5.—6. dag; der var et noksaa svært utslet efter høi feber; han blev indlagt paa epidemilasarettet i Kristiansund og vaccination sat igang. (L. Selmer). I Kristiansund var det første tilfælde hos en mand paa en motorkutter nordfra; han var muligens blit smittet paa Frøya, hvor der hadde forekommet kopper. Det næste tilfælde var hos en 20 aar gammel pike, som var saa let angrepet, at sygdommen ikke blev erkjendt som kopper, før hun hadde smittet sin mor. Disse 3 blev indlagt i lasarettet. — Med hensyn til smitekilden blev man staaende ved den antagelse, at den var at søke ombord i et dampskib, som var kommet fra Spanien; der hadde forekommet nogen lette tilfælde av varioloider ombord. I Bergen, hvor skibet hadde været indom, var en av mandskapet gaat i land, og i dennes hjem optraadte 2 tilfælde. Skibet laa i Kristiansund i flere uker, og med den ikke ubetydelige samfærdsel med Frøya ligger det nær at anta, at tilfældene der ogsaa skyldtes smitte fra skibet. Virulensen har dog neppe været særlig stor. (L. Larsen).

Difteri. Fra Surendalen anføres, at der i det sidste jevnlig optrær sporadiske tilfælde; man har anvendt profylaktisk injektion av serum paa barn i de hus, hvor sygdommen er optraadt, og som det synes med avgjort held.

I samme distrikt forekommer **pyæmisk infektion** av huden og gjennom saar paafaldende hyppig. Et tilfælde som nærmest blev opfattet som «Modumsjuka» med paafølgende sepsis og død indtraf hos et 10 aars barn. Barnet hadde hat ondt i halsen en ukes tid med belæg paa tonsillene og uvula, og samtidig talrike blødninger overalt i huden. (Seip).

Katarralsk ikterus optraadte epidemisk om høsten i Sundalen og Aure. Ogsaa i Nesset forekom den. 2 opgives at være døde av denne sygdom i Sundalen.

Favus blev iagtat hos et barn i Vannelven; forældrene har bodd paa Statlandet, hvor moren og 3 andre barn har sygdommen. (G. Ottesen).

Av **skabb** er meldt 274 tilfælde. Plagen tiltar stadig i Bud. (Rambech). I Nesset synes den nu at avløse den før paa folk og dyr saa hyppige mycosis tonsurans. (S. Müller). I Rindalen mistænker man fartende anlægsarbeidere for at være utbredere av smitten. (Dørge).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:												
		6	9	10	11	13	14	16	19	20	21	23	26	27
		Volden.	Ørskog.	Nordre Søndmør.	Aalesund stadsfysikat.	Molde.	Bud.	Grytten.	Søndre Nordmør.	Kr.sund stadsfysikat.	Sundalen.	Surendalen.	Halsa.	Edø.
Veneriske saar ..	4	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet	67	-	-	1	20	-	-	-	3	43	-	-	-	-
— medfødt ..	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretritt	283	2	2	6	156	9	1	2	23	70	5	4	2	1

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Vannelven.....	38	7	7	31
Sande.....	38	3	6	32
Herø.....	52	10	6	46
Ulstein.....	31	5	3	28
Ørsten.....	39	9	6	33
Volden.....	56	7	10	46
Hjørundfjord.....	22	5	2	20
Østre Søndmør.....	74	4	11	63
Ørskog.....	85	16	10	75
Nordre Søndmør.....	138	16	28	110
Aalesund stadsfysikat.....	150	22	20	130
Haram.....	46	5	6	40
Molde.....	108	22	9	99
Molde by.....	44	8	4	40
Bygder.....	64	14	5	59
Bud.....	119	17	10	109
Vestnes.....	60	12	4	56
Grytten.....	38	6	5	33
Eid.....	58	3	6	52
Nesset.....	35	5	6	29
Søndre Nordmør.....	148	19	11	137
Kristiansund stadsfysikat.....	224	30	48	176
Sundalen.....	43	3	5	38
Tingvold.....	55	19	5	50
Surendalen.....	80	22	4	76
Rindalen.....	33	5	8	25
Aure.....	99	12	13	86
Halsa.....				
Edø.....				
Edø.....	43	13	4	39
Romsdals amt.....	1912	297	253	1659
Derav i byer.....	418	60	72	346
— bygder.....	1494	237	181	1313

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp meldte og av tuberkulose-protokollerne utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtet henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 15,5 pct. av alle ved sygdom forårsagede dødsfald, og 17,9 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 14,4 pct., og 17,3 pct. og for bygderne 15,9 og 18,1 pct. Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel. — I Volden var tallet paa nymeldte tilfælde vel saa stort som i de 2 foregaaende aar tilsammen. Muligens kan dette forklares ved de mot før daarligere ernæringsforhold. (Halkjelsvik). Fra Østre Søndmør anføres, at de fleste tilfælde som

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Uttrækning ved bækkendeleleie.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc.	67	-	66	1	-	-	-	-	4	⁵⁾ 5	-	-	-
Trangt bækken; skakt bækken ..	8	¹⁾ 1	8	1	-	³⁾ 1	-	1	-	-	-	1	-
Barselkrampe	4	-	4	-	-	-	-	-	1	-	⁶⁾ 1	-	-
Placenta prævia og blødning ...	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-
Uefftergivelige fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fortidlig løsning av placenta	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Dystoki	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie (isseleie med panden fortil)	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	-	5	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Navlesnor om halsen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skakt isseleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilbakeholdt workake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Timeglasformet uterus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	93	2	92	3	7	2	5	4	5	5	1	2	8
	95		95		9		9			6			

¹⁾ Dødsårsak: Ruptura uteri. ²⁾ Kollaps før forløsningen. ³⁾ Hjertelammelse. ⁴⁾ Sepsis. ⁵⁾ 2 av disse forløst ved tang paa sætet. ⁶⁾ Tang paa sætet.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Vannelven.....	69	4	41	3	1	-	-	-
Sande	84	1	44	6	2	-	4	-
Herø	134	1	57	5	-	-	3	-
Ulstein	143	1	49	7	3	-	10	-
Ørsten	110	4	43	2	-	1	4	-
Volden	97	3	60	4	-	1	4	-
Hjørundfjord.....	53	1	26	4	1	1	1	-
Østre Søndmør.....	134	6	86	9	2	-	7	-
Ørskog	179	4	107	6	1	-	3	1
Nordre Søndmør.....	303	12	135	18	1	3	5	-
Aalesund stadsfysikat	478	11	180	32	7	2	20	2
Haram	128	4	47	6	2	1	1	-
Molde	164	3	111	9	3	2	2	2
Molde by	75	-	55	5	2	2	2	2
Bygder	89	3	56	4	1	-	-	-
Bud	268	3	126	9	4	-	2	-
Vestnes.....	84	1	63	4	-	-	1	1
Grytten.....	95	4	40	2	-	1	1	1
Eid	84	1	62	8	6	-	1	-
Nesset.....	50	1	40	-	-	-	-	-
Søndre Nordmør.....	348	5	152	23	2	-	-	-
Kristiansund stadsfysikat.....	428	10	253	38	3	4	5	1
Sundalen	122	1	52	10	2	-	3	-
Tingvold.....	93	1	53	4	-	-	3	-
Surendalen	114	3	70	5	1	-	-	-
Rindalen.....	68	-	37	1	-	-	2	-
Aure.....	78	1	48	4	-	1	3	-
Halsa	96	1	68	2	-	-	2	-
Edø.....	107	3	41	4	-	1	1	-
Romsdals amt.....	4111	90	2071	225	41	18	88	8
Derav i byer	981	21	468	75	12	8	27	5
— bygder.....	3130	69	1603	150	29	10	61	3

vanlig er erhvervet utenfor distriktet. (Alm). I Nordre Søndmør er smittefrykten fremdeles meget stor. Dette er forsaavidt et gode, som den i høi grad har fremmet sansen for renlighet og orden; et skiddent hjem paa landsbygden er nu næsten et særsyn. (Tobiassen). Fra Molde skrives: Pleiehjemmet i Vestnes omfattes med megen interesse; der sendes saaledes stadig bidrag fra fiskere, notlag, foreninger etc., saa hjemmet nu efter 10 aars virksomhet ikke alene er gjeldfrit, men endog har en kapital paa ca. kr. 5 000 i bakhaand. (Parelius). I Eid synes sygdommen at ha et arnested paa øen Sekken i Væø. (S. Muller). I Nesset er smittefrygt parret med uforsigtighet meget utbredt; sansen for hygiene

er meget mangelfuld trods foredrag og brochurer. De syke vil gjerne paa sanatorium, naar de blir virkelig daarlige, men pleiehjem har de en viss frygt for. De vil, som rimelig er, helst «dø hjemme» selv om pleien der ikke er rar. (S. Müller). I Rindalen blir man mer og mer forsiktig for at undgaa smitte. Ved pleurit og lignende ønskes gjerne indlæggelse paa sanatorium eller tuberkulosehjem. (Dørge). I Aure florerer smittefrykten meningsløst til skade for sygdommens motarbeidelse. (Helsing).

Spedalskhet. I Eid distrikt er der 1 patient i Vold og 1 i Væ (Holm sogn), begge med den anestetiske form. Paa Nauste (Eresfjord, Nesset distrikt) er der ogsaa en syk. (S. Müller). I Aure notertes et nyt tilfælde hos en yngre mand, som blev indlagt paa Reitgjerdet. Han var kommet syk hjem fra Amerika, hvor han hadde opholdt sig nogen aar. Sygdommen var der feilagtig blit antat for lues. Hvorvidt han var smittet derborte eller var inficert i barndommen er uvisst. Som barn hadde han nemlig været meget sammen med en av sin fars husmænd, som var spedalsk. (Helsing).

Om de med bidrag fra stat og amt forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning. — Fra Bud anføres, at naar der ved optræden av akut sindssygdøm kræves øeblikkelige foranstaltninger, er stillingen baade for patient, familie og læge meget prekær paa grund av den høist følbare mangel paa asylplads. Saaledes maatte der i et tilfælde, som indtraf i aarets løp, ved lensmandens hjælp etableres et brydsomt vakthold i flere uker med regulært skift blandt naboene i grænden. Der var forgjæves telegrafert til alle asylr i landet. (Rambech).

Fordøielisesanomalier er meget almindelig hos spædbarn, meldes der fra Bud. Man tror, at kavringgrøt er uundværlig, da moren som regel «har for litet melk»; og saa brukes der narresmuk enten alene eller med mer eller mindre gjærende indhold; i det hele tat er der gjennemgaaende liten forstaaelse av, hvilken betydning et fornuftig barnestel har. Al slags ydre og indre barnesygdomme gaar under benævnelsen «barnerever»; like fra lette hudirritationer til haardnakkede ekzemer, og fra trøske til ondartede tarmkatarrer. «Barnerever» forekommer saa hyppig, at de endog ansees som en slags renselsesproces; ja det hænder, at bekymrede mødre søker raad hos læge, fordi barnet «ikke har hat rever». Badning av barn praktiseres omtrent ikke, idet den snarere ansees for skadelig, «svækkende». Bedstemødrenes erfaringer og ufeilbare innsigt paa barnepleiens omraade er en overmaade seig bøg at vinde bugt med. (Rambech).

Bleksot var tidligere meget almindelig i Grytten blandt de mange syersker, som beskjeftiger sig med hjemmeindustri, men i de sidste aar er det blit meget bedre, da høiere lønninger og mangel paa petroleum har kortet arbeidstiden. (Søyland).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er ialt opgit 120, derav i Sande distrikt 4, Ulstein 2, Ørsten 2, Volden 4, Hjørundfjord 1, Østre Søndmør 3, Ørskog 2, Nordre Søndmør 13, Aalesund 32, Haram 2, Molde 5, Bud 8, Vestnes 2, Grytten 4, Eid 1, Nesset 1, Søndre Nordmør 4, Kristiansund 12, Sundalen 2, Tingvold 2, Surendalen 3, Rindalen 2, Aure 5, Halså 1 og Edø 3. — Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 172.

Om **jormorhjælpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Ifølge tabellen over **fødte** og **døde** (foregaaende side) var der et overskudd av 2040 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 50,4.

Efter presternes opgaver døde paa barselseng 18 kvinder, ifølge lægernes ogsaa 18; av disse døde 8 av barselfeber; se forevrig tabel XXXVI, gruppe XII.

Veiret. Vaaren kom sent, men sommeren var gunstig for jordbruket; høiavlingen blev av udmerket kvalitet, men korn og tildels rotfrukter tok flere steder skade av vedholdende regn om høsten. (Helsing).

Levemaate og hygieniske forhold. De sidste aars gode fiske og de høie priser paa landmandsprodukter har i det store hele bragt rummelige økonomiske forhold og dermed vækket sansen for større velvære og hygge. Der er bygget adskillig, og de hygieniske forhold i hjemmene bedres stadig.

I Sande er hovednæringsveien fiskeri, men praktisk talt driver enhver gaardsbruk ved siden av, saa man avler det meste av, hvad huset trenger. — I Sandshavn, et større fiskevær, er i februar og mars samlet en større fiskerflaate av motorbaater; de større fiskehandlere har indrettet logishus, saa fiskerne kan bo i land; rumforholdene, ventilation og renlighet er blit adskillig bedre, siden man fik specielle sundhetsforskrifter for fiskeværet. Vandspørsmålet er dog ogsaa her det ømme punkt, idet man har været henvist til at hente vand fra en bæk, som ovenfor indtaket passerer et gaardstun, krydser en hovedvei og hele tiden gaar gjennom dyrket mark. Herredsstyret har andrat statens havnevesen om at faa istand et brøndanlæg. (H. Arntzen).

I Ørsten er der i de sidste aar anlagt betydelige fabrikker, saaledes en cementfabrik, hvor der bygges betonskibe; en lignende er under opførelse i Ørstenvik. Blandt andre fabrikker kan nævnes en trikotagefabrik og et saftpresseri. Ørstenvik har nylig faat elektricitetsverk, hvorfra fabrikkene faar kraft. (E. Bugge).

I Nordre Søndmør har de rikelige indkomster medført hang til overdrivelse i levesæt, baade hvad klær og nydelser angaar. Trods det strenge vin- og brændevinsforbud er det ingen sjeldenhet at se folk som har «fyllet» sig med surrogater. (Tobiassen).

I Aalesund var der som i de fleste andre byer bolignød, hvorfor helse-raadet stadig har maattet se gjennom fingre med, at der bor folk i rum, som ellers efter vore helseregler absolut hadde maattet forbydes beboet. — For folk flest har der været overflod av godt betalt arbeide. Det var ingen sjeldenhet at sjauere tjente 50 kr. pr. dag, eller at kvinder ved at arbeide med silden tok ind 10—20 kr. om dagen. Overalt var der overflod av penger, og ingen mangel paa næringsmidler. De eneste, som maatte spinke og spare, var folk, som bare hadde den faste gage at leve av. — Med hensyn til drikkældigheten er der utvilsomt indtraadt en betydelig forbedring under forbudet; det er kun et litet, ubetydelig mindretal av befolkningen som konsumerer nafta, haarvand, denatureret spiritus og andre endnu være «nydelsesmidler». — Byens vandforsyning er ikke tilfredsstillende; trykket er for ringe om dagen, saa de, som bor i husenes øvre etager, eller i høiere liggende strøk, maa nytte anledningen om aftenen eller natten til at tappe en beholdning for næste dags bruk. Og saa er det ikke lenger end 13—14 aar siden denne kostbare ledning blev lagt. I lengden kommer man dog ikke forbi kravet om tilstrækkelig vandforsyning; som forholdene nu er, hindres anlæg av nye vandklosetter, ikke at tale om almindelig overgang fra det nu brukte Wallander-tønde-system til vandklosetsystemet. Og saa brandfaren! (Brandtzæg).

I H a r a m er levesættet enkelt, men solid og godt. Der hersker orden og renlighet i hjemmene, men saa er ikke tilfælde ombord i motorfiskebaatene; fiskerne gjør sjelden ordentlig rent ombord, det maa gjerne kvindelige paarørende ta sig til, naar baatene ligger hjemme. (Tobiassen).

I M o l d e gaar det smaat med at bygge op det strøk, som brændte i januar 1916. De mange barakker, som blev opført til midlertidige boliger, er derfor fremdeles fuldt belagt, tildels overbefolket. — I B o l s ø er hovednæringen jordbruk, hvortil kommer haandverksdrift og noget hjemmefiskeri. Folket er gjennemgaaende totalister. (Parelius).

Fra B u d skrives: Aaret 1917 blev for kystbefolkningen et rent merkeaar. Specielt sildefisket senhøstes 1916 og over nytaar slog godt til og med de rent fabelagtige priser paa fiskeprodukter artet bedriften sig i dette aar som fuldstændig jobberi; formuer tjentes i løpet av nogen uker, og forholdene var i det hele tat rent eventyrlige. Forgjældede gaardbrukere, som drog ut paa sildefiske, vendte efter faa ukers forløp hjem som eiere av fuldt utløst gaard og litt driftskapital. Og folk, som hadde levet kummerlig fra haanden til munden, saa sig pludselig som eiere av kapitaler, store efter sædvanlige fiskerforhold. (Rambech).

G r y t t e n er et overveiende jordbruksdistrikt, men fabrikkvirksomheten er i fremgang. I H e n er der utstrakt haandverksdrift (oparbeidelse av klær og skotøi). — Paa V e b l u n g s n e s s er der adskillig gammel og daarlig bebyggelse, og saavel der som paa A a n d a l s n e s er kloakforholdene skrale. Disse strandsteder har nu faat elektrisk lys, og interessen for at bruke elektriciteten i husholdningen er i fremgang; om ikke lang tid vil ogsaa den øvrige del av distriktet faa elektrisk lys og kraft fra 2 kommunale elektricitetsverk. — Ved R a u m a b a n e a n l æ g g e t arbeider ca. 200 mand; de boliger staten lar dem bo i er delvis daarlige. (Søyland).

I N e s s e t er der blomstret op en mægtig industri; der slaaes tønder, ikke bare i fabrikker, men væsentlig som hjemmeindustri. — Gaardbrukerne klager over manglende og dyr arbeidshjelp, og vil ikke skysses lenger, da det «ikke lønner sig» selv for 1 kr. pr. km. — Ungdommen tjener godt, og da ædruelighet er en dyd av nødvendighet, kunde den lægge adskillig tilside, hvis ikke fordringene til livet var blitt saa store. (S. Müller).

I K r i s t i a n s u n d har kommunen for at hjelpe litt paa bolignøden ladt bygge nogen faa toetages træhus med 4 leiligheter paa 2 à 3 værelser og kjøkken i hver. Den private byggevirkomhet var ganske liten paa grund av dyrtiden. — Nogen egentlig matnød har der ikke været; man har ialfald stadig kunnet faa god og billig storsei; men melkenøden har til sine tider været ganske følelig. (L. Larsen).

I T i n g v o l d er hovednæringsveiene jordbruk og skogbruk, desuten drives især om sommeren endel lokalfiske væsentlig av laks og sei. — I T i n g v o l d s v a a g e n er der en uldvarefabrik, som beskjæftiger 100 arbeidere; den drives med vandkraft, som er overført til elektricitet. Der er ogsaa en del industriel virksomhet saasom tøndefabrikation og andet træarbeide. (Kjølholdt).

I S u r e n d a l e n er næringsveiene særlig akerbruk og fædrift; der er flere meierier for tilvirkning av smør. Forøvrig begynner nu industrien at gjøre sit indtog, saaledes tøndelagning baade i fabrikker og rundt omkring paa gaardene. Kalkstensbrudd er nylig kommet i drift paa Sjøflot og Aarnes. Likesaa en tjærefabrik; raamaterialet er gamle furustubber (spikrot). (Seip).

Fra R i n d a l e n anføres, at mange familier paa grund av petroleumsnøden maatte tilbringe vinteraftenene i delvis mørke, eller ty til de gamle talglys og sine forlængst avskaffede spikheller. Ogsaa karbidlykter og -lamper kom i bruk.

— Nogen merkbar indflydelse av dyrtiden og den delvis indførte rationering paa sundhedstilstanden blev ikke iagttaget. (Dørge).

I Edø drev i december paa vest- og sydvestsiden av Smølen endel lik av orlogsfolk i land, englændere og tyskere omhinanden. Over endel av disse holdtes retslig likskue. Alle blev jordet her under megen deltagelse fra befolkningens side. (Myklebust).

Sykehus. I Aalesund er der et kommunalt sykehus og et epidemilasaret. Flytning er besluttet i bystyret paa grund av en ny oprettendes gateforbindelse mellem byens centrum og landdistriktet over sykehustomten. Sykehuset er desuten nu for litet. (Brandtzæg). I Molde ligger amtssykehuset og i nærheten Reknes sanatorium for tuberkulose. I Bolsø herred ligger Opdøl sindssykeasyl. Et militært sykehus paa Setnesmoen i Grytten distrikt brukes kun under vaabenøvelserne. I Kristiansund er der et kommunalt sykehus med avdeling for epidemiske syke. I Sundalen savner man fremdeles sykehus og isolationslokale for epidemiske syke, trods opførelse av disse var en av betingelserne for konsession til A/S Aura. (Petersen). Pleiehjem for tuberkulose findes i Volden, Ørskog, Vestnes og Tingvold.

Badeindretninger. I Volden er der en privat badeindretning med 3 karbad og et litet dampbad. — I Aalesund er der 2 badstubad og 1 karbad, endvidere dusjbad ved folkeskolerne. — I Molde er der skole- og folkebad; det har paa grund av kulnøden i dette aar kun været i bruk til høitiderne. (Parelius). Om sommeren er et sjøbadehus aapent. — I Grytten findes bad ved det militære sykehus. — Kristiansund har en indretning for kar-, dusj- og dampbad. — I Tingvold er der et bad for funktionærene ved uldvarefabrikken. — I Rindalen og Aure distrikter findes der en badstue.

Om amtets apotek se den almindelige beretning.

Tabellen paa næste side gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og vaksinerte.

I Tingvold besluttet helseraadet, at fattigstyret maatte sørge for opførelse av eget hus paa et betryggende sted for en tyfusbacillebærerske, før hun kom hjem fra Bergens sykehus, hvor hun hadde opholdt sig et aars tid i kurativt øiemed, men med negativt resultat. (Kjølholdt).

I Herø lot mange sig revaksinere paa grund av koppenes forekomst i Kristiansund og paa Frøya. Likesaa i Edø.

For hele amtet er ialt meldt over 44 000 revaksinationer, derav 1 724 i Herø og 1 832 i Edø.

Kvaksalveri. Fra Hjørundfjord anføres, at naar det gjelder «gust» (et ekzem) reiser folk som regel til kvaksalvere, da man tror, læger ikke har raad for slikt. (E. Bugge). — I Nordre Søndmør og Tingvold er kvaksalveriet i stadig avtagen. En i Surendalen boende mand har dog et slags renomé som «leadokter». Den i tidligere beretninger nævnte «homøopat» døde i aarets løp av pernicios anæmi. (Tobiassen og Kjølholdt).

En «helseheim» er anlagt i Ørstenvik. Den drives efter hr. Olviks metode. Der er stadig fuldt belæg, som det synes mest av utenbygds folk. (E. Bugge).

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Romsdals amt	95	5512
Vannelveen	3	34
Sande	2	95
Herø	2	144
Ulstein	¹⁾ 2	170
Ørsten	3	100
Volden	2	200
Hjørundfjord	1	28
Østre Søndmør	²⁾ 5	169
Ørskog	³⁾ 6	186
Nordre Søndmør	⁴⁾ 1	278
Aalesund stadsfysikat	12	383
Haram	-	150
Molde	⁵⁾ 2	310
Bud	⁶⁾ 7	386
Vestnes	⁷⁾ 2	71
Grytten	⁸⁾ 6	121
Eid	⁹⁾ 1	47
Neset	¹⁰⁾ 4	149
Søndre Nordmør	¹¹⁾ 9	342
Kristiansund stadsfysikat	15	1000
Sundalen	-	177
Tingvold	1	118
Surendalen	1	235
Rindalen	1	50
Aure	¹²⁾ 2	192
Halsa	¹³⁾ 2	216
Edø	¹⁴⁾ 3	161

¹⁾ Ulstein 1, Hareid 1. ²⁾ Stordalen 1, Stranden 3, Sunnelven 1. ³⁾ Ørskog 2, Søkkelveen 1, Skodje 3. ⁴⁾ Borgund. ⁵⁾ Molde by 1, Bolsø 1. ⁶⁾ Akerø 2, Bud 4, Frænen 1. ⁷⁾ Vestnes 1, Sylte 1. ⁸⁾ Grytten 3, Hen 3. ⁹⁾ Væø 1. ¹⁰⁾ Neset 3, Eresfjord og Vistdalen 1. ¹¹⁾ Bremsnes 4, Kornstad 3, Kvernes 1, Gjemnes 1. ¹²⁾ Aure 1, Stemshang 1. ¹³⁾ Halsa 1, Tusteren 1. ¹⁴⁾ Edø 1, Hopen 1, Bratvær 1.

XVI. Søndre Trondhjems amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jordnødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		18696,79	148 005	62	24	92	57
1. Trondhjems stads- fysikat	Trondhjem, kjøbstad	35,34	46 256	41	22	26	-
2. Strinden		329,72	10 635	1) 5	-	3	2
	Strinden	143,62	7 754	3	-	1	1
	Malvik	186,10	2 881	1	-	2	1
3. Leinstranden		247,67	3 102	2) -	-	2	2
	Klæbu	178,25	980	-	-	1	1
	Tiller	23,68	714	-	-	?	?
	Leinstranden	45,74	1 408	-	-	1	1
4. Børsen		302,03	5 210	2) -	-	4	3
	Børsen	62,07	1 386	-	-	1	1
	Børseskognen	129,58	1 237	-	-	1	1
	Buviken	31,84	857	-	-	?	?
	Byneset	78,54	1 730	-	-	2	1
5. Selbu		2 561,72	4 832	1	-	2	2
	Selbu	1 254,20	4 050	1	-	1	1
	Tydalen	1 307,52	782	-	-	1	1
6. Røros		2 628,85	7 427	2	1	3	3
	Røros med bergstaden } Røros	1 910,82	5 174	2	-	2	2
	Aalen	718,03	2 253	-	-	1	1
7. Singsaas		1 608,86	3 057	2) -	-	3	3
	Singsaas	765,32	1 575	-	-	1	1
	Budalen	334,76	533	-	-	1	1
	Holtaalen	508,78	949	-	-	1	1
8. Støren		1 162,88	7 227	2	-	4	4
	Støren	263,98	2 083	1	-	1	1
	Soknedalen	440,68	2 167	1	-	1	1
	Horg	291,33	2 647	-	-	1	1
	Hølandet	166,89	930	-	-	1	1

1) Distriktslægen bor i Trondhjem. 2) Distriktslægestillingen ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatører.
9. Melhus		239,89	3 227	1	-	1	1
	Melhus	119,95	2 546	-	-	1	1
	Flaa	119,94	681	-	-		
10. Opdal		2 607,69	4 578	1	-	5	4
	Opdal	2 399,32	3 755	1	-	3	2
	En del av Rennebu... (søndenfor Vangsgra- ven).	208,37	823	-	-	2	2
11. Orkedalen		1 751,45	12 735	3	1	10	5
	Orkedalen	470,33	6 384	2	1	5	2
	Meldalen	635,20	4 257	1	-	4	2
	Gjeitestranden	118,29	660	-	-	1	1
	Del av Rennebu	527,63	1 434	-	-	-	-
12. Hevne		1 094,01	4 756	1	-	4	4
	Hevne	866,06	3 284	1	-	2	2
	Heim	227,95	1 472	-	-	2	2
13. Hitteren		678,07	5 134	1 ¹⁾	-	6	5
	Hitteren	303,80	1 864	-	-	2	2
	Kvenvær	129,92	1 084	-	-	1	1
	Fillan	98,54	1 322	-	-	2	1
	Sandstad	145,81	864	-	-	1	1
14. Frøya		243,77	5 779	1	-	5	5
	Sørfrøya	105,17	1 974	-	-	2	2
	Nordfrøya	138,60	3 805	-	-	3	3
15. Bjugn		539,55	6 709	1	-	4	4
	Nes	60,45	1 166	-	-	1	1
	Bjugn	82,18	1 108	1	-	1	1
	Skjørn	317,41	2 889	-	-	1	1
	Jessund	79,51	1 546	-	-	1	1
16. Ørlandet	Ørlandet	79,12	3 040	1	-	1	1
17. Indre Fosen		806,79	6 869	1	-	5	5
	Stadsbygden	135,77	1 721	-	-	1	1
	Rissen	331,82	2 917	1	-	2	2
	Lensviken	171,71	955	-	-	1	1
	Agdenes	167,49	1 276	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinerer.
18. Bjørnør.....		750,05	3 484	¹⁾ -	-	2	2
	Roan	360,98	1 948	-	-	1	1
	Osen	389,07	1 536	-	-	1	1
19. Aafjorden		1 029,33	3 948	1	-	2	2
	Stoksund	114,23	1 342	-	-	1	1
	Aa	915,10	2 606	1	-	1	1

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Sundhetstilstanden synes i det hele tat at ha været ganske god; kun fra et par lægedistrikter, Hitteren og Frøya, betegnes den som mindre tilfredsstillende. De fleste epidemiske sygdomme viser tilbagegang av det anmeldte antal tilfælde mot aaret forut, alene difteri, kikhoste og akut diarrhoe viser en mindre stigning. Den i 1916 herskende meslingeepidemi maa ansees ophørt. Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 14 857 med 365 dødsfald mot henholdsvis 19 802 og 390 i 1916.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde 2 353 eller 14,4 pro mille av den tilstedeværende beregnede middelfolkemængde (163 018). I 1916 var dødeligheten 16,3 pro mille.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 182—184, sammendraget efter lægernes opgaver. Det bemerkes, at paa grund av ledighet i flere distriktslægestillinger er disse opgaver for aaret blit ufuldstændige.

Av **tyfoidfeber** behandledes ialt 56 angrepne med 8 dødsfald, derav 30 med 3 dødsfald i Trondhjem. I april indtraf her 6 tilfælde av paratyfus B. paa Bratlandssiden og i september 5 av almindelig tyfoidfeber i sindssykeasylet; de øvrige var spredte tilfælde, hvis smittekilde ikke lot sig paavise. Alle syke paa 3 nær indlagdes i sykehus. (M. Bøckman). I Røros distrikt var der en dansk meierist ved Aalens ysteri, som et par maaneder før var kommet fra et meieri sydpaa, hvorfra tyfusinficert melk var ført til Kristiania. Paa anmodning av Kristiania helseraad sendtes prøve av hans fæces til bakteriologisk undersøkelse, der dog gav negativt resultat. 3 à 4 uker senere blev han syk, indlagdes i Trondhjems lasaret, hvor han gjennemgik en alvorlig tyfoidfeber. Distriktslægen antog, smitten mulig kunde ligget i hans klæder fra hans tidligere opholdssted sydpaa. (Stengel). I Opdal distrikt iagttoges 9 tilfælde med 2 dødsfald. Sygdommen optraadte først paa gaarden Sandbækhoug i en nylig tilflyttet familie, som hadde kjøpt gaarden av en gammel mand, som viste sig at gaa med tyfusbaciller i sin urin. Han var en hjemkommet norsk-amerikaner, paastaar forevrig aldrig at ha hat tyfoidfeber. Han blev indlagt i Trondhjems lasaret for om mulig at befries for sine baciller, men dette lykkedes ikke, og han

Epidemiske sygdomme.

182

Søndre Trondhjems amt. 1917.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	56	8	54	4	2	3	9	9	.	3	1	11	3	6	3
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	3	1	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barnekopper	26	2	26	14	11	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	331	8	331	65	44	37	44	22	20	11	9	22	16	21	20
Meslinger	54	1	54	9	19	10	2	-	5	6	1	-	-	1	1
Difteri (croup)	406	23	400	58	45	17	26	30	17	27	44	25	48	48	15
Barselfeber	16	8	14	2	-	1	2	2	1	1	-	-	2	2	1
Pyæmi, septhæmi	14	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	20	2	16	3	1	1	1	1	2	4	-	1	-	-	2
Rosen	152	4	151	18	6	15	14	14	16	16	12	6	12	11	11
Røde hunde	34	-	34	1	8	9	7	2	2	-	1	2	-	-	2
Variceller	299	1	298	62	44	44	30	20	17	3	2	3	18	34	21
Kusma	47	-	47	12	6	5	3	6	7	1	4	2	1	-	-
Kikhoste	1087	56	1068	27	19	18	37	87	167	199	164	129	110	55	56
Akute katarrer i aandedræts- organerne	8162	97	8107	1264	983	896	669	725	576	364	309	389	700	642	590
Influenza	544	3	544	139	139	90	48	23	13	14	4	16	25	24	9
Lungebetændelse	629	94	597	114	56	71	57	66	42	28	23	18	45	39	38
Pleurit	453	11	452	46	38	41	46	39	41	38	31	32	35	41	24
Gigtfeber	293	5	291	38	31	29	29	30	34	18	22	12	13	19	16
Malaria	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	2230	27	2213	81	86	106	70	97	151	119	395	438	221	204	245
Tilsammen	14857	365	14700	1959	1538	1393	1094	1175	1111	852	1022	1106	1249	1147	1054

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	1		2		5		6		7—8		9		10	
	Trondhjems stads- fysikat.		Strinden.		Selbu.		Røros.		Singsaas og Støren.		Melhus.		Opdal.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	30	3	5	1	-	-	1	-	-	-	-	-	9	2
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barnekopper	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	118	2	23	1	2	-	-	-	20	-	16	-	30	1
Meslinger	7	-	-	-	-	-	34	1	1	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	287	14	62	2	2	-	22	3	2	-	6	1	-	-
Barselfeber	5	2	¹⁾ 1	1	-	-	-	-	2	2	1	-	1	1
Pyæmi, septhæmi	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	10	-	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	103	2	¹⁾ 1	1	-	-	7	-	6	-	8	-	-	-
Røde hunde	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	222	-	¹⁾ 1	1	-	-	3	-	5	-	4	-	1	-
Kusma	9	-	-	-	-	-	8	-	13	-	-	-	6	-
Kikhoste	812	31	¹⁾ 11	11	4	4	17	1	18	1	63	-	12	1
Akute katarrer i aandedræts- organerne	5977	43	¹⁾ 7	7	34	7	519	3	113	6	156	1	108	1
Influenta	345	2	-	-	2	-	30	-	-	-	5	-	10	-
Lungebetændelse	342	1	¹⁾ 22	22	9	1	15	3	34	5	17	3	7	1
Pleurit	293	3	¹⁾ 1	1	11	-	15	1	17	-	16	1	6	-
Gigtfeber	184	-	¹⁾ 1	1	7	-	14	1	9	-	2	-	5	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	1681	19	¹⁾ 8	8	1	-	119	-	39	-	55	-	42	-
Tilsammen	10469	161	145	57	74	13	804	13	279	14	352	8	237	7

¹⁾ Efter dødsaarsakslisten.

Epidemiske sygdomme.

184

Søndre Trondhjems amt. 1917.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	11		12		13—14		15		16		17		18—19	
	Orkedalen.		Hevne.		Hittren og Frøya.		Bjugn.		Ørlandet.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	1	-	1	1	6	-	1	1	-	-	-	-	2	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barnekopper	-	-	-	-	23	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	48	1	-	-	32	1	-	-	12	2	14	-	16	-
Meslinger	11	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	11	-	-	-	4	2	-	-	-	-	10	1	-	-
Barselfeber	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1) ¹⁾ 1	1
Pyæmi, septhæmi	2	2	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	6	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	18	1	-	-	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Røde hunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	50	-	-	-	5	-	-	-	8	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	24	2	-	-	28	-	96	3	1	1	1	1	-	-
Akute katarrar i aandedræts- organerne	739	2	20	1	125	6	257	4	46	8	57	4	1) ¹⁾ 4	4
Influenza	134	-	-	-	7	1	-	-	11	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	140	9	5	4	19	5	9	2	3	1	1	1	1) ¹⁾ 6	6
Pleurit	43	-	4	-	18	-	18	1	3	2	8	2	-	-
Gigtfeber	34	-	-	-	25	1	5	-	4	1	2	-	1) ¹⁾ 1	1
Malaria	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	218	-	7	-	26	-	5	-	7	-	22	-	-	-
Tilsammen	1486	19	38	6	335	19	397	12	96	15	115	9	30	12

¹⁾ Efter dødsårsakslisten.

blev sendt hjem igjen. Paa Sandbækhoug døde 2 av de 3 angrepne. Det 4de tilfælde i Opdal herred var en paratyfus, de øvrige 5 forekom i Inset herred. (P. Nissen). Den for Hevne distrikt opførte patient var en voksen kvinde, som døde paa Rotvold sindssykeasyl. 5 angrepne paa Frøya var smittet fra en inficert brønd, som blev tømt og desinficert. (T. Hammer).

Cerebrospinalmeningit. Det for Trondhjem opførte tilfælde, var en patient, som døde i Strinden, men blev begravet i byen. (M. Bøckman). Om 2 angrepne, opført paa sykelisten for Strinden lægedistrikt, foreligger ingen nærmere meddelelse.

Av **barnekopper** forekom 26 tilfælde med 2 dødsfald. Av disse indtraf 22 i Frøya og 1 i Hitteren distrikt, fordelt med 21 patienter i Sørfrøya herred, 1 i Nordfrøya og 1 i Dolm sogn i Hitteren distrikt. Det første tilfælde indtraf omkring 3dje januar paa gaarden Sten i Sørfrøya med Kristiansund N. opgit som smittested, idet der sammesteds var forekommet nogen koppertilfælde ved juletider 1916. Patienten paa Sten laa i 14 dage syk i sit hjem, før læge blev hentet. I mellemtiden holdtes der møter i hans hus med det resultat, at der indtraf 7 nye tilfælde. Omtrent samtidig, den 22de januar, dukket 2 til op paa Titran; smittekilden for disse kunde ikke bestemt opgives. Den ene patient, en arbeider paa Titran, laa først syk et par dage i privat logis, siden tre dage ombord i sjømandsmissionens Bethelskib og reiste saa med et andet dampskib til Trondhjem, hvor han blev indlagt i epidemilasarettet, og først her blev sygdommen konstatert. Læge var ikke tidligere tilkaldt, saa hverken patienten eller hans omgivelser kunde vite, at sygdommen var smitsom. Det andet koppertilfælde paa Titran var en av tidligere sygdom svækket, gift kone, som døde av sygdommen. Samtidig med disse tilfælde paa Titran, iagttoges et paa gaarden Furuvik paa Hitteren; patienten hadde 14 dage forut været i Kristiansund og antog sig smittet der. Den 3dje februar kom statens epidemilæge med en medicinsk student som assistent til Frøya. Distriktslægen blev samtidig angrepet av kopperne, saa vikar maatte skaffes for ham. I første halvdel av februar indtraf flere nye tilfælde, dels i hus, hvor sygdommen var før, dels i nabohus, desuten enkelte spredte. Blandt de sidste var en omreisende kramkar, som trods sin sygdom reiste rundt i flere dage i Gurvikdal paa Nordfrøya. Der blev truffet omfattende forholdsregler mot epidemien gjennom utstrakt vaccination og revakination, internering, desinfektion o. s. v. Der oprettedes tillike 2 midlertidige lasaretter i 2 skolebygninger. Det sidste koppertilfælde indtraf 24de februar, og dermed stanset epidemien. (Stud. med. John Hald). Av de 2 tilfælde, som opføres fra Trondhjem, var det ene hos en mand, som var kommet fra Amerika med dampskibet «Kristianiafjord» og sandsynlig smittet der, det andet den arbeider, som ovenfor er omtalt som smittet fra Frøya; begge blev indlagt i Trondhjems epidemilasaret. Endelig opføres et enkelt tilfælde fra Bjugn distrikt hos en voksen mand.

Skarlagensfeber viser betydelig nedgang mot aaret forut. Av 118 tilfælde i Trondhjem behandledes de fleste i sine hjem. I Singasaas — Støren distrikt — forekom en del tilfælde i Budalen og i Guldalen paa begge sider av jernbanelinjen om Hovin jernbanestation. Smitten antoges dels at skrive sig fra Trondhjem, dels spredtes den ved skolebarn. (J. Halvorsen). I Melhus distrikt optraadte av ialt 16 behandlede tilfælde en halvpert omkring Melhus jernbanestation, den anden i Skjerdingsstadgränden, særlig i en familie, som formentlig forat undgaa ulemperne ved isolation, hadde undladt at anmelde sygdommen itide. (C. Müller). I Orkedalen distrikt hersket en utbredt epidemi, men med meget let forløp. (E. Støren). Det samme lette forløp omtales ogsaa fra en epidemi paa Frøya. (T. Hammer).

Difteri (croup). Den betydelige stigning i de anmeldte tilfældes antal sammenlignet med de aar og om andet vanlige, skriver sig fra en epidemi i Trondhjem, hvor der av de ialt anmeldte 406 angrepne med 23 dødsfald forekom 287 med 14 dødsfald. I de sykes omgivelser paavistes 117 bacillebærere. Paa faa undtagelser nær indlagdes baade kliniske tilfælde og bacillebærere i epidemiavdelingen paa sykehuset, hvor de internertes, til der var fundet 3 bacillefri prøver, eller om dette ikke opnaaedes, til der var gaat mindst 4 uker, siden alle kliniske symptomer var svundet. (M. Bøckman). For Strinden distrikt opføres 62 tilfælde med 2 dødsfald; nærmere oplysninger foreligger ikke. I Melhus distrikt var av 6 behandlede syke de 3 angrepet av croup; en av disse sidste døde. 2 tilfælde indtraf paa et par gaarder i Melhus herred, de øvrige i Flaa, uten at nogen sammenhæng mellem tilfældene med sikkerhet kunde paavises. Rimeligvis er der forekommet lette tilfælde, for hvilke der ikke er søkt læge, eller som ikke er blit erkjendt som difteri. En patient var saaledes blit behandlet for en angina follicularis, men fik senere en svelgparese. Da sygdommen ikke var blit erkjendt, hadde patienten gaat frit omkring og herunder faat anledning til at bringe smitten videre. (C. Müller). Fra Indre Fosen distrikt omtales den fare for utbredelse av smitte, som opstaar ved de talrige fantefølgers omflakken fra gaard til gaard. Der optraadte saaledes difteri hos en familie, hvor smitten utvilsomt var kommet ved et fantefølge, som hadde overnattet i huset. (Stjernholm).

De under **pyæmi** paa den epidemiske liste opførte tilfælde, er samtlige tat fra dødsaarsakslisten. De findes ikke opgit paa sykelisterne.

Av **pemfigus hos nyfødte** forekom 20 tilfælde med 2 dødsfald. I Selbu distrikt indtraf 2 tilfælde i samme jormors praksis. Hun paalagdes de strengeste forsigtighetsregler og antiseptik. (C. Meidell).

Kikhoste synes at ha hat adskillig utbredelse inden amtet. Av de ialt behandlede 1 087 tilfælde med 56 dødsfald, tilhører 812 med 31 dødsfald Trondhjem, hvor sygdommen hersket særlig i maanederne mai—oktober, men med et i de fleste tilfælde mildt forløp. (M. Bøckman). De 11 tilfælde i Strinden distrikt er alle tat fra dødsaarsakslisten; opgave over behandlede tilfælde mangler. I Selbu distrikt forekom sygdommen spredt uten at anta epidemisk karakter. Kun 2 tilfælde av særlig alvorlig karakter kom til behandling; begge endte dødelig. (C. Meidell). I Singaas—Støren distrikt var sygdommen almindelig utbredt, men hadde i det hele tat intet ondartet forløp. (J. Halvorsen). Epidemien i Melhus distrikt forløp ogsaa forholdsvis let, saa de færreste tilfælde antoges at være kommet til behandling. (C. Müller). Mild epidemi omtales ogsaa fra Opdal distrikt. (P. Nissen).

Akute katarrar i aandedrætsorganerne var ogsaa dette aar hyppige, om end i noget mindre grad end i aaret forut. Av de ialt anmeldte 8 162 tilfælde med 97 dødsfald falder 5 977 med 43 dødsfald paa Trondhjem.

Av **influenza** opføres mindre end tredieparten saamange behandlede angrepne som i 1916.

Pleurit forekom med ret mange og langvarige tilfælde i Selbu distrikt, for fleres vedkommende med tuberkulose i sit følge. For distriktslægen har det været paafaldende, hvor mange av de grubearbeidere, som søker læge, lider av sygdom i respirationstraktus, hvad der vistnok maa sættes i forbindelse med grubearbeidet. (C. Meidell).

Akut diarrhoe (kolerine) var adskillig hyppigere end i de 2 nærmest forutgaaende aar. Av de 2 230 opgivne tilfælde med 27 dødsfald tilhører 1 681 med 19 døde Trondhjem. De fleste syke falder paa juli og august maaneder.

For **skabb** behandledes 472 syke, derav 316 i Trondhjem. I Selbu var den utbredt over hele distriktet, mens den sjelden kom til behandling i Melhus distrikt, hvor den dog formodes at være mere almindelig end tallet paa behandlede kunde tyde paa. (C. Meidell).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:									
		1	6	7—8	9	10	11	13—14	15	16	17
		Trondhjem.	Røros.	Singsaas og Støren.	Melhus.	Opdal.	Orkedalen.	Hitteren og Freya.	Bjugn.	Ørlandet	Indre Fosen.
Veneriske saar ..	59	58	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet.	164	160	-	1	-	2	-	1	-	-	-
— medfødt ..	5	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit	600	559	4	-	4	2	18	4	5	2	2

I Trondhjem forekom de veneriske sygdomme fremdeles i ret stort antal. Paa poliklinikken for veneriske mødte 64 (32 mænd, 32 kvinder). Av disse led 38 (19 mænd, 19 kvinder) av syfilis. 4 kvinder indlagdes i sykehus, resten av disse og alle mænd behandledes poliklinisk. 4 mænd led av chanker og toges under poliklinisk eller privat behandling. 19 (8 mænd og 11 kvinder) led av gonorrhoe og toges under poliklinisk behandling. 3 personer frembød ingen tegn paa venerisk sygdom (M. Beckman). I Støren distrikt kom et tilfælde av bløt chanker og et med sekundær syfilis til behandling; denne sidste patient henvistes til spesialbehandling. Forøvrig søker patienter med venerisk sygdom helst læge i Trondhjem. (J. Halvorsen).

Av andre akute smittomme sygdomme omtales fra Selbu impetigo contagiosa som meget utbredt over hele distriktet, hvor den forresten oftere forveksledes med skabb. Distriktslægen gav derfor veiledende opplysninger i helse-raadet og stedets lokalavis. (C. Meidell).

Tuberkulose. Angaaende de i aaret anmeldte og av tuberkuloseprotokollene utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslister for det hele amt 19,1 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede, kjendte dødsfald og 23,0 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For Trondhjem by var forholdet henholdsvis 18,3 pct. og 23,0 pct. og for bygdene 19,5 pct. og 22,9 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — I Trondhjem døde i aaret 142 personer av lungetuberkulose, 15 av tuberkuløs mnningit, 12 av andre tuberkuloser, tilsammen 169 eller ca. 3,2 pro mille av befolkningen. I 1916 var det 3,8 pro mille. I alderen mellem 15 og 50 aar døde av lungetuberkulose 110 eller 60 pct. av alle dødsfald (182) i denne alder. Regnes andre former av tuberkulose med, blir tallet 137 eller 75 pct. av alle dødsfald i denne alder. — Hjælpestationen for tuberkulose har været i virksomhet som før, likesaa Trondhjems lægeforenings barnesanatorium

Dødsfald av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Trondhjems stadsfysikat.....	777	142	161	616
Strinden	261	44	57	204
Selbu	65	8	13	52
Røros	104	28	13	91
Singsaas og Støren	138	37	14	124
Melhus	44	9	8	36
Opdal	62	5	7	55
Orkedalen	205	53	19	186
Hevne	52	10	6	46
Hitteren og Frøya	129	16	19	110
Bjugn	86	12	12	74
Ørlandet	49	7	15	34
Indre Fosen	78	19	9	69
Nordre Fosen (Bjørnør og Aa- fjorden).....	98	20	12	86
Søndre Trondhjems amt.....	2148	410	365	1783
Derav i by	777	142	161	616
— bygder	1371	268	204	1167

og sommerkolonien for skrofuløse barn, begge paa Viken i Stjørdalen, fremdeles rekonvalescenthjemmet for kvinder paa Valheim, tilhørende Trondhjems forening til tuberkulosens bekjæmpelse. Fra alle disse foreligger trykte beretninger om deres virksomhet m. v. (M. Bøckman). I Selbu distrikt aapnedes den der-værende tuberkuloseforenings sykehjem paa dens eiendom Havernæsset den 21de oktober 1917. Eiendommen ligger ved Selbusjøen. Hovedbygningen, et 2-etages træhus, kan motta 20 syke med tuberkulose, samt 5 til 7 syke av andre sygdomme. Avdelingerne er fuldstændig adskilte med særskilt service og opvask-kjøkken. I begge etager er der bad og W. C. I 3dje etage er der stort loftsrum, som senere kan indredes. Der blev til opførelse av et tuberkulosehjem for Selbu lægedistrikt av amtstinget bevilget kr. 5 000 paa betingelse av, at der blev stillet 7 senger til amtets forføining. Forøvrig er det opført ved private midler og koster alt ialt kr. 70 000. (C. Meidell). Om grunden til tuberkulosens tiltagen inden Røros lægedistrikt, mener distriktslægen, det er vanskelig at uttale nogen bestemt mening. Han har fremdeles (jfr. den trykte beretning for 1916, side 192) det indtryk, at de stadige sammenkomster i ungdomslokalerne ikke er uten skyld; der danses og hvirvles op støv, drikkes kaffe av mer eller mindre vel vaskede kopper, de dansende utsætter sig ved uforsigtighet let for forkjølelssesygdomme og blir derved mere mottagelige for smittestoffet eller op-blussen av latente foci. (Stengel). — I Singsaas—Støren distrikter er tuberkulosen utbredt, mest i Hølandet og Budalen herreder. Om tilbakegangen i nye anmeldte tilfældes antal i 1917 mot i 1916 er en tilfældighet eller er en virkelig nedgang er ikke godt at sige. Den opfatning, at sygdommen er smitsom, at smitten utbredes ved den sykes opspyt og avsondringer, trænger mer og mer

igjennem. Der utvises derfor i almindelighet større forsigtighet av de syke og deres omgivelser, og der forlanges snarest desinfektion efter avdøde syke. Der er heller ikke mere saa utpræget uvilje mot indlæggelse i pleiehjem, idet nytten derav baade for den syke selv og i hygienisk henseende for den sykes familie mer og mer gaar op for folk. Desværre er der kun et faatal, som kan skaffes plads. (J. Halvorsen). I Melhus synes der at være indtraadt nogen stilstand i lungetuberkulosens herjinger inden distriktet. Dødeligheten pro mille av befolkningen av denne sygdom var i 1917 2,17, den samme som i 1916. (C. Müller), I Hitteren og Frøya distrikter døde i 1917 19 personer av tuberkulose i lunger og andre organer mot 36 i 1916. Sygdommen er dog neppe i avtagende, særlig er de latente former vistnok meget hyppige. Vanskeligheten med at faa de syke indlagt i pleiehjem, vil antagelig bli lettet ved det i Hevne distrikt oprettede pleiehjem, som i dette aar har begyndt sin drift. (T. Hammer).

Spedalskhet. I Hitteren distrikt lever fremdeles den i tidligere beretninger omtalte spedalske kvinde i Kvenvær betryggende isolert med egen pleierske. (T. Hammer).

Av andre sygdomme omtales fra Selbu distrikt **fordøielssygdomme**, som mest forekommer hos ældre folk, særlig hos skogsarbeidere og skyldes den uhensigtsmæssige levemaate, som disse saa at sige uundgaelig maa føre. De kommer hjem til hver helg og nistes da ut med flesk, gammelt kjøt, flatbrød, mel til grøt samt kaffe, men selvfølgelig altfor litet melk eller fløte; de blir derfor mest henvist til svart kaffe, og naar skogsarbeideren selv skal være kok, blir matens tilberedelse kun saa som saa. (C. Meidell).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 115 saadanne, derav i Trondhjems stadsfysikat 60, i Strinden distrikt 7, i Røros 4, i Singsaas og Støren 6, i Melhus 1, i Opdal 3, i Orkedalen 16, i Hevne 1, i Hitteren og Frøya 8, i Ørlandet 1, i Indre Fosen 8. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 190—191. — I den trykte beretning om Erik Dahls stiftelses virksomhet i 1917 ved overlæge Ouren bemerkes (side 9), at man forat faa en mening om, hvilken skjæbne ventet barnene, naar de sammen med moren forlot stiftelsen, siden høsten 1913 har søkt at bringe paa det rene, hvor mange av barselkvindernes tidligere barn var ilive eller døde og ellers andre oplysninger om dem. Ifølge den i henhold til disse undersøkelser opstillede tabel er der ganske betydelig forskjell i dødeligheten blandt de barn, hvis mødre ligger paa almindelig forpleining og de barn, hvis mødre er istand til at vælge bedste forpleining. Av de første var 14 pct. døde, av de sidste bare 6,1 pct. Den omstændighet, at der blandt dem paa almindelig forpleining er flere med mange barn, forrykker ikke forholdet nævneværdig. Endnu ugunstigere stillet har de ugifte barn været. For dem var dødsprocenten 16,3.

Om jormorhjælpen se tabellen i den almindelige beretning.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 15 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 7 kvinder saaledes: Barselkrampe 2, emboli, thrombose 1, blødning 3, ektopisk svangerskap 1; desuten døde 3 kvinder av andre svangerskaps- og barselsygdomme.

Antallet av fødte og døde vil sees av tabellen paa side 192.

Der blev et overskudd av 1 840 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 56,1.

De av lægerne opførte **dødsårsaker** for Trondhjem vil sees av tabel XXXVIII i den almindelige beretning.

Obstetriciske operationer.

190

Søndre Trondhjems amt. 1917.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Uttækning ved bækken- endeleie.		
	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.	
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.
Risvækkelse	62	¹⁾ 1	58	³⁾ 5	-	-	-	-	3	⁶⁾ 3	1
Trangt bækken	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	²⁾ 1	-	1	4	⁴⁾ 1	2	3	-	-	-
Lungetuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungetuberkulose og hjertefeil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesygdom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fortidlig løsning av morkaken	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Daarlige fosterlyd	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvillingfødsel	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	9	-	⁵⁾ 7	2	-	-	-
Forsømt tverleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrokefalisk fosterhode	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	68	2	64	6	16	1	11	7	3	3	1
			70		17		18			4	

¹⁾ Dødsårsak: lungeblødning. ²⁾ Dødsårsak: blødning; fosteret var 6 maaneder gammelt og dødt. ³⁾ Et av fostrene var dødt før operationen. ⁴⁾ Dødsårsak: blødning. ⁵⁾ Derav en 2den tvilling, 1ste forløst (lev.) ved uttækning. ⁶⁾ Derav en 1ste-tvilling, 2den forløst (lev.) ved vending, hvor utfal or moren er angit. Et av de andre fostre forløstes ved tang paa sætet.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Partus præmaturus artificialis.			Hystero- tomia ant.	Perforation.		Exvi- sceration.	Abortus provocatus.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Mødre.		Mødre.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Død.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trangt bækken.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	-	-	-	-	-	³⁾ 1	-	-	-
Placenta prævia og blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungetuberkulose.....	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Lungetuberkulose og hjertefeil.....	-	-	-	²⁾ 1	-	-	-	-	-
Nyresygd.....	2	1	¹⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Hjertesygdom.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Fortidlig løsning av morkaken.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daarlige fosterlyd.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtspfødsel.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvillingfødsel.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forsømt tverleie.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Hydrokefalisk fosterhode.....	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Tilbakeholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Tilsammen	3	1	2	1	2	1	1	6	10

¹⁾ Fosteret ikke levedygtig. ²⁾ Om fosteret intet anført. ³⁾ Dødsårsak: barselkrampe. Fosteret død før operationen.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barselseng.	ved ulykkelige hændelser.	ved selv-mord.	ved mord og drap.
Trondhjems stadsfysikat	1461	44	812	129	18	1	12	3	1
Strinden	376	9	202	35	4	3	4	-	-
Leinstranden	74	3	54	5	-	-	-	-	-
Børsen	112	-	81	6	-	-	2	-	-
Selbu	107	2	79	14	2	1	1	-	-
Røros	189	2	87	5	-	-	2	-	-
Singsaas	75	1	56	3	-	4	-	1	-
Støren	162	1	109	8	-	-	-	1	-
Melhus	81	2	46	3	1	-	-	-	-
Opdal	123	-	65	5	2	-	1	-	-
Orkedalen	386	6	235	23	5	3	6	-	-
Hevne	109	1	53	4	-	-	1	-	-
Hitteren	124	4	68	7	1	2	3	1	-
Frøya	183	6	76	17	2	-	2	-	-
Bjugn	172	2	90	8	1	-	-	-	-
Ørlandet	75	2	49	8	-	-	-	-	-
Indre Fosen	173	2	91	9	1	-	1	-	-
Bjørnør	113	2	44	8	-	1	1	-	-
Aafjorden	88	7	56	4	-	-	1	-	-
Søndre Trondhjems amt	4193	96	2353	301	37	15	37	6	1
Derav i by	1461	44	812	129	18	1	12	3	1
— - bygder	2722	52	1541	172	19	14	25	3	-

Stadsfysikus i Trondhjem bemærker at der inden byens grænser indtraf 800 dødsfald eller 15,1 pro mille av befolkningen, denne anslaat til i gjennemsnit at utgjøre 52 500, mot 15,3 pro mille i 1916 og 15,2 pro mille i 1915. Der er da tat hensyn til de personer, som døde utenfor byen, men blev begravet i denne og til dem, som døde i byen men blev begravet andensteds. I en række aar før var dødeligheten under 15 pro mille og viste sig i det hele synkende. Det synes saaledes, som de abnorme forhold i de senere aar, navnlig den stadig tiltagende bolignød og den omlægning av ernæringsforholdene, som tiden har fremtvunget, har virket svækkende paa befolkningens vitalitet og motstandskraft. I 1917 var totalnativiteten i forhold til befolkningen 27,9 pro mille og procenten av levende barn 26,3 pro mille mot henholdsvis 27,6 og 26,3 i 1916. I 1917 blev av 1 464 fødte barn 1 381 ilive. Nativiteten er altsaa her som andetsteds synkende. (M. Bøckman).

Veirilget. Meddelelser herom mangler fra $\frac{1}{3}$ av amtets lægedistrikter. At dømme efter hvad, som foreligger, synes efterjuls vinteren i det hele at ha været kold, tildels snerik og ute ved kysten stormfull; vaaren kom sent og var kold, sommeren derimot varm, høsten regnfull. Utbyttet av jorden betegnes fra flere distrikter som i det hele godt; poteterne tog dog flere steds skade av for megen væte om høsten.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. Av offentlige sanitære arbeider er utført lægning av 1 170 løpende meter ny kloak, omlægning og sänkning av 950 løpende meter ældre kloak, som i de fleste tilfælde samtidig er git større dimensioner. Samtidig med kloakanlæg er ogsaa vandledning ført til de nybyggede strøk. — Den private byggevirkksomhet har fremdeles været liten og indskrænket til meget faa større forretnings- og leiegaarder, samt en del av rikmænd opførte flotte villaer. Derimot er der drevet en betydelig kommunal virksomhet med opførelse av store arbeiderboliger paa Ulstadløkken og i Ilen, dels av en hel del lette provisoriske træbygninger nedenfor Kristiansten, dels blivende mindre bygninger paa Lillegaarden. Til at dække behovet har dog byggevirkksomheten været altfor liten, og bolignøden blir stadig værre.

Tilsynet med byens renhold er ført som tidligere. Der er ialt gjort 16 816 enkelte eftersyn, hvorved der 3 842 ganger er fundet mangler at paatale. I anledning av paalæggene er gjort 5 660 kontroleftersyn. I almindelighet er manglerne rettet efter paatalen, men i en del tilfælde har man maattet søke politiets bistand hertil.

Renovationsforholdene er nu mere mislige end nogensinde, da renovationskompaniet har opsagt sin kontrakt, og i avviklingstiden gaar arbeidet for sig endnu trægere end før. Der er endelig i bystyret fattet beslutning om fullstendig kommunal renovation efter meget tilfredsstillende principer. Men overgangstiden, som under de nuværende vanskelige forhold tør bli ganske lang, vil være slem at komme igjennem, og i den sterkt overbefolkede by er naturligvis mislige renovationsforhold dobbelt slemme.

Tilsynet med verksteder, losjihuse, forsamlingslokaler m. v. er foregaaet som tidligere; herunder fandtes 262 ganger mangler, som altid blev rettet uten tvang. (M. Bøckman).

Kontrollen med levnetsmidler og deres tilberednings- og utsalgssteder, likesaa med dyrehold og dyrestalder utførtes som før av stadsdyrlægen, som har avgit en aarsberetning herom. — Handelsfjøsset, som er opført i forbindelse med det slagtehus paa Btøren, som endnu er under opførelse, toges i bruk i januar 1917. — Til kontrol av pøsemakerier og kjøtutsalgt uttoges 37 prøver av kjøtdeig og pølser. Svovlsyrlig salt blev paavist i 1 prøve av kjøtdeig, hvis tilvirker blev anmeldt til politiet og mulktet. — Frugt-, vildt- og delikatessforretninger og kolonialforretninger er blit eftersat og mangler paatalet. I de sidste har renholdet tildels været mangelfullt, og der er ofte paatruffet bedærvede matvarer. I flere bakerier har ogsaa renholdet været mangelfullt. En del bakverk blev indkjøpt og undersøkt paa indhold av saccharin, men med negativt resultat. — Melkeutsalgene blev eftersat; i flere er forskjellige utbedringer av lokalene foretat. Renholdet var omtrent overalt tilfredsstillende. Til laboratorieundersøkelse uttoges prøver av melk og fløte til undersøkelse paa fettindhold og stivelse (i kokt fløte). Fettindholdet var i gjennemsnit 3,43 pct., undersøkelsen paa stivelse gav negativt resultat. Et meieri blev anmeldt til politiet for overtrædelse av bestemmelsen om, at handelsfløten skal indeholde mindst 17 pct. fett. — Ved kjøtkontrollen konfiskertes tilsammen 20 391 kg. kjøt og organer, som blev destrueret ved norsk førststoffabrik. Sammenlignet med 1916 er kjøtttilførselen øket i 1917 av storfæ,

svin og kalver, men gaat tilbake hvad hester, faar og gjeter angaar. Bakteriologisk kjøtkontrol har siden 25de oktober været forsøgsvis anvendt som hjælpemiddel ved bedømmelse av kjøt av syke dyr. — Der blev undersøgt 141 769½ kg. indført tøndekjøt; derav kassertes 160 kg. som bedærvet. (E. Laukvik).

I Selbu distrikt er de hygieniske forhold i stadig fremgang baade hvad boliger og uthus angaar. Levemaaten er enkel og kraftig, men temmelig ensformig. Befolkningen ernærer sig hovedsagelig ved jordbruk og fædrift, det sidste mest i Tydalen, samt skogbruk og grovere murarbeide. Den er ædruelig, arbeidssom og sparsommelig. Sædelighetstilstanden synes at bedres. Hvad ernæringsstilstanden angaar, har man ikke sporet nogen nævneværdig skadelig indflydelse av rationeringen. Klagerne gaar hovedsagelig ut paa, at man ikke kan faa kaffe og kaffesukker i de tilvante mængder. Om end alt er blit dyrere, er arbeidsfortjenesten til gjengjæld meget god, likesom salgsprodukterne har naaet en uanet høi pris. (C. Meidell).

I Røros distrikt er levemaaten som før, god og kraftig; nogen tilbakegang som følge av krigen har ikke kunnet merkes. De økonomiske forhold er snarere gaaet frem end tilbake. Bruk av nydelsesmidler er betydelig avtatt, fordi de ikke er at faa. Likesaa med berusningsmidler. Surrogater til fyld er der intet at merke av. — Sædelighetstilstanden er saa middels. (Stengel).

I Singasaas—Støren distrikter er de økonomiske forhold jevnt gode, nogen egentlig fattigdom findes neppe. Boligerne er som oftest bra, men der findes ogsaa mange daarlige og usunde. Svigtende sans for at ha det lunt og hyggelig i hjemmet er vistnok mere aarsak heri end mangel paa økonomisk evne til at faa det bedre. Baade den personlige renlighet og sansen for at holde det rent og ordentlig i hjemmet synes at ligge meget tilbake. Spytningen paa gulvene synes dog at være i avtagende, men avfaldsdyngerne utenfor husdøren findes endnu. — Levemaaten maa siges at være god og kraftig; man har melk, smør, kjøt og flesk til stadighet. Rationeringen har ikke hat nogen væsentlig indskrænkning eller forandring i kostholdet til følge for landsens folk. For dem, som ikke har jord, er levemaaten derimot blit betydelig daarligere paa grund av vanskeligheten ved at faa kjøpt levnetsmidler. — Daarlige tænder er almindelige; det er sædvanlig, at unge mennesker har indsatte tænder. (J. Halvorsen).

I Melhus distrikt maa de hygieniske forhold i det store og hele betegnes som noksaa gode. Økonomisk har befolkningen greiet sig særdeles godt; især gaardbrukerne, som takket være det gode høstutbytte, og de høie priser paa produkterne, neppe nogensinde har hat saamange penger mellem hænderne som nu. Arbeiderne har ogsaa hat god fortjeneste. Hvad rationeringen angaar, saa har ikke gaardbrukerne og heller ikke smaabrukerne lidt nogen nød under denne. Nogen væsentlig følbar indskrænkning i kostholdet har rationeringen neppe medført for disse befolkningslag. Det maatte da i tilfælde gjælde kaffeforbruket, og denne indskrænkning har vel været like meget til gagn som til skade. Men for de forøvrigt faatallige arbeidere, som ikke har disponert over noget jord, og som har hat sit arbeide om dagen langt fra hjemmet og derfor maattet leve paa niste, har sandsynligvis særlig melrationen været temmelig knap. Der har lydt klager — mere eller mindre berettigede — over det sammalte mel, som vistnok ogsaa i en del tilfælde, særlig blandt ældre og svakelige folk, har fremkaldt dyspeptiske besværligheter. (C. Müller).

I Opdal distrikt blev dyrtiden mest følbar for arbeiderne og dem, som maatte kjøpe alt. Der var dog ingen matknapheit i 1917, man har kunnet leve omtrent som før. For gaardbrukerne var tiderne gunstige, de kunde mere end nogen anden leve som vanlig. Maksimalpriserne har kun virket unødig forstyrrende, ingen vilde sælge sine produkter under maksimalprisen. (P. Nissen).

Fra Orkedalen distrikt skrives: Det, som særlig har sat sit merke paa aaret, er dyrtiden og vanskeligheten ved forskjellige ting. Arbeidslønningerne er steget meget høit, men trods dette er neppe — ialfald de gifte — arbeideres kaar bedret, da levnetsmidler, ved og klæder er steget like meget eller mere. For at lempe paa dette, har Løkkens verk som før solgt varer til meget nedsatte priser til sine arbeidere. (E. Støren).

I Ørlandet distrikt er de hygieniske forhold gjennemgaaende gode. Leve-maaten er god, da jordbruk er den væsentligste næringsvei. Boligerne er gode. Der er intet misbruk av alkohol. Sædeligheten ogsaa god. (C. Henrichsen).

I Indre Fosen distrikt tjente befolkningen bra ved tøndefabrikation og paa landmandsprodukter, saaat der er mere velstand nu end før krigen. Men de, som maa kjøpe alt, har været ilde stedt, idet alt er steget med 200—300 pct. (Stjernholm).

Fattig- og sykepleien. I Røros distrikt har hvert herred fast sykepleierske. I Singaas—Støren distrikter findes sanitetsforeninger, som underholder 1 à 2 sykepleiersker. I Melhus har kommunen nu kjøpt en eiendom ved Melhus jernbanestation til gamlejem for bygden. Men meningene om dette foretagende er endnu meget delte, og indredningen av hjemmet ser foreløbig ut til at ville trække i langdrag. (C. Müller). Hitteren herred og Sørfrøya herred har nu hver sin sykepleierske.

Pleiebarn. Ved aarets begyndelse var i Trondhjem 141 barn under tilsyn, der kom til 37 nye og utgik 45, saa der ved aarets slutning var tilbake 133. 6 dødsfald indtraf, dødsårsaken var hos 2 tuberkuløs meningit, hos 2 kataralsk lungebetændelse, hos 1 difteri og hos 1 gastro-enterit. Barnenes behandling i pleiehjemmene betegnes som bra, men der er ofte mangel paa pleiehjem, hvad for en væsentlig del skyldes de trange boligforhold. En hel del barn utsættes derfor paa landet. Paa Øen (Trondhjem) er indrettet et pleiehjem for medfødt syfilitiske barn, som det hittil altid har været vanskelig at faa anbragt. Der er montert 6 senger, men der er anledning til at anbringe flere, dersom det viser sig paakrævet. (M. Bøckman).

Sykehus. I Trondhjem er ingen anden forandring skeet med hensyn til sykehusforholdene, end at den nedbrændte bygning ved sykehusets epidemiavdeling paany er opført, likesom Kalvskindets sykehus er blit noget utvidet. I Strinden distrikt ligger Rotvold sindssykeasyl (statsasyl) og Reitgjerdets pleiestiftelse for spedalske. I Røros distrikt har sanitetsforeningen et pleiehjem for tuberkuløse, likesaa drives for Søndre Trondhjems amts regning et i Melhus distrikt. I Opdøl distrikt er der et litet sykehjem, som eies av bygdens sykepleieforening. I 1ste etage er der en egen tuberkuloseavdeling paa 7 à 8 senger, i 2den etage er avdelingen for almindelige syke. I Orkedalen distrikt er der 2 sykehjem, 1 i Orkedalen herred og 1 i Meldalen. I Hevne distrikt er der et tuberkulosehjem. I Hitteren—Frøya distrikt er et litet sykehus i hvert av fiskeværerne Titran og Halten, som kun benyttes i fisketiden (skreifisket).

Badeindretninger. I Trondhjem har paa grund av de uhyre brændselspriser badeanstalterne været holdt aapne kun et par dage i uken, for den private badeanstalt ogsaa til forheiede priser; ellers er ingen forandring skeet i 1917. I Strinden distrikt har formentlig badeindretningerne i Hommelvik, Malvik herred og paa Dalen blindeinstitut for skolens lærere og elever og paa hermetikfabrikken Tok ved Lade samt paa Ranheim fabrikker været i virksomhet, men nogen opplysning derom foreligger ikke for 1917. I Selbu distrikt er der en

badstue i Tydalen, I Røros smeltehytte er der et avlukke med kold og varm dusj for arbeiderne. I Orkedalen distrikt er der ved Løkkens verk badstubad og karbad for arbeiderne.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helsdraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Søndre Trondhjems amt	94	6869
Trondhjems stadsfysikat	24	2649
Strinden	¹⁾ 16	1471
Selbu	2	353
Røros	²⁾ 5	299
Singsaas	³⁾ 2	81
Støren	⁴⁾ 9	179
Melhus	⁵⁾ 5	75
Opdal	5	262
Orkedalen	⁶⁾ 14	307
Hevne	⁷⁾ 2	265
Hitteren	-	151
Frøya	⁸⁾ 3	327
Bjugn	-	227
Ørlandet	1	51
Indre Fosen	⁹⁾ 6	172
Nordre Fosen (Bjørnør, Aafjorden)	-	-

¹⁾ Strinden 7, Malvik 5, Klæbu 1, Leinstranden 1, Tiller 2. ²⁾ Røros 3, Aalen 2.
³⁾ Singsaas 2. ⁴⁾ Støren 2, Hørg 2, Hølandet 3, Soknedalen 2. ⁵⁾ Melhus 4, Flaa 1.
⁶⁾ Meldalen 4, Orkedalen 6, Gjeitestranden 1, Børsen 2, Børseskognen 1. ⁷⁾ Hevne 2.
⁸⁾ Sørfrøya 1, Nordfrøya 2. ⁹⁾ Rissen 2, Stadsbygden 2, Lensvikken 2.

Vakcination. Stadsfysikus i Trondhjem bemerker i sin medicinalberetning, at vaccinationsforholdene her i landet efter hans mening er uholdbare. Da der saa at sige ikke er noget greit paatryk, veksler det mellem panik-artet vakcination, naar der er fare paafærde og likegyldighet, naar den er over. En lovmæssig ordning er høist paakrævet. — I Trondhjem revaksinertes offentlig og privat 5 979 personer, men man maa dertil regne en del, ca. et par hundrede, som vedkommende private læger ikke har holdt tal paa. Denne voldsomme vakcinering skyldtes naturligvis koppeepidemien nordenfjelds. (M. Bøckman). Revakcination foretoges av samme grund i flere andre lægedistrikter, saaledes i Strinden distrikt hos 857 individer, i Selbu hos 353, i Singsaas 203, i Støren 655, i Orkedalen en masse, uten at noget tal opgives, i Hevne 743, i Hitteren og Frøya 7 939, heri dog ikke medregnet de av epidemilægerne utførte revakcinationer, da tallet paa disse ikke er opgit, i Bjugn 3 270, i Ørlandet 323, i Indre Fosen 1823.

XVII. Nordre Trondhjems amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinater.
Amtet		22419,12	84 640	31	7	55	45
1. Stjørdalen		2 176,14	11 032	5	-	5	4
	Stjørdalen	54,66	3 171	3	-	2	2
	Laanke	185,40	1 348	-	-	1	-
	Skatval	94,47	1 776	-	-	-	-
	Hegre	612,39	2 572	1	-	1	1
	Meraker	1 229,22	2 165	1	-	1	1
2. Frosta	Frosta	75,23	2 950	1	-	1	1
3. Leksviken	Leksviken	431,19	3 055	1	1	2	2
4. Skogn		480,60	5 344	1	-	2	2
	Skogn	340,30	3 363	-	-	1	1
	Aasen	140,30	1 981	1	-	1	1
5. Levanger		140,66	3 989	4	1	2	1
	Levanger kjøbstad.	0,42	1 646	4	1	2	1
	Frol	140,24	2 343	-	-	-	-
6. Værdalen	Værdalen	1 597,88	5 904	2	-	3	2
7. Inderøen		433,37	8 151	1	-	7	3
	Ytterøen	28,04	841	-	-	1	1
	Inderøen	91,57	2 944	1	-	2	1
	Røra	28,30	879	-	-	1	-
	Sandvollan	26,42	730	-	-	1	-
	Sparbu	259,04	2 757	-	-	²⁾ 2	1
8. Verran		551,91	2 552	¹⁾ -	-	3	3
	Mosviken	137,33	865	-	-	1	1
	Verran	414,58	1 687	-	-	2	2
9. Stenkjær		1 570,50	10 070	5	2	7	5
	Stenkjær, ladested .	0,87	2 459	4	2	3	-
	Egge	50,82	1 372	1	-	-	-
	Stod	258,81	932	-	-	1	²⁾ 1
	Kvam	374,67	1 137	-	-	1	1
	Ogndalen	426,01	1 290	-	-	-	²⁾ 1
	Beitstaden	200,92	1 886	-	-	1	1
	Malm	258,40	994	-	-	1	1

¹⁾ Stillingen ledig. ²⁾ Bor i Stenkjær.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaklenatører.
10. Grong		6 477,64	4 957	2	-	3	5
	G r o n g	4 071,29	2 671	1	-	2	4
	Snaasen	2 406,35	2 286	1	-	1	1
11. Lierne		2 970,43	1 606	1	-	2	2
	N o r d l i	1 529,07	912	1	-	1	1
	S ø r l i	1 441,36	694	-	-	1	1
12. Namsos		240,89	3 835	3	3	3	1
	N a m s o s, ladested ...	0,34	2 533	3	-	2	-
	Vemundvik	240,55	1 302	-	-	²⁾ 1	1
13. Klingen		975,88	2 809	1	-	3	2
	K l i n g e n	352,49	1 539	1	-	1	1
	Namdalseidet	623,39	1 270	-	-	2	1
14. Overhallen		1 270,08	3 487	1	-	2	2
	O v e r h a l l e n	708,99	2 424	1	-	1	1
	Hølandet	561,09	1 063	-	-	1	1
15. Flatanger	F l a t a n g e r	462,18	1 792	1	-	1	1
16. Fosnes		860,82	2 694	¹⁾ -	-	2	2
	O t t e r ø y	272,10	1 685	-	-	1	1
	F o s n e s	588,72	1 009	-	-	1	1
17. Kolvereid		1 085,30	5 102	1	-	3	3
	K o l v e r e i d	437,26	2 090	1	-	1	1
	F o l d e r e i d	513,20	900	-	-	1	1
	N æ r ø y	134,84	2 112	-	-	1	1
18. Vikten	V i k t e n	317,27	3 276	1	-	2	2
19. Leka		301,15	2 035	¹⁾ -	-	2	2
	L e k a	108,11	1 201	-	-	1	1
	G r a v v i k	193,04	834	-	-	1	1

¹⁾ Stillingen ledig. ²⁾ Bor i Namsos.

Sundhetstilstanden betegnes fra de fleste lægedistrikter som god; kun for Værdalen og Kolvereid omtales den som mindre tilfredsstillende. — Der synes ikke dette aar at ha hersket nogen epidemi med større utbredelse, naar undtages de akutte katarer i aandedrætsorganerne, som ogsaa i 1917 var meget hyppige. De i 1916 herskende epidemier av meslinger, kusma og tildels influensa viser betydelig tilbagegang, mens kikhoste og akut diarrhoe viser nogen forekelse mot aaret forut. Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 7 022 med 180 dødsfald mot henholdsvis 7 508 og 163 i 1916.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde 1 362 eller 15,5 pro mille av den tilstedeværende beregnede middelfolkemængde (81 659). I 1916 var dødeligheten 14,6 pro mille.

Hvad angaar de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 200 flg. som er sammendraget efter lægernes opgaver. Det bemerkes, at paa grund av ledighet i distriktslægestillingerne er paa tabellen opgaverne for Inderøen og Verran og for Fosnes og Flatanger slaaet sammen.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes ialt 24 tilfælde med 2 dødsfald. I Stenkjær distrikt var der i aarets sidste kvartal 14 angrepne, derav 7 i ladestedet, 7 i landdistriktet, alle paratyfus uten dødsfald. Smittekilden kunde ikke opdages; distriktslægens mistanke var dog fremdeles rettet mot ladestedets vandledning, trods de betydelige forebyggende forholdsregler, som var tat det foregaaende aar med indkjøb av omliggende grundarealer, oprenskning av indtaksdammer o. s. v. (A. Schnitler). I Grong distrikt behandledes i Snaasen herred 5 syke med et dødsfald. Smittekilden var ukjendt. (J. Melhus). I Kolvereid distrikt døde en voksen kvinde før sygdommens natur kunde fastslaaes ved Widals prøve; diagnosen var derfor tvilsom. Nogen smittekilde blev ikke paavist. (H. Lie).

Cerebrospinalmeningit. I Stjørdalen distrikt iagttoges 5 tilfælde med 2 dødsfald og uten kjendt smittekilde. 2 av disse var soldater, som i april blev syke paa eksercerpladsen Værnes, hvor de straks blev isoleret i det militære sykehus. I mai fik en soldat permission til et besøk i sit hjem i Meraker; her blev en bror av ham angrepet, mens han selv forblev frisk. 8de mai blev ogsaa bestyrerinden av et av marketenterierne paa eksercerpladsen syk; distriktslægen blev budsendt den 9de og tilsaa hende samme dags aften; hun døde før midnat. I august døde en gut i Meraker av sygdommen, han hadde ikke staaet i nogen forbindelse med ovennævnte tilfælde i samme herred. (K. Knutsson). Fra Leks-viken distrikt opgives 2 tilfælde uten angivelse av kjøen eller alder. Den ene patient blev helt frisk igjen, den anden døde. — Smittekilden var ukjendt. (C. Selmer).

Akut poliomyelitis. Av 3 angrepne døde 2. I Frosta distrikt døde en 21-aarig mand under meningitiske symptomer. (Grimm). Paa gaarden Galt-nes i Kolvereid hadde en 2-aarig gut et par dage hat feber og diarrhoe med paafølgende lammelse av venstre arm. Paa samme tid foregik et sildefiske i Opløfjorden under stor tilstrømning av fiskere og kjøpere. Der var paa Galtnes paa den tid utsalg for provianteringsraadet og indkjøb av sild og fisk. Det er ikke usandsynlig at smitte kan være bragt ved fremmede til stedet. Gutten isolertes, og flere tilfælde optraadte ikke. (H. Lie).

Av **skarlagensfeber** behandledes 127 tilfælde med 1 dødsfald. I Stjørdalen distrikt forekom en mindre epidemi i aarets 1ste kvartal. I Skogn

Epidemiske sygdomme.

200

Nordre Trondhjems amt. 1917.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfieber	24	2	24	-	-	-	2	-	-	-	-	3	8	11	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)...	7	3	7	2	-	-	2	1	1	-	1	-	-	-	-
Akut poliomyelit	3	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	127	1	127	37	26	19	9	4	1	6	3	3	6	9	4
Meslinger	228	2	210	56	49	49	26	14	6	6	1	1	2	-	-
Difteri (croup)	77	7	77	11	8	1	1	-	-	1	14	6	15	16	4
Barselfeber	11	8	11	-	3	3	1	1	1	-	1	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	27	8	24	1	2	1	-	3	-	1	1	6	2	1	6
Pemfigus (hos nyfødte)	3	-	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1
Rosen	61	4	61	5	7	3	5	7	9	7	5	5	1	3	4
Røde hunde	46	-	46	1	9	10	9	13	2	1	-	1	-	-	-
Variceller	60	-	60	18	10	3	5	2	5	2	1	3	-	4	7
Kusma	188	-	188	69	50	24	13	8	11	5	5	1	1	-	1
Kikhoste	195	7	195	2	19	11	10	18	5	10	11	19	27	35	28
Akute katarrer i aandedrætsorg..	3934	40	3912	733	589	502	365	333	219	194	115	132	232	237	261
Influenta	474	5	474	83	123	76	40	53	16	14	10	10	15	17	17
Lungebetændelse	397	73	394	79	43	53	59	36	26	10	9	6	17	28	28
Pleurit	238	6	238	37	23	23	23	14	14	22	20	17	9	16	20
Gigtfeber	165	1	165	16	20	24	24	15	19	9	12	9	4	5	8
Akute diarrhoe (kolerine)	757	11	752	52	26	27	32	54	69	77	113	96	67	68	71
Tilsammen	7022	180	6970	1202	1007	829	627	576	404	366	323	319	406	451	460

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7—8		9	
	Stjerdalen.		Frosta.		Leksviken.		Skogn.		Levanger.		Værdalen.		Inderøen og Verran.		Stenkjær.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	14	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)..	5	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	32	1	-	-	8	-	17	-	38	-	3	-	11	-	6	-
Meslinger	3	-	1	-	5	-	1	-	27	-	115	2	8	-	46	-
Difteri (croup)	48	5	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Barselfeber.....	4	4	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1
Pyæmi, septhæmi.....	17	2	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	4	1
Pemfigus (hos nyfødte).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Rosen	19	-	4	-	-	-	2	-	-	-	7	1	3	-	8	2
Røde hunde	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	3	-	1	-	1	-
Variceller	6	-	-	-	1	-	3	-	7	-	7	-	6	-	13	-
Kusma	11	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	26	-
Kikhoste	51	2	8	-	10	-	2	-	-	-	29	-	7	-	18	-
Akute katarrer i aandedrætsorg.	604	7	67	1	11	3	104	-	169	-	337	3	532	4	994	7
Influenza	29	-	-	-	34	2	2	-	6	-	103	1	42	1	175	-
Lungebetændelse.....	74	8	25	3	26	3	44	7	8	7	28	7	36	8	65	9
Pleurit	46	1	8	-	7	-	9	-	6	-	23	1	29	2	32	1
Gigtfeber	36	-	8	-	-	-	5	-	4	-	16	1	31	-	36	-
Akut diarrhoe (kolerine).....	190	2	15	-	7	-	21	1	39	1	17	-	82	-	155	4
Tilsammen	1180	33	138	5	124	12	212	9	305	8	692	17	793	15	1596	25

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	10		11		12		13		14		15—16		17		18		19	
	Grong.		Lierne.		Namsos.		Klingen.		Over- hallen.		Flatanger og Fosnes.		Kolvereid.		Vikten.		Leka.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	1	-	7	-
Meslinger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	11	-
Difteri (croup)	5	1	-	-	10	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	3	1	1	-	-	-	1	-	4	-	-	-	4	-	4	-	1	-
Røde hunde	1	-	-	-	26	-	4	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Variceller	4	-	-	-	6	-	4	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Kusma	34	-	4	-	13	-	25	-	19	-	30	-	4	-	7	-	12	-
Kikhoste	-	-	-	-	8	-	5	-	-	-	-	-	26	3	25	2	6	-
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	280	-	15	2	221	2	86	-	106	2	140	3	112	1	110	3	46	2
Influenta	44	1	-	-	22	-	7	-	-	-	-	-	5	-	3	-	2	-
Lungebetændelse	10	2	4	-	7	2	14	3	23	2	6	1	11	5	12	4	4	2
Pleurit	12	-	5	-	19	1	15	-	-	-	4	-	9	-	10	-	4	-
Gigtfeber	5	-	5	-	2	-	3	-	-	-	-	-	11	-	1	-	2	-
Akut diarrhoe (kolerine)	59	1	-	-	44	-	46	1	5	-	19	-	11	1	34	-	13	-
Tilsammen	463	7	35	2	380	7	212	6	159	4	204	4	201	12	220	10	108	4

distrikt blev for alle 17 kjendte tilfælde paabudt isolation og desinfektion. Distriktslægen mener, at nogen avgjørende betydning har disse forholdsregler neppe hat, idet der paa grund av sygdommens gjennemgaaende milde forløp har været et stort antal syke og smittebærere, som ikke er kommet til observation. (Berg-Nilssen). I **Levanger** distrikt forløp sygdommen ogsaa meget mildt og var vistnok meget mere utbredt, end det fremgaar av lægernes sykellister. (Nissen-Buck).

Av **meslinger** anmeldtes mindre end halvparten saa mange angrepne som i aaret forut. Epidemi omtales alene fra **Værdalen** distrikt.

Difteri (croup) opviser for det hele amt 77 tilfælde med 7 dødsfald; over halvparten av disse forekom i **Stjørdalen** distrikt, hvor sygdommen optraadte paa Stjørdalshalsen i aarets 2 første maaneder, og i august pludselig i feriekolonien paa gaarden Vikan i Stjørdalen; 2 av eierens barn blev angrepet og litt efter litt 11 av feriekolonibarnene, som var fra Trondhjem. Det viste sig, at et av disse sidstnævnte barn var bacillebærer. Paa et pleiehjem for tuberkulose, som var nærmeste nabo, viste sig ogsaa et par tilfælde, et par likesaa paa eksercerpladsen. Da en bacillebærer paa Stjørdalshalsen om høsten foranlediget sygdommens spredning der, blev skolen lukket i 2 uker og desinficeret. Dermed standset sygdommen. (K. Knutssøn). For de 11 tilfælde i **Leksviken** distrikt skrev smitten sig fra Trondhjem. (C. Selmer).

Kusmaepidemien fra 1916 fortsatte især i den 1ste del av 1917, men med avtagende hyppighet og var vistnok ophørt i aarets 4de kvartal.

Kikhoste tiltog i hyppighet særlig mot aarets utgang og forekom vistnok epidemisk inden flere lægedistrikter.

Icterus catarrhalis forekom adskillig hyppig inden flere lægedistrikter, saaledes i Stjørdalen, Skogn, Namsos, Kolvereid. I **Skogn** distrikt hadde den en infektøs karakter, og med mere alvorlige sygdomsbilleder hos mange. (Berg-Nilssen). I **Kolvereid** distrikt begyndte den om høsten og bredte sig over hele distriktet.

For **skabb** behandledes 331 personer, de fleste (183) i Stjørdalen distrikt. I **Skogn** distrikt, hvor sygdommen i tidligere tid var sjelden, er den i de senere aar optraadt med flere og flere tilfælde; de færreste kommer til behandling. Det sedvanlige er, at om i en familie samtlige medlemmer er blit angrepne, er det kun en, som kommer til lægen og faar anvisning paa behandling. (Berg-Nilssen). I **Grong** distrikt forekom sygdommen særlig blandt tømmerhuggerne, som bodde i skogstuerne. (K. Haug). I **Lierne** distrikt var skabb vistnok en del utbredt, men ogsaa der kom faa til behandling. For om mulig at faa sygdommen utryddet, lod distriktslægen skolebarnene faa anvisning paa tillavning og anvendelse av skabbssalve, og dette synes ialfald for en del at bedre tilstanden. Det har forresten været vanskelig, da mange er smittet paany. Smitten er vistnok oprindelig kommet fra **Frostviken** i Sverige. (C. Brønn). I **Klingen** distrikt begynder skabb nu at bli plagsom. Arnestederne er hyppig ogsaa her skogstuerne, hvor der kommer ungdommer mangededsfra og bringer smitte med sig til bygden. (H. Nordbye).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:															
		1	2	3	4	5	6	7—8	9	12	13	15—16	17	18	19		
		Stjørdalen.	Frosta.	Leksviken.	Skogn.	Levanger.	Værdalen.	Indørøen og Verran.	Stenkjær.	Namsos.	Klingen.	Flatanger og Fosnes.	Kolvereid.	Vikten.	Leka.		
Veneriske saar	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
Syfilis, erhvervet	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
Gonorrhoe, uretrit	62	12	1	7	1	4	9	1	11	3	3	1	3	5	1		

Tuberkulose. Om de i aarets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsaaersakslister for det hele amt 15,0 pct. av samtlige ved sygdom forårsagede, kjendte dødsfald og 17,6 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 21,3 pct. og 25,0 pct. og for bygderne 14,5 pct. og 17,1 pct. — Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. I Leksviken distrikt er tuberkulosen meget almindelig, hvilket dels maa tilskrives familiebelastning, dels omsiggripende smitte. Trods ihærdig oplysningsarbeide viser det sig dog vanskelig at lære folk op til forsigtighet overfor smittestoffet. — Spyttensvæsenet er her en skjodesynd. (C. Selmer). Blandt de nye tilfælde i Skogn distrikt, som fremstillede sig til undersøkelse, var et 50 aar gammelt landpostbud. Han led av en gammel kronisk lungetuberkulose og desuten av tegn paa en langt fremskreden amyloid degeneration, hvorav han efter et par maaneder døde. Denne patient gjenfandtes indført i tuberkuloseprotokollen for 1905 og sees at være utgaat i bedring eller helbredet i 1910. Senere hadde han virket som postbud og under sin daglige rute omkring i bygden ofte sat sig tilbords og deltat i maaltiderne. Efter de oplysninger distriktslægen senere fik, viste det sig, at han hadde været meget urenselig. — Gjennemgaaende har befolkningen en rigtig forstaaelse av, hvad sygdommens kurative og forebyggende behandling kræver. Den underkaster sig uten indsigelse de givne paabud, og indlæggelse i pleiehjem møter saagodtsom ingen motstand. — Enkelte undlater nok at søke læge, da de mener, det nytter saa ikke noget allikevel. En velhavende gaardbrukers datter hadde saaledes hostet i flere aar og fik tilslut symptomer paa strupelidelse. Hun lod ikke læge tilkalde, før hun laa for døden. Hun hadde staaet for hele husstellet, matlavning o. s. v. indtil de sidste faa uker, før hun døde. (Berg-Nilssen). — Tuberkuloseloven har i Indørøen distrikt gjort god nytte, idet man av frygt for sygdommen lar sig hyppigere undersøke for en lidelse i luftveiene, hvorved det hurtigere kan bli konstateret, om lidelsen er tuberkuløs. Likesaa er man paapasselig for at faa desinficeret saa snart som mulig efter en flytning eller dødsfald. Smittefrykten begynder mer og mer at anta rimelige former, saa de syke skyes mindre end før. Ved foredrag av distriktslægen, utdeling av «veiledninger» og brochurer om sygdommen søkes dennes utbredelse motarbeidet. (H. Angell). — I Kolvereid distrikt er tuberkulosen fremdeles meget utbredt inden Nærø herred. Fiskeriet med sammenstuvning paa losjifartøier og motorbaater gjør vel sit, kanske ogsaa boligforholdene hos smaa brukere og strandsiddere. De syke kan ikke altid skaffes eget rum, naar pleiehjemmet ikke har plads. I Kolvereid og særlig i Foldereid er forholdene bedre.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved:			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Stjørdalen	175	27	33	142
Frosta	33	9	5	28
Leksviken	37	5	12	25
Skogn	89	17	9	80
Levanger	41	12	8	33
Levanger kjøbstad	18	7	3	15
Bygder	23	5	5	18
Værdalen	104	17	17	87
Inderøen	158	14	15	143
Verran				
Stenkjær	140	18	25	115
Stenkjær ladested	25	4	5	20
Bygder	115	14	20	95
Grong	71	6	7	64
Lierne	19	2	2	17
Namsos	73	10	7	66
Namsos ladested	46	8	5	41
Bygder	27	2	2	25
Klingen	46	5	6	40
Overhallen	50	7	4	46
Flatanger }	59	7	4	55
Fosnes }				
Kolvereid	58	15	12	46
Vikten	48	13	10	38
Leka	22	-	4	18
Nordre Trondhjems amt.	1223	184	180	1043
Derav i byer	89	19	13	76
— - bygder	1134	165	167	967

Salsverkets tuberkuloseforening i Kolvereid har i de sidste 4 aar holdt igang en 6 ukers feriekoloni for skrofuløse og underernærte barn, som det synes med godt resultat blandt barnene paa Salsbruket. (H. Lie)

Spedalskhet. I Frosta distrikt bor den spedalske kvinde, som i 1916 rømte fra Reitgjerdets pleiestiftelse, nu hos sine forældre. Hun befinder sig for tiden helt vel (blandet form), og sanitære hensyn paabyder ikke at bringe hende til pleiestiftelsen igjen, hvad hun ogsaa bestemt modsætter sig. (H. Grimm). — I Fosnes distrikt bor fremdeles 1 spedalsk og i Flatanger 2. Ingen nye tilfælde er iagttat. Den i 1916 fra Kolvereid distrikt i Reitgjerdet indlagte patient reiste i februar 1917 hjem derfra uten tilladelse og har faaet helse-raadets samtykke til at opholde sig hjemme paa visse betingelser. (H. Lie).

Obstetriciske operationer.

Indikationer.	Tangforløsning.			Vending.				Uttrækning ved bækkenendeleie.			Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.
Risvækkelse	33	33	-	1	-	²⁾ 1	-	1	-	⁴⁾ 1	-
Trangt bækken	5	4	1	-	-	-	-	1	³⁾ 1	-	-
Barselkrampe	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Stort foster	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dyp tverstand	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	3	¹⁾ 1	2	2	-	-	-	-
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilsammen	43	42	1	4	1	3	2	2	1	1	7
		43		5		5			2		

¹⁾ Dødsårsak: barselfeber. Forsømt tverleie. ²⁾ 2den tvilling, 1ste født levende ved naturens hjælp. ³⁾ Tang paa sætet hos 1ste tvilling, om 2den intet anført. ⁴⁾ Tang paa sætet og sidstkommande hode.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Stjørdalen	287	7	183	26	2	2	5	1
Frosta	75	1	44	5	-	-	-	-
Leksviken	69	1	37	3	-	1	-	-
Skogn	107	2	94	4	1	-	1	2
Levanger	117	1	44	4	1	-	-	-
Levanger kjøbstad	53	1	22	2	1	-	-	-
Bygder	64	-	22	2	-	-	-	-
Værdalen	192	1	111	9	-	-	3	-
Inderøen	186	5	126	7	1	1	1	-
Verran	57	3	36	4	-	-	1	-
Stenkjær	241	5	183	18	-	1	2	1
Stenkjær ladested	64	3	35	4	-	1	1	1
Bygder	177	2	148	14	-	-	1	-
Grong	103	3	78	3	-	-	1	-
Lierne	41	-	27	5	1	1	-	-
Namsos	112	1	78	7	1	-	-	1
Namsos ladested	61	-	70	6	1	-	-	1
Bygder	51	1	8	1	-	-	-	-
Klingen	74	1	46	4	-	1	1	-
Overhallen	57	4	52	3	1	-	1	-
Flatanger	48	1	32	2	1	-	-	1
Fosnes	60	-	32	2	-	-	-	-
Kolvereid	128	1	80	11	2	-	5	-
Vikten	103	2	51	8	-	-	2	-
Leka	39	4	28	5	-	-	-	-
Nordre Trondhjems amt	2096	43	1362	130	11	7	23	4
Derav i byer	178	4	127	12	2	1	1	2
— - bygder	1918	39	1235	118	9	6	22	2

Anæmi og fordøielssygdomme kommer i Lierne distrikt (som i saamange andre) mest almindelig til behandling. Distriktslægen synes dog, at fordøielssygdommene skulde være i avtagende, efterat det sammalte mel er blit mere almindelig i bruk; tandkaries er meget almindelig og tanduttrækninger forekommer jevnlig. (C. Brønn). Tandkariesens store utbredning inden Vikten distrikt omtales ogsaa av distriktslægen der. (J. Waage).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. — I Leksviken distrikt er talrike sindssyke utsat til forpieining fra Trondhjem. Kontrollen med

disse utføres av distriktslægen. Forpleiningen og vilkaarene forresten var gjen-nemgaaende gode. (C. Selmer).

Fødselsoperationer. Av læger utførtes ialt 57 saadanne, derav i Stjør-dalen distrikt 3, i Frosta 1, i Leksviken 3, i Skogn 3, i Levanger 2, i Vær-dalen 4, i Inderøen og Verran 7, i Stenkjær 17, i Namsos 9. i Klingen 2, i Overhallen 1, i Kolvereid 2 og i Leka 3. — Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 206.

Om jormorhjælpen se den almindelige beretning.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 7 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 9 kvinder saaledes: barsel-feber 8, barselkrampe 1. — Desuten døde en kvinde av anden svangerskapsyg-dom (nephritis gravidarum et anuria).

Antallet av fødte og døde vil sees av tabellen paa foregaaende side.

Der blir et overskudd av 734 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = $100 : 65,0$.

Veirliget. Vinteren synes at ha været kold, vaaren kom sent, sommeren var for det meste varm, eftersommeren og høsten regnfuld, saa korn og poteter flersteds tog skade.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. Frosta er et jordbruksdistrikt med middelsstore og mindre gaarder med en dygtig og flittig befolkning. Jorden er sjelden godt utnyttet, og kornproduktionen er langt over gjennemsnittet av trøndelagsbygdernes. Men hvad der særlig falder en indflytter i øinene er den almindelige dyrkning av rotfrugter og nyttevekster, som skaffer en pen og sikker indtægt. De økonomiske forhold maa betegnes som gjennem-gaaende ret gode. (H. Grimm).

I Leksviken distrikt later boligerne tildels meget tilbake at ønske. Det er f. eks. meget almindelig, at hovedbygning og fjøs findes under samme tak. Ikke destomindre maa leksværingernes personlige hygiene og renlighet i det hele tat siges at staa forholdsvis høit. — Nogen særlig tilbøielighet til drikfældighet eller usedelighet er ikke iagttat. (C. Selmer).

I Skogn distrikt er paa grund av det gjennemgaaende gode utbytte av jorden i forbindelse med de stigende priser paa alle landmandsprodukter den øko-nomiske stilling meget god. (Berg-Nilssen).

I Inderøen og Verran distrikter bedres de hygieniske forhold til enhver tid. — De ældre beklager sig over, at der ikke skal findes en draape brændevin i huset, «thi en dram hjalp dem mangen gang over mangt et ilde-befindende», og næsten samtlige klager over tobakknøden. Matspørsmålet er ikke gjenstand for beklagelse, og sjelden træffer man nogen, som ser virkelig under-ernæret ut. (H. Angell).

I Lierne distrikt er levemaaten meget god, ialfald meget kraftig. Kjøt anvendes nu meget almindelig en gang om dagen. I vintertiden er der tildels litet melk paa mange gaarder, da man her væsentlig holder vaarbære kjør. (C. Brønn).

I Overhallen distrikt var tømmerpriserne høiere end nogensinde, likesaa betales alle landmandsprodukter høit, likesom arbeidslønningerne var steget, hvilket alt i forbindelse med det gode utbytte av jorden bidrog til at dyrtiden ikke er følt mere end den er av den mindre velstillede klasse i bygden. Kostholdet er endel omlagt, saa fisk og sild brukes mer end før. Mange har ogsaa opdaget, at det gaar godt an at spise grovbrød uten at bli syk, og at havre kan brukes til andet end hestefoder. Grovbrød gik det tidligere ikke an at byde arbeidsfolk, og havre var altfor simpel til grøt. (O. Fladvad).

I Fosnes distrikt har levemaaten for saavidt undergaaet en forandring som at man er begyndt mere end før at bruke kogt mat, særlig om aftenen, istedetfor smørbrød og kaffe og the. — Den økonomiske tilstand er betydelig bedret hos en stor del av befolkningen. — Ædruelighetstilstanden er meget god og sedelighetsforholdene ganske bra. (P. C. Johnson).

Fattigsykepleien er efter de foreliggende meddelelser derom god. Sykepleiersker findes ansat i flere lægedistrikter.

Sykehus. I Stjørdalen distrikt er der et militæretaten tilhørende sykehus, kun i bruk under vaabenøvelserne, paa Sandferhus i Værnes doktor Ellen Seips sykehus for skrofuløse barn, trondhjenslægerens pleiehjem for tuberkuløse barn, tilhørende Trondhjems by, samt Hegre pleiehjem for tuberkuløse. I Levanger by ligger Nordre Trondhjems amts sykehus og i Værdalen et tuberkulosehjem. I Stenkjær ladested findes et isolationslokale for epidemiske syke og amtets pleiehjem for tuberkuløse samt et av Stenkjær sanitetsforening oprettet sykehjem. I Vemundvik herred, like utenfor bygrænsen for Namsos ladested, ligger Namdalens sykehus med tilknyttet tuberkulosehjem.

Badeindretninger. I Stjørdalen distrikt er der et styrtbad ved det militære sykehus og paa Stjørdalshalsen et forenet badstu- og karbad. En badstue findes i Hegre og en i Meraker. (K. Knutsson). I Levanger er der et skolebad med dusj og karbad, som nogen dage i uken benyttes som folkebad. (Nissen-Buck). Ved meieriet i Værdalen er der varmluftsbad med karbad og ved Bakkestulen(?) kristelige ungdomsskole et varmluftsbad med adgang ogsaa for andre end eleverne. (A. Swensen). I Inderøen distrikt er der karbad ved Kirknes meieri. Karbadet ved Sundnes brænderi staar nu ubrukt. (H. Angell). I Stenkjær findes et folkebad med karbad og dusj, som er aapent en dag i uken og et privat damp- og karbad aapent til enhver tid. (A. Schnitler). I Grong distrikt er der 2 badstubad. I Namsos ladested er der et folkebad, og i Klingen distrikt er der ved Bangdalsbruket bygget et moderne bad med dampbad, karbad og dusj, som benyttes meget av Bangsunds beboere. (H. Nordbye). I Overhallen distrikt findes 3 badstubad, som dog væsentlig kun brukes foran høitiderne. (O. Fladvad).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Nordre Trondhjems amt	87	2866
Stjørdalen	¹⁾ 14	334
Frosta	4	59
Leksviken	7	95
Skogn	²⁾ 7	51
Levanger	³⁾ 10	28
Værdalen	6	151
Inderøen	⁴⁾ 9	197
Verran	-	137
Stenkjær	⁵⁾ 7	267
Grong	⁶⁾ 5	89
Lierne	-	56
Namsos	⁷⁾ 2	-
Klingen	⁸⁾ 4	16
Overhallen	-	101
Flatanger	2	40
Fosnes	⁹⁾ 1	999
Kolvereid	¹⁰⁾ 5	146
Vikten	1	91
Leka	¹¹⁾ 3	9

¹⁾ Stjørdalen 4, Skatval 1, Laanke 2, Hegre 4, Meraker 3. ²⁾ Skogn 5, Aasen 2.
³⁾ Levanger by 8, Frol herred 2. ⁴⁾ Sparbu 6, Ytterøen 1, Inderøen 1, Sandvollan 1.
⁵⁾ Stenkjær ladested 3, Kvam 1, Ogdalen 1, Beitstaden 1, Malm 1. ⁶⁾ Grong 3, Snaa-
sen 2. ⁷⁾ Namsos by 2. ⁸⁾ Klingen 2, Namdalseidet 2. ⁹⁾ Otterøy 1. ¹⁰⁾ Kolvereid 2,
Foldereid 2, Nærø 1. ¹¹⁾ Leka 1, Gravvik 2.

XVIII. Nordlands amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jernødre.	Hjælpe- vaccinater.
Amtet		38164,42	161 105	53	12	113	79
1. Bindalen.....	Bindalen.....	1 509,00	2 502	1	-	2	2
2. Vik ..	Vik.....	232,66	2 505	1	-	1	1
3. Velfjord.....	Velfjord	600,39	1 425	-	-	1	1
4. Brønnøy.....	Brønnøy	150,19	3 274	1	1	1	1
5. Vega	Vega.....	147,27	2 422	1	-	1	1
6. Tjøtta		866,80	3 318	-	-	4	4
	Tjøtta	346,02	2 262	-	-	3	3
	Vevelstad	520,78	1 056	-	-	1	1
7. Alstahaug		408,54	4 205	1	1	3	3
	Stamnes	44,88	1 006	-	1	1	1
	Leirfjord.....	271,87	1 767	-	-	1	1
	Alstahaug.....	91,79	1 432	1	-	1	1
8. Herøy (N.).....		172,83	3 627	1	-	2	1
	Herøy (N.).....	172,83	2 212	1	-	1	-
	Nordvik.....		1 415	-	-	1	1
9. Vefsen	Vefsen.....	3 405,94	4 894	¹⁾ 1	-	²⁾ 2	1
10. Mosjøen stadsld...	Mosjøen ladested..	0,83	1 721	2	1	1	-
11. Hatfjelldalen	Hatfjelldalen...	3 102,51	1 061	1	-	1	1
12. Hemnes	Hemnes	1 690,13	4 689	1	-	3	2
13. Nesna		668,00	6 070	1	-	3	2
	Nesna	580,94	4 700	1	-	2	1
	Dønnes	87,06	1 370	-	-	1	1
14. Mo	Mo	3 964,92	5 892	1	1	3	1

¹⁾ Bor i Mosjøen. ²⁾ Den ene av disse bor i Mosjøen.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- væknaterer.
15. Lurøy		288,22	2 727	1	-	3	3
	Lurøy	270,86	2 107	1	-	2	2
	Træna	17,36	620	-	-	1	1
16. Rødøy	Rødøy	696,83	2 666	-	-	1	1
17. Meløy	Meløy	872,26	3 487	1	-	2	1
18. Gildeskaal		1 893,00	6 027	-	-	3	3
	Gildeskaal	666,25	4 166	-	-	2	2
	Beiarn	1 226,75	1 861	-	-	1	1
19. Bodø.	Bodø, kjøbstad . . .	1,03	4 895	4	3	3	-
20. Bodin	Bodin	671,34	5 218	¹⁾ 3	-	5	²⁾ 2
21. Skjerstad	Skjerstad	511,54	1 800	1	-	2	1
22. Saltdalen	Saltdalen	2 162,58	3 316	3	-	2	2
23. Fauske	Fauske	1 108,88	6 760	3	-	3	2
24. Sørfold		2 020,96	3 469	1	-	2	2
	Sørfold	1 846,75	2 641	1	-	1	1
	Kjærringøy	174,21	828	-	-	1	1
25. Nordfold		748,78	2 602	-	-	2	2
	Nordfold	563,37	1 375	-	-	1	1
	Leiranger	185,41	1 227	-	-	1	1
26. Steigen	Steigen	252,21	2 235	1	-	1	1
27. Hamarøy	Hamarøy	931,88	3 104	1	-	3	1
28. Lødingen		1 201,36	4 055	1	-	4	4
	Lødingen	977,75	2 787	1	-	3	3
	Tjeldsund	223,61	1 268	-	-	1	1
29. Tysfjord	Tysfjord	1 444,61	3 143	1	-	3	2
30. Narvik stadslæged.	Narvik, kjøbstad ..	12,82	4 922	3	2	5	1
31. Ofoten		2 816,50	7 166	1	-	6	6
	Evenes	810,77	4 073	1	-	3	2
	Ankenes	2 005,73	3 093	-	-	³⁾ 3	⁴⁾ 4

¹⁾ 1 av disse bor i Bodø. ²⁾ Den ene av disse, distriktslægen, bor i Bodø. ³⁾ En av disse bor i Narvik.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vakter.
32. Værøy	V æ r ø y	28,87	1 501	1	-	3	1
33. Flakstad		298,98	3 242	1	-	2	2
	Fl a k s t a d	179,75	1 795	1	-	1	1
	Moskenes	119,23	1 447	-	-	1	1
34. Buksnes	B u k s n e s	169,01	5 524	1	1	5	2
35. Borge	B o r g e	256,79	4 533	1	-	3	3
36. Gimsøy	G i m s ø y	185,34	1 625	-	-	2	2
37. Vaagan	V a a g a n	286,17	5 828	2	1	5	4
38. Hadsel	H a d s e l	725,39	8 037	3	1	6	1
39. Bø	B ø	212,00	4 435	1	-	2	1
40. Øksnes	Ø k s n e s	362,61	3 293	1	-	2	2
41. Sortland	S o r t l a n d	409,93	3 536	3	-	2	2
42. Dverberg	D v e r b e r g	674,52	4 354	1	-	3	4

Sundhetstilstanden¹⁾ skildres av distrikts- og stadslæger saagodtsom enstemmig som særdeles tilfredsstillende trods den lange vinter, sene vaar, fugtige og kolde sommer og regnfulde høst. Litet av epidemiske sygdomme, væsentlig efterslet fra foregaaende aar av meslinger og skarlagensfeber samt difteri.

Av **epidemiske sygdomstilfælde** er ialt meldt 8 995, hvorav 278 hadde dødelig utgang; i 1916 var de tilsvarende tal henholdsvis 12 908 og 314.

Dødeligheten var 13,9 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Jfr. tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 214 og fl. Se forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning²⁾.

¹⁾ Nedenstaaende er, bortset fra tabellerne etc., i det store hele tat en ordret gjengivelse av amtslægens beretning. ²⁾ Fra Vik, Tjøtta, Alstahaug, Vefsen, Ofoten, Flakstad og Øksnes distrikter er ingen aarsberetning indkommet. Hvad der for disse er opført paa listen over epidemiske sygdomme er hentet fra de til Medicinaldirektøren hver maaned sendte fortegnelser over iagttagne nye tilfælde av nogen epidemiske sygdomme.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	19	8	19	-	2	1	-	-	2	2	-	3	7	2	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	3	1	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut poliomyelit	8	5	8	1	-	-	3	-	1	-	-	1	1	-	1
Skarlagensfeber	72	2	72	8	13	8	5	21	3	1	1	2	7	2	1
Meslinger	458	8	456	221	116	70	32	8	1	2	-	3	2	1	-
Difteri (croup)	301	31	300	39	49	34	23	9	8	24	17	31	32	27	7
Blodgang	11	-	10	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-	6
Barsel-feber	28	12	26	-	7	3	4	3	1	-	-	2	4	-	2
Pyæmi, septhæmi	41	14	39	1	5	5	6	5	4	1	6	1	4	1	-
Pemfigus (hos nyfødte)	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1
Rosen	95	3	95	9	10	14	14	8	7	4	4	8	7	6	4
Røde hunde	32	-	32	2	3	5	2	1	2	7	4	2	1	1	2
Variceller	91	-	91	13	15	10	8	3	6	4	7	5	5	7	8
Kusma	10	-	10	-	1	-	1	1	4	1	-	-	1	1	-
Kikhoste	192	9	191	42	23	20	10	8	6	20	6	9	16	14	17
Akute katarrher i aandedrætsorg. . .	4335	74	4326	511	509	723	564	354	228	217	196	184	257	326	257
Influenza	849	6	848	128	121	159	137	54	31	25	30	38	43	46	36
Lungebetændelse	566	67	560	86	61	80	90	52	40	25	14	15	31	37	29
Pleurit	707	11	706	74	54	62	66	64	62	65	69	43	55	41	51
Gigtfeber	268	10	268	37	24	37	26	29	19	13	16	12	19	21	15
Malaria	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	903	16	902	48	38	109	62	66	87	82	112	81	55	86	76
Tilsammen	8995	278	8967	1222	1051	1342	1054	687	512	494	482	442	548	620	513

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																			
	1		2		3 og 4		5		6		7		8		9		10		11	
	Bindalen.		Vik.		Velfjord og Brønnøy.		Vega.		Tjøtta.		Alsta- haug.		Herøy.		Vefsen.		Mosjøen stadslæge- distrikt.		Hatfjell- dalen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Meslinger	1	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	9	1	23	-	39	5	7	-	4	-	3	-	11	-	13	-	8	-	-	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	6	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	30	2	-	-	17	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	43	2	-	-	104	2	36	-	-	-	-	-	151	-	-	-	44	-	52	-
Influenza	10	-	-	-	6	-	6	-	-	-	-	-	12	-	-	-	15	-	-	-
Lungebetændelse	14	2	-	-	8	1	6	-	-	-	-	-	14	3	-	-	5	-	2	2
Pleurit	3	1	-	-	43	-	9	-	-	-	-	-	11	-	-	-	3	-	-	-
Gigtfeber	5	1	-	-	12	-	5	-	-	-	1	-	7	-	-	-	6	-	-	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	18	1	-	-	48	4	21	-	-	-	5	-	28	1	-	-	11	-	-	-
Tilsammen	135	10	23	-	292	15	92	1	6	1	16	-	237	4	13	-	104	-	55	3

Epidemiske sygdomme.

216

Nordlands amt. 1917.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																			
	12		13		14		15		16		17		18		19		20		21	
	Hemnes.		Nesna.		Mo.		Lurøy.		Rødøy.		Meløy.		Gilde- skaal.		Bødø stadslæge- distrikt.		Bodin.		Skjer- stad.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	11	1	-	-
Meslinger	2	-	5	-	2	-	7	-	-	-	33	-	12	-	7	-	34	1	-	-
Difteri (croup)	9	1	4	1	1	-	-	-	-	-	12	1	2	-	33	4	18	3	1	1
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	1	2	1	1	1	2	-	1	1	-	-	2	-	1	-	6	2	1	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	2	-	3	1	1	-	-	-	2	-	1	-	11	1	9	-	1	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	21	-	-	-	2	-
Kusma	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	24	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akute katarrar i aandedrætsorg. . . .	64	4	72	1	3	3	21	-	9	-	588	-	45	-	595	2	14	7	14	-
Influenta	36	1	31	-	-	-	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	6	-	7	-
Lungebetændelse	13	1	12	2	13	6	10	2	4	1	23	-	14	-	48	3	16	3	4	1
Pleurit	10	-	22	2	15	-	-	-	1	-	53	-	22	-	115	1	14	-	-	-
Gigtfeber	9	3	11	-	6	-	1	-	2	-	6	-	1	-	44	-	6	-	-	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	18	1	15	-	35	1	2	-	3	-	63	-	1	-	131	2	-	-	-	-
Tilsammen	168	14	182	8	103	13	47	2	21	3	783	1	100	-	1014	14	138	19	30	2

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																			
	22		23		24 og 25		26		27		28		29		30		31		32	
	Saltdalen.		Fauske.		Sørfold og Nordfold.		Steigen.		Hamarøy.		Lødingen.		Tysfjord.		Narvik stadslæge- distrikt.		Ofoten.		Væøy.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	8	4	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	2	3	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	1	-	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Meslinger	91	-	9	-	2	-	12	1	-	-	20	1	2	2	5	-	166	-	-	-
Difteri (croup)	11	2	1	-	9	3	3	1	-	-	10	1	-	-	2	-	3	-	1	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Barselfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	3
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	3	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-
Rosen	2	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	2	-	10	1	2	-	3	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	4	-	-	-	5	-
Variceller	-	-	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	3	-	6	-	2	-	12	-
Kusma	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Kikhoste	7	-	-	-	-	-	-	-	10	-	11	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akute katarrar i aandedrætsorg. . .	67	8	299	5	54	4	20	2	56	-	201	-	24	1	451	2	136	1	46	2
Influenza	23	-	39	-	-	-	78	3	18	-	86	-	10	-	230	-	58	-	7	-
Lungebetændelse	31	-	18	2	18	7	4	1	1	-	23	3	5	-	26	1	12	1	7	1
Pleurit	18	-	16	1	17	-	-	-	17	2	17	-	22	1	33	1	14	-	3	-
Gigtfeber	5	-	4	-	13	1	2	-	2	1	10	-	12	-	20	-	3	-	5	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	22	-	16	2	46	-	2	-	15	-	44	-	22	-	168	1	12	1	12	-
Tilsammen	278	10	409	10	169	15	130	11	121	3	427	6	102	4	965	7	418	8	112	6

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																			
	33		34		35		36 og 37		38		39		40		41		42		Under Lofot- fisket.	
	Flakstad.		Buksnes.		Borge.		Gimsey og Vaagan.		Hadsel.		Bø.		Øksnes.		Sortland.		Dverberg.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Tyfoidefeber	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	3	-	5	-	1	-	13	1	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	2	-	15	2	-	-	-	-	16	1	1	-	5	-
Difteri (croup)	-	-	1	1	2	1	24	1	16	2	-	-	2	-	11	1	1	-	7	1
Blodgang	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Barselsefeber	-	-	2	2	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	3	2	-	-	1	1	15	-	2	2	-	-	1	1	-	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	10	-	4	-	4	-	5	-	2	-	-	-	5	-	-	-	4	-
Røde hunde	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Variceller	-	-	3	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	5	-	2	-	4	-	14	1	20	2	-	-	44	1	-	-	1	-
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	-	-	44	3	35	5	160	4	230	3	2	-	4	4	213	9	40	-	398	-
Influenza	-	-	10	1	-	-	19	-	87	-	4	-	-	-	21	-	-	-	26	-
Lungebetændelse	-	-	6	4	4	-	33	8	45	2	3	2	-	-	44	3	46	5	34	-
Pleurit	-	-	7	-	9	-	19	-	93	-	14	1	-	-	43	1	13	-	31	-
Gigtfeber	-	-	4	-	3	1	10	1	31	2	5	-	-	-	-	-	2	-	15	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	-	-	10	1	-	-	30	-	26	-	-	-	-	-	6	1	-	-	73	-
Tilsammen	-	-	133	14	64	7	324	17	593	13	53	8	6	4	404	18	120	5	608	2

Tyfoidfieber fortsatte ved aarsskiftet i Hemnes med sidste tilfælde i februar paa gaarden Leirvik; de øvrige 5 optraadte paa Hemnesberget, 2 forekom i et hus. I Svolveær døde en ældre kone, smittekilde ukjendt. I Bodø optraadte sygdommen hos en mand, som kom hjem fra Murmannkysten.

Av **poliomyelit** døde i Steigen en 22 aar gl. fisker. En kamerat var paa reise hjem fra sildefiske indlagt paa sykehus i Haugesund, hvor han døde. De hadde begge været med samme sildedampskib. Senere paa aaret optraadte sygdommen hos en liten gut, som ogsaa døde. (Nicolaysen). — I Lødingen 2 tilfælde paa gaardene Hov og Kongsvik i Tjeldsund. I Buksnes forekom 2 tilfælde, som ikke efterlot nogen blivende defekt. (Hermansen). — I Svolveær døde en gut av sygdommen.

Skarlagensfeber. I Hadsel optraadte sygdommen som regel mildt. Imidlertid var der ogsaa en del tilfælde, som mindet om dens optræden i gamle dage, saaledes ofte nyreaffektioner og ondartede abscesser. (Thode). — I Dverberg fandtes ved et tilfældig besøk paa Aakenes i mai en voksen pige lidende av skarlagensfeber. Hun blev straks isoleret og de vanlige forsigtighetsregler foretat. Faa dage efter meldtes imidlertid flere tilfælde baade paa Aakenes og i Svindalen. Ialt optraadte 16 tilfælde, samtlige lette. Paa grund av den forholdsvis store utbredelse og lange vei — $7\frac{1}{2}$ mil til læge — fandt man det sikrest at lade skolen lukke 4 uker. (Rossow).

Meslinger importertes til Brønnøy med en gjennomreisende person. I den sydlige del av Lurøy hersket der utover vinteren og vaaren en noksaa besværlig epidemi. De ångrepne var meget syke, og det drog længe ut med reconvalescensen for en dels vedkommende. (Glatved). — I Meløy kom 33 tilfælde under behandling, men adskillig flere hadde sygdommen. En arbeider fra Beiarn kom syk til Glaamfjord, hvor eh hel del arbeidere blev smittet. Der blev indlagt flest mulig paa det lille isolationsrum, som nu er bygget i Glaamfjord, men smitten spredte sig rundt i barakkerne, hvor baade barn og voksne blev syke. Det første tilfælde optraadte i januar, og i midten av februar var epidemien i Glaamfjord slut. (Daae). — I Hadsel fortsatte epidemien fra 1916 som det synes over hele distriktet. Forløpet var som regel mildt med faa efter- sygdomme. (Thode).

Difteri synes at ha faaet megen utbredelse i amtet, spredt utover det hele og aaret rundt. I Bindalen opgives smitten at være kommet fra Vardø sykehus med en derfra utskreven pike; der optraadte 7 tilfælde kort efter hendes hjemkomst. (Bjerkelund). — Fra Vega er meldt 7 tilfælde; smitteimport fra Skillebotn i Brønnøy. (Eriksen). — I Hemnes optraadte 9 tilfælde paa gaarden Kvernmoen i Korgen. Smitten maa en pike antas at ha bragt med fra Mosjøen. Det lykkedes at isolere sygdommen til denne ene gaard, hvor alle beboere med undtagelse av to voksne mandspersoner efterhaanden angreps trods preventiv indsprøitning av serum. (Gundersen). — I Meløy optraadte i slutningen av januar en epidemi i Vasdal. Sygdommen gik meget mildt; en hel del barn hadde hat sygdommen, uten at læge var blit hentet. Saa indtraf en hel del sværere tilfælde med et dødsfald. Da blev lægen hentet og difteri konstatert i flere familier; 12 barn blev indsprøitet med serum; et av disse døde. Skolen blev lukket en kortere tid. I slutningen av februar var epidemien forbi. Der blev da foretat saavidt mulig nøiagtig desinfektion i alle hus, hvor sygdommen hadde været. I de senere aar er der i det heletat optraadt enkelte mindre epidemier av difteri. Smittestoffet er ikke blit helt utryddet, og sygdommen blusser op av og til, uten at man kan paavise, hvor smitten er kommet fra. (Daae). — I Nordfold var der ved distriktslægens overtagelse av stillingen i mars flere tilfælde av

Veneriske

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa									
		1	2	3 og 4	5	7	8	9	12	13	14
		Bindalen.	Vik.	Brønnøy.	Vega.	Alstahaug.	Herøy.	Vefsen.	Hennes.	Nesna.	Mo.
Veneriske saar.....	19	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet	64	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
— medfødt	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Gonorrhoe, uretrit ...	407	-	3	5	5	13	14	2	7	5	2

difteri paa gaarden Stavnes. Senere kom den ogsaa til Sørfold. (Wiig). — I Hadsel fortsatte epidemien fra 1916 væsentlig i Eidsfjorden. Der dukkede dog ogsaa enkelte tilfælde op rundt om i distriktet. Sygdommen var meget haardnakket i Straumfjord og omegn. (Thode).

Av **barselfeber** indtraf 6 tilfælde i Bodin, hvorav 2 dødelige. I det ene tilfælde paa det saakaldte Tverlandet, hadde en ældre kvinde pleiet en rosenfeber samtidig med en barselkvinde. Paa Tverlandet er der, i forhold til den øvrige bygd, paafaldende mange erysipelastilfælde. (Christoffersen). — I Værøy optraadte pludselig i februar flere tilfælde. Den først angrepne var en førstefødende, som fødte i 7de maaned. Netop paa den tid var der mange fødsler, saa jormoren maatte løpe fra den ene til den anden. Lægen var i de dage paa Røst. Da han kom hjem var 3 angrepne, de døde alle. Nogen dage senere blev der i samme husklynge født 2 barn. Den ene fødende fik nogen dage efter fødslen et smaanuppet utslet særlig paa kroppen, knappenaalshodestore blærer med litt betændelse omkring og litt feber. Hun kom sig straks. Aarsaken til dette har distriktslægen ikke kunnet finde, men han peger paa, at der særlig under vinterfisket optræder masser av værkefingre og bylder blandt folk; han har tidligere anført, at renligheten ikke er stor. Den ene av barselkvindene hadde som «forlægg» anvendt et grønt, smudsig gammelt skjørt. I sammenhæng med denne bakterieflora maa ogsaa sees de forholdsvis mange tilfælde av rosen og pyæmi, som er iagttat. (Grønning).

Influenza: Fra Narvik anføres, at sygdommen ikke hadde karakteren av en egentlig epidemi, men der forekom saa at si til stadighet en del tilfælde, som nærmest maatte bli at betrakte som endemiske. (Astrup).

Av **lungebetændelse** indtraf i Dverberg ialt 46 tilfælde, hvorav de fleste fra Bleik. At sygdommen her var av epidemisk natur, var utvilsomt, da flere ganger to tilfælde forekom i samme hus med 10 til 12 dages mellemrum. De syke behandledes omtrent samtlige med optochin, som gav et forbausende godt resultat og avkortet sygdomsforløpet. Paa grund av sygdommens utvilsomt epidemiske natur isoleredes saa godt som mulig, likesom alt sekret og alle uttømmelser blev desinficeret. (Rossow).

Gigtfeber synes i de senere aar at bli mere hyppig i Hadsel og er ofte kompliceret med klappefeil og erythema nodosum. Recidiverne har ogsaa været hyppigere end før. (Thode).

Icterus catarrhalis. I Nesna kom 8 tilfælde til behandling. Denne sygdom synes at være forholdsvis sjelden. (Berg). — I Meløy kom 51 tilfælde

sygdomme.

lægedistrikterne:

17	19	20	22	23	24	25	26	28	29	30	31	32	34	36-37	38	39	41	42	Under Lofotfisket.
Meøy.	Bodø.	Bodin.	Saltdalen	Fauske.	Sørfold.	Nordfold.	Steigen.	Lødingen.	Tysfjord.	Narvik.	Ofoten.	Væøy.	Buksnes.	Gimsøy og Vaagan.	Hadsel.	Bø.	Sortland.	Dverberg.	
1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	6	-	-	-	4	3	-	-	-	-
2	28	2	1	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	2	5	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
31	96	7	1	3	3	-	6	15	5	56	19	4	1	36	25	6	10	8	19

under behandling, men kun en mindre del av de syke søkte læge. Sygdommen begyndte i april og grep hurtig om sig, idet den viste sig at være meget smitsom. I mai og juni optraadte de fleste tilfælde; sygdommen var da kommet til Glaamfjord, hvor mange arbeidere blev angrepet. (Daae). — Distriktslægen i Skjerstad beskriver en epidemisk sygdom, som optraadte med spredte tilfælde i herredet det hele aar. Dens hovedsymptom bestod i en mere eller mindre fremtrædende icterus. Foran dette symptom gik der i almindelighet gastriske forstyrrelser, og ikke sjelden ledsagedes disse av tildels voldsomme smerter i epigastriet og længer ned i underlivet. Hertil kom i de fleste tilfælde en hel del influensalignende symptomer som borende smerter i hodet og øinene, svimmelhet, fluktende smerter i ryg og lemmer, paræsthesier o. s. v., qvoad vitam var sygdommen absolut godartet. Varighet yderst forskjellig, fra 3—5 dage op til likesaa mange uker. Widal negativ. Personlig er distriktslægen av den opfatning, at sygdommen har været en influensa av gastrointestinal type. (Torp). — I Fauske optraadte sygdommen i Valnesfjorden fra januar til juni med mange tilfælde. — I Sørfold indtraf i juli—august diarrhoe ledsaget av icterus, hvorfor sygdommen populært blev kaldt «gulfeber». Saavel diarrhoe som icterus var temmelig sterkt uttalt. I avføringen paavistes flere ganger blod. Lægens motormand var gul fra isse til fot, og gulfarvningen holdt sig ca. en maaned. Et tilfælde hos en liten gut endte dødelig. Her var ogsaa kramper sterkt uttalt. Lægen var flere ganger bange for tyfus eller paratyfus — men noget holdepunkt for sidstnævnte sygdom fandtes heldigvis ikke. Patienter berettet flere ganger, at de hadde faaet sygdommen ved at ligge sammen med en syk. (Wiig). — Amtslægen tilføier, at han i mars behandlet en typisk epidemi av icterus catarrhalis i Kjærringøy (Sørfold distrikt) under ledigheten.

Skabb. I Herøy behandledes 42 tilfælde, men sygdommen er dog mere utbredt, da mange kurerer sig selv ved hjemmelavede salver eller ved at forskrive midler fra apoteket. En stadig kilde til smittens utbredelse er notlossementerne under sildefiske. Mens man før brukte store og rummelige Nordlandsjægter og galeaser til logibaater, brukes nu 40—50 fods motorbaater. Rummet blir for trangt, køierne kommer til at staa klods indpaa hinanden, saa man har den bedste anledning til smitteutbredelse for skabb, tuberkulose og anden sygdom. (Sørensen). I Nesna har skabb holdt sig temmelig længe og været almindelig utbredt. Den synes dog nu at være i tilbakegang. (Berg). — I Meøy kom 89 tilfælde under behandling, men mange flere hadde sygdommen. — I Saltdalen noksaa utbredt fremdeles, 31 tilfælde kom under behandling. — I Bodin synes det at være fiskere, som trækker sygdommen med sig hjem fra værene — I Hamarøy

kom 33 under behandling. Sygdommen er meget utbredt, og patienterne søker som regel ingen hjelp, før de fleste i huset er smittet. (Hansen). — I Tysfjord er hudsygdomme sjeldne, naar undtages skabb, som er meget utbredt. I hjem, hvor familien er stor og forholdene vanskelige, har de ordinerte vanlige skabbkure slaaet feil, og troen paa sygdommens helbredelighet er derfor blit mindre. Den av amtslægen i Nordland anbefalte dr. Lundagers kur har git bedre resultater, og da den er billig og mere letvindt end de almindelige kure, vil den forhaabentlig vinde mere utbredelse og sygdommen bli sjeldnere. (Kolflaath). — I Bodø har sygdommen ogsaa dette aar været meget almindelig og det har ikke været nogen sjeldenhet, at hele familier har været inficeret, hvad der dels er kommet av, at patienten har kviet sig for at søke læge og har holdt paa selv at behandle sin sygdom. (Lie).

I Tysfjord optraadte i de par sidste maaneder av aaret en del tilfælde av ond-artet **angina** med komplikationer i form av rheum. ac. og otitis media. (Kolflaath).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av tabellen paa side 220 og 221 — I Meløy optraadte av gonorrhoe de fleste tilfælde i Glaamfjord blandt arbeiderne men ogsaa en hel del hos fiskere efter deres hjemkomst fra værene, hvor de hadde skaffet sig sygdommen. De fleste mænd var smittet utenfor bygden, mens de fleste kvinder antagelig hadde erhvervet sygdommen inden denne. (Daae).

Tuberkulose. Om de i aaret meldte og av tuberkuloseprotokollene utgaade tilfælde av tuberkulose sygdomme henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 19,7 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede kjendte dødsfald og 24,2 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. — For byene var forholdet henholdsvis 26,5 pct. og 32,6 pct. og for bygdene 19,0 pct. og 23,3 pct. Forøvrig henvises til tabel (næste side). — Distriktslægen i Herøy skriver: Forstaaelsen av sygdommens smitsomhet er vistnok almindelig, men paa den anden side er der heller ikke faa, som har den fatalistiske tro, at den som skal faa sygdommen, han faar den, og saa lever man efter denne tro. Spyttsvineriet florerer i hjemmene, i kirken og i forsamlingslokaler trods foredrag og opslag i offentlige lokaler. (Sørensen). — Fra Mo omtales et sørgelig stort antal tilfælde av tuberkulose. Av dødsfaldene (71) er 21 sikre tuberkulose tilfælde; dertil kommer enkelte andre, hvor denne sygdom sikkert har været medvirkende. (Grüner). — Distriktslægen i Lurøy har leveret 5 utførlige sykehistorier, som illustrerer hvor vanskelig det er at faa haandhævet tuberkuloselovens bestemmelser om isolation, dels paa grund av befolkningens uforstand, dels paa grund av de vanskelige transportforhold og forholdene forøvrig. (Glatved). — I Meløy kræver tuberkulosen fremdeles mange ofre, og nogen tilbakegang kan endnu ikke spores. (Daae). — I Bodin indførtes i protokollen 29 nye tilfælde, hvorav 13 anmeldtes fra Rønvik asyl. 4 indlagdes i tuberkulosehjem i henhold til tuberkuloselovens § 6. Asylet synes at være meget befængt med tuberkulose. De unge tuberkulose har som regel intet imot at indlægges i tuberkulosehjem, hvorimot de gamle næsten altid protesterer baade mot diagnosen og indlæggelsen. (Christoffersen). — Fra Tysfjord skrives: Ved tiltrædelsen av distriktet blev lægen til en begyndelse alarmeret av de mange nye tilfælde av tuberkulose. Men da distriktet i 5 maaneder hadde været uten egen læge, hadde der ophobet sig en del «nye» tilfælde. Det viste sig da ogsaa, at efter et par maaneders forløp blev de nye mindre hyppige. Tuberkulosens store utbredelse maa dels tilskrives, at sygdommen er forholdsvis ny i distriktet, dels at de klimatiske forhold om vinteren er mindre gunstige med vekslende ofte fugtig veir samt en til stadighet blæsende kold østenvind. Mest maa dog årsaken søkes i de ualmindelig slette hygieniske forhold, hvorunder

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Bindalen	39	11	10	29
Vik	-	-	-	-
Velfjord	73	14	15	58
Brønnøy				
Vega	32	5	1	31
Tjøtta	1	-	1	-
Alstahaug	-	-	-	-
Herøy	35	7	4	31
Vefsen	-	-	-	-
Mosjøen stadslægedistrikt	-	-	-	-
Hattfjelldalen	11	2	3	8
Hemnes	73	10	14	59
Nesna	42	3	8	34
Mo	66	18	13	53
Lurøy	24	5	2	22
Rødøy	19	3	3	16
Meøy	46	10	1	45
Gildeskaal	-	-	-	-
Bodø stadslægedistrikt	60	11	14	46
Bodin	65	13	19	46
Skjerstad	20	7	2	18
Saltdalen	49	3	10	39
Fauske	68	19	10	58
Sørfold	23	2	10	13
Norfold	19	4	5	14
Steigen	46	7	10	36
Hamarøy	34	7	3	31
Lødingen	48	11	6	42
Tysfjord	25	4	4	21
Narvik stadslægedistrikt	53	19	7	46
Ofoten	8	-	8	-
Værøy	28	-	6	22
Flakstad	-	-	-	-
Buksnes	74	10	14	60
Borge	55	9	7	48
Gimsøy	94	22	17	77
Vaagan				
Hadsel	105	24	13	92
Bø	32	12	8	24
Øksnes	44	4	4	40
Sortland	64	13	18	46
Dverberg	33	7	5	28
Under Lofotfisket	5	-	2	3
Nordlands amt	1513	296	277	1236
Derav i byer	113	30	21	92
— - bygder	1400	266	256	1144

befolkningen lever. (Kolflaath). — I **Buksnes** har sygdommen trods det energiske hygieniske tilsyn allikevel faat adskillig utbredelse — vistnok paa grund av de mindre gode ernæringsforhold blandt befolkningen. Adskillige tidlig angrepne er det lykkedes at faa anbragt paa sanatorium og ofte med særdeles godt resultat. Imidlertid er disse ofte uheldig stillet ved hjemkomsten, da den økonomiske evne ikke tillater dem at skaane sig, men de maa ta fat paa sit arbeide igjen. En udmerket hjælp i saa henseende har man hat i de midler, som av staten er bevilget til hjælp for saadanne rekonescenter, og flere har da nydt godt derav. At faa de mest smittefarlige anbragt i tuberkulosehjem har desuten tildels sine vanskeligheter; har man endelig faat plads for dem, har de ofte selv stor ulyst til at reise, og enkelte har helt negtet. (Hermansen). — I **Dverberg** optraadte 15 nye tilfælde, hvorav 8 tidligere har gjennomgaat pleurit. Samtlige paa 2 nær er indlagt enten paa tuberkulosehjem eller paa sanatorium. (Rossow). — I **Narvik** har de tuberkuløse sygdomme holdt sig paa det samme lave niveau som i 1916, idet der kun blev indført 14 nye tilfælde i protokollen. Stadslægen er av den opfatning, at tuberkulosehjemmet har hat stor betydning for nedgangen av de tuberkuløse sygdomme i byen. De allerfleste av byens tuberkuløse har da ogsaa enten været paa sanatorium eller i tuberkulosehjemmet og de, som gaar frit omkring i byen, har saaledes lært de viktigste hygieniske grundsætninger for ikke at bringe smitte utover. (Astrup).

Spedalskhet. I **Nesna** er der en gammel spedalsk kone. — Av de 3 tilfælde som forekom i **Buksnes** er den ene (en kvinde) død; hun var en brysom patient; om hun, trods alle formaninger og forholdsregler, har smittet nogen, vil tiden vise. En tidligere omtalt patient, paa hvem der blev ekstirperet nogen leprøse flekker, er fremdeles symptomfri. (Hermansen).

Kræft. I **Brønnøy** er iagttatt 6 tilfælde. — I **Hatfjelldalen** døde 3 av cancer. — I **Bodin** synes kræft at være forholdsvis sjelden, der døde 2 av ventrikel- og 1 av læbe- og mundcancer. — I **Vaagan** 3 dødsfald av mavekræft og i **Hadsel** 12.

Bleksot og fordøielseessygdomme. Fra **Hatfjelldalen** skriver distriktslægen: Som aarsak til alle dyspepsier, chloroser og anæmier staar utvilsomt saavel den umaadelige kaffedrikning som det daarlige kosthold. Flere maaneder av aaret er der i mange hjem ingen melk. Der drikkes da kaffe i store kvanta av baade store og smaa. Daglig kost: «sjør», opsat melk, separeret. Dennes næringsværdi maa vel sies at være lik nul. (?) Paa flere steder spises i længere tid av aaret ikke smør! det skal sælges. Kjøtt spises kun paa enkelte gaarder, ellers omtrent ikke. At snakke folk til fornuft her, synes vanskelig for ikke at si umulig. Dansen om guldkalven florerer her som andre steder. Hatfjelldølen har aldrig hat det økonomisk saa godt som nu i de sidste krigens aar. Folk tjener gode penger, da deres produkter er i høi pris. Men heller aldrig har Hatfjelldølen hat det saa daarlig. (Wexelsen-Freihow). — Man er nu paa grund av rationeringen henvist til at benytte sine egne produkter, hvad der igjen virker tilbake paa fordøielseessygdomme i gunstig retning mot i tidligere tider den ensidige føde av melspiser og overvættets store forbruk av kaffe. (Berg). — (Se forøvrigt under «levemaate»).

Om de med bidrag av stat og amt forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning. — I Nordland behandledes og forpleiedes ifølge lov av 27de juni 1891 340 patienter. Herav i asyl og delvis i privat-forpleining 193, mens resten helt privatforpleiedes. 28 av disse var anbragt i Steigen, hvor der desuten forpleiedes nogen og trediva fra andre amter. Som følge av tidernes forandrede pengeværdi, har forpleiningsgodtgjørelsen maattet sættes op. Den gjennomsnitlige sats var før krigen for Nordlands vedkommende omkring kr. 240 pr. aar. Det har ikke lyk-

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Ultrækning ved bækken-endeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Exvisceration.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mor.	Barn.	Mødre.	Mor.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc.	46	46	¹⁾ 2	2	3	-	1	1	-	-	2	²⁾ 1	-
Trangt bækken	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	2	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Appendicit	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie; isseleie m. panden fortil	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosteret	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dødt foster	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	61	61	2	12	6	7	1	1	1	1	2	1	4
		63			13								

¹⁾ Hos moren var der en 6—8 cm. ujevn spalte i morkaken. Hun havde faldt og derved faat en blødning, som ikke vilde standse.
²⁾ Fosteret hadde paa bakhodet et stort enkefalokele, omtrent av samme størrelse som hodet.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Bindalen	68	-	45	6	2	-	5	-
Vik	62	1	43	7	-	-	3	-
Velfjord	19	-	27	4	-	-	-	-
Brønnøy	97	1	71	7	1	-	5	-
Vega	64	2	39	4	-	-	4	-
Tjøtta	51	3	61	5	-	1	-	-
Alstahaug	157	1	68	5	-	-	4	-
Herøy	113	2	45	8	-	-	1	-
Vefsøn	129	2	85	6	-	-	4	-
Mosjøen stadslægedistrikt	34	4	24	2	-	-	3	-
Hattfjeldalen	29	-	11	2	-	-	-	-
Hemnes	129	1	76	4	1	-	3	-
Nesna	104	2	54	2	-	1	2	-
Mo	135	2	64	6	-	1	3	-
Lurøy	89	3	30	3	-	-	1	-
Rødøy	96	3	31	3	-	1	3	-
Meløy	138	5	52	11	2	-	2	-
Gildeskaal	173	4	87	11	1	1	3	1
Bodø stadslægedistrikt	120	3	63	9	2	-	1	-
Bodin	133	2	88	7	1	4	3	-
Skjerstad	46	1	31	1	1	-	2	-
Saltdalen	84	1	50	7	1	-	2	-
Fauske	226	6	81	14	2	-	4	1
Sørfold	105	5	44	10	-	-	3	-
Norfold	61	2	48	4	-	-	2	-
Steigen	41	-	32	-	-	-	3	-
Hamarøy	72	3	51	3	1	1	1	-
Lødingen	146	3	61	11	1	-	4	-
Tysfjord	74	-	36	10	2	-	-	-
Narvik stadslægedistrikt	201	4	64	11	-	-	3	-
Ofoten	235	4	105	15	1	1	4	-
Værøy	84	2	29	7	-	3	2	-
Flakstad	108	5	55	7	1	-	5	-
Buksnes	161	2	90	13	-	-	5	-
Borge	157	5	67	10	2	-	-	-
Gimsøy	41	1	29	3	1	-	-	-
Vaagan	191	7	95	11	3	-	5	-
Hadsel	271	4	143	12	-	-	25	1
Bø	167	2	38	9	1	1	1	-
Øksnes	135	1	53	10	-	-	8	-
Sortland	134	1	65	6	2	-	2	-
Dverberg	137	-	44	12	1	-	1	-
Nordlands amt	4807	100	2375	298	30	15	132	3
Derav i byer	355	11	151	22	2	-	7	-
— - bygder	4452	89	2224	276	28	15	125	3

kedes at faa sindssyke anbragt i privatforpleining i den asylet omgivende, forholdsvis velstaaende bygd Bodin. I Misvær (Skjerstad), hvor der i sin tid var oparbeidet en god privatforpleining, og hvor der for faa aar siden var nogen og tredive mandlige patienter, er antallet gaat betydelig ned, og nye er det omtrent umulig at faa utsat der. Situationen er mangen gang fortvilet med det overfyldte asyl og de gjennemgaaende smaa boliger, naar der optræder nye tilfælde eller uroanfald hos de kronisk syke. Kun i Steigen kan man fremdeles finde villige forpleiere.

Distriktslægen i Skjerstad skriver, at der forpleiedes med offentlige bidrag 12 patienter — 1 kvinde og 11 mænd — av disse var 7 fra Nordland, 3 fra Tromsø og 2 fra Finmarkens amt. Forpleiningen maa i det store og hele siges at være nogenlunde tilfredsstillende. (Torp).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er opgit ialt 87, nemlig i Brønnøy 2, Vega 2, Herøy 1, Mosjøen 2, Hemnes 1, Nesna 2, Mo 2, Lurøy 1, Meløy 10, Gildeskaal 2, Bodø 5, Bodin 1, Skjerstad 3, Saltdalen 1, Fauske 3, Sørfold 2, Steigen 5, Hamarøy 1, Lødingen 3, Narvik 7, Ofoten 5, Borge 3, Gimøy og Vaagan 6, Hadsel 4, Bø 2 og Sortland 11. Indikationer og utfald vil sees av tabellen paa side 225.

Om **jormorhjælpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Paa barselseng døde ifølge presternes opgaver 15 kvinder; 3 dødsfald skyldtes barselfeber; forøvrig henvises til tabel XXXVI, gruppe XII.

Ifølge tabellen paa side 226 over **fødte og døde** var overskuddet av førstnævnte 2432 og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 49,4.

Under **dødsårsaker** meddeles fra Buksnes, at den ældste, som døde, var en mand, hvis alder ikke med sikkerhet lot sig konstatere — imidlertid blev man staaende ved 110 (?) som det mest sandsynlige. Han var gift 3 ganger, sidste gang i 80-aars alderen. Som halvvoksen gut var han med paa en nordlandsjegt og hentet korn fra Bergen i krigsaaret 1814 — jegten blev jaget av et engelsk krigsskib og undgik kun med nød og neppe at bli kapret. Han fortalte desuten mange detaljer fra denne færd. (Hermansen).

Klimatet og veirliget. Fra Skjerstad beskrives vinteren som meget lang; sneen laa uavbrutt fra begyndelsen av oktober 1916 til et godt stykke ut i mai 1917, og saa sent som i juni var der endnu nede i bygden is i bækkefar og vashul. Sommervarme først de sidste dage av juli. Men da august blev drivende, reddedes alligevel situationen for bønderne, og trods den meget mistrøstige forsommer, blev det et bra middelsaar. Høsten utover var veiret i det hele fint. (Torp). — Fra kystdistriktet Borge berettes, at høsten (1916) kjørtes paa slæde 29de september; vinteren var lang, og vaaren kom sent; vaarønnen var ikke begyndt 1ste juni, da sneen endnu laa over markene. Der var dyp tæle til langt utover sommeren, som var kald og regnfuld, saa potethøsten slog feil. (Lydersen).

Levemaate og hygieniske forhold. I Bindalen kan ikke rationeringen merkes at ha sat noget spor blandt befolkningen, hvad underernæring angaar. Folk spiste sig mæt nu som før. Den økonomiske tilstand er ikke daarligere end før. Indtægten har holdt nogenlunde følge med utgiftsstigningen. Man vanner sig litt efterhvert til indskrænkningerne, og tingenes tilstand og livet gaar sin gang som før. (Bjerkelund).

Fra Herøy skrives om de uheldige følger av at koncentrere skoleundervisningen paa faa steder av hensyn til en bedre, byskolelignende undervisning.

Distriktslægen utvikler, hvordan dette system virker paa barnas helse. Mange av dem faar saa lang skolevei, at de maa op kl. 6 om morgenen, færdes over øer og sund og komme vaate og utasete til skolen, sitte der fra kl. 9 form. til 4 efterm. med en times middagspause og saa ikke naa hjem til middagsmat før ved 6 tiden. Til mat under denne lange tid brød med margarin og ofte bare vand til drikke. Han omtaler, at forældrene og herredsstyret drev igjennem en forandring heri ved at dele op skolekredsene trods theoretiserende pædagoger. Han omtaler disse «tørmatunger» som en god jordbund for tuberkulosen og anden sygdom. (Sørensen). Amtslægen er fuldstændig enig med distriktslægen i dette. Altfor mange steder virkelig lider barna i høi grad, og den rent hygieniske side av saken tages der visselig for litet hensyn til av mange skolestyrer. Ute i enkelte, meget sønderskaarne havdistrikter, har man været nødt til at holde ordentlige internatskoler, hvortil barna føres med brændsel, sengklær og mat for hele skoleturen — 6 uker. En ordning, som er langt at foretrekke for disse smaa kolde, uhyggelige skolehus, hvor der kun er en forgang og det svære skolerum og i høiden et litet lærerværelse. I internatskolen holder bygden en pike, som, med assistance av skolepikerne efter tur, koker og stiller for barneflokkene. Kirkesøndagene faar de besøk av forældrene, eller de faar i godveir lov at fare hjem lørdagseftermiddagene.

I Meløy skildres befolkningens levevis som likegod som før krigen. Nogen synderlig innskærnkning var der i ethvertfald ikke at merke i 1917. Arbeidet i Glaamfjord gik med en jevn arbeidssstyrke paa 5—600 mand hele aaret, mange av bygdens folk blev beskjeftiget der. (Daae). — I Bodin klagedes tildels over, at det blev knapt med mat der, hvor melspiser utgjorde den væsentlige kost, særlig hvor der var gutter i opvekst. Der foregaar jo intet hjemmefiske i bygden om vinteren. (Christoffersen).

I Sørfold og Nordfold staar hygienien langt tilbake. Folk er urenlige, og lus træffes hyppig i praksis. Boligene er gjennemgaaende slette, og tuberkulosen trives derfor godt. Lægen forsøker forgjæves at vække folkets interesse for kampen mot tuberkulosen — men resultatet er temmelig magert. I størst mulig utstrækning er de tæringssyke blit sendt enten paa tuberkulosehjem eller sanatorium. (Wiig).

I Tysfjord er boligene som oftest smaa med kun en brøkdel av den luftkubus som vanligvis regnes for nødvendig. Ventilationen er slettet mulig. Husene er daarlig bygget, kun staaende paa et par stene i hvert hjørne. Efter kort tid synker huset, blir skjevt og trækfuldt. Stubbegulv mangler i de fleste tilfælde, hvorfor det er særdeles gulvkoldt. Naar saa dertil kommer, at omtrent alle lapper, og en ikke ringe del av den øvrige befolkning, sover paa gulvet, er det ikke underlig, at forkjølelssygdomme er saa hyppige — med derav følgende disposition for tuberkulose. (Kolflaath).

Skoleforholdene i Lødingen er meget mangelfulde. Der er kun bygget faa skolehus, og man nøier sig for det meste med at leie et værelse i privathus, og hverken krav til luft eller lys tilfredsstilles tilnærmelsesvis. Renholdet falder det da under disse forhold vanskelig at faa effektivt. I Tjeldsund klages der navnlig over Ramstad skole og dens benyttelse til læstadianske møter utenfor skoletiden. Innskjørpelse av omhyggeligere renhold efter saadanne møter synes ikke at bli tilstrækkelig respekteret. (Zakariassen).

I Værøy kan der ikke spores nogen underernæring som følge av rationeringen. I de familier, hvor der er godt stel, klages der ikke; men der gives mange hjem, hvor melportionerne ikke har været tilstrækkelige. (Grønning).

I Borge er levemaaten daarlig baade med hensyn til sorten og tilberedningen. Fisk er hovednæringen ved siden av poteter og brød, for en stor del flatbrød. Fisken brukes fersk eller saltet, men alltid kokt. Kokekunsten er liten,

derfor blir maten ensformig, aldrig nogen avveksling. Oprettelse av skolekjøkkener anbefales. Der var flere ganger melmangel utover vinteren og vaaren, saa enkelte sultet. Enkelte spiste av den mais, som var kjøpt til kreaturfor.

I **Buksnes** har den del av befolkningen, som kun har fisket at stole paa, visselig hat det trangt mangen gang — særlig synes dette at ha gaat ut over barnene, som tildels var underernærte og blodfattige. Før rationeringens indførelse hadde man vanskelig for at forsone sig med de sammalte melsorter og forsøkte saa langt som den økonomiske evne rak at kjøpe sigtet mel, og saalænge man hadde noget av denne vare, bruktes kun den til brød. Imidlertid er man mere og mere kommet til at bruke grøt til et eller to maaltider istedetfor kaffe, som særlig om vinteren bruktes uten fløte eller melk. Der maatte foretages en betydelig nedslagtning om høsten av besætningerne, lægges saa hertil potetmangel, maa man snarere forbauses over, at ernæringsforholdene ikke var værre, end de virkelige var. At de dyspeptiske besværigheter under disse forhold indtok en fremskudt plads, var derfor ingen overraskelse. (Hermansen).

I **Hadsel** har der i de senere aar fundet sted en større økonomisk fremgang med derav følgende rørelse. Der har fundet adskillig nybygning sted overalt, men mest paa Melbo og Stokmarknes. Paa grund av rationeringen (og maaske ogsaa alkoholforbudet) synes dog underernæringen med sine følger endnu at skulle blive noksaa almindelig. Selv om rationeringsmelet kan være godt, er det dog en uvant føde for den herværende befolkning. Fordeilssesygdomme synes at bli hyppige. Man advarer mot kaffe, samtidig som man henvises til den. Distriktslægen anser det nuværende forbud, foruten at det er upaakrævet her, at være likefrem skadelig under de forhaandenværende omstændigheter, og han er bange for, at det vil komme til at vise sørgelige følger. Man burde i disse tider ha avholdt sig fra dette eksperiment. (Thode).

I **Bø** kunde ikke merkes nogen mangel paa grund av rationeringen med derav følgende større sykелighet. (Andreassen). — Fra **Dverberg** skrives: De hygieniske forhold er fremdeles slette. Husene er gjennomgaaende for smaa i forhold til antallet av beboere, veggene er ofte gisne, specielt om vinduerne, saa der stadig er træk. Den almindelige renlighetssands synes imidlertid at være bedre, skjønt det endnu er meget tilbake at ønske i denne retning. Specielt er forholdene paa fiskekaiene ofte rent trøstesløse; avfaldet hoper sig op eller trampes gjennom gluggen i kaien under denne, oftest paa tørre fjeldet, hvor det under sommervarmen avgir en motydelig stank. Gjentagne ganger har overtrædelse været meldt, men det gjentar sig og oftest ved nattetid, saa den skyldige vanskelig kan rammes. Helseraadet har i sine forslag til nye sundhetsvedtægter fattet skjærpede bestemmelser om dette. Da fisket ogsaa i høst blev hindret ved idelig uveir, og da mangesteds pengemangelen var stor, blev det skralt med leve-maaten, og resultatet herav er ikke uteblit. Baade voksne og barn gaar omkring med underernæringens stempel i sit ansigt, bleke og hulkindede. (Rossow).

Om ædrueligheten under aarets ekstraordinære forhold med hensyn til forbud hitsættes lægernes bemerkninger: I **Vega** er ædrueligheten upaaklagelig. — Ogsaa i **Herøy** er den god. Der findes ingen drankere men selvfølgelig mange, som ved forskjellige mere eller mindre festlige anledninger føler trang til en rus. De, som ikke har raad eller vil spendere 40—50 kroner for en flaske brændevin hos smughandlerne i byen eller trafikcentrene, søker sin trøst i denatureret sprit. Denne brukes jo som fyrsprit til motorer, saa det altid er god anledning til at faa tak i den. Selv den forfærdelige katzenjammer, som følger en slig rus, synes ikke at skræmme folk fra gjentagelse. I længden vil det vel virke absolut skadelig for legemet. (Sørensen). Driktældigheten burde være mindre, skriver lægen i **Hatfjelldalen**. — I **Nesna** er befolkningen

gjennemgaaende ikke avholdsmænd, men meget nøkterne mennesker, saa beruselse og dermed følgende utskielser er meget sjeldne. (Berg). — Ogsaa i Salt-dalen er der almindelig maateholdne folk. Drikfældighet og usedelighet ikke særlig hyppig. (Tornøe). — I Værøy har brændevinsforbudet vistnok foranlediget, at der anvendes denatureret sprit eller andre surrogater. (Grønning). — I Borge er ædrueligheten bra, hvilket den ogsaa var før forbudet. Til drikfældighet merkedes i Bø intet, en dyd av nødvendighet. (Andreassen). — I Bodø har ædruelighetsforholdene været udmerkede; men der har ogsaa været brukt adskillige surrogater — saaledes har der været forsøkt jernchinavin rigtignok med adskillige ubehageligheter efterpaa. (Lie). — I Narvik har ædruelighetsforholdene som altid været gode blandt byens egne borgere. Men der har selvfølgelig, især blandt sjømand, gjort sig gjældende en sterk trang til rangel, naar de er kommet paa land. Penger har de jo hat nok av, og det har vistnok ikke været forbundet med synderlig vanskelighet, selv i disse forbudstider, at opnaa en rus. Et særlig yndet middel er den saakaldte «dunder», hvis hovedbestanddel er denatureret sprit. For at ta bort den værste smaken tilsættes nøddecrem, landsøl o. lign. (Astrup).

Amtets forsyning med læger og jormødre. Flere distrikter stod, trods bekjendtgjørelse ledige, saaledes Gimsey, Rødøy, Sørfold, Tjøtta. Gildeskaal blev ledig i aarets løp. Distriktslægen i Hatfjelldalen anfører, at der i dette nye lægedistrikt det hele aar ialt blev behandlet kun 205 patienter. Herav var vel halvparten dyspepsier, anæmi og chlorose («støng for brøste» og «vondt i magan»). De ledige distrikter har været bestyret av nabolægene.

Sykehus, tuberkulosehjem. Aaret 1917 blir et merkeaar for Nordlands amt, idet amtstinget den 6te juli enstemmig bevilget til nyt sykehus i Sandnessjøen til avløsning av det tidligere i Søvik. Det skal bygges for 60 senger. I Bodø besluttedes opført nyt sykehus paa 160 senger med special-avdelinger (hver paa 25 senger og med hver sin operationsstue) for øiensygdomme og for øre-, næse- og halssygdomme. — Stokmarknes sykehus besluttedes paabygget fra de nuværende 24 senger til 50 senger. Tilsammen bevilgedes kr. 2 400 000. Foruten paa disse steder har amtet kommunale og private sykehus og sykestuer i Brønnøy, Mosjøen, Sulitjelma, Narvik, Svolvær, Sortland foruten medicinalgondets sykestuer i fiskeværene. Paa Andenes er der gjort prisværdige bestræbelser for at faa en sykestue; paa det lille sted er der indsamlet kr. 5 000 i dette øiemed.

Tuberkulosehjem var i drift i Brønnøy, Vefsen, Fauske, Vaagan, Narvik, Hadsel og Sortland med tilsammen 154 senger. Trods megen tuberkulose i Vesteraalen har der været adskillige ledige pladser i Sortland tuberkulosehjem. Der klages fra lægerne ved disse hjem over, at man ikke har nogen større myndighet til at holde paa patienterne; nytten av § 6 blir saaledes temmelig illusorisk, naar patientene naarsomhelst kan forlange sig utskrevet og drage hjem igjen. Av de indkomne utdrag av tuberkuloseprotokollerne sees der i hele amtet at være 592 smitsomme tuberkulose tilbake fra 1916, 402 nye er indført. 131 er indlagt i tuberkulosehjem. — I Glaamfjord er indrettet et mindre isolationslokale paa 4 senger og i samme bygning en sykestue, ogsaa paa 4 senger. Dette er jo bare en nødhjælp, men a/s har anskaffet senger og utstyr, saa der i tilfælde av epidemi hurtig kan gjøres istand plads til adskillig flere patienter. (Daae). — Tuberkulosehjemmet i Narvik med sine 29 pladser har saa at si til stadighet været fuldt belagt. Det er vel anskrevet blandt publikum, og det er ikke bare fra Narvik og omegn, at patienterne kommer, men fra de fleste bygder i det nordlige Nordland og det sydlige Tromsø amt. Vensmoen sanatorium har sendt en del patienter til fortsat N-indblæsninger, naar de ikke længer kunde beholdes der. Ved aarets begyndelse gjenlaa der 20 patienter, der

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Nordlands amt.....	110	4 533
Bindalen.....	1	38
Vik.....	Ingen opgaver	
Velfjord.....	2	107
Brønnøy.....	5	136
Vega.....	2	174
Tjøtta.....	Ingen opgaver	
Alstahaug.....		
Herøy.....	¹⁾ 6	257
Vefsen.....	Ingen opgaver	
Mosjøen stadslægedistrikt.....		
Hattfjeldalen.....	2	30
Hemnes.....	1	169
Nesna.....	²⁾ 3	49
Mo.....	7	20
Lurøy.....	³⁾ 4	-
Rødøy.....	1	171
Meløy.....	3	79
Gildeskaal.....	-	152
Bodø stadslægedistrikt.....	19	93
Bodin.....	6	195
Skjerstad.....	1	36
Salt dalen.....	7	105
Fauske.....	2	229
Sørfold.....	⁴⁾ 2	176
Norfold.....	⁵⁾ 6	74
Steigen.....	1	36
Hamarøy.....	2	115
Lødingen.....	⁶⁾ 3	131
Tystfjord.....	3	93
Narvik stadslægedistrikt.....	8	78
Ofoten.....	Ingen opgaver	
Værøy.....	2	60
Flakstad.....	Ingen opgaver	
Buksnes.....	2	126
Borge.....	2	110
Gimsøy.....	2	46
Vaagan.....	2	368
Hadsel.....	2	362
Bø.....	1	231
Øksnes.....	-	41
Sortland.....	4	198
Dverberg.....	4	248

¹⁾ Herøy 3, Nordvik 3. ²⁾ Nesna 2, Dønnes 1. ³⁾ Lurøy 3, Træna 1. ⁴⁾ Sørfold 2.
⁵⁾ Nordfold 2, Leiranger 4. ⁶⁾ Lødingen 2, Tjeldsund 1.

indkom 35 nye i aarets løp, og der var ved aarets slutning 29, hver seng belagt. Sanitetsforeningens sykehus har ogsaa dette aar kunnet glæde sig ved stor popularitet trods de elendige lokaler. Til næste aar skal opføres et nyt større sykehus med plads til 40 patienter. Epidemilasarettet har væsentlig hat belæg fra landdistriktet. Stadslægen synes, det er mere betryggende for byen at ha den slags patienter interneret under kontrol inde i byen end ukontrolleret utover landdistriktet, hvorfra smitten kunde spredes til byen med melk og andre landmandsprodukter. (Astrup). — Der synes for hvert aar at bli mere og mere almindelig at faa de epidemisk syke til nærmeste lasaret — det er jo nu meget let ved de talrike motorbaates hjælp paa nogen timer at naa frem. Dette er jo en langt bedre ordning end at la de syke bli liggende hjemme i de ofte overfyldte boliger. Byernes lasaretter har hittil stillet sig meget velvillige. Med tiden maa nok spørgsmaalet om lasaretter tilknyttet de store sykehuse tages op. Man var inde paa realisationen under planlæggelsen av disse, men det blev, væsentlig av økonomiske grunde, opgitt. (Amtslægen).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Badeindretninger. I Vik er der en badstue ved meieriet paa Bræk-eide. — I Mosjøen er en varmbadeanstalt med badstue. — I Bodø er der et folkebad ved folkeskolen; ved det kommunale bad leveres karbad, dusj, dampbad og elektrisk lysbad. Ved Sulitjelma sykehus er der karbad med dusj; endvidere findes badstubad ved flere gruber. — I Lødingen findes et par halvt private bad. — I Narvik er der i folkeskolebygningens kjelderetage et kombinert skole- og folkebad med adgang til kar- og dampbad. — I Kabelvaag (Vaagan distrikt) er der et badstubad. Paa sykehuset i Stokmarknes (Hadsel distrikt) er der adgang til bad for private.

Foranstaaende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte.

Kvaksalveri. Fra Fauske omtales en 80-aarig lap, som behandler folk med haandspaalæggelse eller betrykning og gir medicin. Det gjælder vistnok oftest folk, som er opgitt av lægerne. (Hegbom).

XIX. Tromsø amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaksinatører
Amtet		26985,86	80 554	20	4	65	49
1. Trondenes		545,30	10 499	4	2	6	5
	Harstad, ladested ..	0,67	2 341	4	2	2	1
	Trondenes	544,63	8 158	-	-	1) ¹⁾ 4	4
2. Kvæfjord	Kvæfjord	659,31	2 980	1	-	2	1
3. Bjarkøy	Bjarkøy	110,40	1 787	-	-	2	1
4. Ibestad	Ibestad	807,58	5 351	1	-	7	5
5. Salangen		897,08	4 461	1	-	3	1
	Salangen	590,50	2 990	1	-	1	} 1
	Lavangen	306,58	1 471	-	-	2	
6. Sørreisa	Sørreisa	357,84	2 039	-	-	1	1
7. Tranøy		714,36	3 436	1	-	3	3
	Tranøy	439,22	1 789	-	-	2	2
	Dyrøy	275,14	1 647	1	-	1	1
8. Berg		632,02	2 811	-	-	5	2
	Berg	263,33	1 203	-	-	2	1
	Torsken	368,69	1 608	-	-	3	1
9. Lenvik		1 145,63	7 260	1	-	4	4
	Lenvik	670,27	5 220	1	-	3	2
	Hillesøy	475,36	2 040	-	-	1	2
10. Maalselven	Maalselven	4 454,94	3 796	1	-	2	2
11. Bardu	Bardu	2 577,03	1 622	1	-	1	1
12. Balsfjord		1 667,44	5 019	-	-	4	4
	Balsfjord	1 252,95	3 322	-	-	2	2
	Malangen	414,49	1 697	-	-	2	2
13. Tromsø stads- lægedistrikt	Tromsø, kjøbstad .	0,71	8 262	7	2	6	-

¹⁾ En av disse jormødre, bosat i Tovik, er tillike jormor og hjelpevaksinatrice for en nærliggende del av Ibestad lægedistrikt.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste de- cember 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatører.
14. Tromsøysund.....	Tromsøysund ...	1 449,89	5 068	1) -	-	2) 4	4
15. Lyngen		3 644,15	6 334	-	-	3	3
	Lyngen.....	2 993,71	5 171	-	-	2	2
	Sørfjord.....	650,44	1 163	-	-	1	1
16. Karlsøy.....		1 417,91	3 569	1	-	5	5
	Karlsøy.....	753,90	2 139	1	-	2	2
	Helgøy.....	664,01	1 430	-	-	3	3
17. Skjervøy.....		5 904,27	6 260	1	-	7	7
	Skjervøy.....	1 132,13	2 951	1	-	3	3
	Nordreisa	2 770,84	1 508	-	-	1	1
	Kvæangen.....	2 001,30	1 801	-	-	3	3

1) Distriktslægen bor i Tromsø by. 2) Den ene av disse bor i Tromsø by.

Sundhetstilstanden maa i det hele betegnes som ganske god. Av epidemiiske sygdomstilfælde er ialt meldt 4 242, hvorav 223 hadde dødelig udgang. I 1916 var de tilsvarende tal 5 025 og 203.

Dødeligheten var 15,6 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 235 o. flg. Jfr. sidste tabel i den almindelige beretning. — Paa grund av lægenød blev Berg distrikt i aarets 10 første maaneder bestyret av distriktslægen i Bjarkøy og i aarets 2 sidste av distriktslægen i Kvæfjord; Bjarkøy blev i disse 2 maaneder, efter distriktslægens forflytning til et andet distrikt, betjent av distriktslægen i Ibestad. Sørreisa betjentes av distriktslægen i Tranøy; distriktslægen i Bardu hadde desuten 1 gang om uken kontor i Sørreisa. Balsfjord betyrttes av distriktslægen i Maalselven. Av Lyngen distrikt blev Lyngen herred betjent av distriktslægen i Skjervøy og Sørfjord herred av den fungerende distriktslæge i Karlsøy. Saadan bestyrelse av ledige distrikter ved nabolæger er i høi grad utilfredsstillende i dette amt, hvor man maa regne med store avstande over tildels aapne havstykker. Reiser paa 10—15 mil og mere er nemlig ingen sjeldenhet. (Amtslægen).

Tyfoidfieber. I Trondenes distrikt var endel tilfælde avslutningen paa den store epidemi, som optraadte i Harstad og omegn i sidste kvartal av 1916. Hos et par angrepne paa en gaard i Ervik skolekreds kunde smittekilden ikke paavises, hvorimot den for 6 tilfælde, som indtraf paa en gaard paa øen Kjøtta, vistnok stod i forbindelse med en mindre epidemi i 1915 paa Stovratsbotn. (Haslerud). — I Maalselven forekom 2 dødelig endende tilfælde; smittekilden lot sig ikke paavise; blodprøve viste sterk positiv Widal baade for tyfus og paratyfus. (Vangsnæs).

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoldfeber	23	6	23	5	3	-	-	-	2	1	1	1	7	2	1
Cerebrospinalmeningit (epid) . . .	10	9	10	2	1	1	-	2	1	3	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	4	2	4	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	110	1	110	32	1	2	11	18	12	8	8	2	1	14	1
Meslinger	215	23	215	95	57	18	35	1	3	1	3	2	-	-	-
Difteri (croup)	267	40	267	50	37	18	7	19	9	8	18	21	23	27	30
Blodgang	4	-	4	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-
Barselfeber	16	8	14	-	1	4	1	-	2	2	-	1	2	-	1
Pyæmi, septhæmi	7	5	5	-	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Rosen	49	4	49	2	3	5	3	3	5	6	2	8	1	5	6
Røde hunde	10	-	10	2	1	-	-	-	2	-	-	-	-	2	3
Variceller	44	-	44	5	6	4	2	1	2	1	1	1	3	13	5
Kusma	28	-	28	-	6	18	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	375	12	375	16	8	16	36	13	11	19	23	65	51	80	37
Akute katarrer i aandedrætsorg . . .	2092	56	2092	365	231	254	195	134	156	137	102	98	104	167	149
Influenta	149	4	148	31	16	25	22	15	6	7	4	5	5	3	9
Lungebetændelse	176	25	174	55	21	14	16	9	6	12	1	4	14	12	10
Pleurit	212	3	212	27	13	17	22	20	24	16	19	12	14	14	14
Gigtfeber	79	2	79	13	13	8	6	3	7	6	5	2	8	3	5
Malaria	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	368	22	365	48	48	40	27	17	36	21	42	28	22	17	19
Tilsammen	4242	223	4232	748	469	445	386	256	286	254	231	251	257	359	290

Epidemiske sygdomme.

236

Tromsø amt. 1917.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Trondenes.		Kvæfjord.		Bjarkey.		Ibestad.		Salangen.		Sørreisa.		Tranøy.		Berg.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	17	4	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) ...	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2	-	-	1	1
Akut poliomyelitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	1	-	-
Skarlagensfeber	17	-	-	-	-	-	15	1	12	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	37	7	1	-	-	-	7	-	1	-	41	2	-	-	1	-
Difteri (croup)	36	6	22	2	3	1	19	1	1	-	21	-	8	5	3	3
Blodgang	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	1	-
Pyæmi, septicæmi	1	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	11	2	5	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	14	-	-	-	1	-	1	-	3	-	-	-	-	-	1	-
Kusma	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	23	-	4	-	-	-	31	-	-	-	6	-	12	-	9	2
Akutte katarrher i aandedrætsorg.	421	13	47	1	60	-	162	5	90	-	-	-	15	4	79	3
Influenza	35	-	-	-	3	-	46	1	15	-	-	-	-	-	2	-
Lungebetændelse	27	3	3	3	4	-	4	1	19	3	-	-	5	4	3	-
Pleuritis	35	-	7	-	10	-	33	1	15	-	-	-	6	-	8	-
Gigtfeber	12	-	8	-	3	-	10	-	3	-	-	-	3	1	-	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhøe (kolerine)	61	4	1	1	21	-	2	-	24	2	-	-	5	1	22	-
Tilsammen	777	41	98	7	105	1	337	11	189	7	72	5	58	17	131	9

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	9		10		11		12		13		14		15		16		17	
	Lenvik.		Maalselven.		Bardu.		Balsfjord.		Tromsø stadslæge- distrikt.		Tromsø- sund.		Lyngen.		Karløy.		Skjervøy.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	-	-	2	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	1	1	2	2	-	-	2	1	-	-	-	-	1	1
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	7	-	1	-	37	-	-	-	7	-	-	-	10	-	-	-	4	-
Meslinger	41	6	34	1	-	-	-	-	21	3	1	-	22	4	-	-	8	-
Difteri (croup)	21	4	19	3	5	-	2	1	54	7	19	1	14	5	3	-	17	1
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	1	1	1	1	2	2	4	2
Pyæmi, septhæmi	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	-	1	-	1	-	-	-	17	2	-	-	-	-	1	-	7	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	2	-	2	-	-	-	-	-	18	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	3	-	23	-	-	-	5	-	166	6	3	-	-	-	2	-	88	4
Akute katarer i aandedrætsorg. . . .	83	1	40	-	24	-	14	3	901	11	29	4	7	4	54	2	66	5
Influenza *	4	-	4	-	-	-	1	-	14	-	-	-	1	-	1	1	23	2
Lungebetændelse	14	2	27	4	8	-	8	-	31	2	1	1	1	1	2	-	19	1
Pleurit	11	-	4	-	3	-	1	-	42	1	-	-	5	-	4	1	28	-
Gigtfeber	5	-	2	-	-	-	-	-	20	1	-	-	1	-	2	-	10	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	19	-	20	-	1	-	4	-	141	9	9	2	2	2	10	-	26	1
Tilsammen	213	14	179	10	82	2	37	6	1448	42	68	11	64	17	83	6	301	17

Cerebrospinalmeningit. I Balsfjord blev 2 smaa-piker i en familie angrepet; de døde begge. Familien blev straks isoleret fra omgang med andre og omhyggelig desinfektion foretat. (Vangsnæs). — I Bardu fik en rekonvalescent efter skarlagensfeber sygdommen; tilfældet blev ikke tilbørlig paaagtet og hadde dødelig utgang efter en foreløbig bedring. (Gløersen). — I Tromsø døde paa amtets sykehus en, som var indlagt fra Gryllefjord i Berg distrikt. Desuten behandledes et par tilfælde fra landdistrikterne paa lasarettet. (P. Lie).

Skarlagensfeber. Fra Trondenes anføres, at sygdommen i en skolekreds (Sørvik) vistnok hadde optraadt epidemisk, men forløpet saa let, at den ikke var blit ændset; da man omsider tilfældig kom over et par angrepne, blev skolen stanset og almindelig utrensning paabudt saavel av skolehuset som av de respektive hjem. (Haslerud). — I Bardu var sygdommen en fortsættelse av den i foregaaende aar begyndte epidemi. (Gløersen).

Meslinger optraadte epidemisk som en fortsættelse av farangen i 1916.

Difteri. Fra Tranøy distrikt anføres, at nogen dødsfald skyldtes for sen tilkaldelse av læge. Endel paastod, at skoleforholdene virket til utbredelse av smitten. I et av tilfældene, hvor patienten var død da lægen kom frem, var vedkommende syk ved hjemkomsten fra internatskolen. (Melbye). — I Maalselven optraadte sygdommen, bortset fra nogen spredte tilfælde, i et par hus paa Holmen. Serum blev anvendt baade kurativt og profylaktisk. Der hadde i forveien forekommet lettere halsonder i grænden, uten at man hadde agtet større paa det. (Vangsnæs). — Fra Tromsø anføres, at sygdommen optraadte mere ondartet end vanlig. (P. Lie). — I Lyngen blev paa grund av lægemangelen sygdommen ikke erkjendt, før der paa en gaard indtraf en række tilfælde med 3 dødsfald. Læge maatte hentes den 70—80 km. lange vei fra Skjervøy eller Tromsø. (Amtslægen og Holla).

Kikhoste optraadte epidemisk. I landdistrikterne kom kun et faatal av de angrepne under behandling. (Amtslægen).

Av **kokopper** er meldt et tilfælde fra Bardu.

Av **skabb** er meldt 125 tilfælde; plagen synes at være i avtagen. (Amtslægen).

Fra Bardu anføres, at ca. 50 pct. av soldaterne var befængt med lus ved indrykningen. Avlusningen blev først foretat nogen uker efter; det burde selvfølgelig været gjort straks ved rekrutskolens begyndelse. (Gløersen).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:										
		1	2	4	5	7	8	9	10	13	16	17
		Trondenes.	Kvæfjord.	Ibestad.	Salangen.	Tranøy.	Berg.	Leivik.	Maalselven.	Tromsø stads-lægedistr.	Karlsøy.	Skjervøy.
Veneriske saar	15	5	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-
Syfilis, erhvervet	14	3	-	1	-	-	-	-	-	10	-	-
— medfødt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Gonorrhoe, uretrit	102	27	2	4	2	2	3	1	3	49	1	8

Fra Tromsø gjøres der opmerksom paa, at som følge av den i de omkringliggende distrikter herskende lægenød er en hel del av de derhen hørende tilfælde, som der søkes lægehjælp for i byen, blit opført paa dennes aarslister. (P. Lie).

Tuberkulose. Om de i aarets løp nye tilkomne og av protokollerne utgaaede tilfælde m. v. av tuberkulose sygdomme henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslister for det hele amt 18,5 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede kjendte dødsfald og 23,9 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 16,4 pct. og 23,1 pct. og for bygderne 19,1 pct. og 24,1 pct. — Forøvrig henvises til nedenstaaende tabel. — Nogen merkbar tilbakegang av denne sygdom er ikke paaviselig. Men interessen for at delta i kampen mot den er i god vekst. Sanitetsforeningen arbeider i byerne, og i landdistrikterne er der i flere bygder snart sagt i hver grænd tuberkuloseforeninger, som arbeider med at indsamle penger; disse anvendes til at hjelpe de syke i hjemmene og til sanatorieophold; der avsettes ogsaa endel til fond for opførelse av tuberkulosehjem. Av slike er for tiden 5 i drift og 3 under bygning (i Salangen, Dyrøy og Kvæfjord). — Spørsmål om opprettelse av et kysthospital paa Tromsø for Vest-Finmarken og Tromsø amt er opp. Finmarken

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Trondenes	180	38	41	139
Harstad ladested	37	7	13	24
Bygder	143	31	28	115
Kvæfjord	30	5	7	23
Bjarkey	17	1	1	16
Ibestad	57	14	11	46
Salangen	41	11	7	34
Sørreisa	5	-	5	-
Tranøy	50	4	17	33
Berg	26	2	9	17
Lenvik	67	14	14	53
Maalselven	48	10	10	38
Bardu	20	4	2	18
Balsfjord	36	8	6	30
Tromsø stadslægedistrikt	152	24	42	110
Tromsøysund	57	11	11	46
Lyngen	88	17	17	71
Karlsøy	29	7	6	23
Skjervøy	91	14	17	74
Tromsø amt	994	184	223	771
Derav i byer	189	31	55	134
— - bygder	805	153	168	637

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Uttrækning ved bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Abortus provocatus.
	Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc.	27	-	27	-	-	-	-	3	¹⁾ 2	1	-	-	-
Trangt bækken.....	3	-	3	-	-	-	-	1	-	¹⁾ 1	1	1	-
Barselkrampe	4	1	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning..	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Sygdom (nefrit)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	35	1	35	1	4	1	3	4	2	2	1	1	2
	36		36			4			4				

¹⁾ En av disse forløst ved tang paa sættet.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Trondenes	263	7	178	31	1	-	5	1
Harstad ladested	87	3	36	11	-	-	3	1
Bygder	176	4	142	20	1	-	2	-
Kvæfjord	78	-	41	-	-	-	13	-
Bjarkøy	61	1	21	2	-	-	1	-
Ibestad	174	2	85	8	-	-	4	-
Salangen	130	1	46	9	1	-	-	-
Sørreisa	70	-	36	5	-	-	-	-
Tranøy	103	6	61	5	1	1	1	-
Berg	73	-	37	9	1	-	4	-
Lenvik	245	6	123	30	1	1	4	-
Maalselven	153	1	52	7	-	-	-	-
Bardu	55	2	17	4	-	-	-	-
Balsfjord	193	5	87	14	1	1	5	-
Tromsø stadslægedistrikt	329	8	167	39	4	-	4	-
Tromsøysund	222	7	87	17	-	2	5	-
Lyngen	264	5	134	30	2	1	7	-
Karløy	129	3	55	14	1	3	3	-
Skjervøy	239	8	146	37	8	3	9	1
Tromsø amt	2781	62	1373	261	21	12	65	2
Derav i byer	416	11	203	50	4	-	7	1
— bygder	2365	51	1170	211	17	12	58	1

og Tromsø amts lægeforeninger har sendt andragende til Nationalforeningen om et bidrag paa kr. 150 000,00 til et saadant hospital med 60 senger; passende tomt vil kunne erholdes paa Trømsø tuberkulosehjems eiendom like ved bygrænsen. — En av de værste hindringer i kampen mot tuberkulosen er de elendige boliger, som paa grund av bolignøden endnu brukes i stor utstrækning saavel i Tromsø som i landdistrikterne; der er dog heri skeet nogen bedring ved nybygning i ganske stor utstrækning før krigen. Om kondemnering og opbrønding av de elendigste boliger foreligger enkelte helseraadsbeslutninger, og mange helseraad kunde ønske at fatte slike beslutninger oftere, men viger tilbake for spørsmålet om erstatningskravene; en løsning av dette spørmaal er paakrævet. (Amtslægen). — I Tromsø har sanitetsforeningen en station, hvor sanitetsøster træffes daglig, og hvor læge 1 gang ukentlig foretar gratis undersøkelse. — Der utdeles i ikke ringe utstrækning melk, klæder og sengetøi. — Foreningen har ogsaa kjøpt en eiendom ved Gisund i Lenvik, hvorhen hver sommer sendes adskillige barn i feriekoloni. (Amtslægen). — Fra Bardu anføres, at der hersker en almindelig uvilje mot at la patienter indlægge paa pleiehjem i rette tid. (Gløersen). — Ogsaa i Balsfjord er det vanskelig at faa folk til at begripe nytten ved ophold paa sanatorium eller pleiehjem. Man søker ved tuberkuloseforeninger at

opta kampen mot sygdommen, men de er faa, og arbeidet falder av mange grunde ikke let blandt den sterkt blandede befolkning. Hertil kommer saa, at distriktet i flere aar ikke har hat fastboende læge. (Vangsnæs).

Om amtets med statsbidrag forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning. Behandlingen er gjennomgaaende human og forsvarlig.

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er ialt opgit 47, derav i Trondenes distrikt 11, Kvæfjord 1, Bjarkøy 2, Ibestad 2, Salangen 1, Tranøy 1, Berg 1, Lenvik 2, Maalselven 2, Bardu 3, Balsfjord 1, Tromsø stadslægedistrikt 9, Tromsøysund 5, Lyngen 1, Karlsøy 2 og Skjervøy 3. — Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 240.

Om **jormorhjelpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Paa barselseng døde ifølge presternes opgaver 12 kvinder. Ifølge lægernes 8; de døde av barselfeber.

Ifølge tabellen paa foregaaende side over **fødte** og **døde** var overskuddet av fødte 1 408 og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 49,4.

Veirforholdene var meget ugunstige. Snesmeltningen begynde ikke førend i slutten av mai. I juni var der nogen dage med drivende sommervarme, men juli var gjennomgaaende kald og regnfuld; den egentlige sommervarme kom ikke før i august. Potet- og kornhøsten mislykkedes; høiavlens blev langt under et middelaars, dels paa grund av veiret, og dels fordi store dele av græsmarken hadde lidt av isbrand høsten 1916. (Amtslægen). — Fra **Maalselven** skriver distriktslæge Vangsnæs, at han feiret 7de juni med avslutningen av sine kane-farter for vinteren; den sport hadde han daglig dyrket siden 20de september 1916, altsaa i 37 uker.

Levemaate og hygieniske forhold. De høie priser paa alle landmands- og fiskeriprodukter og den ringe arbeidsløshet i forbindelse med overmaade høie arbeidspriser har bevirket, at der har været mange penger mellem hænderne paa folk; saavel land- som fisker- og arbeiderbefolkningen har derfor gjennomgaaende klaret sig meget godt. Men den knappe tilgang paa melk, som var særlig følelig i byerne, synes at ha fremkaldt et øket kaffekonsum. — Ædruelighetstilstanden ser det ut til har bedret sig, hvortil vistnok ogsaa vauskeligheten ved at erholde berusningsmidler har medvirket.

Fra **Trondenes** anføres, at fisket var daarlig; spesielt var Lofot- og Finmarkfisket et av de daarligste i mands minde. (Haslerud).

Fra **Lenvik** meddeles, at som følge av den mislige fôravl og vanskeligheter med at faa kjøpt høi og kraftfôr blev besætningerne paa gaardene reduceret i betydelig grad. (Furrevik).

I **Tromsø** var bolignøden stor. Som et litet bidrag til at avhjelpe den har byen bygget en større leigaard, og 2 andre er under opførelse; men der skal langt mere til før i det hele at faa rimelige boligforhold; de industrielle bedrifter og staten bør tilpliktes at skaffe sine arbeidere og funktionærer husrum, og kommunen bør hjelpe arbeidere til at faa sig egne hjem ved at yde tilstrækkelig kommunal garanti. — Bystyret besluttet dette aar at bygge en ny offentlig høiere skole, da den gamle alt længe ikke har svaret til de krav, man nu stiller til en moderne skole. (P. Lie).

Sykehus. I Harstad, Trondenes distrikt, er der et kommunalt sykehus med tilskudd av medicinalgondet. I Tromsø by ligger amtets sykehus, et katolsk St. Elisabets hospital og et epidemilasar. Der er dette aar i leiet hus indrettet provisorisk sykehus paa 24 senger; her vil ogsaa fødende kvinder fra fattige hjem kunne indlægges, naar pladsen tillater det. Til oprettelse av et moderne kommunalt fødehjem har bystyret foreløbig bevilget kr. 15 000,00. (P. Lie). — I Tromsøysund ligger statens karantænestation. Sykehuset i Skjervøy distrikt var i virksomhet. — Tuberkulosehjem findes i Trondenes, Ibestad, Maalselven, Tromsøysund og Lyngen.

Badeindretninger. Ved sykehuset i Harstad er der en badeanstalt. I Bjarkøy distrikt findes ved gruberne et karbad for arbeiderne. Badeanstalten i Tromsø holdtes paa grund av kulmangel aapen 2 dage i uken til 15de april og fra den tid kun 1 gang ukentlig, nemlig lørdagene.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Tromsø amt	55	2541
Trondenes	1) 6	249
Kvæfjord	1	125
Bjarkøy	-	-
Ibestad	3	162
Salangen	2) 1	155
Sørreisa	-	-
Tranøy	3) 2	66
Berg	4) 1	116
Lenvik	5) 1	311
Maalselven	3	78
Bardu	1	83
Balsfjord	6) 3	68
Tromsø stadslægedistrikt	25	306
Tromsøysund	2	138
Lyngen	7) 1	158
Karlsøy	8) 2	139
Skjervøy	9) 3	387

1) Harstad 2, Trondenes 4. 2) Lavangen 1. 3) Tranøy 1, Dyrøy 1. 4) Torsken 1.
5) Skjervøy 1. 6) Balsfjord 2, Malangen 1. 7) Lyngen 1. 8) Karlsøy 2. 9) Kvænangen 2.

XX. Finmarkens amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold ¹⁾ i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordre. Hjelpe- vaksinatorer.	
Amtet		48018,19	39 126	12	2	41	30
1. Alten	 ²⁾	11892,01	3 347	1	-	2	2
	Alten	2047,82	2 367	1	-	1	1
	Kautokeino	8690,35	980	-	-	1	1
2. Talvik	Talvik	1652,92	2 475	1	-	5	4
3. Loppen		1266,24	2 638	³⁾ -	-	3	3
	Loppen, Øksfjord....	713,00	1 388	-	-	2	1
	Hasvik	553,24	1 250	-	-	1	2
4. Hammerfest		2502,26	5 240	2	1	5	3
	Hammerfest, kjøbst.	4,00	2 817	2	1	3	-
	Hammerfest	853,08	1 368	-	-	1	2
	Kvalsund	1645,18	1 055	-	-	1	1
5. Maasøy	Maasøy	1333,24	2 052	³⁾ -	-	3	2
6. Kjelvik	Kjelvik	576,72	2 389	1	-	3	1
7. Kistrand	Kistrand	4986,92	1 926	³⁾ -	-	1	1
8. Karasjok	Karasjok	5261,06	823	1	-	1	1
9. Lebesby	Lebesby	3567,71	1 726	1	-	2	2
10. Gamvik		2575,69	2 245	³⁾ -	-	2	2
	Gamvik	1444,83	1 446	-	-	1	1
	Berlevaag	1130,86	799	-	-	1	1
11. Tanen		3708,26	1 853	1	-	2	2
	Tanen	1859,04	1 395	1	-	1	1
	Polmak	1849,22	458	-	-	1	1
12. Vardø		2023,74	4 363	2	1	4	2
	Vardø, kjøstad ...	3,69	3 111	2	-	2	-
	Vardø	2020,05	1 252	-	-	2	2

¹⁾ For følgende herreder er nøiagtige maalinge endnu ikke foretat, hvorfor opgaverne over disse herreders flateindhold ikke er sikre: Kautokeino, Maasøy, Kjelvik, Kistrand, Kvalsund, Karasjok, Polmak og delvis Lebesby. (Bemærkning av Det statistiske Centralbyraa) ²⁾ Heri medregnet «Fællesbeitedistriktet» mellem Kautokeino og Karasjok (efter Opgave av Det statistiske Centralbyraa). ³⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Antal læger.	Tandlæger.	Jernødre.	Hjælpe- væknatorer.
13. Vadse		2 603,74	4 479	¹⁾ 1	-	3	1
	Vadse, kjøbstad ...	1,54	1 988	1	-	1	-
	Nordvaranger	1 186,84	1 404	-	-	1	-
	Nesseby	1 415,36	1 087	-	-	1	1
14. Sydvaranger	Sydvaranger ..	4 067,78	3 570	1	-	5	4

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Sundhetstilstanden betegnes som god. Større epidemier av noget slags synes ikke at ha forekommet. Av epidemiske sygdomme sees kikhoste og akute katarrar i aandedrætsorganerne fremdeles at opvise mange angrepne, mens tyfoidfeber, meslinger og influensa hadde et betydelig antal færre anmeldte tilfælde, likesom de øvrige epidemiske sygdomme viser mer eller mindre nedgang mot aaret forut. — Det samlede antal anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 2 538 med 106 dødsfald mot henholdsvis 3 358 og 157 i 1916.

Dødeligheten. De døde antal utgjorde 866 eller 19,3 pro mille av den tilstedeværende, beregnede middelfolkemængde (44 794). I 1916 var dødeligheten 19,8 pro mille.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 246 o. fig, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes kun 4 tilfælde med 1 dødsfald. I Alten distrikt angreps 2 gutter paa Elvebakken med ukjent smittekilde. Hos den patient, som sidst blev syk, anvendtes tyfusvaccine med tilsyneladende godt resultat. Der foretoges ogsaa profylaktisk vaccination av husets øvrige beboere, likesom hexamethylen-tetramin gaves som medication til de syke, indtil uttømmelserne viste sig fri for tyfusbaciller (efter 3½ uke). Den først angrepne fik i 4de—5te uke lungekomplikation, saa pleurit, tilsidst lungetuberkulose, som medførte døden 7 maaneder senere. (R. Gjessing). De 2 øvrige tilfælde med 1 dødsfald opføres fra Hammerfest by; det ene i januar var en voksen mand, som kom syk fra Harstad og straks blev indlagt i sykehuset. (C. Johannesen).

Av **difteri** (croup) anmeldtes omtrent samme antal tilfælde som i 1916, men med mindre dødelighet. Distriktslægen i Talvik meddeler, at av de 13 paa sykelisten opførte patienter, tilhører 4 Loppen lægedistrikt, hvor distriktslægen efter amtmandens anmodning tilsaa 3 syke i Bergsfjord og 1 i Øksfjord i mars og mai maaneder. I Bergsfjord var et barn død av kvælning under halsesygdom før distriktslægens ankomst. Tilfældene i Talvik var spredt omkring i distriktet med en eller to angrepne paa hvert sted. (T. Johnsen). I Gamvik distrikt forekom enkelte husepidemier i Hopsfjorden, og i Tanen distrikt optraadte nogen tilfælde i en vel avgrændset del av distriktet, hvor sygdommen i de senere aar

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	4	1	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Skarlagensfeber	46	-	46	-	2	-	2	5	23	2	-	6	5	1	-
Meslinger	46	-	46	20	11	9	5	1	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	60	4	57	7	6	4	4	5	-	1	4	11	11	3	1
Barselfeber	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-
Pyæmi, septhæmi	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	29	1	29	1	3	3	2	2	3	4	2	1	4	1	3
Røde hunde	18	-	18	3	3	3	3	1	1	1	2	-	-	-	1
Variceller	23	-	23	3	2	2	-	3	3	-	-	2	5	1	2
Kikhoste	246	16	244	81	92	18	7	2	11	10	6	6	5	6	-
Akute katarrer i aandedrætsorg.	1261	42	1230	123	175	130	114	132	124	79	57	44	89	94	69
Influenta	139	1	139	9	14	19	18	17	31	6	4	7	12	2	-
Lungebetændelse	118	15	117	14	13	9	15	10	10	4	4	7	11	14	6
Pleurit	101	4	101	5	10	7	7	20	16	10	2	4	7	5	8
Gigtfeber	42	1	42	9	2	3	6	2	5	-	4	3	3	3	2
Malaria	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	390	16	390	22	28	11	8	18	28	48	49	59	54	44	21
Skjorbuk	3	-	3	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-
Tilsammen	2538	106	2497	299	362	219	191	218	255	167	137	151	210	175	113

Epidemiske sygdomme.

Finnmarkens amt. 1917.

247

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Alten.		Talvik.		Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kjelvik.		Kistrand.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	2	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	29	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	5	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	30	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	1	-	13	-	6	-	9	2	-	-	4	-	2	1
Barsel-feber	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	1	-	-	-	6	-	-	-	1	-	-	-
Kikhoste	11	-	49	2	3	-	28	4	-	-	38	3	-	-
Akute katarrar i aandedrætsorganerne	58	2	30	-	33	1	223	11	41	2	135	3	-	-
Influenza	-	-	15	1	3	-	58	-	3	-	21	-	-	-
Lungebetændelse	22	2	8	-	1	1	27	3	-	-	2	2	4	1
Pleurit	11	-	5	-	1	1	12	1	1	-	14	-	1	1
Gigtfeber	1	-	-	-	-	-	5	1	2	-	4	-	-	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	7	-	10	-	21	1	61	5	-	-	10	2	-	-
Skjorbuk	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Tilsammen	143	4	133	4	68	4	468	28	52	2	233	10	12	3

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	8		9		10		11		12		13		14	
	Karasjok.		Lebesby.		Gamvik.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	1	-	7	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	1	-	11	-
Difteri (croup)	2	-	-	-	10	-	3	-	4	-	5	1	1	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	8	-	5	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	11	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	7	-
Kikhoste	-	-	4	3	-	-	-	-	25	-	17	-	71	4
Akute katarrar i aandedrætsorganerne	2	-	6	1	2	-	44	-	177	8	146	9	364	5
Influenta	-	-	2	-	-	-	-	-	16	-	3	-	18	-
Lungebetændelse	1	1	-	-	-	-	3	-	33	4	5	-	12	1
Pleurit	2	-	-	-	-	-	4	-	15	-	13	1	22	-
Gigtfeber	1	-	-	-	2	-	4	-	10	-	7	-	6	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	-	-	3	-	4	-	10	-	62	5	40	2	162	1
Skjærbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8	1	16	4	18	-	70	-	380	22	247	13	690	11

av og til dukker op. Boligforholdene er her vanskelige, likesom nogen paalidelig desinfektion av huse og klær er vanskelig at faa gjennomført. Tiltrods herfor er der dog hittil ikke forekommet nogen almindelig utbredelse av sygdommen. (B. Lunde).

Barselfeber. Et av de opførte tilfælde av denne sygdom iagttoges hos en førstefødende kvinde i Tanen distrikt, hun hadde ligget syk i 2 døgn, bistaat av en hjelpekone, som ogsaa hadde foretat indvendig undersøkelse. Jormor tilkaldtes, og patienten kom sig. (B. Lunde).

Kikhoste fortsatte fra aaret forut, men med avtagende hyppighet utover aaret. Epidemi omtales fra Kjelvik og Lebesby distrikter.

Akut diarrhoe (kolerine). I Tanen distrikt optraadte i Polmak herred i februar og mars akut diarrhoe med næsten epidemisk utbredelse. Hele husstande angrepes samtidig. Lægehjælp søktes dog av de færreste. (B. Lunde).

Skjærbuk. Der opføres 3 tilfælde, 1 i Hammerfest distrikt og 2 i Kjelvik, alle voksne mænd. Den ene av de angrepne i Kjelvik var en russer, den anden en forholdsvis velstaaende mand, som hele aaret igjennem bor ombord i en skrøpelig farkost og selv laget sin mat. Efter sigende pleiet han hver mandag at koke sig en saa stor portion vandgrøt, at han hadde til ukens øvrige dage. Det var hans væsentligste næring. (E. Erichsen).

Actinomybose konstatertes i Vardø distrikt i januar hos en 30 aar gammel fisker. Sygdommen var begyndt i august 1916. Han døde marastisk i mai 1917. (Hj. Ottesen).

Skabb. Der kom 67 personer til behandling. Distriktslægen i Talvik bemerker, at sygdommen er saa almindelig utbredt i Talvik sogn, at den er ganske vel kjendt, og folk behandler den ofte selv med salve fra apoteket. (T. Johnsen). I Lebesby distrikt forekom i vaarmaanederne og utover en meget ondartet og haardnakket epidemi. Patientene fik store bylder og saar, og flere maatte sendes til sykehuset, da behandling i hjemmet var umulig. (H. Svindland). I Tanen er skabb fremdeles temmelig almindelig over hele distriktet. (B. Lunde).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Antal tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:								
		1	2	3	6	7	8	12	13	14
		Alten.	Loppen.	Hammerfest.	Kjelvik.	Kistrand.	Karasjok.	Vardø.	Vadsø.	Syd-varanger.
Veneriske saar	9	-	-	2	2	-	-	-	1	4
Syfilis, erhvervet	37	-	-	-	1	-	-	16	-	20
— medfødt	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Gonorrhoe, uretrit	208	4	5	51	32	-	1	61	13	41

Tuberkulose. Angaaende de i aarets løp ny tilkomne og av tuberkuloseprotokollerne utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme m. v., henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 22,8 pct. av

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved:			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Alten	46	12	4	42
Talvik	34	5	4	30
Loppen	38	-	4	34
Hammerfest	106	16	28	78
Hammerfest by	60	9	15	45
Bygder	46	7	13	33
Maasø	19	10	2	17
Kjelvik	26	1	10	6
Kistrand	23	5	3	20
Karasjok	7	1	1	6
Lebesby	18	3	4	14
Gamvik	13	3	-	13
Tanen	41	26	-	41
Vardø	87	22	22	65
Vardø by	76	17	21	55
Bygder	11	5	1	10
Vadsø	81	18	13	68
Vadsø by	46	9	5	41
Bygder	35	9	8	27
Sydvaranger	28	7	11	17
Finmarkens amt	567	129	106	461
Derav i byer	182	35	41	141
— - bygder	385	94	65	320

samtliges ved sygdom forårsakede kjendte dødsfald og 28,0 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 19,3 pct. og 24,8 pct. og for bygderne 24,4 pct. og 29,4 pct. — Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel.

I Alten distrikt siges tuberkulosen at være i tiltagen. En av de viktigste årsaker til dette er sikkerlig smitte fra tidligere syke i samme husstand eller i samme hus. Isolation av de syke er oftest ugjennemførlig. De øvrige forholdsregler mot sygdommens utbredelse hjelper litet, da de kun i liten utstrækning efterfølges. Tvangsindleggelse paa Tanagaard tuberkulosehjem er skeet med 3 syke; frivillig vil ikke en eneste reise did. Et nærmere liggende tuberkulosehjem eller om det bare var en sykestue til isolation av de syke vilde være til stor hjelp. Spyttvæskeriet er overmaade meget utbredt om end kanskje i nogen avtagende. (R. Gjessing). I Tanen distrikt synes tuberkulosen fremdeles at være i tiltagende. (B. Lunde).

I Vardø blev tuberkulosehjemmet færdig i september, men kunde ikke tages i bruk, da man ikke hadde faaet nok brændsel, ikke indlagt elektrisk lys, og sykepleierske til at overtage ledelsen ikke kunde skaffes. Man besluttet da at

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Uttrækning ved bækkendeleie.			Partus præmaturus artificialis.			Em- bryo- tomi.	Efter- byrds- ope- ration.
	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Risvækkelse	18	-	²⁾ 17	2	1	-	³⁾ 1	-	4	⁶⁾ 4	-	-	-	-	-	-
Trangt bækken.....	5	-	4	1	-	-	-	-	1	-	1	3	2	1	1	-
Barselkrampe	-	¹⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Truende barselkrampe..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødn.	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fortidlig løsning av mor- kaken	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjevt hodeleie.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	-	⁵⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	31	1	30	3	4	1	4	1	5	4	1	3	2	1	1	6
	32		33		5		5			5			3			

¹⁾ Dødsårsak: Barselkrampe (døde 5 dage efter fødselen). ²⁾ Derav 2 tvillingfødsler, i den ene forløstes 2den tvilling ved tang, 1ste fødtes (lev.) ved naturens hjælp; ved den anden forløstes 1ste tvilling (lev.) ved tang, 2den forløstes (lev.) ved vending, hvor utfald for moren er anført. ³⁾ 2den tvilling, 1ste forløst (lev.) ved tang. ⁴⁾ Dødsårsak: Blødning. ⁵⁾ I det ene av tilfældene tillike forliggende morkake. ⁶⁾ I et tilfælde forløsning ved tang paa sætet.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Alten	128	4	62	14	-	1	1	1
Talvik	75	1	40	1	-	-	4	-
Loppen	131	3	53	15	1	-	3	-
Hammerfest	208	8	121	38	5	2	3	-
Hammerfest by	117	5	64	16	-	1	1	-
Bygder	91	3	57	22	5	1	2	-
Maasø	66	-	52	12	-	-	1	-
Kjelvik	120	2	57	18	1	-	9	-
Kistrand	79	-	51	12	-	-	1	-
Karasjok	29	4	15	3	-	-	1	-
Lebesby	48	4	37	15	-	1	4	-
Gamvik	103	2	37	12	-	-	4	-
Tanen	47	1	53	3	-	-	2	-
Vardø	192	3	109	27	-	-	-	-
Vardø by	136	3	75	19	-	-	-	-
Bygder	56	-	34	8	-	-	-	-
Vadsø	156	11	96	19	-	2	3	-
Vadsø by	69	4	46	6	-	1	1	-
Bygder	87	7	50	13	-	1	2	-
Sydvaranger	193	1	83	28	1	-	5	1
Finmarkens amt	1575	44	866	217	8	6	41	2
Derav i byer	322	12	185	41	-	2	3	-
— - bygder	1253	32	611	171	8	4	38	2

vente til næste aar, og heldig var det, da vandledningen, som skaffer byen alt vand, blev brukket tvers over av en engelsk damper, som hadde kastet anker like bort i ledningen. (Hj. Ottesen).

I Tanen distrikt indtraf 3 dødsfald paa grund av nydelse av bedærvet kjøt. En familie paa 9 medlemmer hadde paa 1 nær spist kjøt av en selvdød ren. Samtlige med undtagelse av den ene blev syke med voldsomme gastro-enteritiske symptomer forbundet med feber. 3 barn mellem 3 og 9 aar døde, de andre kom sig efter noksaa kort tids forløp. (B. Lunde).

Om amtets **sindssyke**, se den almindelige beretning. I amtet var der for offentlig regning utsat 33 sindssyke til forpleining, det samme antal som i 1916. (Hj. Ottesen).

Fødselsoperationer. Av læger utførtes ialt 53 saadanne, derav i Talvik distrikt 4, i Loppen 4, i Hammerfest 7, i Kjelvik 1, i Kistrand 1, i

Karasjok 1, i Vardø 27, i Vadsø 5 og i Sydvaranger 3. — Angaaende indikationer og utfald se tabellen paa side 251.

Om jormorhjælpen, se tabellen i den almindelige beretning.

Antallet av fødte og døde vil sees av tabellen paa foregaaende side.

Der blev et overskudd av 709 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 55,0.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 6 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 5 kvinder saaledes: barselkrampe 2, emboli og thrombose 1, blødning 2. — Desuten opføres en kvinde død av ukjendt eller uopgit aarsak.

I Kistrand distrikt hændte det om vinteren, at en kvinde døde **uforløst**. Hun bodde paa østsiden av fjorden og laa i 3 dage uten at kunne faa bud efter jormor, fordi fjorden paa grund av uveir var ufarbar. (K. Kloumann).

Veirliget. Forsaavidt der kan dømmes noget herom av de mer eller mindre fuldstændige oplysninger som foreligger fra 6 av amtets 14 lægedistrikter, synes vinteren at ha været kold (op til -50° C. i Tanen) og snerik, vaaren kom sent, var kold og fugtig, likesaa sommeren, høsten var regnfuld, og vinteren kom tidlig. Høstutbyttet under middels, i Sydvaranger uaar paa høi og poteter.

Levemaate, økonomiske og hygieniske forhold. I Alten distrikt var levemaaten, før rationeringen begyndte i december, taalelig god, naa' undtages uvittig bruk av kaffe i de fleste av hjemmene. Efter rationeringen av mel og gryn blev levemaaten for mange hjem ret kummerlig, navnlig for dem, som vanskelig kunde faa fat i fisk. Potethøsten paa Elvebakken var god, men utilstrækkelig til at forsyne hele Alten med poteter. Fisket ga et middels, skiferstenarbeidet et godt og skikket utbytte. Jordbruket kaster litet av sig. Selv for de 3 største gaardbrukere er det en binæring ved siden av vedkjøring eller stenarbeide. — Med laan av Boligbanken har mange mindre bemidlede begyndt at bygge eget hus; de gamle og tildels meget daarlige har der været stor eftersørsel efter fra den lappiske eller blendede befolkning ute i fjorden. Bygningen av nye hus vanskeliggjøres, ved at tømmeret selges ved auktion, hvorved de mindre bemidlede overbydes av utenbygds firmaer og aktieselskaper. — Alkoholforbudet menes at ha været et stort gode. Ved de to sidste markeder har politiarresten paa markedet staat tom. Nafta og Hofmannsdraaper misbrukes i stor utstrækning, især av Kautokeinofiggerne. (R. Gjessing).

I Kistrand distrikt lever den lappiske del av befolkningen, som er den overveiende, i yderst trange kaar. Boligerne er elendige, trange og mørke; der er megen fattigdom og urenlighet. Det kvænske element, som i Kistrand utgjør en ganske stor procent, er driftig og i det hele bedre stillet; de er renlige, har større og bedre boliger og staar sig bedre økonomisk. (K. Kloumann).

I Karasjok distrikt har befolkningen trods dyrtiden staat sig ganske godt økonomisk. Der var ikke nogen følelig matmangel, og levemaaten er blit bedre end tidligere. Folket er begyndt at bruke mere poteter og om vinteren frossen fersk fisk fra kysten. (K. Kloumann).

I Lebesby distrikt synes folket trods delvis feilslaget fiske, og nagtet utbyttet av jorden paa grund av det ugunstige veir blev langt under middels, at ha klart sig forholdsvis bra, takket være at kreditsystemet er bortfalt, og man har maattet lære sig til at spare og faa det man har til at strække til. (H. Svindland).

Boligforholdene inden Tanen distrikt kan paa langt nær sies at være gode. Men trangen til og anstrængelserne for at skaffe sig bedre boliger er almindelig og fremskridtene jevne og ikke helt langsomme. Hertil har i væsentlig mon bidrat, at de økonomiske forhold i de senere aar er ganske gode trods dyrtiden. Hovednæringen er, som før, fiskeri, og dette har de senere aar git et godt tildels rikelig utbytte. Inden Tanen herred har der i sidste aar tillike været lagt meget arbeide og iver paa jorddyrkning og hvad dermed staar i forbindelse. Jorden er her taknemmelig at dyrke, og utbyttet av jordbruket maa betegnes som godt. — Kostholdet er ganske rikelig og varieret hvad kjøt- og fiskespiser angaar. Der er stadig fremgang at merke i retning av omhyggeligere og bedre tillagning av maten. (B. Lunde).

I Vadsø distrikt er det daarlig bevendt med renligheten hos befolkningen. Lus er rikelig utbredt, saavel hoved- som klædeslus. Spyttsvineriet tror distriktslægen der er mere utbredt end de fleste andre steder. Boligforholdene er væsentlig uforandret. — I økonomisk henseende var aaret temmelig daarlig. Vaar- og sommerfisket var usædvanlig daarlig og laksefisket under et middelsaars. De høie fiskepriser og det gode kobbefiske om vaaren, gjorde at de økonomiske forhold blev bedre end ventet. Høstutbyttet av jorden blev under et middelsaars, besætningerne blev yderligere innskærket. Melkemangelen var saavel i byen som i landdistriktet følelig, hvilket gav sig tilkjende ved øket sykелighet og dødelighet blandt spædbarn. (C. Cappelen).

I Sydvaranger distrikt var fisket ringe og erstattedes for en del ved fangst av kobbe. Paa grund av brændselsnøden blev torvdrift i stor utstrækning sat iverk. En stor del av bjerkeskogen blev nedhugget. — Trods den strenge dyrtid og det overordentlig ugunstige aar vites det dog ikke, at befolkningen nogetsteds har lidt egentlig nød, men ernæringen var knap og uhensigtsmæssig, hvorfor fordøielsesforstyrrelser, anæmier o. s. v. var en hyppig følge. Melkemangelen var følelig. — Byggevirksomheten laa helt nede, men da arbeidsstokken var innskærket, har bolignøden været mindre end under almindelige forhold. (A. Wessel).

Fattig- og sykepleien. Den av Altens tuberkuloseforening med flere lønnede sykepleierske har meget opofrende tilseet og hjulpet de allerfleste syke i distriktet. (R. Gjessing).

Det av den norsk-lutherske finnemission i Tanen distrikt drevne gamlehjem var i virksomhet og har bidrat meget til bedring av bortsatte fattiges skjøtsel og pleie. (B. Lunde).

I Vardø var gamlehjemmet det hele aar fuldt belagt, og Frelsesarmeens slumsøstre drog god omsorg for de her anbragte fattige og skrøpelige. (Hj. Ottesen).

Sykehus. De 3 amtssykehus ligger i byerne Hammerfest, Vardø og Vadsø. I Hammerfest er tillike et katolsk St. Vincents hospital. I Tanen distrikt ligger paa Tanagaard Finmarkens amts pleiehjem for tuberkulose. I Vardø er der foruten epidemiavdelingen paa sykehuset et koleralazaret i Engelsviken. I Vadsø er der et hospital for skrofuløse syke og paa Kirkenes i Sydvaranger har grubeselskapet et sykehus for sine arbeidere.

Av badeindretninger med adgang for almenheten var der karbad ved de 2 amtssykehus i Hammerfest og Vardø, men det sidste var ikke aapent for publikum paa grund av det kostbare brændsel, hvortil senere kom vandmangel. (Hj. Ottesen). Det samme var ogsaa tilfældet med det kommunale bad i Vardø; her var desuten 2 kvænbad i drift, likesaa 1 i Kiberg. — Paa Kirkenes i Sydvaranger har aktieselskapet «Sørvaranger» en liten badstue for sine arbeidere.

Om amtets apotek se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antal møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Finmarkens amt.....	29	886
Alten	4	152
Talvik	-	11
Loppen	-	-
Hammerfest	-	173
Maasøy	2	44
Kjelvik	2	-
Kistrand	2	34
Karasjok	-	8
Lebesby	1	77
Gamvik	1) 2	16
Tanen	2) 1	25
Vardø	3) 4	65
Vadsø	4) 3	75
Sydvaranger	8	206

1) Gamvik 1, Berlevaag 1. 2) Tanen 1. 3) Vardø by 2, Vardø herred 2. 4) Vadsø by 1, Nordvaranger 1, Næsseby 1.

Under overskriften «almindelige bemerkninger» anfører amtslæge Hj. Ottesen i Vardø følgende: Under vaarfisket var her saagodtsom ingen fremmede fiskere. Tyskernes farezone gjorde sit til, at der blev litet opfisket, da fiskerne ikke vovet sig ut paa bankerne. Av kobbe blev der, likesom det foregaaende aar, fanget en anelig mængde, saa det var mange, som tjente gode penger paa denne fangst.

Ædruelighetstilstanden var i det hele bedre end i 1916 paa grund av forbudet mot salg av hete vine og brændevin. Rigtignok var det mange, som istedet nøt haarsprit, særlig «Antisepton», vinaigre, og denatureert sprit, og det skal

ogsaa av og til ha hændt, at man tømte spriten av kompassene ombord i skjøiterne for at faa sig en rus.

Det tidligere omtalte, av en engelsk damper foraarsakede brudd i november paa vandledningsrørene fra fastlandet bevirket, at byens befolkning blev henvist til et par gamle brønder og til et vandbasin nede i Russeviken, men der var daarlig og litet vand. Enkelte familier fik hentet vand fra fastlandet, men det faldt noksaa kostbart.

Det elektriske lysverk i Vardø maatte paa grund av petroleumsnød gaa med halv kraft, saa det blev ikke nok til gatebelysning.

C. Anhang.

(Appendice).

Utdrag av medicinalberetning for Gulen lægedistrikt for 1917

fra

distriktslæge J. F. Nielsen.

De hygieniske og sanitære forhold i Gulen distrikt har undergaat store forandringer i de 30 aar, som er gaat, siden jeg kom til Ytre Sogn. Det som mest trær i forgrunden, naar jeg tænker paa forholdene for 30 aar siden og sammenligner dem med nutiden, er boligerne. Hundrede av nye forholdsvis store bygninger har reist sig i disse aar og fordrevet de gamle lave smaa hus, der laa paa tildels fugtig, utilstrækkelig dræneret grund og var uten kjelder. Hvad der straks faldt mig i øinene, var den uhensigtsmæssige maate, hvorpaa de fleste av disse gamle hus var opført. Som regel gik paatvers gjennom huset en bred gang, som optok omtrent $\frac{1}{3}$ av hustomtens flate og var forsynt med dør baade paa forsiden og baksiden. Paa hver side av denne midtgang laa der da et rum, hvorav det ene — paa nogen steder med et bitte litet rum ved siden — tjente til dagligstue, det andet likesom til stasstue, men var paa mange steder et pulterkammer. I dagligstuen som oftest kokeovn. Bortset fra, at denne maate at bygge paa var en høist uøkonomisk anvendelse av pladsen, blev der altid, naar der var vind, en sterk gjennomtræk gjennom huset. I beddestuen var der sjelden ovn, og derfor stuete husets beboere sig sammen i dagligstuen, og blev nogen syk, blev dette rum ogsaa sykeværelse. Var familien stor, blev et lavt litet loftsrums, over stuen — lemmen — anvendt til soverum for tjenere og endel av barnene. Jeg vil ikke si, at denne gamle uheldige byggemaate er gaat ganske av bruk, naar nye hus skal opføres, men paa mange steder er særlig i de senere aar midtgangen sløifet, saa der nu er to og ofte tre større rum ved siden av hverandre paa huset, forside. Og i de allerfleste av de nye bygninger er der indredet særskilt kjøkken og kjelder under hele bygningen. Boligforholdene maa nu i det store og hele siges at være bra. Og det er jo av stor betydning, især naar der blir sygdom i husets det blir jo lettere at holde patienter med smitsom sygdom for sig selv, — særlig viktig er dette i familier med tæringssyke. Nu findes neppe noget hjem, hvor ikke en tæringssyk har sit eget rum.

Til at skape bedre boligforhold har naturligvis ogsaa bidrat det betydelige økonomiske opsving, som har fundet sted i de senere aar. Særlig har velstanden tiltat i Sulen og den vestlige del av Gulen paa grund av de senere aars rike fiske.

Overalt derute ved havkanten har folk nu motorbaater, tildels store baater med dæk og kahyt, og det har i mange aar været en stor sjeldenhet, at lægen er blii hentet paa almindelig robaat. Det siger sig selv, at dette i stor grad letter lægens gjerning i et saa veir- og sjøhaardt distrikt som mit —, jeg kan nu næsten ikke forstaa, hvorledes jeg i mange aar kunde klare arbeidet, naar 8—9 000 km. aarlig maatte tilbakelægges i aapen seksring eller otring.

Med hensyn til renlighetsforhold m. m. i hjemmene har det i de forløpne aar — om ikke med stormskridt — gaat jevnt fremad. Hertil har visselig i ikke liten grad bidrat lægens stadige fremholden av nytten og nødvendigheten av renlighet og frisk luft og sol i de mange tæringshjem. Naar man saa i de friske hjem præker for de nævnte goder, er det et argument, der oftest har virkning, naar man likeoverfor frykten for «kulde og træk» minder om, at brystsyke baade i sanatorier og hjemmene har vinduet aapent nærsagt døgnet rundt og ikke alene taaler dette, men derved endog faar hjælp mot sygdommen. Den personlige renlighet staar især blandt ældre ikke saa særdeles høit. Undertøiet brukes mange-steds noksaa længe, før det vaskes, og vaskning av hele kroppen foretages vistnok ikke saa mange ganger om aaret. Men ogsaa paa dette felt har der været betydelig fremgang i de forløpne aar. Foruten lægens stadige paavirkning har ungdommen været de ældres læremester her. Fra nærsagt hvert hjem drar de unge ofte ut til ungdomsskoler av forskjellig art, til by eller andre arbeidsfelter, og naar de saa kommer hjem, fører de med sig større sans for nytten av og velværet ved personlig renlighet, og de ældre i hjemmene tar efter. Da jeg kom til Ytre Sogn, maatte jeg mangesteds være meget forsiktig for ikke at faa utøi paa mig, nu ser jeg sjelden en lus.

Hvad levemaaten angaar har der været liten forandring at spore. Man lever paa havremels- og havregrynssuppe kokt med eller uten melk, bygmelsgrøt og havremelsgrøt, salt fisk, spekesild og poteter, poteteskake, melkekake, strilekake med gjær eller natron, flatbrød og imellem kjøt eller flesk. Flatbrød, som en tid holdt paa at gaa av bruk mange steder, er heldigvis igjen kommet til større hæder og ære. Av melk blir det hos mange kuh den separerte, som brukes i husholdningen, idet omtrent al fersk melk bringes til meierier eller separeres hjemme, og saa kommer margarin istedetfor natursmør, da det jo lønner sig at sælge dette og kjøpe margarin. Dog har krigen bragt forandring her som i saa meget andet. Margarin er blit daarlig og kostbar. Bønderne staar sig paa grund av de høie priser paa deres produkter saa godt, at de har bedre raad til at bruke det hjemmelagede smør selv, og paa grund av knappe forraad av melvarer og poteter paa mange steder, utnyttes melken meget bedre. Kaffeforbruket er noksaa stort især blandt kystbefolkningen, men saa har dennne til gjengjæld som oftest god fersk fisk.

Grønsaker brukes altfor litet, dog i de senere aar i adskillig større maale-stok end før. For et snes aar siden ansaaes det for at være et misbruk av jorden at saa kaal og næper og gulrøtter og andet, nu er det meget almindelig at finde en «kjøkkenhave» paa hver gaard.

Endskjendt næringen paa disse kanter er noksaa ensidig — og det samme er vel tilfældet næsten overalt paa landsbygden i det hele land — synes den at være fuldt tilstrækkelig i normale tider. Befolkningen synes mig gjennemgaaende at være sund og sterk. Og naar man bortser fra de abnorme forhold, som krigen har frembragt, skulde kosten indeholde fuldt nok av baade eggehvite, fett og kulhydrater. Fisken skaffer jo eggehvite nok og vel saa det, og den gjennemgaaende gode økonomiske stilling gjør, at de fleste kan skaffe sig de nødvendige korn- og melvarer og smør eller margarin der, hvor melken mangler.

Ædruelighetsforholdene maa betegnes som meget gode. Hverken øl, vin eller brændevin er at faa kjøpt noget sted i mit distrikt, og den tidligere saa hyppige hjemmebrygning av øl er omtrent ganske ophørt. Forholdene er bedst i Gulen, hvor der ogsaa har været drevet et noksaa energisk avholdsarbeide.

Om sedelighetsforhold er det vanskelig at uttale sig. Av uegte fødsler forekommer der enkelte aar ingen, andre aar nogen ganske faa.

Trykt 1920 (forts. suite):

- Nr. 181. Forsikringsselskaper 1918. (*Sociétés d'assurances.*)
- 182. Norges fiskerier 1916. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 183. Norges fiskerier 1917. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 184. Veterinærvesenet og kjøttkontrollen 1918. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
- 185. Sinnssykeasylenes virksomhet 1917. (*Hospices d'aliénés.*)
- 186. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1916. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 187. Norges telegrafvesen 1918/19. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 188. Kriminalstatistikk 1915 og 1916. (*Justice criminelle.*)
- 189. Kommunevalgene 1919. (*Élections en 1919 pour les conseils communaux et municipaux.*)
- 190. Alkoholstatistikk 1918—1919. (*Statistique de l'alcool.*)
- 191. Fattigvesenet 1916 og 1917. (*Assistance publique.*)
- 192. Civil rettspleie 1916, 1917 og 1918. (*Justice civile.*)
- 193. Rekruttering 1916. (*Recrutement.*)
- 194. Private aktiebanker 1919. (*Banques privées par actions.*)

Norges Offisielle Statistikk, rekke VII.
(Statistique Officielle de la Norvège, série VII.)

Trykt 1921:

- Nr. 1. Skolevesenets tilstand 1915. (*Instruction publique.*)
- 2. Folkemengdens bevegelse 1917. (*Mouvement de la population.*)
- 3. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1917. (*Rapport sur l'Etat sanitaire et médical.*)

Det Statistiske Centralbyrå har dessuten bl. a. utgitt følgende verker:

- Statistisk Aarbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 39te årgang 1919.
Kristiania 1920. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)
- Meddelelser fra det Statistiske Centralbyrå. Senest utkommet: 38te bind 1920.
Kristiania 1921. (*Journal du Bureau Central de Statistique.*)
- Månedsopgaver over vareomsetningen med utlandet 1919. Syvende bind. Kristiania 1920.
(*Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1919. Septième année.*)
- Norges civile, geistlige og judicielle Inndeling 1ste oktober 1917. Kristiania 1917.
(*Les divisions civiles, ecclésiastiques et judiciaires du royaume de Norvège le 1er octobre 1917.*)
- Fortegnelse over Norges Officielle Statistik m. v. 1828—31 december 1910. Kristiania
1889 og 1913. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
- Statistiske Oversigter 1914. Kristiania 1914. (*Résumé rétrospectif 1914.*)

Samtlige verker er til salg hos H. Aschehoug & Co., Kristiania.

Av «Norges handel», årgangene 1911, 1912, 1913 og 1915, er byråets beholdning meget liten. Man vilde være takknemlig for å erholde overlatt eksemplarer av disse årganger.

27 januar 1921.